

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia
2021. 05. 28-30. Miskolci Egyetem

ABSZTRAKTKÖTET 2021

www.dosz.hu

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia 2021

Absztraktkötet

Szerkesztette: Molnár Dániel és Molnár Dóra

Kiadó:

Minden jog fenntartva.

**Budapest
2021**

ISBN 978-615-5586-99-6

TARTALOMJEGYZÉK

AGRÁRTUDOMÁNYI SZEKCIÓ50

A BALANCE SCORECARD MODELL KITERJESZTÉSE HIERARCHIKUS AGGREGÁCIÓS MODELLEL	51
--	----

Gáspár Sándor

A BÖRZSÖNY TÁJVÁLTOZÁSA ÉS ÖKOSZISZTÉMA-SZOLGÁLTATÁSAINAK ÁTALAKULÁSA.....	52
--	----

Havel Alexandra¹, Saláta Dénes¹, Tormáné Kovács Eszter²

A CSEMEGEKUKORICA FIZIOLÓGIÁJÁNAK, GÉNEXPRESSZÓJÁNAK ÉS ETILÉN SZINTÉZISÉNEK VÁLTOZÁSAI KIS RNS-KEZELÉSSSEL ENYHÍTETT MDMV FERTŐZÉS ESETÉN.....	53
---	----

Balassa Kinga¹, Balassa György¹, Almási Asztéria², Gondor Orsolya Kinga³, Janda Tibor³, Rudnóczy Szabolcs¹

A KÖZÖNSÉGES ARANYVESSZŐ LEBONTÁSÁNAK VIZSGÁLATA A HÉVÍZI-TÓBAN ÉS A HÉVÍZI-LEFOLYÓBAN.....	54
---	----

Simon Szabina, Simon Brigitta, Anda Angéla

A MEZŐGAZDASÁGI TŰZEK KATASZTRÓFAVÉDELMI SZEMPONTÚ ELEMZÉSE, ÉRTÉKELÉSE.....	56
--	----

Teknős László

A TÁPANYAGELLÁTÁS HATÁSA A KUKORICA SZTOMATIKUS ELLENÁLLÁSÁRA SÁVOS TALAJMŰVELÉS MELLETT	57
--	----

Duzs László, Rátonyi Tamás, Széles Adrienn, Ragán Péter

A TERMELÉSBEN TÖLTÖTT IDŐ ÉS A FŐ BÍRÁLATI TULAJDONSÁGOK KÖZÖTTI KAPCSOLAT ELEMZÉSE A HAZAI HOLSTEIN-FRÍZ ÁLLOMÁNYBAN	58
---	----

Török Evelin, Béri Béla, Posta János

A TIMOL HATÁSA A JAPÁNFÜRJ (COTURNIX JAPONICA) VÉRBIOKÉMIAI PARAMÉTEREIRE	59
---	----

Ozsváth Xénia Erika¹, Szabó Csaba², Oláh János³, Csernus Brigitta¹, Czeglédi Levente¹

A VISEGRÁDI NÉGYEK KÖRNYEZETGAZDÁLKODÁSÁNAK ÉS FENNTARTHATÓ MEZŐGAZDASÁGÁNAK ELEMZÉSE	61
---	----

Bartl Bianka, Soós Gábor

AFLATOXINNAL SZENNYEZETT ÉS KONTROLL KUKORICA-SZILÁZS MIKROBAKÖZÖSSÉGEINEK VIZSGÁLATA	63
---	----

Sárkány Dorottya¹, Dobolyi Csaba², Kukolya József²

BIOAKTÍV NÖVÉNYI KIVONATOK HATÁSA A PONTY INTESZTINÁLIS MORFOLÓGIAI PARAMÉTEREIRE	65
---	----

Csernus Brigitta¹, Biró Sándor², Stündl László³, Remenyik Judit³, Fehér Milán¹, Ozsváth Xénia Erika¹, Czeglédi Levente¹

CÉLKÖLTSÉGSZÁMÍTÁS MEGJELENÉSE AZ AGROBUSINESS TERÜLETÉN	66
--	----

Thalmeiner Gergő

CONTRACT AND INEFFICIENT INPUT USE IN COCOA PRODUCTION IN GHANA. (A CASE OF COCOBOD GHANA LIMITED).	67
---	----

Frimpong Ebenezer

CURRENT MANAGEMENT AND REPRODUCTIVE PERFORMANCE OF GILTS AND SOWS AT SMALL AND LARGE COMMERCIAL FARMS IN THE CENTRAL AND SOUTHERN LAOS.....	69
---	----

Xayalath Somsy¹, Rátky József²

DIFFERENTIAL GENE EXPRESSION IN RHODIOLA ROSEA L. GLYCOSIDE BIOSYNTHETIC PATHWAYS	70
---	----

Javid Aaqib, György Zsuzsanna

DIGITÁLIS FORRADALOM OKOZTA ÜZLETI MODELL INNOVÁCIÓ A MEZŐGAZDASÁGI VÁLLALKOZÁSOKBAN	71
--	----

Mészáros Kornélia, Lencsés Enikő

DOWNREGULATION OF LIPOXYGENASE GENES COUPLED WITH ALLEVIATION OF OXIDATIVE STRESS PARAMETERS IN SILICATE TREATED CUCUMBER GROWN IN PERLITE MEDIUM.....	72
--	----

Bat-Erdene Oyuntogtokh, Szegő Anita, Gyöngyik Márta, Mirmazloun Iman, Papp István

EDIBLE LANDSCAPE AS AN OPTION FOR REUSING VACANT LOTS 73

Mseddi Amine

EFFECT OF DIFFERENT PRESERVATION METHODS ON THE COLOUR, ESSENTIAL OIL CONTENT AND COMPOSITION OF GARDEN SAGE (SALVIA OFFICINALIS L.) LEAVES 74

Hazarika Urbashi, Gosztola Beáta

EGY DÉL-BALATONI SZŐLŐÜLTETVÉNY HOSSZÚ IDŐTÁVÚ FELMÉRÉSÉNEK ÉS FELSZÁMOLÁSÁNAK TANULSÁGAI A FERTŐZŐ TŐKEELHALÁS TEKINTETÉBEN..... 75

Csótó András¹, Hegedűs Lajosné², Pájtliné Tánczos Edit³, Hegymegi Ferencné⁴, Pál Károly⁵, Szakadát Gyula⁵, Sándor Erzsébet⁵

EGYETEMI HALLGATÓK PÉNZÜGYI ISMERETEINEK ALAKULÁSA KÖRNYEZETI KRÍZISEK HATÁSÁRA..... 76

Botond Kálmán

EGYÜTTESEN ELŐFORDULÓ FUSARIUM MIKOTOXINOK EGYEDI HATÁSA A BAROMFI GLUTATION RENDSZERÉRE ÉS LIPIDPEROXIDÁCIÓS FOLYAMATAIRA..... 78

Kulcsár Szabina, Kövesi Benjámin, Mézes Miklós, Balogh Krisztián, Zándoki Erika, Ancsin Zsolt

ÉLELMİ ROST TARTALOM VIZSGÁLATA KÜLÖNFÉLE ÁRPAMALÁTA TÍPUSOKBAN 79

Nagy Vivien¹, Máthé Endre², Nagy Attila³, Jevcsák Szintia¹, Diósi Gerda¹

ÉLELMISZEREK ÉS TAKARMÁNYOK FEHÉRJETARTALMÁNAK MEGHATÁROZÁSA FOTOMETRIÁS MÓDSZEREKKEL 80

Kiss Dóra, Juhászné Tóth Réka, Csapó János

EXTRAHÁLT LEVENDULA HULLADÉK KOMPOSZTÁLHATÓSÁGÁNAK VIZSGÁLATA LEBONTÁST SEGÍTŐ MIKROBIOLÓGIAI KÉSZÍTMÉNY ALKALMAZÁSA MELLETT..... 81

Greff Babett

GLOBAL URBANIZATION OF CORVID SPECIES - A DETAILED SYSTEMATIC REVIEW 82

Benmazouz Isma

INTERACTIONS BETWEEN TREES, CROPS AND PEDOSPHERE: EXPERIENCES IN IRRIGATED BIOENERGY-AGROFORESTRYSYSTEM IN HUNGARY 83

Bakti Beatrix

JUH- ÉS ÖZÁLLOMÁNYOK TRICHOSTRONGYLIDOSISÁNAK VIZSGÁLATA 84

Tóth Mariann¹, Oláh János¹, Farkas Róbert²

KÜLÖNBÖZŐ TÍPUSÚ CSEMEGEKUKORICA HIBRIDEK FENOMETRIAI ÉS TERMÉSELEM VIZSGÁLATI EREDMÉNYEI 85

Demeter Cintia, Zelenák Annabella

LOOP-MEDIATED ISOTHERMAL AMPLIFICATION (LAMP) AS A TOOL FOR DIAGNOSIS OF PARASITISM: WHY IT IS GAINING POPULARITY. 87

Khangembam Rojesh, Vass Nóra

METABOLIC RESPONSE OF GROWING AND FINISHING PIGS UNDER DIFFERENT DURATION OF HEAT STRESS- A REVIEW 89

Ortega Arth David Sol, Szabó Csaba

NUTRIENT CONTENT OF READY-TO-EAT MEALS DELIVERED BY SINGLE-DOSE FOOD SERVICES IN HUNGARY 90

Aloudat Mohannad¹, Magyar Norbert², Simon Sarkadi Livia¹, Lugasi Andrea³

PÁRIZSI SÓTARTALMÁNAK ZABKORPÁVAL TÖRTÉNŐ CSÖKKENTÉSE..... 91

Mihalkó József

PUTATIVE ILARVIRUS FOUND IN CLEMATIS VITALBA SHOWING VIRUS-LIKE SYMPTOMS..... 93

Agyemang Evans Duah¹, Desiderio Francesco², Demian Emese¹, Takacs Andras¹, Salamon Pal¹, Varallyay Éva¹

REFINEMENT OF A STANDARD PROTOCOL FOR MICRO PROPAGATION OF BANANA (MUSA ACUMINATE L.) IN ETHIOPIA 94

Molla Gereme Taye

REKONSTRUÁLT GYEPEK MADÁRÁLLOMÁNYAINAK ALAKULÁSA A HORTOBÁGYON..... 95

Tóth Máté

ROBOTIZÁLT FEJÉSI TECHNOLGIA HATÁSA A TEJTERMELÉSRE EGY MAGYARORSZÁGI TEHENÉSZETBEN 96

Faludi Gergely, Pogár J. Péter, Bene Szabolcs

SEX DETERMINATION OF CHICKS USING IN VITRO CULTIVATED AND CULTURED PRIMORDIAL GERM CELLS.....	97
<i>Adanu Paul Worlanyo¹, Gocza Elen², Tóth Roland³, Erdélyi Márta⁴, Mézes Miklós⁵</i>	
SURVEYING THE GENETIC DIVERSITY OF DYSAPHIS DEVECTA SPECIES COMPLEX BASED ON COI BARCODE REGION.....	99
<i>Gonçalves Zanfeli Luiz Fernando¹, Markó Viktor¹, György Zsuzsanna²</i>	
TALAJFOLTOK LEHATÁROLÁSA GEOFIZIKAI MÓDSZEREKKEL.....	101
<i>Eke István¹, Hermann Tamás²</i>	
TELEPÜLÉSI ARCULAT – TELEPÜLÉSKÉP – ILLESZKEDÉS, A TELEPÜLÉSTERVEZÉS ESZTÉTIKAI KÉRDÉSEI	102
<i>Teremy Viktória</i>	
TELIVÉR MÉNEK HATÁSA A GIDRÁN LÓFAJTA GENETIKAI DIVERZITÁSÁRA	103
<i>Klein Renáta, Posta János</i>	
TERMESZTŐBERENDEZÉSBEN TÖRTÉNŐ SZŐLŐOLTVÁNY-NEVELÉS EREDMÉNYEI 'TELEKI-KOBER 5BB', 'TELEKI-FUHR S.O.4.', ILLETVE 'OLASZ RIZLING GK 1', ZÖLD VELTELINI K5' OLTÁSKOMBINÁCIÓKON	104
<i>Szabó Péter¹, Soós Adrienn²</i>	
THE PROGRESS OF ELECTROEJACULATION AND SEMEN FREEZING IN RAM ARTIFICIAL INSEMINATION: A REVIEW.....	106
<i>Mujitaba Malam Abulbashar¹, Bodó Szilárd², Vass Nòra¹</i>	
TOJÁSFEHÉRJÉBŐL KÉSZÜLT TEJHELYETTESÍTŐ FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI A SPORTTÁPLÁLKOZÁSI CÉLLAL	107
<i>Tóth Adrienn¹, Németh Csaba², Hidas Karina¹, Nagy Attila², Csurka Tamás³, Barkó Annamária³, Surányi József³, Friedrich László³</i>	
VETÉSIDŐ HATÁSA ELTÉRŐ GENOTÍPUSÚ KUKORICA HIBRIDEK MENNYISÉGI ÉS MINŐSÉGI PARAMÉTEREIRE	109
<i>Horváth Éva¹, Tamás András¹, Vad Attila², Széles Adrienn¹</i>	
VÍZINÖVÉNYEK PÁROLGÁSÁNAK VIZSGÁLATA PÁROLGÁSMÉRŐ KÁDAKBAN	111
<i>Simon-Gáspár Brigitta, Soós Gábor, Anda Angéla</i>	
ZÖLD-KÖRFORGÁS (GREEN-CIRCULATION).....	112
<i>Bencző László, Baranyai Gergő</i>	

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI SEKCIÓ 113

„A BŰNCSELEKMÉNY ELKÖVETŐJEKÉNT SZÓBA JÖHETŐ SZEMÉLY” AVAGY A
BÍRÓI ENGEDÉLYHEZ KÖTÖTT LEPLEZETT ESZKÖZÖK
ALKALMAZHATÓSÁGÁNAK KÉRDÉSE AZ ELŐKÉSZÍTŐ ELJÁRÁS SORÁN 114

Üveges Eszter Anna

A BÍRÓI PRECEDENS ANGOLSZÁSZ JOGBAN BETÖLTÖTT SZEREPÉNEK
VIZSGÁLATA 115

Csibor Ferenc

A GYERMEKI JOGOK VÉDELME A KÖZÖSSÉGI MÉDIÁBAN..... 116

Bukor Liza

A HAZAI BÉKÉLTETŐ TESTÜLETI ELJÁRÁSOK A COVID-19 JÁRVÁNY
ÁRNYÉKÁBAN..... 117

Dr. Hohmann Balázs

A KELET-MEDITERRÁNIUMI GÁZVITÁK HATÁSA IZRAEL ÁLLAM
KÜLKAPCSOLATAIRA 118

Fodor Márk Joszipovics

A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTTI IDŐSZAK JEGYZŐSÉGE..... 119

Lengyelné Bús Zita

A KIRÁLYI JOG ELEMEI SZENT ISTVÁN LEGENDÁIBAN..... 120

dr. László Balázs

A KÖRNYEZETHEZ VALÓ JOG ÉRTELMEZÉSE AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG
JOGGYAKORLATA TÜKRÉBEN 122

dr. Hojnyák Dávid

A LIECHTENSTEINI BLOKKLÁNCJOGSZABÁLYIG VEZETŐ ÚT 123

Ibrahim Ádám

A MAGYAR TRUST JELLEGŰ JOGVISZONYOK FEJLŐDÉSI IRÁNYAI 124

Borbély Zoltán

A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA ALKALMAZÁSÁVAL KAPCSOLATOS
DELIKTVÁLIS FELELŐSSÉGI KÉRDÉSEK VIZSGÁLATA 125

Stefán Ibolya

A NEMZETKÖZI BERUHÁZÁSVÉDELMI EGYEZMÉNYEK KLAUZULÁI..... 126

Dr. Bihari Erika

A NEMZETKÖZI BÜNTETŐBÍRÓSÁG TERÜLETI JOGHATÓSÁGA A PALESZTIN-
ESET KAPCSÁN: AVAGY A RÉSZES ÁLLAMI JOGÁLLÁS FELÜLÍRHATJA-E A
NEMZETKÖZI JOGI REALITÁST?..... 128

Pesci Marco

A SZOCIÁLIS MEZŐGAZDASÁG FOGALMA ÉS MODELLJEI 129

dr. Orosz Flóra

A TÉNYBELI TÉVEDÉS ELMÉLETE ÉS GYAKORLATA AZ ÉLET, A TESTI ÉPSÉG
ÉS AZ EGÉSZSÉG ELLENI BŰNCSELEKMÉNYEK TEKINTETÉBEN 130

dr. Gubis Philip

A TERRORIZMUS BÜNTETŐ ANYAGI JOGI DEFINIÁLÁSÁNAK KORLÁTJAI AZ
EGYESÜLT NEMZETEK SZERVEZETÉBEN..... 131

Dr. Pék Richárd Tamás

A VERSENYJOG, A FOGYASZTÓVÉDELEM ÉS AZ ADATVÉDELEM LEHETSÉGES
TALÁLKOZÁSI PONTJAI A DIGITALIZÁCIÓ KORÁBAN 132

Oroszi Fanni

AZ E-SPORT JOGÁSZ SZEMMEL 133

dr. Bendes Ákos

AZ EGÉSZSÉGES MUNKAKÖRNYEZETHEZ VALÓ JOG 134

Berényi Laura

AZ ELVÁRHATÓSÁG MÉRCÉI A SEGÍTSÉGNYÚJTÁS ELMULASZTÁSÁNAK
JOGGYAKORLATÁBAN 135

Németh György Attila

AZ EMBERI ESSÉG ELLENI BŰNCSELEKMÉNYEKSEL KAPCSOLATOS
NEMZETKÖZI BŰNMEGELŐZÉSI KÖTELEZETTSÉGEK 136

dr. Papp Petra

AZ ENSZ ALAPOKMÁNY EGYES RENDELKEZÉSEINEK RELEVANCIAJA A
KIBERTÁMADÁSOK MEGÍTÉLÉSÉBEN 137

Mravik Balázs Áron

AZ EURÓPAI UNIÓ BŐVÜLŐ JOGÁLLAMISÁGI ESZKÖZTÁRA 138

Gát Ákos Bence

AZ INFLUENCEREK, A DEEPPAKE ÉS AZ „ELILLANÓ MAGÁNÉLET” NYOMÁBAN, AVAGY A KÖZÉLETI SZEREPLŐK SZEMÉLYISÉGI JOGVÉDELME NEK AKTUÁLIS KIHÍVÁSAI	139
--	-----

dr. Halász Csenge

AZ ÖNVEZETŐ AUTÓK KÁRTÉRÍTÉSI FELELŐSSÉGE	140
---	-----

Szabó András

AZ ORVOS BÜNTETŐJOGI FELELŐSSÉGÉNEK KORAI ELŐKÉPEI MAGYARORSZÁGON	141
---	-----

Juhász György

AZ UNIÓS TAGSÁG ÉS AZ UNIÓS JOG HATÁSGYAKORLÁSÁNAK EGYES KÉRDÉSEI A KÉTOLDALÚ SZOCIÁLIS BIZTONSÁGI EGYEZMÉNYES RENDSZERÜNK BEN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A GOTTARDO ESETRE	143
---	-----

Mészáros Árpád

EGY ÚJ ADATGAZDASÁGI KONCEPCIÓ: A NEMZETI ADATVAGYON.....	144
---	-----

Szikszai Marcell

FOGYASZTÓVÉDELME N INNEN ÉS TÚL - GONDOLATOK A TISZTESSÉGT ELEN KERESKEDELM I GYAKORLATOK VILÁGÁBÓ L	145
--	-----

Sivák Veronika

GLOBÁLIS NYUGDÍJPOLITIKA: A VILÁGBANKI KONCEPCIÓ KRITIKÁJA	146
--	-----

Dezse Tivadar

HÁZASSÁG, SZERELEM, TARTÓZKODÁSI JOGOSULTSÁGOT IGAZOLÓ OKMÁNY – A CSALÁDI KAPCSOLATOK LÉTESÍTÉSÉVEL VISSZAÉLÉS JOGI TÁRGYÁNAK VIZSGÁLATA	147
--	-----

dr. Kanyuk Petra Ágnes

HÁZASSÁG ÉS BEJEGYZETT ÉLETTÁRSI KAPCSOLAT – A MAGYAR ÉS AZ OLASZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG ÉRTELMEZÉSE	148
--	-----

Sipos Alexandra

KÉPES-E ÁTÍRNI AZ INTERNETES TARTALOMMODERÁLÁS SZABÁLYAIT A FACEBOOK OVERSIGHT BOARD?.....	149
--	-----

Gyeván Dorina

KÖRNYEZETI BÜNTETŐJOG: PROBLÉMÁK ÉS MEGOLDÁSOK.....	150
---	-----

Molnár Tamás

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

LEHETŐSÉGEK ÉS LEHETSÉGES IRÁNYOK A MUNKAJOG TERÜLETÉN..... 151

dr. Máté Dávid Adrián

MAPPING THE LEGAL REGIME APPLICABLE TO PRIVATE MILITARY AND SECURITY (PMSC) CONTRACTORS IN REGARDS OF HIGH-TECH CONFLICTS 152

Palotai Mónika

OKOS VÁROS - OKOS KÖZIGAZGATÁS..... 153

dr. Ritó Evelin

ÖSSZEOMLÁS UTÁNI ÚJÁÉPÍTÉS: AZ IDEIGLENES NEMZETI KORMÁNY A NEMZETI VALUTÁT ÉRINTŐ INTÉZKEDÉSEI 1944 DECEMBERÉTŐL 1945 NOVEMBERÉIG 154

Tőreki Milán

SZABÁLYOZÁSOK MESTERSÉGES INTELLIGENCIÁRA: ITTHON ÉS AZ EURÓPAI UNIÓBAN 155

Mazsu Dániel

SZESZJÖVEDÉKI KIHÁGÁSTÓL DIPLOMÁCIAI MENTESSÉGIG – A MAGYAR KORMÁNYZAT NEMZETKÖZI JOGI DILEMMÁI ÉS ELJÁRÁSA BARLOVÁTZ GYÖRGY BUDAPESTI SZERB FŐKONZUL 1897. ÉVI ÜGYÉBEN..... 157

Szabó Mátyás

THE ROLE OF LANGUAGE IN INTERNATIONAL LAW 158

Herczegh Viktória Laura 158

TOPICS AND STRATEGIES IN HUNGARIAN PARLIAMENTARY WORK: THE CASE OF EXECUTIVE SPEECHES 159

Pokornyi Zsanett

BIOLÓGIATUDOMÁNYI SZEKCIÓ160

A GYALOGAKÁC (AMORPHA FRUTICOSA) SZIMBIOTIKUS PEPTIDJEINEK FELTÉRKÉPEZÉSE 161

Balla Benedikta, Lima Rui

A HSPB1 METABOLIKUS ZAVAROKBAN BETÖLTÖTT SZEREPÉNEK VIZSGÁLATA A HIPERLIPIDÉMIA EGÉRMODELLJÉBEN 163

Ruppert Zsófia¹, Dukay Brigitta¹, Rákoczi Bettina², Sántha Miklós¹, Török Zsolt¹, Tóth E. Melinda¹

AGRICULTURAL RECYCLING OF SPENT MUSHROOM COMPOST AFTER MICROBIOLOGICAL TREATMENT 165

Allaga Henrietta¹, Csutorás Csaba², Hatvani Lóránt¹, Kredics László¹, Vágvölgyi Csaba¹

DNS PLAZMID-TÁR LÉTREHOZÁSA NEM-TERMÉSZETES AMINOSAVAK FEHÉRJÉKBE ÉPÍTÉSÉHEZ FLUORESZCENS MIKROSZKÓPIÁS ALKALMAZÁSOKHOZ 166

Biró Adrienn

EGY ÓKORI EGYIPTOMI KOPONYATRAUMA ELEMZÉSE MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI MÚZEUM EMBERTANI TÁRÁBÓL 167

Szvák Enikő, Pap Ildikó

ETHYLENE-DEPENDENT EFFECTS OF FUMONISIN B1 ON THE METABOLISM OF REACTIVE OXYGEN SPECIES IN TOMATO PLANTS 168

Iqbal Nadeem, Czékus Zalán, Ördög Attila, Poór Péter

HEXOKINÁZOK SZEREPÉNEK VIZSGÁLATA A FLAGELLIN-INDUKÁLTA VÉDEKEZÉSI FOLYAMATOKBAN 169

Czékus Zalán, Iqbal Nadeem, Kukri András, Koprivanacz Péter, Ördög Attila, Poór Péter

KÜLÖNBÖZŐ NÖVÉNYI ÉLETFORMÁK FENOLÓGIAI ESEMÉNYEINEK ÖSSZEHASONLÍTÓ VIZSGÁLATA ELTÉRŐ MEZOKLIMATIKUS KÖRNYEZETBEN 170

Verbényiné Neumann Krisztina¹, Czóbel Szilárd²

ÚJONNAN VIZSGÁLT TRICHODERMA FAJOK PEPTAIBOL-PROFILJAINAK MENNYISÉGI ÉS MINŐSÉGI VIZSGÁLATA HPLC-HRMS TECHNIKÁVAL 171

Balázs Dóra, Rozsnyói Ákos, Marik Tamás, Tyagi Chetna, Szekeres András, Vágvölgyi Csaba, Kredics László

FILOZÓFIATUDOMÁNYI SZEKCIÓ 173

A FILM TROPOLÓGIÁJA ÉS A VALÓSÁG MEGISMÉTELHETŐSÉGE 174

Som Balázs

A MÜNSTERI RITTER-KÖR HATÁSA A 20. SZÁZADI NÉMET KONZERVATÍV POLITIKAI GONDOLKODÁSRA.....	175
<i>Jancsó András</i>	
A WOOLFI ADOMÁNY – VIRGINIA WOOLF HÁROM ADOMÁNY CÍMŰ MŰVÉNEK ELEMZÉSE	176
<i>Moklovsky Réka</i>	
A ZENEI ÖSZINTESÉG, HITELESSÉG ÉS KÖZVETLENSÉG MINT MINŐSÉGEK ANALÓGIÁI	177
<i>Ertünger Alp</i>	
AUTONÓM CSELEKVÉS PLÓTINOSZ FILOZÓFIÁJÁBAN	178
<i>Kovács Dániel Attila</i>	
AZ IRÓNIA ÉS EGZISZTENCI	179
<i>Pék László</i>	
ESZMÉK SZOLGÁLATÁBAN. ALEXANDER BERNÁT ÉS A BUDAPESTI HIRLAP	180
<i>Turbucz Péter</i>	
LEIBNIZIÁNUS ASPEKTUSOK CHARLES BONNET ÉS DENIS DIDEROT TERMÉSZETFILOZÓFIÁJÁBAN	181
<i>Karkusz Patrik Dániel</i>	
ULRICH KLUG ANARCHIA ÉRTELMEZÉSE.....	182
<i>Biró Ákos</i>	
FÖLDTUDOMÁNYI SEKCIÓ	183
A CSEHSZLOVÁK-MAGYAR LAKOSSÁGCSERE KÖZTES-EURÓPAI ÖSSZEHASONLÍTÁSBAN.....	184
<i>Szalai Gábor</i>	
ARANY-FÉLE KÖTÖTTség ÉS HUMUSZ TÉRKÉPEK ELŐÁLLÍTÁSA BAKI ÉS SOMOGYBABODI MINTATERÜLETEN.....	185
<i>Oláh Szeverin¹, Kassai Piroska¹, Szabó Gergely²</i>	
AZ EURÓPA ZÖLD FŐVÁROSA DÍJ MODELLEZÉSI LEHETŐSÉGEI.....	186
<i>Schmeller Dalma</i>	

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

AZ LMBTQ TURIZMUS MENTÁLIS, ELGONDOLT TEREI EGY MAGYARORSZÁGI FELMÉRÉS TÜKRÉBEN 187

Szabó Balázs Attila

ÉPÜLETEK NAPENERGIA-POTENCIÁLJÁNAK SZÁMÍTÁSA FOTOGRAMMETRIAI MÓDSZEREKKEL ELŐÁLLÍTOTT ADATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL 189

Varga Ákos, Szatmári József, Tobak Zalán, Boudewijn van Leuween, Mucsi László

EURÓPAI BANKFIÓKOK 2019-2021 KÖZÖTTI ALAKULÁSÁNAK TERÜLETI ELEMZÉSE 190

El-Meouch Nedim Márton

FEJLŐDÉSTÖRTÉNETI REKONSTRUKCIÓ LÖSZ-PALEOTALAJ SOROZATOK VIZSGÁLATA ALAPJÁN A GÖDÖLLŐI-DOMBSÁG ÉSZAKI RÉSZÉN 191

Csonka Diána, Dr. Horváth Erzsébet

HAGYOMÁNYOS GEOSTATISZTIKAI ÉS GÉPI TANULÁSI INTERPOLÁCIÓS MÓDSZEREK HATÉKONYSÁGÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA CSAPADÉK STABILIZOTÓPÖSSZETÉTEL TÉRBELI MODELLEZÉSE ESETÉN A BRIT-SZIGETEKEN 192

Erdélyi Dániel¹, Hatvani István Gábor², Kern Zoltán², Hyeongseon Sammy Jeon³

IMPACT OF MICRO-PARTICLES OF WALNUT SHELL ON FILTRATION PROPERTIES OF WATER-BASED MUD 194

AL Khalaf Hani, Federer Gabriella

KISVÍZGYŰJTŐK TÁJHASZNÁLATI TÉRKÉPEZÉSÉNEK MÓDSZERTANI FEJLESZTÉSE, A VILLÁMÁRVIZEK ELLENI VÉDEKEZÉS CÉLJÁBÓL 195

Dobai András, Dr. Dobos Endre

MOHÁCS 1526-2026. ESÉLY A DÉL-DUNÁNTÚL TURIZMUSÁNAK FEJLESZTÉSÉRE 197

Gázné Bősz Bernadett

MÚZEUMALAPÍTÁS, MINT A NEMZETKÖZI TURIZMUS MOTORJA? BILBAO ÉS ABU-DZABI PÉLDÁJÁNAK VIZSGÁLATA 198

Schultz Éva

PASSIVE SAMPLING TECHNIQUES FOR GROUNDWATER MONITORING 199

Illoul Wafa

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

SUSTAINABILITY ASSESSMENT OF THE TRADE AGREEMENT BETWEEN THE EUROPEAN UNION AND MERCOSUR.....	200
---	-----

Bihari Katalin

HAD- ÉS RENDÉSZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ201

A BRIT RADARRENDSZER MŰKÖDÉSE AZ ANGLIAI CSATA IDEJÉN	202
---	-----

Kovács Petra

A BŰNCSELEKMÉNYI MINTAELEMZÉS MÓDSZERTANI KÉRDÉSEI.....	203
---	-----

Szabó János

A GYERMEKVÉDELEM ÉS A GYERMEKEK ORVOSLÁSÁNAK ÖSSZEFÜGGÉSEI	204
--	-----

Sófi Gyula

A HATÓSÁGI TEVÉKENYSÉG, MINT A KATASZTRÓFAVÉDELEM IV. SZAKTERÜLETE	205
--	-----

Dr. Lakatos Bence R.¹, Dr. Teknős László²

A KIBERKÉPESSÉGEK KIALAKÍTÁSÁVAL KAPCSOLATOS FELADATOK ÉS LEHETŐSÉGEK A HAZAI HONVÉDELMI ÁGAZATBAN NEMZETKÖZI PÉLDÁK NYOMÁN.....	206
--	-----

Dévai Dóra

A KOCKÁZATELEMZÉS ALKALMAZÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI.....	207
---	-----

Lohner Klaudia

A MAGYAR 1. HADSEREG VÉDELMI HARCAI A SZILICEI-FENNSÍKON ÉS A FELSŐ-HEGYEN 1944. DECEMBER 20. ÉS 1945. JANUÁR 22. KÖZÖTT	208
--	-----

Újhelyi János Ábel

A NŐK SZEREPE A KORA ÚJKORI EURÓPA HADSEREGEIBEN.....	210
---	-----

Árvai Lajos

A POLITIKA TERÜLETÉN TÖRTÉNŐ VÁLTOZÁSOK HATÁSA A MAGYAR ÁLLAMBIZTONSÁGI MUNKÁRA AZ 1950-ES ÉVEK VÉGÉN, AZ 1960-AS ÉVEK ELEJÉN	211
---	-----

Mezei József

A SZEMÉLY- ÉS VAGYONŐRÖK OBJEKTUMSPECIFIKUS OKTATÁSI TERVÉNEK JELLEMZŐI ÉS ÖSSZEÁLLÍTÁSI SZEMPONTJAI	212
--	-----

Szabó Anikó¹, Kovács Éva²

ASSYMETRIC WARFARE IN EGYPT.....	213
----------------------------------	-----

Majorosi Adam

AZ ÁLHÍREK TERJESZTÉSE ÉS MŰKÖDTETÉSE, AVAGY AZ ONLINE TÉRBEN ELÉRHEŐ BEFOLYÁSOLÁS, MINT A HIBRID HADVISELÉSBEN ALKALMAZOTT ESZKÖZRENDSZER.....	214
---	-----

Horváth Dávid

AZ INDIAI KERESZTÉNYSÉG BIZTONSÁGI HELYZETE ÉS REAKCIÓJA A KORONAVÍRUS VILÁGJÁRVÁNYRA.....	216
--	-----

Szaplonczay Máté

BIZTONSÁGI KAMERÁKON ÉS BLOKKLÁNC TECHNOLÓGIÁN ALAPULÓ HALLGATÓI JELENLÉTI ÍVKÉSZÍTŐ RENDSZER MŰKÖDÉSÉNEK MODELLJE ÉS ANNAK FELÉPÍTÉSE	217
--	-----

Bálint Krisztián

BIZTONSÁGI KIHÍVÁSOK A CSÁD-MEDENCÉBEN – ÚJABB AFRIKAI RÉGIÓ AZ ÖSSZEOMLÁS SZÉLÉN?.....	218
---	-----

Tóth Klaudia

BORDER CONTROLL USING COMPUTER VISION AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE CAPABILITIES	219
--	-----

Huszár Viktor

ELMÉLETI ORIENTÁCIÓS PONTOK A FOGVATARTOTTI MUNKÁLTATÁS TANULMÁNYOZÁSÁHOZ (A REVIZIONISTA BÖRTÖNTÖRTÉNETI ISKOLA ÉS KRITIKAI KRIMINOLÓGIA TANULSÁGAI).....	220
--	-----

Ivanics Zsófia

ESETTANULMÁNY: KRÍZIS A HONVÉDSÉGBEN–KOMMUNIKÁCIÓS ASPEKTUSOK.....	221
--	-----

Durucz né Téglás Dóra

ÉRDEK VAGY KÉNYSZER? A FÉLELEM ÉS A BIZONYTALANSÁG STRUKTÚRAFORMÁLÓ SZEREPE A PERZSA-ÖBÖL BIZTONSÁGI RENDSZEREINEK ÁTALAKULÁSÁBAN.....	222
--	-----

Kovács Anita Mariann

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

FEGYVERKERESKEDELEM ÉS FÜGGŐSÉG A VISEGRÁDI ORSZÁGOKBAN..... 224

Speck Gyula

GÖRÖGORSZÁG MIGRÁCIÓS POLITIKÁJA 225

Felegyi Júlia

IOT ÉS BIGDATA ESZKÖZÖK MŰVELETI FELHASZNÁLÁSA..... 226

Bodnár István

K, MINT KRITIKUS? – HAZÁNK ENERGETIKAI RENDSZEREINEK KIBERBIZTONSÁGI VIZSGÁLATA 228

Kiss Adrienn

KÁBÍTÓSZER-HELYZET BUDAPESTEN ÉS BÉCSBEN..... 229

Németh Ágota

KORMÁNYZATI KOMMUNIKÁCIÓ A KÖZÖSSÉGI MÉDIAPLATFORMON..... 230

Ináncsi Mátyás

KULTURÁLIS JAVAK VÉDELME A HAZAI VÉDELMI IGAZGATÁSI SZABÁLYOZÁSBAN A NEMZETKÖZI TRENDEK TÜKRÉBEN..... 231

Puskás Anna

MIGRÁCIÓS STRATÉGIÁK: DÉL-AMERIKA VS. EURÓPA. ECUADOR, KOLUMBIA, MAGYARORSZÁG ÉS SPANYOLORSZÁG ÖSSZEHOSONLÍTÓ ELEMZÉSE 232

Thomázy Gabriella

NATO 2030 JELENTÉS: KATONAI-POLITIKAI SZÖVETSÉGBŐL POLITIKAI-KATONAI SZÖVETSÉG?..... 233

Göblyös Bence

NEMZETKÖZI BŰNÜGYI EGYÜTTMŰKÖDÉSI FORMÁK A VAGYONFELDERÍTÉS SORÁN..... 234

Nagy Ivett

OROSZORSZÁG INFORMÁCIÓS HADVISELÉSE A 2014. ÉVI UKRAJNAI KONFLIKTUS VONATKOZÁSÁBAN..... 235

Lang Attila

PORTYA, EGY RÉGI HARCÁSZATI TEVÉKENYSÉG ÚJJÁSZÜLETÉSE? 236

Takács Márk György

REAGAN ELNÖK A GONOSZ BIRODALMA ELLEN - STRATÉGIA ÉS ESZMETÖRTÉNETI ELEMZÉS LEVÉLTÁRI FELJEGYZÉSEK ALAPJÁN	238
--	-----

Csutak Zsolt

TÁRSADALMI MOZGALMAK A BELO MONTE GÁT ELLEN BRAZÍLIÁBAN	239
--	-----

Füzesi Kitti

THE FIGHT AGAINST THE NEW TYPE OF TERRORISM IN ISRAEL	240
---	-----

Lőrincz Virág

THE HISTROY OF NASA	241
---------------------------	-----

Rezsneki Zsombor

TOP CYBER THREATS DURING COVID-19 - THE MOST EFFICIENT WAYS TO DEFEND YOURSELF FROM CYBER ATTACK	242
--	-----

Legárd Ildikó

TÚZOLTÓI BEAVATKOZÁSOK VIZSGÁLATA A SZÉLSŐSÉGES IDŐJÁRÁSI KÖRÜLMÉNYEK TÜKRÉBEN	243
--	-----

Kersák József Zsolt¹, Teknős László²

UNSCR 1325. NŐK, BÉKE ÉS BIZTONSÁG - MÚLT, JELEN ÉS JÖVŐ	244
--	-----

Hornyak Veronika

VEZETŐI KIHÍVÁSOK – ÚJ GENERÁCIÓK A HIERARCHIKUS SZERVEZETEK BEN	245
--	-----

Tőzsér Erzsébet

VIRTUÁLIS VALÓSÁG TECHNOLOGIÁN ALAPULÓ TAKTIKAI KIKÉPZŐESZKÖZÖK HAZAI FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI ÉS KIHÍVÁSAI	246
---	-----

Marlok Tamás

HITTUDOMÁNYI SZEKCIÓ247

A DEBRECENI KÁLVINISTÁK TEMPLOMEGYESÜLETÉNEK MEGALAKULÁSA	248
---	-----

Kis Dávid

AFFECTIO ORIENTALIS – A MODERN PÁPÁK ÉS KELETI EGYHÁZAK VISZONYA A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN	249
--	-----

Szaplonczay Máté

HULDRYCH ZWINGLI ÉNEKEI.....	251
<i>Göbölsné Gaál Eszter</i>	
ÚJ VEZETŐK FELFEDEZÉSE AZ EGYHÁZBAN BARNABÁS PÉLDÁJA ALAPJÁN	252
<i>Ősz-Farkas Ernő</i>	
IRODALOMTUDOMÁNYI SZEKCIÓ.....	253
"KORSZAKOK ÁTJÁRÓHÁZÁBAN ÉLVE" - TÖRTÉNELEMSZEMLÉLET ÉS MEGVÁLTÁS-LEHETŐSÉGEK BEREMÉNYI GÉZA VADNAI BÉBI CÍMŰ REGÉNYÉBEN.....	254
<i>Pikó András Gáspár</i>	
"Ó, VOLT OTT ANNYIFÉLE JÁTÉK". A VERSES MESE MŰFAJA VARRÓ DÁNIEL ÉLETMŰVÉBEN.....	255
<i>Buday Bálint</i>	
„AHOL SOK A FANTÁZIA OTT SZÍV IS VAN”. A „MAGYAR GASCOGNE” TOPOSZ A SZÁZADFORDULÓ IRODALMÁBAN.....	256
<i>Schranz Áron</i>	
„AKKOR JÓL EMLÉKEZTEM AKKOR” – EMLÉKEZÉS ÉS ELFOJTÁS SZÉKELY CSABA BÁNYAVÍZ CÍMŰ MŰVÉBEN.....	257
<i>Nagy Dóra</i>	
„ÉN ÍROK LEVELET MAGÁNAK, [...] MÉLTÁN TARTHATJA HÁT JOGÁNAK...” - A LEVÉL ÉS AZ EMAIL FILOLÓGIÁJA.....	258
<i>Füzi Péter</i>	
„GL’ITALIANI [...] PENSANO A RIFORMARE L’ITALIA, [...] PER RIUSCIRCI BISOGNA, PRIMA, CHE SI RIFORMINO LORO [...]” MASSIMO D’AZEGLIO HAZAFIAS GONDOLATAINAK MEGJELENÉSE AZ I MIEI RICORDI CÍMŰ ÖNÉLETRAJZÁBAN ÉS A TORINÓI ÁLLAMI LEVÉLTÁR KAPCSOLÓDÓ KÉZIRATAIBAN.....	259
<i>Farkas Mónika Kitti</i>	
A BABA MINT TRAUMA HORDOZÓ ELEM LEDA TÖRTÉNETÉBEN (EGY TÁRGY SZIMBOLIKÁJA ELENA FERRANTE NŐ A SÖTÉTBEN CÍMŰ REGÉNYÉBEN) ...	261
<i>Bakai Boglárka</i>	

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

A KANONIKUS ÉLETMŰ NYOMAI A HAJNÓCZY-HAGYATÉKBAN	263
<i>Ludmán Katalin</i>	
ANDREAS CAPELLANUS ÉS ENEA SILVIO PICCOLOMINI: A KÖZÉPKORI SZERELMI TRAKTÁTUS HATÁSA A HISTORIA DE DUOBUS AMANTIBUS CÍMŰ NOVELLÁRA	264
<i>Kovács Dominika</i>	
AZ ÚJ MITOLÓGIAI KONCEPCIÓ ESZTÉTIKAI CÉLJAI VÖRÖSMARTY MIHÁLY KARAKTEREIBEN	265
<i>Vámos Violetta Ivett</i>	
EMBODIED ARCHIVE IN MARINA ABRAMOVIĆ PERFORMANCES	266
<i>Egri Petra</i>	
EVOLÚCIÓ ÉS ETIKA A TUDOMÁNYOS FANTASZTIKUMBAN.....	267
<i>Babos Orsolya</i>	
KAPITALISTA HANGYA – KOMMUNISTA TÜCSÖK: EGY AISZÓPOSZI FABULA MODERN ÁTDOLGOZÁSAINAK IDEOLÓGIAKRITIKAI VIZSGÁLATA	269
<i>Kiss Mátyás B.</i>	
LEVÉLREGÉNY NÖVÉREMNEK. CSEH TAMÁS ÉS BEREMÉNYI GÉZA LEVÉL NÖVÉREMNEK CÍMŰ ALBUMÁNAK VIZSGÁLATA A REGÉNY MŰFAJI SAJÁTOSSÁGAINAK SZEMPONTJÁBÓL	271
<i>Regős Mátyás</i>	
MOTÍVUMKÉPZÉSEK ÖSSZEHAJONLÍTÁSA LEV TOLSZTOJ "ANNA KARENINA" CÍMŰ REGÉNYÉNEK EREDETÍJÉBEN ÉS MAGYAR FORDÍTÁSÁBAN	272
<i>Murányi Márk</i>	
RELATIONAL TRAUMA AND DISRUPTED SUBJECTIVITY OF CHILD CHARACTERS IN TONI MORRISON'S 'A MERCY'	273
<i>Parayil Kalesan Hima</i>	
SIKERMUTATÓK A NÉP BARÁTJÁBAN	274
<i>Kuzma Gréta</i>	
TELMA TITUSZ NEVÉNEK LEHETSÉGES HERMETIKUS EREDETE.....	275
<i>Bacsó Beáta</i>	

THE NARRATIVE OF NEW YORK: SPACE AND NARRATION IN SALMAN RUSHDIE'S THE GOLDEN HOUSE	276
---	-----

Schäffer Anett

KÉMIAI ÉS KÖRNYEZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ277

1-C SZUBSZTITUÁLT GLIKÁL SZÁRMAZÉKOK HALOAZIDÁLÁSI REAKCIÓINAK TANULMÁNYOZÁSA	278
---	-----

Homolya Ágnes, Peleskei Zsófia, Somsák László, Juhász László

3-KLÓRMANDULASAV OLVAÐÁSI HŐMÉRSÉKLETÉNEK VIZSGÁLATA SZUPERKRITIKUS SZÉN-DIOXID ÉS SZERVES OLDÓSZEREK NAGYNYOMÁSÚ ELEGYÉBEN	279
---	-----

Arany Dóra¹, Kőrösi Márton², Mihalovits Máté², Béri János², Székely Edit²

A HELYTELEN LAKOSSÁGI TÜZELÉSBŐL SZÁRMAZÓ LÉGSZENNYEZETTSÉG VIZSGÁLATA	281
--	-----

Balogh Boglárka Sára

C-GLIKOZIL-FORMALDEHID TOZILHIDRAZONOK KAPCSOLÁSI REAKCIÓI 1,2,3-TRIAZOLOKKAL	283
---	-----

Szakács Bence, Kaszás Tímea, Juhász-Tóth Éva, Tóth Marietta, Somsák László, Cservenyák Ivett

CEMENTKŐ MÁTRIXOK REHIDRATÁCIÓJÁNAK NMR SPEKTROSKÓPIÁS VIZSGÁLATA	284
---	-----

Papp Vanda¹, Dr. Kéri Mónika¹, Dr. Janovics Róbert²

COMPUTATIONAL INVESTIGATION OF THE NITRIC OXIDE REGULATION PATHWAY USING THE NO-SENSING H-NOX PROTEIN FROM SHEWANELLA ONEIDENSIS	285
--	-----

Rozza Ahmed M¹., Papp Marcell², McFarlane Neil³, Harvey Jeremy N. ³, Oláh Julianna¹

DEXAMETAZON TARTALMÚ POLIMER MICELLÁK FEJLESZTÉSE NAZÁLIS BEVITELI CÉLLAL	286
---	-----

Sipos Bence, Csóka Ildikó, Katona Gábor

EFFECT OF CALCINATION TIME ON PHOTOCATALYTIC ACTIVITY OF N,S-TIO2	287
---	-----

Albuquerque Silva Saldanha Larissa, Szabó-Bárdos Erzsébet, Horváth Ottó

ENERGY REED FIBER REINFORCED THERMOSETTING POLYMERIC BIOCOMPOSITE	288
---	-----

Hasan K. M. Faridul, Horváth Péter György, Mucsi Zsuzsanna Mária, Alpár Tibor

EXPLORING THE CARCINOGENIC POTENTIAL OF ESTROGEN HORMONES BY QUANTUM CHEMICAL CALCULATIONS AND MICROKINETIC MODELING.....	290
---	-----

Benedek Zsolt, Girnt Péter, Oláh Julianna

FEHÉRJE-ALAPÚ KOLLOIDÁLIS GYÓGYSZERHORDOZÓK MODELLEZÉSE „KVÁZI” 2D ÉS 3D TECHNIKÁKKAL.....	291
--	-----

Kovács Nikolett Alexandra, Csapó Edit

FLUORESZCENS ARANY NANOSZERKEZETEK ELŐÁLLÍTÁSA ÉS SZERKEZETVIZSGÁLATA.....	292
--	-----

Gombár Gyöngyi, Csapó Edit

HIGH SURFACE AREA SELF-SINTERING P-TYPE CUOX AND BLACK PHOSPHORUS LAYER PRODUCTION FOR SEMICONDUCTIVE TRANSPARENT FILM.....	293
---	-----

Sánta Levente, Kukovecz Ákos

INTERACTION OF HALF-SANDWICH (CP*)RH(III) CATION WITH HISTIDINE-CONTAINING PEPTIDES AND THEIR TERNARY SPECIES WITH (N,N) BIDENTATE LIGANDS	294
--	-----

Hassoon Azza¹, Szorcsik Attila¹, Bogár Ferenc², Papp Zita Ibolya², Fülöp Livia², Kele Zoltán², Gajda Tamás¹

KITOZÁN/HIALURONSAV TÍPUSÚ HATÓANYAG-HORDOZÓ RENDSZEREK SZINTÉZISE ÉS JELÖLÉSE FLUORESZCENS ARANY NANOKLASZTEREKKEL	295
---	-----

Turesányi Árpád

MÉZBE ZÁRT IDŐ	296
----------------------	-----

Sajtos Zsófi

MONITORING THE EFFICIENCY OF THE BIOAUGMENTATION AGENTS DURING PAHS BIOREMEDIATION TECHNOLOGY	297
---	-----

Iakovchuk Nadezhda¹, Anda Dóra¹, Romsics Csaba¹, Bódai Viktória², Habi Péter³, Máraligeti Károly¹

QUANTUM CHEMISTRY AIDED DESIGN OF BIOMIMETIC NITROGEN FIXATION CATALYSTS: HOW TO PREVENT H ₂ COORDINATION AND FACILITATE N ₂ COORDINATION TO FE	298
---	-----

Kfoury Joseph, Benedek Zsolt, Oláh Julianna

SZÁRAZ PORINHALÁCIÓS KÉSZÍTMÉNYEK FORMULÁLÁSA ALVEOLÁRIS DEPOZÍCIÓ ELÉRÉSE CÉLJÁBÓL	300
---	-----

Party Petra, Ambrus Rita

SZÉN NANOCÖVEK ANILINADSZORPCIÓJÁNAK VIZSGÁLATA.....	301
--	-----

Sikora Emőke, Prekob Ádám, Katona Kitti Krisztina, Muránszky Gábor, Vanyorek László

KOMMUNIKÁCIÓTUDOMÁNYI SZEKCIÓ302

A HUMOROS REKLÁMOK ALKATEGÓRIÁI ÉS JELLEMZŐINEK VIZSGÁLATA	303
--	-----

Babinszki Emese

A KÉTEZER-TÍZES ÉVEK REMASTERELT FANTASY IZOMETRIKUS SZEREPJÁTÉKAI A NOSZTALGIÁKUTATÁS KONTEXTUSÁBAN	305
--	-----

Krek Norbert

A KÖRNYEZETBARÁT CSELEKEDTEK MÖGÖTTI CÉLOK ÉS MOTIVÁCIÓK KVALITATÍV VIZSGÁLATA.....	306
---	-----

Fekete Balázs

A KÖZÖSSÉGI MÉDIUMOK SZEREPE A NEMZETKÖZI HALLGATÓK MINDENNAPI ÉLETBELI ELIGAZODÁSÁBAN. HIDAK, HATÁROK, HIBRID TEREK	308
--	-----

Specht Hedvig

ÉRZELMES PARLAMENTI OROSZLÁNOK: ÉRTÉKELOŐ METONIMIKUS ÖSSZETÉTELEK A SZERKESZTŐI KARIKATÚRÁKBAN.....	309
--	-----

Agnes Virág

EXAMINATION OF TOTAL QUALITY MANAGEMENT PRINCIPLES FROM ORGANIZATIONAL POINT OF VIEW	310
--	-----

Özkan Beste Naz

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

FEGYVEREK, #-EK ÉS AZ INSTAGRAM – A KÖZÖSSÉGI MÉDIA HATÁSA A FEGYVEREK REPREZENTÁCIÓJÁRA	311
<i>Kristóf Anikó</i>	
KULTÚRAKOMMUNIKÁCIÓ – KULTÚRAKÖZVETÍTÉS PARADIGMAVÁLTÁSA NAPJAINKBAN.....	312
<i>Hervé-Lóránth Ervin</i>	
RELATIONSHIP BETWEEN TEACHER COMMUNICATION AND STUDENT EMOTIONS IN THE ONLINE LEARNING SPACE	313
<i>Vinczéné Fekete Lília</i>	
KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI SEKCIÓ	314
"MINTAGYÁRAK" MAGYARORSZÁGON - AZ EURÓPAI GYAKORLAT HAZAI TANULSÁGAI.....	315
<i>Gyulai Tamás</i>	
2007-2008-AS PÉNZÜGYI VÁLSÁG ÉS A 2020-2021-ES COVID-19 JÁRVÁNY OKOZTA KRÍZIS HELYZET KEZELÉSÉNEK ÖSSZEHAJONLÍTÁSA MAGYARORSZÁG VISZONYLATÁBAN – KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A MONETÁRIS POLITIKAI ASPEKTUSOKRA.....	316
<i>Aradi Csaba</i>	
A DIGITALIZÁCIÓ HATÁSA A CÉGEK HUMÁNERŐFORRÁS BÁZISÁRA ÉS VERSENYKÉPESSÉGÉRE.....	317
<i>Dióssy Kitti</i>	
A DÖNTÉSTÁMOGATÁS SZÜKSÉGESSÉGE A TÁRSADALMI INNOVÁCIÓK TERÜLETÉN	318
<i>Metszősy Gabriella</i>	
A FOGYASZTÓI MAGATARTÁSTRENDEK VIZSGÁLATA A HAZAI OKOS BÚTOROK PIACÁN	319
<i>Horváthné Kocsis Henrietta</i>	
A HUMÁN CONTROLLING, MINT ÚJ ÉPÍTŐELEM MEGJELENÉSE A VÁLLALATOKNÁL	320
<i>Barna Zsolt, Vajda Gábor</i>	

**A KUTATÁSTÁMOGATÁSI PROGRAMOK SZEREPE A ZALAZONE TESZTPÁLYÁN
ZAJLÓ AUTONÓM JÁRMŰVEK FEJLESZTÉSÉBEN 321**

Rigó-Ditzendy Orsolya

**A MAGYAR CSALÁDTÁMOGATÁSI PROGRAM RÉSZEREDMÉNYEI ÉS A HAZAI
TERMÉKENYSÉG VÁLTOZÁSA A GLOBÁLIS FOLYAMATOK TÜKRÉBEN 323**

Drabancz Áron

**A MAGYAR FEDEZETLEN BANKKÖZI PIAC VIZSGÁLATA A KORONAVÍRUS
JÁRVÁNY ELŐTT ÉS UTÁN 324**

Bodnár Ákos Zsolt

**A MARKETING STRATÉGIA HATÁSA A LOGISZTIKAI DÖNTÉSEKRE ÉS A JIT
RENDSZER BEVEZETÉSÉRE 325**

Sós Eszter

A MODEL OF THE EU'S AMBITIONS FOR BROADCASTERS 326

Horváth Diána, Bakó Barna

**A PÁCIENS ANYAGI LEHETŐSÉGEINEK HATÁSA A GYÓGYSZERES
ADHERENCIARA - A SZOLGÁLTATÁSMARKETING NÉZŐPONTJA 327**

Kun Zsuzsanna

**A PÉNZÜGYI INTÉZMÉNYEK ÉS PÉNZPIACOK ÉGHAJLATVÁLTOZÁSSAL
KAPCSOLATOS ATTITÚDJE ÉS ENNEK VÁLLALATI MŰKÖDÉST BEFOLYÁSOLÓ
ASPEKTUSAI 328**

Málits Péter¹, Drabancz Áron², El-Meouch Nedim Márton³

A SIKERES TÁRSADALMI MARKETING ALAPJA: AZ ÉRTÉKEK NYOMÁBAN . 329

Dr. Bihariné Kalászdi Beáta

A TÁRSADALMI INNOVÁCIÓHOZ KAPCSOLÓDÓ DÖNTÉSEK JELLEMZŐI 330

Metszősy Gabriella

**A TÁRSADALMI VÁLLALKOZÁSOKAT FEJLESZTŐ SZERVEZETEK ÜZLETI
MODELLJEI 331**

Krátki Noémi

A TERMÉKÉLETCIKLUS MODELLEK A KÖRKÖRÖS GAZDASÁGBAN 332

Hegedűs Dániel

AN OVERVIEW OF ENTREPRENEURSHIP IN A GLOBAL CONTEXT 334

Almhamad Gafar

ASSESSING THE IMPACT OF ENTREPRENEURSHIP ON ECONOMIC GROWTH: FOCUS ON SELECTED DEVELOPED COUNTRIES	335
<i>Buah Aku-Sika</i>	
AZ ADATOK SZEREPE EGYES PÉNZFUNKCIÓK BETÖLTÉSÉBEN	336
<i>Szécsényi-Nagy Balázs</i>	
AZ AIRBNB VERSENYJOGI MEGKÖZELÍTÉSE BUDAPESTEN	338
<i>Drabancz Áron¹, El-Meouch Nedim Márton²</i>	
AZ EGÉSZSÉGES SZERVEZET MODELL KÉRDŐÍV BEMUTATÁSA	339
<i>Pintér Nikolett</i>	
AZ ÉRINTETTEK SZEREPE A DINAMIKUS VIZUÁLIS IDENTITÁSOK FEJLESZTÉSÉBEN	341
<i>Fekete Balázs</i>	
AZ IPAR 4.0 LEHETSÉGES MUNKAERŐPIACI HATÁSAI	342
<i>Semjén Botond Benedek</i>	
AZ IT ÁGAZAT RELATÍV POZÍCIÓJA A MOSOLYGÖRBE MENTÉN – NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS	343
<i>Fülöp Zoltán</i>	
AZ UTÁNZÁS-ALAPÚ DIMENZIÓ MEGJELENÉSE A KÖZÖSSÉGI KERESKEDÉS MÁSOLÁSI DÖNTÉSEIBEN.....	344
<i>Papp Tamás József¹, Erdős Sándor²</i>	
CBOE VOLATILITY INDEX AND ITS INFLUENCE ON THE FOREIGN EXCHANGE RATES IN TURKEY	345
<i>Gedikoglu Ipek Senem</i>	
CONTRIBUTION AND MITIGATION, THE DOUBLE ROLE OF CITIES IN TACKLING CLIMATE CHANGE	346
<i>Fekete Krisztina Anna</i>	
COULD A KEYNESIAN ECONOMIC POLICY BE A POTENTIAL SOLUTION TO OVERCOME THE CORONAVIRUS CRISIS IN HUNGARY?	347
<i>Langár Bence</i>	
DIGITALIZÁCIÓ ÉS ÉRTÉKALAPÚ MARKETING, A HAZAI KKV SEKTORBAN A PANDÉMIA IDEJÉN	348
<i>Szikszai Tamás Géza</i>	

DIGITALIZATION AS A RISK MITIGATION TOOL FOR THE RETAIL SECTOR .. 349

Pistrui Bence

ÉLELMISZERHULLADÉK-KÉPZŐDÉS TRENDJEI EURÓPÁBAN 350

Zachár János

EREDMÉNYORIENTÁLT MEGKÖZELÍTÉS AZ EURÓPAI UNIÓ KOHÉZIÓS
POLITIKÁJÁBAN 351

Szabó Tamás

GAZDASÁGI JÖVEDELMEZŐSÉGÉNEK VIZSGÁLATA A
MŰANYAGHULLADÉKOK ÚJRAHASZNOSÍTÁSÁNAK A KÖRFORGÁSOS
GAZDASÁG ELVE ALAPJÁN..... 352

Bera Péter

GAZDASÁGI PARADIGMAVÁLTÁS FRANCIAORSZÁGBAN A II. VILÁGHÁBORÚT
KÖVETŐEN..... 353

Bartók László

HOGYAN VÁLTOZOTT AZ OTTHONI MUNKAVÉGZÉS AZ 1700-AS ÉVEKTŐL
NAPJAINKIG? 355

Vörös Ildikó Veronika

HOME OFFICE, MINT FOGLALKOZTATÁSI FORMA: A TÁVMUNKA
GLOBALIZÁCIÓJÁNAK, ILLETVE HATÉKONYSÁGÁNAK VIZSGÁLATA 356

Simon Dóra, Németh Kevin

HOW MUCH OWN FUND IS ENOUGH? ANALYSIS ON THE CCP'S SKIN-IN-THE-
GAME..... 357

Friesz Melinda, Szodorai Melinda

HR CHALLENGES OF WORKFORCE AUTOMATION AND DIGITAL
ENHANCEMENT IN THE RETAIL SECTOR..... 359

Pistrui Bence

IMPACT OF COVID-19 ON FOOD IMPORTS IN HUNGARY 360

Acheampong Timothy Yaw¹, Ogbemor Peace Osaerame²

KIK PROFITÁLHATNAK KOCKÁZATMENTESEN? – A DIÁKHITELBEN REJLŐ
ARBITRÁZS LEHETŐSÉG 361

Tóth Fanni

KRITIKUS FONTOSSÁGÚ NYERSANYAGOK A VILÁGMODELLEKBEN ÉS NAPJAINKBAN.....	363
<i>Fodor Kitti, Varga Beatrix</i>	
MINTÁZATOK ÉS TANULSÁGOK A HAZAI FENNTARTHATÓ VÁROSFEJLESZTÉS GYAKORLATÁBAN	364
<i>Ecker Klaudia</i>	
OPTIMÁLIS VALUTAÖVEZET-E AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK, ILLETVE HOGYAN OLDHATÓAK MEG AZ ELMÉLETTEL A VÁLSÁGOK?	365
<i>Pócsik Orsolya</i>	
PANDÉMIÁK ÉS A CLOUD COMPUTING EGÉSZSÉGÜGYBEN TÖRTÉNŐ ALKALMAZÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI.....	367
<i>dr. Várföldi Krisztián¹, Baracsi Mária²</i>	
SZAKMAI KAPCSOLATOK, KARRIER-MOBILITÁS ÉS NEMI EGYENLŐTLENSÉGEK.....	368
<i>Ilyés Virág</i>	
SZENT LÁSZLÓ KIRÁLY MODELLALKOTÁSA	369
<i>Szabó Gyula Márton</i>	
SZERENCSEJÁTEKOSOK SZÉRIÁS VISELKEDÉSÉNEK VIZSGÁLATA BITCOIN ALAPÚ MEGFIGYELÉSEKKEL	371
<i>Sándor Máté Csaba</i>	
SZÜLETŐ VÁLLALKOZÁSOK VIZSGÁLATA STRUKTURÁLT IRODALOMÁTTEKINTÉS TÜKRÉBEN	372
<i>Szabó Krisztofer</i>	
THE COMPARISON BETWEEN CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY AND PUBLIC SOCIAL RESPONSIBILITY	373
<i>Andráskó Dóra Diána</i>	
THE EFFECTS OF PROPER INVENTORY MANAGEMENT ON THE PROFITABILITY OF SMES	374
<i>Sah Genesis Gyasi</i>	
THE EU- SOUTH PACIFIC PARTNERSHIP WITH THE „AID FOR TRADE” PROGRAM	375
<i>Veress Hilda</i>	

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

THE LEVEL OF CYCLING AS A FUNCTION OF VIOLENCE/CRIME IN A MACRO URBAN ENVIRONMENT 376

Oliveira da Cruz Júlio Hennderson, Mátrai Tamás, Tóth János

THE NATURE OF CHINESE DIRECT INVESTMENTS IN HUNGARY 377

Eszes Dorottya

THE ROLE OF BIG DATA AND IOT IN TOURISM RECOVERY POST COVID-19. 378

Halal Marian

ÚT A DIGITALIZÁCIÓ ÉS A KÖRFORGÁSOS GAZDASÁG MEGTEREMTÉSE FELÉ 379

Erdei Edina

VEVŐI HŰSÉG KIALAKÍTÁSA MEGKÜLÖNBÖZTETŐ STRATÉGIÁVAL A KKV SZÉKTORBAN 380

Oláh Bertold

KÖZIGAZGATÁS-TUDOMÁNYI SZEKCIÓ381

A FEJLESZTÉSI FORRÁSOK HATÉKONY FELHASZNÁLÁSA AZ ÖNKORMÁNYZATISÁG TÜKRÉBEN..... 382

Dr. Feketéné dr. Benkó Kata

A HAZAI KÖZIGAZGATÁSI SZAKEMBERKÉPZÉS A JOGPOZITIVIZMUS KORÁTÓL A TANÁCSRENDSZERIG..... 384

Czucziné Keresztes Anita

A KÖZIGAZGATÁSI REFORM 2010-TŐL NAPJAINKIG 385

Lengyelné Bús Zita

A VÉDETT SZEMÉLYEK JOGAI A KÖZIGAZGATÁSI HATÓSÁGI ELJÁRÁS SORÁN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KISKORÚAKRA..... 386

Czibrik Eszter

AZ EGÉSZSÉGÜGYI ADATOK VÉDELME A BIOETIKAI SZABÁLYOK TÜKRÉBEN 387

Fodorné Zagyi Orsolya

DEGREE AND TYPES OF CLINICAL LEADERSHIP BEHAVIORS AMONG MANAGEMENT AT JORDANIAN EDUCATIONAL HOSPITALS	388
--	-----

Alotaiby Rana

MEGPRÓBÁLTATÁSOK PANDÉMIA IDEJÉN A KOMMUNIKÁCIÓS CSATORNÁK VÁLTOZÁSAIBAN – A VÍZÜGYI ÁGAZAT BELSŐ ELLENŐRZÉSÉNEK REAKCIÓ	389
--	-----

Filczer-Plósz Krisztina

NEMZETKÖZI TUDOMÁNYOS VERSENYKÉPESSÉG MÉRÉSE KÖZIGAZGATÁS- TUDOMÁNYI PROFILLAL RENDELKEZŐ INTÉZMÉNYEK KÖRÉBEN	390
--	-----

Urbanovics Anna

PRACTICE AND CHALLENGE OF URBAN LAND GOVERNANCE: AN EMPIRICAL STUDY IN TIGRAI, ETHIOPIA, EAST AFRICA	391
---	-----

Siyum Berihu Asgele

REVIEW ON THE LOCAL GOVERNMENT AND RURAL DEVELOPMENT: EVIDENCE FROM ETHIOPIA.....	392
--	-----

Lemango Teketel

THE EFFECT OF ADMINISTRATIVE LEADERSHIP ON THE ORGANIZATIONAL PERFORMANCE – A CASE STUDY ON MINISTRY OF EDUCATIONS CENTER IN JORDAN.....	393
--	-----

Amer Senan¹, Kunos István²

TOKAJ TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV ÉS TELEPÜLÉSMARKETING	394
---	-----

Kasza Zsolt

VÉGE A SZOCIÁLIS TURIZMUSNAK – A BREXIT ÉS A SZABAD MOZGÁS.....	395
---	-----

Malustyik Brigitta

MATEMATIKAI ÉS INFORMATIKAI SEKCIÓ.....396

A LIP 1 HALMAZOK KARAKTERIZÁCIÓJA, ÉS ÚJABB EREDMÉNYEK A LIP 1 HALMAZOKRÓL.....	397
--	-----

Vértesy Gáspár

AN INTELLIGENT TECHNIQUE FOR IMPROVING THE ENERGY EFFICIENCY OF CLOUDS.....	398
<i>Sekhi Ihab Razzaq</i>	
BIORTHOGONAL RATIONAL SYSTEMS	399
<i>Nagy-Csiha Zsuzsanna¹, Pap Margit²</i>	
CHALLENGES IN ESTABLISHING RELIABLE SECURE SYSTEM ON COMPUTER NETWORKS	400
<i>Huseynov Rauf, B. M. Kamel Mohammed</i>	
CLOUD USER BEHAVIOR PREDICTION AND ANALYZING FOR RESOURCES USAGE AWARENESS.....	401
<i>Mohammed Ali Shallaw, Kecskemeti Gabor</i>	
COUGH SOUND RECOGNITION BASED ON MOBILE PHONE (MP) AND MACHINE LEARNING (ML)	402
<i>Ameen Fatimah, Varadine Szarka Angela</i>	
DYNAMIC MODELING OF INTERNAL TURNING TOOL CONSIDERING DIFFERENT SPANS AND BOUNDARY CONDITIONS.....	403
<i>Alves Da Silva Wallyson Thomas, Szilágyi Attila</i>	
ENERGY-AWARE VM MIGRATION IN FOG COMPUTING: A LITERATURE REVIEW.....	404
<i>Rjeib Hasanein, Kecskemeti Gabor</i>	
EVALUATING STYLEGAN WITH FEW IMAGES	405
<i>Huseynli Murad, Kahloot Khalid, Ekler Peter</i>	
GLOBAL OPTIMAL SOLUTION FOR ROUTING AND SPECTRUM ASSIGNMENT PROBLEMS	406
<i>Cinkler Tibor, Alghazali Qusay</i>	
IMPROVING AUTO-SCALING MECHANISM FOR REDUCING THE MAKESPAN AND COST OF WORKFLOW EXECUTION IN THE CLOUD	407
<i>Al-Haboobi Ali, Kecskemeti Gabor</i>	
INTRODUCING SERVERLESS COMPUTING MODEL BASED ON DISSECT-CF SIMULATOR	408
<i>Sallo Dilshad Hassan, Kecskemeti Gabor</i>	

IRÁNYÍTÁSI MÓDSZEREK ALKALMAZHATÓSÁGÁNAK VIZSGÁLATA FORMULA STUDENT VERSENYAUTÓ NEMLINEÁRIS TRAJEKTÓRIA- SZABÁLYOZÁSÁHOZ.....	409
---	-----

Hunyady Gergely

MACRO LEVEL EVALUATION OF THE BUDAPEST-AUSTRIA ROUTE SELECTION PREFERENCES USING FUZZY SIGNATURE RULE-BASE ALGORITHM	410
---	-----

Mikulai Gergely Cs.¹, Kóczy László T.²

MÁTRIX FAKTORIZÁCIÓ, RBM ÉS NEURÁLIS HÁLÓZAT ALAPÚ AJÁNLORENDSZEREK ELEMZÉSE.....	411
--	-----

Kiss Richárd

MESTERSÉGES NEURÁLIS HÁLÓK ALKALMAZHATÓSÁGA AZ OLAJIPARBAN	413
---	-----

Pásztor Ádám

ON ACCESS CONTROL IN DECENTRALIZED RESOURCE DISCOVERY	414
---	-----

Kamel Mohammed B. M., Ligeti Peter, Reich Christoph

OPTIMIZATION OF THE PARALLEL PROCESSING OF EEG SIGNALS ON HADOOP	415
---	-----

Németh Marcell

OPTIMIZING THE POWER CONSUMPTION OF 5G NETWORK.....	416
---	-----

Rajab Husam, Mussa Ebrahim, Cinkler Tibor

ROBOTIKAI PÁLYATERVEZŐ ELJÁRÁSOK ÁTTEKINTÉSE	417
--	-----

Hajdu Csaba

STREAM CIPHER BASED ON DETERMINISTIC AUTOMATA RANDOMNESS TEST	418
--	-----

Chebeb Souhail¹, Gurgez Pinar²

TERMELŐ VÁLLALTNÁL TELEPÍTETT IOT-ALAPÚ ENERGIAFELÜGYELETI RENDSZER KITERJESZTÉSE	419
--	-----

Koncz Adrienn¹, Gludovátz Attila²

MŰSZAKI SZEKCIÓ421

A DINAMIKUS ÁTTERHELŐDÉS HATÁSA A KERÉK ODOMETRIA ALAPÚ JÁRMŰ
LOKALIZÁCIÓBAN 422

Fazekas Máté, Gáspár Péter, Németh Balázs

A STATIKUS ALAKÍTÁSI ÖREGEDÉS HATÁSA HIDEGEN HÚZOTT, NAGY
SZILÁRDSÁGÚ SZÉNACÉL HUZALOK ÉS SODRONYAİK MECHANIKAI
TULAJDONSÁGAIRA 423

Mező Tamás Bálint¹, Barkóczy Péter¹, Vindics Bence János²

AKADÁLYOK ÚJSZERŰ ÁLLAPOTBECSLÉSI MÓDSZERE MOBILIS ROBOTOK
DINAMIKUS KÖRNYEZETÉBEN LIDAR SZENZOR MÉRÉSEK ALAPJÁN..... 424

Gyenes Zoltán

AZ OEE ÉRTÉKEK 24 ÓRÁN BELÜLI ELOSZLÁSA AZ AUTÓIPARI FÉLAUTOMATA
ÖSSZESZERELŐ GYÁRTÓSOROKON 425

Dobra Péter

BUDAPESTI TORONYHÁZAK ALAPOZÁSRA HATÓ VÍZSZINTES TERHEINEK
ANALÍZISE VÉGESELEMES MODELLEZÉSSSEL 426

Kanizsár Szilárd

CÖLÖP PRÓBATERHELÉSI GÖRBÉK ILLESZTÉSE, BECSLÉSE KÜLÖNBÖZŐ
MÓDSZEREKKEL 427

Kaczvinszki-Szabó Vera, Dr. Telekes Gábor

COMPUTATIONAL DESIGN METHODOLOGY OF AN ANKLE-FOOT ORTHOSIS
BASED ON COMPUTED TOMOGRAPHY IMAGES 428

Nazha Hasan¹, Szávai Szabolcs¹, Osman Thaer², Shash Maysaa², Darwich Ayham³

DINAMIKUS ÉRINTKEZÉSI FELADATOK NUMERIKUS VIZSGÁLATA 429

Serfőző Dániel

DYNAMICS OF A TRUNCATED CONE-SHAPED HEAVING POINT ABSORBER
WAVE ENERGY CONVERTER MODEL 431

Lelkes János

EFFECT OF TEMPERATURE AND MOISTURE CONTENT ON THERMAL
CONDUCTIVITY OF RAW COCONUT FIBERS 432

Le Duong Hung Anh, Pásztory Zoltán

ELECTROMAGNETIC OPTIMIZATION OF A SOLID-POLE SYNCHRONOUS RELUCTANCE MOTOR FOR STARTING CHARACTERISTICS AND CONTINUOUS OPERATION	433
---	-----

Horváth Sándor, Számel László

EXPERIMENTAL AND ANALYTICAL STUDIES OF FRICTION IN SHEET METAL FORMING: AN OVERVIEW	434
---	-----

de Carvalho Lucas Alexandre, Ebrahim Jemal, Dr Lukács. Zsolt

FLIBANSZERIN OLDAT SZOBAHŐMÉRSÉKLETŰ FOLYAMATOS TÖMÉNYÍTÉSE	435
---	-----

Kántor Petra¹, Kőrösi Márton¹, Kmecz Ildikó¹, Bana Péter², Székely Edit¹

IMPROVING THE SUSTAINABILITY BASED LIFE CYCLE ASSESSMENT OF TRANSPORTATION ACTIVITIES IN HUNGARY	436
--	-----

Abbood Kadhim, Mészáros Ferenc

IPARI TELEPHELYEK TETEJÉRE TELEPÍTETT FOTOVOLTAIKUS ERŐMŰVEK VILLÁMVÉDELMI KÉRDÉSEI.....	437
--	-----

Kubovics Bálint, Tóth Zoltán, Iváncsy Tamás

KIBER-FIZIKAI GYÁRTÓRENDSZER HÁLÓZATI ANALÍZISE	438
---	-----

Szántó Norbert

KOAXIÁLIS FORGÓGÉP ZAJVIZSGÁLATI MÓDSZEREINEK TOVÁBBFEJLESZTÉSE ÉS ALKALMAZÁSA MÉRÉSI EREDMÉNYEKRE	439
--	-----

Tokaji Kristóf, Sóos Bálint, Horváth Csaba

MATHEMATICAL MODELLING AND EXPERIMENTATION OF SOY WAX PCM SOLAR TANK USING RESPONSE SURFACE METHOD	440
--	-----

Ghabour Rajab, Korzenszky Péter

MEGFIGYELHETŐSÉGI PROBLÉMÁK KISFESZÜLTSGŰ VILLAMOSENERGIA-HÁLÓZATOKON	441
---	-----

Táczai István, Vokony István, Hartmann Bálint

MÉSZ HATÁSA AZ AGYAGOK ALAPVETŐ TULAJDONSÁGAIRA, MESTERSÉGES MINTÁN VIZSGÁLVA.....	442
--	-----

Nepusz Adrienn

NAGYNYOMÁSÚ TÖMLŐ SZERKEZETEK TERVEZÉSI MÓDSZERÉNEK KITERJESZTÉSE AZ ERŐSÍTŐ ACÉLSZÁLAK ALAKÍTÁSI ÖREGEDÉSÉNEK FIGYELEMBEVÉTELÉVEL	443
--	-----

Mező Tamás Bálint¹, Barkóczy Péter¹, Vindics Bence János²

NUMERICAL SIMULATION OF NARROWING PROCESSES OF AEROSOL CAN	444
--	-----

Dessie Jemal Ebrahim, de Carvalho Lucas Alexandre, Lukacs Zsolt

NYUGDÍJFOLYOSÍTÁSI RENDSZEREK KIBERBIZTONSÁGI KÉRDÉSEI	445
--	-----

Szabó Zsolt Mihály

PHYSICAL SIMULATION AND MATHEMATICAL MODELIZATION WITH 3D HARDNESS DISTRIBUTION MAPPING OF SICO TEST.....	446
---	-----

Alsalamah Bassel, Kuzsella László, Lukacs Zsolt

PNEUMATIKUS FUTÓMŰ-VIZSGÁLÓPAD TERVEZÉSE ÉS FELHASZNÁLÁSI LEHETŐSÉGEI.....	447
--	-----

Marada Imre

PORÁGYAS 3D NYOMTATÁSSAL KÉSZÜLT ROZSDAMENTES ACÉL PRÓBATESTEK MIKROSZERKEZETÉNEK ÉS BELSŐ FESZÜLTSGÉNEK VIZSGÁLATA	448
---	-----

Vajda Balázs¹, Dr. Geretovszky Zsolt²

POTENTIAL APPLICATION AND SYSTEM OPTIMISATION OF SOLAR SWIMMING POOL HEATING SYSTEM IN COLD CLIMATES	449
--	-----

Hossain Md Sazzad, Ghabour Rajab, Korzenszky Péter

PREDICTION MECHANICAL PROPERTIES OF UNIDIRECTIONAL COMPOSITES MATERIAL BY USING ARTIFICIAL NEURAL NETWORK.....	450
--	-----

Al-Hamzawi Mortda Mohammed Sahib, Dr. Szávai Szabolcs

ROBBANÁSVESZÉLYES TÉRSÉGEKBN KIALAKULHATÓ FOLYADÉKOKNAK AZ ELPÁROLGÁSÁNAK MÉRTÉKE	451
---	-----

Tugyi Levente, Szepesi Gábor L., Siménfalvi Zoltán

THERMAL BEHAVIOR OF THE PHOTOVOLTAIC PANEL	452
--	-----

Alktrane Mohammed, Bencs Peter

VALÓSIDEJŰ ADATGYŰJTÉST TÁMOGATÓ FOLYAMATSZIMULÁCIÓS ELJÁRÁS FEJLESZTÉSE	453
--	-----

Monek Gergő Dávid

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

MŰVÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ454

“I OFTEN HAVE QUARRELS WITH MYSELF” – REFLECTIONS OF BRAHMS’S
DOUBLE NATURE IN HIS VARIATIONS ON A THEME BY ROBERT SCHUMANN,
OP. 9 455

Belinszky Anna

A 17. SZÁZADI TROMBITAJÁTÉK BIBER ÉS VEJVANOVSKY MŰVEI NYOMÁN
..... 456

Igric Balázs

A LÍRAI KÖLTEMÉNYEK „ITT ÉS MOST”-JA A VERSMONDÁSBAN..... 458

Zoltán Áron

ABSZTRAKCIÓTÓL AZ ALGORITMUSIG: AZ INTUÍCIÓ FELVÁLTÁSA
VÉLETLENSZERŰSÉGGEL 460

Bognár Melinda

ADALÉKOK A MAGYAR SZÍNPADI SZERZŐK EGYESÜLETÉHEZ – AZ ÖTLETTŐL
A MEGALAPÍTÁSIG 461

Lengyel Emese

ADY ÉS A ZENE 462

Kovács Csilla

CZIGLER GYŐZŐ KAPCSOLATA A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZ-EGYLETTEL
..... 464

Tóth Enikő

DÉMONI TEKINTET A FILMVÁSZNON - SZÍNÉSZVEZETÉS, FEKETE
FANTASZTIKUM ÉS FILM FORMANYELVI MEGOLDÁSOK ÖSSZEFÜGGÉSEI.. 466

Vízkeleti Dániel

ÉPÍTÉSZETI SEGÍTSÉGNYÚJTÁS - A SIKER TITKA 467

Dávid Dóra

GEOMETRIKUS JÁTÉKOSSÁG: GEOMETRIKUS ABSZTRAKCIÓ ÉS
KOMBINATORIKA A KORTÁRS MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETBEN. NEMZETKÖZI
TENDENCIÁK..... 468

Paragi Éva

ILLESZKEDÉS – „ITT RAGADTUNK, SZERETÜNK ITT ÉLNI”	469
<i>Gazdik Péter</i>	
PIER PAOLO PASOLINI ÉS A CINEFÍLIA POLITIKÁJA	471
<i>Nagy V. Gergely</i>	
SZÍNHÁZ ÉS TÁRSADALOM: A TÁRSADALMILAG REFLEXÍV SZÍNHÁZ MAGYARORSZÁGON A KRÉTA KÖR SZÍNHÁZ ÖSSZEFÜGGÉSÉBEN	472
<i>Lengyel Zsanett</i>	
THE RESEARCH HISTORY AND THE CHANGE OF RESEARCH METHODOLOGY OF THE FOLK MUSIC OF THE GYIMES REGION	473
<i>Pásku Veronika</i>	
NYELVTUDOMÁNYI SZEKCIÓ	474
A PSYCHOLOGICAL APPROACH TO FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM TO UNDERLINE PERSONALITY TRAITS INFLUENCE	475
<i>Khelifa Alaeddine</i>	
AN OVERVIEW OF VIETNAMESE-ACCENTED ENGLISH: A PILOT STUDY	476
<i>Thi Anh Dao Pham</i>	
COMMUNICATION STRATEGIES USED BY ETHIOPIAN AND HUNGARIAN EFL STUDENTS: A COMPARATIVE STUDY ON STRATEGY USE.....	477
<i>Lanka Muluken Gebre</i>	
HASONLÓSÁGOK ÉS KÜLÖNBÖZŐSÉGEK A FIÚK ÉS A LÁNYOK BESZÉDÉBEN	479
<i>Asztalos Anikó</i>	
KLITIKUMOK A DÉLSZLÁV TRÓJA REGÉNYBEN	481
<i>Dukai Lilla</i>	
POINTING GESTURE USE OF ENGLISH SPEAKERS FROM ASEAN COUNTRIES	483
<i>Myintzu Winn</i>	
REFLEXIVITY AND LOGOPHORICITY IN CLASSICAL AND MODERN STANDARD ARABIC	484
<i>Mejri Ameni</i>	

REQUESTS IN THE QAZAQ LANGUAGE: A SOCIOPRAGMATIC PILOT STUDY 486

Zhumatayev Yerkebulan

SZAKNYELVI NEHÉZSÉGEKKEL ÉS SZAKSZÓTÁRIGÉNNYEL KAPCSOLATOS
KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS TÖRTÉNELEM SZAKOS HALLGATÓK KÖRÉBEN..... 487

Veres Violetta

TRANSFER IN L3 ACQUISITION: TYPOLOGICAL PROXIMITY MODEL 488

Sadouki Fatiha

ORVOS- ÉS EGÉSZSÉGTUDOMÁNYI SZEKCIÓ489

A HAMIS GYÓGYSZER VAGY GYÓGYSZERNEK LÁTSZÓ TERMÉKEK VALÓS
SZÁMÁNAK MEGISMERÉSE..... 490

Vajda Péter, Botz Lajos

A KORONAVÍRUS-JÁRVÁNY MIATTI TÖBBLETHALÁLOZÁS BECSLÉSE
MAGYARORSZÁGON 492

Varga Livia

A LANGERHANS SEJTEK SZEREPE A NEUROIMMUN KOMMUNIKÁCIÓBAN.. 493

Horváth Dorottya, Péntes Zsófia, Alimohammadi Shahrzad, Szöllősi Attila Gábor

A MAGYARORSZÁGI SZEGREGÁTUMOKBAN ÉLŐK GYÓGYSZERHASZNÁLATI
SZOKÁSAI..... 494

Selejó Petra

A METOTREXÁT ÉS FOTODEGRADÁCIÓS TERMÉKEINEK HATÁSA A HUMÁN
SZÉRUM ALBUMIN HÖDENATURÁCIÓJÁRA 496

Preis Zsolt

A NÖVÉNYI KANNABINOIDOK HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA ANTIGÉN
PREZENTÁLÓ SEJTEK DIFFERENCIÁCIÓJÁRA ÉS ÉRÉSÉRE 497

Péntes Zsófia, Alimohammadi Shahrzad, Horváth Dorottya, Szöllősi Attila Gábor

A REPRODUKTÍV EGÉSZSÉG KRITIKUS A MAGYARORSZÁGI SZEGREGÁLT
TELEPÜLÉSRÉSZEKEN 499

Varga Anna Viktória

A SZEMÉLYISÉGZAVAROK ÉS A BŰNELKÖVETÉS ÖSSZEFÜGGÉSEI 501

Bellavics Mária Zsóka

A VÁZIZOM STERIL GYULLADÁSÁNAK ÉS REGENERÁCIÓJÁNAK VIZSGÁLATA
NEUTROPÉNIÁS EGEREK BEN..... 502

Halász Hajnalka Emese, Gogolák Péter

A ZIMOZÁN INDUKÁLT GYULLADÁSOS VÁLASZ TRANSZKRIPCIÓS
VÁLTOZÁSAINAK VIZSGÁLATA EGR2 DEFICIENS ALVEOLÁRIS
MAKROFÁGOKBAN 503

Dr. Kolostyák Zsuzsanna, Dr. Bojcsuk Dóra, Botó Pál, Dr. Pólska Szilárd, Prof. Dr. Nagy László

BIOMARKER RESEARCH ON TISSUE LEVEL IN MELANOMA 504

Szadai Leticia, Katona Dóra, Bodó Beáta, Varga Erika, Baltás Eszter, Oláh Judit, Sükösd Farkas, Kemény Lajos, Németh István Balázs

BIOMARKER VALUE OF COMPLEMENT C9 EPITOPES IN LUNG CANCER 505

Tornyai Ilona¹, Lázár József², Pettkó-Szandtner Aladár³, Medzihradszky Katalin³, Takács László⁴

COMPOSITE NANOFIBROUS SCAFFOLDS FOR TISSUE ENGINEERING 507

Voniatis Konstantinos¹, Barczikai Dóra¹, Juriga Dávid¹, Takacs Angéla², Kőhidai László², Simonné Nagy Krisztina¹, Jedlovsky-Hajdú Angéla¹

CSÁSZÁRMETSZÉSEK ARÁNYÁNAK TRENDJE ÉS KÓRHÁZMÉRET SZERINTI
MEGOSZTLÁSA HAZÁNKBAN 2010 ÉS 2019 KÖZÖTT..... 509

Szécsényi-Nagy Balázs, Imre László

DETERMINATION OF SERUM PERIOSTIN AND FIBRONECTIN IN PSORIASIS.. 510

Flink Lili Borbála, Bozó Renáta, Bata-Csörgő Zsuzsanna

DIGITÁLIS TRANSZFORMÁCIÓ ÉS A BETEG COMPLIANCE..... 512

Nagy Diána

DOES LEAD IN RECORDED AND UNRECORDED SPIRITS POSE A HEALTH RISK
FOR ALCOHOL CONSUMERS IN ALBANIA? 513

Muhollari Teuta

ESTABLISHING THE CORRELATION BETWEEN THE APPLIED AMOUNT OF
ALCOHOL-BASED HANDRUB AND HAND HYGIENE EFFECTIVENESS 514

Voniatis Konstantinos¹, Bánsághi Száva², Haidegger Tamás³, Ferencz Andrea¹

EVALUATION OF CURRENT PEPTIDE DOCKING TOOLS ON SYSTEMS OF
PHARMACEUTICAL RELEVANCE 516

Bayarsaikhan Bayartsetseg, Hetényi Csaba, Zsidó Balázs Zoltán

INTERACTION BETWEEN NLRP3 AND TYPE I INTERFERON PATHWAYS IN HUMAN PLASMACYTOID DENDRITIC CELLS	517
<i>Bencze Dóra, Fekete Tünde, Pázmándi Kitti</i>	
INVESTIGATING THE IMMUNOMODULATORY EFFECTS OF PHYTOCHEMICALS ON HUMAN DENDRITIC CELLS	518
<i>Ágics Beatrix, Fekete Tünde, Pázmándi Kitti Linda</i>	
INVESTIGATION OF CAIX EXPRESSION AND CD8+T-CELL INFILTRATION IN PRIMARY CENTRAL NERVOUS SYSTEM DIFFUSE LARGE B-CELL LYMPHOMA	519
<i>Dr. Matolay Orsolya¹, Beke Livia¹, Prof. Dr. Gergely Lajos², Prof. Dr. Illés Árpád², Prof. Dr. Méhes Gábor¹</i>	
INVESTIGATION OF PACAP1-38 EYE-DROPS TREATMENT IN GLAUCOMA.....	521
<i>Patkó Evelin¹, Szabó Edina¹, Váczy Alexandra¹, Molitor Dorottya¹, Csutak Adrienne², Reglődi Dóra¹, Atlasz Tamás³</i>	
KARBAPENEM REZISZTENS BÉLBAKTÉRIUMOK VIZSGÁLATA DANKASIRÁLYOKBAN (CHROICOCEPHALUS RIDIBUNDUS) ÉS A DUNÁBAN	522
<i>Nagy József Bálint¹, Koleszár Balázs², Balázs Bence², Róka Eszter³, Khayer Bernadett³, Tóth Ákos³, Ungvari Erika³, Damjanova Ivelina³, Kardos Gábor²</i>	
PACAP VARIÁNSOK ALKALMAZÁSA MC3T3E1 SEJTVONALON	524
<i>Hinnah Barbara</i>	
PROGNOSTIC MODELLING STUDIES OF CORONARY HEART DISEASE - A SYSTEMATIC REVIEW OF CONVENTIONAL AND GENETIC RISK FACTORS STUDIES	525
<i>Nasr Nayla, Soltész Beáta</i>	
PSYCHOLOGICAL FEATURES OF PRIMARY SJÖGREN SYNDROME.....	527
<i>Dr. Módos László¹, Dr. Szántó Antónia², Dr. Bugán Antal¹</i>	
TELEDERMATOLÓGIAI RENDSZER ALKALMAZÁSA A COVID-19 JÁRVÁNY ELSŐ HULLÁMA SORÁN - ÚJ LEHETŐSÉG AZ ONKODERMATOLÓGIA PREVENCIÓBAN.....	528
<i>Jobbágy Antal¹, Meznerics Fanni², Szoldán Péter³, Bozsányi Szabolcs¹, Fésűs Luca¹, Kiss Norbert¹, Lőrincz Kende¹, Wikonkál Norbert⁴, Sárdy Miklós¹, Bánvölgyi András¹</i>	

THE RELATIONSHIP BETWEEN SELECTED SINGLE NUCLEOTIDE POLYMORPHISMS AND TASTE AND FOOD PREFERENCES OF THE HUNGARIAN GENERAL AND ROMA POPULATIONS	529
--	-----

Kurshed Ali Abbas Mohammad¹, Diószegi Judit², Pikó Péter¹, Kósa Zsigmond³, Sándor János⁴, Ádány Róza²

TOLL-LIKE RECEPTOR 4 GÉN ÉS INTERLEUKIN 1 GÉN SINGLE NUCLEOTID POLIMORPHISMUSAINAK VIZSGÁLATA GYÓGYSZER OKOZTA ÁLLCSONTNEKRÓZIS KIALAKULÁSÁBAN ÉS PROGNÓZISÁBAN	531
---	-----

Szentpéteri Szófia¹, Vaszilkó Mihály², Németh Zsolt²

ZAVARÓ INGEREK KISZŰRÉSÉNEK NEHÉZSÉGE SZKIZOFRÉNIÁBAN	533
---	-----

Becske Melinda, Marosi Csilla, Molnár Hajnalka, Fodor Zsuzsanna, Tombor László, Csukly Gábor

PSZICHOLÓGIAI ÉS NEVELÉSTUDOMÁNYI SEKCIÓ534

„AZ OKTATÁSI INTÉZMÉNYEK SZÍVE A KÖNYVTÁR” AZ EGYETEMI KÖNYVTÁRAK MŰKÖDÉSI TRENDJEI A DIGITALIZÁCIÓ ÉS A TÁVOKTATÁS HATÁSÁRA ITTHON ÉS KÜLFÖLDÖN	535
--	-----

Nemes László

A GÉPJÁRMŰVEZETŐ SZEMÉLYISÉGE	536
-------------------------------------	-----

Juhász Anikó

A JÓLLÉT ÚJ MÉRÉSE LEHETŐSÉGE: A PERMA PROFIL KÉRDŐÍV MAGYAR NYELVŰ	538
---	-----

Molnár Adrienn

A KATONAI ÁLDOZATOK EMLÉKEZETE AZ ISKOLAI TÉRBEN A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTTI MAGYARORSZÁGON	539
---	-----

Dergez Ildikó

A KOMMUNIKÁCIÓ SZEREPE A MEGKÜZDÉS, A SZOCIÁLISPROBLÉMA-MEGOLDÁS ÉS AZ ASSZERTIVITÁS SERDÜLŐKORI FEJLESZTÉSÉBEN	540
---	-----

Balogh-Pécsi Anett

A KVANTITATÍV SZÖVEGANALITIKA ÉS SZÖVEGBÁNYÁSZAT ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI A TANKÖNYVKUTATÁSBAN	541
---	-----

Bese László

A MŰSZAKI FELŐOKTATÁS HOZZÁADOTT ÉRTÉKE ÉS A VESZTESÉGELEM HÁTTÉRTÉNYEZŐI.....	542
--	-----

Mészáros Virág

A PEDAGÓGIAI NÉZETEK FELTÁRÁSA ÉS MÓDSZEREI	543
---	-----

Kovács-Veréb Lilla

A SERDÜLŐK FIZIKAI AKTIVITÁSÁNAK A SZEREPE A SZUBJEKTÍV EGÉSZSÉGI ÁLLAPOTRA A KORONAVÍRUS JÁRVÁNY ALATT	545
---	-----

Dr. Berki Tamás

A SOPRONI (FELSŐFOKÚ) ÓVÓNŐKÉPZŐ INTÉZET ÁLLAMVIZSGA MINŐSÍTÉSEINEK VIZSGÁLATA (1961-1965).....	547
---	-----

Németh Dóra Katalin

A SZOCIÁLISPROBLÉMA-MEGOLDÁS ÓVODÁSKORI JELLEMZŐINEK MÉRÉSÉRE ALKALMAS ESZKÖZÖK	548
---	-----

Szítás Teodóra

A TÖRTÉNELEMTANÍTÁS PROBLÉMÁI A FELVIDÉKI MAGYAR ISKOLÁKBAN AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ UTÁNI IDŐSZAKBAN	549
--	-----

Engel Enikő

AZ ADDIKTÍV ZAVAROK RIZIKÓTÉNYEZŐI SERDÜLŐ-ÉS FIATAL FELNŐTTKORBAN	550
--	-----

Krupa Mónika

AZ ÉRZELMI INTELLIGENCIA ÉS AZ ÉRZELMI KÉSZSÉGEK FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGE AZ ISKOLÁBAN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ ETIKAÓRÁRA ..	551
--	-----

Csató Anita

AZ ISKOLAI KÖZÖSSÉGEK SZEREPÉNEK VÁLTOZÁSA AZ ONLINE OKTATÁS SORÁN.....	552
---	-----

Katonáné Kutai Erika

EGÉSZSÉGÜGYI TEAMEKBEN DOLGOZÓ PEDAGÓGUSOK SZEREPKÖREI ÉS KOMPETENCIÁI.....	553
---	-----

Angeli Csenge

ELEKTRONIKUS TANULÁSI KÖRNYEZETEK PRO ÉS KONTRA ÉRVEI AZ ADAPTIVITÁS SZEMSZÖGÉBŐL.....	554
--	-----

Négyesi Péter

FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐ DIPLOMÁS SZEMÉLYEK TANULMÁNYI EREDMÉNYESSÉGE ÉS MUNKAERŐ-PIACI ESÉLYEIK	555
--	-----

Hrabéczy Anett

IRODALOMTERÁPIA ZÁRT AJTÓK MÖGÖTT – CSOPORTOS FOGLALKOZÁSOK FIATALKORÚ FOGVATARTOTTAKKAL	556
--	-----

Csorba-Simon Eszter

JÓ GYAKORLATOK A NŐK ELLENI ERŐSZAKKAL VALÓ KÜZDELEMBEN – PÉLDÁK SPANYOL ÉS MAGYAR KEZDEMÉNYEZÉSEKRŐL	557
---	-----

Polgár Petra Ibolya, Dr. habil. Lilón Domingo Antonio

KOMPLEX TANTÁRGYI NEVELÉS A MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR DOKUMENTUMAI SEGÍTSÉGÉVEL	558
---	-----

Hecker Henrietta

LEGÁLIS BESZÉLGETÉS A MATEKÓRÁKON.....	559
--	-----

Kovács-Kószó Eszter, Kiss Viktória, Kosztolányi József

MULTIPERSPEKTIVIKUS TÖRTÉNELEMSZEMLÉLET MAGYARORSZÁG ÉS ANGLIA TARTALMI SZABÁLYOZÓIBAN	561
--	-----

Fodor Richárd

PEDAGÓGUSIDENTITÁS ÉS SZAKMAI KÖNYVKLUBOK	562
---	-----

Dobrova Zita

POPULÁRIS IRODALMI ALKOTÁSOK TANÍTÁSÁNAK TAPASZTALATAI A DIGITÁLIS OKTATÁSBAN.....	563
--	-----

Kiss Dávid

PREOPERATÍV PSZICHOLÓGIAI ÁLLAPOTFELMÉRÉS ÉS MŰTÉTRE VALÓ FELKÉSZÍTÉS EMLŐDAGANAT OPERÁCIÓJA ELŐTT ÁLLÓ BETEGEK KÖRÉBEN - PILOT VIZSGÁLAT EREDMÉNYEI	565
--	-----

Lévai Tünde, Lázár György, Látos Melinda

SEGÍTŐ SZAKEMBERIGÉNY A KÖZNEVELÉSBEN.....	567
--	-----

Csók Cintia

SOC PRACTICAL EDUCATION BENEFITS AND BACKGROUND.....	568
--	-----

Szarvák Anikó¹, Vörösné Dr. Bánáti-Baumann Anna², Dr. Póser Valéria³

SZOCIÁLIS ÉRZELEMSZABÁLYOZÁS ÉS MENTÁLIS EGÉSZSÉG	569
---	-----

Horváth Andrea, Kökönyi Gyöngyi

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

THE EFFECT OF SENSE OF COHERENCE, SELF-ESTEEM AND PSYCHOLOGICAL SYMPTOMS ON ACADEMIC ACHIEVEMENT..... 570

Rodrigues de Oliveira Olney

TÖRTÉNELEMDIDAKTIKAI ALAPÚ TANKÖNYVKUTATÁS – A TANKÖNYVEK ÉS TANSEGÉDLETEK VIZSGÁLATA 571

Nagy Tibor

VÁLTOZÁSOK A KÖRNYEZETISMERET TANTÁRGYBAN 572

Mesterházy Helga

VÁRANDÓSGONDOZÁSSAL KAPCSOLATOS TAPASZTALATOK LÁTÁSSÉRÜLT NŐK KÖRÉBEN 573

Hankó Csilla, Dr. Pohárnok Melinda, Bíró Boglárka

ZÁRIDŐ - EGY KUTATÁSI MÓDSZER KIVÁLASZTÁSÁNAK ÚTJA 574

Varga-Csikász Csenge

SPORTTUDOMÁNYI SZEKCIÓ.....575

A MAGYAR ÉLCSAPATOK VÉDEKEZŐ HATÉKONYSÁGÁNAK VIZSGÁLATA. 576

Nagy Benedek Ágoston

AZ UTOLSÓ ÖT PERC TÁMADÓ ELEMINEK VIZSGÁLATA TÉTMÉRKÖZÉSEKEN A MAGYAR KOSÁRLABDA BAJNOKSÁGBAN 578

Nagy Botond Ágoston

BODYBUILDING AND FUNCTIONAL FITNESS WOMEN IMAGE AND IDENTITIES: INSIGHTS FROM SELECTED HUNGARIAN WOMEN ATHLETES 580

Abarra Airnel, Doczi Tamas

NEMZETI LABDARÚGÓ KUPÁK ÉRTÉKELÉSE AZ IGAZSÁGOSSÁG FÜGGVÉNYÉBEN 581

Zimányi Róbert G.

POZITÍV DISZKRIMINÁCIÓ A VERSENY- ÉS SZABADIDŐSPORTBAN 582

Zimányi Róbert G.

**SZOCIOLÓGIAI ÉS MULTIDISZCIPLINÁRIS
TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZEKCIÓ583**

A FAIPARBAN FOGLALKOZTATOTTAK MOTIVÁCIÓJÁNAK FELTÁRÁSA, A HOSSZÚ TÁVÚ ÉS STABIL FOGLALKOZTATÁSI KÖRÜLMÉNYEK MEGTEREMTÉSE ÉRDEKÉBEN 584

Németh Miklós

A GLOBALIZÁCIÓ KIHÍVÁSAI - TENDENCIÁK A XXI. SZÁZADBAN 585

Torda Sztella

A HAGYOMÁNY ÉS A HAGYOMÁNYKÉSZLET FUNKCIÓI A KORTÁRS VIDÉKI TÁRSADALMAK KÖZÖSSÉGFOLYAMATAIBAN 586

Szabó Henriett

A MAGYAR CSALÁDTÁMOGATÁSOK FŐ IRÁNYA ÉS A TRADICIONÁLIS CSALÁDMODELL JÖVŐJE CSALÁDPOLITIKA 2010 UTÁN 588

Kramarics Szandra

A MAGYAR PARLAMENT NEMZETI IDENTITÁSBAN ÉS ÖNREPREZENTÁCIÓBAN BETÖLTÖTT SZEREPE AZ ELMÚLT ÉVTIZEDBEN 590

Balatoni Monika

A NŐI VEZETŐKKEL KAPCSOLATOS VERSENGŐ ELMÉLETEK DISZKURZÍV BEMUTATÁSA 592

Tatár-Kiss Klára

A NYÍRBÁTORI JÁRÁS ELÉRÉSI IDŐINEK MÓDSZERTANI DILEMMÁI 593

Tóth Dalma

A SZUBURBANIZÁCIÓ VIZSGÁLATA AZ ÉLETÚT MEGKÖZELÍTÉST ALKALMAZVA 594

Bagyura Márton

A TANYAPUSZTULÁS FOLYAMATA A HAJDÚSÁGBAN HAJDÚNÁNÁS PÉLDÁJÁN 595

Kutasi Imre

A VIDÉKI AGRÁRVILÁG NÉPESSÉGMEGTARTÓ EREJE 596

Loncsák Noémi

AZ EURÓPAI UNIO TAGORSZÁGAINAK CSOPORTOSÍTÁSA DEMOGRÁFIAI VÁLTOZÓK MENTÉN	597
---	-----

Drabancz Áron¹, El-Meouch Nedim Márton², Bajkán Domonkos³

AZ INTERNET ÉS A KÖZÖSSÉGI MÉDIA HATÁSA A RECIPROCITÁSON ALAPULÓ KAPCSOLATOKRA A CIVIL SZERVEZETEK BEN	598
--	-----

Gergely Andrea

AZ OKTATÁSPOLITIKA ÁTFOGÓ ELEMZÉSE A KORMÁNYZÁS EGYES TELJESÍTMÉNYÉRTÉKELÉSI SZEMPONTJAI ALAPJÁN	599
--	-----

Bagi Nikolett Dóra

CSALÁDFORMÁK KERESZTMETSZETÉBEN: NEVELŐSZÜLŐS MULTINUKLEÁRIS CSALÁDOK	600
---	-----

Nemes-Zámbó Gabriella

EGYÉNI TELJESÍTMÉNYÉRTÉKELÉSI RENDSZEREK MUTATÓI	601
--	-----

Fekete Eszter

GENDER EQUALITY IN ACADEMIC GOVERNANCE: ORGANIZATIONAL APPROACHES AND COLLECTIVE ATTITUDES	602
--	-----

Solano Cahuana Iris Laudith

IDEOLÓGIA ÉS GYAKORLAT, AVAGY AZ ELTÉRŐ VALÓSÁGSZINTEK DISZKREPANCIÁJA A SZOCIALISTA TELEPÜLÉS-ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI POLITIKÁBAN	603
--	-----

Szabó Árpád

KULTURÁLIS ORIENTÁCIÓK ÉS SZEMLELETMÓDOK HÁLÓZATI SZERVEZŐDÉSE NAPJAINK MAGYAR KÖZGONDOLKODÁSÁBAN	604
---	-----

Jelenfi Gábor

MEGÉLHETÉSI STRATÉGIÁK A KORONAVÍRUS IDŐSZAKÁBAN A BODROGKÖZI KARCSÁN	606
---	-----

Doszpoly Roland

OKOSTELEFON ÉS KÖZÖSSÉGI MÉDIA, MINT A Z ÉS ALFA GENERÁCIÓ STÁTUSZSZIMBÓLUMAI	607
---	-----

Szabó Dóra

POLITIKAI HUMOR AZ 1980-AS ÉVEK MÁSODIK FELÉBEN MAGYARORSZÁGON	608
--	-----

Vizler Eszter

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

ROMA SZAKKOLLÉGISTÁK PÁRVÁLASZTÁSA ÉS ÖNMAGUKRÓL ALKOTOTT KÉPE..... 609

Komolafe Cinderella

SPILLOVER-HATÁSOK A VISEGRÁDI NÉGYEK VASÚTI EGYÜTTMŰKÖDÉSÉBEN 610

Tóth Bálint László

ÚJ SZEREPLŐK – POLITIKAI SZOCIALIZÁCIÓ A TIZENX TAGJAI KÖRÉBEN ... 612

Fényes Csongor

TÖRTÉNELEM- ÉS POLITIKATUDOMÁNYI SZEKCIÓ613

„EGY NEMZET, KÉT ÁLLAM” – TÖRÖKORSZÁG ÉS AZERBAJDZSÁN KAPCSOLATA AZ ELMÚLT 20 ÉVBEN 614

Biró Dávid

A 2020-AS ÖRMÉNY-AZERI HÁBORÚ OKAINAK, INDOKAINAK ELEMZÉSE 616

Szücs Lotti

A BERLINI KONGRESSZUSTÓL A KETTŐS SZÖVETSÉGIG 617

Váradi Katalin

A DEMOKRÁCIA ELFELEDETT ÉVSZÁZADAI..... 618

Tóth Balázs

A GÖRÖGKATOLIKUS IDENTITÁS KÉRDÉSE A HAGYOMÁNYOK TÜKRÉBEN, HAGYOMÁNYFELFOGÁS A MAGYAR GÖRÖGKATOLIKUSOKNÁL (AZ 1860-AS ÉVEKTŐL AZ 1920-AS ÉVEKIG) 619

Kökényessy Zsófia

A KOLOZS VÁRMEGYEI UNITÁRIUS FALVAK NÉPESEDÉSI VISZONYAI AZ ÚJKOR HAJNALÁN 620

Bandi Kristóf Bálint

A MAGYAR KIRÁLYSÁG ÉSZAKI RÉGIÓJA MINT ZSOLDOS PIAC A KÉSŐ KÖZÉPKORBAN..... 621

Szokola László

A PARASZTI CSALÁD EGY ZÁRT TÁRSADALOMBAN, HAJDÚDOROGON..... 622

Sári Tamás

A POPULISTA VÁLASZTÁSI AUTOKRÁCIA MODELLJE. 623

Benedek István

A VIDÉKI NEMESSÉG SZEREPE A ZEMSZTVOK IRÁNYÍTÁSÁBAN A CÁRI OROSZORSZÁGBAN AZ 1905. ÉVI OROSZ FORRADALOM ELŐTT 624

dr. Várnai Gergely

A VISELKEDÉSKULTÚRA ALAKULÁSÁNAK BEMUTATÁSA A MAGYAR TÖRTÉNELEMBEN 625

Molnár Dóra

A VISZÁLYOK ÉS VÉRBOSSZÚK SZABÁLYOZÁSA A SKÓT KIRÁLYSÁG RENDI GYŰLÉSEIN (1560-1638) 626

Papp Ákos

ANALYZING THE RHETORIC OF LATIN AMERICAN POPULIST LEADERS ON THE EUROPEAN UNION: THE CASES OF ECUADOR AND BOLIVIA 627

Ayala Castiblanco Lizeth Vanessa

ASZIMMETRIKUS ELLENFOGALMAK TÖRTÉNETI-POLITIKAI ELEMZÉSE A 20. SZÁZADI KANADAI MAGYAR EMIGRÁCIÓS SAJTÓBAN 628

Sárhegyi Tamás

AZ 1994-ES RUANDAI GENOCÍDIUM ÉS AZ ENSZ 629

Zsiga Nikoletta Evelin

AZ ALSÓ TÁRSADALMI RÉTEGEK VIZSGÁLATA PÉCSETT A GAZDASÁGI VILÁGVÁLSÁGOT KÖVETŐ ÉVEKBEN 630

Belicza György Alex

AZ EURÓPAI UNIÓRÓL VALÓ KORMÁNYKÖMUNIKÁCIÓ ALAKULÁSA A NYUGAT ÉS KÖZÉP-KELET EURÓPAI POLITIKAI TÉRBEN 631

Trnka Norbert

AZ UGOCSAI TEMETÉSI NÉPI KÉZIRATOK SZÖVEGEINEK FORRÁSA 632

Gál Adél

AZ UKRÁN ELNÖKVÁLASZTÁSOK ÉS A KÁRPÁTALJAI MAGYAROK JOGI HELYZETÉNEK ALAKULÁSA 2004-2019 KÖZÖTT 633

Dolinai Zsuzsanna

AZ UNGVÁRI GÖRÖG KATOLIKUS KÁNTOR-TANÍTÓKÉPZŐ INTÉZET HATÁSA A RUSZIN IDENTITÁSTUDAT ALAKULÁSÁRA 1914-1944 KÖZÖTT.	635
--	-----

Rombai Tibor

AZ UTOLSÓ ÁLTALÁNOS FŐNÖKNŐI „RELATIO QUINQUENNALIS” (1943–1947) – AZ ISKOLÁK ÁLLAMOSÍTÁSA- ÉS A SZERZETESRENDEK FELOSZLATÁSA ELŐTTI UTOLSÓ HELYZETKÉP A MIASSZONYUNKRÓL NEVEZETT KALOCSAI SZEGÉNY ISKOLANŐVÉREK TÁRSULATÁNAK ÁLLAPOTÁRÓL ÉS MŰKÖDÉSÉRŐL	636
--	-----

Sági György

BETHLENFALVI GRÓF THURZÓ GYÖRGY NÁDORI ITINERÁRIUMA (1609–1616)	637
--	-----

Biró Bence

EGY TÖRETLEN NŐI KARRIER A BUDAPESTI PÁRTAPPARÁTUSBAN: CSIKESZ JÓZSEFNÉ (1918–1983).....	638
---	-----

Tóth Nikolett

ELLENÁLLÁSRA KÉNYSZERÍTVE? – A FRADI-DRUKKEREK ÉS A RÁKOSI- RENDSZER.....	639
--	-----

Tabi Norbert

ÉRTELMISÉGI SZEREPFELFOGÁS ÉS LEHETSÉGES ELŐKÉPEI AZ 1989/90-ES ÁTMENET HAJNALÁN – CSENGEY DÉNES NÉMETH LÁSZLÓ-RECEPCIÓJA....	641
--	-----

Pap Péter István

FASISZTA KORMÁNYOK A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚS KÖZTES-EURÓPÁBAN	643
---	-----

Lajos Máté

FELOSZLATOTT KATOLIKUS SZERZETESREND A CÁR FÖLDJÉN – A JÉZUS TÁRSASÁGA MŰKÖDÉSI LEHETŐSÉGEI AZ OROSZ BIRODALOMBAN 1773–1820 KÖZÖTT.....	644
---	-----

Dallman Kristóf

GIBRALTÁR ÉS A BREXIT: VITÁK ÉS VÉLEMÉNYEK	645
--	-----

Varga Tímea

GYÖRFFY ISTVÁN TÖRÖK NÉPEKET VIZSGÁLÓ KUTATÁSAI.....	646
--	-----

Czinege József

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

HATÁRNYITÁS A KÁRPÁTALJAI MAGYAROK RENDSZERVÁLTÁS-NARRATÍVÁIBAN	647
---	-----

Kész Réka

II. RÁKÓCZI FERENC EMLÉKEZETE A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN (1906-1938)	648
---	-----

Kiss Márton

IS SOCIALISM BOUND TO FAIL? THE CHANCES OF MARKET SOCIALISM: A COMPARATIVE STUDY OF YUGOSLAVIA AND THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA	649
---	-----

Soós Kinga

KÉT MAGYARORSZÁGI JEZSUITA SZERZETES ŐSLAKOS-KÉPE A 18 SZÁZADBÓL	650
--	-----

Kollár Levente

LENGYELORSZÁG ELSŐ FELOSZTÁSÁNAK POLITIKAI IKONOGRÁFIÁJA ÉS AZ EURÓPAI HATALMI EGYENSÚLY KÉRDÉSE KORTÁRS ANGOL MÉDIUMOKBAN (1772–1774)	651
--	-----

Schvéd Brigitta Kinga

MAGYARBARÁT CIKKEK ÉS SZERZŐK A BÉCSI ELLENZÉKI SAJTÓBAN 1848 TAVASZÁN ÉS NYARÁN	653
--	-----

Ladányi Gábor Zoltán

MAGYARORSZÁGI NÉPI JÁTÉKOK TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE ÉS A JÁTÉK, MINT FOGALOM KÜLÖNBÖZŐ MEGKÖZELÍTÉSEI	655
--	-----

Molnár Dániel

MEGVÁLTOZOTT SORSOK: AZ ISKOLÁS KORÚ FIATALSÁG SZEREPE AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚS HADIGAZDASÁGBAN	656
---	-----

Szabó Róbert

OSZTRÁK - MAGYAR KAPCSOLATOK A MÁSODIK KURZ-KORMÁNY IDEJÉN	657
--	-----

Györkös Enikő

RUSZKAI DOBÓ ISTVÁN HELYE A XVI. SZÁZADI KATONAI-ÉS HATALMI ELITBEN	659
---	-----

Berta András

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

SALKHAD CASTLE	660
<i>Gharz Aldin Mohanad</i>	
THE CHRISTIANISATION OF THE PAGAN TEMPLES OF THE MODERN TERRITORY OF LEBANON. PATTERNS, TYPOLOGIES AND TRANSFORMATION.	661
<i>Wehbe Christelle</i>	
THE GENESIS OF LABOUR MOVEMENTS IN HUNGARY IN THE 19. CENTURY	662
<i>Molnár Dávid</i>	
THE POLITICS OF NATIONALISM IN PERSECUTING THE ROHINGYA ETHNIC COMMUNITY IN MYANMAR.....	663
<i>Ali Md Niamot</i>	
TRENDEK A SZLOVÉN PÁRTRENDSZERBEN	664
<i>Krasz Péter</i>	
VALÓSÁG VAGY ILLÚZIÓ? – A SZOVJET ŰRPROGRAMOKRÓL KIALAKÍTOTT KÉP VIZSGÁLATA A KOZMONAUTÁK VISSZAEMLEKEZÉSEI ALAPJÁN	665
<i>Kiss Szandra</i>	
VASS JÓZSEF KAPCSOLATRENDSZERE	666
<i>Taschek Zoltán</i>	
VIZEK, KÖZLEKEDÉS: TRANSITUS-OK ÉS VADUM-OK A 14. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN MAGYARORSZÁGON	667
<i>Martus Nikoletta</i>	

Agrártudományi szekció

A Balance Scorecard modell kiterjesztése hierarchikus aggregációs modellel

GÁSPÁR SÁNDOR

Pénzügy, Számvitel és Controlling Intézet, Controlling Tanszék

Agrártudományi szekció

gasparsandor@hotmail.com

Kulcsszavak: Agribusiness, Controlling, BSC, KPI management, KPI-tree

Napjainkban a controlling mint a menedzsment tudományok egyik fontos ága egy kiterjedt és széleskörű változáson megy keresztül. A különböző matematikai, informatikai megoldások lehetővé teszik a szervezetek számára azt, hogy képessé váljanak a különböző rendszereknek a holisztikus kiterjesztésére. Az információs rendszerek által felhalmozott adatokból különböző struktúrák mentén szükséges olyan információkat kinyerni amelyek relevanciájukkal elősegítik a menedzsment döntéshozását ez által pedig a termelékenyebb, hatékonyabb szervezeti működést idéznek elő. A tejelő tehenészet ágazatban a különböző controll rendszerek működése stratégiai szinten azonosan működik mint más iparágakban, viszont feladatcontroll szinten speciálisan működnek. A KPI-tree egy kiváló eszköz arra, hogy a szervezet különböző szintjein meglévő mutatókat különböző formában és struktúrák mentén előre definiáltan aggregálja. Kutatásomban egy olyan esettanulmány és modell fejlesztést mutatok be, amely során egy tejelő tehenészet BSC modelljét egy adott kulcs KPI mutató ok-okozati felépítésével, különböző mutatószámok és arányszámok kiépítésével végig vezetek egészen a különböző mérőpontokig. Dinamikus adat feltöltés mellett adott időszakra vonatkozóan állandó visszajelzéssel tud szolgálni a menedzsment számára mind a szervezeti működésről, mind pedig a beavatkozási pontokról. Az általam tovább fejlesztett modell a relevánsabb, kiterjedtebb és széleskörűbb információ aggregálás mellett számos tovább fejlesztési ponttal is rendelkezik. A különböző hierarchikus és vertikális szintek nem nyújtanak visszajelzést az aggregált KPI jó vagy rossz teljesítményének pontos okáról. A változások és az összefüggések meghatározására különböző matematikai-statisztikai módszerek, illetve különböző algoritmusok alkalmazásával még pontosabb információ halmazt lehet a menedzsment számára szolgáltatni a rendszeren keresztül.

A Börzsöny tájváltozása és ökoszisztéma-szolgáltatásainak átalakulása

HAVEL ALEXANDRA¹, SALÁTA DÉNES¹, TORMÁNÉ KOVÁCS ESZTER²

¹Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Környezettudományi Doktori Iskola

²Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet, Természetvédelmi és Tájgazdálkodási Tanszék

Agrártudományi szekció

alexandra.havel28@gmail.com

Kulcsszavak: Börzsöny, tájváltozás, ökoszisztéma-szolgáltatások

Az ember mindig része volt a természetnek, mely életteret és megélhetést biztosított számára, természetesen nincs ez másképp a Börzsönyben sem. Mivel a társadalom a természet erőforrásaira támaszkodik, ezért a hosszú távú együttélés szempontjából elengedhetetlen a fenntarthatóság és a természet állapotának megőrzése. A Börzsöny erdőborítása évszázadok óta folyamatosan biztosított, melyet alapvetően a meredek lejtőknek és a vulkanikus alapkőzetnek köszönhet. A hegység belsejében nem tudott megtelepedni az ember, mely alól kivételt képeznek a déli részen a medencék – a Márianosztrai-medence, a Kóspallagi-medence és a Szokolyai-medence – azonban ezeken kívül csak a hegység peremén találhatóak települések. Az évszázadok során így az emberi behatások csekély mértékűek tudtak maradni, megőrizve ezáltal az összefüggő erdőség adta előnyöket mind az élővilág, mind az emberiség számára. Ezeket a szolgáltatásokat, előnyöket nevezzük ma ökoszisztéma-szolgáltatásoknak. Az ökoszisztéma-szolgáltatásoknak három típusa van: az ellátó, a szabályozó és a kulturális. Kutatásunk során történeti katonai térképeket és archív légifelvételeket vizsgáltunk, illetve interjút készítettünk a térség polgármestereivel, erdőgazdálkodási és természetvédelmi szakembereivel, továbbá civil szervezetek képviselőivel. Az eddigi eredmények alapján a Börzsöny térségében élők életvitelének megváltozásával az ökoszisztéma-szolgáltatások hasznosítása is átalakuláson ment át. Egy évszázaddal ezelőtt az emberek az akkori technológiai fejlettség mellett sokkal természetközelibb életmódot folytattak és ez abban is megmutatkozik, hogy a Börzsöny erdei akkor és most teljesen más ökoszisztéma-szolgáltatásokat nyújtottak az embereknek. Természetesen az erdők adtak tüzelőt, az élelem és a gyógyszerek egy részét, illetve állataiknak a takarmányt és az almot. Az állattartás a táj kialakításában fontos szerepet játszott, hiszen a megmaradt erdei legelők és kaszálók bizonyítják a korábbi használatot, mely régen takarmányt, egy ellátó ökoszisztéma-szolgáltatást nyújtott. Ma ez a tájkép esztétikai szempontból fontos, amit a kulturális ökoszisztéma-szolgáltatások közé sorolunk. Tehát a Börzsöny a szó szoros értelmében nem érintetlen vidék, hiszen erdőgazdálkodás mindig folyt a területen, ezt bizonyítják működő erdei kisvasútjai, melyek ma már nem az erdészeti munkához kötődő feladatokat látják el, hanem attrakció, élmény funkcióval rendelkeznek és segítik a kulturális ökoszisztéma-szolgáltatások igénybevételét.

A csemegekukorica fiziológiájának, génexpresszójának és etilén szintézisének változásai kis RNS-kezeléssel enyhített MDMV fertőzés esetén.

BALASSA KINGA¹, BALASSA GYÖRGY¹, ALMÁSI ASZTÉRIA², GONDOR ORSOLYA KINGA³, JANDA TIBOR³, RUDNÓY SZABOLCS¹

¹Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kar, Növényélettani és Molekuláris Növénybiológiai Tanszék

²Agrártudományi Kutatóközpont Növényvédelmi Intézet

³Agrártudományi Kutatóközpont Mezőgazdasági Intézet

Agrártudományi szekció

okinga0820@caesar.elte.hu

Kulcsszavak: Kukorica, MDMV, siRNS, etilén

A legfontosabb kultúrnövényeink közé tartozó csemegekukorica számos növényi vírus gazdaszervezetének számít, amelyek közül a globális elterjedéssel rendelkező kukorica csíkos mozaik vírus (MDMV - Maize dwarf mosaic virus) az egyik legjelentősebb. A fertőzött növények törpenövése miatt a biomassa és a termésmennyiség is jelentősen lecsökken, ami egyes országokban, de globálisan is komoly veszteséget eredményezhet.

A vírusfertőzéssel szembeni elsődleges növényi védekezés az RNS-interferencia (RNSi) folyamata. A folyamat működési elvét kihasználva hosszabb kettős szálú RNS-molekulákkal vagy rövidebb kisRNS-duplexekkel történő kezelés esetén a fertőzést imitálva, de valódi veszély nélkül aktiválható a növényi védekezés. Ennélfogva végső soron elérhető lehet a növényen belüli virális szaporodás lelassítása vagy akár teljes megfékezése is. A vírusokkal szembeni növényi védekezésben fontos szerepet játszanak a növényi hormonok is. Több növényi hormonról is bizonyos, hogy különböző módokon serkenteni tudják a növényi védekezést, míg például az etilén (ET) esetében egymásnak ellentmondó eredmények lelhetők fel. Egyesek szerint az ET jelentős szereppel bír a vírusfertőzés elleni védekezés kialakításában, mások úgy vélik, hogy csak a hormonális hálózaton belüli „crosstalk”-ban játszik szerepet. Előfordul olyan növény-vírus kölcsönhatás is, amelynek során az ET inkább a növények fogékonyságát növeli a vírusfertőzésre.

Kutatásunk célja volt, hogy meghatározzuk az ET szerepét az eddig kevésbé kutatott csemegekukorica-MDMV interakcióban és a kisRNS-előkezeléssel enyhített fertőzés során. A kísérleti növények fiziológiai állapotának monitorozása mellett vizsgáltuk a fertőzés menetét, valamint az RNSi folyamatában bekövetkező génexpressziós változásokat. Az ET bioszintetikus útvonalának vizsgálatát génexpressziós és metabolomikai mérésekkel végeztük el. Eredményeink szerint a kisRNS-előkezelt növények jobb élettani állapotban voltak a vizsgálat végére, erőteljesebb génexpressziós aktivitás mutatkozott az RNSi-génhálózatukban, amellyel párhuzamosan a kisebb mennyiségű felhalmozódott víruspartikulumot mutattunk ki a fiatal hajtásrészekből. Ugyanezen csoportban az ET bioszintetikus útvonal gének korai expressziós gátlását tapasztaltuk, míg a fertőzött csoportban többszörös növekedés volt tapasztalható. Ennek és a fertőzött növények szignifikánsan rosszabb élettani állapotának tudatában arra következtethetünk, hogy az ET nem segíti a csemegekukorica természetes védekezését az MDMV-fertőzéssel szemben.

A közönséges aranyvessző lebontásának vizsgálata a Hévízi-tóban és a Hévízi-lefolyóban

SIMON SZABINA, SIMON BRIGITTA, ANDA ANGÉLA

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Környezettudományi Intézet Környezeti fenntarthatóság Tanszék

Agrártudományi szekció

simonszabina95@gmail.com

Kulcsszavak: közönséges aranyvessző, avarlebontás, kioldódás

Napjainkban a szakemberek egyre nagyobb figyelmet fordítanak a vízminőséget befolyásoló növények szerepének tisztázására. A mesterséges tápanyagforrásokon kívül az élővizet belső terhelések is érik. A magasabb rendű növények nem csak elemakkumulációjukkal hatnak a tó vízminőségére, hanem elhalásuk után a felvett tápanyagokat többé-kevésbé gyorsan visszaszolgáltatják a környezetnek. A közönséges aranyvessző negatív hatást gyakorol más növényfajokra, és zavarja az ökoszisztéma más elemeit. Magyarországon a tavak és folyók mentén egyre nagyobb területeken hódít, így a Hévízi-tónál és a Hévízi-lefolyó partján is megfigyelhető terjedése.

A vízminőségi mutatókat általában a tavaszi és az őszi időszak között szokták mindinkább vizsgálni. A Hévízi-tó és annak lefolyójának víz hőmérséklete viszont a téli időszakban is magasabb (termáltó lévén) más víztestekhez képest, így az év ezen időszakában is érdemes figyelemmel kísérni a benne lezajló folyamatokat. Továbbá nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt sem, hogy a Hévízi-lefolyó a Balaton Keszthely-öblébe áramlik, ezáltal közvetlenül befolyásolhatja annak vízminőségét. Egyéb, kisebb változások is hatással lehetnek a Balaton vízminőségére, ezért az olyan tényezőkre is szükséges fókuszálni, amelyek nem antropogén behatás eredményei.

A különböző vízi ökoszisztémákban az egyik központi folyamat az avarlebontás, aminek intenzitása a tápanyagok körforgásában alapvető szerepet játszik, hatással van az ökoszisztéma az egészére. Az avarlebomlás egy többlépcsős, időigényes folyamat, mely négy szakaszból áll: első lépés a kioldódás, második a mikrobiális kolonizáció, harmadik a gerinctelen szervezetek aprító tevékenysége, a negyedik pedig a fizikai aprózódás. Ezek a folyamatok nagymértékben függenek az ökológiai tényezőktől, a kémiai változóktól, illetve a hőmérséklettől, így e tények indokolják a lebontási folyamatok alaposabb vizsgálatának szükségességét.

Mivel a természetes háttérterhelés feltérképezése nélkülözhetetlen a jó vízminőség fenntartásában, ezért téli időszakban célul tűztük ki aranyvessző levél és szár avarlebontási ütemének, illetve a növény részek által vízbe juttatott ammónium és foszfát-mennyiség változásának vizsgálatát a Hévízi-tóban és a Hévízi-lefolyó három különböző hőmérsékletű pontján.

Mindkét vizsgált növényi rész esetében a Hévízi-lefolyó 1. pontján (mely pont víz hőmérséklete a legkevésbé tért el a tótól) fogyott a legtöbb avar. Ettől a ponttól távolabb eső mintavételi helyszínek esetében az avarlebontás ütemének csökkenését figyeltük meg. A levél esetében magasabb ammónia értékeket detektáltunk a szárhoz képest. Foszfát kioldódását tekintve a szárnál figyeltünk meg magasabb értékeket. Tudomásunk szerint, ilyen jellegű kísérletet az általunk választott területeken eddig nem folytattak. Ezáltal eredményeink újnak minősülnek, viszonyítási alapunk a területen egyelőre nincs.

„Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-3-1 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.”

A mezőgazdasági tűzek katasztrófavédelmi szempontú elemzése, értékelése

TEKNŐS LÁSZLÓ

Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Rendészettudományi Kar, Katasztrófavédelmi Intézet
Katasztrófavédelmi Műveleti Tanszék

Agrártudományi szekció

tekno.slaszlo@uni-nke.hu

Kulcsszavak: Agrárium, mezőgazdasági tűzek, katasztrófavédelem, tűzoltás, gazdák felkészítése, tűzmegelőzés

Egy ország gazdaságának főbb meghatározó elemei közé tartozik a mezőgazdaság és az ipar. Az agrárium tevékenységének szerepe a hazai gazdaságban jelentősnek mondható (a bruttó hozzáadott érték értéke, termőterületek nagysága stb.). Ennek tudatában fontos a mezőgazdaság védelme, az eredményes működéshez szükséges biztonsági feltételek kialakítása. A mezőgazdasági termelésnek különböző ágai vannak, melyek közül például a szántóföldi növénytermesztést tekintve, tűzvédelmi szempontból komoly gondok, tűz,- és káresetek is kialakulhatnak. A témaválasztás aktualitását egyrészt az évente bekövetkező mezőgazdasági termények betakarítási munkáival, a termények szárításával, tárolásával összefüggő tűz- és káresetek és a mezőgazdasági gépek tüzeinek számai adják, másrészt a nyári időszakban bekövetkezett szabadtéri tüzesetek indokolják, illetve az agrárium tűzvédelmét érintő jogszabályi, szabályzó változások támasztják alá. Mivel a tűzoltás, tűz elleni védekezés állami feladat és a legáltalánosabb eszköze ennek a hivatásos katasztrófavédelem (mint reagáló) szervezet, ezért alapvetően két kérdést szükségszerű feltenni. Van-e kapcsolat az agrárium és a katasztrófavédelem között? Amennyiben van, akkor a katasztrófavédelem feladatrendszere hogyan támogatja az agrárium eredményes működését? A szerző az előbbi kérdések figyelembevétele mentén, beazonosítja az agrárium és a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet kapcsolódási pontjait, az együttműködési lehetőségeket (főként a Nemzeti Agrárgazdasági Kamarával és a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatallal kötött megállapodásokban leírtakat tekintve). Megvizsgálja a katasztrófavédelem szakterületeinek feladat,- eszköz,- célrendszerét, elemzi a katasztrófavédelem online adatbázisának a mezőgazdasági és a mezőgazdasági gépek tüzeivel kapcsolatos adatait 2012-2019 között, értékeli a tűzmegelőzés mezőgazdaságra vonatkozó szabályzóit, előírásait, statisztikai adatait, a gazdák felkészítésének tartalmi elemeit, az aratási konferenciák tapasztalatait. Az előadás kitér a tűz- és káresetek megelőzésére tett intézkedésekre, a káresemények elhárításával kapcsolatos esettanulmányok elemzése után azok bemutatásaira, a hivatásos katasztrófavédelem internetes portálján megjelenő, az agráriumot érintő témákra. A témacímhez kötődő, fontosabb nemzetközi és magyar irodalmak felkutatása az archívumkutatási módszer segítségével, kulcsszavas keresés alapján, hivatkozásindexelő adatbázisokban történik.

"Az előadás elkészítését az EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00008 számú projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg."

A tápanyagellátás hatása a kukorica sztomatikus ellenállására sávos talajművelés mellett

DUZZ LÁSZLÓ, RÁTONYI TAMÁS, SZÉLES ADRIENN, RAGÁN PÉTER

Debreceni Egyetem, Földhasznosítási, Műszaki és Területfejlesztési Intézet

Agrártudományi szekció

duzs.laszlo@agr.unideb.hu

Kulcsszavak: talajművelés, sztómakonduktivitás

Az integrált, fenntartható növénytermesztési gyakorlat egyik legfontosabb eleme a talajművelési rendszer helyes megválasztása. Többek közt hatással van a talaj-, víz-, levegő- és hőgazdálkodásra, a növénytermesztés intenzitására, a gyomfertőzöttségre, a talaj és növény kapcsolatára. Habár a talaj forgatással történő művelése az egyik legősibb talajművelési forma, jelentősége napjainkra sem csökkent. Gyakoriságának megítélése azonban nagyban megváltozott az alternatív művelési módok megjelenésével. Általánosságban elmondható, hogy hazai körülmények között a vegetációs időszakban nem hullik elegendő csapadék a növények számára, így műveléskor a talaj víztartó képességének megőrzése, esetleges javítása elsődleges szempont. A sávos művelés, mint alternatív művelési mód alkalmazása során a terület töredékén történik bolygatás, így biztosítva többek között a terület borítottságát.

Vizsgálatainkat a Debreceni Egyetem MÉK Látóképi Kísérleti Telepén (47° 33'É, 21° 26'K, 111 m), mérsékelt meleg és száraz termesztési körzetben, mély humuszos rétegű közepkötött alföldi mészlepedékes csernozjom talajon végeztük 2020-ban. A sztómakonduktancia méréseket a Debreceni Egyetem Földhasznosítási Műszaki és Területfejlesztési Intézet komplex talajművelési kísérletében végeztük 3 mérési időpontban (V12, VN, VT) Armagnac hibriden (FAO 490). A komplex tartamkísérlet kétszeresen osztott parcellás elrendezésű, a főparcellákon a talajművelési és az öntözési változatok szerepelnek ismétlés nélkül. Az osztó parcellákon a műtrágya dózisok szerepelnek (0 kg N/ha-1+PK, 80kg N/ha-1+PK, 160kg N/ha-1+PK) . A műtrágyázás nélküli (kontroll) kezelés mellett a N-műtrágyaadagok alap- és fejtrágyaként megosztva kerültek kijuttatásra.

Megállapítható, hogy a fenológiai fázis, a talajművelési rendszer és a kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége egyaránt hatással volt a kukorica sztomatikus vezetőképességére. A növények sztómái zártabbá váltak a fenológiai fázis előrehaladtával, csökkent a sztomatikus vezetőképességük. A különböző művelési módok mellett fejlődött növények eltérően reagáltak a környezeti stresszhatásokra. A legalacsonyabb értékeket közepes trágyaszint mellett mértük a második mérési időpontban sávos alpművelés mellett, míg a legmagasabb értékek a lazított talajművelés mellett mértük a nagy nitrogén hatóanyagot kapott parcellákon.

A termelésben töltött idő és a fő bírálati tulajdonságok közötti kapcsolat elemzése a hazai holstein-fríz állományban

TÖRÖK EVELIN, BÉRI BÉLA, POSTA JÁNOS

Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Állattudományi, Biotechnológiai és Természetvédelmi Intézet, Állattenyésztési Tanszék Agrártudományi szekció

torok.evelin@agr.unideb.hu

Kulcsszavak: holstein-fríz, termelésben töltött idő, fő bírálati tulajdonság, túlélési analízis

A tejhasznosítású szarvasmarhatenyésztésben a világon és hazánkban is az egyeduralkodó fajta a holstein-fríz. Ennek oka a nagy mennyiségű tejtermelés, hiszen e fajta akár a laktációnkénti 10000 kg-ot meghaladó tejtermelésre is képes. A nagy tejtermelés azonban több értékmérő tulajdonság romlását eredményezi, melyek közül az egyik legnagyobb jelentőségű a hasznos élettartam csökkenése. Jelenleg hazánkban az átlagos laktációs szám mindösszesen 2,1-2,2. A hasznos élettartamot számos tényező befolyásolhatja, többek között az egyed megfelelő funkcionális külleme.

Kutatásunk célja a termelésben töltött időt befolyásoló tényezők elemzése négy hazai nagyüzemi holstein-fríz telep 8889 tehenének adatai alapján. A modellben fix hatásként az első elléskori életkor, a tenyésztés és a születési dátum, időfüggő tényezőként az ellés éve szerepelt, továbbá magába foglalta a fő bírálati tulajdonságok közül a testpontot, a lábpontot, a tőgypontot, a tejelő jelleget, a testkapacitást, valamint a végső pontszámot is. A fő bírálati tulajdonságok értékelésénél a Holstein-fríz Tenyésztők Egyesülete által alkalmazott 100 pontos értékelési rendszert alkalmaztuk. A „gyenge” és az „elfogadható”, ill. a „nagyon jó” és a „kiváló” kategóriába kis egyedszám tartozott, ezért e két-két kategóriát összevontuk. Az elemzést túlélési analízissel, a Survival Kit program Cox-modelljével végeztük.

Eredményeink alapján megállapítottuk, hogy a születési és az ellési év, a tejelő jelleg, a testkapacitás, a tőgy, valamint a végső pontszám befolyásolta a kiesés alakulását. A tejelő jelleg és a testkapacitás pontszám növekedésével a kiesés kockázata növekedett, míg a tőgypont és a végső pontszám növekedésével a relatív kockázat csökkent. A „nagyon jó, kiváló” tejelő jellegű egyedek több mint 30%-kal nagyobb eséllyel estek ki a „gyenge, elfogadható” kategóriájú tehenekhez képest. A „gyenge, elfogadható” testkapacitás közel 20%-kal kisebb relatív kockázatot jelentett a „nagyon jó, kiváló” kategóriához viszonyítva. A „nagyon jó, kiváló” tőgypontszám 17%-kal kisebb kiesési kockázatot mutatott a „gyenge, elfogadható” kategóriához képest. A „gyenge, elfogadható” végső pontszámot elért tehenek 54%-kal nagyobb arányban estek ki az állományból. A továbbiakban a kutatást a fő bírálati tulajdonságok elemzése mellett a lineáris küllemi tulajdonságok értékelésével egészítjük ki.

A kutatást az EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00008 számú projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

A timol hatása a japánfűrj (*Coturnix japonica*) vérbiokémiai paramétereire

OZSVÁTH XÉNIA ERIKA¹, SZABÓ CSABA², OLÁH JÁNOS³, CSERNUS BRIGITTA¹, CZEGLÉDI LEVENTE¹

¹Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Állattudományi, Biotechnológiai és Természetvédelmi Intézet, Állattenyésztési Tanszék

²Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Állattudományi, Biotechnológiai és Természetvédelmi Intézet, Takarmány- és Élelmiszer Biotechnológiai Tanszék

³Debreceni Egyetem, Agrár Kutatóintézetek és Tangazdaság, Debreceni Tangazdaság és Tájkutató Intézet (DTTI), Kismacsi Állattenyésztési Kísérleti Telep

Agrártudományi szekció

ozsvath.xenia@agr.unideb.hu

Kulcsszavak: timol, fűrj, vérbiokémiai paraméterek

A fogyasztói igények folyamatos változásával lépést tartva, a hústermelés során olyan igényeknek kell megfelelni, mint az antibiotikum mentes termelés, a szabadtartás és a kíméletes vágási körülmények. Napjainkban számos kutatás irányul olyan takarmány-kiegészítők alkalmazására, melyek pozitívan befolyásolhatják a gazdasági állatok immunrendszerét, takarmány felvételét és -hasznosulását, ezáltal a termelést. Ezen növényi eredetű bioaktív komponensek lehetséges immunmoduláló hatásuk miatt jelentősen csökkenthetik az állattenyésztésben alkalmazott antibiotikumok felhasználását, mely nem csak a fogyasztói igényekhez alkalmazkodik, hanem gazdasági szempontból is igen jelentős. A termelési paraméterek vizsgálata mellett a kísérletek során, illetve azt követően, fontos a baromfi hematológiai és vérplazma biokémiai profiljának értékelése is, hiszen hasznos információt nyújtanak a madarak élettani és egészségi állapotáról.

A timol olyan fenol-monoterpén, mely a karvakrollal együtt fő komponensét alkotja az Origanum és Thymus nemzetségbe tartozó gyógynövények nagy részéből kinyert olajoknak. Antibakteriális, valamint antifungális tulajdonsága mellett a C-, E-vitaminhoz és szelénhez hasonlóan erős antioxidáns, továbbá a szervezetbe jutva fájdalom- és gyulladáscsökkentő.

A kísérletet 99, 5 hetes japánfűrjrel állítottuk be, mely során timolt alkalmaztunk takarmány-kiegészítőként, két koncentrációban. Az egyedeket 3 csoportba osztottuk (K: kontroll takarmány, T250: 250 mg/kg takarmány timol, T500: 500 mg/kg takarmány timol), csoportonként 3 fűrjketrecbe, ketrecenként 11 egyeddel. A kísérletet két hét adaptációs időszak előzött meg, mely során az egyedek kontroll takarmányon nevelkedtek. A kísérlet 7 hétig tartott, a vérplazma mintavételezésére a 49.-ik napon került sor.

A kísérletet követően a vérplazma glükóz, triglicerid és teljes fehérje koncentrációjának mérését végeztük el. A plazma vérbiokémiai vizsgálata során eredményként azt tapasztaltuk, hogy a 250 mg/kg takarmány, valamint az 500 mg/kg takarmány dózisban alkalmazott timol szignifikánsan csökkentette a vérplazma glükóz koncentrációját (p kisebb, mint 0,05), illetve mindkét kezelés hatására szignifikánsan nőtt a vérplazmában lévő teljes fehérje koncentrációja (p kisebb, mint 0,05) a kontroll csoportban nevelkedett egyedekhez hasonlítva. A vérplazma triglicerid koncentrációjának vizsgálatakor nem mutatkozott statisztikailag igazolható

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavasz Szél Konferencia

2021. május 28-30.

különbség a kontroll takarmányon, valamint a két eltérő dózisban timollal kiegészített takarmányon nevelkedett egyedek esetén.

A kutatást az EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00008 számú projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

A Visegrádi Négyek környezetgazdálkodásának és fenntartható mezőgazdaságának elemzése

BARTL BIANKA, SOÓS GÁBOR

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Georgikon Campus/Környezettudományi Intézet
Agrártudományi szekció

bartlbianka@ph.zalaegerszeg.hu

Kulcsszavak: Visegrádi Négyek, GDP, környezetgazdálkodás, éghajlatváltozás

A Visegrádi Négyek az egyik legdinamikusabban fejlődő országcsoport az Európai Unióban. Gazdasági és politikai szempontokat figyelembe véve az együttműködés meglehetősen fontos. Így a napjainkban legnagyobb kihívást jelentő környezetvédelem és a fenntartható mezőgazdaság elősegítése, egyszerűsítése, hatékonyabbá tétele is jelentős hangsúlyt kap a tagállamok életében. A tanulmányunk során célunk bemutatni a V4 legfontosabb makrogazdasági mutatóinak kapcsolatát a környezeti mutatókkal. Mivel az éghajlatváltozás az egyik legjelentősebb probléma a XXI. században, így az éghajlatváltozás mutatóinak tükrében vizsgáltunk.

Az idősoros adatokat statisztikai módszerek segítségével elemeztük és az országok összehasonlítást is elvégeztük. Két csoportba bontva vizsgáltuk az adatokat. Kapcsolatot kerestünk a népesség, foglalkoztatottság és erőforrás-felhasználás hatékonyságának alakulása és az éghajlatváltozási adatok alakulása között. Emellett a GDP-vel való összefüggéseket tekintettük át.

Az eredményeink alapján megállapítható, hogy a makrogazdasági mutatók jelentős hatást gyakorolnak az éghajlatváltozással kapcsolatos mutatók alakulására. A népesség növekedése és ezzel kapcsolatos negatív hatások, mint a beépítettség, kommunálishulladék növekedése jelentős negatív hatást gyakorol az éghajlatváltozás mutatóinak alakulására. Míg a biomassza magas felhasználási részaránya, kedvező hatású lehet a klímaváltozás elleni küzdelemben. A GDP alakulásával összevetett adatok esetében a GDP CO₂ intenzitása és a politikai szigorúsági index tekintetében pozitív és azonos irányú változásokat mutattunk ki országok között. Ezzel szemben a környezetvédelmi adók és kiadások esetében országonként eltérő irányú változásokat figyelhattunk meg. Összességében elmondható, hogy a mutatók alakulását a vizsgált időszakban leginkább az országok sajátos jellemzői befolyásolták, de az adatok változása a zöldülő gazdasági irányába mutatnak.

AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-20-2 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Aflatoxinnal szennyezett és kontroll kukorica-szilázs mikrobaközösségeinek vizsgálata

SÁRKÁNY DOROTTYA¹, DOBOLYI CSABA², KUKOLYA JÓZSEF²

¹Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ, Agrár-Környezettudományi Kutatóintézet

²Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Élelmiszer-tudományi és Technológiai Intézet, Élelmiszer-biotechnológiai Kutatócsoport

Agrártudományi szekció

sarkany.dorottya@gmail.com

Kulcsszavak: Aflatoxin B1, *Aspergillus flavus*, Élesztőgomba, Penészgomba

A globális felmelegedésnek köszönhetően hazánkban is megjelentek a toxintermelésre képes *Aspergillus flavus* törzsek, melyek eddig csak a balkáni régióra voltak jellemzőek. A 2012-es, a magyar tejipart megrázó határérték feletti aflatoxin M-szennyezés az utólagos elemzések szerint az aflatoxinnal kontaminált kukorica-szilázsokból származott. Ahogyan ez később tisztázódott, a kukorica-szilázs nagymértékű Aflatoxin B1 kontaminációja, az *Aspergillus flavus*-nak volt köszönhető, hiszen ez a törzs volt felelős a toxintermelésért a kukorica-szilázsban.

A mechanizmus megértéséhez, két különböző kísérleti modell szilázst alkalmaztunk 150 L végtérfogattal, hőmérséklet és pH kontroll alatt. Az anaerob szilázs modellben, a kukorica tömeghez nagymértékben AFB1 termelő *A. flavus* ZT41 törzset adtunk, mielőtt a szilázst összeállítottuk. Az AFB1 szennyezés csökkentésére, két párhuzamos szilázs beoltást is végeztünk, aszpergillusokra antagonistá szervezettel. Az egyik esetben *Aspergillus oryzae*, a másik esetben *Lactobacillus-Rhodococcus* oltóanyag keveréket alkalmaztunk. Az alkalmazott tejsavbaktérium törzs nagymértékben gátolja a penészgombákat, míg a *Rhodococcus erythropolis* N11, egy aktív AFB1 degradáló baktérium törzs. Emellett végeztünk talaj-szuszenzióval történő inokulálást is, a talaj eredeti mikrobaközösségének hatását vizsgálva.

A kísérlet kezdetén és 8 hetes érlelést követően kvantitatív módon tenyésztettük a szilázs mintáit. A kiindulási keverékben, amelyben a közösség többsége filoplán volt, az élesztők száma 107 CFU/g, míg a penészgombák közössége, 108 CFU/g volt. A kísérleti idő leteltére azonban az élesztőgombák száma 104 CFU/g míg a penészgombák száma 102 CFU/g csökkent. A gomba mikrobiom klasszikus mikológiai és molekuláris taxonómiai módszerekkel került monitorozásra. A kezelt szilázsok élesztőgomba izolátumainak fajszerű azonosítása, fenotípusos tulajdonságaik valamint az rDNS ITS1-ITS2 és a D1 / D2 doménjük nukleotidszekvenciája, alapján 10 különböző élesztőfajt tudtunk kimutatni. A penészgombák esetében az izolátumok meghatározása, szintén fenotípusos tulajdonságaik, valamint a fajok részleges calmodulin, β -tubulin és ITS szekvenciáik amplifikálásával történt.

A kísérlet időtartama alatt, több mint 100 penészgomba és közel 20 élesztőgomba törzset izoláltunk a zárt és a nyitott szilázsokból. A molekuláris taxonómiai meghatározás alapján, ezek a penészgomba törzsek az *Aspergillus*, *Acremonium*, *Actinomucor*, *Cladosporium*, *Fusarium*, *Gonotobotrys*, *Melanocarpus*, *Mucor* és *Penicillium*, élesztőgombák esetében, a *Candida*, *Debaryomyces*, *Saccharomyces*, *Pichia*, *Meyerozyma* és *Kregervanija* nemzetséghez tartoztak. Az anaerob szilázsokban, amelyeket aflatoxin termelő *A. flavus* ZT41-el inokuláltunk, az AFB1 koncentráció alacsony és konstans maradt a kísérlet alatt, és majdnem megegyezett a mikotoxin szint, a beoltás utáni szinttel.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavasz Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Ezzel ellentétben, a kísérleti modell szilázsok esetében nagymértékű toxinszint koncentráció emelkedés volt tapasztalható a HPLC vizsgálatok során. Az *A. flavus*-sal nem kezelt Kontroll szilázs mintában volt a legalacsonyabb a toxinkoncentráció, az *A. flavus*-sal beoltott mintában igen magas, 0,8 ppm koncentrációjú toxin szint volt kimutatható. A talaj-szuszpenzióval beoltott szilázsban csak kismértékű toxin szint emelkedés volt tapasztalható. Toxinogén *A. flavus* ZT41 és az atoxinogén antagonistá *A. oryzae* törzs együttes oltásakor jelentős, 50%-ot meghaladó AFB1 szint csökkenés volt tapasztalható a csak ZT41-gyel oltott kontrollhoz képest.

Bioaktív növényi kivonatok hatása a ponty intesztinális morfológiai paramétereire

CERNUS BRIGITTA¹, BIRÓ SÁNDOR², STÜNDL LÁSZLÓ³, REMENYIK JUDIT³, FEHÉR MILÁN¹,
OZSVÁTH XÉNIA ERIKA¹, CZEGLÉDI LEVENTE¹

¹Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar
Állattudományi, Biotechnológiai és Természetvédelmi Intézet, Állattenyésztési Tanszék

²Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi Kar, Humángenetikai Tanszék

³Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar
Élelmiszertechnológiai Intézet

Agrártudományi szekció

csernusb@agr.unideb.hu

Kulcsszavak: ponty, intesztinális morfológia, villus

A halak bél morfológiájában bekövetkező változások a gasztrointesztinális traktus egészségi állapotára utalnak. A vékonybél felszínének egészséges állapota biztosítja a táplálóanyagok megfelelő felszívódását. Ennek megfelelően, a hosszabb és szélesebb villusok, vagy másként bélbolyhok – miután nagyobb felülettel rendelkeznek – hatékonyabbá tehetik a táplálóanyagok felszívódását. Bizonyos komponensek – mint például az oligoszacharidok – a nyálkahártyaréteg szekrécióját is fokozhatják, ami az emésztés viszkozitását javíthatja, ami végső soron a bélfal izomrétegének fejlődését fokozhatja.

Méréseink során olyan bioaktív növényi hatóanyagok, mint a karotinoidok, az oligoszacharidok és az antocianinok hatását vizsgáltuk a ponty intesztinális morfológiai paramétereire nézve. A kísérlet során a takarmányt a felsorolt hatóanyagokkal 1-1%-ban egészítettük ki. A kísérlet ideje 6 hétig tartott, a mintavétel a kísérlet 6. hetén történt. A mintavétel során a középbélszakasz középső részéről 1-1 cm-es mintákat gyűjtöttünk, melyet foszfáttal puffertolt sóoldattal tisztítottunk és formalinban tároltunk. A szegmensekből metszetek készültek, majd azokat hematoxylin-eosin festést követően mikroszkóphoz kapcsolt kamerával vizsgáltuk. A mérés során a CellLens szoftver segítségével a villusok hosszát, a villusok szélességét, valamint a bélfal izomrétegének vastagságát mértük meg.

Vizsgálataink során megállapítottuk, hogy a bélfal izomrétegének vastagsága és a villusok hossza a karotinoidok és oligoszacharidok hatására változatlan maradt a kontroll csoporthoz képest, míg az antocianinok hatására mindkét paraméter mérete csökkent. A villusok szélessége mindhárom kezelés hatására csökkent. Eredményeink alapján elmondható, hogy a táplálóanyag-felszívódás a kontroll csoport esetén lehet a leghatékonyabb, míg az antocianinos kiegészítésnél hátrányt jelenthetnek a kisebb és keskenyebb villusok, valamint a keskenyebb bélfal izomréteg.

A kutatást az Új Nemzeti Kiválóság Program (ÚNKP) és a GINOP-2.3.2-15-2016-00042 számú, valamint az EFOP 3.6.3-VEKOP-16-2017-00008 számú projektek támogatták. Az ÚNKP program az Innovációs és Technológiai Minisztérium társfinanszírozásával valósult meg. A projektek az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósultak meg.

Célköltségszámítás megjelenése az agrobusiness területén

THALMEINER GERGŐ

Pénzügy, Számvitel és Controlling Intézet, Controlling Tanszék

Agrártudományi szekció

thalmeinergergo@gmail.com

Kulcsszavak: agrobusiness, mezőgazdasági szervezetek, controlling, költségelszámolás, célköltségszámítás

Mára a digitalizáció számos területen jelentős fejlődést váltott ki. Jelentős változáson megy keresztül a controlling tevékenység is, amely a különféle tervezési folyamatok központi elemeként is funkcionál. Az elmúlt évek költségstruktúrájának átalakítása a controlling rendszerek és a fejlett információs rendszerek változásai miatt lehetővé teszi a célköltség-alapú költségszámítási módszerek széleskörű alkalmazását, amelyek fontos szerepet játszanak a pénzügyi tervezési folyamatban. A célköltségszámítás átmenet lehet a különböző ellenőrzési módszerek, a különböző költségszámítási eszközök és a pénzügyi tervezési mechanizmusok között a költségstrukturalás, a költségelosztás, az adott időszak költségtervezési folyamatai és az új termékek bevezetése szempontjából. A költségalapú árképzéssel ellentétben a költségelemzés megfordul, vagyis a termék teljes költségét úgy tervezik meg, hogy előre becsült profitot nyújtson. A célköltségszámítás alkalmazása nem jellemző az agrárágazaton belül. Ennek oka az élelmiszer- és mezőgazdasági termékek általában alacsony összetettsége és a termékfejlesztési tevékenységek kis szerepe a mezőgazdaságban. A célköltségszámítás gyakorlati megvalósításával azonban támogathatóvá válna a fogyasztói igények és technológia innovációk hangsúlyosabb megjelenése a vállalati tervezési mechanizmusban. A mezőgazdasági szervezetek pénzügyi és költségtervezésében a célköltség-számítás kiváló módszer lehet, mivel megtervezheti a költségeket a piaci igények figyelembevételével. fogyasztói igények intenzív változásai komoly kihívást jelentenek az agrárvállalkozások számára. A változáshoz való rugalmas alkalmazkodás már nem versenyelőny, hanem alapvetőkritérium. Vizsgálatomban a szakirodalomban található esettanulmányok segítségével ismertettem az agribusiness területén működő szervezetek célköltség-számításának alkalmazott módszertanát.

Contract and Inefficient Input Use in Cocoa Production in Ghana. (A Case of COCOBOD Ghana Limited).

FRIMPONG EBENEZER

Corvinus University of Budapest, Faculty of Agribusiness

Agrártudományi szekció

ebenezer.frimpong@stud.uni-corvinus.hu

Kulcsszavak: Cocoa, Contracts(CF), Inefficiency, Food Loss/Waste (Output Gap), Isocost-Isoquant.

One of the major contributors of low output in Ghana cocoa production is attributed to food loss/waste (output gap) in cocoa beans production of which appropriate contract farming (cf) methods and inefficient input use in Ghana cocoa production has become a major challenge to ascertain. Although, cocoa seedlings are given for free by COCOBOD to the smallholder cocoa farmers hence output gap. This output gap has contributed to Ghana losing out to Ivory Coast as the world leading producer of cocoa beans. Therefore, the level of technical efficiency of smallholder cocoa farmers is examined and a sampling technique of a multi-stage is used considering a cross sectional data with 220 respondents. The study seeks to gain an understanding of contract farming (cf) frameworks and arrangements, assessing the key determinants of inefficient input use within contract farming (cf) in cocoa production by comparing free seedlings and costly seedlings to know the quantity of output produced considering minimum cost of both combination and improving cocoa beans loss/waste in Ghana cocoa production.

The model of stochastic frontier and microeconomics production technique of isocost-isoquant was considered with the analysis of what quantity can be produced when cocoa seedlings are given for free whereas at a given cost. The stochastic frontier analysed the inefficiency of smallholder cocoa farmers shows that technical efficiency mean of smallholder cocoa farmers is 72% and it shows a positive relation to the key determinants of technical efficiency thus gender and type of labour (hired-1 and family-2) however, there was a negative relation to technical inefficiency of smallholder cocoa farmers considering demography, farm size, farmers experience, farmers union, credit access, use of fertilizer and extension service. It was also observed that the statistical value of farm size-10%, farmers experience-5%, farmers union-5%, type of labour (hired-1)- 10% and use of fertilizer-5% are statistically significant.

The isocost-isoquant technique identified farmers who are willing/ready to pay for seedlings at a minimum cost and those with the degree of resistance to relative pricing in the new contract farming(cf) agreement. It was also observed that seedlings given for free increase seeds waste since higher quantity of free seedlings are misused and produces less than the maximum expected output of cocoa beans therefore production inefficiency of inputs occurs. whereas costly seedlings are used efficiently with less seed's loss/waste compare to free seeds. The slope of the isocost line is seen to be equal the slope of the isoquant curve and there is an indication that cost of seedlings are same as the cost of inputs with the least cost which may help maximize the level of output for both combinations in cocoa production.

Finally, the study recommends the enforcement of contract farming(cf) arrangement between COCOBOD and smallholder cocoa farmers to help facilitate extension services, encouraging

farmers unions/groups to help themselves(ndoboa) and improved credit access to minimise lack of capital to smallholder cocoa farmers hence increase production efficiency. Proper monitoring and controlling measures should be adopted by stakeholders and policy makers to help manage the cocoa farms to minimise inefficient input use, reduced food loss/waste (output gap) hence increase cocoa beans production.

Current management and reproductive performance of gilts and sows at small and large commercial farms in the central and southern Laos

XAYALATH SOMSY¹, RÁTKY JÓZSEF²

¹University of Debrecen, Faculty of Agricultural and Food Sciences and Environmental Management, Department of Animal Husbandry

²University of Veterinary Medicine Budapest, Department of Obstetrics and Food Animal Medicine Clinic

Agrártudományi szekció

xayalath.somsy@agr.unideb.hu

Kulcsszavak: reproductive management, reproductive performance, commercial pig farms, Laos

Laos has a pig population of over 4.1 million heads. Around 90% is indigenous breeds raised by small-scale farmers with lower productivity thus Laos needs to import both piglets and large quantities of pork, annually. The study included 10,083 sows and 110,240 piglets from 21 commercial pig farms in central and southern Laos to investigate the reproductive management strategies operating in the farms. The second objective was to compare the reproductive performance of sows among small and large farms. Data were collected using a semi-structured questionnaire, analyzed using SPSS statistic software version 26. Most farmers selected replacement gilts at age of 4-8 months with bodyweight of 60-130 kg. Large farms with >100 sows utilized AI in their breeding program. Most small commercial farms with <10 sows applied natural breeding system, while a few farms with 10-100 sows used both natural and AI techniques. There was no difference ($p>0.05$) at age of puberty, age of first mating, age of first farrowing with an average of about 5.90 ± 1.06 , 7.29 ± 0.93 and 11.12 ± 0.93 months, respectively. There was no significant difference ($p>0.05$) in litter size, litter per year, birth and weaning weight (10.93 ± 2.45 , 2.17 ± 0.23 , 1.35 ± 0.37 , and 7.26 ± 2.34 kg, respectively). However difference was found in suckling period ($p<0.05$), longer at farms <10 sows (32 days) compared to farms with 10 to 100 sows (28 days) and farms >100 sows (23 days). Piglet mortality before weaning did not differ ($p>0.05$) among clustered farms. Anyway, farms with <10 sows and >100 sows had higher (1.35 and 1.30 heads/litter) compared to farms with 10-100 sows (1.18 heads/litter). There was a significant difference ($p<0.05$) in the estrous interval after weaning between farms. Farms with <10 sows had the most prolonged estrous period (17 days, range 6-30 days), compared to farms with 10-100 sows and farms with >100 sows (6 versus 7 days). There was no difference in sow and boar lifespan between small and large commercial farms with an average of 3.73 and 4.28 years, respectively. However most sows' reproductive performance parameters did not differ ($p>0.05$) among the clustered farms. Still, the gilt management and pre-post-farrowing management are strongly differing..

Differential gene expression in *Rhodiola rosea* L. glycoside biosynthetic pathways

JAVID AAQIB, GYÖRGY ZSUZSANNA

Institute of Genetics and Biotechnology Group of Horticultural Plant Genetics, Department of Plant Biotechnology, Hungarian University of Agriculture and Life Science

Agrártudományi szekció

mir.aaqib123@gmail.com

Kulcsszavak: *Rhodiola rosea*, Rosavins, Tyrosol glycosides

Rhodiola rosea L. is a medicinal plant, a versatile adaptogen, growing in high and cold altitudes across the northern hemisphere mostly in Europe and Asia. This plant species is a hub for the production of highly valuable secondary metabolites, mainly cinnamyl alcohol glycosides - rosin, rosin and rosin referred as rosin and tyrosol glycoside -salidroside. These glycosides have high therapeutical value used to treat stress related disorders, enhance physical strength, endurance, and wound healing. Extracts of *R. rosea* have neuro-protective activity, boost fertility and antitumor activities among others. Our study focuses on genes involved in the biosynthetic pathway of these glycosides and their expression in two different *R. rosea* genotypes with varying glycoside composition.

Partial or full sequences of seven genes including 4-coumarate CoA ligase, aryl alcohol dehydrogenase, tyrosine decarboxylase, UDP-glucose transferase, phenyl ammonium lyase, cinnamyl CoA reductase and cinnamyl alcohol dehydrogenase, of the suggested biosynthetic pathway has been earlier determined. We have applied high-throughput transcriptome sequencing on *Rhodiola rosea* root and rhizome tissues. Various isoforms of each of the seven genes were identified, when the already known sequences were blasted against the local transcriptome database. The highly resembled hits were run against the NCBI database, in this way function and role of each gene was assigned. The sequences of the isoforms for each gene were aligned, and 27 primers pairs were designed for analyzing their expression in RT-PCR in two chemotypes: N1-high salidroside accumulating and P11-high rosin accumulating chemotype.

In course of testing the primers on genomic DNA, all primer pairs amplified the expected size or in some case a bigger fragment, which is most probably the result of the presence of introns. Then RNA was isolated (CTAB Method) from rhizome tissue of the studied chemo-types and cDNA was transcribed. The expression of the genes and their isoforms was studied in RT-PCR revealing differences in their expression. For quantification of the differences real-time PCR will be performed. Other genotypes will be involved in this study along with in vitro grown plants with or without various precursor treatments. The aim is to get more information about the glycoside biosynthesis of this species.

This research was supported by the Ministry for Innovation and Technology within the framework of the Thematic Excellence Programme 2020 - Institutional Excellence Subprogram (TKP2020-IKA-12) for research on plant breeding and plant protection and by NKFIH (FK128793).

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Digitális forradalom okozta üzleti modell innováció a mezőgazdasági vállalkozásokban

MÉSZÁROS KORNÉLIA, LENCSES ENIKŐ

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Üzleti Szabályozás és Információmenedzsment Intézet

Agrártudományi szekció

meszaros.kornelia@uni-mate.hu

Kulcsszavak: mezőgazdaság 4.0, precíziós gazdálkodás, versenyképes gazdálkodás,

A digitalizáció révén létrejött változások megjelennek a legújabb technológiai újításokban, az új termelőeszközök fejlesztésében, valamint az úgynevezett negyedik ipari forradalomban, ami a mezőgazdasági munkára, illetve munkaszervezésre is hatással van. A modern mezőgazdasági gyakorlat a precíziós gazdálkodás elemeinek bevezetésével és használatával kezdődik, ma pedig a fenntartható gazdálkodás egyik alapvető technológiájának tekinthető. A technológia elemeinek alkalmazásával a gazdálkodás versenyképessége növelhető, miközben az eredményesség is gyarapítható úgy, hogy a fenntarthatóság követelményeit is figyelembe vesszük.

A cikk célja az üzleti modell változásainak azonosítása precíziós gazdálkodási technológia bevezetésének hatására. Az új termelési módszerek alkalmazása lehetőséget teremt a mezőgazdasági termelőknek, hogy fel tudják használni az új lehetőségeket, és szembenézzenek a modern kihívásokkal és új követelményekkel, amelyek hosszútávon hozzájárulnak versenyképességük fenntartásához.

Downregulation of lipoxygenase genes coupled with alleviation of oxidative stress parameters in silicate treated cucumber grown in perlite medium

BAT-ERDENE OYUNTOGTOKH, SZEGŐ ANITA, GYÖNGYIK MÁRTA, MIRMAZLOUM IMAN, PAPP ISTVÁN

Hungarian University of Agriculture and Life Science Department of Plant Physiology and Plant Ecology

Agrártudományi szekció

oyuntogtokhb@gmail.com

Kulcsszavak: Silicon, cucumber, lipoxygenase, oxidative stress, perlite

Cucumber (*Cucumis sativus* L.) is a widely grown vegetable, which actively transports silicon (Si) among other eudicots. Numerous positive effects are attributed to silicon on plant production including reduction of impact of some diseases, delaying senescence, improving photosynthesis, growth, abiotic stress tolerance and mechanical resistance. Besides, silicon fertilizers have been used to improve crop performance for decades. Thus, the presented study focused on the effect of silicon in regard to growth and oxidative stress parameters in cucumber plant.

Responses of *Cucumis sativus* cv. F1 hybrid 'Dirigent' plants were investigated under external silicate treatment in a soilless growth system. Photosynthetic and oxidative stress parameters were measured using relevant protocols from control (0.5 x Hoagland solution) and silicate (0.5 x HG + 1.67 mM) treated leaves. Si transporter genes and Lipoxygenase (LOX) genes were previously selected from the cucumber genome sequence. RNA was prepared using the TRIzol method and mRNA levels were measured by semi-quantitative RT-PCR.

Element analysis approved elevated Si content in the shoot of silicate treated plants. Increased shoot growth as well as higher chlorophyll and carotenoid contents of leaves indicated beneficial effects of silicate provision. Increased transcript level of all known silicon transporter genes was revealed in leaves and roots of Si treated plants by RT-PCR and RT-qPCR. Furthermore, decreased level of hydrogen peroxide and lipid peroxidation indicated lower oxidative stress levels in silicated shoot tissues. Potentially contributing to decreased lipid peroxidation, coordinately downregulated transcription of all expressed lipoxygenase genes was observed in leaves. Results suggest that downregulation of lipoxygenases may contribute to the antioxidant effect of silicon provision in plants.

Edible Landscape as an Option for Reusing Vacant Lots

MSEDDI AMINE

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Tájépítészeti és Tájökológiai Doktori Iskola

Agrártudományi szekció

amine.mseddi.architect@gmail.com

Kulcsszavak: vacant, urban, garden, green, community

In the scope of the research for urban solutions facing the new problems challenging the actual structure and operating systems of our cities, numerous urban trends are emerging and being put to the test. While multiple academics address the issue of vacant space in cities, other researchers and professionals believe that it may be short-sighted to view urban vacant land only from a problematic angle and not consider their potentials as eventual host of communal initiatives, urban experiments, contributing positively to the functioning of the city. Toward the end of the last century, re-using the vacant urban space has become an urban approach studied and theorized by urban planners and landscape architects due to the valuable potential within these lots. What appeared to be negative and problematic, seems to hold opportunities and provide room for improvement.

While greening was a notable strategy implemented to enhance the quality of the urban landscape, it was not focusing on the human connection to the space. Indeed, sociological and psychological studies are elaborating theories on connecting space and users by creating different stimuli and engagement motives. Urban gardens, one of multiple solutions, managed to catch the attention of landscape architects and urban theorists. Introducing the theoretical origin of associating of urban vacancy and gardening, this paper aims to decipher the connections linking urban landscape, greenery, edible species, psychological and social response. Observing cases of urban gardens under the lenses of these theories paved the road for this “edible” form of urban landscape to be seen as a combination of greenery and community connection to the space. A combination assured by various sensorial experiences added to the impact of stomach memory on the human nervous system. Also, a sense of appreciation and commitment toward the edible species develops a social reaction and creates a space for sharing and interacting, blending in the participatory and community-based schemes of urban solutions. That explains how this approach can work as an adequate response to urban vacancy although the difficulties and criticism that it may come across especially regarding technicality and logistics.

Besides theoretical investigation, this paper intend to discover the advantages and difficulties of this approach through the example of „Dig in” community garden in Port Melbourne, Australia and The Alex Wilson in Toronto, Canada and Princesses’Garden” in Berlin, Germany.

Effect of different preservation methods on the colour, essential oil content and composition of Garden Sage (*Salvia officinalis* L.) leaves

HAZARIKA URBASHI, GOSZTOLA BEÁTA

Institute of Sustainable Horticulture Department of Medicinal and Aromatic Plants

Agrártudományi szekció

hazarikaurbashi@gmail.com

Kulcsszavak: sage, preservation, essential oil content, composition, colour

Garden sage (*Salvia officinalis* L.) is a well known perennial shrub belonging to the Lamiaceae plant family with significant importance in culinary and herbal medicine. Leaves (*Salviae officinalis folium*) are the most important parts of the plant where essential oil containing glands are present along with many other active substances. This study aims to find the best preservation methods in order to conserve the organoleptic properties and also the active substance content of sage leaves.

Sage variety named 'Extracta' was used for the examinations. The sage plantation was established in the Research Field of the Department in Soroksár, Hungary. Approximately 5 kg of leaves were harvested at the beginning of August, after flowering. The homogeneous plant material was divided into ten parts for the different treatments.

In our experiment the effect of sun drying, shade drying, oven drying at 40 and 60°C, lyophilization, microwave drying at 250 and 700W, slow freezing and fast freezing was investigated compared to the freshly harvested plant material.

Essential oil content: In raw sage leaves 1.90 ml/100 g accumulation level was measured, and almost all of the preservation techniques could keep this essential oil content. The highest values were recorded in the oven dried (40°C) and lyophilized samples (2.11 and 2.09 ml/100g, respectively), but natural drying and freezing proved to be also very effective. However, in case of oven dried (60°C) and microwave dried (250 and 700W) samples, the essential oil content significantly decreased (1.04, 0.67, 0.39 ml/100g, respectively).

Essential oil composition: According to GC-MS analysis, α -Thujone (33.5%), camphor (24.2%), manool (6.6%), viridiflorol (5.9%), 1,8-Cineol (5.8%) and β -Thujone (5.3%) were identified as main compounds in the essential oil of fresh sage leaves. Examining the essential oil composition of preserved samples, we found the same constituents, almost in the same ratio, except sage leaves dried at 60°C, in which the ratio of α -Thujone decreased (15.6%) but the ratio of camphor increased (31.9%), and in microwave-dried samples. In case of microwaved sage leaves the EO composition completely changed: the proportion of monoterpenes decreased while the ratio of sesquiterpene viridiflorol and diterpene manool spectacularly increased.

Colour: Freezing and lyophilization could preserve the fresh sample's original colour the best, but microwave dried samples also had very similar appearance properties. However, oven drying (60 and 40°C), sun and shade drying caused spectacular colour degradation. According to the data of this experiment, lyophilization as well as both freezing techniques proved to be the most effective preservation methods among the applied treatments. Microwave drying (250 and 700W) reduced the essential oil content significantly, but changed the essential oil composition completely, which might be interesting for the food industry.

Egy dél-balatoni szőlőültetvény hosszú időtávú felmérésének és felszámolásának tanulságai a fertőző tőkeelhalás tekintetében

CSÓTÓ ANDRÁS¹, HEGEDŰS LAJOSNÉ², PÁJTILINÉ TÁNCZOS EDIT³, HEGYMEGI FERENCNÉ⁴, PÁL KÁROLY⁵, SZAKADÁT GYULA⁵, SÁNDOR ERZSÉBET⁵

¹Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Növényvédelmi Intézet

²Viti Coop Kft.

³Jeli 2000 Kft.

⁴Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar

⁵Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Élelmiszertudományi Intézet

Agrártudományi szekció

csotoandras@gmail.com

Kulcsszavak: GTD, esca, Eutypa, ITS, Grapevine trunk diseases

A fertőző tőkeelhalás (GTD – grapevine trunk diseases) napjaink legnehezebben kezelhető kórtani problémája a szőlőtermesztésben, nem ismerünk ugyanis a gyakorlatban is hatékonyan alkalmazható eljárást ellene. A folyamatos tőkepótlás kényszere növeli a költségeket, nehezíti a technológiát és a minőségi bortermesztés gátja lehet, végső soron az ültetvény idő előtt fenntarthatatlanná válik.

A tünetegyüttes megjelenése nem folytonos, a krónikus tünetek megjelenése kimaradhat egyes években, de bármikor bekövetkezhetnek az akut, gutaütésszerű tünetek, melyek a tőke vagy a tőkerészek pusztulásához vezetnek. A GTD tüneteket számos különböző betegség és betegségkomplexum okozhatja, melyek valószínűleg a szőlő edénynyalábaiban élő mikroorganizmusok egyensúlyának felborulása miatt jönnek létre. A szőlő szállítószöveiben élő több száz faj kór folyamatban betöltött szerepe azonban még nem teljesen tisztázott.

Felméréseinkben vizsgáljuk a tünetmegjelenésre és az egyes endofiton gombafajok feltűnésére ható tényezőket és igyekszünk behatárolni az általuk okozott tüneteket valamint a közöttük lezajló mikroökológiai folyamatokat a betegség előrehaladtával.

A 2001-es telepítésű, ernyőművelésű Cabernet sauvignon ültetvény súlyosan fertőzött részeinek felszámolásával lehetőségünk nyílt a tőketörzs keresztmetszeti tüneteinek dokumentálására és azok összevetésére az előforduló endofitonokkal és az utóbbi hat év levéltünet-megjelenési adataival. Mintát vettünk a jellemző korhadási és nekrozistípusokból, majd izoláltuk azokból a fonalas gombákat. Tipikus izolátumainkat ITS (internal transcribed spacer) 1 és 2 régiók PCR amplifikációjával és szekvenálásával határoztuk meg a telep és mikroszkópos morfológiai jellemzők mellett.

A tőkék túlnyomó többségében barnás nekrozist és azt követő fehérkorhadást figyeltünk meg. Jellemzően Phaeoacremonium és Fomitiporia fajokat sikerült molekulárisan identifikálnunk, de a jelentős GTD patogének közül előfordult még Eutypa lata is. Ezek az eredmények arra engednek következtetni, hogy a területen a szűk értelemben vett esca volt az uralkodó betegségkomplexum.

Egyetemi hallgatók pénzügyi ismereteinek alakulása környezeti krízisek hatására

BOTOND KÁLMÁN

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Üzleti Szabályozás és Információmenedzsment Intézet

Agrártudományi szekció

kalmanbotond@student.elte.hu

Kulcsszavak: pénzügyi műveltség, környezeti krízis, egyetemi hallgatók

Mai világunkban a személyes pénzügyek menedzselésének képessége egyre fontosabbá válik. Az embereknek hosszú távú döntéseket kell hozniuk például gyermekeik oktatásával vagy saját nyugdíjas éveikkel kapcsolatban. Rövid távú kérdéseket is meg kell válaszolniuk, például, hogy hová menjenek szabadságra vagy vegyenek-e hitelből autót. Ezeknek a döntéseknek a helyes meghozatalához elengedhetetlen a pénzügyi fogalmak legalább alapszintű ismerete és e tudás megfelelő alkalmazása

A kérdés gyakorlati jelentősége a 2008-as pénzügyi krízis alatt vált fontossá, amikor fogyasztók milliói döbbsentek rá a pénzügyek menedzselésének szükségességére. Bár az említett krízisen sikerült a gazdasági szakemberek segítségével úrrá lenni, a szakirodalom szerint a pénzügyi ismeretek hiánya továbbra is jelentős mértékű. Ezt támasztotta alá a 2019 végén induló, gyorsan pandémiává alakuló koronavírus-fertőzés. Egyéb védekezési mód hiányában szükséges lett egy olyan mértékű globális gazdasági leállásra, ami számos pénzügyileg sérülékeny háztartásnak okozott megoldhatatlan nehézségeket. Az állami döntéshozók gyors beavatkozása nélkül számtalan igazi tragédiáról szólnának a hírek. A környezeti krízisek tehát minden esetben jelzik, hogy a megfelelő pénzügyi ismeretek és az ezeken alapuló tudatos és felelős döntéshozatal alapvető fontosságú a jelen és a jövő generációk anyagi biztonságának megteremtésében.

A fenti tények motiválták most ismertetett kutatásomat, ami a felsőoktatási hallgatók pénzügyi ismereteit, magatartását és a pénzügyekhez fűződő viszonyát vizsgálta. Ennek eredményeiből jelenleg PhD-disszertáció készül, aminek egy kis szeletét ismertetem most ezen a konferencián. A pénzügyi kultúra összetevői (tudás, magatartás, attitűd) közül jelen munkámban a két másik tényező eredményességét is megalapozó pénzügyi tudás kérdéseire fókuszálok. A pénzügyi ismereteket nemcsak összességükben elemzem, hanem külön kiemelem a hitelekhez és a pénzügyi technológiához kapcsolódó tudást. Az előbbi számos komoly probléma forrása volt a gazdasági krízisek többségében, az utóbbi pedig nélkülözhetetlen a rohamosan fejlődő pénzügyi szolgáltatási szektorban való sikeres gyakorlat kialakításához.

Vizsgálatom egy kétlépcsős kérdőíves kutatáson alapul. Ennek első fázisát 2019 őszén, a másodikat 2020 őszén bonyolítottam le offline kérdőívekkel. Magyar egyetemek hallgatói mellett két külföldi egyetem gazdasági képzésen részt vevő diákjai is válaszoltak kérdéseimre. Több célt is megfogalmaztam kutatásom kezdetén. Egyrészt meg kívántam mutatni, hogy a felsőoktatásban elvégzett gazdasági képzés jelentősen növeli a pénzügyi ismeretek szintjét. Igazolni kívántam továbbá, hogy az életkorral, pontosabban az elvégzett szemeszterek számával a pénzügyi tudás nő, bár e növekedés mértéke számos egyéb körülménytől függ.

Eredményeim azt mutatják, hogy a gazdasági szakon tanuló hallgatók jelentősen több és magasabb szintű pénzügyi ismerettel rendelkeznek, mint bölcsész, tanár vagy művészeti

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

képzésre járó társaik. A joghallgatók tudása viszont nagyon hasonló a gazdasági szakok diákjaiéhoz, csupán ismereteik készségszintű alkalmazásában mutatnak némi lemaradást. Az ország mint csoportképző ismerv nem okozott szignifikáns különbséget az ismeretek terén, ami jelzi a gazdasági képzés általános pénzügyi ismeretnövelő hatását.

Eredményeim kiemelik a pénzügyi tudás megszerzésnek fontosságát a felsőoktatási hallgatók számára. Hamarosan ugyanis ők lépnek a diplomájukkal a munkaerőpiacra, ezért egyáltalán nem mindegy, hogy mennyire lesznek képesek saját időskorukat és utódaik pénzügyileg biztos jövőjét megalapozni.

Együttesen előforduló Fusarium mikotoxinok egyedi hatása a baromfi glutation rendszerére és lipidperoxidációs folyamataira

KULCSÁR SZABINA, KÖVESI BENJÁMIN, MÉZES MIKLÓS, BALOGH KRISZTIÁN, ZÁNDOKI ERIKA, ANCSIN ZSOLT

Élettani és Takarmányozástani Intézet, Takarmánybiztonsági Tanszék

Agrártudományi szekció

szabina.kulcsar@gmail.com

Kulcsszavak: Fusarium, tojóttyúk, glutation redox rendszer, lipidperoxidáció

A takarmányokat szennyező mikotoxinok előfordulása az állati termékelőállítás egyik elsődleges problémája, emiatt különösen fontos hatásmechanizmusuk megismerése az állati szervezetre. Három gyakori Fusarium mikotoxin, a T-2 toxin, dezoxinivalenol (DON) és a fumonizin B1 (FB1) ismert oxigén szabadgyök képző tulajdonságú, következésképpen lipid peroxidációt indukáló hatású, amelyet az antioxidáns védőrendszer tagjaként részben a glutation redox rendszer semlegesít. Vizsgálatunk célja a három mikotoxin egyedi hatásainak vizsgálata volt az intracelluláris biokémiai változásokra, különös tekintettel a glutation redox rendszer egyes elemeire és a lipidperoxidációs folyamatokra. A rövid távú, 3 napos etetési kísérletet tojóttyúkokkal végeztük a mikotoxinok EU javaslati határértékének kétszeres mennyiségének felhasználásával (T-2 toxin: 0,5 mg / kg; DON: 10 mg / kg; fumonizin B1: 40 mg / kg). Post mortem mintavétel során a mikotoxinok metabolizációját végző májat távolítottuk el a szennyezett takarmány etetését követő 0. 24. 48. és 72. órában. Biokémiai módszerekkel meghatároztuk a májban a glutation redox rendszer egyes markereit, a redukált glutation (GSH) mennyiségét és a glutation-peroxidáz (GPx) aktivitását, valamint a lipidperoxidációs folyamat iniciációs fázisát jelző konjugált diének (CD), triének (CT) és a terminális fázisban képződő metastabil végtermék, a malondialdehid (MDA) koncentrációját. Eredmények szerint a vizsgált Fusarium toxinok egyéni hatásai eltérőek voltak a baromfi glutation rendszerére és lipidperoxidációs folyamataira, elsősorban a kísérlet 3. napján. A FB1 szignifikánsan csökkentette a GSH mennyiségét és a GPx aktivitását a kontroll csoporthoz képest. Ezen kívül a három vizsgált mikotoxin csökkentette a CD szintjét, míg a MDA koncentrációja csak a DON hatására csökkent a kontroll csoporthoz képest szintén a 3. napra. Az eredmények alapján a Fusarium mikotoxinok egyéni hatásai különböztek, a FB1 ugyanis az antioxidáns markerek értékeit csökkentette, míg a DON a lipidperoxidációs folyamatokat. Az eredmények arra utalnak, hogy a vizsgált fuzariotoxinok eltérő módon és mértékben aktiválják, vagy gátolják az állati szervezet antioxidáns védelmi rendszerét. A kimutatott változások alapján az alkalmazott dózis hatására a tojóttyúkokban mérsékelt oxidatív stressz alakult ki. A kutatást a GINOP-2.2.1-15-2016-00021 és az Európai Unió valamint az Európai Szociális Alap által támogatott EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00008 projektek támogatták.

Élelmi rost tartalom vizsgálata különféle árpamaláta típusokban

NAGY VIVIEN¹, MÁTHÉ ENDRE², NAGY ATTILA³, JEVCSÁK SZINTIA¹, DIÓSI GERDA¹

¹Debreceni Egyetem, Táplálkozás- és Élelmiszertudományi Doktori Iskola

²Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar
Táplálkozástudományi Intézet

³Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar
Növényvédelmi Intézet

Agrártudományi szekció

nagy.vivien@agr.unideb.hu

Kulcsszavak: élelmi rost, maláta

Az elmúlt évtized statisztikáit elemezve elmondható, hogy folyamatosan emelkedik a tudatosan táplálkozók száma világszerte. A változatos táplálkozás az egészséges életmód egyik meghatározó alappillére. Az egészséges táplálkozásban kiemelt szerepük van az élelmi rostoknak, amely alatt a Codex Alimentarius Hungaricus értelmében a nem emészthető szénhidrátok és a lignin összegét értjük.

Kutatásunk célja különféle árpamaláta típusok élelmi rost tartalmának összehasonlítása volt. A maláta elsődleges felhasználási területe a söripár, bár beltartalmi paramétereinek (jelentős élelmi rost és fehérje tartalom) köszönhetően a sütőiparban is széleskörűen felhasználható. Mivel a magyar lakosság átlagos napi élelmirost bevitelére a táplálkozástudományi szakemberek ajánlásait nem éri el, így a maláta sütőipari termékek értékes összetevőjeként alkalmazva segítségünkre lehet a napi 25-35g-os értékszám elérésében.

Vizsgálataink során 6 árpamaláta minta élelmi rost tartalmát hasonlítottunk össze enzimes hidrolízis alkalmazásával (MÉ 3-2-2008/1. sz. irányelv). A minták hazai és import, közforgalomban megvásárolható maláták voltak. Malátának a mesterségesen csíráztatott aszalt gabonát nevezzük. A szárítási hőmérséklet és -idő változtatásával különböző malátákról beszélhetünk. Célunk volt megtalálni azokat az árpa malátákat, amelyek a legmagasabb élelmi rost tartalommal rendelkeznek. A vizsgált minták élelmi rost tartalma 14-39% közöttiek voltak. Két esetben mértünk 30%-nál is magasabb rosttartalmat maláta mintáink között, amelyek a sötét maláták voltak (Minta 2 – 38,2%; Minta 6 – 32,3%).

A maláta élelmiszeripari felhasználása az élelmi rost mennyiségének növelésén túl, a dúsított sütőipari termék küllemére és szerkezetére is hatással lehet. A malátával történő dúsítás a sütőipari termék aromás, intenzív ízt valamint ropogós héjat eredményezhet, a dúsítás mértékétől függően. A maláta liszt alkalmazása a sütőiparban előnyös lehet a természetes állományjavító hatásán túl azoknak a tudatosan táplálkozó embereknek is, akik szeretnék növelni napi rostbevitelüket, valamint segítségül lehet a speciális étrendet követők számára is. A kutatás a 2018-2.1.3-EUREKA-2018-00004 projekt támogatásával valósult meg.

Élelmiszerek és takarmányok fehérjetartalmának meghatározása fotometriás módszerekkel

KISS DÓRA, JUHÁSZNÉ TÓTH RÉKA, CSAPÓ JÁNOS

Debreceni Egyetem, MÉK, Élelmiszertechnológiai Intézet

Agrártudományi szekció

kiss.dora@agr.unideb.hu

Kulcsszavak: fehérje, spektrofotométer, Biuret, Nessler

A fehérjék a takarmányok és az élelmiszerek egyik legfontosabb és legrágább makrokomponensei. Az aminosavak a természetben szabadon aránylag kis mennyiségben fordulnak elő, a fehérjékben kötötten azonban kimagasló jelentőségük az élő szervezetek számára. A heterotróf élőlények legfőbb aminosav-forrása a táplálékokkal bejuttatott fehérjék lebontásából származik. Kiemelkedő szerepük miatt, a fehérjék és az aminosavak mennyiségi és minőségi meghatározása különösen fontos.

A kutatásunk témája gyors analitikai módszerek kidolgozása élelmiszerek fehérjetartalmának és a fehérje aminosav-összetételének meghatározására. A téma jelentősége abban áll, hogy a vizsgálatok nem igényelnek drága célműszereket, hanem egy UV-Vis (ultraibolya-látható) tartományban mérő spektrofotométerrel a méréseket meg lehet valósítani. Jelen pillanatban a fehérjetartalmat már több módszerrel tudjuk mérni, és előrehaladott állapotban vannak a fotometriás aminosav analitikai vizsgálatok is.

Eddigi vizsgálataink során a búza, a kukorica, a szója és a napraforgó növények magjainak fehérjetartalmát határoztuk meg Kjeldahl-, Biuret-, illetve Nessler-módszerekkel. A legtöbb laboratóriumban a fehérjetartalom meghatározását Kjeldahl-módszerrel végzik, illetve a Kjeldahl-módszeren alapuló automata készülékekkel, ezért a mi esetünkben is ezen vizsgálat eredményei szolgáltattak hasonlítási alapként. A másik két általunk használt módszer spektrofotometriás mérésen alapszik, amely alapján véve gyors és pontos mérést tesz lehetővé. Ezen mérésekhez azonban a minták előkészítése igen hosszadalmas és összetett, ezért használtuk a Kjeldahl-féle roncsolást a minták előkészítésére.

Az adatok alapján elmondható, hogy a búza és a kukorica esetében mért eredmények megfelelnek a búza és kukorica átlagos fehérjetartalmának. A szója esetében szinte teljes egyezést mutatnak a termék csomagolásán feltüntetett értékkel, míg a napraforgónál a kapott alacsony fehérjetartalmat az eredményezte, hogy a napraforgót héjastól daráltuk le. Összességében elmondható, hogy vizsgálataink sikerrel zárultak. A két spektrofotometriás módszert a Kjeldahl-módszerhez hasonlítva, megközelítőleg azonos eredményeket kaptunk, a mérési eredmények között a legtöbb esetben nem volt szignifikáns különbség (csatolt állományban diagram).

A publikáció/prezentáció/poszter elkészítését az EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00008 számú projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Extrahált levendula hulladék komposztálhatóságának vizsgálata lebontást segítő mikrobiológiai készítmény alkalmazása mellett

GREFF BABETT

Széchenyi István Egyetem, Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar, Élelmiszertudományi Tanszék

Agrártudományi szekció

greff.babett@sze.hu

Kulcsszavak: komposztálás, inokulum, gyógynövényhulladék

Aromás gyógynövények illóolaj kinyerése világviszonylatban jelentős mennyiségű szilárd melléktermék keletkezésével jár. Ezek a szerves hulladékok talaj számára fontos tápanyagokat tartalmazhatnak, azonban földeken történő közvetlen felhasználásra alkalmatlanok, ismeretlen összetételüknek köszönhetően. A komposztálás egy hatékony és környezetbarát módszert nyújthat az e típusú mezőgazdasági hulladékok kezelésére és újrahasznosítására. Ugyanakkor az extrakciós eljárásokból visszamaradó gyógynövényi maradványok, különböző bioaktív komponensek potenciális forrásaként, nehezen komposztálható anyagnak számítanak, ezért a komposztálási eljárások optimalizálása elengedhetetlen a jó minőségű végtermék előállításának céljából. Ez többféle módszerrel is történhet, ezek közül is kiemelhetők a különböző biológiai eljárások.

81

A vizsgálataim célja egy olyan gyógynövényhulladékot (*Lavandula angustifolia* Mill.) nagy mennyiségben tartalmazó komposzt előállítása volt, amelynek a minőségi paraméterei megközelítik a szarvasmarhatrágyából és őszi árpa szalmából készült kontroll komposztét. Ehhez együttes komposztálási technológiát és saját fejlesztésű komposztálást gyorsító mikrobiológiai inokulumot (*Cellulomonas flavigena* NCAIM B.01383 és a *Streptomyces viridosporus* NCAIM B.02369) alkalmaztam. A komposztálási folyamat főbb fizikai, kémiai, biológiai és mikrobiológiai paramétereit 161 napig vizsgáltam.

Komposztálás során, az alkalmazott gyógynövényhulladék pozitívan befolyásolta a termofil szakasz hosszát, a biodegradációs folyamatokat, illetve biopeszticid hatást is biztosított a végterméknek, több növénypatogén mikroorganizmussal szemben. Mindazonáltal negatív hatások is megfigyelhetők voltak, mint a nagyobb szén/nitrogén arány és a gyengébb csírázási index. Az inokulum hozzáadása csökkentette a 60%-nyi extrahált gyógynövényhulladék komposztálási folyamatra gyakorolt negatív hatását, ezáltal hozzájárult a lebontási folyamatokhoz és nitrogéntartalom megőrzéséhez, ami pedig szignifikánsan kisebb ($p < 0,05$) szén/nitrogén arányt (19,91) és jobb csírázási indexet (97,1) eredményezett. Az érett komposztok mentesek voltak potenciális enteropatogén baktériumoktól (*Salmonella* spp., *Escherichia coli*, fekál *Streptococcus*).

Global urbanization of corvid species - a detailed systematic review

BENMAZOUZ ISMA

Unversirt of Debrecen, Department of Nature Conservation, Zoology and Game Management
Agrártudományi szekció

betterasma@gmail.com

Kulcsszavak: corvids, Corvidae, urban effect, urbanization, anthropogenic, review

For years, human-made environmental changes implemented negative effects on wildlife, still several species benefit highly from such environments. This concept is considered one of the main elements of biodiversity loss in urban settlements. Urban corvids made the ideal model to understand how urbanization influences wild fauna. Known for their global widespread, almost a third of the members of the Corvidae family are highly urbanized. We examined the effect of urbanization on different corvid species from different cities worldwide, by using globally published data over the years, collected from two different databases; Scopus and Web of Science, and by following the PRISMA guidelines and checklists for literature reviews. Altogether total 399 publications addressing exclusively anthropogenic effects on corvid species were included in our study. Dating back to the early 1900s, yet most publications date from the 21st century with 90% published after 2010. Anthropogenic food availability, low levels of predation, and availability of nest sites were the most documented influencing factors respectively; regardless of the corvid species studied or the geographical situation of the study areas as long as it is an urbanized one. Unfortunately, the reviewed articles were largely conducted in the northern hemisphere - as such, 179 and 129 studies were conducted in European and North American cities respectively. The most discussed topics being birds' population size and density, breeding biology, and nesting site selection. Corvids control and management in cities have also been examined a lesser degree. Although the effect of urbanization on corvids has been quite explored our results highlight the importance of a wider range of research in lesser explored areas, especially in developing countries, considering the greatest threat of urban developments they are facing. Moreover, further topics need to be considered, such as the potential propitious benefits of the expansion of these creatures in our cities, such as the ecosystem services they can offer, or their useful role as bio-indicators for potential zoonosis

Interactions Between Trees, Crops and Pedosphere: Experiences in Irrigated Bioenergy-Agroforestrysystem in Hungary

BAKTI BEATRIX

University of Sopron, Forestry Research Institute, Plantation wood production depart

Agrártudományi szekció

baktibea@gmail.com

Kulcsszavak: baktibea@gmail.com

Agroforestry systems refer to land use methods in which forest woody plants are used in different spatial or temporal succession together with arable crops or pasture farming and livestock farming within the same land use unit. There are interactions between the elements of the systems, resulting in ecological and / or economic benefits. The positive outcomes of the combined cultivation could be higher yields for the arable crops, additional woody product and indirectly favourable microclimate, water conservation, increased biodiversity and wind damage reduction.

In our small scale (0.3 ha) experiment aerobic rice production took place between poplar and willow rows in 2019. A Hungarian rice variety, M488 was irrigated with river water and effluent water from an intensive catfish farm (micro sprinkler irrigation), the soil type of the experimental site was Vertisol. Beside the biomass production of rice and woody plants, the changes of soil parameters and mineral composition of rice were evaluated as well due to the properties of the effluent water (high nitrogen, sodium (313 mg/dm³) and bicarbonate (951 mg/dm³) content of the water). According to our hypothesis the inorganic nitrogen content of the wastewater (23.5 mg/dm³) contributes to meet the plant nutrient requirements; however the soil salinization should be avoided. In order to examine the fitoremediation potential of the rice cultivation (by accumulated sodium), the Na concentration of the rice plant was also investigated. In addition to the effect of irrigation water quality on the rice growth and production, the effects of soil improvers (limestone grit; 2.5 t calcium-carbonate per ha) and mulch (winter wheat straw, 2.5 t/ha) on soil processes were also explored. During the season we analyzed the effects of different irrigation methods on phenology parameters and root growth of these tree species. The soil quality was determined by the following soil physical (soil resistance, soil moisture content, bulk density) chemical (pH (H₂O), pH (KCl), organic matter) and biological (earthworm abundance and biomass) parameters.

In the future, utilization of alternative water resources should also have more and more importance beside the conventional sources of irrigation water (surface and subsurface waters) in Hungary as well, similarly to the global trends caused by the climate change impacts. Aim of our study was to evaluate a complex agroforest system intercropped with aerobic rice and highlight the opportunities of reclaimed water utilization for sustainability and climate change adaptation.

Juh- és őzállományok trichostrongylidosisának vizsgálata

TÓTH MARIANN¹, OLÁH JÁNOS¹, FARKAS RÓBERT²

¹Debreceni Egyetem, Agrár Kutatóintézetek és Tangazdaság

²Állatorvostudományi Egyetem, Parazitológiai és Állattani Tanszék

Agrártudományi szekció

toth.mariann@agr.unideb.hu

Kulcsszavak: juh, őz, parazita

Az állattenyésztés, beleértve a juhtenyésztést is, központi szerepet játszik a vidéki közösségek megtartásában, emellett társadalmi, gazdasági és politikai szempontból kiemelkedő jelentőségű nemzeti és nemzetközi szinten egyaránt. A juhtartás nagyrészt extenzív módon, legeltetésre alapozva történik, ami jelentősen befolyásolja az állományok egészségi állapotát. A juhállományok gazdaságos tartását számos kórokozó veszélyezteti, ezek közé tartoznak a paraziták is. A szabadban tartott juhok (*Ovis aries*) legelterjedtebb élősködői a gyomor- és bélférgességet (GI) okozó fonálféreg. A szűkebb értelemben vett trichostrongylidosisnak nevezett parasitosis legtöbbször tünetmentes, azonban az állatok csökkent étvágya, súlygyarapodása miatt számottevő gazdasági kárt okozhat.

A világ számos részén a legelők megoszlának a vadon élő és a házasított fajok között, ami a parazitaféreg áterjedésének potenciálját eredményezi e csoportok között. A keresztfertőzés járványtani szempontból jelentős lehet. A vadon élő kérődzők - köztük az európai őzek (*Capreolus capreolus*) is - számos fonálféreg faj gazdaszervezetei lehetnek, így fennáll a lehetősége annak, hogy ezen egyedek „rezervoárként” működjenek a házi kérődzők GIN transzlokációjában, ami különösen veszélyes a *Haemonchus contortus* vérszívó parazita faj esetében. A „parazitacsere” lehetőségét fokozza az éghajlati felmelegedéssel járó módosulások, amelyek egyre inkább megváltoztathatják a vadon élő kérődzők eloszlását és ezek kölcsönhatásait a házi és szabadon élő kérődzőkkel. Tekintettel az őzek kezelésének hiányára, - amennyiben, a fonálféreg áterjed az állatállományról az őzre és fordítva -, felvetődik annak a lehetősége, hogy anthelmintikus rezisztencia alakuljon ki az állattartó telepek között.

Vizsgálatunkban néhány vadászati társaság által kilőtt európai őz oltógyomrát - GI fonálféreg fertőzöttség megállapítása céljából - vizsgáltunk három magyarországi megyében. A fonálféreg azonosítása morfológiai jegyek alapján történt, a *Haemonchus* pontos faji beazonosítást PCR teszttel végeztük el. A vizsgált megyékben potenciálisan keresztfertőzésnek kitett juhállományok bélsármintáját Mini-FLOTAC módszerrel határoztuk meg. A GI fonálféreg fertőzöttség a házi- és vadkérődzők esetében is megállapítható volt.

A kutatást az EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00008 számú projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Különböző típusú csemegekukorica hibridek fenometriai és terméselem vizsgálati eredményei

DEMETER CINTIA, ZELENÁK ANNABELLA

Debreceni Egyetem, Növénytermesztés és kertészettudományok

Agrártudományi szekció

szintia.demeter@gmail.com

Kulcsszavak: fenometria, genotípus, Spad, Ndvi

A csemegekukoricát a világon az elmúlt években növekvő területen termesztették. Legjelentősebb termelője az USA, az Európai Unió, valamint Thaiföld. Magyarország csemegekukorica termesztése nemzetközi szinten az élmezőnybe tartozik, termőterületét tekintve megelőzi Franciaországot, ezáltal az EU vezető termelője. Magyarországon, legnagyobb területen, a Tiszántúlon termesztik, ezen belül is Hajdú-Bihar megyében, amely 13 – 14 ezer hektáros területével a hazai terület 40–45%-át nyújtja.

A genetikai összetevők és a morfológiai tulajdonságok nagymértékben meghatározzák a kukorica hibridek termését és minőségét. A hibridek termésátlagai különbségek tapasztalhatóak. A csőhosszúság és a soronkénti szem- szám genotípus függő.

Kutatásunk célja eltérő genotípusú hibridek fenometriai vizsgálata, terméselem vizsgálata. Kísérletünket a Debreceni Egyetem MÉK Bemutatókertjében mészelepedékes csernozjom talajon végeztük. Elővetemény kukorica volt. A vetés ideje: 2020. 04. 23. A kísérletben alkalmazott növényyszám: 64 ezer/ha. Az időjárást a kísérleti területen elhelyezett automata időjárás állomás által mért és rögzített adatok alapján értékeltük. Az értékeket az 1981–2010 időszak átlagához viszonyítottuk.

Kutatásainkban három eltérő genotípusú és érési idejű csemegekukorica hibridek fejlődését hasonlítottuk össze a legfontosabb fenofázisokban. Méréseinket hat időpontban végeztük: 2 leveles, 4–6 leveles, 6–8 leveles állapot, hímvirágzás, nővirágzás és érés idején. NDVI segítségével zöldességet, a SPAD mérőműszerrel klorofill-tartalmat mértünk. Megállapítottuk, hogy az NDVI értékek a vegetációs periódus alatt változtak, az érés folyamán a hibridek értékei folyamatosan csökkentek. A SPAD érték a hibridek átlagában július 17-én volt a legalacsonyabb (48,04) majd fokozatosan emelkedett és augusztus 6-ai méréskor érte el a legnagyobb (53,42) értéket.

Kutatási eredményeink alapján megállapítottuk, hogy a vizsgált csemegekukorica hibridek megbízhatóan ($P < 0,05$) különböznek egymástól a növénymagasság (149–198 cm), a csőmagasság (69–79 cm) és a szárátmérő (20–24 mm) fenológiai paramétereit illetően. A csemegekukorica hibridek terméseredménye, a betakarított csövek, a nedves szemek és a csutka tömege jelentősebb mértékben tértek el, mint a növény-, a csőmagasság, illetve a szárátmérő. A növekvő SPAD-értékekhez magas terméseredmények tartoztak. Legnagyobb termést a kiváló termőképességű NO csemegekukorica hibrid érte el, mely középérésű szuperédes csemegekukorica hibrid. Az ipari átvétel szempontjából fontos nyers termése (cső+csuhé) 21,953 t/ha volt. A legkisebb termést a PR hibrid érte el, 7,835 t/ha-al kevesebbet.

A többi generatív paramétert elemezve megállapítottuk, hogy a fajok szignifikánsan különböztek. A PR csemege- kukorica hibrid nedves csőtömege hektáronként 6,66 tonnával, a nedves szemtömege 5,460 tonnával és a csutka tömege 1,200 tonnával volt kevesebb, mint a

MISKOLCI
E G Y E T E M

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

konzervipari feldolgozásra kiváló NO csemege- kukorica hibridnek. Mind fenometriai, mind generatív paraméterek alapján a PR hibrid friss fogyasztásra alkalmas normál édes, középkorai tenyészidejű csemegekukorica.

**Loop-mediated Isothermal Amplification (LAMP) as a tool for diagnosis of parasitism:
Why it is gaining popularity.**

KHANGEMBAM ROJESH, VASS NÓRA

Institute of Animal Science, Biotechnology and Nature Conservation, Faculty of Agricultural
and Food Sciences and Environmental Management Department of Animal Science

Agrártudományi szekció

rojesh.kh@agr.unideb.hu

Kulcsszavak: isothermal amplification, LAMP assay, point-of-care diagnosis, parasitic disease

The accurate diagnosis of the causative parasite species is a crucial step in the control and elimination of many important parasitic diseases. The conventional techniques employed are based on microscopic examination and identification of eggs, larva and/or immature stages of the parasites from the samples. These basic methods are usually labour intensive, time-consuming and less accurate in cases of mixed infections. The advancement in the use of molecular-based tools, especially Polymerase Chain Reaction (PCR) based techniques, have greatly overcome the drawbacks mentioned above. Yet, the majority of the methods are still confined to laboratories, need expertise and costly equipment. Recently, an isothermal nucleic acid amplification assay called Loop-mediated Isothermal Amplification (LAMP) has been gaining popularity for the detection of parasites. The technique was first developed by Notomi et al (2000). It is characterized by the use of a DNA polymerase and a set of four to six primers specially designed to recognise six different sequences on the target gene. The technique has been reported successful to detect several parasites namely: *Cryptosporidium* sp., *Entamoeba histolytica*, *Plasmodium* sp., *Trypanosoma* sp., *Babesia* sp., *Ehrlichia* sp., *Taenia*, *Schistosoma* sp., *Fasciola hepatica* and *Fasciola gigantica*, *Haemonchus contortus* and *Toxoplasma gondii*. The majority of the parasites mentioned are protozoal parasites but the scope is also being rapidly expanded in helminth parasites. The polymerase used is Bst polymerase, which produces strand-displacement activity at a single set temperature (in the range of 60°C to 70°C) with the amplification of 109 target gene achievable even within 45 minutes. Contrary to the conventional PCR methods, LAMP rules out the necessity of precise cycling of different temperatures for the amplification process. This eliminates the use of costly thermocycling equipment as well as the result time, which is immensely reduced without compromising the sensitivity, specificity and robustness of the assay. Besides, the technique is more resistant to inhibitors and is even shown to work using a crudely synthesized nucleic acid template. Another major advantage of this technique over other molecular detection methods is its ability to adapt to farm level diagnosis. The isothermal condition can be maintained with a simple heating block or even a thermal bath and colourimetric detection of result with the naked eye can be exploited for a quick qualitative point-of-care (POC) diagnosis. The main bottleneck, for now, is the complexity in designing primers which is being addressed by dedicated primer designing softwares. The future advancement of this technique would be towards more stable multiplexing assays, quantitative diagnosis and its huge potential for the POC diagnosis application. It would not be too long to see widespread adoption in the efficient on-site diagnosis of Neglected Tropical Disease of parasitic origin in human and as well as the

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

important parasitic diseases of animals, especially in the developing or underdeveloped countries with low resource input for a sophisticated laboratory.

Metabolic response of growing and finishing pigs under different duration of heat stress- a review

ORTEGA ARTH DAVID SOL, SZABÓ CSABA

University of Debrecen, Faculty of Agriculture and Food Sciences and Environmental Management, Institute of Animal Science, Biotechnology and Nature, Department of Animal Nutrition and Physiology

Agrártudományi szekció

ortega.david@agr.unideb.hu

Kulcsszavak: heat stress, homeothermy, biochemical parameters, hormones, metabolic consequences

Pigs are less heat tolerant than other livestock species and are highly susceptible to heat stress (HS). HS is a physiological condition when an animal cannot release excess heat from its body caused by an increase in environmental temperature. Upon the pigs' exposure to such conditions its body performs several physiological and behavioral mechanisms to regulate its internal body temperature and maintain homeothermy. Pigs have a low thermolytic ability, which significantly affects the said mechanisms for self-regulation. This can lead to metabolic consequences that can dramatically jeopardize the animals' productive performance. HS compromises the pigs' post-absorptive metabolism of carbohydrates, lipids and protein by altering the use of its body resources such as energy, fat and protein. Although these consequences are evident under high exposure to environmental temperature, there is still an avenue for pigs to acclimatize and it can be influenced by the duration of exposure to such condition. Our review gathered significant findings from several research pieces regarding the different periods of HS's effects on the pigs' metabolism. We discovered that several biochemical parameters and hormones that are essential for the pigs' metabolism have a varied response to the duration of the animals' exposure to HS. Pigs' blood glucose concentration spiked up upon acute exposure to HS. Still, prolonged exposure led to its reduction causing negative energy balance. It can force the animal to use its body's glycogen through glycogenolysis. Furthermore long-term HS exposure increased the levels of low density lipoprotein cholesterol and triglycerides. Contrastingly, concentrations of high density lipoprotein cholesterol were decreased, leading to greater pig carcass fatness. An increase in cortisol level was also evident regardless of HS exposure duration, which affects insulin's function in facilitating protein synthesis in muscles. Thyroid hormones: Triiodothyronine (T3) and Thyroxine (T4), however, had varied responses. The T3 highly decreased at 8 days of HS exposure. Still, it gradually increased over time (21days), while T4 had a constant decrease from 1st week to 3rd week of HS exposure. Therefore, pigs' metabolism is compromised regardless of the HS exposure duration and immediate intervention strategies should be applied to alleviate such adverse effects.

Nutrient Content of Ready-To-Eat Meals Delivered by Single-Dose Food Services in Hungary

ALOUDAT MOHANNAD¹, MAGYAR NORBERT², SIMON SARKADI LIVIA¹, LUGASI ANDREA³

¹Hungarian University of Agriculture and Life Sciences (former Szent István University)
Department of Nutrition

²Budapest Business School, Department of Methodology for Business Analysis

³Budapest Business School, Department of Hospitality

Agrártudományi szekció

MohannadM.AlOudat@Gmail.com

Kulcsszavak: gastronomy, nutrition, ready-to-eat meals, Hungary

Nowadays convenience in meal preparation is highly demanded. This is due to several socio-economic factors such as busy lifestyles and rapid urbanization. Alongside time scarcity caused by the increase of job- and leisure-related activities and female participation in the labor force, lack of meal preparation skills at home, and the rising number of single-person and small households. Today's food industry has quickly reacted to this growing demand by considerably expanding their assortments of pre-prepared meal solutions, including ready-to-eat (RTE) meals.

In 2019, the global revenue of ready-to-eat meals was 98.12 billion USD; the biggest share goes to Europe with revenue equal to 29.83 billion USD. It is estimated that the global revenue will reach 122.95 billion USD in 2024 and 39.36 billion USD in Europe. In Hungary, the RTE market revenue was €359 million and estimated to hit €474 in 2025. It is evident that the focus on "convenience food" has risen in recent years. This is despite the absence of a standard definition of what do we mean by "convenience food". In general, most of the definitions lay down in one or more of the following characteristics: saves 1) the consumer's time, 2) mental efforts, and 3) physical efforts before, during, and after consumption.

The purpose of this study is to compare the energy, macronutrients, salt, and fiber content of ready-to-eat meals delivered by single-dose food delivery services in Hungary with the nutritional guidelines published by the World Health Organization (WHO). The nutritional contents of 1017 ready-to-eat meals were collected from the leading single-dose food delivery service companies in Hungary, relying on the nutritional information on the companies' website and classified based on gastronomy to traditional Hungarian (n=477) and innovative (n=540) meals. No ready-to-eat meals fully complied with the WHO recommendations. The traditional Hungarian meals were more likely to comply with the recommended energy derived from protein than innovative ones (17% vs 11%; $p = 0.005$). The innovative meals comparing to traditional ones were more likely to comply with the recommended energy derived from fat (28% vs 21%; $p = 0.007$), energy (29% vs 23%; $p = 0.031$) and sodium (5% vs 2%; $p = 0.012$) contents. In general, ready-to-eat meals tend to be high in energy, fat, protein, sodium, low in carbohydrate and fiber and acceptable in sugar and saturated fatty acid contents. Further research should investigate the micronutrient content and the essential role of such meals in people's diets and focus on interventions leading to improve the meals' nutritional profile as a whole.

Párizsi sótartalmának zabkorpával történő csökkentése

MIHALKÓ JÓZSEF

Szegedi Tudományegyetem, Mérnöki Kar Élelmiszer-mérnöki Intézet

Agrártudományi szekció

mihalko@mk.u-szeged.hu

Kulcsszavak: húsipari technológia, párizsi, sófogyasztás, zabkorpa

A kevesebb só táplálékkal történő bevitele napjainkban népszerűnek számít, hiszen itthon jellemző a túl sok sófogyasztás, amely hipertóniát okozhat, s ezzel együtt növekedhet a szív- és érrendszeri betegségek kialakulásának esélye. A parizerbe történő zabkorpa beillesztésének ötlete a ma már tudatosan étkezők étrendjéből érkezett, hisz akik tudatosan sportolnak és táplálkoznak, alaposan odafigyelnek a megfelelő rost és szénhidrát bevitelére. Összességében a célom egy egészségesebb termék kifejlesztése volt, amely az alacsonyabb sótartalom mellett magasabb rosttartalommal is rendelkezik, amely az egész szervezetre pozitív hatással lehet.

A méréseim során eltérő sótartalmú párizsit gyártottam, ezután a termékeket összehasonlítottam technofunkcionális tulajdonságai, kémiai összetételük, színük, állományuk és érzékszervi tulajdonságuk alapján. Fokozatos sótartalom-csökkentés mellett (nitrites sókeverék mennyisége: 2,0%, 1,8%, 1,6% és 1,4% volt) növeltem a termék zabkorpátartalmát (0%, 1%, 2% és 3% volt).

A termék jobb megismerése érdekében számos vizsgálatot elvégeztem. A technofunkcionális tulajdonságait vizsgálva a préselési próba és a főzési próba alapján megállapítható, hogy minél magasabb a zabkorpa mennyisége a termékben, annál jobb a termék víztartó és vízkötő képessége. Ezeknél a próbáknál a 3% zabkorpát tartalmazó vörösarú volt a legjobb. Kémiai összetétel meghatározása során megfigyelhető volt, hogy a fehérje- és a szénhidráttartalom úgy növekszik, ahogy a zabkorpátartalom is, mivel a zabnak van fehérje- és szénhidráttartalma is. Vízáktivitás mérése során közel azonos értékeket kaptam, viszont látszódik, hogy a zabkorpátartalom növekedésével nő a vízáktivitás, amely egy húskészítményre nézve nem a legjobb, ugyanis a nemkívánatos baktériumoknak megfelelő táptalajt nyújthat. A mintákat műszeres szín mérés alá is vetettem, amely során szemmel jól észrevehető különbség volt a kontroll minta és a 3% zabkorpát tartalmazó minta között, a másik két minta esetén szemmel észrevehető különbségről van szó a kontrollhoz képest. Állománymérés során is elmondható, hogy a késztermékek között nincs jelentős különbség.

Ha csak az előbbiekre alapoznám döntésem a megfelelő zabkorpa- és sótartalom összetételével kapcsolatban, azt javasolnám, hogy a termékbe nyugodtan kerülhetne 3% mennyiségű zabkorpa. Viszont ahhoz, hogy megfelelő javaslatot tehessek, érzékszervi bírálat is történt, amely során a termékeket szín, illat, ízintenzitás, sós íz, állomány és összbenyomás alapján értékelték. Szín tekintetében a 3%-os termék lett a legsötétebb a bírálók szerint, ez a minta lett a legkedveltebb illat tekintetében. Ízintenzitás szempontjából a kontroll számított a legjobbnak, a második legkedveltebb a 2%-os termék lett, ugyanez volt a sorrend sós íz szempontjából. Állomány és összbenyomás tekintetében a 2% zabkorpát tartalmazó termék számított a legjobbnak.

Az eredményeket és az érzékszervi bírálatot figyelembe véve a következő javaslat fogalmazható meg: a 2% zabkorpát és 1,6% só tartalmazó terméket tekintem a megfelelő

MISKOLCI
E G Y E T E M

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

összetételűnek. Mivel nagy különbség nem volt tapasztalható a termékek között a többi vizsgálat során, így a döntésem alapja főként az érzékszervi bírálatból ered.

Putative Ilarvirus found in Clematis vitalba showing virus-like symptoms

AGYEMANG EVANS DUAH¹, DESIDERIO FRANCESCO², DEMIAN EMESE¹, TAKACS ANDRAS¹,
SALAMON PAL¹, VARALLYAY ÉVA¹

¹Hungarian University of Agriculture and Life Sciences Institute of Plant Protection

²Hungarian University of Agriculture and Life Sciences Institute of Horticultural Science

Agrártudományi szekció

evansagyemang932@gmail.com

Kulcsszavak: virus, Clematis, HTS, Ilarvirus

Clematis vitalba is a perennial climbing shrub native to Europe. It is a weed which outgrows small trees and the invasive nature of the plant also enhances its role of serving as a virus reservoir. In this study, Clematis vitalba plant showing virus specific symptoms was sampled at Budakeszi, Hungary. From the symptomatic plants showing line pattern and ringspots, RNA was extracted and small RNA sequencing library was prepared to enable us find out the causative agent responsible for the symptoms exhibited. Results of HTS at Illumina platform were analyzed by bioinformatic methods using CLC Genomic Workbench. The results showed that, contigs assembled had similarities to hits of RNA Ilarviruses and DNA viruses. Mapping of the small RNA reads to both Ilarvirus and DNA virus genomes showed only 35-50% coverage of the genome suggesting the presence of distinct isolate or new virus species in the sample. We are at the beginning of the validation of the small RNA HTS. For this cDNA was synthesized using Maxima Reverse Transcriptase (Thermo Fisher) and random primer. Using degenerated primers, which are able to amplify the wide range of Ilarviruses, we could successfully clone a part of the potential Ilarvirus viral RNA1 and RNA2. Phylogenetic analysis of the cloned viral plant showed that it is closely related, but not identical to American plum line pattern virus. The validation for the presenting DNA virus is currently under progress. Although our research is far from the final result it gives a possible indication that, the causative agent present in the plant samples could be a complex infection of a possibly new isolates or even new species of an Ilarvirus and a DNA virus. The outcome presents a novel approach to help diagnose viral pathogens harbored by native species on Hungarian fields.

Acknowledgement: EDA is a PhD student of the Fesztetics Doctoral School of Environmental sciences, while FD is a PhD student of the Doctoral School of Biological Sciences at MATE.

Refinement of a standard protocol for micro propagation of banana (*Musa acuminata* L.) in Ethiopia

MOLLA GEREME TAYE

Hungarian University of Agriculture and Life Sciences Plant science and biotechnology

Agrártudományi szekció

mogereme1982@gmail.com

Kulcsszavak: Banana, ½ MS, BAP, IBA

Globally both dessert banana and plantain (*Musa ssp*) are important staple food crops after rice, wheat and maize. In Ethiopia, dessert banana is one of the major cultivated and consumed fruit crop, and it is estimated that banana covers nearly 60% and 68% of the total fruit production area and produce respectively. Traditionally, growers use suckers as a planting material for banana production however, there is always a higher rate of diseases transmission, shortage of suckers due to low rate of multiplication. Therefore, there is always a need to produce healthy, uniform and high quality in-vitro plantlets of banana. Explants (greenhouse grown suckers) of banana giant Cavendish was cultured on MS medium supplemented with different concentrations of BAP alone for initiation (0.5 and 1 mg/L) and in combination with IBA and adenine sulphate for shoot multiplication (1.0 mg/L, 0.5 mg/L, 20 mg/L) and for root induction IBA fortified with activated charcoal was used (1/2 MS, 1.0 mg/L, 2.0 mg/L, 3.0 mg/L). The present study was carried out to refine an existing micro propagation protocols of banana giant Cavendish for large scale production of banana planting materials. Refinement of shoot multiplication and root induction medium was the major objectives of the study. Initiation of explant was found maximum in 0.5 BAP mg/L in full MS medium. For shoot proliferation and multiplication full MS medium with 1.0 mg/L BAP + 0.5 IBA/L supplemented with 20 mg/L adenine sulphate was found to be the best combination compared to others. Best rooting result was obtained in 1/2 MS media in 3 mg/L IBA supplemented with 0.5 g/L activated charcoal. The maximum survival percentage (98.5 %) was found in the greenhouse primary acclimatized plantlets on the coco peat, and 95% of the plantlets were survived a secondary hardening off planted on 3:2:1 ratio of red soil, sand and manure. Hence, the refined protocol can be used in the large scale and commercial banana micro propagation. We also emphasize that repeatability test should be done before adoption of any micro propagation protocol, if the result significantly deviates from what was reported, it is highly advisable to refine that protocol with relatively fewer number of treatments.

Rekonstruált gyepek madárállományainak alakulása a Hortobágyon

TÓTH MÁTÉ

Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar
Természetvédelmi Állattani és Vadgazdálkodási Tanszék

Agrártudományi szekció

malenkijtoth@gmail.com

Kulcsszavak: gyepek, madár, mezőgazdaság, rekonstrukció, állománycsökkenés

Az egyre intenzívebb mezőgazdaság fajok sokaságát szorítja ki természetes élőhelyeiről, ami a fajok tömeges állománycsökkenésével, esetleg kipusztulásával jár. A kemikáliák terjedésével, a nagy mennyiségű műtrágyahasználattal, a természetes életterek pusztításával a diverzitás csökken a hazai nyílt területeken. Pedig, ha a hazai rétek, kaszálók, gyepek, parlag területek természetvédelmi szempontból megfelelően vannak kezelve, akkor veszélyeztetett fajok tucatjainak jelentenek élőhelyet. A másik nagy probléma a legelő állatállomány csökkenése. Az állatok a taposással és legeléssel kordában tartják a növényzetet, ürülékükben pedig ízeltlábúak fejlődnek, melyek elsősorban a madarak legfőbb táplálékai.

A Hortobágyi Nemzeti Park területén, és a nemzeti park területeivel határos gyepeken, az Egyek-pusztakócson történt élőhely-rekonstrukció részben visszaadta több védett faj szaporodó és táplálkozóhelyét. A rekonstruált gyepek mindegyikén egykor szántóföldi növénytermesztés folyt, majd a mezőgazdasági termelésből kivonva megkezdődött az őshonos és a tájba beleillő növényzet visszaállítása, egyes területeken a legeltetés újraindítása.

Kutatásom során a gyeprekonstrukciók hatását vizsgáltam a madárvilág szempontjából, különös tekintettel arra, hogy a madarak milyen ütemben foglalják vissza az élőhelyeket, illetve milyen élettevékenységet folytatnak az adott gyepeken. Összesen 66 madárfaj jelenlétét sikerült kimutatnom, több madár rendszeres fészkelő is a területeken, de vannak, amelyek csak átvonulnak, vagy csak táplálkozni járnak a területekre. Kutatásom főként terepi vizsgálatból állt, majd a megfigyelések és a terepbejárások után az adatok számítógépen elemeztem, értékeltem. Több következtetést is levontam, de legfőbb megállapításom az, hogy bár a mezőgazdasági területeken fészkelő madárfajok országos állománya több másik felmérés szerint is csökken, de az Egyek-pusztakócsi gyeprekonstrukciókhoz hasonló élőhelyek létrehozásával az állománycsökkenés visszafordítható. Ez kiemelkedő fontosságú a hazai madárvilág változatosságának megőrzésében.

Robotizált fejési technológia hatása a tejtermelésre egy Magyarországi tehenészetben

FALUDI GERGELY, POGÁR J. PÉTER, BENE SZABOLCS

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Georgikon Campus

Agrártudományi szekció

fg910722@gmail.com

Kulcsszavak: Szarvasmarha, reprodukció, ivardeterminált termékenyítőanyag

A tejelő szarvasmarha tenyésztésben a mindennapos szaporodásbiológiai rutin eljárások része az ivardeterminált termékenyítőanyag használata. Az ilyen a termékenyítőanyagban megtalálható spermiumok számos stresszhatának vannak kitéve az előállítás eljárás során, ezt a bikák termékenyítőanyaga eltérő mértékben tolerálja. Az apaállatokat elsősorban az alapján választjuk ki, hogy genetikailag miként járulhatnak hozzá a következő generáció teljesítményének javításához. Más velük kapcsolatos faktorokat kevésbé értékelünk pedig több állat modellben is bizonyított, hogy a paternális szervezetet ért hatások, illetve maga az apai szervezet szintén hatással van az utód fenotípusára. Ennek az egyik hatása az embrionális programozásban figyelhető meg a gaméták kialakulásakor. Számos fajban végzet vizsgálat kapcsolatba mutatott az asszisztált reprodukciós technológiák alkalmazása és a fejlődési programozásban tapasztalt eltérések között. Szarvasmarhák esetében egyes eredmények arra mutatnak, hogy a reprodukciós technológiák (szuperovuláltatás, embriótranszfer, ivardeterminált sperma) használatából származó utódok termelésében különbségek tapasztalhatóak. A legtöbb kutatás elsősorban az anyai szervezet embrionális fejlődésre és az utód fenotípusára gyakorolt hatását vizsgálják, ezért az apai hatás kevésbé ismert.

Vizsgálatunkban egy nagy egyedszámú tejelő tehenészet szaporodásbiológiai és termelési adatait használtuk. Ennek során összehasonlítottuk az ivardeterminált és a normál spermából származó első laktációs tehenek 305napos tejtermelését. Vizsgáltunk célja a meghatározott bikák eltérő spermatípusából származó utódok 305 napos tejtermelése, valamint a populációs átlag között milyen eltérések találhatók. Az általunk vizsgált termelési paraméterek (tej kg, tejszír kg, tejszír %, tejfehérje kg, tejfehérje %) közül egyedül a tejfehérje nem mutatott szignifikáns kapcsolatot az apa és a spermatípus együttes hatása esetén. Az apaállatok utód csoportjai változó mértékben tértek el egymástól. Populációhoz viszonyítva a vizsgált paraméterek eltérése szórt, a legtöbb bika esetben az ivardeterminált utódok termelése alacsonyabb volt mint a populációs átlag.

The publication is supported by the EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00008 project. The project is co-financed by the European Union and the European Social Fund.

A publikáció elkészítését az EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00008 számú projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Sex Determination of Chicks using in vitro cultivated and cultured primordial germ cells

ADANU PAUL WORLANYO¹, GOCZA ELEN², TÓTH ROLAND³, ERDÉLYI MÁRTA⁴, MÉZES MIKLÓS⁵

¹Animal nutrition and feed toxicology research group, Animal Husbandry

²National Agriculture and Innovation Centre, Agricultural Biotechnology Institute

³National Agriculture Research and Innovation Centre, Agricultural Biotechnology Institute

⁴Institute of Basic Animal Nutrition, Animal Nutrition

⁵Animal Nutrition, Animal Husbandry science

Agrártudományi szekció

Paul.Worlanyo.Adanu@hallgato.uni-szie.hu

Kulcsszavak: Electrophoresis, P2-P8 primer, primordial germ cells, in-vitro, polymerase chain reaction.

Objectives: The sex of chicks must be known for all the important reasons such as; knowing the heritability, survival rate, growth rate, feed conversion, and egg production. For a reliable progeny testing, the sex of the chicks must be understood from hatching. Knowledge of this would be useful in the management and conservation of the avian species, for the study of animal ecology, population structure, and life history as well as to identify the behavior of the bird species. The procedure selected for DNA extraction is critical, as the choice may affect the bird in question. This research was therefore carried out to explore the different methods of avian sexing using in-vitro cultivated chicken primordial germ cells. Additionally, this study was to compare the DNA-based techniques for sexing and also to investigate the different methods of DNA extraction.

Materials and methods: The primordial germ cells for the experiment were isolated from fertilized eggs from H-H stage 13-17 embryos to 300 µl medium in a 48-well plate without feeder cells. After staging the embryos, 3 to 4 µl of blood was taken by a glass micro-pipette from the dorsal aorta of an embryo under a stereomicroscope. After 1-2 weeks, red blood cells had died, and PGCs became visible. One third of the medium was changed every day. When total cell number reached 1.0×10^5 , the cells were divided into two and propagated at $2 - 4.0 \times 10^5$ cells/ml medium in a 24-well plate. The cells were cultured for a total of 23, 30 and 50 days. 21 PGC lines from Patridge Color Hungarian chicken breed and 10 PGC lines from GFP transgenic Whyte Leghorn chicken breed were established for this experiment. The PGC lines were derived by adding 1 µl blood isolated from H-H stage 14-17 embryos to a selective medium developed by McGrew and colleagues. The set up was kept for about 1-2 weeks, ensuring all necessary conditions for the survival of the PGCs. The DNA was isolated from all samples: liver, blood, feather, and muscles. PCR runs using the P2-P8 primer were carried out, and then the PCR products were analyzed on 3% agarose gel, after running electrophoresis for close to 2hrs.

Results: PCR run using P2-P8 primer showed 26 visible bands instead of 27 due to low quality DNA in one sample. The result obtained shows that 13 samples were females, representing 50.0% of the examined population. The rest 13 samples were seen to be males. The 8 DNA samples isolated from liver, muscle, feather and blood had no GFP expression when analyzed

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavasz Szél Konferencia

2021. május 28-30.

with CHD1 primer. This demonstrates that DNA extraction cultured PGCs, entered into the gonads of recipient embryos, because we could not detect GFP containing cells in the somatic tissues. GFP expressing cells were found only in the genital ridges using confocal microscopic analysis.

Conclusion: The result obtained proved that the P2-P8 primer is reliable for sexing most species birds except regulations such as changing the annealing temperature must be carried out. Comparing the two, the CHD1 is most appropriate for amplification of sexually dimorphic genes conserved in most avian species. DNA extraction from feathers helps reduce handling-stress, eliminates unnecessary bleeding, and minimizes the chances of infection without compromising the accuracy and reliability of the results.

Surveying the genetic diversity of *Dysaphis devecta* species complex based on COI barcode region

GONÇALVES ZANFELICI LUIZ FERNANDO¹, MARKÓ VIKTOR¹, GYÖRGY ZSUZSANNA²

¹Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Faculty of Horticultural Science/Department of Entomology

²Institute of Genetics and Biotechnology Faculty of Horticultural Science/Department of Plant Biotechnology

Agrártudományi szekció

luizgz@hotmail.com

Kulcsszavak: COI - gene, apple aphids, species complex, identification

The *Dysaphis devecta* species group has been emerging as a major apple pest in central Europe. All members of the *D. devecta* group roll the edges of apple leaves and turn them red, producing a characteristic gall on apple, also known as Rosy leaf-curling apple aphids. Attacks of these aphids tend to occur on the same trees, year after year, decreasing plant vigor. Colonized plants will exhibit discoloration and gall formation on the leaves. The species group is formed from *D. devecta*, *D. anthrisci*, *D. chaerophyllina* and *D. brachycycla*. The principal aspects of biology and morphology are well studied of this species group. However, no taxonomic key is known to effectively separate all the species in a local fauna. All species present in this complex are biologically associated with apple trees (*Malus* sp.) but only *D. devecta* develops in the apple tree without having a secondary host. The other species necessarily have a secondary host. The complexity of this group is even greater because they adapt seasonally, maintaining the characteristics of their ancestors and developing other new characteristics. Of the species within this complex, two have been recorded in Hungary on apple trees. They are *Dysaphis anthrisci* and *Dysaphis devecta*. Molecular characterization could provide supplementary evidences particularly for closely related species sharing the same host plant. In the animal kingdom, the ultimate DNA barcode is the 5' terminus of the mitochondrial cytochrome C oxidase 1 (COI) subunit 1 gene, due to its high degree of variation, lack of introns, simple alignment and availability of robust primer sites. We aim to identify *Dysaphis devecta* species complex members, in European and Hungarian apple orchards through molecular analysis of their COI barcode region, to determine their phylogenetic relationship and analyse the haplotypes of the studied individuals.

We have studied 94 individuals collected from apple orchards and secondary hosts from several regions of Hungary, Poland and England. A single aphid individual from one sampled plant was considered as a unique sample. After DNA extraction, PCR amplification and sequencing of the barcode region the COI sequences were analysed with bioinformatic tools and blasted against the NCBI Genbank database. Some samples proved to be of other taxa (*D. plantaginea*), which were excluded from further analysis. Finally 74 specimens were used in the study, which formed 22 haplotypes. Some harboured only one sample, while some included more individuals. The results from BLAST analysis gave hits for 5 *Dysaphis* species, which were *D. radicola*, *D. apiifolia*, *D. rumecicola*, *D. crataegi* and *D. angelicae*. The species *D. apiifolia* and *D. rumecicola* also does not belong to *D. devecta* species group, TCS haplotype

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

network confirms that these samples are clearly separated from each other. As to date there is no record in data bases of DNA barcodes of any *D. devecta* species, it complicates the identification and interpretation of the results of a genetic analysis. We have possibly found new species of not yet identified members of *D. devecta* group. The taxonomic confirmation is being performed by microscopic analysis of the samples based on *D. devecta* specific identification keys. When identification is performed or at least the distinction of the different haplotypes is done combining these data with the barcode data and host plant information, these might prove to be newly identified members of the group, and their barcode sequences can be uploaded to the Genbank.

Talajfoltok lehatárolása geofizikai módszerekkel

EKE ISTVÁN¹, HERMANN TAMÁS²

¹Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

²Felsőbbfokú Tanulmányok Intézete

Agrártudományi szekció

ekeistvan@gmail.com

Kulcsszavak: Precíziós mezőgazdaság, geofizikai módszerek, talajvizsgálat

A precíziós mezőgazdaságban ma már elengedhetetlen a művelt területek tulajdonságainak pontos megismerése, és a homogén termőzónák elkülönítése. A talajfoltok lehatárolását, a homogén termőzónák elkülönítését geofizikai módszerekkel is elvégezhetjük. A mezőgazdasági geofizikai vizsgálatok általában a talajprofilon belüli (0-2 m mélységben) változások körvonalazására koncentrálnak. Ezekkel a módszerekkel a talaj felső művelt rétegének, esetleg a talajszelvény mélyebb rétegeinek feltérképezésével egy olyan átfogó képet adnak a talajtulajdonságok változékonyságáról, ami alkalmas egyes talajparaméterek direkt mérésére is, de leginkább a talajtulajdonságok változásának számszerűsítésére használatosak. A talajszkenelés geofizikai mérési módszerei (elektromos, elektromágneses, mágneses, radar, szeizmikus és gamma-sugárzás) közül a legelterjedtebb módszer az elektromos vezetőképesség és az elektromágneses indukció elve alapján történő mérés, melyek gyakorlati jelentősége a művelési zónák meghatározásában, feltérképezésében van. Ezeket a zónákat a talaj elektromos vezetőképessége alapján határozzuk meg.

A SmartGazda projekt keretében 5 mintaterületen végeztünk geofizikai méréseket a talajtulajdonságok vizsgálatára, illetve az eltérő tulajdonságú talajfoltok lehatárolására. A mintaterületeken alkalmazott geofizikai módszerek a következők voltak: mágneses-, talajradar-, elektromos ellenálló képesség-, szeizmikus- és gamma-sugárzás mérés. A geofizikai vizsgálatok verifikálására nagy sűrűségű talajmintavételezés is történt, így a mérési képeken látható anomáliákat talajvizsgálati eredményekkel tudjuk alátámasztani. Az adatok komplex kiértékelését nagy pontosságú domborzatmodellek és a területről készült műholdképek és légifotók segítik.

A komplex vizsgálat célja, hogy meghatározza, melyek azok a módszerek (vagy módszerek összessége), amik a legalkalmasabbak a talajtulajdonságok jellemzésére, illetve a homogén termőzónák lehatárolására.

Települési arculat – településkép – illeszkedés, a településtervezés esztétikai kérdései

TEREMY VIKTÓRIA

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Tájépítészeti és Tájökológiai Doktori Iskola,
Szabadtértervezési és Településépítészeti Intézet

Agrártudományi szekció

teremyviki@gmail.com

Kulcsszavak: települési esztétikum, tájkarakter, környezetesztétika

A táj- és településtervezésben egyre nagyobb hangsúlyt kap a táji-, települési esztétikum meghatározása. A minket körülvevő vizuális egység a társadalom és a természet együttéléséből alakult ki és folyamatos változásban van. A táj változik, az ember folyamatosan alakítja, formálja tevékenységével. A társadalom életmódjának megváltoztatásával, a beavatkozástól függően eltérő gyorsasággal formálódik, de bizonyos jellemzői állandók maradnak. A hagyományos települések kialakult harmóniáját az újonnan megjelenő építési igények sokszor szétfeszítik, az illeszkedés és a tágabb környezethez való illesztés kérdése egyre fontosabb a környezetalakítás során. A környezetalakítás esztétikai spektrumai folyamatosan változó rendszert alkotnak. Az emberi léptékű környezet megőrzésére ma már vannak hazai és nemzetközi törekvések, normatív eszközrendszerek.

A kutatás célja, hogy a különböző területek vonatkozó szakirodalmainak elemzésével összegezze a településkép vizsgálatának eszközrendszerét és környezetünk esztétikájának szerepét, alakításának hatásait. A kutatásban alkalmazott módszer adatgyűjtés és adatfeldolgozás, elsődlegesen dokumentumelemzés. A következtetések levonása alapvetően az indukció logikai módszerével történik. Jelen tanulmányban a teljes kutatásnak rövid részlete kerül publikálásra, az eredmények a kutatás folytatásaként pontosításra, kiegészítésre kerülnek. A települési arculat - településkép meghatározása környezetünk minőségi jellemzőinek kutatásán és megértésén alapszik. A minőségi jellemzők, az esztétika fontosságáról már az 1800-as évekből fellelhető szakirodalom, a tájkép és a városábrázolás a művészetekben a képalkotással jelent meg és minden korszak rendelkezik vizsgálható ideákkal és jellemzőkkel. A városképpel és települési arculattal foglalkozó hazai tudományos irodalmak jellemzően az 1950-es évektől napjainkig jelentek meg, környezetünk látványalapú vizsgálatát is hangsúlyozó önálló területként határozható meg többek között a városmorphológia, a városépítészeti alaktan, a szekvenciális látványelemzés, a tájkarakterkutatás, a településkép alakításának normatív meghatározása és a környezetpszichológia.

A multidiszciplináris témakört az előzőekben felsorolt különböző területek saját aspektusból elemzik, de mindegyikben azonosítható az alapvető művészeti eszközrendszer: a lépték, az arány, a ritmus, a forma, a kompozíció, a szín és a fény szempontjai. A vizsgálatok horizontális alapja a földfelszín, a táj, az emberi környezet minőségének megértése és annak tudatos kezelése, amely szorosan kapcsolódik a környezeti értékörzéshez.

Telivér ménék hatása a gidrán lófajta genetikai diverzitására

KLEIN RENÁTA, POSTA JÁNOS

Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar,
Állattudományi, Biotechnológiai és Természetvédelmi Intézet, Állattenyésztési Tanszék
Agrártudományi szekció

klein.renata@agr.unideb.hu

Kulcsszavak: lótenyésztés, pedigréanalízis, gidrán

Napjaink lótenyésztési munkájának az egyik legfontosabb célja a génmegőrzés. Az alacsony egyedszámú fajták esetében kiemelten fontos a genetikai diverzitás megtartása. Pedigré elemzéssel információkat kaphatunk az egyed rokonsági kapcsolatairól, az állományok genetikai szerkezetéről laboratóriumi vizsgálatok nélkül.

A mezőhegyesi ménesből származó gidrán egyike az őshonos, nemzeti kincsként védett (32/2004. (IV. 19.) OGY határozat) lófajtáinknak. Angloarab jellegének fenntartása miatt tenyésztésében mindig szerepet kaptak az angol és az arab telivérek.

A genetikai szerkezet vizsgálatához a származási adatokat a Kisbéri és Gidrán Lótenyésztő Országos Egyesület bocsátotta rendelkezésünkre, ezt további adatbázisok és szakirodalmi források segítségével bővítettük ($n=12303$). Referencia populációként a 2019-ben aktív, törzskönyvi ellenőrzésben tartott egyedeket választottuk ($n=367$). Az elemzéshez szükséges adatbázist két különböző módon építettük fel. Az első esetben az alapítóig visszakövettük az egyedek származását, míg a második esetben a nemesítő keresztezésben szereplő egyedeket ismeretlen származással vettük figyelembe. A vizsgálat során a genetikai diverzitást és a beltenyésztettséget értékeltük. Az elemzés ENDOG 4.8 szoftverrel történt.

A referencia populáció genetikai variabilitását 2053 ős fedi le. Nemesítők figyelembevétele nélkül ez lényegesen kevesebb, mindösszesen 338 egyeddel jellemezhető. A teljes állomány esetében 121, nemesítők figyelembevétele nélkül 28 egyed adja a variabilitás 50%-át. A referencia populáció genetikai változatosságáért leginkább felelős tíz ős a különböző származási módok figyelembevételével megegyezik, értékeik azonosnak tekinthetők. A legmeghatározóbb tíz egyed mindegyike mén, közülük a legjelentősebb felmenő Gidran XI. Az 1978-ban született törzsmén – amely az ugrósportban is kiválóan teljesített – a genetikai variabilitás 10,34%-át adja.

A referencia populáció beltenyésztettsége mindkét számítási módon 0,14. A referencia állományban a szülő-ivadék párosításból született Gidran XXX-47 Holdfény beltenyésztési együttthatója a legmagasabb, értéke mindkét származási módon – századra megegyezve – 0,28. A referencia populáció egyedeinek eltérő pedigrével kapott beltenyésztési együtttható értékei között a korreláció igen szoros, értéke 0,99. Kijelenthető, hogy a beltenyésztés főleg a fajta tartozó egyedekre történt, nem a nemesítőkre.

A kutatást az EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00008 számú projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Termesztőberendezésben történő szőlőoltvány-nevelés eredményei 'Teleki-Kober 5BB', 'Teleki-Fuhr S.O.4.', illetve 'Olasz rizling GK 1', Zöld Veltelini K5' oltáskombinációkon

SZABÓ PÉTER¹, SOÓS ADRIENN²

¹Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Szőlészeti-Borászati Intézet

²Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Agrártudományi szekció

szabopeter25@gmail.com

Kulcsszavak: szőlőoltvány, szőlőszaporítás, alany, nemes

A Nemzetközi Szőlészeti és Borászati Hivatal adatai szerint a világ szőlőterülete 7,4 millió hektár volt 2019-ben. A terület legjelentősebb részén szőlőoltványokkal történik a telepítés. Szőlőoltványok előállítására, az 1800-as évek végétől – a szőlőgyökértetű (*Daktulosphaira vitifoliae*, FITCH) nagymértékű pusztítása miatt – kényszerültek a szőlőtermelők.

Kutatásunk célkitűzése, hogy korábbi eredményeinkre alapozva Magyarországon széles körben használt szőlőalany, -és nemesfajták tekintetében összehasonlító vizsgálatokat végezzünk termesztőberendezésben történő szőlőoltvány-nevelés tekintetében. Vizsgálatainkat 'Teleki-Kober 5BB', 'Teleki Fuhr SO4', illetve 'Olasz rizling GK 1', Zöld Veltelini K5' oltáskombinációkon végeztük el. A felhasznált növényi anyagok mindegyike azonos termőhelyről, a MATE Georgikon Campus csereszéptomaji Szőlészeti-Borászati kísérleti telepéről származtak. Az adatok primer forráson alapultak. A kísérlet előkészítése az iskolázás fázisáig a konvencionális szőlőoltvány-előállítási technológiának megfelelően zajlott. Az előhajtást, edzést követően az oltványok iskolázására kerül sor. A konvencionális technológiáknál az iskolázás során az előhajtott szőlőoltványokat kiültetik a szabad földbe, jellemzően bakhátaba. Ettől eltérően, vizsgálatunkban a szőlőoltványok nem szabadföldre, bakhátaba, hanem növényházba, termesztőberendezésbe kerültek kiiskolázásra. Az iskolázás célja, hogy egy tenyészidő alatt az oltványok meggyökeresedjenek, az oltásforradás (a kallusz helye) megfásodjon, és jól érett, nemes vessző fejlődjön ki. Iskolázásra azok a szőlőoltványok alkalmasak, melyeken kialakult a körkörös kallusz és talpi kallusz, és kifogástalan az összeforrás a két oltási komponens között.

A vizsgálatokat az iskolázási folyamat legvégén, a felszedést követően végeztük el. A kísérlet a csereszéptomaji Pilikán Park növényházában történt, termesztő-berendezésben és talajnélküli technológiával.

Kutatásunkban a szabadföldön, konvencionális technológiával, és a talajnélküli, szabadgyökeres oltvány-előállítási technológiával nevelt szőlőoltványokat hasonlítottuk össze különböző fizikai paraméterek alapján: nemes csap rügyének kihajtása, vesszőátmérő, gyökérszám, gyökérfejltség. Az eredmények alapján megállapítottuk, hogy a szőlőoltvány-előállítási technológiánál fontos fizikai paramétereket tekintve az új, innovatívnak tekinthető technológia felveszi a versenyt a konvencionális technológiával.

A publikáció elkészítését az EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00008 számú projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

A kutatás az Európai Unió és a Magyar Kormány támogatásával az Európai Regionális Fejlesztési Alap és a Széchenyi 2020 program társfinanszírozási konstrukciójában a GINOP-2.3.2-15-2016-00054 azonosító számú projekt keretében valósult meg.

The progress of electroejaculation and semen freezing in ram artificial insemination: A review

MUJITABA MALAM ABULBASHAR¹, BODÓ SZILÁRD², VASS NÓRA¹

¹University of Debrecen, Faculty of Agriculture, Food Science and Environmental Management, Department of Animal Husbandry

¹Hungarian University of Agriculture and Life Science, Department of Precision Livestock Farming and Animal Biotechnics

Agrártudományi szekció

malam.abulbashar@agr.unideb.hu

Kulcsszavak: Artificial insemination, Electroejaculation, Artificial vagina, Ram, Semen freezing

Artificial Insemination (AI) involved the manual deposition of male sex cells (spermatozoa) into the receptive female reproductive tract. A preliminary step in the AI program is semen collection, achieved in a small ruminant with the aid of either artificial vagina (AV) or electroejaculation (EE). The use of the AV method is the most preferred by most AI practitioners. However, it is associated with a series of drawbacks, including animal training, time-consuming, and failure of the trained male animals to serve out-of-estrus ewes. An alternative is EE's use, which can be conducted quickly and conveniently with or without sedation. Another essential technique in the field of AI is semen freezing or cryopreservation. Semen cryopreservation enables a widespread exchange of animal germplasm across the globe. On this note, the current review aimed to highlight the progress made in EE and semen freezing in ram AI. The progress recorded in ram EE were related to semen concentration ($2.4 \times 10^9/\text{ml}$ reported in the 20th Century as compared $5.2 \times 10^9/\text{ml}$ recorded in the 21st Century) and animal welfare {probe-type and voltage used (most of the 20th Century studies used bipolar rectal electrode probes that deliver 30 volts or probe-types with ring electrodes as compared to 21st Century, mainly used the one with 3-longitudinal electrode delivering a maximum of 10-15 volts), and stimulation duration (used up to 10 min in 20th Century and a maximum of 5 min in the 21st Century)}. In semen freezing, EE collected ram spermatozoa were found to be of better post-thaw sperm quality than the AV collected. This is due to a higher concentration of the low molecular weight proteins (RSVP14 and RSVP22) in the seminal plasma EE collected semen. There are limited studies on the impact of collection methods on freezeability of ram semen. The stress responses inflicted by EE in rams are mild and temporary. Intramuscular injection of xylazine or acepromazine can further reduce stress and improve animal welfare. Different types of 3-longitudinal electrode probes based on the probe length and diameter (22x2.5, 25x3.0, 27.7x2.0, 29.5x2.5, and 35x3.2 cm) were identified. AI practitioners should use a probe with a 3-longitudinal electrode as it inflicts less pain to the animals. Lastly, studies need to identify the best 3-longitudinal electrode probe that inflicts less pain and/or yielded the best quality ram ejaculates.

Tojásfehérjéből készült tejhelyettesítő fejlesztésének lehetőségei a sporttáplálkozási céllal

TÓTH ADRIENN¹, NÉMETH CSABA², HIDAS KARINA¹, NAGY ATTILA², CSURKA TAMÁS³,
BARKÓ ANNAMÁRIA³, SURÁNYI JÓZSEF³, FRIEDRICH LÁSZLÓ³

¹Élelmiszertudományi és Technológiai Intézet, Állattermék és Élelmiszertartósítási Technológia Tanszék

²Capriovus Kft.

³Élelmiszertechnológiai Központ, Állattermék és Élelmiszertartósítási Technológia Tanszék Agrártudományi szekció

toth.adrienn@uni-mate.hu

Kulcsszavak: tojásfehérje, sporttáplálkozás, tejanalóg, laktóz intolerancia, tejfehérje allergia

Mára egyre több hazai fogyasztónál jelentkezik laktóz intolerancia vagy tejfehérje allergia. Ez a hobbi, rekreációs és élsportolók esetében is így van, azonban számukra a megfelelő fehérje bevitel biztosítása még fontosabb, mint az átlagfogyasztó számára. A tojás és a tojásfehérje az egyik legkiválóbb fehérjeforrás, mely könnyen felszívódik és könnyen épül be az emberi szervezetbe kiváló aminosav-összetétele miatt.

A boltok polcain található tejtermék-helyettesítők növényi eredetű nyersanyagokból készülnek, melyekből a fehérjék hasznosulása lényegesen rosszabb, mint az állati eredetű fehérjék esetében. Így termékfejlesztésünk középpontjába olyan tejanalóg fejlesztése került, mely tojásfehérjéből készül, mégis a tehéntejre jellemző érzékszervi tulajdonságokkal (szín, illat, állomány, íz) és technofunkciós karakterisztikával (pl. habképző- és habstabilizáló tulajdonság, sütési, főzési tulajdonságok) rendelkezik.

Kísérletünk célja olyan tojásfehérjeital fejlesztése és vizsgálata volt, mely a tehéntejből készült reggeliző italokhoz (joghurtitalok, tejeskávé és kakaós ital) hasonló érzékszervi és technofunkciós tulajdonságokkal bír.

Ehhez elsőként megvizsgáltuk a kategóriákban piacvezető tejtermékek érzékszervi és technofunkciós tulajdonságait, majd ezekhez hasonló tulajdonságokat alakítottunk saját termékeinkben. Ehhez laikus és képzett érzékszervi bírálókat vontunk be. Fontos szempont volt, hogy a kialakított termékekben édesítőszereket alkalmazzunk (eritritol, xilitol és stevia) cukor helyett, ezzel tovább javítsuk a késztermék makrotápanyag-összetételét az eredeti tejtermékekhez képest. Ezt követően a termékek fizikai jellemzőit (pH-érték, szín és viszkozitás) vizsgáltuk.

Az érzékszervi bírálatok eredményei alapján elmondható, hogy az egyes reggelizőitalokhoz hasonló karakterisztikát sikerült kialakítanunk, úgy, hogy az édesítőszerek alkalmazása sem befolyásolta negatívan a késztermék ízét és édességét.

A fizikai tulajdonságok vizsgálata során a színméréssel megállapítottuk, hogy az ízesítőanyagok (pl. kakaó por) megfelelő arányú hozzáadásával a termékek színe az eredeti tejtermék színével szinte megegyezővé alakítható ki. A viszkozitás vizsgálata során megállapítottuk, hogy a tejital-helyettesítő termékek viszkozitása lényegében megegyezik az eredeti tejitalok viszkozitás-tulajdonságaival. A termékek viszkozitás-görbéire illesztett Herschel Bulky modellek jól illeszkednek és jól mutatják, hogy a termékek nyírásra vékonyodó, közel Newtoni-folyadékként viselkednek.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Összességében tehát elmondható, hogy a kísérlet során megfelelő fizikai és érzékszervi tulajdonságokkal rendelkező, kiváló aminosav-összetételű terméket tudtunk kialakítani, mely fogyasztása sportolók számára igen előnyös lehet.

Kutatásunk a KFI_16-1-2017-0551, VEKOP-2.1.1-15-2016-00149 és EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00005 projektek támogatásával valósulhatott meg, melyet ezúton köszönünk.

Vetésidő hatása eltérő genotípusú kukorica hibridek mennyiségi és minőségi paramétereire

HORVÁTH ÉVA¹, TAMÁS ANDRÁS¹, VAD ATTILA², SZÉLES ADRIENN¹

¹Debreceni Egyetem, MÉK, Földhasznosítási, Műszaki és Területfejlesztési Intézet

²Debreceni Egyetem, MÉK, Agrár Kutatóintézetek és Tangazdaság, Debreceni Tangazdaság és Tájkutató Intézet

Agrártudományi szekció

horvath.eva@agr.unideb.hu

Kulcsszavak: Kukorica, vetésidő, keményítő, fehérje, olaj, termés

A kukorica a legfontosabb kultúrnövény, sokrétűen felhasználható, ezért a végtermék hasznosítási iránya szempontjából a hozam mellett kiemelkedő fontosságú a megfelelő minőség elérése. A klímaváltozás során egyre gyakoribbak a kedvezőtlen időjárási szélsőségek, a szárazság és vízhiány, mindez jelentős negatív hatást gyakorol a kukorica élettani folyamataira. Ezért a kukorica hasznosítási irányának alapján döntő a megfelelő vetésidő megválasztása.

Vizsgálatainkat a Debreceni Egyetem Látóképi Kísérleti Telepén végeztük, alföldi mészlepedékes csernozjom talajon beállított véletlen blokk elrendezésű kis parcellás szántóföldi kísérletben végeztük. Két eltérő genotípusú kukorica hibrid, egy korai érésű Sushi (FAO 340) és egy késői érésű Fornad (FAO 420) hibridek bevonásával, három vetési időt alkalmazva (Első vetésidő-V1-2020.04.09; második vetésidő-V2-2020.04.17; harmadik vetésidő-V3- 2020.05.07).

A keményítőtartalom 63,8 g (100g szá.)-1 és 65,3 g (100g szá.)-1 között alakult. A legmagasabb keményítőtartalmat a Fornad hibrid esetében kaptuk az első vetésidőben. Amely a Duncan teszt alapján is jól elkülönült a másik két vetésidőben kapott adatoktól ($P < 0,05$). A vetésidők tolódásával Fornad hibrid keményítőtartalma lineáris csökkenést mutatott. A Sushi hibrid keményítőtartalma a vetésidők hatására kevésbé változott.

Fehérjetartalom tekintetében a Sushi hibrid esetében a második vetésidő 7%-os növekedést eredményezett. Azonban statisztikailag igazolt szignifikáns összefüggés nem volt kimutatható. A Fornad hibrid esetében a harmadik vetésidő 6,5 % os fehérjetartalom csökkenését eredményezett, ami Duncan teszt alapján is jól elkülönül a másik két vetésidőtől ($P < 0,05$).

A kukorica hibridek olajtartalma 2,8 és 3,5 g (100g szá.)-1 között alakult. A legmagasabb (3,5 g (100g szá.)-1) olajtartalmat a Sushi hibrid esetében kaptuk az első vetésidőben ($P < 0,05$). A Fornad hibrid esetében a V2 vetésidő volt a legeredményesebb az olajtartalom tekintetében, azonban itt statisztikai különbség nem volt kimutatható a vetésidők között.

A legmagasabb termés hibridenként eltérően alakult a vetésidők tekintetében. A Sushi korai érésű hibrid tekintetében a V2 vetésidő eredményezte a legmagasabb (16,8 t/ha) hozamot, amely statisztikailag is szignifikáns különbséget mutatott a másik két vetésidővel szemben. Az első vetésidőhöz képest 8%-os terménynövekedést eredményezett. A Fornad, késői érésű hibrid esetében ez a vetési idő eredményezte a legalacsonyabb (13,7 t/ha) termést. A Fornad hibrid esetében a V3 vetésidő eredményezte a legmagasabb hozamot és a legmagasabb szignifikáns különbség is itt volt kimutatható ($P < 0,05$).

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Összességében megállapítható, hogy a vetésidő hibridenként eltérően befolyásolja a kukorica hozamát és beltartalmi értékeit. Statisztikailag igazolható a hibridek és a vetésidő közötti kölcsönhatás. A termés alakulását mindkét hibrid esetén szignifikánsan befolyásolta a vetésidő. A korai érésű, Sushi hibrid esetén optimális vetésidőnek a V2 vetésidő bizonyult, míg a kései érésű hibrid esetén a V3. Keményítőtartalom szempontjából a kései, Fornad hibrid esetén a V1 vetésidő bizonyult eredményesnek, a korai Sushi kukoricahibrid esetében nem mutatható ki szignifikáns különbség a vetésidők között. Olaj és Fehérjetartalom tekintetében a V1 és V2 vetésidő alkalmazása mindkét hibrid esetében eredményesnek bizonyult.

Vízinnövények párolgásának vizsgálata párolgásmérő kádakban

SIMON-GÁSPÁR BRIGITTA, SOÓS GÁBOR, ANDA ANGÉLA

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Környezettudományi Intézet, Georgikon Campus,
Környezeti Fenntarthatóság Tanszék

Agrártudományi szekció

simon.gaspar.brigitta@uni-mate.hu

Kulcsszavak: párolgás, vízi növények, klímaváltozás, agrometeorológia

A párolgás a vízháztartási mérleg egyik legnehezebben meghatározható, de annál fontosabb elme, mely a kiadási tagokat erősíti. Egy víztest vízkészletének meghatározásakor általában ezt a tagot számítással vagy esetleg valamilyen párolgásmérő kád mérései alapján közelítik. Ezen párolgásmérő kádakat tiszta csapvízzel töltik, de ilyen tiszta víztest – melyben sem iszap, sem pedig növényzet nincs – a valóságban csak igen ritkán fordul elő. A klímaváltozás hazánkban is érzékelhető folyamat, mely a párolgásra is nagy hatással van, s ez elsősorban a nyári (vegetációs) időszakban a legjelentősebb. Továbbá ebben az időszakban detektálható a szélsőséges időjárási események gyakoriságának növekedése is (extrém meleg napok, csapadék mennyiségében és eloszlásában jelentkező szélsőségek). Ezért vizsgálatunkban nem csupán a vízinnövények (és az iszap) párolgásmódosító hatásának vizsgálatát tűztük ki célul, hanem a párolgást befolyásoló meteorológiai elemek közül a napi átlagos értékek (léghőmérséklet, légnedvesség, csapadék, sugárzás) mellett a napi szélsőértékekkel is összevetettük méréseinket. A kísérletben víz alá merülten élő (*Myriophyllum spicatum*, *Ceratophyllum demersum*) és leveleiket a víz felszíne felett (is) viselő (*Nuphar lutea*, *Trapa natans*) növényeket vizsgáltunk a Meteorológiai Világszervezet (WMO) által ajánlott párolgásmérő „A” kádakban. A vízi növények jelenléte szignifikánsan megemelte a napi párolgást a tiszta csapvízzel töltött kád párolgásához képest, esetenként az iszappal borított aljzatú kádéhoz viszonyítva is magasabb párolgást mértünk. A meteorológiai változók közül a légnedvesség (telítési hiány) volt legnagyobb befolyással minden kád- kezelés párolgására. A hőmérsékleti szélsőségek közül a napi maximum hőmérséklettel álltak a legszorosabb kapcsolatban mind a növénytel betelepített, mind a növények nélküli kádak párolgás értékei.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-4 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Zöld-körforgás (Green-circulation)

BENCZŐ LÁSZLÓ, BARANYAI GERGŐ

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Tanszék
Agrártudományi szekció

lbenczo@deltech.hu

Kulcsszavak: megújuló energia, napenergia, körkörös gazdaság, élelmiszertermelés

Társadalmi-kulturális, ökológiai és gazdasági, mint a vidéki térségek három fő feladat közül a megújuló energiákhoz szorosan kapcsolódik a gazdasági funkció – a vidéki térben értelmezett - lényege főként az élelmiszer előállítása. Ez biztosítja a jövedelmet a gazdálkodóknak, valamint a lakosság megfelelő minőségű élelmiszer-ellátását. Az alternatív energiaforrásokra alapozott energiatermelés költséghatékonyabbá és környezettudatosabbá teszi a mezőgazdasági termelést, valamint növelheti a gazdaság energiabiztonságának szintjét, lehetővé teszi a vidéken rejlő gazdasági és környezeti potenciál megőrzését. Tanulmányunkban kapcsolatot keresünk a napenergia felhasználás és a mezőgazdasági termelés között, igyekszünk különböző lehetőségeket, alternatívákat feltárni, valamint egy konkrét, üvegházakkal kapcsolatos energetikai, napenergiás megoldást bemutatni, amely egy még nem alkalmazott innovatív megoldás.

A konkrét felvetés nem csak közvetlenül a növénytermesztéssel kapcsolatos energiaszükségletek fedezését, de egy mezőgazdasági vállalkozás infrastruktúrájának akár egyéb energiafelhasználását is támogathatja. Ennek eredményeként nem csak a termelés, de az egyéb tevékenységek zöldítését is lehetővé teszi. A tanulmányban kitérünk a mikrogazdasági és technológiai részletekre is, illetve megtérülést is számolunk, így a gyakorlati kérdések megválaszolását is megteesszük. Az energiaforrások csak ritkán használhatók közvetlenül technikai rendszerek energetikai inputjaként, (nem tökéletes példa a termálvízzel fűtött melegház, de ez áll talán a legközelebb a valósághoz) legtöbbször át kell alakítani őket energiahordozókká.

Az üvegházak ilyen típusú energiaellátását a fentiek szellemében elemezzük, segítségül hívva a legmodernebb, vonatkozó technológiai vívmányokat és a józan észet. A kialakított koncepció mentén haladva jelentősen csökkenthetők a működési és fenntartási költségek, a károsanyag-kibocsátás, amit a közgazdaságtan szelíden csak externáliának nevez. Továbbá választ keresünk arra a kérdésre, hogy hogyan lehet ezeket a felszabaduló javakat úgy hasznosítani és visszaforgatni, hogy mindez jó gyakorlattá váljon.

Állam- és jogtudományi szekció

„A bűncselekmény elkövetőjeként szóba jöhető személy” avagy a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazhatóságának kérdése az előkészítő eljárás során

ÜVEGES ESZTER ANNA

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Büntető Eljárásjogi és Büntetés-végrehajtási Jogi Tanszék
Állam- és jogtudományi szekció

uveges.eszter.anna@gmail.com

Kulcsszavak: büntetőeljárás, előkészítő eljárás, leplezett eszközök

Finszter Géza szavait idézve „alkotmányosnak az a processzus nevezhető, amelynek jellemzője a személytelenség, a normativitás, a korlátozott és ellenőrzött büntetőhatalom, és ahol az emberi méltóság nem szenved csorbát”. A hatályos büntetőeljárás törvény „alkotta meg” az előkészítő eljárást, mint a nyomozást megelőző, a gyanú megállapítását célzó jogintézményt. Az előkészítő eljárás során a lehetőségek rendkívül széles tárháza áll rendelkezésére az arra feljogosított szerveknek – alkalmazhatnak engedélyhez nem kötött, ügyészi, illetve bírói engedélyhez kötött leplezett eszközöket, emellett adatszerző tevékenységet is folytathatnak.

Valamennyi bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz igénybe vehető az eljárás során, így sor kerülhet információs rendszer titkos megfigyelésére, titkos kutatásra, hely titkos megfigyelésére, küldemény titkos megismerésére és lehallgatásra is.

A titkos információgyűjtés tekintetében az Emberi Jogok Európai Bírósága örökérvényű kritériumokat fogalmazott meg, többek között a Szabó és Vissy kontra Magyarország-ügyben. A hazánkat elmarasztaló döntésben az Emberi Jogok Európai Bírósága feltárta a szabályozás visszasságait, illetve hiányosságait. Kérdés, hogy mennyiben befolyásolták ezen megállapítások az új büntetőeljárás kódex megszületését.

Kutatásom központi kérdése, beépítette-e a jogalkotó azokat a szükséges és elvárt garanciákat, amelyek a legsúlyosabb jogkorlátozással járó leplezett eszközök alkalmazásának törvényességét garantálják.

A szabályozást áttekintve e körben kiemelt figyelmet fordítottam az érintett személyi kör vizsgálatára, a vonatkozó szabályozás értelmezésére, valamint a hiányosságok feltárására. Külön vizsgálom az (álláspontom szerint) alkalmazhatóságot szűkítő, illetve az azt kiterjesztő rendelkezéseket. Mit takar a „bűncselekmény elkövetőjeként szóba jöhető személy”? Behatárolják-e, megfelelően szűkítik-e a hatályos rendelkezések a személyi kört, ahhoz, hogy az előkészítő eljárás kizárólag szükséges esetekben legyen lefolytatható?

A szabályozás részletes áttekintését követően azon az állásponton vagyok, hogy bár a Be. egyértelműen tartalmaz a személyi kör szűkítését célzó rendelkezéseket, az nem tekinthető elegendőnek. Különös tekintettel arra, hogy a tárgyalt esetekben még bűncselekmény gyanúja sem szükséges a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközzel érintett személy vonatkozásában. Úgy vélem, ezen, a személyek magánszférájában mélyen behatoló eszközök alkalmazásának engedélyezhetőségéhez mindenképpen egy sokkal konkrétabb, szigorúbb szabályozás lenne szükséges.

A bírói precedens angolszász jogban betöltött szerepének vizsgálata

CSIBOR FERENC

Állam- és jogtudományi szekció

csibor.ferenc.1999.07.08@gmail.com

Kulcsszavak: common law, angol jog, bírói precedens

Napjainkban a világban két nagy uralkodó jogrendszer található, az angolszász és a kontinentális. A két jogrendszer közti megannyi különbség közül az egyik legjelentősebb a bírói precedens lényegesen eltérő szerepe. Az angolszász jogrendszerrel rendelkező országok közé tartozik többek között Ausztrália, Kanada, Új-Zéland, Nagy-Britannia. Jelen előadás a jogrendszer névadó anyaországára, Angliára fog fókuszálni a bírói precedens szerepének ismertetésekor.

Az előadás célja átfogó jelleggel ismertetni a bírói precedens által betöltött szerepet és az általa ellátott funkciókat az angolszász (másik elnevezésén Common Law) jogrendszerben. Bevezetésként általánosságban leírásra kerül a bírói precedens fogalma, definíciója, ezt követően sor kerül a precedens angolszász jogban megtalálható sajátos rendeltetésének ismertetésére. Ennek során röviden bemutatásra kerül a bírói precedens meghatározott szerepének kialakulása mögött található történelmi háttér, és az ebből a háttérből fakadó működést leíró jellegzetességek, sajátosságok.

Ezen jellegzetességek közül kiemelendő a bírói precedens kötő ereje, a precedens által betöltött szerep az új jog kialakításában, létrehozásában, továbbá azon különleges helye, melyet betölt a jogforrások között.

A fentebb felsorolt jellegzetességek fényében, abból levezetve kifejtésre kerül a bírói precedens által betöltött szerep az egyes bíróságok közötti horizontális és vertikális kapcsolati rendszerben, különös tekintettel a legfelsőbb bírói fórum precedenseinek jogrendszerre gyakorolt hatásaira. Ezen felül külön leírásra kerül az adott bíróság kapcsolata saját korábbi precedenseivel.

Végül, az előadás zárásaként bemutatásra kerülnek az utóbbi időszakban lezajlott főbb változások és meghatározóbb tendenciák, amelyek kifejtették hatásukat a bírói precedens jogrendszerben betöltött szerepére. Ezen tendenciák közül külön kiemelendő az európai integráció, majd később az Európai Unió által kifejtett jogharmonizációs folyamatok hatásai, valamint említésre méltó a parlamenti jogalkotás fokozatosan növekvő szerepe, jelentősége.

Az előadás zárásaként röviden szó esik ezen fentebb megnevezett folyamatok lehetséges jövőbeni hatásairól, és a tendenciákból kiindulva a bírói precedens angolszász jogban betöltött szerepének lehetséges jövőjéről, az azt meghatározó változásokról.

A gyermeki jogok védelme a közösségi médiában

BUKOR LIZA

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Alkotmányjogi Tanszék
Állam- és jogtudományi szekció

liza.bukor@gmail.com

Kulcsszavak: gyermeki jogok, közösségi média, jogsértő tartalom, jogvédelmi mechanizmusok, prevenció

Az előadás célja a gyermeki jogok érvényesülésének, védelmének bemutatása az online térben. Napjainkban az internet és a gyermekkor összefonódása megkérdőjelezhetetlen tény, a gyermekek digitális környezetben cseperednek fel. A digitális környezet jelentősége az elmúlt években számottevően megnövekedett, a közösségi média használata a mindennapi rutin részévé vált. A téma különösen nagy hangsúlyt érdemel a járványveszély miatt (is) egyre intenzívebb digitális jelenlét okán.

Vitathatatlan, hogy egyrészt ennek van pozitív oldala, másrésztől azonban nem feledkezhetünk meg a káros hatásokról és kockázatokról, amelyek a gyermekeket, mint sérülékeny csoportot – már csak életkori okokból is – nagymértékben érintik. A gyermekek sokkal inkább ki vannak téve a jogsérelem veszélyének a közösségi média használatának során. Az előadásban bemutatásra kerülnek a kiskorúakat tipikusan érintő jogsértő tartalmak, így például a hozzájárulás nélkül közzétett tartalmak, a gyermekpornográfia, a rasszista, uszító, erőszakos tartalmak, valamint a zaklató, bántó üzenetek és bejegyzések. Elengedhetetlen az egyes közösségi médiaplatformok azokra adott válaszában és lépéseinek áttekintése. Ennek kapcsán elemzésre kerül a közösségi médiumok gyermeki jogokra védelmének érdekében megalkotott szabályai, szabályozási tárgykörei, az egyes médiumok szabályainak különbözőségei és átfedései, összevetve a nemzetközi és európai uniós jogi instrumentumok standardjaival.

Vizsgálatra kerül bekövetkezett sérelmekkel, jogsértésekkel szembeni jogvédelmi intézményrendszer, annak hatékonysága, valamint az is, hogy mely szereplők felelősségvállalása elengedhetetlen a gyermekeket ért jogsérelmek orvoslásában. Az előadásban konkrét példák és eseteken keresztül is bemutatásra kerül a téma kiemelkedő jelentősége, a felmerülő főbb problémák.

Kiemelendő, hogy a prevenció online gyermekvédelemben való szerepének jelentősége. Bemutatásra kerülnek a prevenció lehetséges eszközei, így a szülők szerepe, a hazai médiaértés-oktatás helyzete és a technológiai eszközök.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

A hazai békéltető testületi eljárások a COVID-19 járvány árnyékában

DR. HOHMANN BALÁZS

Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Közigazgatási Jogi Tanszék

Állam- és jogtudományi szekció

hohmann.balazs@ajk.pte.hu

Kulcsszavak: fogyasztóvédelem, békéltetés, alternatív vitarendezés, modernizáció.

A világméretű koronavírus világjárvány (COVID-19) sok tekintetben nehezen kezelhető helyzetek elé állította a jogalkotók és jogalkalmazók széles körét, a járvány kezelése során elrendelt, szociális távolságtartásra irányuló kormányzati intézkedések nyomán. Nem maradtak ezek alól mentesek a békéltető testületek sem, a fogyasztóvédelmi jogviták alternatív vitarendezési módjának legfontosabb hazai fórumai, amelyek intézményesített lehetőséget biztosítva a fogyasztói jogsérelemmel járó ügyek gyors, olcsó és hatékony orvoslására. Az intézmény nem csak Magyarországon, hanem nemzetközi szinten is kiváló vitarendezési hatékonysággal rendelkezik, amely nagyban hozzájárul az érintett országok fogyasztóvédelmi jogszabályainak érvényesüléséhez.

A fent említett kormányzati intézkedéscsomagok jelentősen érintették és átfogóan jellemzik az előadás és a hozzá kapcsolódó tanulmány elkészítése idején a hazai és európai békéltető testületek feladatellátását. A testületek munkájának egyik fő részét képező személyes meghallgatások elmaradása vagy halasztása, az elektronikus és írásbeli eljárásra való átállás és az online vitarendezés, mint ezen időszak aktualitása számos gyakorlatban felmerülő kérdés mellett rávilágítanak a testületek modernizációjával kapcsolatos kérdésekre is. Így például egyre nagyobb jelentőséggel bír a határon átnyúló jogviták megnyugtató rendezését, a kommunikációt elősegítő elektronikus kapcsolattartás, illetve online vitarendezés kérdéseit, a mesterséges intelligencia vagy egyéb szoftveres megoldások testületek döntéshozatali munkájába való bevonását érintő témakörök tudományos igényű, kritikai vizsgálata.

Az előadás célja, hogy a két évtizedes hazai gyakorlatra visszatekintő békéltető testületek eljárása kapcsán feltárja a járványügyi helyzetben új fényszöveget kapó problémákon keresztül a modernizációs lehetőségeket és megvizsgálja, hogy a modern infokommunikációs eszközök hogyan segíthetik e problémák feloldását.

A kelet-mediterrániumi gázviták hatása Izrael Állam külkapcsolataira

FODOR MÁRK JOSZIPOVICS

Ludovika Collegium

Állam- és jogtudományi szekció

fodormarkjoszipovics@gmail.com

Kulcsszavak: Izrael, energiabiztonság, Közel-Kelet, Ciprus, Egyesült Államok

Az előadás célja, hogy bemutassa a Ciprus körül felfedezett gázmezők kitermeléséhez kapcsolódó regionális geopolitikai folyamatokat, különös tekintettel Izrael Állam szerepére és vonatkozó érdekrendszerére, továbbá a geopolitikai dinamikáknak a zsidó állam külkapcsolataira gyakorolt hatására.

Az előadásban bemutatásra kerül a ciprusi gázmezők körüli politikai konfliktus, amely a 2020-as év egyik legfontosabb biztonságpolitikai dinamikája volt az európai regionális biztonsági komplexumnak. Az adott konfliktus nem csupán az európai energiabiztonság szempontjából, de a regionális hatalmi vetélkedés tekintetében is kiemelt jelentőséggel bír, amelyben nem csupán a regionális, de a globális hatalmi szereplők (Egyesült Államok, Oroszország) is érintettek.

A konfliktust leginkább meghatározó szereplők érdek- és viszonyrendszerének bemutatása során két aktor kerül kiemelésre és összevetésre: Izrael Állam és az Amerikai Egyesült Államok. Az amerikai és izraeli érdekhalmaz összevetése során meghatározásra kerülnek a pozitív és negatív metszéspontok az országok érdekeit illetően, azaz mely pontokon bírnak azonos és ellentétes stratégiai célokkal a konfliktus során, így megállapíthatóvá válik, hogy a konfliktus erősíti vagy gyengíti a két ország speciális és összetett viszonyrendszerét.

Az amerikai reláción túl megvizsgálom, hogy Izrael Állam gázkonfliktusban elfoglalt pozíciója milyen hatással van a 2020-ban új lendületet nyert arab-izraeli békefolyamatra, mégpedig a konfliktusban közvetlenül érintett arab államok (Szíria, Libanon, Egyiptom, Líbia, Hamász, Jordánia, Palesztin Hatóság és Szaúd-Arábia) és Izrael érdekeinek összevetésével az amerikai-izraeli vizsgálathoz hasonlóan.

A kutatási kérdésre talált válaszok fontos hivatkozási pontokat jelentenek a közel-keleti regionális biztonsági komplexum, valamint az európai regionális biztonsági komplexum önálló, valamint kölcsönhatásban álló biztonságpolitikai dinamikáinak megértésében, továbbá Izrael Állam külkapcsolatainak lehetséges jövőbeli tendenciáinak meghatározásában.

A két világháború közötti időszak jegyzősége

LENGYELNÉ BÚS ZITA

Miskolci Egyetem

Állam- és jogtudományi szekció

lengyelne.zita@gmail.com

Kulcsszavak: jegyzői tisztség, közigazgatási reform, Magyar program

A doktori kutatásom címe „A jegyzői státusz változásai a XIX. századtól napjainkig Magyarországon.” A kutatásom elsősorban jogtörténeti vonatkozású, mely arra irányul, hogy bemutassam a jegyzői státusz változásait egészen a XIX. századig visszamenőleg.

Jelen tanulmányomban a jegyzői státuszt mutatom be a két világháború időszakában. Azért tartom fontosnak ezt az időszakot bemutatni, mert ez volt az utolsó „hőskor”, ugyanis a második világháborút követően az önkormányzatok felszámolásra kerültek, ezáltal a jegyzői tisztséget is megszüntették.

A notarius (jegyző) fogadott tisztviselő volt, a vármegye parancsait hajtotta végre. Fizetett tisztség volt. Írásbeli, adminisztratív tevékenységet folytatott. A jegyzőt a község szabadon választhatta, s helyette újat választhatott. Az első és második községi törvény megerősítette a jegyzők helyzetét, ekkor a jegyző tisztségét nyilvános pályázat alapján, határozatlan időre választották.

Az 1897. évi XVIII. törvénycikk kötelezte a községeket, hogy tartsanak jegyzőket, rendezte a jegyzői tisztség jogi problémáit és már ekkor előírta a tisztség betöltéséhez szükséges jegyzői vizsga letételét, mely szabályozás egészen az I. világháborúig fennmaradt. Habár a két világháború között lényeges változás nem történt, a vármegyék élén továbbra is az alispán állt, alatta a főjegyző, és az aljegyző, akik a közgyűléseken fogalmazói-előadói feladatokat láttak el, mégis a jegyzőség és a jegyző személye különös figyelmet érdemelt, ugyanis a közigazgatással tudományos színvonalon csak az 1930-as években kezdtek foglalkozni Magyarországon.

Nem sokkal a Tanácsköztársaság megdöntése után a kormány napirendre tűzte a közigazgatás reformálását. A Magyar Jogászegylet is napirendre tűzte a közigazgatási tisztviselőképzés reformját.

Az 1929-ben megjelent Közigazgatási Kislexikon a „községjegyzőről” az alábbiakat írja:

„Községjegyző a községi előljárárság szellemi vezetője, annak legfontosabb tagja. A községi (kör)jegyző intézi a törvények, rendeletek, szabályrendeletek végrehajtását az előljárárság többi tagjai bevonásával, ő látja el a községi igazgatás ügykörében az írásbeli tennivalókat, ő irányítja a község önkormányzati életét és intézi, vezeti a község vagyonkezelését és háztartását. Állása élethossziglan szól.”

A magyar polgári közigazgatás-tudomány legismertebb képviselője Magyar Zoltán. Tanulmányomban bemutatom, hogy Magyar Zoltán milyennek látta a jegyző személyét a közigazgatásban.

Magyar Zoltán felállította azt a tételt, hogy a személyzet szükséges létszámánál a munka mennyisége, és az eljárási mód mellett, döntő tényező a személyzet, amelyre viszont a személyzet kiválasztása, szakképzettsége és minősítése bír a legnagyobb jelentőséggel. Azt is elemzem, hogy a két világháború közötti időszak jegyzőségére ez mennyire volt jellemző.

A királyi jog elemei Szent István legendáiban

DR. LÁSZLÓ BALÁZS

Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Jogtörténeti Tanszék

Állam- és jogtudományi szekció

lballi90@t-online.hu

Kulcsszavak: Szent István, királyi jog, hatalom, legendák, alkotmány

A Szent István koronázását vagy uralkodását az államalapítással azonosító megállapításokat közjogi szempontból nem tartom pontosnak, mégis, első királyunk uralkodása közjogi értelemben (is) új korszakot jelentett hazánk történelmében. Szent István fektette le azokat az alapokat, amelyeken az állam – hosszú fejlődés eredményeként, és egyetlen konkrét időpontban talán nem is meghatározható időben – ténylegesen kiépülhetett.

Az állam definiálására alkalmazott háromelemű tan elemei közül az államterület (uralmi terület) és az államalkotó nép (uralmi területen élők) mellett első királyunk idejére tehető valamiféle, többé-kevésbé egységes központi (áram)hatalom kialakulása. Kiemelkedő jelentősége van annak is, hogy Szent István uralkodása az az időszak, amelyből elsőként maradtak fenn valamely központi (közjogi) hatalmi tényező írott jogi aktusai.

Szent István uralkodói működésének közjogi szempontú vizsgálata értelemszerűen megkívánja a király közjogi hatalmát gazdasági-politikai szempontból megalapozó jogszabályok, a tágabb értelemben vett királyi jog (ius regium) elemeinek feltárását a csekély számú korabeli, latin nyelvű forrásban. A királyi jog elemeit pedig a középkorban legtöbbszörre a jogalkotás és a jogalkalmazás termékeiben – a korabeli törvényekben és egyéb okleveles forrásokban kereshetjük. Első királyunk korából a meglehetősen csekély számban rendelkezésre álló ilyen források közül a legismertebbek Szent István két törvénye (szokásos megjelöléssel dekrétuma), de a kódexek megőriztek néhány, Szent Istvánnak tulajdonítható kiváltságlevelet (szokásos megjelöléssel privilégiumot) is, amelyek a dekrétumokkal egyező törvényerővel bírtak.

Jóllehet, nem jogalkotási termékek, mégis a legtágabb értelemben vett jogforrások, vagyis a jog megismerési forrásai lehetnek továbbá Szent István – Imre hercegnek címzett – intelmei és a Szent Királyról fennmaradt legendák. E források ugyanis ugyancsak tartalmazznak a korabeli közhatalmi berendezkedésre és a királyi jog elemeire, működésére vonatkozó utalásokat. Jogtörténet-tudományi értékelésük során azonban különös figyelemmel kell lenni ezek műfaji-keletkezési sajátosságaira.

A legendák műfaji-keletkezési sajátossága, hogy azok nem Szent István uralkodó-alkotó vagy nevelő tevékenységének eredményei, hanem a király halálát követően, általában valamilyen célzott megrendelésre készült, életrajzi ihletésű, már-már szépirodalmi művek. Szent István legendáinak legfőbb célja pedig a király szentté avatása érdekében jeles cselekedeteinek megéneklése.

A műfajból adódóan a Szent Királyról és koráról a legendák nyilvánvalóan kissé idealizált képet alkotnak, azonban a bennük leírt események igen gyakran a királyi jog elemeinek működéséhez, a király közjogi hatalomgyakorlásához kapcsolódnak, ezért legalább részbeni ténybeli valóságalapjukat elfogadva e történetek is többé-kevésbé képet adhatnak a korszak kezdetleges államiságáról és a királyi hatalomgyakorlásról.

Szent István legendáit a korabeli primer források – a dekrétumok és a privilégiumok – valamint az Intelmek mellé helyezve pedig e források összességében nagy vonalakban kirajzolódik első királyunknak a kezdetleges állami működés alapjait és ennek jogi alaprendjét kialakító – és ilyen tekintetben, empirikus és jogi értelemben vett alkotmányozó – tevékenysége.

A környezethez való jog értelmezése az Alkotmánybíróság joggyakorlata tükrében

DR. HOJNYÁK DÁVID

Állam- és jogtudományi szekció

hojnyakdavid@gmail.com

Kulcsszavak: környezethez való jog; magyar alkotmány; Alaptörvény; Alkotmánybíróság

Az utóbbi években számos olyan alkotmánybíróági határozat született, amely a környezethez való joggal, annak értelmezésével foglalkozott. Az Alkotmánybíróság e határozataiban továbbfejlesztette, valamint részben megújította a környezethez való jog tartalmát, annak értelmezését, mely szükségszerű és indokolt volt az Alaptörvény elfogadása, de különösen az új magyar alkotmány negyedik módosítását követően.

A környezethez való jog tartalmi elemeit nehéz meghatározni, éppen ezért a magyar Alkotmánybíróság meglehetősen nagy mozgástérrel rendelkezett és rendelkezik napjainkban is e jog értelmezése során. A környezethez való jog értelmezése kapcsán született első alkotmánybíróági határozatot [28/1994. (V. 20.) AB határozat] számos további követte, melyek napjainkra komoly tartalommal töltötték meg ezt az alapjogot. Az Alkotmánybíróság az elmúlt három évtizedben értelmezte, valamint kidolgozta e speciális alapjog tudományos szintű kritériumrendszerét, ezáltal megalkotta a környezethez való jog dogmatikáját. Az ilyen formán megalkotott alkotmányos dogmatika központi elemei közül az alábbiak emelendők ki: a környezethez való jog nem alanyi jog, hanem alapjog; korlátozása ugyanolyan módon lehetséges, mint más alapjogok esetében, vagyis a szükségesség-arányosság követelményeinek megfelelően; a visszalépés tilalmának, vagyis az ún. non derogation elvnek a kimondása; a megelőzés fontosságának kiemelése stb.

A környezethez való jog dogmatikájának továbbfejlesztése ugyanakkor továbbra is szükségesnek mutatkozik, hiszen e jog természeténél fogva a többi alkotmányos értékhez képest fokozottabban igényli a folyamatos megújulást. E jog a társadalom környezeti érzékenységének erősödésére, a tudományos felismerésekre, valamint az új technikákra tekintettel is fejlesztendő. A környezethez való jog tartalma és alkalmazhatósági köre tehát nem lezárt, ellenkezőleg, dinamikusan változó, és mint azt láthatjuk, a magyar Alkotmánybíróság él is a jogértelmezés lehetőségével, immáron az Alaptörvény vonatkozó rendelkezései tekintetében. A fentebb rögzítetteknek megfelelően az előadás alapvető célja az Alkotmánybíróság vonatkozó joggyakorlatának elemzése által feltárni, hogy a közelmúltban a környezethez való jog tartalmában és értelmezésében milyen változások jelentek meg és ezzel összefüggésben milyen új tendenciák figyelhetők meg.

A liechtensteini blokkláncjogszabályig vezető út

IBRAHIM ÁDÁM

Szegedi Tudományegyetem, Állam és Jogtudományi Kar, Összehasonlító Jogi és Jogelméleti Intézet

Állam- és jogtudományi szekció

jd.adam.ibrahim@gmail.com

Kulcsszavak: liechtenstein, NFT, pénzmosás, tokenizáció, DLT, blokklánc

A blokklánc és más osztott főkönyvi technológiák (DLT) mind a magánjog, mind a közjog számos részterületén hozhatnak komoly változásokat. A technológia lehetőséget nyújt többek között az okiratiság, a bizonyítás, a bizonyító erő vagy a társasági jog képviselési és szavazati szabályainak újraírása mellett a szellemi tulajdonnal kapcsolatos normarendszer és joggyakorlat 21. századi rekonstruálására is.

A technológia a hagyományos centralizált hitelesítő mechanizmusok modelljét hívja ki. A DLT paradigmaváltást hozhat, és bár a rendszer technológián alapul, nem a technológiát reformálja, hanem annak felhasználásával társadalmi berendezkedésünk vagy éppen évezredes szokásaink számára nyújthat digitális teret. Előbbire a digitális demokrácia projektek, míg utóbbira az egyébként használati értékkel nem rendelkező, de gyűjthető digitális dolgok jelentenek eklatáns példát.

Figyelemmel a DLT multidiszciplináris kutatási területére, jelen tanulmány a tudományos világkép szakterületekre szűkítettségének gátjait áthidalva igyekszik egy sajátos narratívából bemutatni, hogy a pénzmosás elleni harc hogyan vezetett az első szellemi tulajdon tokenizációját is magába foglaló liechtensteini blokkláncjogszabály hatálybalépéséig.

A hercegség jogalkotói a miniállam tradicionális, aktuális és jövőbeli érdekeit egyaránt szem előtt tartva alkottak olyan progresszív keretrendszert, mely közvetett módon a tokenizációhoz kapcsolódó társadalmi változásoknak biztosít megfelelő normarendszert.

Ezen korábbi progresszív jogalkotói gondolkodás valódi értékét 2021 új világtrendje a nem cserélhető tokenek piacának robbanásszerű mainstreammé válása határozza meg. A gyűjthető tokenek új perspektívát nyújtanak a művészek, a gyűjtők és az illegális forrásból származó bevételek elrejtési igyekvő szereplők számára egyaránt.

A magyar trust jellegű jogviszonyok fejlődési irányai

BORBÉLY ZOLTÁN

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Római Jogi és Összehasonlító Jogtörténeti Tanszék

Állam- és jogtudományi szekció

borblyzoltan@gmail.com

Kulcsszavak: trust, bizalmi vagyonkezelés, vagyonkezelő alapítvány,

A bizalmi vagyonkezelés nem a jogalkotó által kitalált konstrukció, hanem a gyakorlat terméke. Társadalmi és gazdasági szükségletnek a jogi szabályozásban megjelenő igénye, hogy a személyek vagyonuk kezelését nem maguk intézik, hanem annak hasznosítását egy harmadik személyre bízzák, aki az ő vagy általuk megjelölt harmadik személy érdekében végzi tevékenységét. Ennek elérésének biztosítására alapvetően két főbb szabályozási modell alakult ki:

Az egyik modellben a vagyonkezelést a tulajdonosától elkülönülő jogalanyisággal rendelkező szervezet (pl. gazdasági társaság vagy alapítvány) végzi. Ebben a modellben a tulajdon közvetetté válik, gazdasági társaság esetén a részesedés jeleníti meg a tulajdonos jogait.

A másik modellben a vagyonkezelés kötelemi jogviszonyon, tipikusan szerződésen alapul. Ebben a modellben egy jogalany megkapja a tulajdonosi döntések meghozatalához szükséges jogosultságokat, miközben a vagyon kezelésével kapcsolatos döntéseit úgy kell meghozni, hogy az egy másik jogalany (kedvezményezett) vagyonát gyarapítsa.

Magyarországon a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) hatályba lépésével a hazai jog részévé vált az angolszász Trust és a német Treuhand alapján kialakított bizalmi vagyonkezelés intézménye. A vagyonkezelő alapítványokról szóló 2019. évi XIII. törvény (Vatv.) hatályba lépésével pedig, a nemzetközi tendenciákat követve, lehetővé vált a trust jegyeket magán hordozó vagyonkezelő alapítvány létrehozása is. A vagyonkezelő alapítvány ötvözi a Ptk. alapítványi szabályozását a bizalmi vagyonkezelés intézményével.

Általánosságban elmondható, hogy a jogalkotók célja egy olyan - a vagyonkezelés célját a lehető legegyszerűbben megvalósító - rugalmas konstrukció létrehozása, amely a nagytőke számára vonzó, ugyanakkor a visszaélésekre sem ad lehetőséget. Ezen két cél közötti egyensúly megtalálása számos különböző trust-modellt hozott létre és hipotézisem szerint alapvetően ez a kívánatos állapot megteremtése adja a jogintézmény fejlődésének dinamikáját.

Jelen munkám során kísérletet teszek annak bemutatására, hogy a vagyonkezelés célja, azaz a kedvezményezett jogainak biztosítása miként alakította ki az angolszász trust klasszikus szabályait és milyen megoldások születtek a hazai jogrendszerbe történő adaptálásra, végül a kedvezményezett jogok fókuszában megvizsgálom a hatályos magyar szabályozás kialakításának folyamatát. Egy ilyen áttekintés reményeim szerint felvázolhatja a magyar trust konstrukciók szabályozásának fejlődési irányát és rávilágíthat a jogintézménnyel kapcsolatos problémákra, szabályozási kérdésekre.

Munkám során jogtörténeti, összehasonlító jogtudományi és dogmatikai eszközökkel megkísérlem bemutatni, hogy a vagyonkezelésből eredő jogok kedvezményezett általi kikényszeríthetősége miképpen befolyásolhatja a jogintézmény fejlődését, külön kitérve a vagyonkezelői alapítvány és a bizalmi vagyonkezelés összehasonlítására is.

A mesterséges intelligencia alkalmazásával kapcsolatos deliktuális felelősségi kérdések vizsgálata

STEFÁN IBOLYA

Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi Tanszék

Állam- és jogtudományi szekció

stefan.ibolya95@gmail.com

Kulcsszavak: technológiai fejlődés, innovációs technológiák, mesterséges intelligencia, károkozás, deliktuális felelősség

A tudományos és technikai – majd jóval később a technológiai – fejlődés számos történelmi esemény eredője volt, s várhatóan a jövőben is akként szolgál majd. Az első ipari forradalom a gőzgépeket, a második pedig az elektromosságot hozta el az emberiség számára. A XX. század második felében bekövetkezett digitális – más néven harmadik ipari – forradalom hívta életre a széles körben ismert informatikai rendszereket és az automatizációt. A jelenleg is zajló negyedik ipari forradalom – közismert nevén Ipar 4.0 – már a digitális és fizikai 'világ' összekapcsolásán dolgozik, célja a kiterjedt kiber-fizikai rendszerek kialakítása. Megjegyzendő, hogy az említett névumok kezdetben az iparban jelentek meg, ám azok idővel a mindennapi élet szerves részévé váltak. Ez a tendencia jelenleg is megfigyelhető, hiszen a digitalizáció által éltre hívott mesterséges intelligencia az élet számos területén alkalmazandó, ennél fogva annak szabályozására vonatkozó igény is megjelent, ám a technológia ismeretlen volta megnehezíti a megfelelő rendelkezések kialakítását.

A mesterséges intelligencia kiemelkedő jelentőségére felfigyelve, a megfelelő és egységes joganyag kialakítása érdekében az Európai Unió különböző munkacsoportokat hozott létre (például az etikai vagy felelősségi kérdések vizsgálatára), melyek a névum szabályozása tárgyában számos állásfoglalást készítettek. A feltörekvő technológia alkalmazása számtalan jogi (büntető- és polgári jogi) kérdést vet fel, melyek közül előadásom a kardinális jelentőségű deliktuális felelősségi kérdésekre koncentrál. Ennek okán az Európai Parlament által 2020. október 20-án kiadott 'A mesterséges intelligencia polgári jogi felelősségi rendszere' elnevezésű állásfoglalás rendelkezéseit vizsgálom a hazai szabályozási környezetre figyelemmel.

Ennek keretében többek között az ajánlásban megtalálható lényeges fogalmak (pl. magas kockázatú MI rendszer, backend-frontend üzemeltető) értelmezésére fókuszálok, valamint a hazai szerződésen kívüli károkért való felelősség általános (pl. a károkozó személyének tanulmányozása) és speciális (pl. fokozott veszéllyel járó tevékenységért felelősség: veszélyes üzemi tevékenység, üzemeltető fogalma) szabályainak relációjában vizsgálom a dokumentumban foglaltakat.

A megfelelő joganyag kidolgozása elengedhetetlen a versenyképesség előmozdítása érdekében, hiszen annak hiánya vagy nem megfelelő léte a fejlődés gátja lehet. Ennél fogva a mesterséges intelligencia kapcsán kialakítandó és alkalmazandó szabályozással szembeni követelmény kettős: egyrészt szolgálnia kell a technológiát (figyelemmel kell lennie a technológia-specifikus jellemzőkre és biztosítani kell a fejlődést), másrészt pedig biztonságot kell nyújtani a jogalanyoknak. Éppen ezért kardinális jelentőségű a technológia neuralkikus pontjának számító felelősségi kérdések részletes analízise, ami előadásom fő célkitűzése.

A nemzetközi beruházásvédelmi egyezmények klauzulái

DR. BIHARI ERIKA

Debreceni Egyetem, Állam-és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi Tanszék, Marton Géza Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola

Állam-és Jogtudomány

erikabihari89@gmail.com

Kulcsszavak: beruházásvédelmi egyezmény, klauzula, értelmezés, vitarendezés, uniós jog

Közel ötven évvel ezelőtt az a trend vette kezdetét, hogy az államok két-vagy többoldalú egyezmények megkötésével igyekeztek védelmezni beruházásaikat, azonban napjainkban inkább az jellemző, hogy ezeket a korábban kötött egyezményeket az államok felmondják. Ennek oka többek között az, hogy az egyezmények rendelkezései sokszor összeegyeztethetetlenek egyéb szabályokkal (pl.: az Európai Unió tagállamai által kötött kétoldalú beruházásvédelmi egyezmények az EUMSZ rendelkezéseivel), vagy éppen egy adott jogvita esetén nem nyújtanak kellő jogvédelmet az állam beruházói számára.

A beruházásvédelmi szabályok vizsgálata során megannyi problémával szembesülhetünk és a beruházásvédelem jelenlegi rendszerét számos kritika is éri. A negatív értékelések többsége egyfelől az egyezmények általános klauzulái, illetve értelmezésük, másfelől pedig a vitarendezés (az államok között fennálló kétoldalú beruházásvédelmi megállapodások [BIT] alapján indított választottbíróági eljárások) jellege köré csoportosíthatók. Közös pontként az említhető, hogy a beruházásvédelmi egyezmények főbb rendelkezései olyan szűk keretek közé szoríthatják adott állam közpolitikai intézkedési lehetőségeit, amely az érintett állam más nemzetközi jogi kötelezettségeit sértheti. Ennek okán úgy vélem, hogy érdemes lehet részletesen megvizsgálni egyrészt az egyezmények pontos tartalmát, nevezetesen milyen klauzulák találhatók azokban, adott állam ellen indított választottbíróági eljárásban az eljáró választottbíróág hogyan értelmezi ezeket a klauzulákat, illetve mennyire hangsúlyosak ezek az egyes ügyek eldöntésében. Másrészt fontos lehet alaposan áttekinteni a választottbíróágok eljárását is.

Az államok által megkötött BIT-ek felépítése és tartalma egymással közel azonos vagy legalábbis hasonló, hiszen alapvető elemeik nemzetközi standardokra épülnek, tartalmazzák többek között a külföldi befektetésekkel kapcsolatos bánásmód szabályait, a jogos elvárások és átláthatóság elvét, a kisajátítás fogalmát és az érte járó ellentételezést, valamint a beruházó és az állam, valamint a szerződő államok közötti vitarendezés szabályait.

Az Európai Unióra fókuszálva az egyes klauzulákat érintő problémák közül többek között az alábbiakat említhetjük. Arra tekintettel, hogy az Európai Unió Bírósága Achmea ítéletében, kimondta, hogy a BIT-ek sértik az Európai Unió jogát, 2020 májusában 23 tagállam plurilaterális megállapodást írt alá az Európai Unió tagállamai közötti BIT-ek megszűnéséről. Ennek a felmondási megállapodásnak azonban vannak aggályai a tekintetben, hogy a BIT-ek megszüntetési záradékaira milyen hatással lesz. Ugyanis a BIT-ek javarészt tartalmazzak „sunset” záradékot, amely alapján a megállapodások megszűnésüket követően is járhatnak joghatással olyan beruházások esetén, amelyeket abban az időszakban létesítettek, amely alatt azok még hatályban voltak. Érdemes lehet az Európai Unió állami támogatásokra vonatkozó szabályai, valamint a nemzetközi beruházási jog és választottbíróági eljárás közötti átfedéseket

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

is részletesen vizsgálni, hiszen itt is mutatkozik néhány ellentmondás. Kérdésként merül fel, hogy a tisztességes és méltányos bánásmód (FET) klauzulája és az állami támogatásokra vonatkozó uniós jog között fenn áll-e rendszerszintű összeférhetetlenség, illetve a választottbírók által megállapított kártérítési összegek beruházóknak történő megfizetése jogellenes állami támogatásnak minősül-e.

Előadásomban a fentebb ismertetett témakörrel kapcsolatos eddigi kutatási eredményeimet kívánom bemutatni.

A Nemzetközi Büntetőbíróság területi joghatósága a Palesztin-eset kapcsán: avagy a részes állami jogállás felülírhatja-e a nemzetközi jogi realitást?

PESCI MARCO

Márton Géza Állam és Jogtudományi Doktori Iskola, Büntetőjogi és Kriminológiai Tanszék
Állam- és jogtudományi szekció

marcopesci94@gmail.com

Kulcsszavak: Nemzetközi Büntetőbíróság, Palesztin-eset, területi joghatóság, szuverenitás, nemo dat quod non habet

2019. december 20-án Fatou Bensouda, a Nemzetközi Büntetőbíróság főügyésze nyilatkozatot tett közzé a Palesztin-esettel kapcsolatban. Az előzetes vizsgálatot követően úgy értékelte, hogy valamennyi feltétel adott a hivatalos nyomozás megindításához és kérte a Bíróságot, hogy határozzon a területi joghatóság kérdéséről. A Bíróság I. Tárgyalás Előkészítő Tanácsa 2021. február 5-én született többségi döntéssel hozott határozatában megállapította területi joghatóságát az Izrael által 1967 óta ellenőrzött Gázai-övezetre, Nyugati-partra és Kelet-Jeruzsálemre. 2021. március 3-án a Főügyész közzé tett nyilatkozata alapján pedig megnyitja a hivatalos nyomozati szakaszt, amelynek keretében mind az izraeli, mind a palesztin fél által elkövetett bűncselekményeket jogosult vizsgálni. A Tanács érvelése alapján Palesztina nemzetközi jogállásától függetlenül a részes állami jogállása és az érintett területekre vonatkozó önrendelkezési joga mentén teljes mértékben megállapítható területi joghatósága. Ugyanakkor a Tanács sokszor önmagának ellentmondva, túlbonyolított és megalapozatlan, a Bíróság korábbi esetjogát félredobott érveléssel hozta meg döntését, amelynek következtében nem volt képes arra, hogy kimerítően rendezni tudja a Palesztin eset területi implikációit. Egyrészt, elmulasztotta figyelembe venni azon nemzetközi jogforrásokat és tényállási elemeket, amelyek az ügy megítélése szempontjából kiemelkedő relevanciával rendelkeznek. Másrészt, téves következtetést vont le Palesztina Részes Állami jogállásából és a Palesztin-kérdés egyik alapidokumentumából, az ENSZ Közgyűlésének 67/19. számú határozatából. Harmadrészt pedig figyelmen kívül hagyta az érintett területek feletti szuverenitás és effektív kontroll kérdését valamint az Oslói Megállapodások vonatkozó rendelkezéseit, amelyek alapvetően meghatározzák Palesztin nemzetközi mozgásterét, így a büntetőjoghatóságnak a Bíróságra való átruházásának keretét. Az előadás során az eredeti indítványból kiindulva, a Bíróság határozatának főbb tartalmi elemei mentén mutatom be a döntés ellentmondásos és sok esetben erőltetett érvelését rávilágítva azok gyenge pontjaira és a levont következtetések által hordozott veszélyekre.

A szociális mezőgazdaság fogalma és modelljei

DR. OROSZ FLÓRA

Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Agrár- és Munkajogi Tanszék

Állam- és jogtudományi szekció

oroszflora93@gmail.com

Kulcsszavak: szociális mezőgazdaság, multifunkcionalitás, mezőgazdasági tevékenységi forma, zöld környezet, gazdasági-társadalmi-szociális-ökológiai funkció

A szociális mezőgazdaság egyre növekvő jelentőséggel bír Európa szerte, amely az innovatív mezőgazdasági megoldások megfelelő alternatívájának tekintendő. A zöld környezethez „visszatérve”, annak előnyeit ki- és felhasználva karolja fel a mentális betegséggel, testi fogyatékkal, hátrányos helyzettel, illetve más problémával küzdőket, akik önállóan nem képesek sorsukon, helyzetükön javítani, és így segítségre szorulnak. Opcionális modellként szolgál a társadalomban ott, ahol az állami egészségügyi és szociális szolgáltatás nem létezik vagy nem megfelelő. Sajátos módon az egészséges emberek számára is hasznos lehetőségeket kínál, akiknek a farm ismeretszerzést, képzést nyújt mezőgazdasági munkák végzése által, valamint segítségükre van a vidéki élet (újra)felfedezésében. A természet, illetve a természetben végzett mezőgazdasági tevékenységek központi szerepet játszanak, elsősorban terápiás, másodsorban ismeretátadó céllal. Az alapkövet szociális mezőgazdaság színhelye, a farm képi, amely biztosítja a szolgáltatást igénybe vevőknek a biztonságos, helyreállító zöld környezetben való készségfejlesztést, rehabilitációt és integrációt. A szociális farm azonban több vonatkozásban is túllép a hagyományos gazdaságokon. Kiszélesíti, elmélyíti, és új alapokra helyezi tevékenységeit, kapcsolatrendszerét. Az mezőgazdasági tevékenységeken kívül számos más funkciókra, nevezetesen társadalmi, szociális és ökológiai funkciókra is kiterjed szerepe. Így pl. munkát ad, integrálja a hátrányos helyzetűeket (szociális és foglalkoztatási szempontból), egyben hagyományokat őriz, gondozza a vidéki tájat, stb. Összességében tehát olyan innovatív, multifunkcionális mezőgazdasági tevékenységi formát jelent a szociális mezőgazdaság, amely valódi társadalmi és gazdasági jelentőséggel bír.

A szociális mezőgazdaság modelljei egyes európai országokban nagy hagyománnyal rendelkeznek, mint pl. Hollandiában, Olaszországban, hazánkban később, a 2000-es években jelent meg, ahol még mindig fejlődő szakaszban van a modell. Az egyes országok modelljeiben bár közös a mezőgazdasági tevékenység végzése, és a hátrányos helyzetű személyek felkarolása, mégis eltérő koncepció, szervezeti forma, pénzügyi támogatottság mentén szerveződnek a különböző elnevezéssel működő szociális mezőgazdaság modellel. Az egyre terjedő szektor felkeltette az Európai Unió figyelmét is, ugyanis Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) véleményt dolgozott ki ebben a témában, amiben megfogalmazta ajánlásait, következtetéseit. Többek között szorgalmazza a nemzeti és az EU-s szintű szabályozás kialakítását, a megfelelő fogalom-meghatározást, és a szociális mezőgazdaság különböző formáinak feltérképezését.

Az előadás célja a szociális mezőgazdaság fogalmának meghatározása, jelentőségének hangsúlyozása, illetve az Európában létező modelljei azonosítása, elemzése.

A ténybeli tévedés elmélete és gyakorlata az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekmények tekintetében

DR. GUBIS PHILIP

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Büntetőjogi Tanszék

Állam- és jogtudományi szekció

gubis.philip@gmail.com

Kulcsszavak: büntetőjog, tévedés, ténybeli tévedés, ténytévedés, büntethetőséget kizáró ok, error in persona, error in objecto, aberratio ictus, dolus generalis

A büntetőjogi tévedés a büntetőjogi felelősségre vonás akadályrendszerében a büntethetőséget kizáró (korlátozó) okok között foglal helyet, a szándékos bűnösség tudati oldalának hiányosságát jelenti, így a helyes felfogás szerint az elkövető bűnösségét zárja ki. Tévedés során tudatunk felcseréli a valót és valótlan, ennek okán helytelenül értékeli a valóságot. Mivel nem hanyagolható el a tévedés rendkívüli gyakorisága, így annak helyes elbírálása kardinális kérdésként jelentkezhet a büntetőeljárás során, hiszen az elkövető elítélése vagy éppen felmentése függhet tőle. Hatályos büntető törvénykönyvünk különbséget tesz a ténybeli tévedés és a társadalomra veszélyességben való tévedés között. A téma tekintetében ezek közül a ténybeli tévedéssel, – vagy archaikusabb megfogalmazásban – ténytévedéssel foglalkozom, annak elméleti megfontolásait szemügyre véve, továbbá gyakorlatával az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekmények aspektusában. A ténytévedések vizsgálata során a konstitutív erejű tényeknek van meghatározó szerepe a tényállás megvalósulása szempontjából, amely tényeket a törvényhozó általában alap- vagy minősítő körülményként értékeli, azonban nem kizárt, hogy általános részben szabályozott rendelkezés vagy tényálláson kívüli tény lesz konstitutív adott esetben. E szempontból külön kell vizsgálni, hogy a ténytévedés végül releváns vagy irreleváns lesz-e, utóbbi esetben nem hat ki a büntetőjogi minősítésre, a bűnösség megítélésére. Szintén fontos, hogy a konkrét életviszony és nem a jogi minősítés kapcsán kell tévedésben lennie az elkövetőnek. A judikatúra néhány tipikus esetét is kimunkálta a ténybeli tévedéseknek. Így a passzív alany személyében való tévedést (error in persona), az elkövetési tárgyban való tévedést (error in objecto), az elvétést (aberratio ictus) és az okozati összefüggésben való tévedéssel kapcsolatban a dolus generalist. A ténybeli tévedés értékelésének vizsgálata és az előbb említett nevesített esetek elméleti megalapozása mellett a joggyakorlatban történő előfordulásukra hozok példákat. Ennek során egyes jogesetek elemzésébe bocsátkozom, amelyek általában a Kúriáig vagy korábban a Legfelsőbb Bírósáig is eljutottak. Ezen jogeseteket pedig célirányosan olyan bűncselekmények tekintetében fogom bemutatni, amelyek az élet, a testi épség és az egészség ellen irányulnak, így például emberölés vagy testi sértés. Ennek során betekintést nyerhetünk, hogy az elkövető tudatának menthető vagy nem menthető tévedése milyen hatalmas jelentőséggel bírhat az igazságszolgáltatás során.

A terrorizmus büntető anyagi jogi definiálásának korlátjai az Egyesült Nemzetek Szervezetében

DR. PÉK RICHÁRD TAMÁS

Nemzeti Közszerológati Egyetem, Rendészettudományi Doktori Iskola

Állam- és jogtudományi szekció

pektamasrichard@gmail.com

Kulcsszavak: terrorizmus, anyagi büntetőjog, definíció, Egyesült Nemzetek Szervezete, Nemzetközi Büntetőbíróság

Az előadás nem kevesebbre vállalkozik, minthogy bemutassa a terrorizmus anyagi jogi büntetőjogi szabályozásának problémáját az egyetlen globális nemzetközi jogalkotó szervezet, az Egyesült Nemzetek Szervezete esetében. Az Egyesült Nemzetek Szervezetének mind a mai napig nem sikerült a terrorizmus egységes, nemzetközileg elfogadott büntető anyagi jogi definícióját megalkotni és elfogadtatni annak ellenére, hogy mind a Közgyűlés számos egyezményben, kiegészítő jegyzőkönyvben, mind a Biztonsági Tanács több határozatában már számtalan alkalommal foglalkozott a terrorizmussal, illetve annak egyes megjelenési formáit deklarálta, definiálta. Az egyezményeket, kiegészítő jegyzőkönyveket ratifikáló, Egyesült Nemzetek Szervezete tagjai részére jogalkotási kötelezettséget és kötelező jogi erővel bíró normát teremtett. A Biztonsági Tanács határozatai kötelező jogi erővel bíró döntést vagy szankciós normát jelentettek a tagok részére a legtöbb esetben. De az egységes, általános érvényű büntető anyagi jogi terrorizmus definíció – habár azt már az Egyesült Nemzetek Szervezete elődjének tekintett Nemzetek Szövetsége létrehozta – még mindig várat magára annak ellenére is, hogy külön ad-hoc bizottság foglalkozik annak megalkotásával. A bizottság tervezet formájában a fogalomra javaslatot is tett, melyet soha nem fogadtak el és így annak jogi kötőereje sincsen. Az előadás egyrészt arra keresi a választ, hogy mi lehet az oka annak, hogy csak részeselekményeket sikerült meghatározni és kötelező erővel szabályozni, másrészt a jogalkotási folyamat lehetséges akadályait, korlátjait veszi számba. Külön is kitérve a jogalkotási problémák mellett – a már hivatkozott bizottsági javaslatot is vizsgálva – a jogalkalmazási korlátokra is, melybe beletartozik a terrorizmus vonatkozásában a Nemzetközi Büntetőbíróság helyzetének elemzése is. Ezt követően tételesen bemutatom az egyes nehézségek, korlátok lehetséges feloldásának, megoldásának módjait, majd összegzésként javaslatokat fogalmazok meg az egységes büntető anyagi jogi definíció megalkotásának módjára, útjára vagy annak részbeni „korlátozott voltára”.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavasz Szél Konferencia

2021. május 28-30.

A versenyjog, a fogyasztóvédelem és az adatvédelem lehetséges találkozási pontjai a digitalizáció korában

OROSZI FANNI

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Doktori Iskola

Állam- és jogtudományi szekció

fannioroszi@gmail.com

Kulcsszavak: Versenyjog, Adatvédelem, Fogyasztóvédelem, Erőfölény, Facebook, Gazdasági Versenyhivatal, Európai Unió, Digitalizáció

A digitalizáció napjainkban életünk számos szegmensében szerepet játszik, amely azzal jár, hogy egyre több személyes adat kerül összegyűjtésre és felhasználásra nap mint nap. Ezek a személyes adatok egyfajta gazdasági értékkel is rendelkeznek, mely tényezőként szerepet játszhat különféle versenyjogi és fogyasztóvédelmi kérdésekben is. 2019 decemberében, egy fogyasztóvédelmi ügyben a Gazdasági Versenyhivatal 1,2 milliárd forint összegű bírságot szabott ki a Facebook ellen, mert az az általa nyújtott szolgáltatást ingyenesként hirdette, azonban a fogyasztók, habár nem kellett a szó megszokott értelmében fizetniük a közösségi média platform szolgáltatásaiért, 'adataikkal üzleti hasznot hajtottak a vállalkozásnak és így fizettek a szolgáltatásért'. 2019 februárjában a német versenyhatóság, a Bundeskartellamt megállapította, hogy a Facebook a szolgáltatásainak használatát függővé tette attól, hogy gyűjthet-e adatokat a platform felhasználóiról a platformon kívüli forrásokból, például a Facebook tulajdonában lévő WhatsApp vagy Instagram, és különböző, harmadik fél weboldalak használata esetén. Döntésében a német versenyhatóság azonban nem csupán, versenyjogi rendelkezésekre támaszkodott amikor megállapította, hogy a közösségi média platform visszaélt erőfölényével azáltal, hogy kizsákmányoló üzleti feltételeket alkalmazott. Mind a versenyjog, mind a fogyasztóvédelem új kihívások elé néz tehát az adatvédelem területén. Dolgozatomban vizsgálom mind az Európai Unió, mind a tagállami versenyhatóságok különböző területek ötvöztetésével hozott döntéseit. Dolgozatomban az alábbi kérdésekre keresem a választ: Mennyiben vonhatók be a személyes adatok használatával kapcsolatos kérdések versenyjogi és fogyasztóvédelmi ügyekbe? Mennyiben köthető egy személyes adatokkal kapcsolatos jogsértés egy vállalkozás erőfölényes helyzetéhez? Alapvető emberi jog-e a személyes adatok védelméhez való jog? Amennyiben igen, lehet-e tárgya a személyes adat bármilyen nemű szerződésnek és/vagy szolgáltatás nyújtásnak? Továbbá, amennyiben a személyes adatok védelméhez való jog alapvető emberi jog, mennyiben helytálló egy vállalkozás erőfölényes helyzetéhez kötni az azokkal kapcsolatos jogsértést?

Az E-sport jogász szemmel

DR. BENDES ÁKOS

Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári és Büntető Eljárásjogi Tanszék
Állam- és jogtudományi szekció

bendes.akos@ajk.pte.hu

Kulcsszavak: E-sport, jog, szabályozás, büntetőeljárás, büntetőjog

Kutatásom során az e-sport világában rejlő kérdésekkel szeretnék foglalkozni. Jelen tanulmányt egyfajta bevezetőnek, bemutatónak szánom a téma nagyságára, sokrétegeúségére tekintettel. Egyes kérdésekkel érintőlegesen foglalkoznék, míg bizonyos témákat a későbbiekben, a kutatásom során kívánok részletesebben kifejtetni. A tanulmányban felvetett kérdések elemzésével a későbbi kutatás irányvonalát kívánom meghatározni.

Foglalkozni kívánok az e-sport univerzumának megítélésével. Hogyan viszonyulnak az egyes egyének, társadalmi csoportok, nemzetek a videójátékok profi világához. Majd meg kívánom alaposabban nézni az e-sport árnyoldalának, a csalás problematikájának mibenlétét. Végezetül a videójátékokban megjelenő loot box szerencsejáték jellegével zárnám tanulmányomat

Viszont a leírtak tanulmányozásának megkezdése előtt érintőlegesen tárgyalni szükséges egyes kérdéseket. Ilyen az e-sport fogalmának a meghatározása. Minden valamire való tanulmány kísérletet tesz a fókuszba helyezett terület alapvető fogalmainak meghatározására. Ezt az utat követem én is az e-sport fogalma vonatkozásában. Hivatalosan az egész világon elismert egységes definíció hiányában több létező fogalom összehasonlításán keresztül igyekszem feltárni, melyek azok a lényeges fogalmi elemek, ismérvek, melyek az e-sport lényegi ismérvének eszenciáját adják. Próbálom feltárni az E-sport büntetőjogi és eljárásjogi szabályozottságát illetve annak hiányát.

Az egészséges munkakörnyezethez való jog

BERÉNYI LAURA

Miskolci Egyetem, Agrár- és Munkajogi Tanszék

Állam- és jogtudományi szekció

berenyi.laura95@gmail.com

Kulcsszavak: foglalkoztatás, egészséges munkakörnyezethez való jog, munkavédelem, globalizáció, hakeni gazdaság, pszichoszociális kockázati tényezők

A XXI. század változó társadalmi és gazdasági körülményei, a rohamos technológiai fejlődés a foglalkoztatás területére is jelentős hatást gyakorolnak. Ennek következtében, a felmerülő újabb és újabb kockázati tényezőkkel szembeni hatékony védelem érdekében kiemelten fontos a megfelelő jogalkotói fellépés, mely megteremtheti annak lehetőségét, hogy a foglalkoztatási jogviszonyok szereplői sikeresen alkalmazkodjanak a változásokhoz. Az egészséges munkakörnyezethez való jogosultság biztosítása kiemelt relevanciával bír - a klasszikus, munkaszerződésen alapuló munkaviszonyon túl – valamennyi, foglalkoztatásra irányuló jogviszony vonatkozásában. Kulcsfontosságú követelményként jelenik meg a jogviszonyban, tekintettel arra, hogy a megfelelő, egészséget nem veszélyeztető, biztonságos munkakörnyezet kialakítása és fenntartása jelentős mértékben meghatározhatja, hogy miként és meddig képes a jogviszony megfelelően betölteni rendeltetését. Hiszen a megfelelő munkafeltételek biztosítása a munkavállalók számára nélkülözhetetlen annak érdekében, hogy egészségüket megőrizve, a lehető legteljesebb mértékben képesek legyenek feladataik ellátására, mindezzel hozzájárulva a munkáltatói szervezet gazdasági versenyképességének, termelékenységének fenntartásához. Ezen kontextusra tekintettel véleményem szerint a munkahelyi biztonság és egészség tárgyköre nemzetgazdasági jelentőségű területként aposztrofálható, így nem mellőzhető a megfelelő mértékű aktív állami szerepvállalás a szabályozást illetően, meghatározva ezáltal a kereteket, illetőleg az ezek tartalmát biztosító részletszabályok körét. Az egészséges munkakörnyezethez való jogosultság biztosításának vonatkozásában kiemelten fontos kérdésnek vélem többek között az internetes munkavégzési formák vonatkozásában felmerülő pszichoszociális kockázati tényezők kezelésének problematikáját, melyek napjainkban egyre változatosabb formában jelennek meg, fokozott veszélynek kitéve a munkavégzőket.

Az elvárhatóság mércéi a segítségnyújtás elmulasztásának joggyakorlatában

NÉMETH GYÖRGY ATTILA

Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Bűnügyi Tudományok Intézete

Állam- és jogtudományi szekció

nemethgyurika@gmail.com

Kulcsszavak: segítségnyújtás elmulasztása, elvárhatóság

A doktori kutatásaim középpontjában a magyar anyagi büntetőjogban, büntetőjogi dogmatikában előforduló különböző értelmű elvárhatóság-fogalmak állnak. Jelen előadásomban e kutatási programnak egy kis szeletét és ezzel összefüggő néhány részeredményemet szeretném bemutatni. A segítségnyújtás elmulasztásának tényállásában (Btk. 166. §) szereplő elvárhatóság fogalom mércéit, tehát, hogy adott szituációban milyen segítségnyújtó magatartás várható el a norma címzettjétől, két típusú jogforrás határozza meg:

1. Ágazati jogszabályok, amelyek már egy-egy életviszonyra konkretizálva, de még mindig általános mércéként határozzák meg a sérült vagy veszélyben lévő személynek nyújtandó segítséget. (Pl. KRESZ, hajózási rendelet stb.)

2. Az eseti döntések, amelyek tovább konkretizálják az ágazati jogszabályokban meghatározott elvárhatósági mércéket avval, hogy egy meghatározott esetre alkalmazzák azokat.

Az előadásban a hazai bírói gyakorlat széleskörű elemzésének bemutatásával elsősorban arra a kérdésre keresem a választ, hogy milyen mércék kristályosodtak ki a segítségnyújtás elvárhatóságával összefüggésben, illetve melyek azok a körülmények, amelyek csökkenthetik vagy adott esetben ki is zárhatják az elkövető által nyújtandó segítség elvárhatóságát.

Az elvárhatóságnak a tényállás szintjén a funkciója kettős:

Egyrészt a mulasztás két dogmatikai ismervét (a cselekvési lehetőséget és képességet) a tényállás szintjén hivatott konkretizálni, másrészt az elvárhatóság ismervének van egy felelősséget szűkítő további funkciója is.

Ha jobban szemügyre vesszük a határozatokat, akkor láthatjuk, hogy elvárhatóság hiánya okából akkor is születnek felmentő ítéletek, ha a vádlottnak a cselekvési lehetősége és képessége egyébként megvolt arra, hogy segítséget nyújtson. Az, hogy mi ennek a mércének a sajátossága, úgy deríthetjük ki, hogy megvizsgáljuk a bírósági határozatokban felbukkanó egyes – bizonyos szempontból – rendkívüli körülményeket, amelyek adott esetben – a cselekvési lehetőség és képesség megléte mellett is kizárhatják, illetve csökkenthetik a segítségnyújtó magatartás elvárhatóságát.

Az eddigi kutatásaim során 4 ilyen tipikus esetkör különítettem el egymástól: (1) a támadástól való félelmet, (2) a segítségnyújtás visszautasítását, (3) a nem elvárható önveszélyeztetést, valamint (4) a megelőző szándékos bűncselekmény elkövetését. Eme ismérvek részletes bemutatására eseti döntések elemzésén keresztül kívánok kísérletet tenni.

Az emberiesség elleni bűncselekményekkel kapcsolatos nemzetközi bűnmegelőzési kötelezettségek

DR. PAPP PETRA

Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Bűnügyi Tudományok Intézete

Állam- és jogtudományi szekció

papp.petra@kre.hu

Kulcsszavak:

Az olyan kegyetlenkedéseket követően, mint amelyeket Németországban, Ruandában és a volt Jugoszlávia területén elkövetettek, a nemzetközi közösség már többször kijelentette, hogy ezek a bűncselekmények soha többé (never again) nem fordulhatnak elő.

Az ígéret ellenére – jelenleg is – a világon számos országban látható, tapasztalható ezen bűncselekmények valamelyike, így például Mianmarban, ahol rohingja emberek ezreit ölik meg és üldözik.

A népiirtás megelőzésének kötelezettsége megalapozott, azonban lehetnek bizonytalanságok az emberiesség elleni bűncselekmények (értem ez alatt a Btk. 143. §-ában szabályozott deliktumot, angol terminológiával crimes against humanity, ez alapján többes számban használok magyarul a kifejezést) megelőzésének kötelezettsége körül.

Ez a tanulmány azt vizsgálja, hogy létezik-e erga omnes kötelezettség az emberiesség elleni bűncselekmények megelőzésére, és ha igen, milyen megelőző intézkedéseket kell hozniuk az államoknak.

Jelenleg az emberiesség elleni bűncselekmények tárgyában nem született nemzetközi egyezmény. Ennek hiánya a „soha többé” ígéretének kielégítését is szolgálná, valamint segíthetne hatékonyan megelőzni a nemzetközi bűncselekményeket. Nem utolsó sorban egy egységes nemzetközi dokumentum a további vitás kérdéseket is megválaszolná, hézagpótló szerepet tölthetne be a jogalkalmazás számára.

A tanulmányban számos kérdésre keresem választ, többek között az alábbiakra:

- 1.) Mi az emberiesség elleni bűncselekmények definíciója? Milyen helyzetekre terjed ki az ún. 2001. évi felelősségi szabályok?
- 2.) Hogyan alakult ki a megelőzési kötelezettség, és mit tartalmaz az emberiesség elleni bűncselekményekkel kapcsolatban?
- 3.) Milyen megelőző intézkedések léteznek az emberiesség elleni bűncselekményekkel kapcsolatban, és hogyan hatékonyak?

Az ENSZ Alapokmány egyes rendelkezéseinek relevanciája a kibertámadások megítélésében

MRAVIK BALÁZS ÁRON

Állam- és jogtudományi szekció

mravik94@gmail.com

Kulcsszavak: ENSZ Alapokmány, erőszak tilalma, fegyveres támadás, önvédelemhez való jog, kibertér, kibertámadás

Az erőszak alkalmazása és az önvédelem joga évtizedek óta a nemzetközi közjog széleskörűen és kimerítően tárgyalt témaköre. A II. világháborút követően szinte minden területét tanulmányozták és kutatták már, így néhány évvel ezelőttig nehéz lett volna „érintetlen” témát találni e téren. A 2001. szeptember 11-i terrorcselekmények azonban új lendületet adtak a nemzetközi közjog ezen térszínének több szempontból is. Kis túlzással ehhez az új lendülethez lehetne hasonlítani – bár kevésbé drasztikus és pontosan meghatározható fordulóponttal – a kibertevékenységek egyre frekvenciáltabb és súlyosabb megjelenését is. Így lehet, hogy ismét indokolt visszatérni az immáron kimerítettnek hitt téma alapvető problémáihoz az ENSZ Alapokmány releváns rendelkezéseinek vizsgálatával, mivel a kibertérben, mint ötödik hadszíntéren az erőszak alkalmazása, fegyveres támadás, ennek kapcsán pedig az önvédelem kérdései jelenlegi keretek közötti értékelése ismét nehézkessé (és ami még problémásabb) vitatottá vált. Napjainkban már nem csupán elméleti kérdésként merül fel akár a kibertámadások lehetősége, akár az azokra való reagálás, válaszreakció mikéntjeinek és kérdése. Vajon a válasz ezekre a kérdésekre abban az Alapokmányban van, amelynek aláírásakor csupán a mai értelemben vett számítógépek őse létezett csak? A tanulmány fő kérdései közé tartozik tehát, hogy lehet-e, kell-e az Alapokmány rendelkezéseit alkalmazni a kibertérben elkövetett cselekmények kontextusában. Mely esetekben minősülnek a kibertérben elkövetett cselekmények fegyveres támadásnak? Amennyiben egy cselekmény az ENSZ Alapokmány szerint erőszak alkalmazásának minősül, úgy az ellen a megtámadott állam jogosult az önvédelem jogával élni hasonló eszközökkel válaszolni. De vajon értékelhető fegyveres támadásként egy kibertérben elkövetett támadás? Tanulmányomban emellett érvelek, hogy az Alapokmány rendelkezései alkalmazhatók a kibertérben is, továbbá ismertetem ennek mikéntjét is. Ennek során figyelembe veszem az egyes államok és nemzetközi szervezetek, illetve azok egyes munkacsoportjai nyilvánosságra hozott álláspontjait a kérdésben, mégpedig azzal a céllal, hogy az elméleti lehetőségeken túlmutatva, a téma reális, napjainkban zajló fejlődési útjával és irányával támasszam alá érvelésemet.

Az Európai Unió bővülő jogállamisági eszköztára

GÁT ÁKOS BENCE

Nemzeti Közszerológati Egyetem, Európa Stratégia Kutatóintézet

Állam- és jogtudományi szekció

gat.akos.bence@uni-nke.hu

Kulcsszavak: jogállamiság, európai jogállamiság-politika, európai közigazgatás, jogállamisági eljárások, jogállamisági kondicionalitás, uniós hatáskörmegosztás

Az uniós intézmények a 2010-es évtizedben a jogállamiság fogalmát felhasználva új európai közpolitikát alakítottak ki, melyen keresztül az Unió a tagállamok felett egyre szélesebb ellenőrzési jogköröket szerez magának. Az Unió föderális jegyeit erősítő jogállamiság-politika kiépítésében az Európai Parlament és az Európai Bizottság, kisebb mértékben pedig a Tanács játszották a főszerepet.

A Bizottság 2014-ben létrehozta az első uniós jogállamisági mechanizmust, az úgynevezett „jogállamiság megerősítését szolgáló uniós keretet”, majd 2019-ben bevezette a minden tagállamra kiterjedő, éves jogállamisági jelentés rendszerét és 2020-ban közzé is tette első ilyen jelentését.

Az Európai Parlament az elmúlt évtizedben folyamatosan szorgalmazta egy széleskörű uniós jogállamisági mechanizmus kialakítását, melyben magának is kulcsszerepet szánt. Az erre való első felhívás a 2013-as Tavares-jelentésben jelent meg sommásan. 2016-ban a Parlament részletes javaslatot tett a demokráciával, a jogállamisággal és az alapvető jogokkal foglalkozó uniós mechanizmusra, amely javaslatot több alkalommal, legutóbb 2020 októberében is megismételt.

A Tanács a Bizottsághoz és a Parlamenthez képest mértéktartóbban járt el, és a tagállamok közötti eszmecserén alapuló éves jogállamisági párbeszédet vezetett be 2014-től, amely nagyobb tiszteletet tanúsít a tagállamok nemzeti szuverenitásának, mint azok a megoldások, amelyeket az Unió két másik szupranacionális intézménye javasolt. Ez egyrészt a tagállamok képviselőiből álló intézmény természetére, valamint akkori politikai összetételére vezethető vissza. Másrészt, a Tanács visszafogottságát indokolhatta, hogy Jogi Szolgálat a Bizottság jogállamisági keretét éles jogi kritikával illette, megállapítva, hogy az EUSZ. 7. cikkén kívül a tagállamok feletti uniós szintű jogállamisági kontrollnak az uniós alapszerződések értelmében nincs jogalapja.

Az Európai Unió jogállamisági eszköztárát az Unió 2021-2027-as időszakra vonatkozó többéves költségvetéséről szóló tárgyalásokon újabb eszközzel, a költségvetésbe bevezetett úgynevezett jogállamisági kondicionalitással próbálták meg kiegészíteni. Ez az új eszköz végül nem a Bizottság és a Parlament eredeti célkitűzéseinek megfelelően valósult meg. A vonatkozó rendelet alkalmazásának körülményei azonban jelenleg is vita tárgyát képezik.

Az előadás a fenti elemeken keresztül bemutatja, hogyan bővült ki folyamatosan az Európai Unió jogállamisági eszköztára, és külön hangsúlyt fektet a folyamat legfontosabb mozzanataira.

Az influencerek, a deepfake és az „elillanó magánélet” nyomában, avagy a közéleti szereplők személyiségi jogvédelmének aktuális kihívásai

DR. HALÁSZ CSERGE

Civilisztikai Tudományok Intézete, Polgári Jogi Tanszék

Állam- és jogtudományi szekció

ha.csenge0701@gmail.com

Kulcsszavak: közéleti szereplők, magánülethez való jog, személyiségi jogok, influencer, privacy, deepfake, közösségi média

A közügyek szabad vitatása, és vele együtt a közéleti szerepet vállaló jogalanyok „többlet-tűrési” kötelezettsége a demokratikus berendezkedésű államokban érvényesülő, kiemelt jelentőségű követelményt jelent. Napjainkban ez a helyzet nyilvánvalóan megváltozott, azonban a közéleti szereplők személyi körének meghatározása és személyiségi jogi védelmük határainak megrajzolása számos, aktuális kérdést vet fel.

Ezen kérdések tisztázása érdekében egy rövid dogmatikai és rendszertani áttekintés megtételére van szükség, amelynek keretében szót ejtek a közéleti szerepet betöltő jogalanyok csoportjának meghatározása érdekében született néhány tudományos és joggyakorlatból származó kísérletről, majd bemutatom a saját nézőpontomat is e személyi kör lehetséges definiálására vonatkozóan.

Az elméleti áttekintés megtétele után a közéleti szereplők személyiségi jogvédelmének aktuális kérdéseit teszem vizsgálat tárgyává, amely körében kiemelt szerepe van az egyes online felületeknek.

E tekintetben fontos, vizsgálandó kérdést vetnek fel az egyes közéleti szereplők „privát” közösségi oldalán közzétett információk felhasználhatóságának kérdései, illetve az online híroldalak tevékenysége, amelyek a hazai bírói gyakorlat tendenciái szerint, rendkívül gyakran sértik meg a közéleti szerepet vállaló jogalanyok személyiségi jogait.

Külön problémakörként jelentkezik az online véleményvezérek, vagyis az influencerek jogi helyzete, hiszen jelenleg nyitott kérdést jelent, hogy az efféle szerepet vállaló jogalanyok közéleti szereplőnek minősülnek-e?

A technológiai újdonságok mentén szintén fontos, vizsgálandó tárgykört jelentenek az ún. deepfake felvételek személyiségi jogi vonatkozásai, amelyek tipikusan és leggyakrabban közéleti szereplőkről szóló videók manipulálásban öltenek testet.

Az online világban megjelenő novumok egyértelmű kihívások elé állítják a jogalkotót és a jogalkalmazót egyaránt, hiszen a technológia fejlődése olyan rohamos ütemet diktál, amelyre vonatkozóan a jog mindig utólagos válasszal tud szolgálni. Előadásomban a legfontosabb jogi kérdések felvázolása után, előremutató következtetések levonására törekszem.

Az önvezető autók kártérítési felelőssége

SZABÓ ANDRÁS

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Polgári Jogi Tanszék

Állam- és jogtudományi szekció

szandras@staff.elte.hu

Kulcsszavak: Kártérítési jog, termékfelelősség, veszélyes üzemi felelősség

Előadásomban az önvezető autókkal kapcsolatos kártérítési felelősség kérdéseit kívánom röviden vizsgálni. Először is definiálni kívánom, hogy milyen szintjei vannak az önvezetésnek, illetve az automatizáltságnak, ahhoz, hogy tisztázásra kerüljenek, hogy mikortól releváns az önvezető autókkal kapcsolatos jelenlegi és a tömeges elterjedés esetén felmerülő új kártérítési felelősségi kérdések témaköréről beszélni és meddig egyértelmű, hogy a jelenlegi rendszer további problémák nélkül alkalmazható, illetve mikortól szükséges átgondolni a jelenlegi felelősségi rendszer módosítását megfontolni.

Ezt követően az egyes felelősségi alakzatokat ismertetném, hogy melyiknek milyen előnyei vannak és hátrányai a jelenlegi rendszerben, milyen hiányosságaik lennének arra az esetre, ha a probléma megoldásaként valamelyik mellett tenné le a voksát a jogalkotás vagy a jogalkalmazás az önvezető autók által okozott károk tekintetében. Kitérnék a termékfelelősségre, a veszélyes üzemi felelősségre, a szerződésen kívül okozott károk kérdéskörére, hogy melyiknek mik lehetnének az előnyei és hátrányai, illetve a jogági jogellenességek függetlenségének kérdéskörét is röviden megemlíteném, mint potenciális probléma a témában.

Az egyes felelősségi alakzatok rövid ismertetését követően ismertetném az egyes felelősségi alakzatokhoz kapcsolódóan azon személyeket, akikre a felelősséget az adott alakzatok telepítik és milyen szabályok mentén mentesülhetnek a felelősség alól az adott alakzat alapján és ezek milyen nehézséget rejtenek magukban, illetve melyiket vélem kerülendőnek az egységes bírói gyakorlat és a mindenki számára érthető gyakorlat kialakítása érdekében.

Végezetül de lege ferenda javaslatot fogalmaznék meg arra az esetre, ha a jogalkotás és a jogtudomány nyitott lenne a jelenlegi rendszer megváltoztatására az alapján, hogy az önvezetés elterjedése jelentős mértékben befolyásolná a közlekedés jelenleg alkalmazott formáit, illetve az alapján, hogy milyen mértékű csökkenést hozhat a balesetek számában a vezetői hibák kiiktatása és ennek okán miért van szükség a gyártók és egyéb szolgáltatók felelősségének hangsúlyosabbá tételére a gépjármű használók javára.

Az orvos büntetőjogi felelősségének korai előképei Magyarországon

JUHÁSZ GYÖRGY

Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Büntetőjogi és Kriminológiai Tanszék

Állam- és jogtudományi szekció

juhaszgyuri@icloud.com

Kulcsszavak: büntetőjog, foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés, orvosi műhiba, jogtörténet

Az orvosi felelősség joga ellenben más jogintézményekkel nem rendelkezik régre visszanyúló múlttal, amelyet magyarázhat azon körülmény, hogy az orvosi hivatás hazánkban viszonylag csak későn jelent meg. A XVI. században az orvosok kizárólag belgyógyászati tevékenységet végeztek, a „külgyógyászati”, mai értelemben vett sebészeti, sebellátási tevékenységet a borbélyok művelték. A felelősség kérdése már ekkor felmerült, mivel Bethlen Gábor 1625. évben kelt rendeletében egyrészt büntetni rendelte a borbélyok általi gondatlan halálokozást, másrészt a kuruzslást halálbüntetéssel szankcionálta.

Az 1795. évi első magyar büntető-kódex tervezetben az orvoslással kapcsolatosan az emberölés minősített esetei között enyhítő körülményként szerepelt azon eset, ha a sértett halála nem közvetlenül a tettesi cselekmény kapcsán állt be, hanem az orvos vétké vagy hanyagsága miatt közvetetten következett be. A kódex az orvost kizárólag a tiltott vagy nem megfelelően elkészített orvosság árusítása esetén rendelte büntetni, ha a szándéka a sértett halálára, mint eredményre nem terjedt ki.

Az 1839. évben Gál László által megalkotott büntető törvénykönyv-tervezet szabályozni rendelte a szülő nő saját, valamint a dajka, továbbá az orvosok, a sebészek, a bábák és a gyógyszerészek felelősségét. A tervezet kötelező jelleggel írta elő az orvos segítségnyújtási és tájékoztatási kötelezettségét.

Az 1843. évi büntető javaslatokban az emberölés és testi sértés normái között megjelent azon körülmény, ha az orvos az általa kezelt betegnek súlyos testi sértést okozott, vagy a kezeléstől számított harminc napon belül életét veszítette, akkor vétkes vigyázatlan magatartás esetén az orvos büntetőjogi felelősséggel tartozott volna.

A szabadságharc bukását követően, az 1852. évben az akkori neoabszolutista vezetés az osztrák büntető kódexet léptette hatályba. Az osztrák büntető törvény, a Straf-Gesetzblatt szintén nem önálló tényállásként, hanem a gondatlan emberölés és a gondatlan súlyos testi sértés minősített alakzataként rendelte büntetni a hivatásánál, foglalkozásánál fogva magasabb gondosság elmulasztása esetén azzal összefüggésben bekövetkezett káros eseményeket okozóit.

Pauler Tivadar tankönyvében – a korábbi tervezetekkel megegyezően – a gyilkosság elemzése kapcsán, a megengedett halálokozó cselekmények körében, azaz mint büntethetőséget kizáró ok nevesítette a veszélyben lévő, terhes anya méhmagzat életének orvos, sebész, vagy szülész által, a veszély elhárítása érdekében történő kioltását.

Hazánkban a jogalkotó a műhiba fogalmát először az 1876. évi XIV. tc. a közegészségügyről 47. §-ban határozta meg, amely a következőképpen rendelkezett: „A gyakorlatra jogosított orvos a gyógy mód alkalmazásában nem korlátozható, működésére nézve azonban az állam ellenőrködése alatt áll, és az általa elkövetett műhibákért felelős.” A közegészségügyi

törvénycikk a saját korában haladó szemléletűnek számított, ugyanis a műhiba fogalmát csupán hat évvel a törvény hatálybalépése előtt alkotta meg Rudolf Virchow kórboncnok.

Az uniós tagság és az uniós jog hatásgyakorlásának egyes kérdései a kétoldalú szociális biztonsági egyezményes rendszerünkben, különös tekintettel a Gottardo esetre

MÉSZÁROS ÁRPÁD

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Nemzetközi magánjogi és európai gazdasági jogi tanszék
Állam- és jogtudományi szekció

meszarp9953@gmail.com

Kulcsszavak: szociális biztonság, kétoldalú egyezmény, Gottardo klauzula

Magyarország a nem EU tagállam, harmadik országokkal együttesen kialakított szociális biztonsági védelmet adó hálóját elsődlegesen kétoldalú egyezmények útján biztosítja és fejleszti. Érdemes azt megvizsgálni, hogy az Európai Unió tagállamainak, és így hazánk kétoldalú szociális biztonsági kapcsolataira milyen hatással van e hagyományosan kizárólagos nemzeti kompetenciába tartozó területen az uniós jog. Együttműködési és társulási megállapodásokat – a szociális biztonság területére kihatóan több-kevesebb sikerrel - maga az EU is számos partnerrel köt a mai napig. Az uniós jognak a tagállami kétoldalú szerződésekre a gyakorlatban mind erőteljesebb és közvetlenebb hatásgyakorlását figyelembe véve értelemeszerűen merül fel a kérdés, hogy milyen fejlődési irányok várhatóak az uniós jog és intézményrendszerben e területen.

Néhány kiemelt specifikus és érzékeny téma különösen segíthet azt beazonosítani, hogy az európai uniós jog elméletileg és gyakorlatilag milyen hatásokat gyakorol a nemzeti szerződéskötési folyamatokra elvekre és gyakorlatra. Az uniós jog bilaterális egyezményekre gyakorolt hatásai közül az egyik legmarkánsabbként a tagállami kötelezettségekből fakadó, a szabályozási szabadság korlátaira rámutató esetjogot érdemes megvizsgálni. A kitűzött cél elérését célzó vizsgálatok egy fontos eleme az esetjog elemzése, különös tekintettel C-55/00 – Gottardo (az Európai Bíróság 2002 január 15-ei) ítéletének vizsgálatára.

E tekintetben különösen jelentős az ún. Gottardo klauzula kérdésköre a magyar egyezményekben. Bár nem uniós előírás, de Magyarország európai uniós kötelezettségeinek érvényre juttatására vonatkozó szabályt az egyezmények általában direkt rendelkezéssel tartalmazznak. Azaz Magyarország minden esetben azonos feltételekkel kezeli az Európai Unió valamennyi állampolgárát, függetlenül attól, hogy azok magyar vagy másik európai uniós tagállam állampolgárai. Az egyezmény önálló cikkében foglalt ún. EU klauzula, ha nem is mindig azonos szövegezéssel, de tartalmilag rögzíti, hogy az egyezmény nem befolyásolja azokat a kötelezettségeket, amelyek Magyarország Európai Unió tagságából fakadnak. Ezen egyoldalú deklarációval, annak az egyezményben való megjelenítésével Magyarország eleget tesz számon kérhető uniós kötelezettségének.

Ugyanakkor ennek a szabálynak a végrehajtásában jól láthatóan az egyoldalú kötelezettségvállalás csak akkor működik, ha a szerződéses partner kész adminisztratív segítséget nyújtani az egyoldalú deklarációt tevő szerződéskötő félnek feladatai ellátásához. A Gottardo eset tehát nagyon konkrétan rámutatott az egyezmények megalkotásának folyamatában az uniós jog közvetlen hatására. E módon nagyon jó alapot jelent az uniós esetjog további vizsgálatára is.

Egy új adatgazdasági koncepció: a nemzeti adatvagyon

SZIKSZAI MARCELL

Miskolci Egyetem, Jogelméleti és Jogszociológiai Tanszék

Állam- és jogtudományi szekció

szikszai.marcell@gmail.com

Kulcsszavak: nemzeti adatvagyon, információs jogok, adatvédelem, adatvédelmi jog, információs szabadság, közérdekű adatok

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium a 2020 júniusában meghirdetett új Nemzeti Digitális Stratégiájában a nemzeti adatvagyon szabályozásának megújítását tűzte ki célul. Ennek keretében 2020 október 20-án felállították a Nemzeti Adatvagyon Ügynökséget, amely az adatvagyonnal kapcsolatos kérelmeket bírálja majd el, illetve ennek technikai megvalósításáért lesz felelős. Ezt követően 2021 februárjában hozták nyilvánosságra a T/14949. törvényjavaslatot a tárgykörben, amely jelen sorok írásakor még elfogadásra vár. A koncepció lényege, hogy a szervezet állami adatbázisok felhasználásával olyan elemzéseket készít, amelyeket gazdaságilag lehet hasznosítani.

E koncepciónak több vetülete is van. Egyrészt a jelenlegi törvényjavaslat is foglalkozik azzal, hogy a jelenlegi információs jogi dogmatikába megfelelően illeszkedjen a nemzeti adatvagyon új adatköre. Másrészt elengedhetetlen a nemzeti adatvagyon koncepciójának gazdasági háttérét is vizsgálni, hiszen a célja alapvetően állami oldalon a profitszerzés, a magánszektorban pedig a gazdasági élet szereplőinek is érdekében áll a rendszerezett állami adatbázisok hozzáférhetősége. A kezdeményezés illik abba a jelenlegi felfogásba, miszerint az adat az új olaj, egyben egy ilyen szabályozás más kutatások előfeltételeit is biztosíthatja többek között a mesterséges intelligencia fejlődése terén. Mindez pedig a kutatások szempontjából is releváns, hiszen a tudományos életet is serkenti, ha több rendszerezett állami adat áll rendelkezésére. Végül elengedhetetlen vizsgálni mindezeknek a technológiai feltételeit is, hiszen most is hatályos a nemzeti adatvagyonról szóló 2010. évi CLVII. törvény. Ez azt jelenti, hogy már egy régebb óta létező elképzelésről van szó, ennek viszont a technikai feltételei csupán a közelmúltban valósultak meg az új Big Data adatkezelés következtében.

Ebből kifolyólag ismertetendő a nemzeti adatvagyon korábbi szabályozása és a jelenleg várható törvény is, valamint e terület most még tág teret enged a de lege ferenda javaslatoknak is. Bár gazdasági oldalról könnyebb elismerni ezen új koncepció hasznosságát, fontos tisztázni, hogy az adatvédelem és az információs szabadság szempontjából milyen garanciális szabályokat és intézményeket lehet felállítani ezen a területen, illetve ezek hogyan valósulhatnak meg, valamint számos olyan kérdés is felmerül, amik várhatóan további szabályozás alá fognak kerülni.

Fogyasztóvédelmen innen és túl - Gondolatok a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok világából

SIVÁK VERONIKA

Állam- és jogtudományi szekció

sivakveronika99@gmail.com

Kulcsszavak: fogyasztóvédelem, tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok

Az Európai Unió 2005-ben fogadta el a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelvet, melyet hazánk 2008-ban implementált. A szabályozás célja, hogy egységesítse a fogyasztóvédelmi jogot az Unió területén, és ezáltal magasabb fokú jogbiztonságot teremtsen, és a fogyasztóvédelem magas szintjét valósítsa meg. Az előadás ezen irányelv bizonyos pontjaira fókuszál, és ragad ki egy-egy gondolatot a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok világából.

Az előadás összeveti a tisztességtelenség-tisztesség fogalmaknak a különböző jogterületeken meglévő erkölcsi-jogi megközelítését, bemutatva ezek szerepét a közjog, a magánjog és a fogyasztóvédelem területén. Ezután bemutatja az irányelv megalkotásának szükségességét, majd az irányelv felépítését követve részletezi az egyes szabályozási szinteket, ezeknek egymáshoz való kapcsolatát. Az előadás középpontjában az áll, hogy az elmúlt, több mint egy évtizedben az irányelv a benne foglalt rendelkezések érvényesülésének milyen mértékben tudott eleget tenni. Ennek a kérdésnek feltárására a vonatkozó hazai és uniós joggyakorlatokon keresztül kerül sor, valamint az elsődleges kutatási eszközeként szolgáló kérdőív segítségével, mely a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok mindennapokban való megjelenését mérte fel. Az előadás a de lege lata és de lege ferenda gondolatok mentén összegzi a kutatás során feltárt eredményeket, és mutatja be a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok lehetséges szabályozási irányaira vonatkozó javaslatokat.

Globális nyugdíjpolitika: a világbanki koncepció kritikája

DEZSE TIVADAR

Miskolci Egyetem, Deák Ferenc Doktori Iskola

Állam- és jogtudományi szekció

qjodezse@uni-miskolc.hu

Kulcsszavak: világbank, nyugdíjrendszer

A tőkésített magánnyugdíjalapok mellett érvelő közgazdászok az állami felosztó-kirovó rendszerek leváltásától makroszinten a megtakarítások gyarapodását, a pénzügyi, illetve munkaerő-piacok hatékonyabbá válását, hosszú távon pedig a gazdaság növekedését várták, mikroszinten a nyugdíjjárulék (mintegy egyharmados) csökkenésével számoltak.

Az 1990-es évektől kezdődően a világ harmincnál is több országában hajtottak végre a Világbank intenciói alapján nyugdíjreformokat. Főként Dél- és Közép-Amerikában, valamint Közép- és Kelet-Európában jöttek létre többpilléres nyugdíjrendszerek, és ekkor még úgy tűnt: a változás csak ezeket a régiókat érinti. A 2000-es évek első évtizedében azonban már Afrika, majd Ázsia egyes országaiban is hajtottak végre nyugdíjreformot, vagyis egyértelművé vált, hogy egy globális trendről van szó.

A Világbank gyakran élt a közvetett befolyásolás módszerével, ami jellemzően vagy meggyőzést, vagy kényszerítést jelentett. A kényszerítés tipikus módszerének számított az, amikor egy ország úgy kapott kölcsönt, vagy úgy válhatott egy nemzetközi szervezet tagjává, ha teljesít bizonyos előfeltételeket, in concreto, végrehajtja a nyugdíjreformot.

Előadásomban röviden összefoglalom a reformokat megelőző állapotokat, bemutatom a reformokhoz vezető utat és a Világbank koncepcióját, és annak kritikáját.

Házasság, szerelem, tartózkodási jogosultságot igazoló okmány – a családi kapcsolatok létesítésével visszaélés jogi tárgyának vizsgálata

DR. KANYUK PETRA ÁGNES

Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Büntetőjogi és Kriminológiai Tanszék

Állam- és jogtudományi szekció

kanyuk.petra@gmail.com

Kulcsszavak: családi kapcsolatok létesítésével visszaélés, migráció, érdekkapcsolat, jogi tárgy, tartózkodási jogosultságot igazoló okmány

A szakirodalom a Btk. 355. §-a által bevezetett új, a közigazgatás rendje elleni bűncselekmények között elhelyezkedő családi kapcsolatok létesítésével visszaélés jogi tárgyaként a különböző érdekek, értékek tekintetében három csoportra osztható: van, ahol egyedül a családi kapcsolatok természetes (anyagiaságtól mentes) rendje jelenik meg, habár megjegyzendő, hogy ugyanezen mű legújabb kiadása már a második csoportunkba tartozik, módosított tartalommal egyaránt megjelöli ugyanis a családi kapcsolatok befolyástól mentes, szabad akaraton nyugvó kialakításához kapcsolódó társadalmi érdeket, ezen túlmenően pedig a tartózkodási jogcím megszerzésének törvényes rendjét is. Ehhez hasonló, bár fordított sorrendben történő listázással máshol is találkozunk, az állampolgársági viszonyok és a családi kapcsolatok tisztaságát, érdek nélküli kialakulását és fenntartását jelölve meg jogi tárgyként és némi átmenetet jelent a felállított kategóriáink között az az elemzés is, ahol, bár az illegális migráció elleni fellépéshez fűződő társadalmi érdek jelenik meg, mégis, a kifejtés ezt követően rögtön az állam Alaptörvényben rögzített, a házasság és a család védelmére vonatkozó kötelezettségének felhívásával folytatódik. A feldolgozások többsége alapján pedig, az indokolás szövegével egyezően, a tényállás egyedül az Európai Unió területén tartózkodás rendjét, az illegális migráció elleni fellépést, a jelenség visszaszorításához fűződő társadalmi érdeket, az illegális migráció elleni küzdelmet részesíti védelemben.

A jogi tárgynak a rendszerimmanens, alapvetően a bírói jogértelmezésre hatást gyakorló funkciója mellett ismert annak az ún. rendszerkritikus funkciója is, amely szemlélettel tartalmilag is kérdésessé lehet tenni a jogalkotó azon döntését, hogy mely jogi tárgyakat védi és melyeket nem, ily módon állást lehet foglalni a kriminalizáció és dekriminalizáció kérdésében, természetesen ebből fakad az is, hogy ezen módszer alapvetően a tudomány, a kriminálpolitika – és semmiképpen sem a jogalkalmazás – területén bírhat relevanciával. Mindez szoros kapcsolatban áll, sőt, annak fordítottjaként a büntetendővé nyilvánítás indokolását, tartalmi legitimálását hivatott szolgálni a jogi tárgy és a materiális jogellenesség párosa, amelyek közötti logikai kapcsolat elvitathatatlan: jogi tárgy nélkül nincs materiális jogellenesség, ahogyan bűncselekmény sem. Mindezek ismeretében érdekes, hogy konkrétan a vizsgált tényállásunkat elemezve egy feldolgozás arra a következtetésre jutott, hogy annak hiányzik a jogi tárgya, hiszen nem is veszélyes a társadalomra, másképp szólva, az materiálisan nem jogellenes.

Az érvelés cáfolatára előadásomban az Európai Bizottság érdekházasságokat értelmező Kézikönyvét, az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatát, a Kúria Idegenrendészeti joggyakorlat-elemző csoportjának megállapításait, a Kúria vonatkozó gyakorlatát és az Alaptörvény által deklarált szellemiséget hívom segítségül.

Házasság és bejegyzett élettársi kapcsolat – A magyar és az olasz Alkotmánybíróság értelmezése

SIPOS ALEXANDRA

Társadalomtudományi Kutatóközpont – Magyar Tudományos Akadémia Kiváló Kutatóhely,
Szociológiai Intézet Családi és Társas Kapcsolatok Kutatási Osztály

Állam- és jogtudományi szekció

alexandra.sipos@tk.hu

Kulcsszavak: alkotmánybíróság, bejegyzett élettársi kapcsolat, házasság, jogszociológia

A bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményére vonatkozóan különböző megközelítések léteznek Európában. Magyarország és Olaszország a legmagasabb elismerési formaként, közel azonos tartalommal bíró jogintézményben ismeri el az azonos nemű párokat (bejegyzett élettársi kapcsolat és *unione civile*). Vajon miért pont ezt a jogintézményt tartja fenn a két ország?

Az előadás bemutatja és összehasonlítja, hogy milyen szerepet játszott a bejegyzett élettársi kapcsolat kereteinek kialakításában a két ország alkotmánybírósága: a magyar Alkotmánybíróság és az olasz Corte Costituzionale. Ez magában foglalja a házasságra és a bejegyzett élettársi kapcsolatra, valamint ezek értelmezésére vonatkozó alkotmánybírósági döntéseket. Ezek a döntések az adott ország jogfejlődési lépéseinek tekinthetők, ugyanis az emberi méltósághoz, a házassághoz, valamint a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog értelmezése által iránymutatásul szolgáltak a jogalkotónak a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének kialakításában.

Annak érdekében, hogy meghatározható legyen az egyes alkotmánybíróságok szerepe, az elemzés a következő szempontokat veszi figyelembe: Miként értelmezik a házasságot és a házassághoz való jogot? Milyen jogintézmény tartanak megfelelőnek az azonos nemű párok elismerésére és milyen tartalommal töltik azt fel? Az elemzés elméleti keretét Martha C. Nussbaum filozófus alkotmányjogról szóló munkássága szolgál, ami alapján feltárható az alkotmánybírósági döntésekben megjelenő társadalmi és jogi aspektus. Az előadás összehasonlító elemzéssel zárul, ami bemutatja a hasonlóságokat és különbségeket a magyar és az olasz Alkotmánybíróság döntéseiben a bejegyzett élettársi kapcsolatra vonatkozóan.

Az összehasonlítás eredményeként megállapítható, hogy mindkét Alkotmánybíróság meghatározó szerepet játszott a bejegyzett élettársi kapcsolat végső formájának kialakításában, valamint a házasság hagyományos értelmezésének fenntartásában. A fentiekből következően feltételezhető, hogy mindkét országban fennmarad a két jogintézmény közötti különbség: a bejegyzett élettársi kapcsolat az azonos nemű párok, míg a házasság a különmemű párok számára szolgál legmagasabb jogi elismerésként.

„Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-4 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.”

Képes-e átírni az internetes tartalommoderálás szabályait a Facebook Oversight Board?

GYETVÁN DORINA

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Állam- és jogtudományi szekció

dorina.gyetvan@gmail.com

Kulcsszavak: Facebook, Oversight Board, tartalommoderálás, szólásszabadság

Az elmúlt években fokozottan megnöttek az olyan hírek, amelyek tartalommoderálási kérdésekről tudósítottak, mint például a Donald Trump amerikai elnököt érintő közösségi média döntések vagy pedig a koronavírussal kapcsolatos álhírek (infodémia) platformok általi visszaszorításának kísérleteivel kapcsolatosan. Ami közös mindezen kérdésekben, hogy jogi szűrkezónába tartoznak, azonban a platformszolgáltatók által meghozott minden egyes döntésnek meghatározó szerepe van a szólásszabadság online érvényesülése vonatkozásában. A médiaplatformok nap mint nap hoznak emberi jogokat érintő és meghatározó döntéseket anélkül, hogy az alapjogok korlátozásához szükséges garanciákat figyelembe vennék. A Facebook az elmúlt évtizedben az online szféra egyik legmeghatározóbb szereplőjévé nőtte ki magát és az online kommunikációt érintő legtöbb döntést meghozó közösségi média platformmá vált, azonban tartalommoderálási döntései gyakran széleskörben vitatottak. A tartalommoderálási visszasságok felülvizsgálatára alakult meg a Facebook Oversight Board, amely a Facebook és az Instagram platformok tartalommoderálási döntéseit hivatott felülvizsgálni. Egyrésről ezen fórum felállítása egy nagy előrelépést jelent a független fellebbezés felé a vállalat saját szabályai alapján meghozott egyes tartalmi eltávolítási döntésekkel szemben. Ugyanakkor korántsem jelent megoldást minden jelenleg is fennálló szólásszabadságot érintő visszasságra az újonnan felállított szervezet: mandátuma szűkre szabott, végső soron a Facebook saját belső szabályai helyes alkalmazását vizsgálja és a szervezet munkájában részt vevő szakemberek hasonló kulturális-jogi háttérrel rendelkeznek és nem reprezentálják teljeskörűen a felhasználók számos csoportját. Azonban fontos szem előtt tartanunk, hogy a Facebook szerepköre azért figyelemreméltó, mert a véleménynyilvánítás szabadságának szabályozása és az emberi jogok érvényesülésére vonatkozó döntések hagyományosan az államok és nemzetközi jogalkalmazó fórumok hatáskörébe tartozott a közösségi média térnyerését megelőzően. Így a legmeghatározóbb közösségi média platform által felállított példa nagyban befolyásolja a kommunikációs jogok jövőjét és példaként szolgálhat a többi hasonló platform számára.

Ez a tanulmány összefoglalja, hogy miként történik a Facebook tartalommoderálása és ezen döntések milyen mértékben korlátozzák a szólásszabadságot. Továbbá megvilágítja, hogy az új intézmény mit jelent az online szólásszabadság jelenére és jövőjére nézve és azt, hogy milyen irányú döntések születtek az Oversight Board felállítása óta.

Környezeti büntetőjog: problémák és megoldások

MOLNÁR TAMÁS

Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Doktori Iskola

Állam- és jogtudományi szekció

mtamas1992@gmail.com

Kulcsszavak: környezeti büntetőjog, környezetkárosítás, természetkárosítás, zöld kriminológia

A környezetkárosítás és a természetkárosítás törvényi tényállása a hazai jogrendszerben folyamatosan változik, miközben az egyes környezeti elemek önálló büntetőjogi oltalma már az 1978. évi Büntető Törvénykönyv hatályba lépése óta jelen van a büntető anyagi jogban. Az elmúlt négy évtized alatt e két, klasszikusnak mondható bűncselekmény által tilalmazott magatartások köre dinamikusan tágult, amely tendenciát napjainkig kísér a jogalkalmazás hatékonyságának alacsony foka. A prudens szabályozás kialakítására való jogalkotói szándék üdvözlendő cél, annak elismerése mellet, hogy a jelenlegi jogalkalmazási gyakorlat nem zökkenőmentes. A büntetőeljárások empirikus vizsgálata hozzásegíthet olyan dogmatikai és jogalkalmazási kérdések azonosításához, amelyek megválaszolása a váderedményesség javítását eredményezheti. Kutatásom keretében a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Főügyészség illetékességi területén 2009-2018. között környezet- illetve természetkárosítás gyanúja miatt indult büntetőeljárások hatósági ügyiratainak tartalmát elemeztem, amely vizsgálat tapasztalatai tágabb kontextusba helyezve megfontolandó problémafelvetéseket - és ezekhez kapcsolódó megoldási javaslatokat - kínál mind a jogalkotó, mind a jogalkalmazó számára. A jogalkalmazás során az egyik megoldásra váró probléma a különleges szakértelemre való hagyatkozás általánosnak mondható szituációja mellett a szakértői vélemények tartalmának alapos ellenőrzés nélküli, maradéktalan elfogadása. Ehhez kapcsolódnak a kirendelt igazságügyi szakértő által elvégzett minősítésekből adódó anomáliák, amelyeket nemegyszer maga az eljáró hatóság idéz elő azáltal, hogy jogkérdés vonatkozásában kér külső segítséget. A jogkérdések feltételének gyakorisága egyértelműen mutatja e két tényállás értelmezését övező bizonytalanságot, amely a környezetkárosítás esetén a veszélyeztető fordulathoz, a természetkárosítás esetén az egyedfogalomhoz, a jelentős mértékű megváltoztatáshoz, mint elkövetési magatartáshoz, valamint a védett életközösséghez, mint elkövetési tárgyhoz kapcsolódik. A büntető igazságszolgáltatás működését megalapozó magatartások csoportosítása arra a következtetésre vezet, hogy az ipari termeléshez köthető visszaélésekkel szemben a büntetőjog - jelenlegi állapotában - hatástalan. A szükséges változások irányát a zöld kriminológia egyre inkább kiszélesedő kutatásai körvonalazzák, amely módosítások mellett elengedhetetlennek látszik a jogalkalmazók alaposabb elméleti felkészítésének intézményes megteremtése is.

Lehetőségek és lehetséges irányok a munkajog területén

DR. MÁTÉ DÁVID ADRIÁN

Miskolci Egyetem, Civilisztikai Tudományok Intézete, Agrár- és Munkajogi Tanszék

Állam- és jogtudományi szekció

damate93@gmail.com

Kulcsszavak: munkajog, rugalmasság, atipikus

Az utóbbi időben egyre többet hallhatunk a munkajog jövőjét érintő kérdésekről. A szakirodalomban többen a munkajog jövőbeli létét is megkérdőjelezzik. Mindezek a problémafelvetések egy töből fakadnak, nevezetesen a digitális változásokból. A munkajog jövőjét illető kérdések jelentős részét a technológia változása generálta, alapját pedig a gyorsan változó életviszonyok alkotják. A munka világában a technikai fejlődés rengeteg változást hozott, amely kisebb vagy nagyobb hatást gyakorol a munkajogi szabályozásra és a munkaviszonyra. Megváltoztak a munka eszközei, amelyek sok esetben kihatnak a tevékenység jellegére is. A technológia rengeteg munkát vett el, amit korábban ember végzett, ugyanakkor több új tevékenységet hozott létre. A digitális eszközök és az internet lehetővé teszik a munkaerő globális áramlásának lehetőségét, áthidalva a földrajzi távolságokat. Egyre elterjedtebb munkavégzési forma a távmunka. A digitális tér sok új lehetőséget nyitott meg a munkaerőpiacon, melyet a legkülönbözőbb módokon igyekeznek kiaknázni a foglalkoztatók és a foglalkoztatottak. Ennek egyik legjelentősebb megnyilvánulása a platform alapú munkavégzési formák megjelenése és a crowdwork. Ezek az új variánsok jól tükrözik azt a tendenciát, hogy a felek a foglalkoztatás területén egyre inkább a tipikustól eltérő foglalkoztatási formákat hoznak létre. A munkajog berkein belül ezek a törekvések szintén megfigyelhetők. A munkaviszony alanyai egyre inkább nyitnak az atipikus munkaviszony létesítése felé. A jelenség egy részét a munkavégzés területén felmerült új igényekből fakadó piaci nyomás generálja, másik részét pedig egyéb külső tényezők adják, mint például a koronavírus járvány. Megállapítható tehát, hogy egy újabb hullámát láthatjuk annak, hogy a munka világának szereplői egyre inkább keresik a nem tipikus foglalkoztatási jogviszonyokat mind a munkajogon belül, mind azon kívül. Mindez pedig komoly kihívás elé állítja a munkajog egészét.

Jelen munka során a munkajog jövőjének lehetséges irányait kívánom feltérképezni. Többek között arra a kérdésre keresem választ, hogy milyen hatást gyakorolnak az új típusú munkavégzési formák a munkajogi szabályozásra? Szükség van-e a munkajog megújulására? Milyen tendenciák várhatóak a jövőben? Az atipizálódó foglalkoztatási viszonyok munkajogra gyakorolt hatása meglátásom szerint a munkajog egyik aktuális kérdése. Az atipikus munkaviszonyok körének bővítése, a klasszikus munkajog megerősítése, vagy esetleg az azon való túllépés vizsgálata közelebb visz minket a digitális környezetbe ágyazott munkajog szerepének tisztázásához. Az életviszonyok gyors változása nagy kihívás elé állítja a jogalkotót, hiszen ebben a helyzetben a megfelelő időben történő szabályozás lehetővé teszi a foglalkoztatási tendenciák mederben tartását és orientálását. A feladat nehézségére utal, hogy a szabályozás jellegét és a felek viszonyát egyre inkább a rugalmasság határozza meg, amely erősen érinti a munkavállalót védő garanciális elemeket.

Mapping the legal regime applicable to private military and security (PMSC) contractors in regards of high-tech conflicts

PALOTAI MÓNIKA

Nemzeti Közszerológati Egyetem, Közigazgatás-tudományi doktori iskola

Állam- és jogtudományi szekció

monicapalotai@gmail.com

Kulcsszavak: private military and security company, proxy war, hightech Conflict, International law

This study analyses the contemporary privatization of war with a special emphasis on the legal regime applicable to private military and security company (PMSC) personnel in armed conflicts. The law regulating PMSC contractors is examined from two distinct frames of reference. First, whether the three legal statuses established by international humanitarian law – “mercenary”, “combatant” or “civilian” – be fitted to any personnel contracted by PMSCs? Second, whether the tools and means of hybrid warfare and proxy war – including the private military and security companies and their contractors - especially operations taking place in the virtual world - and in addition not necessarily armed conflicts - can also be assessed by the established legal statuses of the international humanitarian law? The PMSCs have evolved into a powerful and formidable commercial extension for the regular forces of the nation-state to conduct exploratory operations throughout the globe. Private military and security companies (PMSCs) serve and contracted as force and power multipliers that enhance the state’s capability to fight proxy wars under the umbrella of plausible deniability and outside of democratic control. Employing contractors allow nation-states to execute military and foreign policy objectives abroad and overseas with reinforced and amplified circumspection, plausible deniability, and hence lower political costs and damages – given the general public opposition of deploying the regular forces in remote conflicts. In the past two decades, Western nation-states have become over-dependent on the services offered by the PMSCs such as maintenance, logistics, and operation of high-tech weapons systems, IT infrastructure, and conducting virtual operations. While non-western nations – states have already mastered the modus operandi of hybrid warfare tools in the virtual environment. Close to 100% global access to the virtual world has generated innumerable possibilities to plan, manage and execute clashes, fights and cause disturbances online influencing incidents in the “physical domain”, like the software and computer operation systems, and in the “cognitive domain” of people’s behaviors, belief systems through social media, fake news, and softwares that are able to modify and influence reality and change perception. The question remains the same and also poses a new challenge to the international legal system and regulations: whether is it possible to assess these high tech-conflicts and when incidents occur to find the responsible actor(s) based on the existing regulations?

Okos város - okos közigazgatás

DR. RITÓ EVELIN

Miskolci Egyetem, Közigazgatási Jogi Tanszék

Állam- és jogtudományi szekció

jogrito@uni-miskolc.hu

Kulcsszavak: okos város, e-kormányzás, e-közigazgatás

Az elmúlt évek során megfigyelhető, hogy a digitalizáció fejlődése rohamos tempóban növekedett. Nem túlzás azt állítani, hogy a digitalizáció, mint jelenség az egész életünket megváltoztatta, és természetesen az állami szektor szereplői sem hunyhattak szemet ezen változások felett. Ennek köszönhetően az állami szektor működése és szerepe szignifikáns módon alakult át. Jelen kutatás az okos város programok közigazgatásra és kormányzásra irányuló hatásait vizsgálja.

Megfigyelhetjük, hogy az infokommunikációs és kommunikációs technológiák ma már a kormányzati folyamatok középpontjában állnak, az Európai Unió is kifejezetten nagy hangsúlyt fektet az említett technológiák fejlesztésére és alkalmazására.

Az e-kormányzással kapcsolatos fejlesztések célja, hogy az új kommunikációs technológiák és eszközök alkalmazását erősítsék a központi és a helyi közigazgatás működése során. Kiemelt cél továbbá, hogy a hivatali apparátus tevékenységét támogassák, a munka hatékonyságát növeljék, és a közszolgáltatások minőségét javítsák. Sokan úgy gondolják, hogy az e-kormányzati megoldások csupán technológiai fejlesztések, ezért megfigyelhető, hogy gyakran kizárólag olyan irányú törekvések jelennek meg, amelyek a technológia széleskörű elterjesztésével kívánják elérni a kitűzött célokat. A szakirodalom és a gyakorlati tapasztalatok azonban azt igazolják, hogy az e-kormányzás nem csupán az IKT eszközöket és azok alkalmazását jelenti, hiszen magában foglalja az egyes intézmények és működési folyamatok korszerűsítését, valamint például egyes általános elvek újragondolását is. A fő célkitűzés a legtöbb esetben az, hogy a közszolgáltatásokat az állami szektor minél hatékonyabban tudja biztosítani az állampolgárok számára. Megfigyelhető továbbá, hogy a kormányzás szereplőinek kapcsolatrendszere átalakul és az állam szerepét vizsgálva azt a következtetést vonhatjuk le, hogy egyfajta új köntösben jelenik meg, amely a polgárt állítja a kormányzás fókuszába. Ennek hatására az e-kormányzati fejlesztések alkalmazásával nagyobb lehetőségeket kívánnak biztosítani a polgárok számára a demokratikus intézményekben és folyamatokban való részvételhez.

Összeomlás utáni újjáépítés: Az Ideiglenes Nemzeti Kormány a nemzeti valutát érintő intézkedései 1944 decemberétől 1945 novemberéig

TÖREKI MILÁN

Állam- és jogtudományi szekció

torekimilan@gmail.com

Kulcsszavak: újjáépítés, nemzeti valuta, pénzjog, pénztörténet, Ideiglenes Nemzeti Kormány, pengő, infláció, Vörös Hadsereg

A magyar pénzjogtörténet egyik legkaotikusabb időszaka az 1944 ősztől tartó időszak. Ugyanis Magyarország területén zajló hadmozgások következtében több joghatóság is legitimnek tartotta magát. Ez természetesen érintette a magyar pengő állapotát is, amellyel párhuzamosan akár négy különböző elismert valuta volt forgalomban, amely tovább nehezítette az amúgy is zavaros pénzügyi helyzetet. Viszont az újjáépítéshez az árun, a nyersanyagokon túl elengedhetetlen előfeltétel volt, hogy olyan valutája legyen az országnak, amely képes visszaadni a polgárok készpénzbe vetett bizalmát. Az egyik legfontosabb állami bevételnek, az adóztatásnak is alapvető feltétele az olyan fizetőeszköz, amely mindenki számára értékkel bír. Nagy problémát jelentett, hogy nem volt fedezet és nemesfém az államkasszában, ugyanis a nyilas kormány nyugatra hurcolta az ország aranytartalékát és a Magyar Nemzeti Bank vagyonát. Rengeteg ki nem adott készpénzt is magukkal vittek, amelyet Ausztriából folyamatosan csempészett vissza a lakosság, amivel az Ideiglenes Kormány is foglalkoznia kellett, ugyanis azok jogilag nem számítottak bankjegynek, mivel az MNB és a legitim magyar kormány engedélye nélkül kerültek ki az országból. Mindezt az elképzelést nehezítette, hogy a szovjet megszálló csapatok jelenléte is, akik saját jogkörben pénzjegyeket bocsátottak ki. Ehhez természetesen megvolt a nemzetközi jogi alapjuk, az ezzel kapcsolatos egyezményt Magyarországon is ratifikálták 1913-ban. Továbbá feltett szándéka volt a Szovjetunió vezetésének, hogy haszonélvezője legyen a megszállásnak, és a kommunista párt hatalomra jutását minél inkább előkészítse. Előadásomban ezt szeretném bemutatni a debreceni Ideiglenes Nemzeti Kormány intézkedéseinek és politikájának keresztül. Ebben az időszakban az olyan alapvető kellékek is hiánycikkek voltak Magyarországon, mint a papír vagy éppen a festék, ezért a pénzgyártás szempontjából alternatívákat kellett alkalmazni. Az Ideiglenes Kormány jegyzőkönyvei kiváló lenyomatai a korabeli politikai csatározásoknak. A korabeli sajtó pedig jól bemutatja, hogy egyes kormányzati döntéseket vagy gazdasági eseményeket hogyan kommunikáltak a lakosság felé.

Szabályozások Mesterséges Intelligenciára: Itthon és az Európai Unióban

MAZSU DÁNIEL

Debreceni Egyetem, Marton Géza Doktori Iskola

Állam- és jogtudományi szekció

dani@mazsu.hu

Kulcsszavak: Mesterséges Intelligencia, Európai Unió, szabályozás, fogyasztóvédelem

Habár a COVID-19 járvány 2021 elején is harmadik nekirugaszkodásával még mindig ereje teljében van, egyre több helyen már a pandémia utáni időkre koncentrálnak. A vírusválságot követő felívelő időszakra készülve két fő téma, illetve technológia emelkedik ki, amelyek már a járvány előtt is megjelentek, de egyre inkább felértékelődnek. Ezek közül az egyik a klímaváltozás gyorsulása miatt a környezettudatos megoldások komplexuma. A másik, ami egyszerre tűnik királyi útnak az emberiség előtt tornyosuló problémák megoldására – másrészt egyfajta félelmet keltő fenyegetésnek: a Mesterséges Intelligencia.

A Mesterséges Intelligencia, mind a járvány előtt, mind a járvány közben megmutatta, hogy egy egyre inkább nélkülözhetetlen technológia, főleg a pontos előrejelzéseivel. Ebből adódóan egyre központibb kérdés, hogy az egyes közösségek és államok, illetve a területükön működő vállalkozások, milyen hatékonysággal tudják alkalmazni a technológiát.

Az alkalmazásnak előfeltétele, hogy az adott technológia, illetve megoldás szabályozva legyen. Ennek hiányában ugyanis – példa rá a megosztáson alapuló gazdaság – az alkalmazás csak a jog „szürke zónájában” tud működni, ami gyakran ellenérzést vált ki, amely sem az adott közösségnek, sem a technológia fejlesztőjének, alkalmazójának nem használ.

A Mesterséges Intelligencia szabályozása már évek óta napirenden van, de az elmúlt év kiemelkedő volt Magyarország szempontjából. 2020 elején jelent meg az Európai Bizottság Fehér Könyve a Mesterséges Intelligenciáról, ami bemutatja az Európai Unió technológiára vonatkozó szabályozásnak az alapvetését, és előre is vetíti az Unió jövőbeni fejlesztésére vonatkozó átfogó koncepcióját. Ugyancsak 2020 őszén jelent meg a Magyar Kormány Mesterséges Intelligencia Stratégiája, ami az első olyan dokumentum, ami összefoglaló és jövőbe mutató módon mutatja be Magyarországnak céljait a MI-val, mint technológiával kapcsolatban.

Ezen stratégiai dokumentumok komparatív elemzése az azonos szabályozási terület, célok, valamint Magyarország és az Unió speciális kapcsolatából adódóan nemcsak, hogy lehetséges, hanem szükséges és célszerű is tágabb és szűkebb közösségünk tervezési folyamatainak összehangolása okán.

Előadásom több szempont alapján elemzi és mutatja be a Fehér Könyv és a Stratégia közötti hasonlóságokat és különbségeket, fókuszálva a dokumentumok jogi szabályozási aspektusaira, azon belül is a fogyasztóvédelmi aspektusokra.

Így például a két dokumentum

- Mesterséges Intelligencia képének komparatív elemzése,
- szerkezeti felépítése közötti hasonlóságok és különbségek és a belőlük fakadó lehetséges szemléleti következmények bemutatása,
- a szabályozási célok és módok egymás mellé állítása és vizsgálata.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Az összehasonlításom természetesen a dokumentumok szövegén túl az adott terület elérhető szakirodalmára támaszkodik, hogy külső, esetlegesen más alapokon nyugvó, más szempontrendszerek szerint is értékelni lehessen a dokumentumok tartalmát. Ez az összehasonlító elemzés, az alapját képező dokumentumokhoz hasonlóan, egy fejlődési-fejlesztési procedura része, ami – a Mesterséges Intelligencia számítástechnikai oldalától kölcsönvéve – egy tanulási folyamatnak tekinthető, aminél a legfontosabb, hogy minél több visszacsatolás, tapasztalat és vélemény részévé váljon a további stratégiai tervezésnek.

Szeszjövédéki kihágástól diplomáciai mentességig – A magyar kormányzat nemzetközi jogi dilemmái és eljárása Barlovázt György budapesti szerb főkonzul 1897. évi ügyében

SZABÓ MÁTYÁS

Nemzeti Közszerológati Egyetem, Állam- és Jogtörténeti Tanszék

Állam- és jogtudományi szekció

szabo.matyas.nke@gmail.com

Kulcsszavak: Osztrák-Magyar Monarchia, nemzetközi jog, kihágási jog, pénzügyi igazgatás, külügyi igazgatás, konzuli ügyek

Kutatásomban levéltári anyagokra támaszkodva vizsgálom a szuverenitását 1867-ben visszanyerő magyar állam kormányzatának működését, különös tekintettel a M.Kir. Miniszterelnökség ügykezelésében az 1890-es években megforduló nemzetközi vonatkozású ügyekre.

Előadásomban a M. Kir. Miniszterelnökség ügykezeléséből egy a konzuli ügyek körébe tartozó jogesetet kívánok bemutatni, amelynek elintézése végül egy elvi jelentőségű pénzügyminiszeri rendelet kiadásával végződött. Barlovázt György budapesti szerb főkonzul 1897-ben lezajlott szeszjövédéki kihágási ügye - annak bagatell jellege ellenére is - alkalmas volt a nemzetközi joggyakorlat precizizálására, egyúttal nemcsak a magyar kormányzatok együttműködését, hanem a cs. és kir. Külügyminisztérium nemzetközi jogi állásfoglalását, majd külügyi diplomáciai fellépését is igényelte Szerbiával szemben.

A szeszjövédéki kihágást elkövető Barlovázt György 1897-ben megtagadta a székesfővárosi adóhivatal által kiszabott büntetés megfizetését a – a konzulokat egyébként meg nem illető - extraterritorialitás jogára hivatkozva. Ilyen módon hasonlóan a konzuli bíróságok reformjának kérdéséhez, egy alapvetően országos autonóm hatáskörbe tartozónak induló ügyben (pénzügyi igazgatás, kihágási bíraskodás) kerül érintkezésbe a magyar kormányzat a közös külügyminisztériummal.

A jogeseten keresztül igyekszem bemutatni, hogy az államjogi kérdésekre általában érzékeny magyar kormányzat, miként reagál egy elvi jelentőségű nemzetközi jogi ügyben, amely során egy idegen hatalom alattvalója a magyar állam fennhatósága alól igyekszik kivonni magát. Az ügy bemutatása során ismertetem a magyar kormányzat eljárását, belső tárcaközi döntéshozatali mechanizmusát, illetve a cs. és kir. Külügyminisztériummal való érintkezését, és az ügy dilemmáit: az extraterritorialitás és az immunitás jogának azonosítását, a korábbi joggyakorlatot, illetve az alkalmazható eszközöket (büntető eljárás megindítása, diplomáciai nyomásgyakorlás).

The Role of Language in International Law

HERCZEGH VIKTÓRIA LAURA

Állam- és jogtudományi szekció

victorialaurah@gmail.com

Kulcsszavak: nyelvi különbségek; nemzetközi jog; Dél-Kínai tenger

International law is known as a stable set of rules, regulations and norms that are generally accepted in relations between international actors (sovereign states and other entities). However, it is also a structure constructed over the centuries by Western nations, using exclusively English and French language for its procedures, written and oral alike.

Non-Western countries certainly have a different way of thinking, a distinct mindset towards affairs with other states including international relations and the norms of international law. That difference by itself tends to make the settlement of bi- or multilateral conflicts by international law more difficult and often quite long-drawn-out.

My notion is that much of that complexity lies in language difference. English may be the global language and French the accepted lingua franca of law, the participants of a given conflict brought to court still have their thought processes in their mother tongues. Certainly, some words and expressions cannot be perfectly translated from lingua franca to another language or vice versa, especially in a case when that language has a completely different writing system, as it is the case with East Asian languages like Chinese and Japanese in comparison with any European language.

In my work I intend to present some specific bi- and multilateral conflict situations brought to the International Court of Justice where such discrepancy can be detected, through them displaying the issues that might be caused by language difference.

Topics and Strategies in Hungarian Parliamentary Work: the Case of Executive Speeches

POKORNYI ZSANETT

Állam- és jogtudományi szekció

pokorny.zsanett@gmail.com

Kulcsszavak: public policy, parliamentary work, executive speeches, legislation

The purpose of this paper is to extend the research agenda set about the role of Prime Minister's policy priorities in shaping the parliamentary work in Hungary. How Prime Minister can influence the focus of parliamentary debates and legislative processes? What tools are available for the Head of the government to shape the legislation? In current research I investigate the impacts of Prime Minister's speeches on laws (legislative agenda) and on interpellations (agenda of parliamentary opposition) for the period 2010-2018. According to my thesis, changes of the policy focus in speeches have significant effects on the parliamentary work as well. I test my thesis in a comparative way by investigating two types of executive speeches: parliamentary statements and non-parliamentary speeches (such as year assessments). I hypothesize that these speeches have different impacts on legislation. As parliamentary statements serve mainly to declare the main executive purposes, policy content of these speeches can significantly influence the composition of legislative agenda. In contract, non-parliamentary speeches may have the function to identify the most important topics for public opinion and to influence voters' attention. I investigate my thesis using four datasets built by the Hungarian Team of Comparative Agendas Project: „Parliamentary Speeches (2010-2018)”, „Non-Parliamentary Speeches (2010-2018)”, „Laws (2010-2018)” and "Interpellations (2010-2018)".

Hungary provides an ideal testing ground for such an analysis. During the second and the third Fidesz government, by highlighting them in his non-parliamentary speeches, some policy priorities (eg. immigration) of Prime Minister Viktor Orbán dominated the significant part of hungarian political arena. Despite these changes, the focus of parliamentary work and legislative processes still remained on previous years' dominant policy topics (especially on macroeconomic issues).

Biológiatudományi szekció

A gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) szimbiotikus peptidjeinek feltérképezése

BALLA BENEDIKTA, LIMA RUI

Biological Research Centre Plant biology

Biológiai tudományi szekció

balla.benedikta@brc.hu

Kulcsszavak: nitrogén fixálás, *Amorpha fruticosa*, *Mesorhizobium amorphae*

Az élőlények és így a növények fejlődéséhez is létfontosságú elem a nitrogén, amit mű-, illetve természetes trágyával juttathatunk a talajba, ezen módszer hatásfoka nem kielégítő, továbbá meglehetősen környezetszennyező. Kézenfekvő alternatíva lenne a levegőben lévő nitrogén, de ezt a növények közvetlenül nem tudják hasznosítani az erős hármás kötése miatt, azt a diazotróf baktériumok alakítják át növények számára felvehető formává. Ide tartozik a *Rhizobium* baktérium nemzetség, melynek tagjai a pillangósvirágúak családjába tartozó növényekkel hoznak létre egy egyedülálló szimbiotikus szervet: a gyökérgümőt.

A szimbiózis és gümőfejlődés a növény és a baktériumok közti folyamatos „molekuláris párbeszéd” alapul. Az éhező, nitrogénhiányos növény specifikus, az adott fajra jellemző flavonodiokat bocsát ki a rizoszférába, ami odavonza az azokat felismerő, kompatibilis rhizóbiumokat, melyek válaszul a szimbiózist és gümőfejlődést kiváltó specifikus Nod-faktorokat termelnek. A nitrogénkötő szimbiózis legismertebb modellorganizmusa a takarmánylucerna közeli rokona, a *Medicago truncatula*, amely jól karakterizált és alaposan tanulmányozott indeterminált gümőkkel rendelkezik. Munkánk során éppen ezért választottuk egy kevésbé ismert tagját a csoportnak, az utóbbi években egyre jobban elszaporodott, invazív fajt: a determinált gümőkkel fixáló gyalogakácot.

A gyalogakác vagy ámorakác (*Amorpha fruticosa*) szintén a pillangósvirágúak (Fabaceae) családjába tartozó faj. Észak-Amerikából került Európába, ahol gyorsan elterjedt. Magyarországon a Tisza-part egyik jellemző cserjés növénye, bódító illatú, élénk lila virágainak pora az ámorakácméz alapja.

Munkánk kezdetekor vadon élő gyalogakác növényt és annak gyökérszónájából földmintát gyűjtöttünk be, majd a növényeket később laboratóriumi körülmények között neveltünk. A vad típusú gümőkől feltárással visszaizoláltuk a szimbióta baktériumot, a nem ismert organizmus kinyerése és fenntartása különösen nehéz feladatnak bizonyult, mivel az irodalomban is csak elenyészően kevés információ lelhető fel erről. A leírtak és a részletesebb megismerés miatt is igen fontosnak tartottuk a lehető legpontosabb kép megalkotását. Transzmissziós- és pásztázó elektronmikroszkópos metszetek, valamint fénymikroszkópos képek segítségével bizonyítottuk a szimbiotikus baktériumok, a bakteroidok gümőn belüli átalakulását, ami arra utal, hogy ez a növény is kifejezi a *M. truncatula*-ra és rokonságára jellemző gümő-specifikus ciszteinben-gazdag peptid (NCR-ek) analógjait, az NCR-szerű peptidket. A nitrogénkötő bakteroidok gümőn belüli átalakítása, ami hatékonyabbá teszi a nitrogénkötést és a növény számára jobban irányíthatóvá a szimbiózist, az evolúció folyamán legalább ötször alakult ki egymástól függetlenül, de a gyalogakác talán mindezek közül a legősibb vagy egy hatodik formát képvisel, így az általunk választott szimbiózis kulcsfontosságú szerepet tölthet be a folyamat teljesebb megismerésében. A gyalogakác által kialakított, a baktériumok bejutására szolgáló infekciós fonál meglete arra utal, hogy ez a képződmény ősi, mint a ma elfogadott elméletek alapján

gondoltuk és nem csupán a fejlettebb csoportokra jellemző, hanem talán az ezzel nem rendelkező csoportok által az evolúció folyamán elvesztett sktruktúráról van szó.

A nitrogénkötés hatékonyságát acetilén redukciós kísérletekkel igazoltuk, referencia hiányában a lucernához hasonítottuk. Általánosságban elmondható, hogy 10-20 napos gümők hatásfoka a legmagasabb.

A 16S rRNS szekvencia ismeretében valószínűsítettük a szimbióta baktériumot, a Mesorhizobium amorpha-t.

A baktérium fertőzőképességének tesztelésére az általunk laboratóriumi körülmények között magról nevelt növényeket fertőztük az izolátummal, mely során minden esetben sikeres gümőképződést figyelhattunk meg. Növényi rokonsági kapcsolat feltérképezése után új fertőzési kísérletet állítottunk össze: fehér akácot (*Robinia pseudoacacia*), illetve további pillangósvirágúakat inokuláltuk az általunk talált baktériummal.

A szimbióta pontos besorolhatósága érdekében teljes genomszekvenálást végeztünk. Továbbá a baktérium esetleges antibiotikum rezisztenciájára is készítettünk tesztek. A növény által termelt szimbiotikus NCR-szerű peptidek, illetve az infekciós fonál felépítésében szerepet játszó fehérjék megismeréséhez gümő transzkríptóma elemzést végeztünk.

Az előbbiekből egyértelműen látszik, hogy mennyire keveset tudunk erről a növényről, amely lassan szinte minden ártéren megtalálható lesz. A gyalogakác által termelt vegyületek, melyek a cukorbetegség kezelésének ígéretes molekulái, vagy a nitrogénkötés révén kialakuló talajjavító képessége feltárja, hogy ennek az invazív, agresszív és kiirthatatlan gyomnövénynek eddig kiaknázatlan lehetőségei vannak

A HSPB1 metabolikus zavarokban betöltött szerepének vizsgálata a hiperlipidémia egérmodelljében

RUPPERT ZSÓFIA¹, DUKAY BRIGITTA¹, RÁKOCZI BETTINA², SÁNTA MIKLÓS¹, TÖRÖK ZSOLT¹,
TÓTH E. MELINDA¹

¹ELKH, Szegedi Biológiai Kutatóközpont Biokémiai Intézet

²Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Biológia BSc
Biológiai tudományi szekció

ruppert.zsofia@brc.hu

Kulcsszavak: hHSPB1, APOB-100, hiperlipidémia, transzgenikus egerek

Napjainkban egyre súlyosabb problémát jelent a mozgásszegény életmód és a helytelen táplálkozás következtében kialakuló elhízás. A túlsúly miatt jelentkező kardiovaszkuláris és egyéb krónikus betegségek az egész szervezetre hatást gyakorolva olyan komplex egészségügyi problémához vezethetnek, mint a metabolikus szindróma. A hősokk-fehérjék (HSP-k) evolúciósan konzervált chaperonok, amelyek segítik a fehérje homeosztázis fenntartását kedvezőtlen körülmények között is. Korábbi tanulmányokban leírták, hogy a helyes protein folding szabályozása mellett a HSP-k számos szív- és érrendszeri betegséggel, illetve diabétesszel kapcsolatos kórfolyamatban is részt vesznek. Ezért munkánk során a hiperlipidémia egérmodelljében a HSPB1 lehetséges védő hatásainak tanulmányozását tűztük ki célul.

Vizsgálatainkhoz a hiperlipidémia validált modelljeként magas zsírtartalmú étrenden (high-fat diet, HFD) nevelt APOB-100 túltermelő egér törzset (APOB/HFD), míg kontroll állatként egészséges, normál táppal etetett, vad típusú egereket használtunk (WT/ND). A HSPB1 hatásainak tanulmányozásához a betegség-modell állatokat kereszteztük HSPB1 túltermelő egerekkel (HSP/APOB/HFD). Az állatok testtömegét és az éhomi szérum glükózszintet 7 hónapon keresztül, havonta mértük. A kísérlet végén a szérum triglicerid és koleszterin szintet kolorimetriás enzimatikus tesztekkel vizsgáltuk. Végezetül a különböző endokrin faktorok, citokinek és transzportfehérjék expressziós szintjét a májban qPCR segítségével tanulmányoztuk.

Vizsgálataink során jelentős különbségeket találtunk a nemek között a HFD által kiváltott anyagcserezavarok tekintetében. A testtömeg, a szérum triglicerid- és koleszterinszint szignifikánsan magasabb értéket mutatott az APOB/HFD hímekben, mint nőstény alomtársaikban. Annak ellenére, hogy a HSPB1 túltermelés nem befolyásolta a hím állatok testtömegét vagy a szérum triglicerid szintjét, a HSP/APOB/HFD hím állatokban szignifikánsan alacsonyabb szérum LDL koncentrációt találtunk változatlan HDL szint mellett az APOB/HFD hím állatokhoz viszonyítva. Ezzel ellentétben a HSPB1 teljesen eltérő hatást váltott ki az APOB/HFD nőstényeknél. Esetükben a HSPB1 túltermelés az APOB/HFD állatok testsúlyának további gyarapodásához vezetett, ami maga után vonta az LDL szint növekedését is. Annak ellenére, hogy az állatok testtömege a HSP/APOB/HFD csoportban mutatta a legmagasabb értéket a nőstények között, ugyanezen egerek májában bizonyos gyulladásos citokinek (TNF α , IL1 β) expressziós szintje szignifikánsan alacsonyabb volt a WT/ND csoporthoz képest.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Összességében elmondható, hogy a HSPB1 javíthatja az HDL/LDL arányt a hiperlipidémiás hím állatokban, míg a nőstényekben pozitívan befolyásolhatja egyes citokinek expressziós szintjét a májban, megnövekedett testtömegük és szérum LDL szintjük ellenére is. Eredményeink arra utalnak, hogy a HSPB1 nemtől függő módon képes kifejteni védő hatását a magas zsírtartalmú diéta által kiváltott súlygyarapodással, hiperkoleszterinémiával és gyulladásos folyamatokkal szemben.

Munkánk a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (GINOP 2.3.2.15.2016-00060, GINOP 2.3.2.-15.2016-00040) támogatásával készült.

Agricultural Recycling of Spent Mushroom Compost After Microbiological Treatment

ALLAGA HENRIETTA¹, CSUTORÁS CSABA², HATVANI LÓRÁNT¹, KREDICS LÁSZLÓ¹, VÁGVÖLGYI CSABA¹

¹Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Mikrobiológiai Tanszék

²Eszterházy Károly Egyetem, Élelmiszertudományi Intézet

Biológiatudományi szekció

henrietta.allaga@gmail.com

Kulcsszavak: champignon, recycling spent mushroom compost, microbiological treatment

Besides the production of good quality spawn and mushroom compost, the basis of the efficient and economic white button mushroom (*Agaricus bisporus*) production is the ensurance of excellent quality casing material. In mushroom growing houses, the mushroom compost colonized by the mycelia of white button mushroom is covered by the casing material, the role of which is primarily to ensure the formation of fruiting bodies and provide high water retaining capacity. The nutrient-rich mushroom compost has low water retaining capacity, thus the role of the casing material with high water retaining capacity is to compensate this deficiency of the compost. The depletion of peat mines in Hungary and Europe, as well as the environmental problems resulting from peat mining are resulting in an increasing need for the development of alternate opportunities to produce good quality casing materials. Recycling of spent mushroom compost has been attempted in some cases by vermicomposting furthermore, microbiological recomposting may be a potential alternative.

Our working hypothesis is that due to the outstanding fiber content of the harvested mushroom compost, it can serve as an excellent raw material for the development of casing materials. To this end, during our research we select and characterize fungal and bacterial strains that can be used for the controlled exploration and transformation of spent mushroom compost, in this way recycling it to casing material. As part of this, microorganisms (bacterial strains including *Bacillus subtilis* and *B. licheniformis*, as well as fungi including *Aureobasidium pullulans*) were isolated from samples deriving from the experimental recomposting process of spent mushroom compost, which are deposited in a strain collection after species-level molecular identification. The strains were subjected to further selection steps in ecophysiological and enzyme activity test as well as seed germination experiments. By the examination of high priority traits from the point of view of mushroom compost colonization in the case of the isolated microorganisms, we will create the opportunity to select microbial strains aiding the recomposting of spent compost and its conversion to casing material.

DNS plazmid-tár létrehozása nem-természetes aminosavak fehérjékbe építéséhez fluoreszcens mikroszkópiás alkalmazásokhoz

BIRÓ ADRIENN

Természettudományi Kutatóközpont, SZKI "Lendület" Kémiai Biológia Kutatócsoport
(Vegyész- és Biomérnöki kar, Biomérnök szak)

Biológiatudományi szekció

biro.adrienn98@gmail.com

Kulcsszavak: fluoreszcens mikroszkópia, szuperfelbontású mikroszkópia, nem-természetes aminosav, bioortogonális jelölés, modellrendszer

A biológiai rendszerekben zajló folyamatok nyomon követése leggyakrabban fluoreszcens jel detektálásán alapuló módszerekkel történik. A szuperfelbontású mikroszkópiás technikáknak köszönhetően mára a 200 nm alatti mérettartományba eső struktúrák világába is betekintést nyerhetünk akár élő sejtekben is. E vizsgálati módszereknek sarkalatos pontja a fluoreszcens jelzővegyületek szelektív bevitele a vizsgálni kívánt biomolekulákba, pl. fehérjékbe. További elvárás a jelzési technikákkal szemben, hogy annak során a háttérfluoreszcencia a lehető legkisebb mértékű legyen, illetve a jelölőmolekula ne módosítsa a vizsgálandó fehérje szerkezetét és funkcióját. E feltételek teljesülését teszik lehetővé azok a kémiai biológiai módszerek, melyek a genetikai kód kiterjesztésén és ún. bioortogonális kémiai reakciók együttes alkalmazásán alapulnak. A genetikai kód kiterjesztésének segítségével lehetővé vált olyan nem-természetes aminosavak helyspecifikus beépítése a fehérjékbe, melyek oldalláncaikon biokompatibilis és szelektív (bioortogonális) jelölések lehetőségét megteremtő funkciós csoportokat viselnek. Ezekhez bioortogonális motívumokat tartalmazó, fluoreszcens jelölésre alkalmas festékek köthetők, melyeket kutatócsoportunkban állítottak elő. E festékek teszteléséhez olyan modellrendszerek szükségesek, melyek segítségével megfigyelhetők a kiválasztott struktúrák vagy folyamatok a sejtekben. Ezekhez a modellekhez elengedhetetlenek olyan plazmidok, melyekkel a vizsgálandó és módosított fehérjék kifejeződése megvalósítható. Kutatómunkám során olyan plazmidokat terveztem és állítottam elő, melyek nem-természetes aminosav beépítésére alkalmas mutációval rendelkező fehérjék expresszióját teszik lehetővé. Tartalmaznak továbbá egy fúziós fluoreszcens protein címkét is (riporter-fehérje), amivel egyfelől ellenőrizhető a nem-természetes aminosav beépülése a fehérjébe, másfelől lehetővé válik a fluoreszcens jelölők szelektivitásának nyomon követése is. A vizsgálandó fehérje-modellek kiválasztása során fontos szempont volt, hogy különböző sejtorganellekre is lehetőségünk nyíljon, továbbá szerkezetük alapján alkalmasak legyenek szuperfelbontású mikroszkópiás vizsgálatokra is. E szempontok figyelembevételével H2B, LaminA sejtmagi és Lamp1 lizoszóma fehérjék mellett döntöttünk. Másik célunk az volt, hogy a választott riporter fehérjék a spektrum minél szélesebb tartományát lefedjék, ezáltal mindig az adott tesztelendő kismolekulás fluoreszcens jelölőnek megfelelő tudjuk alkalmazni. Ezért kék és piros fényel gerjeszthető fluoreszcens riporterfehérjéket választottunk. Az elkészült plazmidok felhasználásával szuperfelbontású jelöléseket is megvalósítottunk, illetve több fluoreszcens jelölő sikeres tesztelését is elvégeztük.

Egy ókori egyiptomi koponyatrauma elemzése Magyar Természettudományi Múzeum Embertani Tárából

SZVÁK ENIKŐ, PAP ILDIKÓ

Szegedi Tudományegyetem, Biológia Doktori Iskola, Humánbiológia Képzési Program Embertani tanszék

Biológiatudományi szekció

szvakeniko@gmail.com

Kulcsszavak: antropológia, múmia, Egyiptom, multidiszciplináris

A Magyar Természettudományi Múzeum Embertani tárában található Egyiptomi Múmia Gyűjtemény multidiszciplináris kutatása jelenleg is zajlik. A PhD disszertációként indult vizsgálat sorozat az évek során projektté alakult, és Nephthys Projekt néven folytatódik, melyben azóta Magyarországról és Európából több mint 20 intézmény anyagi juttatás nélkül vesz részt. Célunk a múmiák fizikai antropológiai vizsgálata, az eredmények elemzése, kiértékelése és folyamatos publikálása. A kutatócsoportunk elsődleges lépésként szeretne volna meghatározni az elhunyt egyének nemét, életkorát, esetleges egyéb patológiai problémáit, valamint az esetleges traumatikus sérülések, vagy fertőző betegségek komplex elemzését, diagnosztizálását is. Kiemelt fontosságúnak tartjuk, hogy minél több non- vagy minimálisan invazív technológiák alkalmazzunk. Szeretnénk a lehető legjobban megóvni, a több ezer éves maradványokat.

A gyűjtemény folyamatos fizikai antropológiai felmérése közben, azonosítottunk egy mumifikált koponyát, melyen súlyos, traumatikus sérülések észlelhetők.

A vizsgálatok kezdeti lépéseit klasszikus antropológiai módszerek, majd a radiokarbon kormeghatározás jelentette. A következő szakaszban orvosdiagnosztikai eszközöket (CT, röntgen) is alkalmaztunk. A múmia állagmegóvását is figyelembe vettünk, így a koponyáról 3D modellt is készítettünk fotogrammetria technikával.

Az adatok és vizsgálatok kiértékelése közben az alábbi kérdésekre kerestük a választ: milyen nemű, és korú egyen szenvedhette el ezeket a sérüléseket? Azonosítható-e melyik ókori egyiptomi korszakból származik az egyén? Szűkíthető-e fegyver/fegyverek listája a melyek a sérüléseket okozták? Az egykört élt személy túlélhette-e koponyáját ért sérüléseket? Milyen egyiptomi orvosi szövegek támaszthatják alá ezt a felvetést?

A szakértőkkel történt egyeztetések, és a szakirodalmi adatok mélyreható tanulmányozása majdnem minden kérdésre választ adott.

Támogatóink: Continental Automotive Hungary Kft., Debreceni Egyetem, Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Nyíregyházi Egyetem, MTM ATOMKI Debrecen, NOVO-LAB Kft., Reiss-Engelhorn Museen Mannheim, Euracs Research Bolzano és Department of Anatomy, Histology and Anthropology, Faculty of Medicine, Vilnius University.

Ethylene-dependent effects of fumonisin B1 on the metabolism of reactive oxygen species in tomato plants

IQBAL NADEEM, CZÉKUS ZALÁN, ÖRDÖG ATTILA, POÓR PÉTER

Szegedi Tudományegyetem Növénybiológiai Tanszék

Biológiatudományi szekció

nadeemiqbal814@gmail.com

Kulcsszavak: antioxidant enzymes, ethylene, fumonisin, reactive oxygen species, tomato

One of the most harmful mycotoxins is Fumonisin B1 (FB1) which induces the perturbation of sphingolipid metabolism causing oxidative stress and hypersensitive response in plants. The gaseous ethylene (ET) is one of the key defence-related phytohormones which can play role in these processes. At the same time, the effects of FB1 on the metabolism of reactive oxygen species (ROS), is not known in full details. Moreover, the role of ET in these processes has been not investigated, respectively. In this work, oxidative stress and the activity of key antioxidant enzymes were studied in wild-type and the ethylene receptor mutant Never ripe (Nr) plants after treatments with a sublethal, 1 μ M and a cell death-inducing, 10 μ M concentration of FB1. Both FB1 concentrations induced significant ET emission from the leaves of tomato plants after 72 hours. Treatment with 10 μ M FB1 induced higher H₂O₂ accumulation in leaves of Nr as compared to WT plants. In contrast, superoxide production was higher in the case of WT plants exposed to 1 μ M but there were no significant differences upon 10 μ M FB1 between the two tomato genotypes. Based on the analysis of the key antioxidant enzymes, the activity of superoxide dismutase (SOD) showed significantly higher levels in leaves of Nr plants but peroxidase (POD) was more pronounced in WT plants after the treatment with 10 μ M FB1. Interestingly, the activity of another H₂O₂ decomposition enzyme, the activity of catalase (CAT) did not change significantly after FB1 treatments at this time point in the leaves of tomatoes. However, the activity of glutathione S-transferase (GST) was significantly higher in Nr leaves after FB1 exposure. Our results suggest that FB1 has a significant effect on ROS metabolism in plants and confirmed the ET-regulated defence mechanisms in plants exposed to mycotoxin treatments.

This work was supported by the National Research, Development and Innovation Office – NKFIH (Grant no. NKFI FK 124871) and by the UNKP-20-3-SZTE-512 and the UNKP-20-5 New National Excellence Program of the Ministry of Human Capacities. Péter Poór was supported by the János Bolyai Research Scholarship of the Hungarian Academy of Sciences.

Hexokinázok szerepének vizsgálata a flagellin-indukálta védekezési folyamatokban

CZÉKUS ZALÁN, IQBAL NADEEM, KUKRI ANDRÁS, KOPRIVANACZ PÉTER, ÖRDÖG ATTILA,
POÓR PÉTER

Szegedi Tudományegyetem, Növénybiológiai Tanszék

Biológiatudományi szekció

czekus.z@bio.u-szeged.hu

Kulcsszavak: etilén, flagellin, hexokináz, klorofill a fluoreszcencia, paradicsom

A növényekben a kórokozók elleni védekezés első vonalát a mikrobiális molekuláris mintázatok (MAMP) felismerése jelenti. Az egyik legjobban jellemzett MAMP a bakteriális elicitor flagellin (flg22). A flg22 gyors sztómazárást indukál a növényekben, amely azonban különböző külső- és belső tényezőktől is függhet, mint például a napszak. Célunk a napszak-függő flg22-kezelések hexokinázokra gyakorolt hatásának tanulmányozása intakt paradicsom növények leveleiben. Emellett vizsgáltuk a lokális- és szisztémikus védelmi válaszokat is az flg22-kezelt levelek feletti levélemeleten. Mind a fényciklus végén, 17 órakor, mind pedig az éjszaka, a sötétben 21 órakor történő flg22 kezelés hatására szignifikáns sztómazáródás volt megfigyelhető a kezelt és a kezelés feletti levélemeleteken is a következő fényperiódus elején, reggel 9 órakor. A sztómazáródás mellett az éjszakai flg22 kezelés hatására szignifikánsan csökkent a kezelt levelekben a klorofill a fluoreszcencia paraméterek közül az effektív kvantumhasznosítás ($\square$ PSII), mely azonban a sztómákban nem változott szignifikánsan. A fotoszintetikus aktivitásban történő változások hatással lehetnek a CO₂ asszimilációra, ezáltal a cukrok metabolizmusára és így a sztómamozgás regulációjára. Ezekben a folyamatokban játszanak kulcs szerepet a hexokinázok, melyek aktivitása szignifikánsan nőtt a mindkét időpontban történő flg22 kezeléseket követően. A paradicsom növényben kódolt négy hexokináz gén közül csak az SIHXX3 expressziója emelkedett meg szignifikánsan a kezelt levelekben, a kezelés időpontjától függően, míg a szisztémikus levelekben az SIHXX4 növekedését figyelhettük meg. A kezelések hatására a levelek cukortartalmában történő változások jól korrelálnak a hexokinázok aktivitásával. Ezek az adatok megerősítik a hexokinázok szerepét az flg22 kezelést követő sztómák által szabályozott napszakfüggő védelmi válaszokban.

A munka az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-3-512, és ÚNKP-20-5 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával, valamint a NKFIH OTKA FK 124871-es pályázatának támogatásával készült. Poór Pétert az MTA Bolyai János Ösztöndíja támogatta.

Különböző növényi életformák fenológiai eseményeinek összehasonlító vizsgálata eltérő mezoklimatikus környezetben

VERBÉNYINÉ NEUMANN KRISZTINA¹, CZÓBEL SZILÁRD²

¹Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Környezettudományi Doktori Iskola, Természetvédelmi és Tájgazdálkodási Tanszék

² Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Természetvédelmi és Tájgazdálkodási Tanszék
Biológiai tudományi szekció

neumann.krisztina86@gmail.com

Kulcsszavak: fenológia, fővárosi hőtöbblet, ex situ kísérlet, botanikus kert, globális klímaváltozás, adaptáció

A globális klímaváltozás beláthatatlan következményekkel jár a földi ökoszisztémára nézve. Európában a klímaváltozás hatására 2080-ra az edényes növényfajok több mint fele veszélyeztetett státuszba kerülhet. A Copernicus Program 2020. évi jelentése szerint Budapest a klímaváltozással legérintettebb települések egyike. A nagyvárosi klíma és a bolygó egészén tapasztalható változó klíma nagy hasonlóságot mutat. Ahhoz, hogy kiderítsük, milyen hatással van a fővárosi hőtöbblet a különböző növényfajok fenofázisainak mintázatára, a Raunkiaer-féle életforma osztályozási rendszer hat különböző típusához tartozó fajokat telepítettünk két eltérő mezoklimájú botanikus kertbe, a budapesti Fűvészkertbe és a MATE Gödöllői Botanikus Kertjébe. Az ex situ kísérletben Phanerophyta, Chamaephyta, Hemicryptophyta, Geophyta, Hemitherophyta és Therophyta fajok vesznek részt, életformánként 5 faj 5-5 példányát mindkét helyszínen. Az egyedek kiválasztásánál törekedtünk a lehető legnagyobb genetikai azonosságra, gondozásuk során pedig azonos protokollt követtünk. Adataink a teljes vegetációs időszakban heti rendszerességgel a két helyszínen a hét azonos napján végzett mintavételezésből származnak. A virágzásfenológiai adatok begyűjtésénél Primack 1985-ben leírt módszerét követtük; rögzítettük a fajok virágzásának kezdetét, csúcsát és végét. Az összes vizsgált faj átlagosan 7.62 nappal kezdett korábban virágozni a Fűvészkertben. A virágzás csúcsa 12.94 napos eltérést mutatott. A fajok virágzása pedig átlagosan 2.9 nappal ért véget hamarabb a Fűvészkertben. A virágzás kezdetében erős szignifikáns különbség volt tapasztalható a két helyszín között a *Globularia cordifolia* esetében, a virágzás csúcsában az *Inula ensifolia*, míg a virágzás végét illetően a *Polygonatum multiflorum* esetében. A fajok virágzásának időtartama átlagosan 4.72 nappal hosszabb volt a Fűvészkertben. A Phanerophyták őszi szenescenciája is jól tükrözte a két helyszín közti különbséget. A lombszínűződés kezdete összes fásszárú egyed esetében a MATE Gödöllői Botanikus Kertjében összesen átlagosan 13,57 nappal korábban következett be, mint a Fűvészkertben, a lombhullás pedig átlagosan 12,57 nappal korábban fejeződött be a gödöllői kísérleti helyszínen. A fenológiai eseményeket befolyásoló tényezők pontosabb megismerése érdekében 2020. év végén mikrometeorológiai állomást telepítettünk mindkét helyszínre.

Újonnan vizsgált *Trichoderma* fajok peptaibol-profiljainak mennyiségi és minőségi vizsgálata HPLC-HRMS technikával

BALÁZS DÓRA, ROZSNYÓI ÁKOS, MARIK TAMÁS, TYAGI CHETNA, SZEKERES ANDRÁS, VÁGVÖLGYI CSABA, KREDICS LÁSZLÓ

Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Biológia Intézet, Mikrobiológiai Tanszék

Biológiatudományi szekció

dora.balazs91@gmail.com

Kulcsszavak: *Trichoderma*, peptaibol, HPLC-MS, MIC, filogram

A *Trichoderma* nemzetség ma már több mint 350 leírt gombafajt foglal magába, melyek közül számos törzset alkalmaznak kedvező tulajdonságaiknak köszönhetően a mezőgazdaságban és a biotechnológiában. A nemzetség számos képviselője más gomba- és baktériumfajokkal szembeni antagonista hatás kifejtésére képes, ennek köszönhetően a növénypatogén mikroorganizmusok kiszorításával biológiai növényvédelmet biztosít. A *Trichoderma* fajok által termelt számos másodlagos metabolit nagy részét a peptaibiotikumok alkotják, melyek közé tartozik az általunk vizsgált peptaibolok csoportja is. A peptaibolok biológiailag aktív, lineáris, 6-20 aminosav hosszúságú oligopeptidek, nagy számban tartalmazhatnak nem-fehérjealkotó aminosavakat, mint például α -aminoizovajsavat (Aib) vagy izovalint (Iva). Szintézisükért nem-riboszomális peptid-szintetázok (NRPS) felelősek, melyek moduláris felépítése szerepet játszik a szekvenciákra jellemző nagymértékű mikroheterogenitás kialakulásában.

Kutatásunkban 6, korábban peptaibol-termelésre nem vizsgált *Trichoderma* törzs (*T. cerebriforme* comb. nov., *T. estonicum*, *T. camerunense*, *T. tomentosum*, és a *T. rossicum* 2 törzse) peptaibol-termelését vizsgáltuk kvalitatív és szemikvantitatív módszerekkel, továbbá peptaibol-extraktumokat állítottunk elő további vizsgálatukhoz.

A kiválasztott *Trichoderma* törzsek peptaibol-profiljainak vizsgálatához HPLC-HRMS módszert alkalmaztunk, melynek segítségével meghatároztuk az egyes törzsek által termelt peptaibol-szekvenciák aminosavsorrendjét, mennyiségi és minőségi összetételét, továbbá filogenetikai és bioaktivitás-vizsgálatokat is végeztünk peptaibol-extraktumok felhasználásával. Kutatásunk során összesen 103 peptaibolt határoztunk meg, melyek közül 96 szekvencia bizonyult teljesen újnak. A *T. cerebriforme* comb. nov. TUCIM 1657, *T. estonicum* TUCIM 1518, *T. tomentosum* TUCIM 2696, *T. camerunense* TUCIM 1720 és a *T. rossicum* TUCIM 3235 törzsek esetében 18 aminosav hosszúságú peptaibol-szekvenciákat, a *T. rossicum* TUCIM 889 törzs esetében pedig 19 aminosav hosszúságú peptaibol-szekvenciákat azonosítottunk.

A vizsgált *Trichoderma* törzsek által termelt, újonnan meghatározott, illetve a korábban már leírt, szakirodalomból letöltött peptaibolok általános szekvenciái alapján filogramot készítettünk, melyeket a termelő törzsek tefl α -szekvenciái alapján készült filogramokkal vetettünk össze. Eredményeink alapján, az egyes törzsek jellegzetes peptaibolprofilal rendelkeznek, melyek segítségével, a tefl α által kialakított kládokhoz hasonlóan csoportokba sorolhatók.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Meghatároztuk az egyes peptaibol-kivonatok minimális gátló koncentrációját (MIC), eredményeink alapján az egyes szekvenciák aminosav-összetétele és szerkezete is befolyásolja a Gram-negatív és Gram-pozitív baktériumokkal szemben kifejtett gátló hatásukat.

Az eddig nem vizsgált *Trichoderma* törzsek peptaibol-termelésének meghatározásával új lehetőségek nyílhatnak az ipari és mezőgazdasági alkalmazásukban. A szerkezeti sajátosságok és más mikroorganizmusokkal szemben kifejtett gátló hatás ismerete elősegítheti a növénypatogénekkal szembeni hatásos védekezést. Az egyes fajokra, illetve törzsekre jellemző peptaibol-profil meghatározása segítheti a rokonsági-kapcsolati viszonyok feltérképezését.

Filozófiatudományi szekció

A film tropológiája és a valóság megismételhetősége

SOM BALÁZS

Debreceni Egyetem, Filozófia Intézet

Filozófiatudományi szekció

Balazs.som11@gmail.com

Kulcsszavak: dekonstrukció, film, Derrida, deMan, Pasolini, Barthes, szemiológia

Előadásomban a film mint médium olvashatóságát kísérem meg a dekonstrukció filozófiai stratégiájára alapozva megvizsgálni. A film mint írás értelmezése feltevésem szerint a bevett filmelméleti koncepcióktól eltérően képes egy olyan sajátos irány kijelölésére, amely lehetővé teszi, hogy a filmet mint médiumot ne filmtörténeti, vagy műfajelméleti, tehát ne referenciális módon közelítsük meg. André Bazin kijelentése alapján, miszerint a filmet nyelvnek kell tekintenünk, csupán egyetlen egy lépésre vagyunk attól, hogy olvashassuk azt. Ennek a nyelvnek a feltérképezésére számos kísérlet született a posztstrukturalista hagyományokkal egyidőben. Olyan szerzők, mint például Roland Barthes, Christian Metz vagy éppen a filmrendező, Pierre Paolo Pasolini szemiológiai olvasataikon keresztül belülről kívánták megérteni a film működését. Elemzésemben ezen szerzők - közülük is elsősorban Pasolini szövegeit kívánom együtt olvasni a dekonstrukció gondolkodóinak írásaival. A kutatásom első fontosabb állomásaként Pasolini gondolatmenetét rekapitulálom, ugyanis a rendező sajátos, „a valóság szemiotikája”-ként megnevezett elképzelése egy kivételesen izgalmas és a többi, említett szerzőtől eltérő nézőpontot kínál. Ezen felül pedig Pasolini a film és valóság kapcsolatát taglaló gondolatai könnyedén együtt olvashatók André Bazin rendkívül hasonló meglátásaival, miszerint a film és a fénykép ontikusan objektív. Tanulmányaikban mindkét szerző a valóság reprodukálójaként látja a médiumot. Itt érkezünk el a kérdéshez, hogy vajon a film valóban ki tud-e állni a valóság re-prezentálójaként és vajon ténylegesen megismétli azt? Ha a korábbiakra visszautalva a film valóban nyelv és olvasható, akkor a film egységes, grammatikai teste kiszolgáltatottá válik a benne működő trópusoknak, amelyek ezt a viszonyt az olvasás aktusában folyamatosan dekonstruálják. Ezen belátások tükrében kívánom majd Michelangelo Antonioni Nagyítás című filmjét újraolvasni.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

A münsteri Ritter-kör hatása a 20. századi német konzervatív politikai gondolkodásra

JANCsó ANDRÁS

Pécsi Tudományegyetem, Interdiszciplináris Doktori Iskola

Filozófiatudományi szekció

jancsoandras.uni@gmail.com

Kulcsszavak: politikai filozófia, Ritter-kör, Böckenförde, Ratzinger, Collegium Philosophicum

Az előadás a 20. századi német konzervatív politikai gondolkodást vizsgálja a Ritter-kör tevékenységén keresztül. A Ritter-kör a magyar nyelvű tudományos diskurzusban kevésbé ismert, annak ellenére, hogy Ulrich Raulff publicista már 2003-ban úgy fogalmazott a Süddeutsche Zeitung-ban, hogy az ún. Collegium Philosophicum megkerülhetetlen a Német Szövetségi Köztársaság esztétörténeti háttérének vizsgálata során és az „nem korlátozható tovább a Frankfurteri Iskola történetére”.

A II. világháború után lassan újjáéledő Nyugat-Németország szellemtörténetében kiemelt jelentőséggel bír Joachim Ritter – a Münsteri Egyetem filozófia professzorának – környezete. A Ritter által „alapított” Collegium Philosophicum olyan szabadgondolkodású fórummá vált, ahol kibontakozhatott a 20. századi német neokonzervativizmus és a modern liberális republikanizmus. A Collegium Philosophicum neokonzervatív álláspontját – a frankfurteri iskolát reprezentáló – Jürgen Habermas már az 1980-as években kritikával illette. A kurrens kutatások azonban rámutatnak, hogy az Ernst-Wolfgang Böckenförde-t, Hermann Lübbe-t, Odo Marquard-ot és Robert Speamann-t is felölelő Ritter-kör nem tekinthető egy homogén, megbonthatatlan egységnek. Az előadásban a Ritter tanítványok közül Ernst-Wolfgang Böckenförde munkásságán keresztül kerül bemutatásra a Collegium Philosophicum hatása.

Előzetes kutatásaim alapján megállapítható, hogy bár nem kezelhető egységesként a Ritter-kör hatása, azonban alapvető párhuzamok mutathatók fel az egyes tanítványok munkássága között, amelyek nemcsak politikafilozófiai, hanem gyakorlati és politikai jelentőséggel is bírnak.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

A woolfi adomány – Virginia Woolf Három adomány című művének elemzése

MOKLOVSKY RÉKA

Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Filozófia Intézet

Filozófiatudományi szekció

mokireka@gmail.com

Kulcsszavak: Virginia Woolf, Három adomány, feminizmus, emancipáció, nőiség

Előadásomban a XX. századi angolszász irodalom egyik legjelentősebb alakjának, Virginia Woolfnak a Három adomány (1938) című elméleti írásának átfogó elemzésére vállalkozom, a nők helyzetét, lehetőségeit és korlátait, megítélését, az őket ért bánásmódot, a nőiség, nőiesség értékelését és értékét középpontba állítva. A szerzővel együtt tanulmányozom a szociális és a nemi hierarchia, a hagyományok, szokások, rítusok és a nevelési, nevelődési folyamatok különböző jelenségeit, valamint keresem a választ a nőiesség és a férfiasság fogalmának, jelentéseinek, megjelenítéseinek, továbbá az egyenértékűségnek és az egyenjogúságnak összetett kérdéseire. Az életmű ezen kései darabja abból a Woolfot mindig is foglalkoztató kérdésből indul ki, hogy hogyan lehet megakadályozni a háborút, ám ezt nem kifejezetten politikai nézőpontból közelíti meg, hanem a társadalom, a kultúra és a nemek jelenségegyüttese, problematikája felől. A vizsgálódásba több ponton beemelhető Woolf másik nagyhatású esszéje, a feminista alapműként számon tartott Saját szoba (1929), ugyanis ahhoz hasonlóan itt is megjelenik a hatalom, a befolyás, a rang és a vagyon, ezeknek az elosztása, a hozzáférhetőség eltérő mértéke a női és a férfi nemnél, s ezekkel kapcsolatban a munkavállalás és a megélhetés, a művészetről, alkotásról való gondolkodás, a szerzőség, a láthatóság és az elismertség tematikája, illetve a nők előtt nyitva álló lehetőségek, az egyetemi oktatásban való részesülés és a szavazati jog értéke, jelentősége. A szöveg, melyből egyszerre kapunk árnyalt képet az adott történelmi korszak sajátosságairól és magáról a szerzőről, gondolkodás- és írásmódjáról, Virginia Woolf adománya a társadalmi nemekről, a nők és a férfiak viszonyrendszeréről, az emancipációról szóló, mai napig aktív és releváns diskurzusnak.

A zenei őszinteség, hitelesség és közvetlenség mint minőségek analógiái

ERTÜNGEALP ALPASLAN

Pécsi Tudományegyetem, Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar,
Filozófia Doktori Iskola

Filozófiatudományi szekció

aertungealp@gmail.com

Kulcsszavak: művészet, zene, transzcendentális idealizmus, előadóművészet, elme

A descartes-i "páncélba zárt szellem" metaforájából indulva az elme és világ kapcsolatát zenén keresztül elemző tanulmány három új zenei elemet mutat be. Őszinteség, közvetlenség és hitelesség, zeneelméleti és filozófiai írásokban eddig nem kerültek zenei minőségek közé sorolva. Amikor zenei jelenségekről beszélünk, eme jelenségeket zenei minőségekkel rendelkező akusztikai jelenségeknek nevezhetünk. Ritmikusság, dallamosság, és hasonló zenei minőségekkel szemben ennek a három „új” minőségeknek metafizikai analógiáit általánosságban, szükségszerűségben és célszerűségben találjuk. Ezeknek a pároknak kapcsolatait és párhuzamait a zenei előadások keretein belül tudjuk megvizsgálni, amelyek a zeneszerző, a zenei előadó és a hallgató elméjének azt az érintkezési felületet biztosítják, amit zeneműnek nevezünk.

Zenemű ontológiája napjainkig vitatott téma. Főleg az analitikus filozófiában találkozunk a zeneontológiai kérdésekkel. Ez a tanulmány a zenemű ontológiájáról feltett kérdésekre nem keres válaszokat, axiomatikusan elfogadja a zeneművek létezését, amit az igazság és a valóság fogalmainak vitatásával szemlélteti. A tanulmányban Kant kritikái mellett a huszadik század talán legjelentősebb (és alul becsült) elme filozófiája, Gilbert Ryle "Elme Fogalma" (magyar fordításban "Szellem Fogalma") című írása és Gadamer "hermeneutikus párbeszéde" köszön vissza.

A tanulmányban folytatott elemzésben kölcsönhatások és párhuzamok nem korlátozódnak le egyes diszciplínák területeire, inkább metafizikai diszkusszió formájában áthidalják a pszichológia, a fenomenológia, az elmetan és a művészetek területeit. A konklúzió kiterjeszthető művészetek területére, főleg az előadóművészetekre, ahol a közvetítő elme és cselekvése szükségszerű. Minden alkotó cselekvésben a műalkotásokhoz társítható minőségekként találjuk ezeket a minőségeket, ezért a művészetekben általánosíthatók.

Zenével és zenei jelenséggel való kapcsolataink megértése az ember és az emberi elme megértéséhez új lehetőségeket kínálhat, amelyben ezek a kapcsolatok két irányból megközelíthetők. A művészetek és benne zene emberhez tartozik és az elme terméke. Az elme megértésében tett lépéseinket zene felől vizsgálva új perspektívát kaphatunk az ember bonyult természetének és az elme szerkezetének feltárásához. A tanulmányban nem találhatók sem zenei, sem zeneelméleti elemek. Az írás első sorban a kreatív elme cselekvéseinek és az ember világgal való interakcióinak elemzése, amelyhez zenét alkalmazunk mint ablakot.

Autonóm cselekvés Plótinosz filozófiájában

KOVÁCS DÁNIEL ATTILA

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsésztudományi Kar

Filozófiatudományi szekció

9danielkovacs3@gmail.com

Kulcsszavak: Plótinosz cselekvés autonómia szabadság újplatonizmus

Az emberi autonómia kérdését Plótinosz az Enn. VI.8. 1-6 fejezeteiben tárgyalja a legrészletesebben. A szakirodalomban élénk vita zajlik arról, hogy Plótinosz itt kifejtett álláspontja mennyiben hagy helyet az emberi cselekvés autonómiája számára. Az értelmezők egy csoportja szerint (Leroux 1996; Colette-Dučic 2014; Linguiti 2014 Hutchinson 2015) a cselekvés teljességgel kívül esik az autonómia szféráján, amennyiben Plótinosz azt kizárólag a teoretikus kontemplációra korlátozza. Mások (Frede 2011; Bene 2013; Andrade 2020) amellett érvelnek, hogy bár elsődleges értelemben csak a kontempláció szabad, egy gyengébb, derivatív értelemben az erényes cselekvést is autonómnak tekinthetjük. Végül, egyesek szerint az erényes cselekvés teljességgel autonóm (Eliasson 2008; Corrigan 2015).

Előadásomban a vita szempontjából központi jelentőséggel bíró fejezetek (VI.8-6.) új olvasatát mutatom be, amely szerint Plótinosz az erényes cselekvéseken belül különbséget tesz azok között, amelyek csak másodlagos értelemben, és amelyek teljességgel szabadok. Amellett érvelek, hogy előbbieket az alacsonyabb rendű "polgári" erények határozzák meg, míg utóbbiak, a magasabb, kontemplatív erények külső megnyilvánulásai.

Előadásom három részből áll. Először megvizsgálom, hogy Plótinosz hogyan vezeti be a "tőlünk függ" (eph'hēmin) fogalmát, és amellett érvelek, hogy Plótinosz szerint ez azokra a cselekvésekre vonatkozik, amelyeket a jóra irányuló törekvésünk határoz meg. A második részben áttérek Plótinosz azon érvelésére, mely szerint az erényes cselekvések csupán korlátozott értelemben függenek tőlünk (5. Fejezet), amennyiben ezeket külső körülmények és szituációk kényszerítik ki, és megmutatom, hogy az érv kizárólag olyan cselekvésekre vonatkozik, amelyeknek célját nem a teoretikus kontemplációból merítjük, hanem külső körülményekre vonatkoztatva határozzuk meg. Végül, amellett érvelek, hogy a 6. fejezetben Plótinosz azokat a cselekvéseket, melyeknek célját a kontempláció határozza meg, az előbbiekkal ellentétben teljes mértékben szabadnak tartja.

Az irónia és egzisztenci

PÉK LÁSZLÓ

Filozófiatudományi szekció

peklaszlo777@gmail.com

Kulcsszavak: Irónia, egzisztencia, Kierkegaard

A dolgozatomban azt szeretném alátámasztani, hogy Johann Georg Hamann, és Sören Kierkegaard filozófiájának az egzisztencialista jellegét elsősorban a krisztushitük, másodsorban pedig a Szókratész értelmezésük befolyásolta leginkább. Mind a két személy életművében kitapintható az a pillanat, amikor elmondásuk szerint átértékelték a bűnbocsánat örömét, tézisem szerint pedig ez az élmény befolyásolta leginkább a filozófiájuk egzisztencialista jellegű alakulását. Az ebből az élményből fakadó Szókratész-értelmezésük pedig meghatározta a kortársaikhoz való viszonyukat, ami az irónia volt. Állításom szerint tehát az említett szerzők a krisztushitükből fakadóan másként tekintettek a szókratészi iróniára, mint a kortársaik. Szókratésznek nem egyszerűen a Platón, Xenophón illetve Arisztophanész által leírt gondolatait, hanem az ironikus módszerét használták fel. Ezt a módszert, álláspontjuk szerint a bábáskodás (maieutika) módszerét pedig annak érdekében használták, hogy a kortársaikat a krisztushitre vezessék. Dolgozatomban először is Hamann Szókratész értelmezésére és a kortársaihoz, különösen Kanthoz fűződő ironikus viszonyára fogok rámutatni. Köztudott, hogy Hamann az írásaiban gyakran homályosan fogalmazott, az allegóriát és a tipológiát is ironikusan használta. Hamann véleményem szerint a jelképes iróniája által vonta kritika alá kortársai írásait, és ezzel rombolta az intellektuális „magaslataikat.”

Ezt követően érveket fogok felhozni amellett, hogy Hamann iróniaértelmezése befolyással volt Kierkegaard iróniaértelmezésére, amire egyébként Kierkegaard az álneves írásaiban, illetve naplójegyzeteiben is utal. Hamann véleményem szerint rámutatott arra, amit Kierkegaard később kidolgozott a „Morzsáiban” miszerint a keresztény ember közlésmódja a világ számára mindig közvetett, ironikus, a krisztushit pedig nem közölhető intellektuálisan, hanem az ember egész lényét a maga szenvedélyével kell, hogy megragadja.

Lényegesnek tartom továbbá felhívni a figyelmet Hegel és Kierkegaard Szókratész értelmezésének a különbségére, hiszen ezáltal válik nyilvánvalóvá a kierkegaardi „megzabolázott” irónia fogalma, annak elkülönülése a romantika iróniájától. Kierkegaard szerint Hegel, negatív előítélettel vizsgálta az iróniát, s ebből fakadt, hogy nem vette figyelembe az irónia igazságát. Hegelnek a romantika iróniájával szembeni kritikáját viszont elismerte, hiszen a romantika iróniáját világtörténelmileg jogosulatlan iróniának találta. Érdekes módon a „világtörténelemre” vonatkozó elképzelések Kierkegaard későbbi műveiben elenyésznek. Az egzisztenciális jelleg pedig az álnevein keresztül való ironikus közlésmódban bontakozik ki.

Végezetül pedig azt fogom igazolni, hogy Kierkegaard értelmezése a szókratészi iróniáról nagyban meghatározta az ő álneves szerzőségének a gondolati háttérét, ugyanis az álnevein keresztül kívánta megvalósítani Szókratész bábáskodási módszerét, mindezt annak érdekében, hogy az olvasóit a saját egzisztenciális állapotuk tudatosításán keresztül a krisztushitre vezesse.

Eszmék szolgálatában. Alexander Bernát és a Budapesti Hirlap

TURBUCZ PÉTER

Magyar Nemzeti levéltár, Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár

Filozófiatudományi szekció

peterturbucz88@gmail.com

Kulcsszavak: Budapesti Hirlap, magyar filozófia, eszmetörténet, Alexander Bernát, sajtótörténet

A tervezett előadás Alexander Bernát (1850-1927) életének egy idáig nem vizsgált szegmensén keresztül kíván a filozófus gondolkodásához közeledni. A korábbi életrajzi kísérletek a századforduló értelmiségi diskurzusainak e prominens szereplőjét kizárólag a tudományos- és az egyetemi életben betöltött szerepe, pontosabban tudományos teljesítménye, kortársi értékelése, valamint státusza alapján értékelték. A kulturális asszimiláció sikerének élő példaként őt is ahhoz a néhány tucat zsidó értelmiségihez sorolták, akik katedrájukon a szekularizált modern tudományos gondolkodás nemzetközileg elismert képviselői voltak. Hogy az utókor miként értelmezi előmenetelét, sikereit és kudarcait, valamelyest már toposzszerű. Korabeli megítéléséről azonban viszonylag keveset tudni. Az erre vonatkozó szakirodalmi megállapítások inkább egykori tanítványok-barátok (például Szemere Samu és Sebestyén Károly) visszaemlékezésein alapuló egyoldalú címkék, mintsem esettanulmányokból levont konzekvenciák. Valójában nem ismerjük mit gondolt a tervezett előadás főszereplője a mindennapi élet problémáiról, aktuálpolitikáról vagy a fontosabb társadalmi és kulturális kezdeményezésekről. De arról egyaránt nem rendelkezünk információval, hogy nézeteibe mennyire engedett betekintést olvasóiknak majd mindez milyen hatással volt egyetemi munkájára, tudományos működésére, valamint általában a zsidó értelmiség társadalmi elfogadottságára. Ezek megválaszolásához az újságírói működésébe való betekintésre van szükség, miként annak megismeréséhez is, hogy cikkei milyen reakciókat váltottak ki a felekezeti sajtóból. A kérdéskör elemzése többek között rávilágítana a karrierje mögött álló tízezres olvasótábor jelentőségére, véleményformáló szerepének valódi súlyára. Alexander majd negyedszázadon keresztül fizetett újságírója volt a Budapesti Hirlapnak. Tanulmányomban ezen időszak tárcáit alapul véve mutatom be a filozófus újságírói működését és hatásait. Rekonstruálni szándékozom, hogy meggyőződése, illetve állásfoglalásai mennyiben tükrözték a napilap szellemiségét és szolgálták-e a kulturális asszimiláció érdekeit. De szándékomban áll külön megemlékezni a sajtótermék szerkesztőségének Alexander karrieréért tett konfrontációiról is. Alexander Bernát írásainak vizsgálatakor önértelmezésének feltárására törekszem, vagyis annak bemutatására, hogyan ítélte meg saját szerepét egy olyan lap munkatársaként, amely a Monarchia magyarosítási politikájának egyik legfontosabb médiumának számított. Továbbá, feltárni tervezem viszonyát a nemzeti és kettős identitáshoz, a nacionalizmushoz, a tudományhoz és művészetéhez, a tudománypolitikához, illetőleg politika és kultúra metszéspontjaihoz.

Leibniziánus aspektusok Charles Bonnet és Denis Diderot természetfilozófiájában

KARKUSZ PATRIK DÁNIEL

Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Filozófia Intézet

Filozófiatudományi szekció

karkuszpatrik@yahoo.com

Kulcsszavak: természetfilozófia, evolúció

Előadásomban Leibniz filozófiájának hatását vizsgálom két francia felvilágosodás kori szerző munkájára, azaz Charles Bonnet és Denis Diderot természetfilozófiájára. Leginkább arra koncentrálok, hogyan hatott Leibniz az említett két szerző fajfejlődési elméletére. Először a Leibniz számára oly fontos folytonosság elvének adaptálását mutatom be, amely azt mondja ki, hogy a természetben nincsenek ugrások. Mint látni fogjuk, ez a szemlélet a lények végtelen láncolata elképzelésben élt tovább a felvilágosodásban, és alapvetően meghatározta az arról való gondolkodást, hogyan alakulhat egy faj át a másikba a fejlődés során. A XVIII. században úgy vélték, hogy bármely láncszemtől, azaz fajtól, eljuthatunk egy másikig, lépésről-lépésre követve a lánc bizonyos elemeit, anélkül, hogy jelentős minőségi ugrást hajtanánk végre. Az elmélet alátámasztásában központi szerepe volt az édesvízi polipnak, amelyet átmenetként tartottak számon a növény- és állatvilág között, de már megjelenik az ember és majom közötti kapcsolat fontossága is. Mindezt megpróbálom összekapcsolni a preformáció (eleve megformáltság) tannal is, amely Leibniznél leginkább a Teodíceában jelent meg korábban. A folytonosság elve után a világot jellemző tökéletesség és a jelenségeket (fajokat) illető változatosság problémakörének feltárására vállalkozom, szem előtt tartva Leibniz kompozibilitási elvét is. Itt röviden kitérek Bonnet palingenezis elméletére, amely a fajok tökéletesedésének lehetőségét veti fel számunkra, illetve számot vetek a fajok degenerálódásának lehetőségével is. Végezetül pedig az elégséges alap tételének egy új típusú felhasználására mutatok rá Diderotnál, aki ezt a Leibniz által oly annyira kedvelt elvet, a funkcionalitással köti össze: leginkább azon képességek fejlődnek, tehát csak azoknak van meg az elégséges alapja, amely valamely funkciót látnak el az egyén vagy a faj életének szempontjából.

Ulrich Klug anarchia értelmezése

BIRÓ ÁKOS

Debreceni Egyetem, Filozófia Tanszék

Filozófiatudományi szekció

biro.akos9812@gmail.com

Kulcsszavak: Anarchia, Ulrich Klug, Politikafilozófia

Jelenlegi kutatásom középpontjában Ulrich Klug német jogteoretikus anarchia értelmezése áll. Klug azon tanulmányaira fogok koncentrálni (*Der Rechtsstaat und die Staatsphilosophie der geordneten Anarchie, Ordnung und Gesellschaft* és a *Die geordnete Anarchie als philosophisches Leitbild des freiheitlichen Rechtsstaats*), amelyek az elméleti értelemben vett lehetséges kormányzati formák körül uralkodó káoszban próbált rendet teremteni. Öt olyan hatalmi viszonyt vázol fel (monarchia, oligarchia, panarchia, poliarchia és az anarchia), amelyeknek érték, érdek és hierarchiamentes vizsgálati lehetőségét a logikai tételezés módszertana garantálja. Ezzel az eljárással, Klug legitim elméletként vizsgálja az anarchia helyzetét. Ezzel viszont nem a politikai értelemben vett rehabilitálására, hanem annak az elméleti tisztázására törekedett. Ezen keresztül viszont ahhoz juthatunk el, hogy a politikai szféra is helyesen értelmezhesse az anarchia tárgykörét és lehetőségeit.

Klug egyik legfőbb megállapítása, hogy az anarchia államelméleti és politikai meghatározását eddig nem választották kellően szét, és ez egyrészt fogalomzavarhoz, másrészt fogalmi „trükközéshez” (*Begriffszauber*) vezetett a politika világában. Az anarchia lehetséges államformaként való tételezése és maga a tiszta jogállam megfelelő formájaként való azonosítása – mivel csak olyan politikai berendezkedésben érvényesülhetnek teljesen a jogok, ahol nincs elnyomás – merőben eltér az anarchia hagyományosan – politikai ideológiaként vagy köznyelvi, pejoratívan – vett értelmezésektől. Klug nem hagyatkozik elvont fogalmakra, mint például a Rudolf Rocker féle lehetőség vagy a Kropotkin kommunizmus értelmezése, amelyet az anarchiával azonosított. A klugi értelmezés reprezentációja azért fontos, mert meglátásai és érvei a későbbiekre nézve számos új elemzési lehetőséget és szempontot szolgáltat, amely hozzájárulhat az anarchia filozófiatörténeti megértéséhez. Kutatásom korai szakaszában tehát, Klug logikai alapú érvelésének lehető legalaposabb rekapitulálására törekszem és annak az elemzésére, de arra, hogy mikben tér el az anarchia és az anarchizmus csak a kutatás későbbi stációiban kerülhet sor.

Földtudományi szekció

A csehszlovák-magyar lakosságcsere köztes-európai összehasonlításban

SZALAI GÁBOR

Szentágotthai János Kutatóközpont, Történeti és Politikai Földrajzi Kutatási Centrum

Földtudományi szekció

aszalaiabor@gmail.com

Kulcsszavak: nemzeti kisebbség, lakosságcsere, Beneš dekrétum, párizsi békekonferencia, Köztes-Európa

A 20. század első felében, a heterogén etnikai összetételű államok több alkalommal is éltek a lakosságcsere eszközével. Céljuk az etnikailag homogén állam megteremtése, illetve sok esetben a kisebbségi sorban élő nemzettársak hazatelepítése volt. A második világháborút követően a Köztes-Európa jövőjével kapcsolatos nagyhatalmi elgondolások közül számos a térség államainak stabilitását, illetve annak biztosítását szintén a nemzeti kisebbségek nélküli államok, lakosságcserek általi létrehozásában látta.

A hasonló elveken nyugvó lakosságcserek közül a 75 éve, 1946. február 27-én megkötött csehszlovák-magyar lakosságcsere előzményeit (a tárgyalások és a döntés mögötti politikai, gazdasági és társadalmi motivációkat), illetve máig tartó következményeit vizsgálom köztes-európai kitekintésben. Részletesen kitérek az új lakóhelyen történő beilleszkedés, a befogadó településen élőkkel történő együttélés vizsgálatára is.

A fentiek alapján bemutatásra kerül valamennyi, hasonló elven nyugvó, 1918 és 1948 között kötött megállapodás, valamint ezen egyezmények (görög-török, ukrán-lengyel, csehszlovák-magyar stb.) összehasonlításával az egyes lakosságcsereket lehetővé tevő jogszabályok, illetve a döntések és tárgyalások mögötti politikai, gazdasági és társadalmi motiváció. Az így elvégzett elemzés kitér a hasonlóságokra, párhuzamokra és különbségekre is.

A fenti elemzés segítségével az alábbi kérdésekre keresem a választ. A csehszlovák-magyar lakosságcsere-megállapodáshoz vezető tárgyalásokon mennyiben vették figyelembe a korábban megkötött egyezmények következményeit és tanulságait? Az első ilyen típusú és precedensértékű megállapodás, a görög-török lakosságcsere-egyezmény mennyiben bizonyult követendő példának? Az 1945 után formálódó két politikai tábor mely elveket tartotta követendőnek a magyar-csehszlovák relációban?

A lakosságcsere-egyezmények elemzésén és összehasonlító vizsgálatán túl kitérek annak bemutatására is, hogy a kitelepített csehszlovákiai magyar családok integrációja a számukra kijelölt települések társadalmába miként történt: mi segítette és mi akadályozta az új lakóhelyen történő beilleszkedést, a befogadó településen élőkkel történő együttélést.

Arany-féle kötöttség és humusz térképek előállítása baki és somogybabodi mintaterületen

OLÁH SZEVERIN¹, KASSAI PIROSKA¹, SZABÓ GERGELY²

¹Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem - Georgikon Campus Környezeti Fenntarthatóság Tanszék, Alkalmazott Talajtani és Talajinformatikai Csoport

²Debreceni Egyetem, Természettudományi és Technológiai Kar, Földtudományi Intézet Természetföldrajzi és Geoinf

Földtudományi szekció

szeverin90@gmail.com

Kulcsszavak: talajtérképezés

Napjainkban egyre nagyobb igény mutatkozik nagy felbontású talajtérképek előállítása iránt. A talajtérképek egy meghatározott talajtulajdonságról, információt közvetítenek a térképfelhasználó felé, melyeket mezőgazdasági célokra is lehet hasznosítani. Éppen ezért rendkívül fontos, hogy a lehetőségeinkhez képest a lehető legjobb minőségű talajtérképeket állítsuk elő, melyek a lehető legpontosabban tükrözik a valóságot. Jelenkutatás a talaj Arany-féle kötöttségét és humusztartalmát hivatott feltérképezni, baki és somogybabodi mintaterületen. A lineáris talajerózió mind a két vizsgált területen talajbarázdákat alakít ki, melyek műhold felvételeken is jól megfigyelhetők. Ebből következik, hogy nagy valószínűséggel a szántóterületeken elhordott szervesanyag bizonyos mértékű anyagi veszteséggel is jár. Ezért is fontos, hogy feltérképezzük a mintaterületek Arany-féle kötöttségét és humusztartalmát, ezzel azok erózióérzékenységet és termőképességváltozásait is meg tudjunk állapítani. Az adatgyűjtés során részben az AIIR (Agrokémiai Irányítási és Információs Rendszer) talajtani adatbázis idevonatkozó releváns adatai lettek felhasználva, részben saját mintavételezésen alapult. A pontszerű adatok regressziós krigelési eljárással térben is ki lettek terjesztve, ezzel információt nyerve azokról a pontokról, ahol a mintavételezésből és az AIIR adatbázisból adódóan eredetileg nem rendelkezünk talajinformációval. Környezeti segédváltozóként domborzati és éghajlati adatok is fel lettek használva a lehető legpontosabb eredmények elérése érdekében. Az eredmény két-két nagy felbontású Arany-féle kötöttség és humusztartalom térkép, melyekből meg lehet állapítani a vizsgált mintaterületek erózió érzékenységet és humusztartalmát, azok térbeli eltéréseire és összefüggéseire is rá lehet mutatni. Abban az esetben, ha a humusztartalom mérések többször is megismétlődnek, későbbi kutatások alkalmával fel lehet használni a kapott eredményeket a szervesanyag horizontális vándorlásának a megállapítására az eróziós folyamatok függvényében. További kutatások során az eredményeket a lineáris talajerózió okozta anyagi kár felbecslésében is fel lehet használni.

Az Európa Zöld Fővárosa díj modellezési lehetőségei

SCHMELLER DALMA

Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Földtudományok Doktori Iskola

Földtudományi szekció

dalma.schmeller@gmail.com

Kulcsszavak: Európa Zöld Fővárosa, fenntarthatóság, településfejlesztés, modellezés

Európa lakosságának napjainkban már 70-75%-a városokban él, ami magával vonja azt, hogy nem csak a népesség, de a környezeti és társadalmi problémák is e területeken koncentrálnak. A problémákra való megfelelő reagálás, a megváltozott körülményekhez való alkalmazkodás, a fenntartható, hosszú távú fejlesztési elvek és célok egyre fontosabbá válása, jó példák és minták adaptálása elengedhetetlen a jövőben. Ezek előremozdítása érdekében indították útjára 2010-ben az Európa Zöld Fővárosa díjat, mely létrehozásának célja, hogy a városok környezeti kihívásokra való reagálását, az innovatív megoldásokat jutalmazza, vagyis azokat a törekvéseket, amelyek a városi környezet javítására irányulnak és hozzájárulnak a fenntarthatóbb és egészségesebb városok kialakításához, valamint más városok számára ösztönzőleg hatnak. A díjra pályázó városokat egy szakértőkből álló bizottság rangsorolja 12 témakör alapján, amelyek számos indikátort és jövőbeli fejlesztésekre vonatkozó tervet tartalmaznak. A kutatás a 2022-ig jelentkezett 96 város olyan mérhető adatain alapszik, melyek az adott városok környezettudatosságának értékmérői lehetnek. A 12 kritériumhoz igazodva 28 indikátor került kiválasztásra, melyekre multinomiális logisztikus regresszió lett lefuttatva, az egyes városoknak a pályázat során elért eredményeit függő változóként kezelve. Az adatok előzetes Kruskal-Wallis teszttel történt elemzése alapján kiderült, hogy csak négy olyan skálajellegű változó található, amely követi a várt elrendeződést, tehát környezeti szempontból a nyertesek értékei a legjobbak, majd őket követik a döntősök és az egyéb jelentkezett városok. A multinomiális logisztikus regresszió eredményéből látható, hogy az EZF indikátorainak száma jelentősen leszűkíthető és csupán tíz szignifikánsan befolyásoló változó alapján nagy valószínűséggel meg lehet becsülni a városok helyezését. A modell főleg az „egyéb jelentkezett városok” kategóriában alkalmazható nagy pontossággal, a nyertesek esetében több hibás becslés található, ami arra enged következtetni, hogy a nyertesek kiválasztásánál egyéb, nem mérhető szempontok (pl.: tervek), az adott évben induló riválisok, illetve az egyes változók időbeli tendenciája is befolyással bírnak. A modell eredményei alapján a jövőben potenciálisan induló városok is felmérhetik esélyeiket, mielőtt beadják a pályázatukat.

Az LMBTQ turizmus mentális, elgondolt terei egy magyarországi felmérés tükrében

SZABÓ BALÁZS ATTILA

Pécsi Tudományegyetem, Társadalomföldrajzi és Urbanisztikai Tanszék

Földtudományi szekció

szba@gamma.ttk.pte.hu

Kulcsszavak: gaygeography; gaytourism; LGBT; LMBT; LGBTQ tourism; queergeography

Napjaink egyik nagy turisztikai trendjei között van az úgynevezett meleg turizmus vagy LMBTQ turizmus fejlődése. Az LMBTQ turizmus valós terei a nyugati társadalmak területére összpontosul, ahol a társadalmi-politikai berendezkedés megengedő – sok esetben támogató – az eltérő szexuális irányultságú életstílussal kapcsolatban. Ebből fakadóan egyre jobban látható, érzékelhető a társadalmi csoport földrajzi (szociálgeográfiai) térre gyakorolt hatása. A kutatással ezen speciális szegmens turisztikai vonatkozású tereinek mentális térképezésével kívánok hozzájárulni a társadalomföldrajzi kutatások sokszínű palettájához. Jelen kutatás fő kérdése, hogy általánosságban véve, melyek azok a helyek, amelyeket meleg- vagy LMBTQ turisztikai térnek, melegbarát desztinációnak gondolnak az emberek? Mennyiben különbözik ez a típusú elgondolt tér a szexuális irányultság függvényében, illetve mennyiben feleltethető meg a valóságnak?

A primer kutatás alapja kettő online kérdőíves megkérdezés volt. Mindkét kérdőív 2020 első hónapjaiban került kitöltetésre. A két kérdőív szexuális irányultsági alapon lett elkülönítve. Az egyik kifejezetten a többségi társadalomhoz tartozó heteroszexuális személyeket, míg a másik az LMBTQ csoporthoz tartozókat kérdezte meg. A kérdésfelvetés a következőképp hangzott: „Ön szerint hova szeretnek utazni az LMBTQ emberek?”, illetve, hogy „Milyen melegbarát városokat, turisztikai desztinációkat ismer?”. A kérdésfelvetés egy fontos eleme különbözött a két felmérés esetében, méghozzá az, hogy míg a heteroszexuális kérdőívben nem, de az LMBTQ megkérdezés esetében a kérdésben kifejezetten európai terekre kérdezett rá. (Az eredményt ez annyiban módosította, hogy a heteroszexuális válaszadóknál markánsan megjelenik az USA, valamint kisebb mértékben Kanada.)

A heteroszexuális lekérdezésben 912 fő vett részt, főként városi egyetemisták és értelmiségiek. Mindössze 18% nyilatkozott úgy, hogy ismer népszerű melegbarát városokat és csak 19% hallott már valaha a meleg turizmus kifejezésről. Fontos megjegyezni, hogy ez a kifejezés magyarul még nemhogy a köztudatban, de a szakmai szóhasználatban sem sűrűn jelenik meg. A fent említett adatból fakadóan 282 válasz került az elemzésbe. Az LMBTQ felmérésben 1473 fő vett részt, mely esetben jóval nagyobb volt a válaszok aránya és a korcsoport, iskolai végzettség tekintetében is egy szélesebb kört sikerült elérni. Mindkét esetben a válaszadók több választ is megadhattak, önkéntes jelleggel.

A kutatás eredményeképp megállapítható, hogy az LMBTQ turizmus tereit szexuális irányultságtól függetlenül a magyarok többsége Nyugat-Európa nagyvárosaihoz és a Mediterráneum egyes üdülőhelyeihez (spanyol és görög tengerpartok illetve szigetek) köti. Elmondható, hogy azok, akik ismernek LMBTQ barát helyszíneket, az általuk elképzelt LMBTQ terek az érzékelt, objektív terekkel döntően megegyeznek, mindössze rangsorban van némi eltérés. Az LMBTQ turizmus főbb tereit jól mutatja az is, hogy milyen biztonsági, jogi kategóriába tartoznak egyes országok az LMBTQ emberek szempontjából. Mindezek tudatában

azt mondhatjuk, hogy a magyar társadalom egy része tisztában van az LMBTQ embereket elfogadó turisztikai terekkel, melyek közül a Benelux államok, Németország, Spanyolország, az Egyesült Királyság és a távoli USA a legjelentősebb.

Épületek napenergia-potenciáljának számítása fotogrammetriai módszerekkel előállított adatok felhasználásával

VARGA ÁKOS, SZATMÁRI JÓZSEF, TOBAK ZALÁN, BOUDEWIJN VAN LEUWEN, MUCSI LÁSZLÓ
Szegedi Tudományegyetem, Geoinformatikai, Természet- és Környezetföldrajzi Tanszék
Földtudományi szekció

vga.akos@gmail.com

Kulcsszavak: szolárenergia, fotogrammetria, objektum alapú képelemzés, RANSAC, síkdetektálás

Az elmúlt évtizedekben az emberiségnek egyre komolyabb kihívásokkal és változásokkal kell szembenéznie, többek között olyan, egymásra kölcsönösen ható folyamatokkal, mint a klímaváltozás, a demográfiai változások, az urbanizáció, a globalizáció és a fogyasztás-orientált gazdaságok átalakulása energiahatékony és fenntartható gazdaságok felé. A városok 3D-s modellezése egyre nagyobb szerepet kap, egyre több területen válik kívánatossá, szükségessé a sokszínű felhasználási lehetőségeinek, az egyre növekvő információ-mennyiségnek, és az ezzel járó folyamatos technológiai fejlődésnek köszönhetően. Napjaink egyik népszerű településfejlesztési irányzata az okosváros-koncepció, mind a tudományos, mind a döntéshozói közegekben és a köztudatban is egyre meghatározóbb. Mivel az emberiség számára egyre inkább nyilvánvalóvá válik, hogy a jövő kulcsa a fenntartható fejlődésben rejlik, világszerte számos ország, város ösztönzi a napenergia használatát az egyéb energiatechnológiák mellett.

A tanulmány fő célja fotogrammetriai módszerekkel feldolgozott légifelvételekből kinyert adatok felhasználása volt a valóságot leghűbben reprezentáló 3D-s épületmodellek létrehozása, illetve az azokon alapuló szolárenergia-potenciál számítások elvégzése érdekében. Két szegedi mintaterületet vizsgálva a feldolgozás során számos módszert használtunk. A felvételek fotogrammetriai feldolgozását követően az objektumalapú képelemzés segítségével a tetők fölé érő vegetációt különítettük el, majd RANSAC-algoritmuson alapuló síkdetektálást alkalmaztunk az egyes tetősíkok pontfelhőből történő kinyerésére. Ezen lépések kimeneteit felhasználva kiszámítottuk a rájuk eső szolárenergia-értékeket. Procedurális modellezési eljárásokat használva vizualizáltuk a végső modelleket. A kapott eredmények alapján elmondható, hogy az alkalmazott módszerek megfelelően bizonyultak a kijelölt célok elvégzésére, a mintaterületek épületeinek döntő része alkalmas napelemek telepítésére, és a bennük rejlő potenciál mindenképpen említésre méltó mindkét vizsgált területen.

Európai bankfiókok 2019-2021 közötti alakulásának területi elemzése

EL-MEOUCH NEDIM MÁRTON

Pécsi Tudományegyetem

Földtudományi szekció

nedu02@gmail.com

Kulcsszavak: Európa, bankfiókok, elhelyezkedés, bezárás, területi elemzés

Hasonlóan a globális trendekhez, a 2008-09-es gazdasági világválság óta Európában is jelentős átalakuláson esnek át a bankfiókok a kereskedelmi banki működésben betöltött szerepük tekintetében. Az online térben való banki ügyintézés előretörésének és az ezzel összefüggő költségoptimalizáló banki attitűdnek előtérbe kerülésének köszönhetően a bankfiókok száma csökken és jellegük átalakul. Az Európai Központi Bank adatai alapján az Európai Unió összes tagországában külön-külön is csökkent a bankfiókok száma 2008 és 2019 között, de uniós szinten is jelentős, 31 százalékos volt a csökkenés mértéke ezen időszak alatt. A bankfiók bezárási trend aktuálissá tette azokat a kérdéseket, hogy az Európai Unión belül mely területi egységek, régiók azok, amelyeknél a legnagyobb mértékű bankfiók bezárás volt tapasztalható, valamint, hogy a meglévő bankfiók állomány hogyan helyezkedik el. Ennek megfelelően a kutatásban az Európai Unió tagországaiban 2021.02.01-én meglévő bankfiók állomány elhelyezkedését és a 2019. október és 2021. február közötti bankfiók bezárásokat területi szempontú elemzésnek vetem alá. Az elemzés alapjául szolgáló adatbázis a Standard and Poor's Market Intelligence európai bankfiókokat listázó gyűjtése segítségével került kialakításra, az éppen aktuális bankfiók állomány 2019. október és 2021. február közötti havi rendszerességgű adatgyűjtéséből állt elő. A kutatás során a teljes Európai Unióra kiterjedő Statisztikai Célú Területi Egységek Nomenklatúrája (Nomenclature of Territorial Units for Statistics, NUTS) háromszintű régiós besorolás mentén, valamint tagországi szinten vizsgálom a bankfiókok elhelyezkedését és bezárásait, melyekhez az Eurostat regionális adatait használok fel. Az elemzésben egyrészt a bankfiókok elhelyezkedésének és bezárásainak területi autokorrelációját, összefüggéseit vizsgálom, sűrűsödési csomópontokat keresve, másrészt az adott NUTS régióra jellemző társadalmi, gazdasági karakterisztikákkal vetem össze. A kutatás eredményei alapján azonosíthatók azon NUTS régiók és csomópontok az Európai Unióban, amelyeknél a populáció arányos bankfiók ellátottság a legmagasabb vagy legalacsonyabb mértékű, valamint ahol a legnagyobb arányú fiókbezárás volt tapasztalható az elmúlt másfél évben. Az eredmények alapján az 1000 főre jutó bankfiókok száma kiegyenlítetlen az Európai Unióban, a nyugat-európai tagországok hotspotnak, míg a kelet-európai tagországok cold spotnak számítanak. A bankfiók bezárások arányaiban a jobban bankosodott nyugat-európai, valamint a Balti és Skandináv tagországokra összpontosulnak leginkább. Ezen eredmények ezután összevetésre kerülnek az Európai Unió kohéziós politikája alapján hátrányos helyzetűnek ítélt régiókkal, melyből az a következtetés vonható le, hogy a pénzügyi szolgáltatások mértéke pozitívan függ össze a gazdasági fejlettséggel.

Támogatja az Innovációs és Technológiai Minisztérium, valamint a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap Kooperatív Doktori Programja.

Fejlődéstörténeti rekonstrukció lösz-paleotalaj sorozatok vizsgálata alapján a Gödöllői-dombság északi részén

CSONKA DIÁNA, DR. HORVÁTH ERZSÉBET

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Természetföldrajzi Tanszék

Földtudományi szekció

csenkadianna@gmail.com

Kulcsszavak: késő középső pleisztocén, magyarországi löszök, multi-proxy elemzés, talajfejlődés, paleogeomorfológia

A hévízgyörki és galgahévízi lösz-paleotalaj sorozatok multi-proxy vizsgálata során szemcseméret, mágneses szuszceptibilitás, kalciumkarbonát-tartalom, mikromorfológia (mikromorfológiai talajfejlődési index, MISODI), aminosav racemizáció és lumineszcens kormeghatározás, diffúz reflektancia spektroszkópia és stabilizotóp méréseket végeztük el.

A terepi vizsgálatok első fázisában Hévízgyörkön kettő paleotalaj- és három löszképződési periódust, Galgahévízen egy erőteljes talaj- és két löszképződési időszakot, valamint a paleotalajok jól fejlett jellegéből adódóan intenzív interglaciálisokat feltételeztünk. A Bagi Tefra rétegnek a feltárás alsó részében való megjelenése alapján ezek a paleotalajok a hazai löszstratigráfia szerint a következők lehetnének: BA, BD2, BD1; MF(1-3).

A terepi megfigyelésekkel ellentétben a hévízgyörki szelvényben a felső paleotalaj klimatikus paraméterei fluktuálnak, amik valószínűleg több paleotalaj horizont egyetlen poligenetikus talajjává való összekapcsolódását jelzik, valószínűleg a MIS 7e - MIS 5(a-c) paleotalajokat.

A galgahévízi eredmények alapján a jól fejlett paleotalaj a MIS 9 - MIS 6 periódust képviseli, így ebben az esetben is poligenetikus talajfejlődésre következtethetünk. Bár a hévízgyörki alsó paleotalaj párhuzamosítható a galgahévízi paleotalaj maradványával, amit a Bagi Tefra elhelyezkedéséből sejteni lehetett, a MIS 9 paleotalaj felett a két rétegsor nagyon különböző módon fejlődött. A galgahévízi feltárás vizsgált részéből önálló egységként hiányzik egy glaciális (MIS 8) időszak, Hévízgyörkön azonban valószínűleg egy porfelhalmozódási időszak anyaga (MIS 6) mellett a MIS 7(a-c) és MIS 5e, továbbá a MIS 3 paleotalajok is erodálódhattak vagy ki sem fejlődtek.

Feltételezhető, hogy a paleogeomorfológiai jellemzők felelősek a paleotalajok poligenetikus fejlődéséért és az eróziós folyamatokért, mivel paleokörnyezeti eltéréseket a két feltárás közeli elhelyezkedése nem indokolja. Az eróziós folyamatok intenzívebbek voltak a lejtő mentén az interglaciális időszakokban, miközben feltételezhető, hogy a glaciális időszakokban csökkent a szedimentáció mértéke. Mindez vezethetett a paleotalajok részleges eróziójához és az interglaciálisok során a löszrétegek hiányához vagy teljes átalakulásához, valamint az egymást követő paleotalajok szuperponálódásához. A két esettanulmány megmutatta, hogy bár a paleogeomorfológiai helyzet megzavarhatja a rétegsor folyamatos fejlődését, ezáltal megghiúsíthatja a szelvény egyértelmű kronostratigráfiai besorolását, ennek ellenére értékes információkat nyújthat a paleokörnyezetről.

Hagyományos geostatistikai és gépi tanulási interpolációs módszerek hatékonyságának összehasonlítása csapadék stabilizotópösszetétel térbeli modellezése esetén a Brit-szigeteken

ERDÉLYI DÁNIEL¹, HATVANI ISTVÁN GÁBOR², KERN ZOLTÁN², HYEONGSEON SAMMY JEON³

¹Eötvös Loránd University, Department of Geology

²Eötvös Loránd Research Network Institute for Geological and Geochemical Research, Research Centre for Astronomy and Earth Sciences

³Iowa State University, Department of Statistics

Földtudományi szekció

danderdelyi@gmail.com

Kulcsszavak: geostatistika, csapadék stabilizotóp, isoscape, gépi tanulás, krigelés

A hidrogén és oxigén stabil izotópjai fontos nyomjelzők a vízkörzésben, a stabilizotóp-izotópösszetétel változásai pedig a vízkörzés során a vízmolekulát ért fizikai hatásokról szolgáltatnak információt. Így a víz stabilizotóp-összetételek tér és időbeli modellezésének pontosítása a vízburok minden részén, így a vízkörzés légköri ágában is, lényeges környezettudományi kérdés.

Tanulmányomban azt vizsgálom, hogy milyen interpolációs módszerek képesek legpontosabban visszaadni a Brit-szigeteken mért csapadék stabilizotóp összetételt három nap (2012.01.23-25) méréseiből ~70 mintavételi pont felhasználásával.

Hipotézisem szerint a gépi tanulási módszerek teljesítményben felül fogják múlni a hagyományos geostatistikai eljárást.

Az adattisztítási lépések után a három nap adatsoraiból véletlenszerűen kiválasztott 10-10 állomás adatit független validáló adatoknak használtam.

A tanulmányban a kétféle modell összesen négy variációja lett feldolgozva, melyek közül egy geostatistikai (reziduál krigelés (MRK)); a többi három pedig a gépi tanulási algoritmus különböző változatai („Random Forest” (RF), „multiple regression Random Forest” (MRRF), „regression enhanced Random Forest” (RERF)). Ezek lényegi különbsége, hogy míg az MRK a térbeli autokorrelációs struktúra alapján becsül, addig a gépi tanulási algoritmus az összes lehetséges prediktort (minimum, maximum és átlagos napi hőmérséklet, tengerszint feletti magasságot, csapadékmennyiség, partvontól mért távolságot) és mérési pontot felhasználva döntési fákat állít elő, figyelembe véve a prediktorok varianciáját melyek segítségével az ismeretlen pontokra tud becsléseket készíteni. MRK és MRRF modellek esetében a prediktorokat egy előzetes többváltozós lineáris regresszió során vettem figyelembe és az így kapott maradéktagokon futott le a krigelés illetve a random forest algoritmus. Az RF modell esetében közvetlenül a nyers adatokon lehetett interpolálni, míg a RERF modellnél a lasszó regresszió reziduálértékeiből dolgozott a random forest algoritmus.

A kapott izotópos tájképek pontosságának összehasonlítását az átlagos négyzetes hibával szemléltettem. A kapott eredmények közül a két legjobban teljesítő modellnek a MRK és MRRF bizonyultak. Hatékonyságuk közötti eltérés azonban csak marginális.

MISKOLCI
E G Y E T E M

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Az interpolációs módszerek kiválasztásánál a metrikák mellett gyakorlati szempontokat is figyelembe kell venni, miszerint a gépi tanulási algoritmusok automatizálhatóságuknak köszönhetően sokkal hatékonyabbak lehetnek.

Impact of Micro-Particles of Walnut Shell on Filtration Properties of Water-Based Mud

AL KHALAF HANI, FEDERER GABRIELLA

University of Miskolc, Petroleum Engineering Department

Földtudományi szekció

oljhani@uni-miskolc.hu

Kulcsszavak: water-based mud, walnut shell, micro-particle size, fluid loss, environment friendly

This study aims to evaluate the impact of the Micro-Particles of the walnut shell as a natural and environmental friendly material on the filtration properties of water-based mud. The study also determines the optimum size and concentration of the walnut shell. The additives used to reduce fluid loss such as carboxymethyl cellulose (CMC) are often expensive and decomposes with the rise in temperature specifically in deep wells. Recently, many experiments have been conducted with various additives to improve the filtration properties of drilling fluids. The impact of using the micro-particle of the walnut shell was studied to improve filtration properties. In the laboratory several samples of water-based mud consisting of (water, bentonite, calcium carbonate, and XG polymer) were prepared, different concentrations of XG polymer (Xanthan gum) and micro-particle size of walnut shell (32,100,300,500, and 1000 μm) from 2.5 wt% to 20 wt% were added to the mud. Various experiments were carried on the samples, Viscosity by using a Fann 35 viscometer, 140 Fann, Mud weight by Mud balance, and filter cake by an API LT-LP filter press. The results showed that adding 0.5 gram of XG polymer was the optimal concentration. Further, results showed that adding 15 wt% of 500 μm of the walnut shell was the optimal concentration and size, which gives a minimum volume of fluid loss and consequently reduces the problems of contamination of formations by drilling fluid. It was found that the fluid loss rate was reduced by 14.65% when 15 wt% of 500 μm of the walnut shell was added to the water-based mud while the thickness of the cake increased by 29%. The permeability of the cake was measured, and it was observed that the permeability decreased with the decrease in the size of the walnut shell particles, which forms an impermeable barrier between the well and the formations. Hence the additive prevents the drilling fluids from penetrating into the formations during the drilling operations.

Kisvízgyűjtők tájhasználati térképezésének módszertani fejlesztése, a villámárvizek elleni védekezés céljából

DOBAI ANDRÁS, DR. DOBOS ENDRE

Miskolci Egyetem, Műszaki Földtudományi Kar, Földrajz-Geoinformatika Intézet

Földtudományi szekció

ecodobai@uni-miskolc.hu

Kulcsszavak: villámárvíz, tájhasználat, elméleti lefolyásmodellezés

A globális felmelegedés okozta időjárás változás hazánkban, az utóbbi évtizedekben egyre gyakrabban jelentkező környezeti problémát, villámárvizet okoz. A villámárvíz jellemzője, hogy hegy és dombvidéki területeken fordul elő, jellemzően a március és október közötti időszakban, a teljes csapadékesemény lejátszódása pedig kevesebb, mint 6 óra. Ezek az árvizek, amelyek ún. konvektív zónákból keletkező zivatarfelhők csapadékeseményeiből fejlődnek ki, egyre komolyabb problémát okoznak mind a polgári védekezés mind a vízügyi szakmában dolgozók számára. A köznyelvben villámárvíz, hivatalos megnevezése szerint helyi vízkár ellen a települési önkormányzat végzi a védekezést, amelynek erre az esetre árvízvédelmi felkészülési tervvel kell rendelkeznie, de mivel a műszaki segítséget a vízügyi és a katasztrófavédelmi igazgatóságok szakemberei nyújtják, így a szakmában dolgozók számára is fontos a jelenség vizsgálata. A témával az utóbbi évtizedekben mind hazai mind nemzetközi szinten számos kutatás foglalkozik. A jelenség kialakulása és lejátszódása rendkívül összetett folyamat, valamint a rendelkezésre álló számítástechnikai eszközök és módszertanok is folyamatosan bővülnek, így fontos a szemléletmód fejlesztése és más tudományterületek vívmányainak alkalmazása.

Jelen tanulmány egy nagyobb kutatás első eredményeit, a felszíni tulajdonságok térképezésének módszertanát mutatja be a térinformatika eszközeinek segítségével. A felszín tulajdonságai közül kiemelten fontos az adott terület tájhasználat. A kutatás célja, hogy a tájhasználat leírására gyakran használt vektoros állományok (pl: Corine Land Cover) helyett, egy villámárvíz specifikusabb (elméleti lefolyást, lejtő meredekséget, tájhasználat állományokat magában foglaló) térképet hozzon létre, amely akár helyismeret nélkül is megbízható információkkal látja el a döntéshozókat. A módszertan egy 5m-es felbontású domborzatmodellt és az abból származtatott lejtőmeredekség állományt, valamint Sentinel műholdképet használ fel, ArcMap 10. x környezetben. A Sentinel felvételen végzett irányított osztályozás eredményeként külön tájhasználati kategóriákat hoztam létre (erdő, szántó, beépített terület, stb.) amelyekhez nagyságrendi értékeket (10,100,1000,stb.) rendeltem aszerint, hogy milyen mértékben járulnak hozzá a csapadék felszíni lefolyásához egy villámárvíz esetén (pl. erdő: 10, rét: 100, beépített felszín: 10 000, stb.). A lejtőmeredekség állományt is több kategóriába soroltam (<5%,5-12%,12-17%, stb.), végül a két állományt összeszoroztam és eredményül egy összetett tulajdonságokkal rendelkező térképet kaptam, amely már tartalmaz információkat a villámárvizekre vonatkozóan (pl: a csapadékesemény lejátszódásakor veszélyeztetett területek). Az eredmények ellenőrzését a rendelkezésre álló légifelvételek és elméleti lefolyásmodellek valamint a korábbi árvízi védekezések gyakorlati tapasztalatai és terepi bejárások alapján végeztem. A kapott térkép elemzése részletesebb információt szolgáltat a vizsgált vízgyűjtőről, valamint meghatározásra kerültek a vízgyűjtőn belül azok a kritikus

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

területek, amelyek egy esetleges vihar kialakulása során a védekezésben is problémát jelenthetnek és kiemelt figyelmet igényelhetnek.

A munka célja, hogy a rendelkezésre álló összetett, de ingyenesen elérhető térinformatikai állományokból (domborzat modell, műholdképek) építsen fel egyszerű adatbázisokat, amelyekből könnyen értelmezhető, a védekezést irányítók és a témában kutatók számára hasznos térképek származtathatók, ezzel is segítve a villámárvíz elleni felkészülést és védekezés

Mohács 1526-2026. Esély a Dél-Dunántúl turizmusának fejlesztésére

GÁSZNÉ BŐSZ BERNADETT

Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Földtudományok Doktori Iskola Földrajzi és Földtudományi Intézete

Földtudományi szekció

gasz.bernadett@gmail.com

Kulcsszavak: Mohács; kulturális turizmus; turizmusalapú termékfejlesztés; élményszolgáltatás; interpretáció

Vajon lehetséges-e, hogy egy alapvetően a történeti tisztánlátás, a toposzoktól, az értelmezési és ideológiai szándékoktól mentes, a források tényszerű eredményeire alapozó tudományos vizsgálat turisztikai termékfejlesztés, egyáltalán turizmusfejlesztés alapjául szolgáljon?

A „Mohács 1526-2026. Rekonstrukció és emlékezet” című projekt elsődleges célja a méltó megemlékezés-sorozat előkészítése az ötszázéves évforduló alkalmából. A kulturális események önmagukban is generálnak turisztikai tevékenységet, az évforduló kapcsán azonban számos kulturális beruházás tervéről is tudunk. Mindez felporzódíthatja a régió kulturális és turisztikai kínálatát. A tudományos kutatások széles és biztonságos alapot teremtenek a turisztikai fejlesztéshez; jelentős politikai, szakmai és közfigyelem kíséri a programot.

A már előrehaladott, tényleges kutatói munka ismertetésétől eltekintek, mivel a projekt turizmusra gyakorolt potenciálját igyekszem felmérni. A friss és innovatív módszerekkel nyert eredményeket a vonzerő központi elemének tekintem. Felhasználok azonban több régiós kutatás eredményeit, elsősorban a fogadókörnyezet, a Dél-Dunántúli régió turisztikai jellemzőinek vizsgálatához. Az attrakcióra épülő turisztikai termékekre és a keresleti oldal többi tényezőjére fókuszálok: melyek a fejleszthető turisztikai termékek, milyen összefüggések ismerhetők fel a Mohács-program tudományos eredményeivel, a meglévő, illetve tervezett vagy potenciális intézményi-infrastrukturális elemeivel. Hogyan kapcsolódhat a projekt hat küldetése a kulturális és örökségturizmus termékeihez a szakirodalmi rendszerezés alapján. A mohácsi csata nemzeti emlékezetben betöltött szerepének formálása is deklarált cél, amiben a turizmus is segíthet a maga eszközrendszerével, hiszen képes hatni a nemzeti emlékezetre és identitásra. Kiemelem a megfelelő interpretáció szükségességét. A kutatócsoportot idézve, „Mohács nem csupán magyar történet”. Van-e a nemzetközi idegenforgalmi relevanciája? Az elméleti keretben illesztett gondolatmenetet konkrét fejlesztési-beruházási lehetőségek bemutatása zárja.

Kiugró lehetőség előtt áll a kulturális turizmus fellegvárának tartott Dél-Dunántúl a turisztikai pozícióját, versenyképességét illetően – a tervezett, összehangolt munkához kíván az előadás felvetéseivel hozzájárulni.

Múzeumalapítás, mint a nemzetközi turizmus motorja? Bilbao és Abu-Dzabi példájának vizsgálata

SCHULTZ ÉVA

Budapesti Gazdasági Egyetem; Pécsi Tudományegyetem Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Kar, Turizmus Tanszék; Természettudományi Kar, Földtudományok Doktori Iskola

Földtudományi szekció

Schultz.Eva@uni-bge.hu

Kulcsszavak: turizmus, múzeum, Bilbao, Abu-Dzabi

A múzeumok a kulturális turizmus, azon belül a város turizmus fontos vonzerői, így fejlesztésük nem csupán kultúrpolitikai, hanem gyakran turizmuspolitikai kérdés is. Egy új múzeum általában erős urbanisztikai – rehabilitációs, dzsentrifikációs - hatással bír, befolyásolja a kultúrafogyasztást, így a turizmusban és a helyi lakosság életminőségében egyaránt változást idéz elő. A COVID-19 következményeként a jövőben várhatóan nőni fog a jelenleg csak online elérhető kulturális intézmények valós térben kínált élménye iránti érdeklődés, ezáltal a múzeumok több látogatóra számíthatnak az újraindítás után.

A példák kiválasztásának oka, hogy a vizsgált turisztikai célterületek múzeumok alapításával teremtették meg a nemzetközileg ismert és vonzó kulturális kínálatuk alapját, ami jelenleg is meghatározó szerepet játszik a turisztikai márkájukban. A baszk iparváros, Bilbao kulturális-turisztikai funkcióváltásának kulcseleme volt az 1997-ben megnyílt Guggenheim múzeum. Abu-Dzabi a dubaji turisztikai beruházások hatására, ám eltérő keresleti szegmenst megcélózva fejlesztette kínálatát a 2017 óta üzemelő Louvre múzeummal. Mindkét desztináció múzeumalapításában közös, hogy alapvetően nem a saját örökség bemutatása, hanem új imázs teremtésének szándéka vezérelte, ami jól működő nemzetközi kulturális márkák névhasználati jogának (részben gyűjteményének) megvételén alapult és hamar nemzetközi vonzásintenzitású attrakcióvá vált. A baszk példa sikere Bilbao-effektusként híresült el és híven tükrözi a gazdasági-kulturális autonómia törekvéseket a turisztikai nagyhatalom Spanyolországon belül. Az Egyesült Arab Emírátságok turizmusfejlesztési célja Abu-Dzabi esetében a magaskultúrára épülve párosul a posztkolonialista történelem- és identitásteremtéssel, eltérően a dubaji populáris iránytól.

A tanulmány célja annak vizsgálata, hogy a múzeumok alapítása mellett milyen tényezők segítették az elemzett példák nemzetközi turisztikai piacra lépését? További cél annak vizsgálata, hogy milyen hasonlóságok és különbségek lelhetők fel a két igen eltérő történelemmel, kultúrával és gazdasággal bíró, különböző politikai rendszerek által meghatározott desztináció turizmusában? A kutatás módszertani alapja a turizmusfejlesztéshez és annak környezeti, gazdasági, valamint társadalmi-kulturális hatásaihoz kapcsolódó indikátorok vizsgálata mindkét példa esetében.

Passive sampling techniques for groundwater monitoring

ILLOUL WAFA

Földtudományi szekció

illoul.wafa@gmail.com

Kulcsszavak: Passive sampling, Passive samplers, Monitoring, Contaminants

This document presents an overview of passive sampling technologies applied in groundwater monitoring. It contains an overview of this innovative sampling technology showing the different background theories for organic and for inorganic contaminants; then the paper focuses on devices for both types of contaminant, discussing their advantages, limitations, and development status in detail.

Sampling and analysis of organic (e.g., chlorophenols, organo- chlorine pesticides, polyaromatic hydrocarbons, polychlorinated biphenyls) and inorganic (e.g., heavy metals and some of their organometallic species) compounds represents an ongoing challenge to the environmental chemist.

The passive groundwater sampler is defined as acquiring a sample from a discrete position in a well without active media transport induced by pumping or purging techniques.

Passive samplers usually combine sampling, selective analyte isolation, preconcentration, and, in some cases, speciation preservation in one step. The operations performed at the sampling site are simplified by passive sampling. They eliminate the need for an energy/power supply and allow the entire sampling set-up to be miniaturized. When the samples are collected, further steps in their processing are usually the same as for other sampling preconcentration methods in analysis. They include extraction/desorption of the analytes, final instrumental analysis, and processing the data.

In the following, several samplers with potential for use in groundwater monitoring programs are presented to illustrate the applications of this technology.

Passive sampler technologies have advantages and limitations specific to the nature of each technology. In the following, several pros and cons of passive samplers are cited.

Sustainability Assessment of the Trade Agreement Between the European Union and Mercosur

BIHARI KATALIN

Pécsi Tudományegyetem, Földtudományok Doktori Iskola

Földtudományi szekció

kati_bihari@yahoo.com

Kulcsszavak: szabadkereskedelem, Mercosur, Európai Unió, Társulási Megállapodás, fenntarthatóság

The present paper gives an overview of the Association Agreement between the European Union and Mercosur (Mercado Común del Sur, the full members of which include Argentina, Brazil, Paraguay and Uruguay), which was concluded in 2019, after a negotiation process of nearly 20 years. With regard to the importance of the Association Agreement, it is important to note that MERCOSUR is the most significant regional integration among the partners of the EU, and their cooperation can be regarded as the first classic example of interregionalism. The primary objective of the agreement is to establish trade liberalisation on most products between the two regions. In addition, it comprises chapters related to political cooperation as well as sustainable development.

The study outlines the negotiation process leading to the conclusion of the talks, introduces the main provisions of the agreement and summarises the main steps leading to its taking effect. Mercosur is the most important trade and investment partner of the EU – the value of their bilateral trade in goods reached 88 billion euros, while the value of the bilateral trade in services exceeded 34 billion euros. The number of consumers of the two blocks together exceeds 773 million. In the framework of the agreement, customs tariffs will be abolished for 91 per cent of the goods, several barriers to trade will be dismantled, whereas food safety regulations will become more rigorous.

Finally, the article will present the advantages as well as the most common concerns and criticism expressed in relation to the agreement.

Had- és rendészettudományi szekció

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

A brit radarrendszer működése az angliai csata idején

KOVÁCS PETRA

DOSZ Hadtudományi Osztály

Had- és rendészettudományi szekció

kovpet1991@gmail.com

Kulcsszavak: angliai csata, információs műveletek, radarrendszer, Enigma

A 20. században a belső égésű motor, drót nélküli távirógép feltalálásának következtében – és még sok más eseménynek – köszönhetően, jelentősen megváltozott a háború jellege. Az angliai csatát a második világháború egyik döntő csatájának nevezhetjük. 1940. július 10. és 1940. október 30. között a Brit Királyi Légierő és a Luftwaffe által megvívott ütközetek során Nagy-Britannia biztosította saját függetlenségét a kor új haditechnikai vívmányainak segítségével. A németek célja az volt, hogy a Luftwaffe segítségével Nagy-Britanniát térdre kényszerítsék, amilyen gyorsan csak lehet. A háború kirobbanása előtt mind a britek, mind a németek igyekeztek olyan technikai vívmányokat fejleszteni, amellyel hatékonyan be tudta mérni az ellenfél pontos helyzetét, továbbá képes volt információt gyűjteni annak lehetséges további lépéséről, azaz céljuk az információs fölény kialakítása volt.

A briteknek két nagy előnye volt: egyrészt, kiépítettek egy jól működő radarrendszert, valamint hogy sikerült megfejteniük a németek által feltörhetetlennek hitt Enigma rejtjelét. Mindezekre támaszkodva a Vadászrepülő Parancsnokság vezetése hatékonyan tudta a csapatokat a megfelelő időben a megfelelő helyre vezényelni.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

A bűncselekményi mintaelemzés módszertani kérdései

SZABÓ JÁNOS

Országos Rendőr-főkapitányság

Had- és rendészettudományi szekció

szabojanos@orfk.police.hu

Kulcsszavak: bűnügyi elemzés, bűncselekményi mintaelemzés, stratégiai elemzés, taktikai elemzés

A bűnügyi elemzés megújuló módszertanában kiemelt helye van a bűncselekményi mintaelemzés újra gondolásának. Az ezzel kapcsolatos kutatások és egy egységes, új módszertan kialakítása a rendőrség bűnügyi elemzői számára kiemelt jelentőségű feladat. Az előadás a különböző mintaelemzési felfogásokról és azok új keretbe történő integrálására fókuszál.

A gyermekvédelem és a gyermekek orvoslásának összefüggései

SÓFI GYULA

Heim Pál Gyermekgyógyászati Intézet, Gyermek és Serdülő Pszichiátriai Osztály

Had- és rendészettudományi szekció

drsofigyula@igazsagugyigyermekpszichiater.hu

Kulcsszavak: gyermek, gyógyászat, kórház, menhely

A Heim Pál Gyermekgyógyászati Intézet Gyermek és Serdülő Pszichiátriai Osztály (továbbiakban: Osztály) létrejöttének történeti áttekintése nemcsak kapcsolódik a Heim Pál Kórház intézménytörténetéhez, de társadalomtörténeti és egyben tudománytörténeti vonatkozásokat is érint. A 18. század végén kezdődő egészségügyi fejlesztéseknek, valamint a 20. század elején kicsúcsosodó gyermekvédelmi mozgalomnak köszönhetően, nagy hatású orvosok és önkéntesek segítségével jöttek létre a mentális zavarok (pszichiátriai/pszichológiai), illetve gyermekbetegségek kezelésének intézményi keretei. A gazdasági és társadalmi körülmények, valamint az orvostudományi fejlődésének köszönhetően, bővültek a gyermekeket érintő pszichiátriai megbetegedésekre vonatkozó ismereteink, mely egyben társadalmi szinten is szemlélet béli változásokat eredményezett.

Az előadásban két szálon mutatom be a Heim Pál Gyermekkorház és az Osztály létrejöttének történeti előzményeit, mivel a gyermekpszichiátria fejlődése két markáns vonulathoz, a gyermekvédelemhez, valamint az orvostudomány, illetve pszichológia fejlődéséhez is kapcsolódik. A gyermekvédelemben a mai napig érvényesül az egyházak és a civilek jelentős szerepvállalása, melyet erősített az állam gyermek védelméért vállalt kötelezettsége. Az állami szerepvállalás, valamint a gyermekekkel kapcsolatos pszichológiai, gyógypedagógiai és orvosi kutatások a gyermektanulmányozási mozgalom hatására formálta a gyermekvédelem és a gyermekek orvoslásának feladatait, mely a 19. század közepétől a mai napig elválaszthatatlan kapcsolatot eredményezett. Idővel intézményesült formát öltött és specializálódott a gyermekvédelem, a gyógypedagógiai, a pszichológiai és a pszichiátriai ellátás.

Bemutatásra kerülnek továbbá az állami gyermekvédelem kiépülése mentén a menhelyi és a kórházi gyermekorvosi ellátás kezdetei, külön hangsúlyt helyezve a Gyógypedagógiai és Pszichológiai Magyar Királyi Laboratórium feladatellátására, melynek „köpönyegéből” nőtt ki a Nevelési Tanácsadó Hálózat, az MTA Pszichológia Intézet, illetve az OPNI Gyermekpszichiátria, mely utóbbi jogelődje az Osztálynak.

A hatósági tevékenység, mint a katasztrófavédelem IV. szakterülete

DR. LAKATOS BENCE R.¹, DR. TEKNŐS LÁSZLÓ²

¹Nemzeti Közszerológati Egyetem, Katonai Műszaki Doktori Iskola

²Nemzeti Közszerológati Egyetem, Műveleti Tanszék

Had- és rendészettudományi szekció

lakatosbenceroland@gmail.com

Kulcsszavak: közigazgatás, katasztrófavédelem, polgári védelem, iparbiztonság, hatósági tevékenység, tűzvédelem, prevenció.

A magyar polgári közigazgatás-tudomány legnagyobb hatású, külföldön is elismert egyénisége Magyary Zoltán ezt a tevékenységet az alábbiak szerint határozta meg: „az állam adminisztrációja”, azaz „az állam szervezete, a közfeladatoknak ezek természete által megszabott módszerrel a jogrend keretében való eredményes megoldására”. Az elmúlt évtizedben sorra kerültek elfogadásra a katasztrófavédelmet létrehozó és a hozzákapcsolódó általános és különös hazai és nemzetközi jogszabályok. A katasztrófavédelem, mint feladatról a jelentőségére való tekintettel a jogalkotó is megállapította, hogy „nemzeti ügy”. A szabályozások célja az emberi élet- és egészség, valamint a létesítmények környezete esetében a védelem biztosítása. A katasztrófavédelem és a hozzákapcsolódó szervezetrendszer komplexitása miatt vizsgálni szükséges az egyes szakterületek szerepét. A katasztrófavédelem szakterületei a polgári védelem, az iparbiztonság, a vízügy és negyedik szakterület a tűzvédelmi, tűz megelőzési hatósági tevékenységek összessége. A katasztrófavédelmi szervezetrendszer részére a jogalkotó által szabott hatósági tevékenységi körök száma folyamatos növekedésben volt, az elmúlt 6 év alatt több mint 400 hatáskör került meghatározásra a különböző szakterületek részére, melyek száma az elkövetkező években is növekedni fog. A hatósági tevékenység preventív jellegű tevékenységek sorozata, melyek célja az önkéntes jogkövetésre történő rávezetés. Azokban az esetekben, ahol, a preventív eszközök és az enyhébb szankciónemek nem vezetnek eredményre ott szükség van a komolyabbak alkalmazására. A hatósági tevékenység a komplex rendszeren belül is egyfajta hidat képez az egyes szakterületek között az általa folytatott tevékenységek sokszínűségének köszönhetően. Egyre nagyobb a jelentősége és az igénye a katasztrófavédelem feladatrendszerében a hatósági feladat- és tevékenység végzésének. Az eljáró hatósági szakemberek munkájára vonatkozó jogszabályi környezetben bekövetkező változási hullám mind az anyagi, mind az eljárásjogi szabályozás tekintetében egy új környezetet teremtett, mivel az elmúlt évben és az ezt követő évben is a hatósági munkát befolyásoló jelentős változások és új külső globális körülmények következtek be

A kiberképességek kialakításával kapcsolatos feladatok és lehetőségek a hazai honvédelmi ágazatban nemzetközi példák nyomán

DÉVAI DÓRA

Nemzeti Közszerológati Egyetem, Katonai Műszaki Doktori Iskola

Had- és rendészettudományi szekció

thedeuai@gmail.com

Kulcsszavak: Katonai kiberképességek, kiberműveletek, kiberparancsnokság, Magyar Honvédség

A gazdasági, katonai és társadalmi jelentősége miatt a kibertér mára a nemzetállamok közötti stratégiai versengés integráns részét képezi. Ezért hatással van a nemzetállamok stratégiai célkitűzésire és eszközrendszerére, azáltal pedig a katonai erő szervezetére, katonai műveletek alkalmazásának gyakorlatára és elméletére is. Mára elengedhetetlen vált a támadó és védekező kiberműveletek szisztematikus, stratégiai szintű kialakítása. A NATO a tagállamok hatáskörébe utalja a katonai kibervédelmi képességek létrehozását. Ezzel összhangban, Magyarországon is megkezdődött a katonai kiberképességek fejlesztése és integrációja. 2019 januárjában a Magyar Honvédség (MH) Parancsnokságán belül megalakult a Kibervédelmi Szemléltőség, valamint megszületett az alapvető jogszabályi környezet.

Jelen kutatásomat az Új Nemzeti Kiválósági Program 2020 keretében valósítom meg „A kiberképességek kialakításával kapcsolatos feladatok és lehetőségek a hazai honvédelmi ágazatban” címmel. Célja, hogy nemzetközi összehasonlító elemzés során olyan megoldásokat, modelleket tárjak fel, amelyek a magyarországi katonai kiberképességekkel kapcsolatos kihívásokra megoldási mintaként szolgálhatnak.

A kutatás szakirodalmi háttérét az adott országok – elsősorban az Amerikai Egyesült Államok – elsődleges stratégiai dokumentumai, szakdotrínái adják. Az így összegyűjtött adatokat összehasonlító esettanulmányként elemzem a témában legjelentősebb hazai és nemzetközi szakirodalom, valamint szakértői interjúk alapján elemzem. Kiinduló hipotézisem, hogy bár a katonai kiberképességek kialakításában jelentős nemzeti eltérések találhatók, azonban a stratégiai környezet strukturális problémáira adott nemzeti válaszok egyrészt referenciapontként szolgálhatnak Magyarország számára, illetve a hazai viszonyoknak megfelelően adaptálhatók. Itt főként a nemzetközi jog kibertérben történő alkalmazhatósága és a belső jogi környezet kialakítása, a katonai kiberképességek szervezeti és műveleti integrációja, valamint a hibrid fenyegetésekre adható válaszokat veszem számba. A kutatás eredményeként a Magyar Honvédség számára hasznosítható ajánlásokat fogalmazok meg.

A kockázatelemzés alkalmazásának lehetőségei

LOHNER KLAUDIA

Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Kriminálpszichológia Tanszék

Had- és rendészettudományi szekció

lohner.klaudia@uni-nke.hu

Kulcsszavak: kockázatelemzés, szexuális bűnelkövetők, bűnügy

A hazai rendvédelem területén a kockázatelemzési módszerek alkalmazása viszonylag újkeletű. Bár vannak rendszerek, melyeket az Európai Unió szabályozást követve alkalmaznak (pl.: CIRAM), a bűnügyi területen ez a módszer még igencsak gyerekcipőben jár. Nemzetközi viszonylatra tekintve azonban elmondható, hogy nagy ütemben fejlődik és egyre több területen látják benne a gyakorlati hasznosulás lehetőségét.

Előadásom során bemutatom, hogy a rendvédelem mely területein alkalmaznak kockázatelemzési rendszereket külföldön, illetve hazánkban. Köztük a jelenleg folyamatban lévő PhD kutatásomat, melynek célja egy olyan kockázatelemzési eljárás kidolgozása, ami lehetővé teheti, hogy felmérjük annak a valószínűségét, hogy egy adott személy elkövetett vagy elkövetne-e egy szexuális bűncselekményt. A vizsgálat alá vont adathalmaz az Egységes Nyomozóhatósági és Bűnügyi Statisztikai Rendszer 2009-2018. közötti időszak azon erőszakos szexuális bűncselekményeinek (szexuális erőszak, szexuális kényszerítés, erőszakos közösülés, szemérem elleni erőszak, valamint a szexuális motivációjú emberölés) adatain alapul, melyek vádemeléssel zárultak, valamint a sértett és az elkövető nem ismerték egymást a bűncselekményt megelőzően. A kutatás során logisztikus regresszió-analízist alkalmazok annak megállapítására, hogy az elkövető bizonyos jellemzői milyen mértékben képesek bejósolni az elkövetést. Ezen felül olyan kutatásokat mutatok be, melyek megvizsgálják melyek a különböző kockázatelemzési eljárások buktatói, illetve előnyei. Bemutatok néhány olyan kockázatelemzés témakörében született elméletet, melyek az általam kidolgozás alatt lévő módszer létrehozásában segítséget nyújthat, illetve felhívhatja a figyelmemet azokra a nehézségekre melyeket a kockázatelemzés módszertana okozhat. A kutatás elméleti kereteinek ismertetése mellett felvázolom kutatásom módszertanát és gyakorlati hasznosulási lehetőségeit.

A magyar 1. hadsereg védelmi harcai a Szilicei-fennsíkon és a Felső-hegyen 1944. december 20. és 1945. január 22. között

ÚJHELYI JÁNOS ÁBEL

NBSZK Nemzetbiztonsági Kutatósejt

Had- és rendészettudományi szekció

ujhelyijanosabel@gmail.com

Kulcsszavak: Felső-hegy, hegyivadász, honvéd, Heinrici-seregcsoporthoz, magyar 1. hadsereg, második világháború, Szilicei-fennsík, Szlovákia

Az 1944. december 17-én létrehozott német Heinrici-seregcsoporthoz alárendelt magyar 1. hadsereg alakulatai 1944 december végén a Sajó, a Bódva és a Hernád folyók völgyén történő visszavonulásuk után azt az utasítást kapták, hogy a Gömör-Szepesi-érchegység megtartása, valamint a német 1. páncélos-hadsereg déli szárnyának biztosítása végett szilárdítsák meg a védelmüket a Rimaszombat-Pelsőc-Szilice-Torna-Kassa vonalon a gyors ütemben előretörő szovjet 40. és a román 4. hadseregek csapatival szemben. A védelem súlypontját a Rozsnyótól délkeletre húzódó Szilicei-fennsík és a Felső-hegy képezték, melyek megtartása a magyar 1. hadsereg számára elsődleges fontosságú volt a kapott feladatok sikeres végrehajtásához. A hosszan elnyúló karsztfennsík és a belőle kiágazó karszthegy 450 és 800 méter között változó átlagmagasságukkal, sziklás, nagy kiterjedésű és erősen tagolt felületükkel téli időjárási körülmények között rendkívül nehéz terepnek számítottak mind offenzív, mind pedig defenzív szempontból, komoly kihívások elé állítva mind a támadókat, mind pedig a védőket. Ennek ellenére több mint 4 héten át folyt a területért a küzdelem, melynek első szakasz a román VI. hadtest támadásával vette kezdetét 1944. december 20-án. A román csapatokkal szemben a magyar 1. hadsereg parancsnoksága az elit német 4. hegyihadosztály rendelkezésre álló zászlóaljait, valamint a szintén elitnek számító magyar 1. hegyidandárt vonultatta fel. A német és magyar hegyivadászok sikeren felfogták és visszavetették az ellenség támadását, majd védelmi állásokat foglaltak a fennsíkon és a hegyvonulaton. Támogatásuk és részbeni felváltásuk végett az 1. hadsereg parancsnoksága átcsoportosításokat hajtott végre és 1944. december 26-án már a magyar 24. gyaloghadosztály is védelembe vonult a nehezen járható terepen. Ezzel kezdetét vette a csata második szakasz, mely során a román és szovjet csapatok igen komoly tűzérsségi támogatással napi rendszerességgel indítottak támadásokat a fontosabb magassági pontok birtokbavételéért. 1945 január elejére ugyan csökkent a harcok intenzitása, azonban január 12-től kezdve egy, a korábbinál jóval nagyobb erejű szovjet-román támadás vette kezdetét, melyet ugyan sikeresen visszavertek a védők, de közben a szovjet Vörös Hadsereg Lengyelországban indított offenzívája miatt jelentősen megváltozó hadi helyzet miatt január 20-22-én mégis fel kellett adniuk addig kitartóan védett állásaikat. A Szilicei-fennsíkért és a Felső-hegyért a védelem részéről javarészt magyar katonák által megvívott harc lett a második világháború utolsó komolyabb magyar elhárító sikere, melyért azonban komoly árat fizetett a Magyar Királyi Honvédség: nagyjából 400 honvéd nyugszik a karsztfennsík és hegyvonulat közelében többek között Szlovákia egyik legnagyobb magyar katonai tömegsírjában, Várhosszúréten. Ennek ellenére ez az esemény a magyar hadtörténet egy eléggé elhanyagolt része, önálló tanulmány még nem is született a témában. A hiány pótlása végett a Hadtörténelmi Levéltárban őrzött dokumentumok, a csata résztvevőinek, szemtanúinak

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

visszaemlékezései, valamint az újabban egyre nagyobb számban rendelkezésre álló szovjet, román és német források, illetve az elmúlt három évben a helyszínen tett terepbejárások segítségével szerzett információk révén kívánom bemutatni eddigi kutatási eredményeimet.

A nők szerepe a kora újkori Európa hadseregeiben

ÁRVAI LAJOS

Szegedi Tudományegyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola

Had- és rendészettudományi szekció

arvailajos95@gmail.com

Kulcsszavak: Nők a kora újkorban, Hadászat a kora újkorban, Nemi szerepek a Kora újkorban, Nők a kora újkor hadászatában

A történelem során az ókortól kezdve a társadalom vezető pozícióinak megszerzése, a karrier és ezzel együtt a felemelkedés lehetősége el volt zárva a nők elől. Akadtak ugyan egyszeri példák, mikor is nők kifejezetten magas befolyást szereztek, azonban a történelem egészét tekintve ez inkább mondható kivételnek, mint általánosnak. Ahogyan a neves francia történész Pierre Grimal írja: „A történészek csak a férfiak történetéről tudnak (...) A lányok, asszonyok, nővérek és anyák csendben jelen lehetnek, mint titkos utasok; csak mellőztetésük által léteznek. Vannak ugyan közöttük olyanok, akik helyet kaptak az emberiség évkönyveiben, de azok máris gyanúsak, hogy hűtlenebbek lettek nőiességükhöz.” Megfigyeléseim szerint még személyes kutatási területem - a kelet európai (és tágabban kelet, valamint észak-európai) társadalmak kora újkori társadalom és hadtörténete - sem képez kivételt ez alól a tendencia alól. Vagyis bár a társadalomban betöltött különleges szerepük okán egyes nők, mint például Jagelló Anna vagy I. Krisztina svéd királynő helyet kapnak a férfi társaik mellett, a nők többségének élete, munkája és erőfeszítésének története azonban a patriarchális és hierarchikus rendszerek miatt elveszik a történelem homályában. Ahogy Gary Kates történész-genderkutató fogalmaz a kora újkori nők helyzetét illetően: „Ironikus módon Európa női története azt mutatja, hogy a felsőbb osztálybéli nők sokkal jobban érvényesültek a hierarchikusan berendezkedett társadalomban, (...) mert a társadalmi intézmények és jogok, általában rugalmasak voltak [a vagyonnal, státusszal és hatalommal szemben] így ez az arisztokrata nők számára előnyt jelentett.” Még kevesebb szó esik a társadalom legférficentrikusabb intézményéről, a hadseregről, és a nők seregben betöltött szerepéről. Előadásom célja, hogy prezentáljam pár életúton és példán keresztül, hogyan is nézhetett ki 17. században a nők hadseregekben végzett tevékenysége, és miképpen járultak hozzá egy sikeres sereg működéséhez.

A politika területén történő változások hatása a magyar állambiztonsági munkára az 1950-es évek végén, az 1960-as évek elején

MEZEI JÓZSEF

Had- és rendészettudományi szekció

mezei.jozsef@uni-nke.hu

Kulcsszavak: politika, állambiztonság, gazdaság

Joszif Visszarionovics Sztálin, a Szovjet Kommunista Párt Központi Bizottságának első titkára, a Szovjetunió minisztertanácsának elnöke 1953. március 05-i halálát követően változások kezdődtek a politika területén a Szovjetunióban, amelyek hatása az európai szocialista országokat is elérte. Nyikita Szergejevics Hruscsov, a Szovjet Kommunista Párt (SzKP) első titkára, az 1961. október 17-31. között megtartott XXII. kongresszusi beszédének egyik lényegi eleme volt a törvényesség, ennek kapcsán a sztálini múlttól való elhatárolódás. Ez a kommunista állambiztonsági szervek számára is iránymutatásként szolgált, mivel a törvénytelenésekben ezen szervezetek is érintettek voltak.

Az 1956-os Magyarországi forradalom kitörésében közrejátszott a magyar állambiztonság megelőző évekbeli tevékenysége, az állampolgárok ebből gyökerező ellenségessége a szervezet és az állampárt iránt. A forradalom leverését követően a magyar politikai vezetés a forradalom kitörésének okaival összefüggő tapasztalatok alapján ártértékelt és újra gondolta az állambiztonsági szervezet felépítését, szerepét és működésének lényegi jellemzőit. Ez mellett a szovjet minta is erősen hatott, amit egyértelműen alátámaszt a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága 1961. november 17-i határozata, amely tartalmazta, hogy a magyar állampárt egyetért a Szovjet Kommunista Párt által meghatározott irányvonallal.

A belső politikai változások mellett az 1960-as évek elejére az európai szocialista országok külkapcsolatai is módosultak. A második világháborút követő hidegháborús időszak az európai szocialista országok jelentős elszigetelődéséhez vezetett. A gazdasági szükségszerűség azonban kikényszerítette a nyitást az Amerikai Egyesült Államok és a nyugat-európai országok irányába. A gazdasági, kulturális és diplomáciai kapcsolatok ilyen mérvű kiszélesedése azonban jelentős pluszfeladatokkal jártak a magyar állambiztonsági szervek részére.

Előadásomban ezen tényezőkre adott állambiztonsági válaszokat kívánom áttekintő jelleggel bemutatni.

A személy- és vagyonőrök objektumspecifikus oktatási tervének jellemzői és összeállítási szempontjai

SZABÓ ANIKÓ¹, KOVÁCS ÉVA²

¹Óbudai Egyetem, Biztonságtudományi Doktori Iskola

²Nemzeti Közszerológati Egyetem, RTK/ISZL

Had- és rendészettudományi szekció

aniko.szabo.bdi@gmail.com

Kulcsszavak: személy- és vagyonőr, objektumbiztonság, belső képzési terv, Feladatorientált Felkészülés

A személy- és vagyonőrök foglalkoztatása az objektumörzéshez köthetően megrendelőként látszólag kényelmes feladat. A szerződésben ugyanis meghatározott létszámmal az őrtasítás szerint meghatározott feladatokat kell ellátni a napi üzemeltetés során. A szakmai felkészültségük, magabiztos feladatvégzésük biztosítása is a vagyonvédelmi szolgáltatást nyújtó felet terheli. A mindennapi vállalati működés során azonban számos alkalommal megtörténik, hogy minden igyekezet ellenére sem sikerül a beosztásukhoz igazodóan egy közel egységes tudású csapatot kiállítani. A fluktuáció, az egyéni érdekek, a megkopott ismeretek ezt a képet a napi feladatvégzés során nehezítik, belső feszültséget generálva, netán az egymás közötti szakmai bizalmat csorbítva.

Az objektum komplex biztonsági rendszeréért felelős személy reakciója ebben az esetben többirányú lehet. A kialakult helyzetet menedzselheti akképpen, hogy az egyébként is magas számú személycserékhez maga is hozzájárulhat, vagy lehetőségéhez mérten belső oktatásokat tarthat a szolgáltatóval együttműködve. Az utóbbi opciót alkalmazva az objektumspecifikus gyakorlati ismereteket a vonatkozó jogi szabályokkal, belső utasításokkal, szokásokkal összhangban lehet fejleszteni a napi feladatellátás prioritását mindig szem előtt tartva, tervezetten, ellenőrzöten, a visszacsatolásokra is figyelmet fordítva, ugyanakkor a folyamatot mégis kellő rugalmassággal kezelve.

Jelen tanulmány azt mutatja be, milyen szempontrendszer szerint javasoljuk a belső képzési tervet összeállítani a biztonsági szolgálat részére. A képzési javaslat szakmailag egyedülálló és újszerű tartalmi és módszertani megoldásokat vonultat fel egységében és annak egyes elemeiben is, melyek különbözőképpen hivatottak támogatni a gyakorlati ismeretek fejlesztését. Ez utóbbiak közé tartozik a Mission-Oriented Preparation (MOP-Feladatorientált Felkészítés) módszer alkalmazása, amely a személy-és vagyonőrök nyelvi képzése során egy nívumot jelentő módszer.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Assymetric Warfare In Egypt

MAJOROSI ADAM

Civil-Military Cooperation and Psychological Division Centre, Target Audience Analyzer Division

Had- és rendészettudományi szekció

majorosiadam@gmail.com

Kulcsszavak: Egypt, Libya, Terrorism, Asymmetric Warfare, Wilayat Sinai

In this essay I analyze the attacks of the Egyptian terrorist organizations on the principles of the assymmetric warfare. In the first chapter I would like to examine these principles, then in the other chapters I would like to focus on the attacks of the terrorist organizations on the Egyptian Security Sevice, to examine their tools. These organizations have used similar means, however the Wilayat Sinai has only used suicide bombings, because the influence of the Islamic State. The military used conventional, old and harsh measures to eliminate the terrorist threat in the country, and this was unsuccessful. The military hasn't been able to win the heart of the population of Egypt, because the military also has used hard-favoured measures against them, and the people are generally uninterested in the conflict. New conflict zones have been created in the country, for example in the western, desert area, where the military couldn't control the border area with Libya and the terrorists can pass from the country without detection. Because of that, Egypt supports the army of Khalifa Haftar. In their opinion Haftar will be able to make order in Libya and eliminate the terrorist organizations in there.

Az álhírek terjesztése és működtetése, avagy az online térben elérhető befolyásolás, mint a hibrid hadviselésben alkalmazott eszközrendszer

HORVÁTH DÁVID

Had- és rendészettudományi szekció

david@netokracia.hu

Kulcsszavak: hadtudomány, nemzetvédelem, álhír, fakenews, hibrid hadviselés

"A legmagasabb szintű kiválóság az ellenség ellenállásának harc nélkül való megtörésében rejlik." (Szun-ce)

Kétezer évvel ezelőtt, talán a valaha élt egyik, ha nem a legnagyobb kínai stratégia, Szun-ce felismerte az indirekt hadviselés fontosságát. Szerinte az egyik leghatékonyabb eszköz, ha az ellenséget harc nélkül szeretnénk térdre kényszeríteni, hiszen a hadviselés ezen formája az egyetlen lehetőség az ellenség hátszágának destabilizálására.

Napjainkban a szemünk előtt a 21. század hibrid háborúi dúlnak. A befolyásolás eszközeivel korábban is éltek a politikai és katonai szereplők, azonban alkalmazási lehetőségeik a kibertérben új dimenziót kaptak. Egyrészt kapcsolódnak az információs műveletek és a lélektani műveletek kérdésköréhez, másrészt a megtévesztés nyelvi jelenségeinek feltérképezéséhez, és társadalmi működésének, hatásának elemzéséhez. A megtévesztés eszközei nem újszerű módszerek, sőt, egészen a lenini propagandáig nyúlnak vissza, manapság ötvöződve az amerikai információs hadviseléssel és propagandával. Az indirekt hadviselés mögötti célokat a geopolitikai kontextus lokális vagy éppen nagyhatalmi keretei között érdemes vizsgálni, hogy értsük, mely szereplők próbálják meg érvényesíteni akaratukat.

Ennek egyik tere az online tér, annak megannyi információs felülete és a felhasználók, internetezők közössége. Itt az egyént olyan tervezett vagy spontán adatáradat éri, mely lehet egy baráttól érkező üzenet, egy közömbösnek tűnő hír bármiről, de akár lehet egy jól felépített és átgondolt, kommunikációs stratégiák által megalkotott politikai üzenet is.

Egy ilyen üzenet hatással lehet a véleményre, politikai nézet kialakítására, vagy vásárlási szokás megváltozására is. Az online tér, a közösségi média hatást gyakorol a nyilvános diplomáciára, lehetőségeket biztosít a közvélemény befolyásolására vagy annak alakítására. Ez a tér alkalmas a politikai nyomásgyakorlásra, dezinformálásra, a közvélemény befolyásolására. Napjaink egyik jellemző jelensége, hogy az online tér is háborús övezet, ahol egyes tudósítások, beszámolók gyakran félretájékoztatót tartalmazhatnak, melyek célja a valós helyzet elferdítése, és súlytalanítása. Ezt hívják röviden álhíreknek.

Az álhírek és álvideók (fake news, fake video) hatalmas kihívást jelentenek a modern médiának és a mindenkori társadalomnak. A médiában ma másodpercek alatt elterjednek bármilyen igazságtartalmat nélkülöző hírek, információk. Mindezeket nagyon nehéz érvekkel alátámasztottan cáfolni, hatástalanítani. Olykor lehetetlen. Éppen ezért értékelődik fel a verbális és vizuális szövegek nem explicit, hanem implicit, rejtett tartalmának vizsgálata, elemzése. Mindezen tapasztalatok összegzése komoly támogatás lehet a hibrid fenyegetések, főleg a befolyásolási kísérletek azonosításában.

A média az álhírek terjedésével hadszíntérré válik. Az álhírek közösségi médiában, illetve a társadalomban való terjedésének kutatási eredményei alapján a médiatudomány és a

hadtudomány is olyan eszközrendszerre tesz szert, mellyel felderíthetők a folyamatok elindítói, és azonosíthatók vagy akár semlegesíthetők is az álhírek közvéleményre káros hatásai.

Az indiai kereszténység biztonsági helyzete és reakciója a koronavírus világjárványra

SZAPLONCZAY MÁTÉ

Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola

Had- és rendészettudományi szekció

mszaplonczay@orientale.it

Kulcsszavak: india, kereszténység, biztonság, vallásszabadság, koronavírus

A „Vallás és biztonság egyes aspektusai a koronavírus kapcsán” címmel rendeztek 2020. júniusában online konferenciát a Nemzeti Közszerológati Egyetemen. A rendezvényen több mint félszáz magyar és nemzetközi előadó számolt be a témát illető kutatásairól. Az azóta is fennálló járványhelyzetben eltelt közel egy év sok új tapasztalattal és információval szolgál, melyek kutatása és bemutatása megítélésünk szerint sok szempontból tanulságos lehet. A szerteágazó téma leszűkítése érdekében jelen előadás mondanivalója az indiai kereszténység biztonsági helyzetének rövid bemutatására, illetve a járványhelyzet kihívásaira adott válaszaikra fókuszál. Az indiai keresztények biztonsági helyzetének megértéséhez fontos megvizsgálnunk a szabad vallásgyakorlásukat akadályozó állami és vallási tényezőket. Indiában a vallási kisebbségekkel szembeni hátrányos megkülönböztetés nem új keletű dolog, azonban elmondható, hogy a jelenlegi járványhelyzet tovább erősítette ezt a diszkriminációt. Az indiai kereszténység biztonsági helyzetének figyelemmel követése azért is fontos, mert látható belőle, hogy vallási és nacionalista szélsőségek nemcsak az iszlám tekintetében alakulhatnak ki.

A szakirodalom szilárdan alátámasztja, hogy a vallásszabadság jelentősen hozzájárul a diplomáciai, humanitárius, béketámogató és válságkezelő kihívások rendezéséhez. Kérdés, hogy mit tehet egy vallási közösség mindezek érdekében, ha vallásgyakorlásának szabadságát korlátozzák. Az előadás során bemutatjuk, hogy a közelmúltban milyen változások észlelhetők az indiai kereszténység biztonsági helyzetét illetőleg, majd láthatóvá tesszük, hogy a nehézségek ellenére is példaértékű az indiai kereszténység helytállása a pandémia kezelésében, a magasabb egyházi szintektől a kereszténységüket komolyan vevő egyes emberekig. A szakirodalom és a hozzáférhető adatok bemutatása mellett az előadásban kiemelt szerepet kap a primer kutatások prezentálása. Ehhez nagy segítséget nyújt a tény, hogy 2017-2020 között Rómában, a Pápai Keleti Intézetben folytattam doktori tanulmányokat egy olyan évfolyamban, melynek hatvan százaléka indiai hallgató volt. Ők 2020. júniusában tértek vissza hazájukba, ahol többségük jelenleg az egyházi közigazgatásban tölt be valamilyen tisztséget, így első kézből tud hiteles helyzetképet adni. Az egyéb források áttekintése és a tőlük kapott kiegészítő információk színes képet rajzolnak ki az indiai kereszténység biztonsági helyzetéről és a koronavírus világjárványra adott válaszáról, mely jelentős tanulságokkal szolgál magyar és nemzetközi viszonylatban is.

Biztonsági kamerákon és blokklánc technológián alapuló hallgatói jelenléti ívkészítő rendszer működésének modellje és annak felépítése

BÁLINT KRISZTIÁN

Óbudai Egyetem, Biztonságtudományi Doktori Iskola

Had- és rendszertudományi szekció

balint.krisztian1@uni-obuda.hu

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, blokklánc, biztonsági kamera

Napjaink modern biztonságtechnikai megoldásait alkalmazva adott a lehetőség arra, hogy a biztonsági kamerák a hallgatók óralátogatásáról jelenléti ívet készítsenek. Az oktatásban a jelenléti ív készítése szükségszerű feladat, amely a tanárookra hárul. A biztonsági kamerák és a blokklánc technológia alkalmazása által ezt a rutinszerű feladatot automatizálni lehet. A kamera analitikai funkciói által a hallgatót a rendszer képes felismerni és azonosítani. Az arcdetektálás, arcfelismerés, emberszámlálás, black and white list, valamint a mesterséges intelligencia együttes alkalmazása lehetővé teszi, hogy a kamerarendszer a hallgatót a tanterembe való belépés előtt azonosítsa és a keletkezett adatokat elmentse az NVR (Hálózati videofelvevő) egység merevlemezén, majd pedig a hosszútávú adattárolás érdekében az Off-Chain blokkláncban is. Az adatok biztonságos tárolása érdekében célszerű blokklánc technológiát használni a centralizált adattárolási megoldás helyett. A blokkláncban történő adattárolás lehetősége egy olyan új megoldás amelyel még ismerkedik a világ, annak alkalmazása még gyerekcipőben jár. Kutatói kérdésként fogalmazódik meg az, hogy vajon létre lehet-e hozni egy olyan jelenléti ívkészítő rendszert, amely egyértelműen bizonyítani tudja azt, hogy a hallgatók óralátogatásával kapcsolatos adatok nem kompromitálódtak? Ennek megvalósítása érdekében a feldarabolt adatokat időbélyeggel, valamint hozzáadott titkosítási eljárással együttesen kell alkalmazni. A jelenléti ívkészítő rendszere blokklánc attribútum alapú, valamint SHA 512-es titkosítási eljárást képes használni. Az SHA 512 algoritmus biztosítja, hogy az NVR és a blokklánc közötti útvonalon az adatok ne sérülhessenek, valamint, hogy azokhoz illetéktelenek ne férjenek hozzá. Az attribútum alapú titkosítás alkalmazása által az adatokhoz csak az arra jogosultak férhetnek hozzá.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Biztonsági kihívások a Csád-medencében – újabb afrikai régió az összeomlás szélén?

TÓTH KLAUDIA

Nemzeti Közszerológati Egyetem

Had- és rendészettudományi szekció

toth.klaudia08@gmail.com

Kulcsszavak: Csád-medence, klímaváltozás, migráció, népességrobbanás, konfliktusok

A Csád-medence környezeti, társadalmi, gazdasági, politikai és katonai aspektusait extenzív szakirodalom tárgyalja. Azt azonban, hogy a szektorális elemek között milyen kapcsolódási pontok és összefüggések vannak, már sokkal kevesebb. A koppenhágai iskolához tartozó Barry Buzan és Ole Wæver által megalkotott regionális biztonsági komplexum elmélet segítségével azt tárgyalja a kutatás, hogy a térségben zajló események és folyamatok miként hatnak egymásra. Az elsődleges és másodlagos forrásokból nyert adatok azt mutatják, hogy a Nigéria, Niger, Csád és Kamerun területén található Csád-medence a Száhel-övezet egyik legtörékenyebb válságzónája. Az elmúlt évtizedek alatt a klímaváltozás, az erőforrások kimerítése, a demográfiai nyomás, a Csád-tó zsugorodása, a nem megfelelő földművelési technikák alkalmazása, a gyenge államiség, a politikai törésvonalak dominanciája és a radikális iszlamista csoportok jelenléte mind rányomta a bélyegét a régió fejlődési lehetőségeire. Az átrendeződő időjárási mintázatok, a szegénység, az elsivatagosodás, a megművelhető szántóföldek csökkenése és az erőszakos konfliktusok által kiváltott migráció mind olyan kérdések, amelyekre a jövőben választ kell találnia az érintett államoknak. A négy állam földrajzi közelsége, a regionális interdependencia, a kulturális és gazdasági összefonódás miatt osztoznak egymás sorsában, emiatt égetően fontos a stabil, kiszámítható környezet megteremtése a helyi közösségek számára. A Csád-medence törékenysége közvetve Európára is kihathat, mivel a kedvezőtlen környezeti, politikai, társadalmi, gazdasági és a kemény biztonsághoz fűződő egyéb perspektívák prolongálódása miatt egyre többen fontolhatják meg az elvándorlást az európai földrész felé.

Border controll using computer vision and artificial intelligence capabilities

HUSZÁR VIKTOR

Nemzeti Közszołgálati Egyetem, Katonai Műszaki Doktori Iskola

Had- és rendészettudományi szekció

viktor@teqball.com

Kulcsszavak: computer vision, machine learning, artificial intelligence

Objectives

Cyberspace is characterised by networked systems and their physical attributes, where data is stored, exchanged and modified. New technologies have emerged on the network that can revolutionize the multitude of industries. Disruptive innovations are Artificial Intelligence and computer vision. The potential uses of deep neural network learning capabilities represent military scientific challenges, consequently they create possible new platforms for hybrid warfare. However, such capabilities can be used for enhanced and automated border protection with object, pose, gesture and skeleton detection of transmitted computer images.

Methods

The potential applications of AI and computer vision obtained data raise numerous military technical scientific and legal issues. Data has always been sourced from the cyberspace, independent to the source of the data coming of the domains of air, land, sea, and space. The captured data connects these physical domains with the cognitive processes that use the data for storage, modification or exchange purposes. Cyber superiority can be obtained by capturing the data, as emergent AI systems need data feeds for faster learning curves. Border control therefore needs real time data processing, in order to truly support the decision makers in taking action of flagged detected events.

Results

Computer vision driven AI developments demand high computing power resources. Most governments have enormous computing power resources currently not capitalised: nodes of computers with less sensitive data, connected to a network, used on daily or even continuous bases. AI systems rely on deep neural network computations, and faster results can mean more efficiency. It seems an obvious choice to combine AI, computer vision and data encrypted computation with DLTs. On the other hand, data transmitting sources may have dedicated channels allocated with the sufficient encryptions, and hardware data should additionally be transmitted for increased accuracy of the data detection. Border controlling authorities may have to develop their own hardware capabilities for the best efficiency of computer image processing.

Conclusions

Artificial intelligence and computer vision military applications may dedicated or distributed networks as fault tolerant, coordinated trusted nodes, or encrypted data tunnels. Further research is needed to develop organic expertise in computer image processing technologies within the Central Defense Management Authorities to clearly define the detection algorithms, hardware specifications to contribute in real time to ensure safe border protection capability.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Elméleti orientációs pontok a fogvatartotti munkáltatás tanulmányozásához (A revizionista börtöntörténeti iskola és kritikai kriminológia tanulságai)

IVANICS ZSÓFIA

Nemzeti Közszerológati Egyetem, Rendészettudományi Kar, Rendészettudományi Doktori Iskola

Had- és rendészettudományi szekció

ivanics.zsofia@gmail.com

Kulcsszavak: börtön, fogvatartotti munkáltatás, revizionista börtöntörténet, kritikai kriminológia

A büntetés társadalmi meghatározottsága, a társadalmi problémákra a büntetőpolitika eszköztárával történő reagálás, valamint a kriminálpolitika és társadalompolitika társadalmi kontrollban betöltött szerepe régóta kutatott és manapság is jól ismert jelenség. Ebben az olvasatban a börtön elsősorban nem egy felvilágosult és humánus intézmény a korábbi kegyetlen testi büntetésekkel szemben, hanem sokkal inkább a hatalomgyakorlás egy új formája, amely a formális társadalmi kontroll megerősítését és fenntartását szolgálja. Ezen a gondolaton alapul Rusche és Kirchheimer mára már klasszikussá vált, 1939-ben megjelent Büntetés és társadalmi struktúra című műve. Rusche és Kirchheimer munkájukban a büntetés strukturalista elemzését nyújtják, melynek alaptétele, hogy a büntetési formák olyan társadalmi termékek, amiket elsősorban a gazdasági folyamatok határoznak meg, és amelyek ezáltal elválaszthatatlanok a fennálló termelési mód működésétől és belső ellentmondásaitól. A szerzők álláspontja szerint a börtönök elterjedése a kapitalista termelési rend kiépülésének és működésének velejárója, a szabadságvesztés büntetés pedig egy olyan büntetési forma, amely az elítélttel már nem csak, mint egy, a társadalomból testéből eltávolítandó egyénnel és az elrettentést szolgáló kegyetlen testi büntetések alanyával, hanem mint a kapitalista termelés keretei között jól hasznosítható munkaerővel is számol. Rusche és Kirchheimer munkájának utólélete az 1968-as újrakiadást követően vált igazán intenzívvé, gondolatmenetük és elméleti alapvetéseik ekkor épültek be a felvilágosodás korabeli reformista kriminálpolitika újraértelmezését nyújtó revizionista börtöntörténeti munkákba, valamint a kritikai kriminológiai vizsgálódásokba. Ez előadás röviden azt járja körül, hogy a hivatkozási alapul szolgáló mű, illetve az említett két elméleti irányzat milyen szempontokat nyújthat a fogvatartotti munkáltatás hazai rendszerének tanulmányozásához.

Esettanulmány: krízis a honvédségben–kommunikációs aspektusok

DURUCZNÉ TÉGLÁS DÓRA

Had- és rendészettudományi szekció

duruczne.dora@gmail.com

Kulcsszavak: krízis, kríziskommunikáció, Magyar Honvédség, katona

A Magyar Honvédség a rendszerváltást követően, de kiváltképp a NATO-csatlakozás óta eltelt két évtized alatt a széles társadalmi érdeklődést kiváltó változások eredményeképp nyitott a társadalom irányába. Kialakította külső kommunikációs stratégiáját, erre szakosodott jól képzett szakemberekkel biztosítja a mindennapi működésének nyilvánossá tételét.

Napjainkra a szervezeti átalakítások, a meghirdetett honvédelmi és haderőfejlesztési reform, az új technikai beszerzések mind-mind megjelennek a sajtóban és a közösségi média felületein. A szervezet kommunikációjának célja a honvédség ismertségének, elfogadásának és elismertségének növelése. A honvédség a feladatrendszeréből adód feladatokon túl részt vesz többek között a katasztrófa-helyzetekben (legyen szó természeti vagy ipari katasztrófáról), a migráció vagy a járvány elleni védekezésben. Jelen van a nemzetközi szerződésekből adódóan külföldi NATO-, EU, és ENSZ-missziókban.

Az egyre bővülő feladatrendszer a kommunikációs feladatokat is bővítette és bővíti. A sajtóval és médiával foglalkozó szakembereknek időről időre szembesülniük kell a tervezett, sajtónyilvános eseményeken túl a kríziskommunikációs feladatokkal is.

221 A kommunikáció és PR területe az elmúlt évtizedekben kiemelkedő szerepet kap a nagyvállalatokban: ezek a cégek, for profit vállalatok komoly erőforrásokat fordítanak a krízisek kommunikációs területének kezelésére, a felkészüléstől a tapasztaltfeldolgozásig minden területen. Az állami szervezetek, beleértve a rendvédelmi szerveket és a Magyar Honvédséget az elmúlt években szintén tapasztalták a kríziskommunikáció értékét egy-egy a szervezetet érintő krízis, válság esetén. Nyilvánvalóvá vált, hogy egy jól kezelt krízishelyzet nagyban megkönnyíti a szervezet reputációjának visszaállítását, valamint a szervezet továbblépését a krízis „megoldása vagy megoldódása” után.

Kutatásom a Magyar Honvédség kommunikációs tevékenységének egy szűk aspektusát, a kríziskommunikációt érinti: bemutatom, hogy egyes esetekben az adott krízisstratégiák miért és hogyan érik el a célt, a társadalom gyors, hiteles és pontos tájékoztatását, valamint a meghatározott kommunikációs üzenetek leghatékonyabb eljuttatását az érdeklődő sajtó, és általa a társadalom legszélesebb rétegei számára.

Érdek vagy kényszer? A félelem és a bizonytalanság struktúraformáló szerepe a Perzsa-öböl biztonsági rendszereinek átalakulásában

KOVÁCS ANITA MARIANN

Nemzeti Közszerológati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola

Had- és rendészettudományi szekció

anitamariann.kovacs@gmail.com

Kulcsszavak: biztonsági szubkomplexum, biztonságpolitika, regionális hatalmi küzdelem, Perzsa-öböl

A Közel-Keleten állandósulni látszó és megnövekedett instabilitás folyamatos lehetőséget biztosít a konfliktusok éleződésére és a befolyás növeléséért folytatott küzdelemre. A korábbi Levant és Öböl biztonsági szubkomplexumok átalakulni látszanak - a térség egyre inkább egy biztonsági egységként működik, amely nem értelmezhető és elemezhető anélkül, hogy figyelembe vennénk a mindkét szubkomplexumban zajló folyamatokat és az ezek közötti kölcsönhatásokat. A dinamikák, a szereplők, a befolyásolni kívánt területek egy új, egységes biztonsági szubkomplexum létrejöttének jeleit mutatják, amely saját belső mechanizmusokkal, jellemzőkkel és hatalmi rendszerekkel rendelkezik, s amelynek egyik oldalán Irán, másik oldalán pedig Szaúd-Arábia és Izrael áll. A háttér ehhez a szembenálláshoz és rivalizáláshoz a Közel-Kelet három nagy történelmi konfliktusa (Irán és az Iránnal való szembenállás kiegészülve a szunnita-síita ellentéttel, a szunniták közötti belső rivalizálás, valamint az izraeli-palesztin konfliktus) már megteremtette. A térség hatalmi egyensúlyaiban bekövetkezett változások, illetve a létrejött és folyamatosan mélyülő hatalmi vákuumok megnövelték a régió folyamataiban részt vevők számát és ezek mozgásterét, miközben Szaúd-Arábia és Irán egymás egyedüli és egyértelmű ellenfeleivé váltak, akik kölcsönösen fenyegetve érzik magukat a másik tényerése miatt vagy attól tartva. Az egyes szereplők (állami, transzállami és szubállami aktorok) szövetségeseiket keresnek céljaik megvalósításához és befolyásuk növeléséhez, ami regionális, extraregionális és szubregionális szinten is együttműködések hozott létre, amelyekben arab és nem arab szereplők egyaránt részt vesznek, s amely a nagyhatalmak közötti versengés lokalizálását és internalizálását is magával hozta. Az Egyesült Államok stratégiai elkötelezettségének csökkenése tovább bonyolítja a helyzetet, különösen annak fényében, hogy a nagyhatalmak erre a régióra csak korlátozott erőforrásokat fordítanak, nem ezek, hanem a saját szándék és az elkötelezettség hiánya miatt. A régióban a térségen kívüli szereplők továbbra is jelen vannak, de a helyi és regionális szereplőket már nem tudják figyelmen kívül hagyni - sem az extraregionális, sem a regionális szereplők nem léphetnek fel egyoldalúan, a helyi partnerek nélkül és ellenében. Mindennek következtében a régiót proxy háborúk, aszimmetrikus konfliktusok és hibrid hadviselés jellemzik. Állandó szövetségek azonban nem alakultak ki, a koalíciók érdekalapúak, eseti jelleggel jönnek létre, valódi közös ideológiai háttér nélkül, a különböző helyszíneken a szereplők eltérő elkötelezettségi szintjével, ad hoc együttműködések, változó és képlékeny szövetségi rendszereket eredményezve. Amennyiben nincs (még kialakulóban sem) egy biztonsági struktúra, a kölcsönös félelem és bizalmatlanság következtében a régió könnyen egy egyre intenzívebb fegyverkezési verseny színterévé válhat, ahol minden szereplő saját biztonságérzetének és erőketítő-képességének növelésére törekszik. Mindezen folyamatok, konfliktusok és konfrontációk a Szaúd-Arábia és

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Irán közötti szembenállás tengelye mentén látszódnak elrendeződni (a Perzsa-öböl arab államai és Izrael közötti kapcsolatok egyre intenzívebbé válásával), ezen két állam közötti rivalizálás látszik a kirajzolódóban levő új biztonsági szubkomplexum fő szervező erejévé válni. A kérdés az, hogy ez az új biztonsági szubkomplexum hosszútávon is megmarad és stabilizálódik-e vagy átalakul valami mássá – az Irán és Szaúd-Arábia közötti szembenállás fokozódása azonban mindenképpen elkerülhetetlennek tűnik.

Fegyverkereskedelem és függőség a visegrádi országokban

SPECK GYULA

Had- és rendészettudományi szekció

speck.gyula@gmail.com

Kulcsszavak: visegrádi országok, Egyesült Államok, Oroszország, Németország, fegyverkereskedelem, haderőmodernizáció

A nemzetközi kapcsolatokkal foglalkozó szakirodalom számos szemszögből vizsgálja a hagyományos fegyverek kereskedelmét, többek között a fegyveres konfliktusokra, a regionális hatalmi viszonyokra vagy a humánbiztonságra gyakorolt hatására. Egyes vizsgálatok azonban arra a következtetésre jutottak, hogy a komplex fegyverrendszerek eladása függőségi viszonyba taszítja az importőr országokat, amely nem csak katonai-technológiai, hanem politikai téren is megfigyelhető, továbbá e kialakult viszonyrendszert az exportőr országok saját hatalmi céljaira használhatják fel.

A kérdés vizsgálatának aktualitását adja, hogy a visegrádi országok – különösen a 2010-es évek második felében – intenzív haderőmodernizációba kezdtek, mint például Magyarország is a Zrínyi Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program keretében. Felmerül a kérdés, hogy az 1990 utáni fegyverbeszerzések milyen következményekkel jártak, illetve a jelenlegi fegyvervásárlások révén milyen fejlemények várhatók a fegyverexportőr és a visegrádi országok közötti politikai kapcsolatokra vonatkozóan. A haditechnikai függőségen túl vajon beszélhetünk-e biztonságpolitikai függőségről? Valamint arra is keressük a választ, hogy az országok milyen indokból exportálnak fegyvereket ebbe a térségbe: stratégiai, vagy pusztán szövetségszövetségi és gazdasági célokat követve?

A kérdések megválaszolásához elsőként a nemzetközi szakirodalom alapján ismertetjük a fegyverkereskedelmi függőség elméleti kereteit, majd ebből kiindulva 1990-től napjainkig áttekintjük, hogy a fegyverügyletek miként befolyásolták a négy visegrádi ország, valamint a térségbe legnagyobb volumenben haditechnikai eszközt exportáló országok (Oroszország, Egyesült Államok és Németország) közötti politikai, gazdasági és katonai kapcsolatokat. A kutatáshoz a nemzetközi és hazai szakirodalmon, az ENSZ és a Stockholmi Nemzetközi Békakutató Intézet primer forrásain kívül egy olyan interjúalannal készített interjú is segítette a kutatást, aki egykor maga is részt vett a hazai védelempolitika döntéshozatalában.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Görögország migrációs politikája

FELEGYI JÚLIA

Nemzeti Közszerológati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola

Had- és rendészettudományi szekció

julia.felegyi@gmail.com

Kulcsszavak: Görögország, migráció, migrációs politika

A publikáció célja a görög migrációs politika bemutatása, annak kezdeteitől egészen napjainkig. A szerző a történelmi bevezetést követően a migrációval kapcsolatos események kronologikus bemutatására törekszik. Görögország földrajzi elhelyezkedése miatt a kezdeti kibocsátó országból cél- és tranzitországgá vált. Az elmúlt évtizedekben egyre gyakoribbá váltak az illegális átjutási kísérletek mind az égei-tengeri szigetekre, mind Törökország felől a szárazföldre. Az illegális migráció enyhítésére a görög kormány a határok megerősítésével, a tengeri és szárazföldi ellenőrzések fokozott intenzitásával, vízi akadályokkal és jogszabályokkal is keresi a megoldást. A legtöbb célországához hasonlóan az elmúlt időszakban az illegális migrációnak leginkább kitett területeken a turizmus csökkenése és a pandémia miatt egyébként is feszült lakosság tiltakozását váltották ki az újonnan érkező illegális bevándorlók és a velük kapcsolatos intézmények és bűncselekmények. 2020-ban a koronavírus, a török-görög konfliktus újraéledése az évszázadi események tükrében, az égei-tengeri táboroknál történt gyűjtogatások mind csapást mértek az új kormányra, amely a publikáció megjelenésének idején is keresi a működőképes megoldást.

IoT és BigData eszközök műveleti felhasználása

BODNÁR ISTVÁN

Magyar Honvédség Transzformációs Parancsnokság

Had- és rendészettudományi szekció

Bodnar.Istvan@hm.gov.hu

Kulcsszavak: IoT, BigData, Microchip, Beágyazott rendszerek

A legújabbkori világ- és biztonságpolitikai események, a különböző fegyveres konfliktusok, a hibrid hadviselés megjelenése, a politikai és vallási üldözések elől menekülő tömegek vándorlása következtében kialakult migrációs válsághelyzet a hon- és rendvédelmi szerveket új kihívások elé állította. Ennek következtében a tervezési, előkészítési, végrehajtási és visszacsatolási folyamatok gyökeres változáson mentek keresztül. Ezen változások lehetővé tették az harcoló élőerő megóvását és a műveleti térről szerzett információk gyors beszerzését és értékelését.

Az elmúlt évtizedekben végbemenő technikai fejlődés exponenciális tendenciájának köszönhetően az előző évezred végén feltalált informatikai eszközök és technológiai megoldások nagymértékben miniatürizálásra kerültek és számítási kapacitásuk is sokszorosára nőttek, ezáltal könnyen integrálásra kerülhetnek akár katonai mobil eszközökbe is, még olyan alkalmazások részeként is, ami korábban elképzelhetetlen lett volna.

Kutatásom eredményeként két olyan technológiát, eszközcsoportot mutatok be, amelyet már a korábban ismert rendszer elemek összerakásával új eszközként ismerünk, így ezeket új fogalomként vezették be. Első ilyen az IoT, ami nyomtatott áramkörre épített érzékelők, mikrochipek és azok főleg ETHERNET protokollú kommunikációját biztosító interfészek együttese, magyar nyelvű fordítása a Dolgok Internete. Második fogalom a BigData, amely akár egy 3. normálforma szerint felépített adatbázisba egy bizonyos területről meghatározott mintavételi eljárás alapján folyamatosan adatokat gyűjt és azokat nagyméretű adattömbökben tárolja, melyekből különböző statisztikai módszerek és előre megírt eljárások alapján, akár valós időben, vagy a jövőre vonatkozóan, információkat nyerhetünk a vizsgált folyamatról. Ezek alapján gyors, a kinyert információk által támogatott döntéseket vagyunk képesek hozni. A fent tárgyalt két fogalmat egyesítve és harctéri eszközökhöz társítva olyan rendszereket hozhatunk létre, amelyek képesek valós időben a műveleti területről több aspektusból is információkat gyűjteni, azokat továbbítani, feldolgozni és kiértékelni. Az ilyen jellegű rendszerek az amerikai terminológia alapján fejlettségüknek és komplexitásuknak megfelelően C2, C4I, C5I, C6ISR vagy akár az NC3 rendszerek alapjait jelentik. A betűszavak alapjai a Vezetés (Command), Irányítás (Control), Kommunikáció (Communication), Számítógép (Computer), Kibervédelem (Cyber-Defense), Harcászati rendszer (Combat System), Felderítés (Reconnaissance), Megfigyelés (Surveillance), Hírszerzés (Intelligence) és Nukleáris (Nuclear). A műveleti alkalmazás egyszerű példája az üzemanyagtartályba épített IoT eszköz, mely a logisztikai C3 rendszer felé eljuttatja a harctéri üzemanyagfogyasztást, ami alapján valós időben követhető az üzemanyagfelhasználás, tervezhetővé válik az igénybevétel és az utánpótlás biztosítása. Összetettebb példa a harcolóra erősített testszenzorrendszer, amely képes az egészségügyi C3 rendszer felé továbbítani a katonák pillanatnyi fiziológiai állapotára jellemző adatokat, amiből becsülhető a pillanatnyi harcérték.

MISKOLCI
E G Y E T E M

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

A különböző rendszereket összekapcsolva, adataikat integrálva valós időben követhetjük nyomon bármilyen harcoló vagy akár harckiszolgáló alegység minden műveleti paraméterét, jellemzőit.

K, mint kritikus? – Hazánk energetikai rendszereinek kiberbiztonsági vizsgálata

KISS ADRIENN

Nemzeti Közsolgálati Egyetem

Had- és rendészettudományi szekció

adriennk73@gmail.com

Kulcsszavak: kiberbiztonság; kritikus infrastruktúra; villamosenergia-rendszerek

A kiberbiztonsággal kapcsolatos területekkel foglalkozva általánosan egyet lehet abban érteni, hogy a létfontosságú rendszerek (gyakorta használt terminológiában: kritikus infrastruktúra) védelme kiemelt jelentőséggel kezelendő terület. Magyarországon is, ugyanúgy, mint általánosságban bárhol, a villamosenergia-rendszerek védelme fontos szerepet tölt be a kritikus infrastruktúra védelemben. Interdependens módon ezek a rendszerek kapcsolódnak más szektorokhoz is, így elmondható: „Ha áram nincs, semmi sincs.” Ha a villamosenergia-ellátás és ennek biztonságáért felelős szervezetekre gondolunk, akkor tudnunk kell, hogy az általuk használt egyes berendezések vagy rendszerek nem mondhatóak áthatolhatatlanabbnak, mint a többi szektornál található IT rendszer. Azonban attól, hogy esetlegesen kevesebb támadás éri egyelőre az energiaszektor (mint a többi), nem lehetünk felelőtlenebbek a védelem kialakításakor.

- De mit értünk kritikus infrastruktúra alatt?
- Milyen a hazai villamosenergia-rendszer és hogyan kapcsolódik az interdependenciához?
- Miért a legkritikusabb szektor az energiaszektor?
- Mivel jár a szóban forgó elem sérülékenysége és milyen hatással van a többi szektorra nézve a megtámadása?

Előadásomban többek között lesz szó a villamosenergia-rendszereket fenyegető veszélyekről, kockázatokról és támadási vektorokról, illetve a hazai villamosenergia-ellátásával összefüggésbehozható két fő szervezetről. Továbbá fel kívánom tární a villamosenergia-termelés, átvitel és elosztás folyamatainak védelmét biztosító ICS/SCADA-komponensek kiberbiztonsági fenyegetettségét és az ezzel összefüggő kihívásokat. Ugyanis szem előtt kell tartanunk például, hogy egy nagyvállalathoz tartozó IT rendszer nagyrésztével ellenétben egy, az előbb említett ICS/SCADA-komponensek körülbelül 20 évre kerülhetnek üzembe helyezésre. Tehát gondoljunk bele, hogy ezután hány olyan komponens működik, amely esetében már nem garantál a gyártó bármiféle támogatást, így a sérülékenységek kijavítása halmozottan elmarad. Vajon a villamosenergia-rendszer a legkritikusabb infrastruktúra? Előadásomban erre fogom keresni a választ.

Kábítószer-helyzet Budapesten és Bécsben

NÉMETH ÁGOTA

Had- és rendészettudományi szekció

nemethagatha@gmail.com

Kulcsszavak: főváros, kábítószer-helyzet, kábítószer elleni küzdelem

A kábítószer-fogyasztás, a kábítószer-terjesztés, a kábítószer-kereskedelem ma már egyre kiemeltebb szegmensét alkotja a bűnözés struktúrájának. A klasszikus drogok mellett egyre újabb és újabb fajtája jelenik meg ezen illegális élvezeti cikkeknek, és áraik is széles terjedelemben mozognak az olcsón beszerezhető dizájner szerektől a minél tisztább klasszikus drogokig eljutva. Ma már a társadalom szinte minden rétege számára elérhetővé válik valamilyen kábítószer.

A drogoknak a termelőtől a fogyasztóig történő eljuttatásának számos útja, módja létezik, mely a társadalmi-gazdasági viszonyokhoz igazodva folyamatosan fejlődik és egyben alkalmazkodik is.

Magyarország az 1990-es években még tranzit-, ma már egyben célországként is szerepel a kábítószeresek útvonalának virtuális térképén. Mint az ország fővárosának, a kábítószeresek piacában szintén kiemelt szerep jut Budapestnek, ahol a fogyasztás mellett a terjesztés és a kereskedelem is nagymértékben jelen van.

Napjainkban, de történelmünk során is szoros kapcsolat áll, állt fenn a szomszédos Ausztria fővárosa, Bécs és Budapest között. A két város közös történelmi múltja mellett földrajzi adottságuk, az országban betöltött szerepük is hasonló, közel azonos lakónépességgel rendelkeznek. Mindkét város az ország kereskedelmi, kulturális és közlekedési csomópontja egyben.

Bűnügyi elemzőként azt kívánom dolgozatomban vizsgálni és egyben összehasonlítani, hogy egy, a mi fővárosunkkal majdnem azonos tulajdonságokkal rendelkező városban hogyan alakul a bűnözés, és azon belül a kábítószer-helyzet. Amennyi eltérő, mik azok az okok, körülmények, amik a kedvezőbb vagy a kedvezőtlenebb helyzethez vezetnek. Az országnak, illetve fővárosának hasonló szerepe van-e az európai kábítószer-helyzet alakulásában, mint Budapestnek? Milyen stratégia érvényesül az osztrák fővárosban a kábítószer elleni küzdelemben, a bűnüldöző hatóságok fellépése mellett milyen feladat hárul a további hatóságokra, civil szervezetekre? Melyek azok a sikeres mozzanatok, amelyek a hazai kábítószer bűnözés elleni harcban nálunk is implementálhatók?

Kormányzati kommunikáció a közösségi médiaplatformon

INÁNCSI MÁTYÁS

Had- és rendészettudományi szekció

matyi10012@live.com

Kulcsszavak: covid-19, járvány, infodémia, kormányzati kommunikáció, influenzerek

Bevezető

Kormányzati szektor számára kihívás, hogy megfelelő módon kommunikáljon az állampolgáraival, a közösségi média elterjedésével egy új platform nyílt meg, mint tájékoztatási lehetőség. A felhasználókat mindig ott érdemes elérni, ahol jelen vannak; így a közösségi médián keresztül kommunikálás az állampolgárok felé egy jó döntés, viszont rendelkezik kihívásokkal, amelyekre oda kell figyelnie a kormányzati szereplőnek. Ebben a kutatásban az került vizsgálatra, hogy a felhasználók szerint, milyen szempontokat kellene figyelembe vennie a közösségi médiafelületen az állami szereplőnek, mit és milyen módon tartanak fontosnak. A megfelelő és hatékony kommunikáció elengedhetetlen, hogy a krízishelyzetben felmerülő álhíreket és félinformációkat kezeljék. A felmerülő abszurd álhírekre és legendákra a COVID-19 járványban is voltak példák (pl.: mikrochip az oltásban, kitalált vírus, 5G terjeszti a járványt).

Módszer

Kutatásban a felhasználók álláspontja és tartalommegosztási szokásai kerültek vizsgálatra (covid-19 járvánnyal kapcsolatban), kérdőíves felmérésen keresztül. Kérdés volt, hogy a felhasználók milyen és mely esetben osztanak meg felmerült híreket, információkat. A közösségi médiában vannak nagy követéssel rendelkező szereplők (influncerek), illetve influencer oldalak. Vizsgálatra került, hogy a felhasználók szerint szükséges -e bevonni népszerű közösségi média szereplőket a kormányzati kommunikációba. Szemben állításra került az, hogy milyen szinten akarják a szakértők bevonását és szerepvállalását a közösségi médiaszereplésbe. Községi médiaelemzésen keresztül vizsgálatra kerültek az álhírcsoportok, és az álhírcsoportok elérései. Az álhírcsoportokkal szembeni fellépés szempontjából vizsgálatra került az, hogy ha esetleg a felhasználó által követett influencer kerül letiltásra vagy szankcionálásra milyen fellépést, érzelmeket generál ez a követőben. Megkérdezésre került az, hogy más közösségi médiaplatformokon (twitch, tiktok, discord) jelen legyen -e a felhasználó.

Eredmények

Eredményként elmondható, hogy a közösségi médiaplatformon való jelenlét elengedhetetlen és szükséges. Az eléréseken, a hirdetésekben és a rögzített tartalmakon keresztül maga a kormányzat hatékonyan tud kommunikálni. Álhírek, dezinformálás szempontjából kiderült, hogy az álhírt terjesztők nagy elérést generálnak, csoport szerűen működnek és az abszurdítás táplálja őket. A híreik akkor generálnak igazán nagy eléréseket, ha azok nagyon abszurdnak hangzanak, mert ekkor más platformok is átveszik. A felhasználók szemszögéből kirajzolódott, hogy számukra nem lényeges az, hogy az adott állami szereplő influncereken, influencer csoportokon keresztül kommunikáljon. A felhasználóknak továbbá nem kiemelten fontos a más közösségi médiaplatformok jelenléte, amelyek rövid kommunikáció alapúak (discord, tiktok). Nekik megbízható hiteles információra és kielégítő információ mennyiségre van szükségük. Az influncerek szankcionálást tekintve pedig közönyösség volt megállapítható.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavasz Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Kulturális javak védelme a hazai védelmi igazgatási szabályozásban a nemzetközi trendek tükrében

PUSKÁS ANNA

Had- és rendészettudományi szekció

puskas.anna17@gmail.com

Kulcsszavak: kulturális javak, védelmi igazgatás, különleges jogrend, békeműveletek

A kulturális javak fegyveres összetűzések által sújtott területeken való védelme napjainkban fokozatosan a nemzetközi béke és biztonság napirendjére került a nemzetközi terrorizmus mértékének növekedésével, a polgári lakosságot és életteret mind kevésbé kímélő hadviselési formákkal, illetve az (etnikai, vallási) identitás erőszakos szembenállások középpontjába kerülésével. Ezzel együtt a katonai szereplők által ellátandó feladatok is komplexebbé váltak, mára a hagyományos feladatok mellett magukban foglalják a nemzeti biztonságot fenyegető nem-hagyományos biztonsági kihívások kezelésétől a különböző szövetségi rendszerek kollektív védelmi, válságkezelési, nemzetközi biztonsági együttműködési tevékenységében (például az ENSZ, NATO, EBESZ vagy EU keretében) való részvételen át katasztrófavédelmi feladatok ellátásában való részvételt is. A nemzetközi biztonsági környezet e változásai és az említett tevékenységi kör-bővülés szükségessé és kívánatossá teszik a kulturális örökség védelmének szempontjai integrálását a nemzeti védelmi igazgatási rendszerekbe, biztonságpolitikai, katonai stratégiákba, illetve vonatkozó oktatási, továbbképzési programokba.

A kutatás a különböző releváns nemzetközi egyezmények és nemzetközi szervezetek keretében létező előírások, ajánlások és joggyakorlatok, illetve azok hazai implementáltsága felmérésén túl a kulturális javak védelmének a hazai védelemigazgatásban betöltött szerepét és lehetőségeit vizsgálja annak mind belső (nemzeti szintű, békeidőben, különleges jogrendben érvényes szabályozás), mind külső dimenziójában (hazánk nemzetközi szerepvállalása békeműveletek, humanitárius segítségnyújtás keretében), empirikus adatokkal alátámasztva. A bemutatandó kutatás egyúttal röviden kitekintést nyújt más V4-es országok ilyen irányú gyakorlatára is.

Migrációs stratégiák: Dél-Amerika vs. Európa. Ecuador, Kolumbia, Magyarország és Spanyolország összehasonlító elemzése

THOMÁZY GABRIELLA

Had- és rendészettudományi szekció

gabriella.thomazy@gmail.com

Kulcsszavak: migrációs stratégiák, Ecuador, Kolumbia, Magyarország, Spanyolország

A migráció és az ehhez kapcsolódó migrációs stratégia egyre több ország biztonságpolitikai diskurzusában szerepel. Főképp az Egyesült Államok vagy Európa viszonylatában hallani erről, annak ellenére, hogy Dél-Amerikán belüli is jelentős népességvándorlás tapasztalható és a régió egyre több országának biztonsági agendájában is megjelenik a migráció. Az előadás a migrációra, illetve a migrációs stratégiákra koncentrál, két európai és két dél-amerikai ország összehasonlító elemzése alapján. A téma jelenleg nagyon aktuális, hiszen felgyorsult az ún. „déli-déli irányú migráció”, vagyis a bevándorlók, nem a korábban szokásos migrációs útvonalon keresnek új hazát, mint például hagyományosan az Egyesült Államok, vagy az Európai Unió viszonylatában, hanem a latin-amerikai régióon belül vándorolnak. A néhány éve kezdődő folyamat során az eddig kibocsátó országok, befogadó és tranzit országokká is váltak, úgy, mint Kolumbia és Ecuador. Több millióan érkeztek Venezuelából és sok százezren Haitiről is, mind a két országba. Jelenleg közel 2-2 millió venezuelai tartózkodik Ecuadorban és Kolumbiában. Az Amerikai Államok Szervezetének 2020-as jelentése szerint 2021-re a venezuelai kivándorlók száma elérheti a 7 milliót is, akik számára az elsődleges célpont a régió országaiban való letelepedés. Bár a Covid-19 valamelyest lassította a folyamatot, az illegális migráció egyre inkább emelkedik, mind a két dél-amerikai országban, továbbá Spanyolország is hasonló gondokkal küzd. Ecuador és Kolumbia 2019-ben készítette el új nemzeti biztonsági koncepcióját, Spanyolország 2017-ben, míg Magyarország hétéves stratégiája hamarosan lejár. Az előadás célja a migráció és az ehhez kapcsolódó stratégiák vizsgálata, illetve a négy ország migrációs stratégiájának összehasonlítása, különös tekintettel a venezuelaiak migrációjára a dél-amerikai régióban, illetve a Spanyolországhoz tartozó Kanári-szigeteken tapasztalható migrációs krízisre. Az elsődleges források, illetve a rendelkezésre álló statisztikák másodelemzése lehetővé teszi a jelenlegi tendenciák, a migrációval kapcsolatos stratégiák, kihívások, és a jövőbeli scenáriók elemzését. Hogyan közelítik meg a tömeges bevándorlás kérdését a két kontinensen? Milyen migrációs stratégiát alkalmaznak ennek megoldására? Milyen hatással van az Európai Unió új migrációs és menekültügyi paktuma a két európai országra?

A kutatás az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-3-I-NKE-27 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának szakmai támogatásával készült

NATO 2030 Jelentés: katonai-politikai szövetségből politikai-katonai szövetség?

GÖBLYÖS BENCE

Nemzeti Közszerológati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar

Had- és rendészettudományi szekció

goblyos.bence@uni-nke.hu

Kulcsszavak: NATO 2030; Reflection Group; Jelentés; Oroszország; Kína

Jens Stoltenberg NATO-főtitkár a tagállamok állam- és kormányfőinek felhívására 2020. márciusában kijelölt egy szakértői csoportot, melynek azt a feladatot szabta, hogy dolgozzák ki a NATO működésének politikai kereteit, és tegyenek javaslatokat a Szövetség tevékenységének alapvető vonásaira. Kilenc hónapnyi munka után a tízfős csoport a Főtitkár elé terjesztette jelentését.

A százharmincnyolc pontból álló, több mint hatvanoldalas dokumentumon rendkívül nyomatékosan végigvezet az a törekvés, hogy a Szövetség lényegesen nagyobb hangsúlyt fektessen a tagállamok közötti és kifelé irányuló politikai eszközökre, erősítsék a tagállamok együttműködését, és végsősoron létrejőjön egy, a korábbinál koherensebb euro-atlanti régió, amelyben az egyes tagállamok minden eddiginél intenzívebb politikai dialógus alakuljon ki.

Jelképes, hogy a csoport első javaslata az, hogy a legutóbb 2010-ben megalkotott és elfogadott stratégiai koncepció helyébe új stratégiai dokumentumot alkosson a Szövetség. Az Active Engagement, Modern Defence címet viselő dokumentum megalkotása óta drámai mértékben megváltoztak a biztonsági kihívások, a több mint tízéves stratégia elavult.

A szakértői csoport hangsúlyozza: a 2030-ig terjedő időszakban a versengő nagyhatalmak mellett asszertív, autoriter rezsimek fogják alakítani a világ és az euro-atlanti térség biztonsági folyamatait. Oroszország és Kína egyértelműen a jelenleg fennálló status quo megdöntésére törekszik, de egyéb állami és nem állami szereplők is komoly szerepet kaphatnak ebben az évtizedben, miközben a hibrid- és kiberhadviselés megállíthatatlannak tűnő térnyerése a legfontosabb, a térség biztonságát meghatározó tényezőkké válnak.

A dokumentum nem helyettesíti a stratégiai koncepciót, de jó alapot teremthet egy jövőbeni stratégia megalkotásához, még akkor is, ha nyilvánvalóan még számos vita fogja övezni a Jelentés bizonyos javaslatait, megállapításait.

A Jelentés sajátos időszakban született és vált elérhetővé a nagyközönség számára. Az Amerikai Egyesült Államok új elnököt választott, így a csoport munkáját nehezítette a körülmény, hogy egy esetleges – és végül bekövetkező – változás az Ovális Irodában hogyan befolyásolja a transzatlanti viszonyokat. Mindezek mellett pedig nem hagyhatjuk figyelmen kívül a világjárvány hatásait sem. Nyilvánvalóan e két tényezőnek is komoly hatása lesz a Szövetség erőfeszítéseire, a tagállamok gazdasági erejére, esetleg a rendelkezésre álló katonai képességekre is. Talán szintén az előző két tényező számlájára írható az a tény is, hogy a Jelentés fogadása viszonylag visszafogott volt a tagállamok körében, és nem tapasztaltunk komolyabb visszhangot, de vélhetően idővel nagyobb figyelem fog vetülni a szakértői csoport munkájára.

Nemzetközi bűnügyi együttműködési formák a vagyonfelderítés során

NAGY IVETT

Budapesti Rendőr-főkapitányság, VII. kerületi Rendőrkapitányság

Had- és rendészettudományi szekció

Nagy.Ivett@uni-nke.hu

Kulcsszavak: nemzetközi, együttműködés, vagyonfelderítés, vagyonvisszaszerzés

Több éve kutatom és vizsgálom a nemzetközi bűnügyi együttműködést is igénylő, kettő vagy több országot érintő szervezeten elkövetett bűncselekmények felderítésének és bizonyításának gyakorlati aspektusait. A nemzetközi bűnügyi együttműködés által kínált lehetőségek alkalmazása ezen bűncselekmények megelőzése és felderítése során kiemelten fontos az Európai Unión belül és azon kívül is. Az olyan vagyont generáló bűncselekmények nyomozása során, melyben több ország érintett, a hatóságoknak minden olyan rendelkezésükre álló módot meg kell ragadni, amelyek a bűnös úton szerzett vagyon felderítését, majd annak visszaszerzését segítik elő. Az együttműködés számos formája ismert a bűnügyi területen, melyek közül a vagyonfelderítés során megjelenő és alkalmazott nemzetközi bűnügyi együttműködési formákat mutatom be. Ennek keretében ismertetem azon hivatalokat, szervezeteket, melyek elősegítik a hatóságok munkáját Magyarországon és a határon túl is, mint például a CARIN hálózat (Camden Asset Recovery Inter-agency Network – Camdeni Vagyonvisszaszerzési Ügynökségek Hálózata). Majd hazai viszonylatban mutatom be a Készenléti Rendőrség Vagyon-visszaszerzési Hivatal munkáját, mint olyan intézményt, amely a vagyonfelderítés nemzetközi együttműködésének viszonylataiban jelentős szerepet játszik. Többek között a jogszabályi kereteknek, valamint a gyakorlatban alkalmazandó módszertani útmutatóknak köszönhetően van lehetőség eredményes felderítésre és bizonyításra nemzetközi szinten is. Azzal a kutatási kérdéssel foglalkozom, hogy a jelenleg rendelkezésre álló nemzetközi bűnügyi együttműködési platformok kellő hatékonysággal működnek-e a vagyonfelderítés során hazánkban, illetve milyen olyan egyéb együttműködési fórumok, innovatív eszközök, módszerek létrehozására van még mód, hogy többek között gyorsabb legyen a bűnügyi információcsere is. A kutatási kérdések megválaszolásához, illetve a jövőre néző javaslatok megfogalmazásához, esettanulmányokat fogok vizsgálni a gyakorlatban megjelenő, aktuális helyzet tekintetében. Céлом, hogy egy összefoglaló, áttekintő képet adjak az alkalmazható nemzetközi bűnügyi együttműködési módszerekről, és innovatív új lehetőségeket mutassak be, valamint ezen túl, javaslatokat fogalmazzak meg a szakma számára.

Oroszország információs hadviselése a 2014. évi ukrajnai konfliktus vonatkozásában

LANG ATTILA

Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola Hadtudomány

Had- és rendészettudományi szekció

attila.lang@hm.gov.hu

Kulcsszavak: információs hadviselés, orosz-ukrán konfliktus, hibrid hadviselés, új típusú hadviselés

A hadtudomány vizsgálatának tárgyát képezi a fegyveres konfliktus megvívásában résztvevő erők jellege, valamint alkalmazásuk módja és ezen jellegek és módok változása. A 2014. évi ukrán-orosz konfliktushoz kapcsolódóan a hadtudomány és a szélesebb közvélemény figyelme egyszerre fordult a hibrid hadviselés felé. A megelőző évtizedek alapvető biztonsági paradigmáit (az 1990-es éveket megelőző bipoláris szembenállás, illetve 1990 után az unipolaritás és a demokrácia és a szabadság értékeinek világméretű térnyerésére irányuló várakozás) durván felülíró folyamat jellemző megnyilvánulása az orosz terminológiában új típusú hadviselésként, az észak-atlanti és európai szakirodalomban hibrid hadviselésként emlegetett jelenség. Ennek során az állami és nem állami szereplők, puha és kemény eszközök, a legális, féllegális és illegális módszerek alkalmazása mellett kiemelkedő szerepet kap az információ fegyverként történő alkalmazása.

A politikai konfliktus és a róla folyó diskurzus a jelenleg is folyamatban lévő, kiélezett és fokozódó nagyhatalmi versengéssel jellemezhető biztonsági környezetben növekvő mértékben szekuritizáción és militarizáción megy keresztül. Míg korábban a hadviselés alatt a harc fegyveres megvívását és annak támogató tevékenységeit értették, napjaink biztonsági diskurzusaiban, információs környezetünkben egyre inkább a háború más, nem fegyveres eszközökkel történő megvívásaként esik szó azokról a tevékenységekről, amelyek hagyományosan a fegyveres konfliktus küszöbe alatt maradó, békeidőben folytatott tevékenységeket fedtek le, így például szó esik politikai, információs, kiber, vagy éppen jogi hadviselésről.

Az információs környezet befolyásolására irányuló törekvés hatással van a politikai-stratégiai döntéshozatal szintjére csakúgy, mint a katonai műveletek hadműveleti és harcászati szintjére. Vizsgálatom tárgya orosz és nyugati források alkalmazásával feltárni, rekonstruálni és elemezni az információs hadviselés eszközeinek alkalmazását Oroszország, illetve az orosz állammal összefüggésbe hozható szereplők által a 2014. évi orosz-ukrán konfliktus vonatkozásában.

Portya, egy régi harcászati tevékenység újjászületése?

TAKÁCS MÁRK GYÖRGY

Nemzeti Közszerológati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Összhaderőnemi Műveleti Tanszék

Had- és rendszertudományi szekció

takacs.mark@uni-nke.hu

Kulcsszavak: portya, Ukrajna, Oroszország, Hadik András, Berlin, szenzorok

A portyák mindig is jelen voltak a hadviselésben. Olyan háborúban, ahol országok vagy szövetségi rendszerek reguláris hadseregei csapnak össze, de egyik sem képes döntő győzelmet aratni a másik felett, a küzdelem törvényszerűen holtpontra jut. Amikor ezt a holtpontot elérik a felek, a frontvonalak megmerevednek és a döntés kicsikarása még az eddigieknél is szükségyszerűen nagyobb áldozatokkal jár. A modern, intézményesített hadviselés története során először a 18. században a Hétéves Háború során keletkezett ilyen helyzet. Ez a háború jelentette a metodista hadviselés csúcspontját. Ebben a háborúban egy vakmerőségig bátor, magyar katonai vezető, egy bizonyos Hadik András egy nagy távolságú portyát hajtott végre, amely során megsarcolta a Porosz Királyság fővárosát, Berlint. Hadik nagyszerűen fedezte fel a saját kora uralkodó hadművészetének hiányosságait, majd kíméletlenül ki is használta azt. Amikor a felvilágosodás korának minden tudományos eredményét kihasználva, mesterei műgonddal szervezett és vezetett reguláris hadak próbálták egymást elválni a hadászati alapvonaluktól, Hadik egyszer csak nyitva találta maga előtt a Berlinbe vezető utat. A lehetőséget meg is ragadta és megsarcolta a poroszok fővárosát. Jóllehet, ez a portya nem mért döntő vereséget a poroszokra, pusztító hatással volt a poroszok katonai presztízsére.

Ebben a portyában Hadik főleg a saját huszárezredére támaszkodott, a fő erőt a saját huszárezrede alkotta. A 17. század elejétől a 19. század végéig a magyar huszár jelentette az etalont a könnyű lovasság megszervezése során. A harceljárásaik, fegyvereik, fegyelmük, kiképzési módszereik követendő példaként álltak szinte az összes európai uralkodó számára az országa hadügyi reformja során. Napjaink vélekedésével ellentétben azonban egy ilyen portya nem egy ad-hoc szervezett és improvizatív parancsok által vezetett férfias játék. Jeney Lajos Mihály magyar karonai teoretikus nem sokkal a Hétéves Háború után írt könyvében részletesen írt Hadik portyájáról, és ez alapján arról, hogyan kell abban a korban megszervezni és végrehajtani egy ilyen összetett és veszélyes katonai manővert. Könyvében Jeney részletesen leírja, hogy egy ilyen manővert milyen alapos tervezés és előkészítés kell, hogy megelőzzön. Továbbá, hogy a parancsnoknak végig kemény fegyelmet kell fenntartania, valamint a helyzetképpel és alaposan tisztában kell lennie.

Több, mint 250 évvel később egy újabb hasonló méretű portyát hajtottak végre Európában. Ennek semmi köze nincs se Hadik Andrásához, se a magyar huszárokhoz, ugyanis 2014 nyarán az ukrán haderő hajtotta végre a jelenleg is folyó Kelet-ukrán háború során. Ez a portya a „Nagy Portya” nevet kapta mérete okán. A kutatásaim során mélyrehatóan megvizsgáltam mind Hadik portyáját, mind a „Nagy Portyát”. Jelenlegi ismereteink alapján egy EHV (elektronikai hadviselés) eszközökkel, földi radarokkal túltelített harcmezőn kell tevékenykednie a haderőknek, ahol egyszerűen képtelenség a gépesített erőket teljesen elrejtetni az ellenség elől. Elsősorban arra kerestem a választ, hogy az urkának 2014 nyári manővere csupán szerencsés

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

körülmények véletlen együttállásának eredménye volt-e, vagy komoly esély van arra, hogy hasonló manőverek végrehajtására és elhárítására fel kell készítenünk a gépesített lövész erőket, mivel a technika rohamos fejlődése ellenére (vagy éppen, hogy az által), megfelelően magas szintű felkészülés, tervezés és kiképzés által lehetséges ilyen nagy formátumú manőverek végrehajtására.

Reagan elnök a gonosz birodalma ellen - stratégia és eszmetörténeti elemzés levéltári feljegyzések alapján

CSUTAK ZSOLT

Nemzeti Közszerológati Egyetem, Amerika tanulmányok Kutatóintézet

Had- és rendészettudományi szekció

csutak.zsolt@uni-nke.hu

Kulcsszavak: Reagan, hidegháború, kül és biztonságpolitika, stratégia, USA, Szovjetunió

Sokak szerint Ronald Reagan, a karakán konzervatív, republikánus amerikai elnök eltökéltsége és határozott kommunizmus,- és szovjetellenessége nélkül a hidegháború nem ért volna véget viszonylag hirtelen 1989-ben, illetve a „gonosz birodalmának” is aposztrofált Szovjetunió még tovább működhetett volna 1991 után is, amennyiben a Reagan elnök által kikényszerített hiperköltséges, új fegyverkezési verseny nem mélyíti tovább az amúgy is egyre erőteljesebb belső gazdasági problémákat a világ legnagyobb, kommunista államában.

A tanulmányban/előadásban az elérhető elsődleges levéltári dokumentumok és szakirányú elemzések átvizsgálása nyomán, tartalomelemző módszer alkalmazásával áttekinjtük a Reagan elnök második kormányzati ciklusában kifejtett erőteljes kül, és biztonságpolitikájának főbb irányvonalait, stratégiai elképzeléseit. Mindemellett betekintést nyújtunk a 40. amerikai elnök személyes politikai eszméinek világába, illetve markáns protestáns hitéből és amerikai patriotizmusából fakadó elhivatottság,- és küldetésstudatának megnyilvánulási formáiba. Továbbá megvizsgáljuk, hogy mindezek a személyes, vallásos gyökerű, jellegzetesen amerikai politikai eszmék milyen mértékben járultak hozzá a reaganizmusként is népszerűvé vált politikai mozgalom és jelenség sikeréhez különösképpen a kül, és biztonságpolitikai vonatkozásokban a kommunista, ateista „gonosz birodalom,” a Szovjetunió ellenében? Választ kaphatunk arra a kérdésre, hogy Reagan elnök valóban kívánta-e a „vörös blokk” és a Szovjetunió felbomlását, illetve a teljes bilaterális nukleáris leszerelést, illetve mindezekben milyen szerep jutott az új szovjet főtitkárnak, Gorbacsovnek?

A tanulmány végső megállapításai, következtetései a szerző beépítette személyes kutatói tapasztalatait és a kaliforniai Simi Valley Reagan Elnöki Könyvtárban szerzett forráselemzéseinek főbb eredményeit, a titkosítás alól feloldott amerikai kormányzati dokumentumok és feljegyzések megismerése és feldolgozása alapján.

Társadalmi mozgalmak a Belo Monte gát ellen Braziliában

FÜZESI KITTI

Nemzeti Közszerológati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Hadtudományi
Doktori Iskola

Had- és rendszertudományi szekció

fuzesikitti@gmail.com

Kulcsszavak: Brazília, vízenergia, társadalmi mozgalmak, Belo Monte

Brazília villamos energia termelésének 83%-át megújuló energiából biztosítja, ezzel több, mint háromszorosan meghaladja a világ országainak átlagát. A villamos energia legnagyobb részét vízerőművek szolgáltatják. Ezt az ország jelentős édesvízkészlete is elősegíti, ugyanis itt található Földünk édesvízkészletének 12%-a, ami hatalmas potenciált jelent. A vízenergia hasznosítás terén Brazília világviszonylatban is az első között szerepel, a képzeletbeli ranglistán egyedül Kína előzi meg.

A vízerőművek számos pozitív hatással bírnak, egyik legnagyobb előnyük, hogy tiszta, megújuló energiaforrások, használatával csökkenteni lehet a nem megújuló erőforrások kimerülését. A tározók öntözésre, a vízellátás biztosítására és árvízszabályozásra is hasznosíthatók. Szociális és gazdasági szempontból nem elhanyagolható, hogy munkahelyeket teremt, valamint ösztönzi a regionális fejlesztéseket. Fontos azonban kiemelni, hogy a felsorolt előnyöknek létezik árnyoldaluk is. Az egyik legfontosabb hátránya, hogy a gátak energiatermelése nem állandó, függ az időjárástól, így aszályos időszakban a megtermelt villamos energia mennyisége jelentősen csökkenthet. Az építkezések valóban munkahelyeket teremtenek, de csak az erőmű elkészültéig. Továbbá a gátak építése gyakran a lakosság áttelepítését, a földhasználati módok megváltozását vonja maga után. Ezek a negatív hatások akár az erőművek építése elleni társadalmi mozgalmak kibontakozásához is vezethetnek.

A kutatás célja ezt a kettősséget bemutatni Brazília legnagyobb saját beruházású erőművén, a Belo Montén keresztül. A Belo Monte a dél-amerikai állam második legnagyobb erőműve, egyben az egyik legvitatottabb megaprojekt. Építésének története több, mint 4 évtizedre tekint vissza. Először az 1970-es évek közepén vetődött fel, hogy az Amazonas negyedik legnagyobb mellékfolyóján, a Xingun gátakat kellene építeni. A Belo Monte utolsó turbinája 2019 év végén kezdte meg működését. Az első tervektől számított 40 év alatt a munkálatokat számos tüntetés nehezítette. A kutatás bemutatja hogyan változott a Xingu-medence vízünergetikai hasznosításának terve a kezdetektől a Belo Monte elkészültéig. Többek között olyan kérdésekre keresi a választ, hogy milyen pozitív hatásokkal bír a gát Brazília energiaellátására? Hogyan befolyásolták a társadalmi mozgalmak a Belo Monte megépítését? Végül, milyen hatással volt mindez a Xingu folyó lakosaira?

The fight against the new type of terrorism in Israel

LŐRINCZ VIRÁG

National University of Public Service International Defense and Security Politics

Had- és rendészettudományi szekció

lorincz.virag17@gmail.com

Kulcsszavak: Israel, terrorism, new type of terrorism, IDF

The thesis examines the phenomenon of the new type of terrorism and the fight against it in the special case of Israel. The actuality of the topic is based on the numerous terrorist attacks during the 21st century in several european countries. The attacks have attracted the world's attention of the importance of the fight against the new type of threat. The world turned its attention to Israel, which had to face terrorism since the very first years of its existence. That is why the tools and methods used by Israel could be used as an example in other democratic countries.

In the case of Israel several specific characteristics have to be examined because they all have an effect on the efficiency of israeli counter-terrorism. The palestinian-israeli opposition and the threat posed by the neighboring arabic countries have an impact on how the israeli defence system and the resilience of the israeli population have improved. The motivation behind the terrorist attacks against Israel is usually very specific and not always the same as in the case of other democratic countries. However, most of the counter-terrorism methods can be used against the new type of terrorism regardless the geographical location.

The study puts emphasis on the four largest counter-terrorism operations in the early two-thousands carried out by Israel and using their experience, on the decisive strategic guidelines. Today the Israeli army and other armed forces are the cornerstone, making it a priority to provide an insight into the functioning and opportunities of these organisations. The new type of terrorism, taking into consideration its global nature is taking casualties disregarding borders. Thus, it is of utmost importance that the different states work together and use well-tried methods to solve the matter. The methodology of the research concludes the processing of academic literature (both Hungarian and English) and analysing databases.

During the research project I conducted that the Israeli State has many qualities, which can be derived from specific historical processes and strengthen the country in its fight against terrorism. Not all of these attributes can be found in the cases of other democratic states, however Israel applies several methods, that could be used to drive back the new type of terrorism. These vary due to the aspect of the threat: they appear in martial, economic (financial), social and in juristic dimensions as well. I came to the conclusion that some of the equipment used in the Israeli army could be applied for similar or even slightly different purposes in the Hungarian Defence Forces as well.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

The History of NASA

REZSNEKI ZSOMBOR

Had- és rendésettudományi szekció

rezsneki.zsombor@bau92.hu

Kulcsszavak: NASA, space agency, human mission, organizational system, space, center

The best known and most efficient space agency in the world. Its creation was shaped by foresight and constant struggles, sometimes failures. The main task of the organization is to transfer the criteria related to man into space, so we can consider it unique in terms of its mission. However, its existence is not unique, as many large-scale organizations were created along the same philosophy: the concrete and complete, regulated execution of a given task. We will see what political and economic forces and events have created it and its centers, and we will get an answer to why it is the most special institution in its field, how it had been shaped and how it shaped the US aviation-related organizational system.

TOP cyber threats during COVID-19 - The most efficient ways to defend yourself from cyber attack

LEGÁRD ILDIKÓ

Nemzeti Közszerológati Egyetem, Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar,
Közszervezési és Infotechnológiai Tanszék

Had- és rendészettudományi szekció

ildiko.legard@gmail.com

Kulcsszavak: cyber threat, COVID-19, information security, information security awareness

The coronavirus pandemic is fundamentally affecting the global cyberthreat landscape. Both Interpol and European Union Agency for Cybersecurity (ENISA) highlighted the key attacks like disruptive malware (for example Ransomware and DDoS), malicious URLs, phishing, web application attacks, spam messages or identify theft. In addition, cyber attacks becoming more sophisticated, targeted, widespread and undetected.

According to a survey carried out by Europol (Internet Organised Crime Threat Assessment) social engineering remains a top threat especially to facilitate other types of cybercrime. Many experts agree that the weakest link in the field of information security is the human factor, namely the user. Social engineering is a type of threats that builds on influencing, manipulating and exploiting the vulnerability of the human factor. Unfortunately the majority of social engineering and phishing attacks are successful due to inadequate security measures or insufficient awareness of users. Effective protection against these threats can be ensured by the security awareness of the users.

The aim of the introduction is to present the main cyber threats related to COVID-19 and the results of cybercrime surveys. The lecture identifies the key elements of social engineering, compares human-based and computer-based forms of attack. Then the next part give some safety tips and presents how personal security can be improved. The presentation also answers another important question: What are the precautionary measures on personal security? If users are aware of the security threats and how they can be mitigated, they can take appropriate action to prevent and correct security breaches.

Tűzoltói beavatkozások vizsgálata a szélsőséges időjárási körülmények tükrében

KERSÁK JÓZSEF ZSOLT¹, TEKNŐS LÁSZLÓ²

¹Nemzeti Közszerológati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Katonai Műszaki Doktori Iskola

²Nemzeti Közszerológati Egyetem, Katasztrófavédelmi Intézet, Műveleti Tanszék
Had- és rendészettudományi szekció

jozsef.kersak@gmail.com

Kulcsszavak: szélsőséges időjárás, mentő,- tűzvédelem, káreset

A XX. század a katasztrófák évszázadaként is ismert. A XXI. században az tapasztalható, hogy a katasztrófák egyre intenzívebben, kiterjedtebben fejtik ki hatásait, nagyobb beavatkozási, reagálási komplexitást követelve. A tűzoltó és polgári védelmi jogelődökből létrehozott katasztrófavédelmi szervezetnek, mint kihívásokkal, szembe kell néznie természeti csapásokkal, a civilizációs veszélyekkel, a humán és ökológiai fenyegetésekkel. A természeti csapások fenyegetései hidrológiai, geológiai, valamint meteorológiai eredetűekként lettek beazonosítva. A rendkívüli időjárási események jellegük szerint a természeti katasztrófák kategóriájába tartoznak, a geológiai, hidrológiai és biológiai katasztrófák mellett, ezekkel szoros kölcsönhatásban, egymást előidézve vagy önállóan fordulhatnak elő. A katasztrófavédelemben magas beosztásban és szakmai tekintettel bíró vezetők, oktatók is potenciális veszélyforrásként jelölik meg a szélsőséges, rendkívüli időjárási eseményeket. Emberéltre, anyagi javakra halmozottan veszélyt jelent és felszámolásuk fokozott figyelmet és szakmai hozzáértést követel meg.

Éghajlatváltozás és a meteorológiai anomáliák egyik fő következménye a szélsőséges időjárás, mely magával hozza a szárazságot, aszályt, özvívízszerű esőzéseket és a ciklonok, viharok kialakulását. A szerzők tapasztalatai is azok, hogy a szélsőséges időjárás miatt a beavatkozások száma megnövekedett. Tűzesetek száma csökkent, de a műszaki mentések (főként a viharok, víz által okozott károk) növekvő tendenciát mutatnak Magyarországon.

Jelen kor veszélyei katasztrófavédelmi szempontból minőségi és mennyiségbeli meghatározására jól alkalmazhatóak a katasztrófavédelmi műveleteken belül végrehajtott tűzesetek és műszaki mentések monitoringos vizsgálatai. A kapott eredmények alapján nagy biztonsággal előre-jelvezhetővé válnak a védekezés direktívája.

A mentő,- tűzvédelemben beavatkozó hivatásos és önkéntes egységek magas szintű kompetenciákkal kell, hogy bírijanak a káresemények szakszerű felszámolása érdekében. Sok esetben a civil állampolgárok által ismert munkakörülményektől eltérő extrém helyzetekben kell helytállniuk a mindennapokban.

Szerzőknek nem célja az éghajlatváltozás vizsgálata, a folyamat alátámasztása, vagy cáfolása.

UNSCR 1325. Nők, béke és biztonság - Múlt, jelen és jövő

HORNYAK VERONIKA

Had- és rendészettudományi szekció

veronika.vhornyak@gmail.com

Kulcsszavak: ENSZ, Biztonsági Tanács, Nők béke és biztonság, gender, humánbiztonság, békefenntartás

Az ENSZ Biztonsági Tanács 1325. számú határozatára, valamint az azt követő kilenc további határozatra épülve jött létre a Nők béke és biztonság agenda, mely 20 éves fennállása során a nemzetközi biztonság meghatározó szakpolitikai eleme lett. A 2000-ben elfogadott első, mérföldkőnek számító BT határozat két kulcsfontosságú eleme a nők a fegyveres konfliktusban való fokozott veszélyeztetettsége, valamint a nők béketeremtésben való szerepvállalása volt.

A többek között a dél-szláv háborúban elkövetett szexuális visszaélések nyomán a nemzetközi közösség fokozott figyelmébe kerülő Nők béke és biztonság agenda az elmúlt bő két évtizedben számos további sarkalatos kérdésben hozott előrelépést nem csupán nemzetközi jogi és szakpolitikai-politikai szinteken, de a missziók, katonai műveletek tekintetében is. Az ENSZ Biztonsági Tanács többek között a témához kapcsolódóan rendelkezett arról, hogy a fegyveres konfliktusban szisztematikusan elkövetett szexuális erőszak a hadviselő felek által szándékosan használt háborús stratégiaként alkalmazva háborús bűncselekményként értelmezendő és a nemzetközi jog értelmében ez alapján szankcionálandó. Szintén hasonló jelentőségű, elsősorban a békefenntartásra, a civil missziókra és katonai műveletekre közvetlen hatással levő tényező, hogy a Nők béke és biztonság agenda nyomán a kéksapkás ENSZ csapatok, valamint a nem ENSZ hanem egyéb, például a NATO által végrehajtott katonai műveletek során a missziós munkát a célországba telepített gender szakértők segítik.

Az agendához tartozó határozatok rendelkezéseinek, irányelveinek globális implementációjához az évek során egyre több ENSZ tagállam nemzeti akciótervek kidolgozásával járult hozzá, 2020-ig bezárólag a tagállamok közel fele, köztük 28-ból 24 uniós tagállam és 30-ból 26 NATO tagország. A Nők béke és biztonság határozatok európai regionális megvalósítását és gyakorlatba ültetését tovább segíti, hogy maga az Európai Unió, valamint a NATO is rendelkezik az agenda implementációjához szükséges stratégiával, irányelvekkel, mind a belső működést, mind pedig a missziós és műveleti szerepvállalást tekintve.

A 21. századi folyamatosan változó, és a civil társadalom, lakosság számára egyre nagyobb veszéllyel, fenyegetésekkel járó fegyverek konfliktusok kapcsán a Nők béke és biztonság agenda, valamint a 20 éves fennállása óta összegyűjtött tudásanyag nemzetközi biztonsági kérdésekben egyedülálló és elengedhetetlen perspektívát biztosít. Az agenda fejlődésének, valamint a határozatok legfontosabb elemeinek vizsgálatán keresztül a kutatás a Nők béke és biztonság kérdésének gyakorlati alkalmazhatóságára, jelentőségére koncentrál. A téma alapvetően kvantitatív kutatási módszerekkel, elsősorban dokumentumelemzéssel kerül feltárásra, melyet kiegészíteni hivatott a vizsgált három nemzetközi szervezet, az ENSZ, az EU és a NATO médiatartalmainak, valamint szakembereivel készített interjúk, mint elsődleges források elemzése.

Vezetői kihívások – új generációk a hierarchikus szervezetekben

TÖZSÉR ERZSÉBET

Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Rendészettudományi Iskola

Had- és rendészettudományi szekció

tozsererzsebet@gmail.com

Kulcsszavak: generáció, vezetés, hierarchikus szervezet, szervezetpszichológia

Hazánkban is jelen van a generációk közötti különbségek kiéleződése az 1990. előtt (BabyBoomer, X, és Y generáció) és után (YZ és Z generáció) született munkavállalók esetében. Az új generációk olyan speciális jellemzőkkel bírnak, mint például a szenioritás elvének és a teherbírás jelentőségének csökkenése, vagy a magasabb tudatossági és elvárási szint. Ezen tulajdonságaikkal átalakítják a munkaerőpiacot; az utánpótlás-tervezést, a toborzást, a képzést, a karriertervezést és a vezetők munkáját is. Továbbá speciális jellemzőik személyközi konfliktusokat, problémákat okozhatnak a munkahelyeiken. Ezek a problémák pedig még jelentősebben érinthetik a hierarchikus és kevésbé rugalmasan működő állami szervezeteket.

A hierarchikus szervezetek sajátosságai ugyanis ellentétben állhatnak az ifjú generáció képviselőinek alapvető törekvéseivel, működésmódjával. Az ilyen szervezetek jellemzően centralizáltak, zártak, bürokratikusak és rugalmatlanok. Míg a fiatal munkavállalók elvárása a szervezetek irányába a szabadság (önállóság biztosítása), a rugalmasság és az átláthatóság. Ezért nagy csalódás lehet számukra, amikor bekerülve egy ilyen intézménybe, először kell szembenézniük a hierarchia kötött, bürokratikus működésével. Emiatti frusztrációjuk sokszor munkahelyváltáshoz vezet, amely tovább növeli az ifjak, amúgy is jóval magasabb fluktuációs tendenciáját.

Így korunkban a vezetők számára még nagyobb kihívást jelent az új generációk tagjait integrálni a hierarchikus szervezet egy-egy munkacsoportjába. Ezért igyekszünk feltárni, hogy a vezetéstudomány és az új generációkról szerzett ismeretek milyen eszközöket bocsátanak a hierarchikus szervezetekben vezetői beosztást betöltők rendelkezésére ehhez. Ugyanis új megközelítés, illetve szemléletváltás szükséges a mai vezetők számára ahhoz, hogy az új generációk okozta munkaerőpiaci átalakuláshoz és kihívásokhoz alkalmazkodhassanak.

Virtuális valóság technológián alapuló taktikai kiképzőeszközök hazai fejlesztésének lehetőségei és kihívásai

MARLOK TAMÁS

Had- és rendészettudományi szekció

tas977@gmail.com

Kulcsszavak: Virtuális valóság, harcászati szimuláció, szimuláció, gyakoroltató eszköz, kiképzés

Az elmúlt évtizedekben a virtuális valóság technológia (VR) hatalmas fejlődésen ment keresztül. Az eszközök egyre kisebbek, könnyebbek, egyszerűen használhatók lettek, lassan kinőték gyerekbetegségeiket, az immerzivitás, azaz a beleélhetőség pedig elérte azt a szintet, amikor már a szórakoztatáson kívül képzési, kiképzési feladatokra is lehet használni azokat. A legnagyobb növekedés – a nem szórakoztatási célú területek közül – az egészségügyben figyelhető meg. Egy, a már a jelenlegi pandémiás helyzetet is figyelembe vevő jelentés szerint a 2020-2027 időszakra vonatkoztatva a VR hardver szektor összetett éves növekedési rátája 34,2% a szoftver szektoré pedig 26,7%. A védelmi szektor számai nem ennyire jól követhetőek, de a VR terület dinamikus fejlődése így is jól látszik, hiszen a hardver komponens közös. A VR alapú taktikai (intézkedéstaktika, harcászat) kiképzőeszközök is megjelentek már több mint 10 éve, az első ilyen ismert rendszer a Raytheon által kifejlesztett VIRTSIM taktikai kiképző eszköz volt. Ez a rendszer már a technológia akkori színvonalán is képes volt 12 fős rajok olyan komplex taktikai gyakorlatait szimulálni a virtuális térben, amelyet nem, vagy csak nehezen lehet gyakoroltatni más módszerekkel. Ha összehasonlítjuk az említett rendszer műszaki paramétereit a kereskedelmi forgalomban jelenleg is kapható rendszerekével, láthatjuk, hogy az erőlépés hatalmas. A fejlődés szembevető az alkalmazott hardverek műszaki paramétereit vizsgálva is, de a lehetőségek kiaknázását nem csak a hardver, hanem a szoftveres támogatás bővülése és a fejlesztés egyszerűsödése, valamint a bevonható speciális hardverelemek modularizálódása is segíti. A kutatásban feltérképezésre kerül, hogy a kiképzés szakmai oldal mely igényei elégíthetők ki, valamint a technológia és környezete (mind hardver és szoftver fejlesztés szemszögéből) milyen lehetőségeket ad arra, hogy egy hazai fejlesztést el tudjunk indítani. Az elemzésnek fontos részét képezik azok a műszaki paraméterek és igény specifikációk, amelyek a szakmai terület jellegéből következnek és amelyekre a fejlesztések során különös gondot kell fordítani.

Hittudományi szekció

A Debreceni Kálvinisták Templomegyesületének megalakulása

KIS DÁVID

Hittudományi szekció

ksdvd04@gmail.com

Kulcsszavak: belmisszió, egyesület, egyháztársadalmi szolgálat

Az 1867-es kiegyezéstől kezdve az egyesületek száma folyamatosan növekedett Magyarországon. A legtöbb egyleti szerveződést az 1930-as évek elején tartották nyilván. Az országos tendenciák az egyházi kötődésű egyesületek folyamatait is jól leírják. A XIX. század utolsó évtizedeiben, még az újdonság erejével hatottak az akkor létrejövő protestáns egyesületek. Az első próbálkozások külföldi példákat és a magyar sajátosságokat ötvözve próbálták a belmisszió ügyét felkarolni, többször felekezeti jelleggel.

Az első világháborút követően egy általános tettekeszség volt megfigyelhető a nemzet tagjaiban. A cselekvés szükségességének felismerése, a közösségek megelevenítésének és az ország megerősítésének igénye, a református egyház berkeiben is számos új egyület megalakítását eredményezte. Ezeknek az új egyesületeknek a körébe tartozott a Debreceni Kálvinisták Templomegyesülete is, amelynek alakuló közgyűlését 1920. szeptember 26-án tartották a debreceni Nagytemplomban. Az ünnepélyes alkalmat, mint a templomegyesület kiötlője, megszervezője és első fővédnöke Dr. Baltazár Dezső, a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke vezette. A Debreceni Kálvinisták Templomegyesülete a debreceni reformátusok egyháztársadalmi munkájának összefogó szervezeteként több, mint 20 éven át végezte áldásos és meghatározó szolgálatát.

Előadásom tárgya az egyesületalakítás körülményeinek vizsgálata. Meglátásom szerint három alapvető tényező befolyásolta a templomegyesület létrehívását. Megkerülhetetlen Dr. Baltazár Dezső személye, a körülötte kialakult egyházi, gyülekezeti és politikai helyzet ismertetése. Ugyanakkor szükséges a debreceni reformátusság, a református gyülekezet és a felekezetek közötti kapcsolatok bemutatása is. Továbbá betekintést szeretnék adni abba a jogi folyamatba, amelynek következtében az eredeti tervekkel ellentétben, nem egy önállóan működő egyesület, hanem a debreceni presbitérium saját önkormányzati hatáskörében megalakított szervezet jött létre.

Egy új egyesület alakításánál rendkívül fontos a célok és feladatok meghatározása. A templomegyesület szerkezeti felépítése lehetőséget biztosít arra, hogy felkutatásra kerüljenek az eredeti célkitűzések, amelyek mentén megalakult ez az egyháztársadalmi szervezet. Végezetül a Debreceni Kálvinisták Templomegyesületének működésében betöltött hangsúlyos női szerepek és feladatok kerülnek vizsgálat alá.

Affectio Orientalis – A modern pápák és keleti egyházak viszonya a 20. század első felében

SZAPLONCZAY MÁTÉ

Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola

Hittudományi szekció

mszaplonczay@orientale.it

Kulcsszavak: keleti egyházak, XIII. Leó, XV. Benedek, XI. Piusz, XII. Piusz

A Katolikus Egyházat hazánkban sokan még ma is tévesen a római katolikus egyházzal azonosítják, jóllehet annál sokkal kiterjedtebb. A római katolikus egyházon kívül jelenleg huszonhárom, a pápával mint Szent Péter utódával teljes egységben lévő keleti katolikus egyház létezik. A római pápáknak, mint e sajátjogú egyházak közös fejének mindig is gondja volt a keleti katolikus egyházakkal való törődésre. A 19. század végéig azonban nem mindig tartották őket egyenrangúnak a latin (római) rítussal, melynek elsőbbségét gyakran hangsúlyozták („praestantia ritus latini”).

Gyökeres változást jelentett egy ilyen kiindulópontból képest XIII. Leó pápa 1894-es, *Orientalium Dignitas* (’A Keletiek méltóságáról’) kezdetű apostoli levele, melyben a keletiek fegyelmének megtartását és védelmét sürgette, elismervén ezen egyházak ősiségének kiemelkedő súlyát, és hagyományainak fontosságát az Egyetemes (Katolikus) Egyházban. XIII. Leó pápával az Apostoli Szentszék elindult egy olyan úton, melynek fontos jellemzője az az attitűd, melyet a szakirodalom *affectio orientalis* – ’keleti vonzalomként’ emleget.

Leó pápa utódai hasonlóképpen fontosnak tartották a keleti egyházakkal való törődést. A magyar ajkú bizánci katolikusok számára 1912-ben Szent X. Piusz pápa alapította meg az önálló Hajdúdorogi Egyházmegyét a *Christifidelis Graeci* kezdetű bullával.

XV. Benedek pápa 1917. május 1-i, *Dei Providentis* kezdetű motu proprio-jaival megalkotta a Keleti Kongregációt. Az új dikasztérium munkájának első gyümölcseként pár hónappal később, 1917. okt. 17-én az *Orientis Catholici* kezdetű motu proprio elrendelte a Pápai Keleti Intézet felállítását. 1926-ban XI. Piusz pápa a Maria Maggiore bazilika melletti elhagyott antoniánus kolostort ajándékozta a Keleti Intézetnek, mely ezáltal külsőleg is teljes önállóságot nyert.

Achille Ratti, a később XI. Piusznak nevezett pápa jelentős nyelvismere, tudása, nemzetközi kapcsolatai és a modern tudományos haladás ismerete miatt méltón érdemelte ki a „tudós pápa” nevet. Hasonlóképpen megérdemli a másik elnevezést, mellyel sokan illetik: „Kelet pápája”, mert szíven viselte a keleti egyházak sorsát. Ő adta ki 1928. szept. 28-án a *Rerum Orientalium* kezdetű pápai körlevelet, mely a keleti tanulmányok fontosságára hívja fel a püspökök figyelmét, és megismerteti az egész kereszténységgel a Keleti Intézet céljait és jelentőségét. Piusz pápa 1923-ban létrehozta a szír-malabár egyházkerületet, amely közvetlenül a Szentszéktől függ, 1930-ban pedig befogadta a szír-malankár egyházat a katolikus egyház egységébe, továbbá két évvel később *Christo Pastorum Principi* kezdetű dekrétumával felállította számukra az indiai szír-malankár katolikus hierarchiát. XI. Piusz idején kezdődött meg a keleti katolikus kánonjog kodifikációja. A tudós pápa 1927-ben határozta el a keleti kodifikáció elindítását, melyet nemcsak szükségesnek, hanem sürgetőnek is érzett.

A megkezdett munka XII. Piusz pápa alatt folytatódott, melynek eredményeként 1948-ra a Keleti Kódex (CICO) teljes egészében kihirdetésre készen állt, azonban az a döntés született, hogy a kihirdetésre csak részletekben kerüljön sor. A keleti kódex egyes részei így 4 motu

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

proprióban jelentek meg 1949 és 1957 között. Jóllehet a kihirdetés folyamata a II. Vatikáni Zsinat összehívásának bejelentésével félbeszakadt, az első keleti kodifikáció megnyitotta az utat a Keleti Egyházak dinamikus fejlődésére.

Huldrych Zwingli énekei

GÖBÖLSNÉ GAÁL ESZTER

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem

Hittudományi szekció

eszteragaal@gmail.com

Kulcsszavak: Huldrych Zwingli, Das Pestlied, Das Kappeler Lied, Zürich, 16. századi egyházzene

Huldrych Zwinglit, a svájci reformátort a köztudat a zene, és különösen az egyházzene ellenségeként tartja számon, nem ok nélkül, hiszen 1525-ben *Aktion oder Brauch des Nachtmahls* címmel megjelent istentiszteleti rendtartásában a zenét teljesen kitiltotta a liturgiából. Hatására nemcsak elnémultak, hanem ki is kerültek a templomokból az orgonák, a gregorián és polifon tételeket még népénekek sem válthatták fel. A zene nélküli istentisztelet helyességét a Kolossébeliekhez írt levél alapján azzal magyarázta, hogy a szív belső istendicsérete a legalkalmasabb a liturgia számára, emellett veszélyesnek ítélte a zene figyelemelterelő hatását is. Kortársai közül nem ő volt az első és az egyetlen, aki így vélekedett – Andreas Bodenstein von Karlstadt már négy évvel korábban megjelentetett a templomi zenét hasonló szélsőséggel kritizáló írást – de ő volt az, aki a gyakorlatban is megvalósította elveit. Huldrych Zwingli, a reformátorok közül a legtehetségesebb muzsikusként már gyermekként kitűnt kortársai közül zenei képességeivel: berni tanulmányai idején a város domonkos szerzetesei mindent megtettek azért, hogy náluk énekeljen a tehetséges fiú. Bécsben Conrad Celtes tanítványa volt és Petrus Tritonius Horatius feldolgozásait énekelhette néhány évvel azok megjelenése előtt. Itt ismerkedett meg Heinrich Glareanus-szal, a későbbi híres elméletíróval, akivel az egyetemről való távozása után is évekig baráti levelezést folytatott. Kortársai beszámolnak arról, hogy nem csupán különösen szépen énekelt, de jártas volt számos hangszer megszólaltatásában is, lantjátékát sokan csodálták. Zwingli jó humanistaként a zenét az oktatásban is nélkülözhetetlennek tartotta, így a musica része volt a zürichi iskola kurrikulumnak. Barátja és életrajzírója Oswald Myconius szerint még zürichi prédikátorként is a zene adott neki enyhülést munkájában.

A korabeli beszámolók szerint Zwingli nem ódzkodott az énekszerzéstől sem, három olyan éneket ismerünk ma, amely biztosan tőle származik. Saját betegsége idején írta a *Pestlied*-et, később elkészítette a 69. zsoltár parafrázisát, a *Kappeler Lied* pedig a protestáns és katolikus kantonok háborúja alatt született. Előadásomban bemutatom a reformátor énekeit, azok keletkezéstörténetét, az énekek ma ismert forrásait, többszölamú feldolgozásait és azt, hogy hogyan kerültek gyülekezeti énekeskönyvekbe a gyülekezeti éneklést tiltó Zwingli szerzeményei.

Új vezetők felfedezése az egyházban Barnabás példája alapján

ŐSZ-FARKAS ERNŐ

Adventista Teológiai Főiskola Gyakorlati Teológia

Hittudományi szekció

oszfarkas@gmail.com

Kulcsszavak: egyházi vezetés/mentorálás/vezetőképzés

Komplex kihívást jelent új vezetőket találni az egyházban. A tanulmány az apostoli gyakorlat alapján bibliai alapelveket fogalmaz meg új vezetők felfedezéséhez. Isten hív el vezetőket azzal, hogy lelki ajándékokat biztosít számukra, de milyen szerepe van a vezetővé válás folyamatában a hivatalban lévő vezetőknek és az egyházszervezetnek?

A kutatás célja új vezetők “megszüléséhez” bibliai perspektívát javasolni és a felismert alapelvek alkalmazásával változást generálni az egyház gyakorlatában.

Keresztény egyházakban a felkészült vezetők hiánya van, melynek történelmi gyökerei is vannak. A múlt rendszerben új vezetők kinevezését külső, egyházon kívüli tényezők is befolyásolták, amit akkor nem lehetett felfedni. Ennek következtében sokáig a vezetésről nem lehetett diszkurzust folytatni, tabu maradt az egyház életében. Új vezetőket keresni vagy potenciális vezetőket képzésben részesíteni Isten gondviselése iránti bizalmatlanságot jelentett. Amikor megválasztottak egy vezetőt, egy életre felkészített személyt láttak benne. Helyi gyülekezetekben ez a nézet máig fellelhető.

A tanulmány első része az Apostolok Cselekedeteinek egy szakaszát elemezi, melynek témája Saul Barnabás általi felfedezése és mentorálása. 9:26-30 és 11:22-26-ban leírtakat egységes szakaszként kezeljük, mint ugyanannak a történetnek a leírását. Az igeszakasz elemzésének célja megvizsgálni Lukács vezetéssel kapcsolatos felfogását. A második rész a talált alapelvek alkalmazására tesz javaslatokat. A három legrelevánsabbnak tűnő alkalmazási terület: potenciális vezetők felkészítése, széleskörű mentori rendszer felállítása, valamint megosztott felelősségű vezetői kultúra megalapozása.

Új vezetők felkészítése és felhatalmazása a gyorsan fejlődő egyházi egységek közös jellemzője; jövőbe való befektetést jelent. A jó vezetőknek észre kell venni a potenciális vezetőket, felismerve Istentől kapott lelki ajándékaikat, biztosítva azt a légkört, amelyben forgathatják talentumaikat, lehetőséget teremtve számukra képességeik fejlesztésére és a növekedésre.

Másodszorban, a tanulmány széleskörű mentori rendszer felállítására tesz javaslatot. A vezetőket nem a választás szüli, hanem a tapasztalat. A mentor feladata lelki barátság, modellezés, bölcsesség átadás, szupervízió és tanítványi kiküldés által formálni a vezetőt.

Az alkalmazás harmadik területe a megosztott vezetői szolgálat megteremtése. Hagyományos szemlélet szerint a vezető mindenben felelős, míg mindenki más követő. A kutatások bizonyítják, hogy a jól teljesítő vezetők megosztott vezetést gyakorolnak, de mindez hogyan alkalmazható egy hagyományos egyházi közegben?

Irodalomtudományi szekció

**"Korszakok átjáróházában élve" - történelemszemlélet és megváltás-lehetőségek
Bereményi Géza Vadnai Bébi című regényében**

PIKÓ ANDRÁS GÁSPÁR

Irodalomtudományi szekció

pikooandraas@gmail.com

Kulcsszavak: Bereményi Géza; kortárs magyar irodalom; történelemfilozófia; időpoétika; regény

Előadásomban Bereményi Géza Vadnai Bébi című regényét vizsgálom a történelemszemlélet és a megváltás lehetőségei felől. Bereményi szépprózájában a kezdetektől fogva központi szerepet tölt be az identitások megképződése és alakulása, az írás aktusának tematizálása, valamint a prózapoétikai szervezőelvű előlépő történelem. Ebben a történelemben mindig megjelenik egyfajta megváltás-képzet, még ha csak önnön lehetetlenségét vagy ambivalenciáját demonstrálva is.

Elemzésemben elsősorban Walter Benjamin történelemfilozófiájára támaszkodva kísérem meg felvázolni a Vadnai Bébi múlthoz való viszonyának és időpoétikájának főbb vonásait Bereményi prózaírói életművének többi darabja tükrében. A főhős a regényszöveg szerint "korszakok átjáróházában" él: érdeklődésének középpontjában a történelmi múlt, a "Tegnap" áll, személyes viszonyait, kapcsolatrendszerét ez az érdeklődés határozza meg. Benjamin a történelmi haladás képzetét elválaszthatatlannak tartja a „homogén és üres idő” képzetétől: ez az események és a haladás végtelen, lineáris, ok-okozati kontinuum, melyet a középkori, isteni gondviselés által meghatározott és a „vég előttiség” tudatával átítatott egyidejűség időfelfogásával szemben definiált. Ezzel szemben a „messiási idő” egyfajta kvalitatív, kivételes állapot, mely megtöri a lineáris idő szövetét. Bereményi szövegeiben a történelem hangsúlyos tematizáltsága rendszerint az ilyen kivételes instanciák bemutatására irányul, melyek általában valamilyen eszkatologikus narratívát feltételeznek. A megváltás ugyanakkor nagyon sokszínű a Bereményi-életműben: konkrét vagy elvonatkoztatott, vélt vagy valós, egyéni vagy kollektív, lehetséges vagy lehetetlen.

A Vadnai Bébi-ben a korszak lelkét reprezentáló karakter számára a származástörténet megismerése lehetne az egyéni megváltás eszköze, ez azonban kudarcot vall: maga a célszemély utasítja el saját eredetének felfedését. A személyes síkon motivált küldetés kudarcra által tesz szert végül kollektív érvényességére az az eredetnarratíva, melynek végső közlése maga a regény. Mindez különös jelentőséggel bír, tekintve, hogy ezzel párhuzamosan zajlik le a főszereplő identitásképződési folyamata, amely az írói szerep katartikus felvételében kulminálódik. Az írás aktusa és a történelem messiási instanciáinak közlése így ismét egy vélt vagy valós megváltás eszközévé válik.

"Ó, volt ott annyiféle játék". A verses mese műfaja Varró Dániel életművében

BUDAY BÁLINT

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar,
Irodalomtudományi Doktori Iskola

Irodalomtudományi szekció

budaybalint@gmail.com

Kulcsszavak: Varró Dániel, verses mese

Varró Dániel kötetei a Bögre azúr megjelenése (1999) óta rendszerint különösen nagy érdeklődésre tartanak számot mind a kritika, mind az olvasóközönség részéről, ennek ellenére azonban a recepció részletes, elemző tanulmányokkal egyelőre adós maradt. Kutatásommal, melynek fókuszában a szerző verses formában írt epikus műveinek átfogó elemzése áll, ezt a hiányt igyekszem valamelyest pótolni.

A szövegelemzések célja, hogy feltérképezze a művek sokrétű utalásrendszerét, illetve Varró hagyományhoz való viszonyát, hiszen a művekben számos műfaji, formai, stílusbeli és nyelvi rájátszással találkozhatunk. A pretextusok sokszor nem pusztán egy-egy utalás formájában idéződnek meg, gyakoriak az átiratok, parafrázisok, mesei újragondolások is. Ehhez szorosan kapcsolódik Varró költői nyelvének vizsgálata, hiszen a varrói versnyelv egyik legszembetűnőbb jellegzetessége, hogy egyszerre jellemzik provokatív újítások és a klasszikus mintákat követő, már-már radikális archaizmusok, melyeket parodisztikus játékosággal épít be a szövegekbe. A mesék vizsgálata során különös hangsúlyt fektetek a narráció, az időkezelés, a jelképrendszer és a számos metapoétikus utalás elemzésére is.

Emellett befogadásesztétikai szempontokat is érvényesítve szeretném felhívni a figyelmet a varrói verses mesék néhány további jellegzetességére, melyek szintén a különböző szöveghagyományok összekapcsolódásából következhetnek, amennyiben Varró verses meséi esetében igen gyakori befogadói tapasztalat annak megkérdőjeleződése, hogy valóban gyerekeknek íródnak-e ezek a szövegek. A felnőtt olvasónak gyakran az lehet az érzése, mintha a szövegek csak alkalmi viseletként ölténék magukra a meseszerűség jegyeit, hiszen az irodalmi utalások, allúziók vagy összetettebb nyelvi játékok jelentős része inkább a felnőtt olvasóknak szól, aminek kissé ellentmond az a tény, hogy a fiatalabb befogadók körében is igen nagy népszerűség övezi ezeket a szövegeket.

Előadásomban a fent említett kérdések mentén szeretném felhívni a figyelmet Varró Dániel verses meséinek rétegzettségére, különös tekintettel a Túl a Maszat-hegyen (2003) című verses regényére, valamint A szomszéd troll. Kis viking legendárium (2018) című kötet négy szövegére, bízva abban, hogy a műfaj történeti kutatásához is hasznos adalékokkal szolgálhatnak megfigyeléseim.

„Ahol sok a fantázia ott szív is van”. A „magyar Gascogne” toposz a századforduló irodalmában

SCHRANZ ÁRON

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Irodalomtudományi Doktori Iskola

Irodalomtudományi szekció

aronschranz@gmail.com

Kulcsszavak: Gascogne, Sáros, Bácska, századforduló

„[...] a felsőbb rendeket az egész országban egyformának találtam, azt kivéve, hogy – bár szegényebb – a nemességnek általában hivalkodóbb a magatartása, mint bárhol másutt. Ennek alapján kapta Sáros vármegye a magyar Gascogne elnevezést” – olvashatjuk Pulszky Terézia memoárjában, Az egy magyar hölgy emlékiratai (1850) Vidéki élet Magyarországon című fejezetében. A „magyar Gascogne” elnevezés, mely – miként az a Pulszky-idézetből is kiderül – hagyományosan Sáros vármegyéhez tartozott, a századforduló táján népszerű toposszá vált. Olyannyira, hogy Tóth Sándor, a háromkötetes Sáros vármegye monográfiája (1909-1912) szerzője is reflektál rá munkájában, a sárosi nemesség szokásai kapcsán: „A vármegye «magyar Gascogne»-névre meglehetősen rászolgált a múltban. Kedves, játszi nagyozolás, a pompa tüntetése, a vendégszeretet túlozása, nagyot mondás, csalafinta becsapás lépten-nyomon kísértének.”

Divald Kornél a Felvidéki séták (1926) vonatkozó fejezetében elsősorban Mikszáth Kálmán 1897-es kisregényéhez, a Gavallérokhoz kapcsolja a képzet széleskörű elterjedését: „Utóbbi lakosai tüzes képzeletéről országszerte úgy ismerik, mintha a magyar Gascogne volna. Különösen Mikszáth révén került ebbe a hírbe [...]” A Gavallérok kétségkívül kiemelkedő irodalmi reprezentációja a sárosiak „gascogne-i” magatartásának, a kisregény megjelenését megelőző évtizedben ugyanakkor több figyelemre méltó publicisztika is napvilágot látott a jelenséggel kapcsolatban. Kiváló példa erre Gáspár Imre A „gigerli”. Természetráji tanulmány című satirikus írása, mely 1890-ben jelent meg az Ország-Világban, s melyben egyebek mellett a következő megállapítást is olvashatjuk: „Mert a bécsi gigerli (helyesebben kimondva: giegerl) nem egyéb, mint a hazai svihák. A «svihák» őshona Sárosmegye, a magyar «Gascogne».”

Mindemellett fontos megjegyezni, hogy a századfordulón környékén nem kizárólag Sáros vármegyét illették a „magyar Gascogne” elnevezéssel, hanem többek között Bácskát is. „Ha volnék doktor an dékadánsz, nevezném a »magyar Gascogne« -nak e szülőházát [...]” – olvashatjuk például a Tündérlak Magyarhonban (1899) című elbeszélésciklus prologusában, melynek szerzője, Papp Dániel játékos iróniával hozza mozgásba a térséggel kapcsolatos legnépszerűbb sztereotípiákat.

Előadásomban azt szeretném bemutatni, miként jelenik meg a „magyar Gascogne” toposz a századforduló irodalmában, rávilágítva ezzel annak széles jelentéskörére.

„Akkor jól emlékeztem akkor” – Emlékezés és elfojtás Székely Csaba Bányavíz című művében

NAGY DÓRA

Irodalomtudományi szekció

nagydora92@gmail.com

Kulcsszavak: drámairodalom, irónia, humor, trauma

Székely Csaba mára már ünnepest színpadí szerző és befutott kortárs drámaíró. Sikerét többek között annak köszönheti, amiről és ahogyan a darabjaiban beszél, a romlásról egy egészen virágzó nyelven. Első drámakötetének világa a vidék, alkoholizmus és kilátástalanság; a súlyos miliőbe ágyazva pedig még súlyosabb témákat feszeget.

Egy széteső világban széteső egyénekről mesél, és nem csupán egy-egy traumatizált főszereplőről; a darabok minden egyes karakterének megvan a saját tragédiája és saját feldolgozásra váró múltja.

Az egész műben, de különösen annak harmadik darabjában, a Bányavízben központi szerepet kap a tudás – tudni akarás – nem tudás/szándékolt nem tudás – felejtés/szándékolt felejtés kérdésköre. A téma autentikusabb megtestesítője ezért nem is lehetne más, mint a kedvesen butácska öreg házvezetőnő, Irén, hiszen nem kimondottan, de sejtetően Alzheimer-kórban szenved.

Illetve az egészen izgalmas az a történetében, hogy teljes mértékben nem lehet biztos benne a befogadó, hogy a folyamatos feledékenység és kihagyások között mi az a rész, ami a valós szenilitásnak tudható be; mi az a rész, amit Irén inkább nem szeretne tudni és ezért a felejtésbe menekül; továbbá mi az, amit a többiek megtevesztésére játszik el.

Különös nyelvi felépítettsége, játéka a lányától kapott levélen keresztül egy egész irodalmi hagyománnyal, tüpontos beavatkozásai a dráma cselekményébe nem csupán a vizsgált szöveg legszórakoztatóbb, de egyik legizgalmasabb karakterévé teszik. Első szinten valóban olyan, mint egy idős házvezetőnő sztereotípiája: aki jön-megy, süt-főz, mesél a dolgairól és templomba jár. De ha kicsit mélyebbre nézünk akkor ennél izgalmasabb dolgokat is találunk: fájdalmat, humort, törődést és játékot. Olyan játékot és elbizonytalanítást, ami játékba hív minket is, hogy éppen hogyan olvassuk a történetét.

„Én írok levelet magának, [...] méltán tarthatja hát jogának...” - A levél és az email filológiája

FÜZI PÉTER

Szegedi Tudományegyetem, Irodalomtudományi Doktori Iskola

Irodalomtudományi szekció

fzipeter@gmail.com

Kulcsszavak: filológia, levél, e-mail, hagyaték

A levél az egyik legszemélyesebb írásos kommunikációs forma, a levél útját közölt információk csak a címzettre és természetesen a feladóra tartoznak, ezt a legtöbb országban törvényileg szabályozzák. Mégis, egy író életművét övező kritikai apparátusnak a kritikai kiadásokon túl a különböző levelezéskiadások is szerves részét képezik. Mikor és milyen módon veszi el egy levél a magánjellegét és tesz szert dokumentumértékre, hogyan válhat érdekessé a szűken vett szakmai közegen túl a nagyobb nyilvánosság számára is?

Természetesen ezek a kérdések nemcsak egy levél kapcsán tehetők fel, hanem más, hasonlóan személyes jellegű műfajok esetében is, mint például a napló. Ám ezekkel ellentétben a levelezés az elmúlt időszakban jelentős változáson ment keresztül, az e-mailek jelentős mértékben leváltották a már-már régimódinak ható kézzel írt leveleket. Ez az erőteljes médiumváltás ugyanakkor lényegileg érinti [az intézményrendszert], hisz míg a levelek esetében megvoltak azok a fontos műfaji hagyományok előképek, amik előkészítették a teljes levelezések publikussá válását, az e-mailek esetében ezek nincsenek jelen, így a törvényi szabályozás sem idomult még ezekhez a kivételes esetekhez. A két médium közt fennálló ellentét ezen szembenállás mentén annak ellenére rajzolódik ki élesen, hogy egy látszólag egyenes leszármazásról beszélünk, miközben az e-mail sokkal közelebb helyezkedik más, alapvetően digitálisan létező műfajokhoz.

A levél és az e-mail között fennálló éles cezúra nemcsak jogi, hanem etikai és filológiai kérdéseket is felvet. Nemcsak arról van szó, hogy ki férhet hozzá a teljes levelezéshez, hanem hogy annak mely részét tárhatja a nyilvánosság elé, amely kérdés ugyan a hagyományos levelek kapcsán is felmerülhet, ám az elektronikus archívumok mélyre nyúló emlékezete ezt még élesebben tárja elé, ahogy ez az írásrengeteg újra és újra szembesít minket a reprezentáció és a hozzáférhetőség különböző alapkérdéseivel.

„gl’Italiani [...] pensano a riformare l’Italia, [...] per riuscirci bisogna, prima, che si riformino loro [...]” Massimo d’Azeglio hazafias gondolatainak megjelenése az I miei ricordi című önéletrajzában és a Torinói Állami Levéltár kapcsolódó kézirataiban

FARKAS MÓNKA KITTI

Szegedi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Olasz Nyelvi és Irodalmi Tanszék

Irodalomtudományi szekció

farkasmonikakitti@gmail.com

Kulcsszavak: Risorgimento, Massimo d’Azeglio, Torinói Állami Levéltár, 19. századi olasz memoár- és patriótairodalom

A jelen kutatásom célja, hogy bemutassa a Risorgimento egyik kiemelkedő alakjának, a festőként és íróként, később politikusként tevékenykedő Massimo Taparelli d’Azegliónak (1798-1866) a hazafiassággal kapcsolatos reflexióit és azok megjelenését az I miei ricordi („Emlékeim”) című önéletrajzában, továbbá a Torinói Állami Levéltárban őrzött autográf iratokban.

D’Azeglio számára a hazafias magatartás volt a Risorgimento korszakának alappillére. Nem vitatta a politikai egység fontosságát, ugyanakkor meggyőződéssel vallotta, hogy a népben megszülető összetartozás érzése nélkül csak egy államot és nem hazát lehet létrehozni. Szerinte mind a politikai, mind az emberi tényező rendkívül fontos a félsziget egységesítésében: e gondolatairól elsősorban az I miei recordiban foglaltak alapján bizonyosodhatunk meg.

A befejezetlenül maradt és végül 1867-ben, posztumusz megjelent autobiográfiában a szerző életútjának emlékeit gyűjti össze a születésétől 1846 eseményeivel bezárólag. A visszaemlékezés egyik fő szervező eleme a hazafiságról és a nemzeti ügyért vállalt helytállásról vallott nézeteinek bemutatása. Ezen értékrend elsajátítása a családi hagyományból fakadt, főként az apa, Cesare d’Azeglio nevelésének köszönhetően. A narráció folyamatát digressziók szakítják meg, amelyekben d’Azeglio a kor politikai, társadalmi, kulturális és ideológiai változásaival kapcsolatos nézeteit fejti ki, egyben bemutatva, hogy mindezek milyen hatással voltak a nemzeti egység és identitás, illetve a patrióta magatartás formálódására.

Mivel befejezetlen műről van szó, a szerző világnézetének és különösen a piemonti politikai életben 1848-tól kezdődően betöltött szerepének pontosabb megismerését segíti elő a Torinói Állami Levéltárban őrzött dokumentáció tanulmányozása. D’Azeglio a levelezéseiben, feljegyzéseiben és egyéb irataiban a regényben foglaltakhoz képest részletesebben értekezik a korszak kérdéseiről. A kéziratok visszatérő témája a többi között az itáliai széttagoltság, amelyet különböző idegen hatalmak tartanak fenn: számos javaslattal él az osztrák-francia-pápai uralom megszüntetését, valamint a risorgimentós polgári felelősségvállalás és a hazafiasság formálódását illetően. A források közül kiemelkednek azok az iratok, amelyek d’Azeglio hazafias költeményeit tartalmazzák. Témájukat, szerkesztésüket és szövegezésüket tekintve hasonlóságokat mutatnak Petrarca és Leopardi patrióta szemléletű műveivel, azonban keltezési dátum, széljegyzetek stb. hiányában nem tudjuk, mikor és milyen célból születtek. E versek a d’Azeglio-kutatás kevésbé árnyalt területéhez tartoznak, így elemzésük értékes adatokkal gazdagíthatja az eddigi ismereteinket.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Az I miei ricordi vizsgálata alapján közelebb kerülhetünk annak megértéséhez, hogy az olasz patriótairodalom ezen kiemelkedő darabja hogyan reflektál a korszak változásaira, volt-e közvélemény-formáló hatása, milyen szerepet töltött be az egységes olasz állam és a nemzeti identitás létrejöttében, továbbá milyen hazafias magatartásformát állít követendő példaként az olvasók elé. A kapcsolódó levéltári állomány vizsgálatával pedig értékes információkkal árnyalhatjuk a regényben megfogalmazott gondolatokat, jobban megvilágítva így d’Azeglio alakját és munkásságát.

A baba mint trauma hordozó elem Leda történetében (Egy tárgy szimbolikája Elena Ferrante Nő a sötétben című regényében)

BAKAI BOGLÁRKA

Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészeti és Társadalomtudományi Kar, Olasz Nyelvi és Irodalmi Tanszék

Irodalomtudományi szekció

bogibakai@gmail.com

Kulcsszavak: Ferrante, kontúrvesztés, tárgyi világ, feminizmus

Aktuális kutatási munkám keretében Elena Ferrante Tékozló szeretet (*L'amore molesto*), Amikor elhagytak (*I giorni dell'abbandono*), Nő a sötétben (*La figlia oscura*) és A felnőttek hazug élete (*La vita bugiarda degli adulti*) című regényeiben megjelenő kontúrvesztés kérdésével foglalkozom. Az eddigi vizsgálataim eredményei alapján úgy vélem, hogy Ferrante történeteinek közös jellemzője, hogy a női főhősök egy létválságos helyzet hatására elveszítik személyiségük kontúrjait, majd az egzisztenciális traumát okozó, a tudatalattiban eltemetett eseményre ráismerve elindulnak egy új személyiség kialakításának útján. Értelmezésemben minden esetben meghatározhatóvá válik egy olyan séma, amely a történeteket mozgó kontúrvesztés folyamatát öt lépésben (krízis, de-konstrukció, trauma, felismerés, re-konstrukció) írja le.

261

Ferrante női alakjait egy pszichológiailag dezorientált állapotban ismeri meg az olvasó: tartalmat vesztett életükben önmagukat, az addigi énjük lényegi elemét adó személyiségüket valamely másik szereplő kivetüléseként érzékelik, mintegy tükröződésben látják önmagukat. A Másik (az anya, az elhagyott nő, az emancipált nő vagy a nagynéni) tehát bizonyos értelemben tükörképként funkcionál számukra, így hatást gyakorol énjük szétesettségére egészen addig, amíg az elfojtott traumát nem sikerül maguk számára manifesztálni, amikor is elkezdődhet az új én-kép kialakítása bennük.

Kutatásom során jutottam arra a felismerésre, hogy a főszereplők és a tükörképként megjelenő női alakok érzelmi hálójával mellett a regényekben kirajzolódik egy szimbolikus jelentést hordozó tárgyi világ is. Valamennyi történetben megfigyelhető, hogy a főszereplő életében van egy olyan tárgy, amelyhez különösképpen ragaszkodik, vagy egyszerűen a történet-szövegben folyamatosan visszatérő elemmé válik, és a pszichológiai feldolgozás folyamatában hangsúlyossá válik a vele kialakított érzelmi viszony. A tárgyi világ eme kitüntetett darabjai mélyebb jelentésrétegeket generálnak a szövegben, és finom áthallásokat eredményeznek a történetek szereplői között, miközben elengedhetetlen szerepet játszanak a főszereplők traumájának tudatosításában. Valójában a tárgyak válnak a különböző traumák konkrét hordozóivá a szövegben.

A jelen alkalommal bemutatott kutatás a Nő a sötétben című regényben található tükröződések tárgyi kivetülésére, a játékabárra koncentrál. Nem csak azt kívánja megvizsgálni, hogy az adott tárgy és a főszereplő között kialakuló kapcsolat hogyan változik a történet kibontakozása során, hanem azt is, hogy ennek a kapcsolatnak köszönhetően hogyan rajzolódik ki a tárgy autonóm története a főszereplő történetén belül. A főszereplő én-romboló, majd én-építő története bizonyos értelemben leírhatóvá válik a tárgy történetével, mivel ez utóbbi magán hordozza az előbbi sorsalakulásának állomásait. A végén ezúttal is, mint minden Ferrante-regényben, a tárgy

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

felszámolódása az, ami a főszereplő személyiségének re-konstrukcióját determinálja, vele együtt eltűnik a Másik, megszülethet a főszereplő új énje. A főszereplő és az adott tárgy viszonyának vizsgálata a Ferrante regényeiben végbemenő kontúrvesztés értelmezhetőségének szempontjából indokolt.

A kanonikus életmű nyomai a Hajnóczy-hagyatékban

LUDMÁN KATALIN

Miskolci Egyetem, Irodalomtudományi Doktori Iskola

Irodalomtudományi szekció

katalin.ludman@gmail.com

Kulcsszavak: irodalomtudomány, posztmodern, hajnóczy, filológia, műfajelmélet

Előadásom arra a kérdésre keresi a választ, hogy Hajnóczy Péter kéziratban maradt szövegei, illetve a hagyatékában fellelhető más dokumentumok (levelek, újságkivágatok) milyen kapcsolatban állnak azzal a szövegkorpusszal, amit a szerző életműveként ismerünk.

Az előadás címe kanonikus életművet említ, amely megfogalmazás további magyarázatra szorul, illetve egyúttal egy másodlagos vagy rejtett szövegcsoporthoz létezését is implicálja. Ezt a tagolást főként a kiadástörténet részletes vizsgálatával igyekszem szemléletessé tenni, különös figyelemmel arra a tényre, hogy a szerző máig fel nem tárt hagyatékának története hogyan hozható összefüggésbe a szövegkiadás aktusával és hogy ezek az összefüggések mennyiben befolyásolták a Hajnóczy szövegek legtagabban értett befogadástörténetét.

A hagyaték digitalizálását és rendszerező feldolgozását 2018 őszén, elsőéves doktorandusz hallgatóként kezdtem. Előadásom számot ad arról, hogy a hagyatéki szövegek csoportosításakor milyen szempontokat igyekeztem figyelembe venni, illetve milyen módszertani kérdésekkel kellett szembesülnöm. A szerzői kötetek hagyatékban fellelhető kéziratait könnyű volt azonosítani, ezek érdekessége főként abban áll, hogy a későbbi kiadásokkal való összevetés nyomán visszatérő szövegkritikai problémákat sikerült azonosítani. (Reményeim szerint, néhány esetben a szakirodalom ide kapcsolódó megállapításait is sikerül tovább árnyalni.)

A kiadatlan szövegek közül tehát elsősorban azokat veszem számba ebben az előadásban, amelyek szorosabban vagy lazábban, de egyértelműen kapcsolatba hozhatók a szerzői kötetek anyagával. Ide tartoznak olyan jegyzetek, előtanulmányok vagy akár látszólag készre formált szövegek is, amelyek témájuk, motívumaik vagy elbeszéléstechnikai megoldásaik mentén előzményeit jelenthetik a kanonikus rangra szert tett Hajnóczy szövegekből ismert prózapoétikának. Ilyen szöveg például a Farinha, a nagy csavargó című töredék, amelyben az 1975-ös első kötet, A fűtő címadó novellájának egyik fontos motívuma is felbukkan (az ember, aki a testével melegíti fel a levegőt), vagy egy másik, cím nélküli gépirat, amely ugyancsak A fűtő témáját kezdi kibontani. De nem hagyhatjuk szó nélkül azt a képanyagot sem, amely a Jézus menyasszonya ekphrasisainak forrását adja, és azokat a hagyatékban fellelt leveleket sem, amelyeket A halál kilovagolt Perzsiából című kisregény Krisztinájának üzeneteiként ismer az irodalmi hagyomány.

Andreas Capellanus és Enea Silvio Piccolomini: a középkori szerelmi traktátus hatása a Historia de duobus amantibus című novellára

KOVÁCS DOMINIKA

Irodalomtudományi szekció

kovacsd10@gmail.com

Kulcsszavak: Enea Silvio Piccolomini, Andreas Capellanus, De Amore, Historia de duobus amantibus

Andreas Capellanus De amore című értekezése az udvari szerelem irodalmának egyik kiemelkedő 12. századi, latin nyelvű műve. A traktátus szerzője feltehetően Marie de Champagne udvarában szolgált, de művének befejező, harmadik könyvének megírásakor már II. Fülöp patronáltjai közé tartozott. Jóllehet a három könyvből álló értekezést 1238-ban említik először, így keletkezésének idejét sokáig az 1230-as évekre datálták, ugyanakkor a szakirodalom jelen állása szerint a mű sokkal korábban, 1186-1191 között készülhetett. Andreas műve három könyvből áll: az első nagyjából a mű kétharmadát öleli fel, amelyben a szerző a szerelmet, mint fogalmat definiálja, megvizsgálja annak eredetét, és azt, hogy kik között jöhet létre, hogyan és hányféleképpen. A második könyvben a megszerzett szerelem megőrzéséről beszél, illetve annak elmúlásáról vagy épp ellenkezőleg, fokozódásáról. A traktátus utolsó könyvében a káplán mintegy palinódiaként, visszavonja az eddig leírt tanokat és a szerelem káros hatásáról ír. Jóllehet Capellanus a traktátus végén kihangsúlyozza, hogy egyféle szerelem létezik és az istent illeti meg, mégis 1277-ben Étienne Tempier párizsi püspök kibocsátott határozatában elítéli ezt a könyvet. A De amore ugyanakkor nem vész homályba, a 14. századtól kezdve számos kéziratban jelenik meg és a 15. századig bezárólag több mint húsz kézirat őrzi hol az egész, hol csak a harmadik könyv tartalmát, sőt megjelennek a népnyelvi fordítások is. Nyomtatásba először az 1610-es évben került Dortmundban, ezt követően 1614-ben.

Enea Silvio Piccolomini, későbbi nevén II. Pius pápa, 1444-ben írta meg a humanista novellairodalom egyik legkiemelkedőbb művét, a Historia de duobus amantibus-t. A szerelmi história az 1432-33-as években Sienában játszódik. A történet egy fiatal, nőtlen férfi Eurialus, és a szintén fiatal, sienai, férjezett polgárasszony, Lucretia szerelméről, annak megpróbáltatásairól szól. Piccolomini – miként Andreas káplán – számos helyen adja szereplői szájába Ovidius, Vergilius, Seneca vagy akár Terentius szavait. Máté Ágnes értekezésében közli a teljes szöveget, annak jegyzetében pedig azokat a helyeket, ahol Piccolomini valamely ókori, latin nyelvű klasszikus szerző szövegeire alludál, ugyanakkor a szakirodalom egyáltalán nem foglalkozott eddig azzal, hogy Andreas műve hatással lehetett a későbbi II. Pius pápa szerelmi történetére.

Piccolomini novellájának és Andreas Capellanus traktátusának szellemisége korántsem áll távol egymástól. Tekintettel arra, hogy a 12. századi mű az itáliai humanista idejében éli virágkorát, nem lenne meglepő, ha behatóan ismerte volna a káplán művét.

Előadásomban szeretném bemutatni, vajon Piccolomini honnan ismerhette a De amore szövegét és mely szövegrészleteket, tartalmi elemeket vehette át a korban igen népszerű, és sokat másolt középkori szerelmi útmutatóból?

Az új mitológiai koncepció esztétikai céljai Vörösmarty Mihály karaktereiben

VAMOS VIOLETTA IVETT

Irodalomtudományi szekció

vamos.violetta@gmail.com

Kulcsszavak: Vörösmarty, karakterisztika, új mitológia, dramaturgia

A közelmúltban került be a Vörösmarty-kutatás látóterébe a költőre legmarkánsabb hatással lévő esztétikai-filozófiai irányzat, az új mitológiai koncepció vizsgálata. Szajbély Mihály és Gere Zsolt egyaránt foglalkozott Vörösmarty Mihály epikus költeményeinek a német gondolkodók (Herder, Schlegel-fivérek és magyarországi közvetítőjük, Schedius Lajos János) hatására utaló esztétikai indoklásának feltárásával. Disszertációm témája az antik szövegek hatása Vörösmarty Mihály műveire, amely hatás szövegátvételek és cselekmény- illetve karakterformálás tekintetében is megfigyelhető. Eddigi kutatásom során kapcsolatot fedeztem fel Vörösmarty Mihály epikus és drámai szövegei és az Ovidius Metamorphoses című művében szereplő Daphné-történet, illetve Vergilius Bucolica című művének darabjai között is. Az antik szövegek megidézését főként a női karakterek tekintetében vizsgáltam, azonban hatásuk a férfi karakterek esetében is megfigyelhető.

Vörösmarty esztétikai nézetei kimutathatóan sok szállal kötődnek az egyik tanára, Schedius Lajos János által képviselt filozófiai tanokhoz. Többek között Schedius Lajos közvetítésének hatására honosodott meg a magyar irodalomban a Herder és a Schlegel-fivérek által megfogalmazott újmitológiai koncepció, miszerint a klasszikus mitológiai rendszerek átvétele helyett a költők feladata az azok alapján a saját nemzeti mitológia megalkotása, ami kapcsolódik mind a romantika alapját jelentő nemzeti múltba való visszavágyódás, mind az eredetiségkultusz szemléletéhez. Jelen kutatásomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy milyen szerepe van a schediusi újmitológiai alapú esztétikai alapelveknek a Vörösmarty költészetében megvalósuló, mitologizáló irodalomszemléletben, illetve milyen célrendszer tekintetében értelmezhetők bukolikus és daphnéi nőalakjai: mennyiben tarthatta a költő meghatározónak a hazafias eszmék művészetalapú reprezentálásának módozataiban az ókori szövegek nőábrázolását.

Előadásomban azt szeretném rekonstruálni, hogy milyen céljai lehettek Vörösmartynak az antik művek történetelegeinek saját szövegvilágába való bevonásával, és ez a szándék mennyire nevezhető explicitnek a költő dramaturgiai elvei vizsgálatának tükrében. Vörösmarty drámai karaktereinek mitológiai motiváltságát is vizsgálat alá szeretném vonni, hiszen termékeny drámaírói munkássága során állandó karaktereket szerepeltetett műveiben, dramaturgiai képzettségére azonban Schedius Lajos János, a pesti magyar, illetve német színház dramaturgjának esztétikai tudása is jelentős hatással lehetett.

Embodied Archive in Marina Abramović performances

EGRI PETRA

Pécsi Tudományegyetem, Modern Irodalomtörténeti és Irodalomelméleti Tanszék

Irodalomtudományi szekció

epetra90@gmail.com

Kulcsszavak: performance, deconstruction, psychoanalysis, Marina Abramović, Seven Easy Pieces

Marina Abramović's influence is a remarkable example of performing art. Abramović performance guidelines, stage settings, and connected exhibitions (The Cleaner) also operate as visual-poetical constructs creating additional (and often disrupting) imaginary narratives. Since the early 1970s Abramović constantly stepped over the accepted limits of body and explored the complex relationship between artist and audience.

The Abramović performances regularly put a strain on referentiality through the reality of her own body, through which the essentially unavailable Real is projected into the Symbolic world of figurative, predominantly allegorical presentation. She would not follow the traditional mimetic poetics but initiates a kind of translation in Walter Benjamin's, Jacques Derrida's (translation as an event) and Paul de Man's (translation as rhetorics of a subjectivity) sense of the term. She creates a non-metaphorical, non-hermeneutical second vision, not simply a verbal or visual *Setzung*, but more of a bodily *Übersetzung* that operates through some radical metonymies of the body, through tormenting, death instinct related activities, shaped by a model of recollected traumatic experiences. The presentation, the performative act avoids the usual romanticism-based expectation of metaphorical (subjective) meaning. Instead, it brings in parallel deconstructing object-complexes of her own body. In her poetics she turns back to primary abjections, to the essentially refused object a feelings that reflect (translate) Imaginary and Real parallels. The inner, often sexual and aggressive desire-based self-realization deconstructs the regular allegorical attachments (like the red star cut into her own body or the cross made of ice) that reflect the autobiographical context, a childhood world of the artist.

My paper interprets the series of "Seven Easy Pieces", a 2005 Guggenheim Museum "re-staged" documentation of early iconic performances from the 1970s. It was a kind of archive project, which radically questioned the possibility of redoing, preserving the "performing art form" which is by nature ephemeral and always already in the past, even if we are just watching it "now". In my lecture, I attempt the deconstructive analysis of the "Seven Easy Pieces" with a mixed-method built on the theories of Derrida, de Man, and the psychoanalytic formalism of Lacan. Through the analyses of the re-staged and "exhibited" performances of Abramović, I attempt to answer the questions: What kind of translation scenes are mobilized in her work? Could any translation be identified or the performance itself always resist?

Supported by the ÚNKP-20-3-II-PTE-747 New National Excellence Program of the Ministry for Innovation and Technology from the source of the National Research, Development and Innovation Fund.

Evolúció és etika a tudományos fantasztkumban

BABOS ORSOLYA

Miskolci Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományi Intézet

Irodalomtudományi szekció

babos.orsi@rocketmail.com

Kulcsszavak: evolúció, etika, tudományos fantasztkum

A biológia tudományának fejlődésével párhuzamosan a tudományos-fantasztkus (SF) irodalom területén is egyre több olyan mű jelenik meg, melyben a cselekményt alakító fikciós elem – Darko Suvin SF-elméletíró meghatározása szerint a novum – a biológiához köthető. A novum lehet egy fiktív vírus, a klónozás vagy a génmanipuláció mindennapivá válása, vagy éppen a földitől eltérő evolúció, ami jelen előadásom tárgyát is képezi.

Az értekezésem gerincét a Joan Slonczewski biológus és SF író Ajtó az óceánba c. regényének és James Cameron Avatarjának elemzése és összehasonlítása képezi, melynek során vizsgálom a fentebbi művek elbeszélésmódját, szerkezetét, ideológiáját és erkölcsi-etikai üzenetét.

A tézisem az, hogy – bár mindkét mű erőteljesen a gyarmatosítás és az eltérő kultúrák találkozásának problematikáját dolgozza fel – a felszínen hasonló tematika mögött a mélyükön két, egymástól nagyon különböző etikai nézetrendszer elemeit fedezhetjük fel. Az Avatarban az emberek kegyetlen, az egész bolygó életét fenyegető agressziója miatt elkerülhetetlennek látszik a háborús összeütközés. A békés bolygó által mozgósítható ellenagresszió természeti, állati sajátosságként jelenik meg, mint egy egyébként a természettel harmóniában lévő faj és élővilág jogos igazságszolgáltatási eszköze, amely organikus, jól szervezett voltából fakadóan – valamint abból kifolyólag hogy tagjai egymást támogató szerves közösségként lépnek fel – végül diadalmaskodik a mesterséges, csak a profitérdekeket szolgáló, az életet és a természeti környezetet számításba nem vevő technológiai agresszió felett.

Az Ajtó az óceánba ezzel szemben a végletekig kitartó pacifizmus, a Gandhi-féle passzív ellenállás, és ezzel tulajdonképpen az igazság és a jóság törvényszerű győzelmét hirdeti. Az Óceánholdon élő cserék, akiket az emberek „Ivadékoknak” hívnak, mind nőneműek, szűznemzéssel szaporodnak, technikai eszközöket egyáltalán nem használnak, viszont az általuk életformálásnak nevezett biológiai tudományuk nagyon fejlett. Természeti környezetükkel teljes összhangban élnek, nem ismerik a félelem érzését és a gyilkosság fogalmát. A környező bolygókon élő emberek erőszakkal akarják kiaknázni a holdjuk ásványkincseit, de az őslakosok egyetlen katonát sem ölnek meg, dacára annak, hogy ahogy a helyzet eszkalálódik, százszámra esnek áldozatul közülük a hadsereg kegyetlenkedéseinek. Az emberek részéről villámhadjáratnak tervezett háború végül annyi pénzt emészt fel – köszönhetően a cserék tömeges ellenállásának és annak, hogy az ökoszisztéma, az „életháló” automatikusan a káros beavatkozásokat előidéző megszállók ellen fordul – hogy nem éri meg folytatni, ezért a kontingens kivonul, az Ivadékok pedig ismét békében élhetnek. A mű üzenete szerint az agresszió egyáltalán nem feltétlenül természetes, és a konfliktusok rendezésének legkevésbé sem előrevivő és kívánatos módja. Érdekesen fonódik össze az ökológia és az ökonómia is.

Az Óceánhold és a Pandora interdependens élővilágának és környezetének ábrázolása J.E. Lovelock Gaia-elméletének spekulatív példázataként is érdekes. A komparatív elemzés során a

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

megfelelő helyeken röviden kitérek más lehetséges evolúciós forgatókönyveket felvonultató szövegek (Brandon Hackett: Xeno, Octavia E. Butler: Xenogenezis-trilógia) és videojátékok (Subnautica, Lifeless Planet) bizonyos elemeire is.

Kapitalista hangya – kommunista tücsök: egy aiszóposzi fabula modern átdolgozásainak ideológiai kritikai vizsgálata

KISS MÁTYÁS B.

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományi Doktori Iskola

Irodalomtudományi szekció

matyasbkiss1993@gmail.com

Kulcsszavak: fabula, állatmese, szocialista realizmus, Aiszóposz

Aiszóposz fabulái általában egyszerű tanmeseként szerepelnek a tankönyvekben, a magyar irodalomtörténet egyetemi oktatása során Pesti Gábor és Heltai fordításai nyomán szintén az erkölcsi tanulságot szokás kiemelni. Ezért lehet, hogy egyes értelmezők hajlamosak a fabulára ártatlan és naiv műfajként tekinteni, amely csak a XX. században politizálódik át. Előadásom egyik célja vitába szállni ezzel a nézettel, megmutatva, hogy a műfajt már születésétől fogva alkalmazták a társadalmi viszonyok allegóriájaként (ez már Hésziodosznál is kimutatható). Az állatmese látszólag ártatlan műfaja mindig is alkalmat adott a hatalmi szerkezetek ironikus leképezésére – jó példa erre A farkas és a bárány meséje. Nem véletlen tehát, hogy magát Aiszóposzt is félelmetes szónokként tartotta számon az ókori hagyomány, akinek nagy befolyása volt az államügyek intézésére.

Előadásomban A tücsök és a hangya modern átdolgozásait vizsgálom. La Fontaine verse magyarul Rónay György fordításában a legismertebb, ez a változat szerepel általában tankönyveinkben. Rónay élvezetes és gördülékeny fordítása elsősorban gyerekirodalmi műként mutatja meg a szöveget, ám ehhez bizonyos elemeket ki kellett hagynia a szövegből. Kosztolányinak az eredetihez közelebb álló fordítása már tartalmazza a tőke és a kamat kifejezéseket. La Fontaine ugyanis a felnőtt olvasót kívánta megszólítani, ezért is használt gazdaságtani kifejezéseket (az ókori változatban ezek még nem szerepeltek). Értelmezésem szerint La Fontaine meséje a kialakuló kapitalizmus polgári értékrendje felől olvasható: a takarékos hangya már-már a weberi „protestáns etika” szellemében gyűjti vagyonát, nehezen megkeresett pénzét pedig nem akarja bizonytalan kimenetelű ügyleteken kockáztatni.

A későbbi átdolgozásokban a történet gyakran a művész és társadalom viszonyának allegóriájaként jelenik meg. A modern átértelmezésekben az irónia sokszor egyszerre irányul a társadalmi viszonyokra, és a műfaji hagyományra: a tanulságra, amelyet az iskolából ismert fabulának sugallnia kellene, és ami helyett az átdolgozás valami mást, váratlant nyújt. Hajnóczy Péter híres műve mellett Ambrose Bierce átdolgozásai jelentik erre a legjobb példát. Bierce két változatban írta újra a történetet, mindkettőben a hangyák azok, akik kirabolják illetve kizsákmányolják a keményen dolgozó, előrelátó tücsköt.

Előadásom második felében a fabula erdélyi magyar átiratait vizsgálom meg, Sziklai Jenő, Szilágyi Domokos és Kányádi Sándor verseire fókuszálva. Sziklai Jenő 1952-es verse egyértelműen a szocialista realizmus keretén belül értelmezhető. A hangya mint „államalkotó” rovar nagyon is alkalmas a munkásállam allegorizálására. Sziklai versében eltűnik a hangya és tücsök konfliktusa, a tücsök a tökéletes szocreál művész, aki dalaival termelésre lelkesíti a hangyákat. Sokkal bonyolultabb a viszony Szilágyi Domokos 1960-ban született versében, ahol a hangya és tücsök viszonya ismét problematizálódik. A vers születése idején Romániában még

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

érvényben voltak szocreál elvárásai, Szilágyi komplex verse pedig egyszerre ironizál a szocreálon, a lukácsi tükrözés-elméleten és a bürokratikus nyelvhasználaton, ám mindezt a az uralkodó ideológiai horizonton belülről teszi. Kányádi 1983-as költeménye viszont, mely már egy más történeti kontextusban született, sokkal radikálisabb és keserűbb konklúziót sugall a fennálló renddel szemben.

Levélregény nővéremnek. Cseh Tamás és Bereményi Géza Levél nővéremnek című albumának vizsgálata a regény műfaji sajátosságainak szempontjából

REGŐS MÁTYÁS

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Irodalomtudományi Doktori Iskola

Irodalomtudományi szekció

matyi.regoes@gmail.com

Kulcsszavak: Bereményi Géza, Levél nővéremnek, levélregény, egzisztencialista regény, album, dalszöveg

Berményi Géza a hetvenes évektől kezdve megkerülhetetlen alakja a magyar irodalomnak, színháznak, filmnek, könnyűzenének. Életműve mozaikszerűen tevődik össze. Prózaírói, költői, drámaírói, forgatókönyv- és dalszövegírói munkásságának művei rezonálnak egymásra, kölcsönösen újraolvassák és átértelmezik egymást. Bár műnemek és műfajok egész során átívelő életműről van szó, majd minden esetben az elbeszélés, a (rövid) történet dominál a művekben, gyakran a Cseh-Berményi-dalok és a Bereményi-líra művei is hangsúlyosan és alapvetően a történetmesélésre épülő, epikus jellegű szövegek.

Kutatásom fókuszában a Cseh-Berményi-albumok dalszövegei állnak, melyek sok esetben olyannyira erős epikus jellemzőkkel bírnak, hogy akár a hetvenes-nyolcvanas évek újszerű és sajátos regényformáját prezentáló szövegegyüttesként is értelmezhetők. A Levél nővéremnek vagy a Frontátvonulás című albumok dalai között levélrészletek, prózai szövegek, Cseh Tamás által előadott történetmesélés is elhangzik, így a dalok közötti „csöndek” eliminálódnak, és egyfajta epikai folytonosság lép fel.

Kutatásom során kiemelten a Levél nővéremnek című album szövegvilágával foglalkozom. Nagyszámú fő- és mellékszereplője, cselekményessége, kohéziója, könnyűzenei album esetében meglehetősen nagy terjedelme, egyaránt lehetővé teszi a dalszövegek együttesének regényként való olvasását. Műfaját tekintve a dalszöveg-együttes az egzisztencialista-, illetve a levélregény sajátosságait mutatja. Fiktív levelek, illetve levélrészletek sorozata az album, melyre hézagossá, kihagyásos cselekménybemutató, elbeszélésmód jellemző. Elsősorban a narrátorok szubjektív véleménye, tapasztalatai kerülnek a középpontba. Mindez nagyfokú hasonlóságot mutat Bereményi első regényével, az egy évvel a Levél nővéremnek után megjelenő Legendáriummal, mely kapcsán Kulcsár-Szabó az „állapotokat rögzítő szituációregény” fogalmát használja egy a Tiszatájban megjelent kritikájában.

A kutatás sarkalatos pontja, kérdése lehet az is, hogy amennyiben regényként értelmezzük az említett album szövegét, úgy a Cseh Tamás, valamint az alkotótárs, Másik János által előadott szakaszokat két külön narrátor által elbeszélte történetnek fogjuk-e fel. Amennyiben külön (is) vizsgáljuk e szövegrészeket, párhuzamos, többszörös narrációt találunk.

Az album dalszövegeinek narrációs és műfaji vizsgálatára épülő értelmezések révén a Bereményi-szövegek műfaj- és médiumköziségét kívánom feltárni.

Motívumképzések összehasonlítása Lev Tolsztoj "Anna Karenina" című regényének eredetijében és magyar fordításában

MURÁNYI MÁRK

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar "Orosz irodalom és irodalomkutatás -- összehasonlító tanulmányok" Doktori Program

Irodalomtudományi szekció

muranyi.mark0508@gmail.com

Kulcsszavak: Tolsztoj, Lev Tosztoj, Anna Karenina, orosz irodalom, világirodalom, fordítástudomány, műfordítás, fordítás, poétika, regénypoétika, kultúratudomány, műelemzés, motívum

Az „Anna Karenina” című regény mintáján bemutatandó vizsgálati módszer a regénypoétikai tanulmányok, a fordítástudomány és a kultúratudomány metszéspontjában helyezkedik el. Célja annak meghatározása, hogy az eredeti regényszöveg egyes motívumkonstrukciói miképpen módosulnak vagy őrződnek meg egy adott fordításban (vagy annak egy adott kiadásában).

Az elemzés három lépésben zajlik: először szükséges meghatározunk a vizsgálandó motívumokat. Ebben az eredeti mű poétikájával kapcsolatos szakmunkák tekinthetők mérvadónak. Ugyanezen tanulmányok segítségével határozható meg a motívumképzés módja is (szóismétléssel való hangsúlyozás, folklórképzetek jelentésformáló hatása stb.), amely a vizsgálati metódus második lépése. Harmadik lépésben mindezt összevetjük a fordítással: megtalálhatóak-e a fordításban is a forrásnyelvi szöveg motívumainak elemei, ha igen, módosulnak-e, módosítják-e a célnyelvi szövegből kiolvasható motivikus jelentést. Mindennek számos oka lehet, a lexikai kategóriáktól kezdve (szóképzési kérdések, homonímiák megléte vagy hiánya, állandósult szókapcsolatok stb.) a kulturális sajátosságokon át (egyes folklórképzetek megléte vagy hiánya) a szerkesztő munkájáig (ugyanazon fordítás egyes kiadásában a megfogalmazás eltérő lehet).

Ezáltal ahhoz kívánunk közelebb kerülni, hogy poétikai szinten mennyiben „mond” ugyanazt, vagy éppen mást a szöveg a fordításból kiinduló olvasó-kutatónak, mint az eredeti szöveget forgatónak.

A módszer kapcsán felmerülhet a kérdés, mennyiben tekinthető az fordításkritikának. A válaszuk erre az, hogy korlátozott mértékben, mivel számunkra nem a fordítás „sikerültsége” a mérvadó (más szavakkal: nem célunk értékelni a fordítást, meghatározni, hogy „jó-e, vagy rossz”). Alkalmanként célunk arra, hogyan lehetett volna pontosabban megőrizni egy adott motívum konstruálódásának komponenseit, de munkánk inkább a poétikai-komparatistikai analízis kategóriájába esik.

Vizsgálódásunk a következő szakirodalomomra támaszkodik: az általános fordításelméleti háttér felvázolásához Klaudy Kinga, Albert Sándor és Peeter Torop tanulmányait használtuk fel. A motívumok elemzését Barbara Lönnqvist és Gary L. Browning munkái alapján végeztük el. A lexikai és kulturális sajátosságok felfejtésében szótárak és egyéb lexikonok segítettek (Magyar Értelmező Kéziszótár; Sz. A. Ozsegov orosz értelmező kéziszótára; az Akadémiai Kiadó orosz-magyar szótára; Állatszimbólumtár).

Relational Trauma and Disrupted Subjectivity of Child characters in Toni Morrison's 'A Mercy'

PARAYIL KALESAN HIMA

Eötvös Loránd University, Doctoral School of Humanities/ Department of American Studies

Irodalomtudományi szekció

himakalesh@gmail.com

Kulcsszavak: Slavery, Subjugation, Childhood, Subjectivity, Trauma

Toni Morrison's *A Mercy* explores the affects of dominion over the enslaved and brings to us the picture of the onset of slavery in America. Set in 1680, unlike the other Morrison novels, *A Mercy* is a tale which envisages its way into the roots of bondage that became the determinant of racial divide in society. The novel portrays a time when race and slavery were not inextricably connected and unfolds before us the story of its characters from a melange of races. There would hardly be any other literary work that brings together the marginalized girlhoods of America the way it is portrayed in this novel. The late seventeenth century America, the backdrop of the novel, has only begun to get acquainted with bondage and the institutionalization of racial slavery was only in its early stages.

Being a slave often becomes synonymous with being an orphan, without ties, almost like a legal object that could be traded and displaced anywhere the master chooses. The construct of family was absent in slave communities and most often the slave children and parents would be in different locations and no emotional connection was encouraged between parents and children. Most of the slave children do not get to be with their fathers either because they inhabited another plantation, were sold away or was white. If born to a white master, the slave child would not be recognized as his child but would become just an addition to the work force. The mother-child bond of slaves weren't considered important, babies were taken away from the mothers within the first few weeks or months after their birth. Mothers weren't allowed to nurse or breastfeed their babies after the initial weeks of delivery. Attachment trauma, trauma of abandonment in slave children has a devastating effect on the development of their psyche. A nurturing intersubjective milieu is integral for a child's development of a proper sense of self or subjectivity. Neglectful, abandoning parents could be deemed by the child as a narcissistic parent and intentionally or unintentionally they make their children believe in their lack of self worth. The proposed paper is focused on the children in this novel, namely Florens and Sorrow, and their disrupted subjectivity.

Sikermutatók a Nép Barátjában

KUZMA GRÉTA

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar,
Irodalomtudományi Doktori Iskola

Irodalomtudományi szekció

kgreti9307@gmail.com

Kulcsszavak: Nép Barátja, sikerkutatás, sikermutatók, hálózatkutatás, Vas Gereben, Arany János, sajtótörténet

Kutatásom magában foglalja a Nép Barátja (1848–1849) című néplap megszületésének, működésének és bukásának körülményeit. A kérdéskörhöz kapcsolódó tényezők vizsgálatát a sikeresség mutatóinak figyelembevételével vetem össze, valamint az 1848–1849-es éra politikai helyzetének beemelésével fogom tágabb kontextusba helyezni. A Nép Barátja tanulmányozása több más tényező mellett azért vált elsődlegessé, mert a politikai eseményeket mutatta be, tükrözte és magyarázta a köznépnek. Ezen tényezők például a lap működésének időszakában zajló történelmi események sodra, a lap tematikáját alapvetően befolyásoló Vas Gereben és a szerkesztői feladatokat ideiglenesen vállaló Arany János ellentétes és egyre élesedő viszonya, a népies nyelvről és stílusról vallott nézeteik különbsége, a lapnak az adott időszak politikai propagandájában vállalt szerepe stb.

Céлом olyan teljességre törekvő kutatás, amely nemcsak a sajtótörténet, de a történelem, a politika- és az irodalomtörténet tudományterületeit is egy meghatározó kép kialakítására törekszik a korabeli sajtó és a hatalom együttműködésének sikerességi mutatóit vizsgálva.

A sikeresség vagy sikertelenség mutatóit a választott sajtóanyagra összpontosítva kívántam összegezni. Ez alapján ideértendő a hatalom és az adott orgánus kapcsolata, a hatalom által kiadott intézkedések és/vagy jelentős események lapokban történő megjelenítése, terjesztése, propagálása, a népnek szóló tolmácsolás, illetve ezek megítélése a korabeli források alapján. Lényeges a lapokban közreműködő szerkesztők kapcsolati hálójának s közmegközelítése is. Kutatásomban fontos volt a sikerességet-sikertelenséget megőrkítő, igazoló és bizonyító anyagok felkutatása, rendszerezése és értelmezése a megjelent cikkekben, korabeli lapokban, (magán)levelezésekben, pénzügyi kimutatásokban stb. Az említett néplap keletkezésének, működésének, majd megszűnésének körülményein és bemutatásán át a lap tulajdonképpeni sikertelenségének okait, magyarázatait analizáló kutatást végeztem.

Ezeket a – reményeim szerint – teljesen új és ismeretlen alapkutatási eredményeket lehet rávetíteni és összeolvasni a sikerkutatás elméleti kérdésfeltevéseivel, majd megadni saját értelmezésemet, mely mind a XIX. századi irodalomtörténet, mind a XIX. századi sajtótörténet, mind a tömegkultúra- és hálózatkutatás eredményeit gazdagítja.

Telma Titusz nevének lehetséges hermetikus eredete

BACSÓ BEÁTA

Országos Rabbiképző Zsidó Egyetem, Doktori Iskola

Irodalomtudományi szekció

bacsobea@freemail.hu

Kulcsszavak: Karinythy, teleszma, hermetizmus, talizmán, alkímia

Karinythy Frigyes életművének filozófiai és vallástörténeti vetületeit kutató doktori disszertációm fontos részét alkotja az író által, mintegy saját alteregójának megalkotott megváltó-figurának, Telma Titusz alakjának vizsgálata. Disszertációm előző részében már felvettem Karinythy Frigyes Az ezerarcú lélek és a hozzá szorosan kapcsolódó Telma Titusz Kiáltványa közös főhőse neve eredetének egy lehetséges megfejtését. Ott, a Telma nevet a Hamlet név tükörírásaként értelmeztem. Miután feltehető, hogy Karinythy nem csak egy jelentést rejtett el e név mögött, egy ezoterikus irányba mutató feloldás is elképzelhető, konkrétan a hermetikus tanokra visszavezethetően. Előadásomban ezen az úton haladva bontom ki a név mögöttes értelmét.

A bevezetésben röviden utalok Az ezerarcú lélek című kisregény ide vonatkozó történéseire, nevezetesen arra a mozzanatra, amikor Telma Titusz mintegy modern alkímista transzmutáció révén halhatatlan, evilágon megtartható lélekké alakul át, élő vagy akár élettelen testekbe való inkarnációja által. E képességével emberfölötti hatalomra tesz szert, mellyel világmegváltó szándéka van. Feltételezésem szerint a Telma név a teleszma görög szót is magában rejt, mintegy utalva arra a varázslatos erőre, mellyel hősünk a halhatatlanság képességére tesz. Ezért először a gnosztikus-hermetikus, illetve az alkímista tanokból ismert Tabula Smaragdina szövegében található teleszma szó kontextuális jelentését vizsgálom. Ezután a teleszma görög szó eredetét és derivátumait, köztük az egyik legfontosabbat, a 'talizmán' jelentéstartalom kultúrtörténeti hátterét mutatom be. A következő kérdés: ismerhette-e Karinythy Hermész Triszmegisztosz Smaragdtáblájának szövegét? Ennek megválaszolásához először a hermetikus iratok hatástörténetét próbálom felvázolni az antik gnózison, hermetizmuson, a középkori alkímián, a reneszánsz korában újjáéledő újplatonizmuson át, egészen a huszadik századelő teozófiai irodalmáig.

Végül Karinythy Frigyes Két hajó c. novelláját elemzem. Világirodalmi viszonylatban is jelentős tény, hogy Apollinaire és W. B. Yeats művein kívül ebben szerepel Hermész Triszmegisztosz neve. A novella az ismeretlen Újvilág felé hajózó Kolumbusz és az alkímista filozófus Szinéziusz között zajló dialógusból áll. Kolumbusz hajója az emberiség egyik bejárható útját jelképezi: a tudomány, a felvilágosodás szekularizált világát, mely már megfosztotta önmagát a csoda, a varázslat erejétől, vagyis a fantázia szárnyaló szabadságától. Különválásuk után Szinéziusz hajója a másik utat szimbolizálja: a jó értelemben vett csodavárás, a varázslat, a mese, a lehetetlenben való hit szabadságának a világát, mely elhozhatná az anyagi világban szenvedő emberiség számára a várva várt megváltást.

The Narrative of New York: Space and Narration in Salman Rushdie's The Golden House

SCHÄFFER ANETT

Miskolci Egyetem, Tanárképző Intézet

Irodalomtudományi szekció

anett.schaffer@gmail.com

Kulcsszavak: contemporary literature, realism, Salman Rushdie

Salman Rushdie's *The Golden House*, which was published in 2017, addresses the immigrant Golden family's – Nero Golden and his three sons, Petya, Apu and D – life in New York. The novel is set in the contemporary America and portrays contemporary political and social questions. The novel depicts the Golden's immigration and its effects on them, but it is also an urban novel, which introduces the city life and the disintegration of New York mixing the insiders' and the newcomers' perspectives. The Golden's impersonate different attitudes towards the city, one of the sons lives locked up in his room, one of them enjoys all the wonders the urban life has to offer, one of them tries to find himself in the new city, while the father buys buildings. All of them are deeply connected to the urban world of New York, and the city has a great impact on their identities. The city is not united in the novel, the Golden's neighbourhood, the MacDougal-Sullivan Gardens functions as a small town inside the city. There is a strong correlation between the complex narrative structure of the novel and the depiction of the different cities. New York, Norilsk and Mumbai represent not just different worlds but different genres, and the movement between these places has an impact on the characters and even on the narration. Just like the city of New York, the text itself is disintegrated into little parts. Most of the novel is narrated by the Golden's neighbour, the aspiring film-maker, René. The novel mixes different narrative styles. The different parts of the novel can be linked to different genres, e.g. family saga, action movie, crime story, comics, documentary movie, mockumentary movie, fairy tale, magical realism and Bildungsroman. The novel combines high and popular culture, the Western and Eastern culture and shows the inseparability of these.

This paper analyses how the different cities and the different parts of New York are depicted in *The Golden House*, and how these depictions correlate with the narrative structure of the novel and the identity formation of the main characters. Moreover, it examines the novel's connection to realism in general and to the concept of hysterical realism.

Kémiai és környezettudományi szekció

1-C szubsztituált glikál származékok haloazidálási reakcióinak tanulmányozása

HOMOLYA ÁGNES, PELESKEI ZSÓFIA, SOMSÁK LÁSZLÓ, JUHÁSZ LÁSZLÓ

Debreceni Egyetem, Természettudományi és Technológiai Kar, Szerves Kémiai Tanszék

Kémiai és környezettudományi szekció

homolya.agnes@science.unideb.hu

Kulcsszavak: glikálok, klórazidálás, brómazidálás, funkcionizálás

A glikálok olyan telítetlen szénhidrátszármazékok, amelyekben a C-1 és C-2 szénatomok között kettős kötés található. Ezen vegyületeket széleskörűen alkalmazzák mono- és oligoszacharidok, valamint természetes vegyületek szintézisében. A glikálok reaktivitását az elektronban gazdag kettős kötésre történő elektrofil ionos, valamint gyökös addíciós reakciók határozzák meg. Ezen átalakításokat magas regioszelektivitás jellemzi, ami az intermediereként keletkező glikozílium ion és glikozil gyök kiemelkedő stabilitásával értelmezhető. A reakciók sztereokémiai lefutását nagyban befolyásolja a kiindulási szénhidrátszármazékok sztereogén centrumainak konfigurációja.

Az 1-C szubsztituált glikálok reakcióit részletesen még nem tanulmányozták, ami részben annak köszönhető, hogy ezek a vegyületek nehezen hozzáférhetők. Kutatócsoportunkban azonban egyszerű módszert dolgoztunk ki a C-1 atomon elektronszívó (CN, CO₂CH₃, CONH₂) csoportokat tartalmazó glikálok előállítására anhidro-aldotsavakból és (ulozilbromid)onsavak származékaiból kiindulva. A fenti származékok könnyű hozzáférhetősége lehetővé teszi a vegyületcsalád reaktivitásának részletes tanulmányozását.

A C-1 atomon lévő elektronszívó szubsztituensek jelentősen befolyásolhatják a kettős kötés reaktivitását, megnehezítve ezzel az ionos jellegű elektrofil addíciókat. Ezen szubsztituensek miatt új típusú reaktivitással is számolnunk kell, mely a C-1 atomon keletkező ionok kiemelt stabilitásával értelmezhető.

Munkánk során vizsgáltuk az 1-C szubsztituált glikálok haloazidálási reakcióit, és részletesen tanulmányoztuk a védőcsoportok, a szénhidrátkonfiguráció, valamint a körülmények hatását a reakciók lefutására, valamint a regio- és sztereoselektivitására.

Köszönetnyilvánítás:

A kutatás a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal FK128766 számú pályázat támogatásával valósult meg.

3-Klórmandulasav olvadási hőmérsékletének vizsgálata szuperkritikus szén-dioxid és szerves oldószerek nagynyomású elegyében

ARANY DÓRA¹, KÖRÖSI MÁRTON², MIHALOVITS MÁTÉ², BÉRI JÁNOS², SZÉKELY EDIT²

¹Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Vegyészmérnöki és Biomérnöki Kar, Kémiai és Környezeti Folyamatmérnöki tanszék

²Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Kémiai és Környezeti Folyamatmérnöki Kémiai és környezettudományi szekció

arany.dora@edu.bme.hu

Kulcsszavak: olvadáspont-csökkenés, királis fázisdiagram, szuperkritikus szén-dioxid, Hansen-paraméter

A nagynyomású fluidumok által indukált olvadáspont-változás egy kevésbé ismert, komplex jelenség, melynek során (feltételezeten) a fluidumnak a szilárd fázis olvadékába történő beoldódása indukálta olvadáspont-csökkenés és a jól ismert, hidrosztatikai nyomás okozta olvadáspont növekedés konkurens hatását figyelhetjük meg. Alacsonyabb nyomáson, jól oldódó fluidum esetén, az olvadáspont-csökkenés érvényesül, amit sok helyen kihasználnak az iparban is.

A munka során nagynyomású látóüveges cella segítségével végeztünk olvadáspont-méréseket szerves oldószer és szén-dioxid (CO₂) nyomás alá helyezett elegyében. A csoport korábbi munkájához kapcsolódóan a 3-klórmandulasavat választottuk modellvegyületnek. A vegyület enantiomerkeverékeinek gáz antiszolvens frakcionálással történő tovább tisztítását már vizsgálták korábban. A továbbtisztítás során azonban limitáló összetételt találtak. A most bemutatott munka egyik célja ennek a limitáló összetételnek megmagyarázása volt. Elkészítettük a sav 16 MPa-on mért királis olvadási fázisdiagramját, mely során ciklohexán és izopropil-acetát szerves oldószerek elegyét használtuk segédoldószerként. A méréseket a szén-dioxid állandó móltörtje mellett ($x_{\text{CO}_2}=0,966$) végeztük, igazodva a továbbtisztítási kísérletekhez. Az így kapott eredmények nem különböztek a csoportban korábban tiszta szuperkritikus CO₂-ban végzett mérésektől. A királis olvadási fázisdiagramot acetonitril segédoldószer jelenlétében is meghatároztuk, mely során lényegesen nagyobb olvadáspont-csökkenést tapasztaltunk. Mindkét segédoldószer esetén megfigyeltük, hogy az eutektikus összetétel oldószertől függetlenül közel állandó (70 ee%), amely ráadásul jól korrelál a korábban említett limitáló összetétellel. Az eredményekből arra következtettünk, hogy a segédoldószer anyagi minősége befolyásolhatja az olvadási hőmérsékletet, ezért állandó nyomáson (16 MPa) és szén-dioxid móltört ($x_{\text{CO}_2}=0,983$) mellett vizsgáltuk tovább a különböző, kis mennyiségben jelenlévő szerves módosítók hatását a racém 3-klórmandulasav olvadási hőmérsékletére, és azt tapasztaltuk, hogy a segédoldószer anyagi minősége nagyban befolyásolja az olvadási hőmérsékletet.

Emellett a metanol példáján vizsgáltuk a szerves oldószer móltörtjének hatását is. A mérések alapján valóban jelentősen függ az olvadási hőmérséklet a segédoldószertől, és a hozzáadott oldószer mennyiségétől is. Kb. 2 mól% metanol jelenlétében az olvadási hőmérséklet kb. 20 °C-kal alacsonyabb a tiszta szén-dioxidban mérhető értéknél. A vizsgált, rendkívül csekély

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

segédoldószer-mennyiséget jelentő tartományban ($[0 < x]_{\text{MeOH} < 0,02}$) az olvadási hőmérséklet közel lineárisan függ a segédoldószer móltörtjétől.

Végül a racém anyagon végzett olvadási vizsgálatok során használt segédoldószer, illetve a 3-klórmándulasav referencia paramétereken ($T=25^{\circ}\text{C}$, $p=1\text{ atm}$) számított Hansen-oldhatósági paraméterei (HSP) közötti összefüggéssel kezdtünk el foglalkozni, melynek nyomán a HSP további vizsgálatával szeretnénk leírni az oldhatóság hatását a nagynyomású közegben mért olvadási hőmérsékletre.

A kutatómunka kapcsolódik a Magyar Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap FIEK_16-1-2016-0007 pályázatához.

Az eredmények bemutatásához a NTPHHTDK-20-0046 pályázat anyagi forrást biztosított.

A helytelen lakossági tüzelésből származó légszennyezettség vizsgálata

BALOGH BOGLÁRKA SÁRA

Nemzeti Népegészségügyi Központ, Levegőhigiénés Laboratórium

Kémiai és környezettudományi szekció

balogh.boglarka@nnk.gov.hu

Kulcsszavak: lakossági tüzelés, biomassza égetés, légszennyezés, szezonális változékonyság, markerek

A magyar lakosság jelentős része jelenleg is szilárd anyagot (pl. fa, szénfajták, háztartási hulladék) használ fűtési és főzési célokra, valamint a hulladék eltávolításának módjaként. A helytelen lakossági fűtés során a környezetbe kerülő gáz és szilárd halmazállapotú légszennyezők nagymértékben hozzájárulnak a légszennyezettség kialakulásához. Többek között kisméretű aeroszol részecskék (PM_{2.5}), szén-monoxid, kén-dioxid, nitrogén-oxidok elemi szén, illetve számos szerves vegyület, mint például policiklikus aromás szénhidrogének (PAH) keletkeznek az égetés során. Ezen légszennyezők jelentősen hozzájárulnak a globális betegségteherhez és nem kívánatos egészségi kimenetekhez vezetnek, például a légzőszervi betegségek magas prevalenciájához, szív- és érrendszeri megbetegedésekhez és korai halálozáshoz.

Célul tűztük ki a szilárd anyagok tüzelésének tulajdonítható légszennyezettség vizsgálatát, melynek keretében vizsgáltuk a PM_{2.5} tömegkoncentráció és egyéb speciális légszennyezők koncentráció térbeli és időbeli változékonyságát. A felmérést két magyarországi településen végeztük 2020-ban a fűtési (január-február) és nem fűtési időszakban (augusztus-szeptember). Míg Nógrádmegyeren a szilárd anyagok fűtési célra történő használata jelentős mértékű, addig Esztergomban a helytelen lakossági tüzelés elhanyagolható mértékű, és távhővel, gázzal való fűtési mód a jellemző. Vizsgáltuk a fatüzelésre jellemző monoszacharid anhidridek, illetve az egyéb anyagok égetésére is jellemző PAH vegyületek, a főbb vízzoldható szerves ionok, nyomelemek és illékony szerves vegyületek koncentrációját.

Jelentős eltéréseket tapasztaltunk a fűtési és a nem fűtési periódusra jellemző légszennyezettség kapcsán. A fűtési időszakban két-háromszor magasabb PM_{2.5} tömegkoncentráció értékeket mértünk mindkét mintavételi helyszínen a nyári időszakhoz képest. A két település közül Nógrádmegyeren kb. kétszer akkora PM_{2.5} tömegkoncentrációt mértünk, mint Esztergomban. Az Egészségügyi Világszervezet által meghatározott 24-órás PM_{2.5} átlagkoncentrációra vonatkozó irányértéket (25 µg/m³) a nógrádmegyeri minták 50%-a meghaladta a fűtési időszakban. Mindhárom monoszacharid anhidrid esetén magasabb koncentráció értékeket mértünk a fűtési időszakban, levoglükozánnál a fűtési/nem fűtési koncentráció értékek aránya 30, illetve a mannozán és galaktozán esetén 8 és 9 közötti volt. A levoglükozán 1,5-szer, a mannozán 1,1-szer és a galaktozán 1,3-szor körülbelül 20%-kal magasabb koncentrációban fordult elő Nógrádmegyeren, mint Esztergomban. A PM₁₀ méretfrakcióban található benzo(a)pirén (BaP) célértéket 1 ng/m³-ban (hazai 24-órás környezet-egészségügyi határérték, illetve EU-s és hazai éves célérték) határozzák meg. A PM_{2.5} mintákban magas BaP koncentráció értékeket mértünk, különösen Nógrádmegyeren. A BaP koncentráció értékek a Nógrádmegyeren gyűjtött minták 100%-ában, míg Esztergomban a gyűjtött minták 64%-ában haladták meg a célértéket a fűtési időszakban.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Az eredmények rávilágítanak arra, hogy a levegőminőség javítását célzó országos programokban nagyobb hangsúlyt kell fektetni a lakossági tüzelés visszaszorítására, a rászoruló lakosság kevésbé környezetterhelő fűtési módokra való átállásának gazdasági ösztönzésére.

C-Glikozil-formaldehid tozilhidrazonok kapcsolási reakciói 1,2,3-triazolokkal

SZAKÁCS BENCE, KASZÁS TÍMEA, JUHÁSZ-TÓTH ÉVA, TÓTH MARIETTA, SOMSÁK LÁSZLÓ, CSERVENYÁK IVETT

Debreceni Egyetem, Szerves Kémia Tanszék

Kémiai és környezettudományi szekció

szakacs.bence28@gmail.com

Kulcsszavak: C-Glikozil-formaldehid, tozilhidrazon, szénhidrát, kapcsolási reakció

Az utóbbi évtizedekben a keresztkapcsolási reakcióknak meghatározó szerepük van a szerves kémiában, ezen belül a komplex szerves vegyületek szintézise terén. Segítségükkel olyan sp²-sp², illetve sp-sp² szénatomok közötti szén-szén kötések, valamint szén-heteroatom kötések kialakítására nyílt lehetőség, amelyek a klasszikus módszerekkel nem, vagy csak nehezen voltak kialakíthatók.

A szénhidrátszármazékok anomer centrumán lejátszódó keresztkapcsolási reakciók ezzel ellentétben kevésbé ismertek, mely a 2-es szénatomon lévő szubsztituensek eliminációra való hajlamára, valamint a fémorganikus reagensekkel szemben mutatott funkciós-, illetve védőcsoport intoleranciára vezethető vissza.

Az elmúlt évtizedben az N-tozilhidrazonokat egyre gyakrabban alkalmazzák kapcsoló ágensként az átmenetifém-katalizált, illetve a fémmentes kapcsolási reakciókban szén-szén és szén-heteroatom kötések kialakítására egyaránt. Míg az aldehidek és ketonok tozilhidrazonjai egyszerűen előállíthatók, addig a cukor tozilhidrazonok nehezen hozzáférhetők. Ennek elsődleges oka a kiindulási anyagként alkalmazott aldehidek bonyolult szintézise. Kutatócsoportunkban egyszerű módszert dolgoztak ki a C-glikozil-formaldehid tozilhidrazonok szintézisére glikozil-cianidokból kiindulva, így lehetővé vált ezek kapcsolási reakciókban történő alkalmazhatóságának vizsgálata.

Az elmúlt pár évben így elkezdődhetett az a szisztematikus kutatómunka, mely során Kaszás és munkatársai sikeresen alakítottak ki C-O, C-S és C-N kötések fémmentes, valamint C-C kötések átmenetifém-katalizált kapcsolások során C-glikopiranozil-formaldehidekből kiindulva.

A kutatómunka célja az O-peracilezett 1 C-(α -D-glükopiranozil)-formaldehid- és a 2 C-(α -D-galaktopiranozil)-formaldehid tozilhidrazonok 1H-[1,2,3]-triazolokkal történő kapcsolási reakcióinak vizsgálata, mely során a 3, 4 C-glikopiranozilmetil-1,2,3-triazolokat nyerjük (1. ábra).

A későbbiekben tervezzük az így előállított galaktóz származékok védetlen formáinak galektin gátló-, valamint a glükóz származékok glikogén foszforiláz inhibíciós hatásának vizsgálatát.

A kutatás a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal FK128766 számú pályázat támogatásával valósult meg.

Cementkő mátrixok rehidratációjának NMR spektroszkópiás vizsgálata

PAPP VANDA¹, DR. KÉRI MÓNKA¹, DR. JANOVICS RÓBERT²

¹Debreceni Egyetem, Természettudományi és Technológiai Kar, Fizikai Kémiai Tanszék

²Atommagkutató Intézet, Környezetanalitikai Laboratórium (HEKAL)

Kémiai és környezettudományi szekció

papp.vanda@science.unideb.hu

Kulcsszavak: NMR spektroszkópia, cementkő, rehidratáció

A kis és közepes aktivitású radioaktív hulladékok egyik leggyakoribb kondicionálási eljárása a cementezés, mely során egy szilárd mátrixban immobilizálják az anyagokat. Ezen technológia alappillére a portland - cement, mely szervesetlen kristályos anyagok keveréke. A kioldhatósági tulajdonságok optimalizálása érdekében, olyan cementkő mátrixok készültek, melyek mesterséges szilikátot, és különböző mennyiségben komplexképző anyagokat tartalmaztak. Előbbi a savas jellegű hulladékok semlegesítésére, utóbbi a migrációra hajlamos komponensek megkötésére szolgált. A kioldódási vizsgálatokat jól kiegészíti a cementkövek vízzel való kölcsönhatásának vizsgálata, mely tanulmányozására lehetőséget adnak a különböző mágneses magrezonancián alapuló módszerek (NMR). A mérések alapelve, hogy a mágneses dipólus momentummal rendelkező atommagok mágneses erőterben rádiófrekvenciásan gerjeszthetők. Munkám során az említett megszilárdult cementköveket hidratáltam és vizsgáltam a vízzel való interakció hatásait kis felbontású NMR technikákkal. A nedvesedési tulajdonságokról, valamint a pórusszerkezetről az NMR relaxometriás mérések szolgáltatnak információt, mely során a mintában lévő protonok mágneses spinjeinek, transzverzális síkból történő relaxációját vizsgáljuk. Ezen folyamathoz szükséges idő jelentősen függ a vízmolekulák rendszeren belüli elhelyezkedésétől, mely lehetőséget ad a kötöttebb víz, illetve a pórust kitöltő víz megkülönböztetésére. A mintákat egy speciális hordozható NMR MoUSE (Mobile Universal Surface Explorer) készülékkel is vizsgáltam, mellyel nagyobb szilárd minták aprítás nélküli jellemzése is kivitelezhető. Ezen műszer egy egyoldalú permanens mágnes által gradiens mágneses teret alakít ki, mely lehetővé teszi, hogy a rendszerben lejátszódó valamennyi dinamikus folyamatot (relaxáció, diffúzió, kémiai csere) egy időben vizsgálhassuk.

A felsorolt technikák segítségével karakterizáltam különböző összetételű cementkő mintákat és összehasonlítottam azok relaxációs tulajdonságait, valamint vizsgáltam a relaxációs tulajdonságok időbeli változását. Jól elkülöníthetők voltak a cementkőre jellemző víztípusok (hidratációs termék, gél pórus, kapillaris pórus), mennyiségi viszonyaikat sikeresen meghatároztuk mindkét technika esetén, melyből következtetéseket vonhattunk le a víz mobilitásáról és a pórusok méretéről. A különböző módon készített cementkő mátrixok összehasonlításából jól látszott, hogy a komplexképzők mennyiségének változtatásával változott a cementkő szerkezete is, mely befolyásolja az anyag kioldódási tulajdonságait. A cementkő hidratációs viszonyaiban időbeli változást találtunk, a víz mobilitása az áztatási időtől függően változott, mely hasznos információt szolgáltatott a komplexképző tartalmú cementkő mátrixok alkalmazhatóságáról.

Computational investigation of the Nitric Oxide regulation pathway using the NO-sensing H-NOX protein from *Shewanella oneidensis*

ROZZA AHMED M¹., PAPP MARCELL², MCFARLANE NEIL³, HARVEY JEREMY N. ³, OLÁH JULIANNA¹

¹Budapest University of Technology and Economics, Department of Inorganic and Analytical Chemistry

²Budapest University of Technology and Economics

³KU Leuven, Department of Chemistry

Kémiai és környezettudományi szekció

ahmed.rozza89@azhar.edu.eg

Kulcsszavak: Nitric Oxide, MD, QM/MM, H-NOX

Nitric Oxide (NO) is a free radical gas; however, it has now been established as a central diffusible signaling molecule in both eukaryotes and bacteria. NO: it is known as endothelium-derived relaxing factor (EDRF); it is biosynthesized endogenously by various NO-synthase enzymes; and it has a short half-life. The only NO-sensor in human is the soluble guanylyl cyclase (sGC). The binding of NO to the heme located in the H-NOX (heme NO/O₂ binding) domain activates sGC to produce hundred-fold of cGMP, which launches various downstream signaling cascades. And dysfunctioning of such signaling mechanism prevents the NO from regulating wide range of physiological functions; therefore, it causes cardiovascular, neurodegenerative, and inflammatory diseases – making sGC as an authenticated drug target. Recent experimental studies, which attempted to decipher the binding mechanism of NO to the heme cofactor of H-NOX domain, appear to have different conclusions about the critical question of the NO signaling mechanism – whether NO regulates sGC activity by binding to the distal “state D*” or proximal side “state D” of the heme moiety.

To elucidate the discrepancy among the various experimental studies, we used a computational approach to study the H-NOX protein of *Shewanella oneidensis* as a homologous system of human H-NOX domain – one of the sGC domains. MD simulations were performed to investigate the diffusion of NO into the distal and proximal pockets as well as to analyze the dynamic properties of the different states. Furthermore, we investigated the possible mechanisms leading to the conversion of states B, C and D* using hybrid QM/MM computations, which enable us to explain the difference between the proposed mechanisms and differentiate between active and non-active states.

Our results indicate that occupancy of proximal pocket by NO is only 16%, while distal pocket is almost fully occupied during the whole trajectory of the MD simulations. Cleavage of the Fe-histidine bond is followed by the rotation of the histidine group out of the proximal pocket triggering a conformational change, which is most likely relevant for the activation of sGC. The QM/MM work shows that the D* (distal NO) is the most likely to be the active state of H-NOX protein in the way that B converts to D* instead of B to C to D (proximal NO).

Dexametazon tartalmú polimer micellák fejlesztése nazális beviteli céllal

SIPOS BENCE, CSÓKA ILDIKÓ, KATONA GÁBOR

Szegedi Tudományegyetem, Gyógyszerésztudományi Kar, Gyógyszertechnológiai és Gyógyszerfelügyeleti Intézet

Kémiai és környezettudományi szekció

sipos.bence@szte.hu

Kulcsszavak: polimer micella, nazális bevétel, vízdékonyság, nanotechnológia, szteroid

Az intranazális beviteli kapun adminisztrált nanohordozók kiváló megoldást nyújthatnak különböző központi idegrendszerbeli betegségek terápiájában. A vér-agy-gát azonban akadályt jelent a hatóanyagok jelentős részére nézve, így fontos a megfelelő beviteli kapu megválasztásán kívül egy optimális részecskemérettel és kedvező fizikokémiai tulajdonságokkal rendelkező nanohordozó fejlesztése is.

Kísérleti munkánk során célul tűztük ki egy dexametazon tartalmú, két polimerből (Soluplus és TPGS) álló bináris micelláris nanohordozó fagyasztva szárítással történő előállítását, amely megnövekedett vízdékonysággal jellemezhető, ezáltal potenciális fokozott biohasznosíthatósága miatt alkalmazható a nazális beviteli úton.

Kísérletsorozatunk során faktoriális kísérlettervezés segítségével optimalizáltuk a nanohordozó részecskekarakterisztikáját. Vizsgálataink során meghatároztuk a vízdékonyság növekedés jellemzésére szolgáló paramétereket, így bezárási hatékonyságot, polaritást majd in vitro vizsgálatainkkal alátámasztottuk a beviteli kapunak való követelményeknek megfelelést. A vízben feloldott termékkel stabilitásvizsgálatokat végeztünk hígítás és tárolás hatására.

Az optimalizált formuláció monodiszperz eloszlásban 100 nm alatti részecskemérettel rendelkezik, bezárási hatékonysága 90% fölötti, melyek a megnövekedett polaritás mellett hozzájárultak a dexametazon 14-szeres vízdékonyság növekedéséhez. In vitro kioldás vizsgálataink alapján elmondható, hogy a hatóanyag fokozottabb mértékben szabadul fel intranazális körülmények között. Mukoadhezív sajátságát megvizsgálva kielégítő eredményt kaptunk, amely fokozza az orrüregben való tartózkodási időt. Vér-agy-gátat alkotó lipidekkel történő PAMPA permeabilitás vizsgálat eredményeképpen nagyobb hatóanyagtranszport várható a központi idegrendszerben a nem nanonizált kiindulási hatóanyaghoz képest. A koloid oldatok stabilitása megfelelőnek bizonyult egy hónap tárolás, valamint hígítás hatására is.

Összességében elmondható, hogy sikeres optimalizálást követően a megfelelő részecskekarakterisztikával és mukoadhezív sajátsággal rendelkező dexametazon-tartalmú bináris polimer micellák megfelelnek a nazális beviteli kapu követelményeinek és a rendszer sajátságaiból adódóan képesek mind a direkt axonális, mind pedig a vér-agy-gáton keresztüli transzportra.

Effect of calcination time on photocatalytic activity of N,S-TiO₂

ALBUQUERQUE SILVA SALDANHA LARISSA, SZABÓ-BÁRDOS ERZSÉBET, HORVÁTH OTTÓ

University of Pannonia, Department of General and Inorganic Chemistry

Kémiai és környezettudományi szekció

larissa.saldanha@hotmail.com

Kulcsszavak: Photocatalysis; TiO₂ synthesis; Nitrogen,Sulfur-doped TiO₂; Coumarin;

Titanium dioxide is a semiconductor widely used as a photocatalyst in heterogeneous photocatalysis due to some factors such as its optical activity, low cost, high chemical stability, and non-toxicity. However, its large band-gap energy considerably limits its application; only UV light can be employed for the excitation in systems based on titanium dioxide catalysts. Hence, to broaden the possibilities of their utilization in indoor ambients, a significant decrease of the band-gap energy is indispensable, i.e. an extension of the photoactivity into the visible-light range. As a consequence of this demand, several techniques have been intensively investigated to narrow this band-gap energy and shift the light absorption of TiO₂ towards longer wavelengths.

In this work, we have synthesized a nitrogen and sulfur co-doped TiO₂ (N,S-TiO₂) by a low-temperature solvothermal method combined with calcination under air atmosphere at different calcination times. In our study, titanium(IV) butoxide was used as the precursor of TiO₂ and thiourea as a source of N and S. Coumarin was selected as the model compound for the photocatalytic experiments, and its degradation was monitored by spectrophotometry, while the produced 7-hydroxycoumarin was measured by spectrofluorometry.

SEM analysis demonstrated that there were no significant changes in the surface of the titanium dioxide particles when comparing the non-calcined catalyst with the calcined ones at different calcination times. Meanwhile, EDS analysis indicated that the nitrogen content of the synthesized catalyst was substantially greater than the sulfur content and it was considerably changed within the calcination time, while the sulfur content presented only a slight decrease. Preliminary tests demonstrated that under visible-light illumination the non-calcined catalyst was inactive, whereas after its calcination a low amount of 7-hydroxycoumarin was produced, thus indicating a rather low photoactivity over this circumstance. Moreover, all catalysts were active upon UV-light irradiation and coumarin degradation rates were similar for all calcination times investigated, however, distinct emission intensities (formation and degradation rate) of 7-hydroxycoumarin were observed. For the non-calcined catalyst, the 7-hydroxycoumarin emission intensity was low and the hydroxylated intermediates were fast degraded. On the other hand, the calcined catalysts presented a considerably higher emission intensity of 7-hydroxycoumarin. Therefore, this phenomenon suggests that the catalyst calcination favors the hydroxyl radical generation instead of the superoxide anion radical.

Energy reed fiber reinforced thermosetting polymeric biocomposite

HASAN K. M. FARIDUL, HORVÁTH PÉTER GYÖRGY, MUCSI ZSUZSANNA MÁRIA, ALPÁR TIBOR
University of Sopron

Kémiai és környezettudományi szekció

k.m.faridul.hasan@phd.uni-sopron.hu

Kulcsszavak: Biocomposite, Natural Fibers, Sustainable product

Natural fiber reinforced biocomposites are becoming a prominent area of research nowadays for minimizing the environmental burdens from the universe. However, the availability of natural fibers are still limited to some commonly used fibers like cotton, hemp, flax, abaca, sisal, sugarcane bagasse, luffa, ramie, etc. [1-3] although they have extensive demands for providing sustainable features to the produced materials. However, researchers and manufacturers allover the world are trying to explore new fiber materials continuously to meet the increasing sustainable product demands worldwide. Furthermore, the artificial fibers are also creating burdens to the environment which is polluting the agricultural lands, water sources, and so on extensively. In this regards, energy reed fiber is explored to meet the demands for producing sustainable biocomposite products. This fiber could display a new routes to the industrialists not only with eco-friendliness but also with improved mechanical thermo-mechanical performances.

Energy reeds are used for producing bioenergy in some European countries. In this regard, manufacturers are also feeling interested to harvest this plants in central European countries like Hungary [4]. Energianövény-Team Kft., is one of the pioneer company that started to produce this plant in Hungary during 2006 although from 2017, they expanded their opertaions to some other European countries like Slovakia and Romania [4]. Although the main purpose of this plant was to produce bioenergy, but still showing significant potentiality for biocomposite panels manufacturing. This is why, energy reed stems were collected from Energianövény-Team Kft., in order to conduct this research. The dimensions of the achieved fibers were within 0.5 and 1.6 mm range. The fibers were further checked the moisture content and ensured around 5% or less because the higher moisture content in fiber could create incompatibility problems with the polymeric resin. Phenol formaldehyde (PF, collected from Chemco, a. s. Slovakia) resin was used for this study to produce biocomposite panel. A medium density fiberboard was produced through reinforcing energy reed fibers with PF resin. Siempekamp hot pressing machine was implemented to produce the panel. There were around 135 °C temperature used whereas the pressure was 90, 60, and 40 bars. The reason behind the gradual implementation of pressure is to reduce the associated crackings from the composite panel. The surface morphology (Figure 1), mechanical properties, and thermal conductivity of the developed composites were investigated and found significant.

References:

1. Mahmud, S., et al.: Comprehensive review on plant fiber-reinforced polymeric biocomposites. Journal of Materials Science, 2021: pp. 1-34.
2. Hasan, K., P.G. Horváth, and T. Alpár: Potential Natural Fiber Polymeric Nanobiocomposites: A Review. Polymers, 2020. 12(5): pp. 1072.

MISKOLCI
E G Y E T E M

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

-
3. Faruk, O., et al.: Biocomposites reinforced with natural fibers: 2000–2010. Progress in polymer science, 2012. 37(11): pp. 1552-1596.
 4. Energianövény. Resources for the future. 2021 [cited 2021 14th March]; Available from: <http://www.energianoveny.hu/>.

Exploring the carcinogenic potential of estrogen hormones by quantum chemical calculations and microkinetic modeling

BENEDEK ZSOLT, GIRNT PÉTER, OLÁH JULIANNA

Budapest University of Technology and Economics, Department of Inorganic and Analytical Chemistry

Kémiai és környezettudományi szekció

benedek.zsolt@mail.bme.hu

Kulcsszavak: estrogen; breast cancer; microkinetic modeling; density functional theory

Breast cancer is the most common cancer in women worldwide; in Hungary alone, 5000 new cases are discovered every year, out of which about 2000 ends in death. The disease usually affects postmenopausal women between the age of 45 and 65. According to recent large-sample researches, hormone replacement therapy (HRT, which is intended to maintain premenopausal estrogen level) increases the risk of breast carcinogenesis, but the biochemical mechanism behind is unknown.

Typical HRT drugs contain a mixture of estrogens isolated from the urine of pregnant mares. Some of the hormonal components belong to the family of “equin estrogens”, which do not occur naturally in the human body. Equin estrogens are almost identical in structure to human hormone estrone (only the degree of unsaturation of ring “B” differs), as a result of which they possess a very similar activity on estrogen receptors. Nevertheless, this similarity is not necessarily reflected in carcinogenic properties and it would be crucial to understand if the proportion of equin components influences the risk of HRT.

Though carcinogenicity can be measured by experiments, the short-term observation of DNA mutations in a cell culture requires an extremely large hormonal concentration (orders of magnitude above the therapeutic dose). Besides, as only macroscopic observations can be made, the different carcinogenic pathways are hardly ever distinguishable.

To overcome these drawbacks of experiments, our research group utilizes microkinetic modeling to evaluate the carcinogenic potential of equin estrogens. In this approach, a reaction network of estrogen metabolism is prepared and the activation barrier of each elementary step is calculated by quantum chemistry. The resulting barriers can be transformed to rate constants, which defines a system of reaction rate equations, referred to as “microkinetic model”. Upon running “microkinetic simulations” (i. e. solving the rate equations by applying therapeutically relevant concentrations as boundary conditions), we obtain the time course of the amount of potentially carcinogenic metabolites (e.g. reactive oxygen species or quinones). In this way, an unprecedented detailed risk analysis of HRT can be gained and the carcinogenicity of human and equin estrogens can be easily compared.

Our simulations suggest that therapeutic doses of equilin and equilenin are not likely to induce more DNA mutations than the naturally occurring estrone.

Fehérje-alapú kolloidális gyógyszerhordozók modellezése „kvázi” 2D és 3D technikákkal

KOVÁCS NIKOLETT ALEXANDRA, CSAPÓ EDIT

Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Fizikai Kémiai és Anyagtudományi Tanszék

Kémiai és környezettudományi szekció

kovacs@chem.u-szeged.hu

Kulcsszavak: humán szérum albumin, vitamin, kolloidális gyógyszerhordozó, kölcsönhatás, modellezés

Napjainkban a modern kolloidkémia egyik legintenzívebben vizsgált területei közé sorolhatóak a komplex hatóanyag-hordozó rendszerek előállítására irányuló kutatások, melyek lehetőséget teremthetnek, többek között az élettani hatással bíró vegyületek célzott transzportjára, hozzájárulva ezzel a hatóanyag élő szervezeten belüli optimálisabb hasznosulásához. A fehérje-alapú hordozók alkalmazása, biokompatibilis és biodegradábilis jellegük következtében egyre szélesebb körben terjedt el, mivel hatóanyagok széles skálája képes kötődni a makromolekulák aktív régióihoz/kötőhelyeihez, ezáltal nagyfokú diverzitást biztosítva, továbbá felületük könnyen funkcionálizálható, így célzott transzport is megvalósítható alkalmazásukkal. A receptor-ligand kölcsönhatások reverzibilis jellegéről, a kölcsönhatások erősségéről és hőmérsékletfüggéséről szolgáltatott információ kulcsfontosságú a hordozó rendszerek tervezéséhez és optimalizálásához.

A makromolekula és az élettani hatással bíró vegyületek közötti kölcsönhatások feltérképezésére többek között spektroszkópiás módszerekkel valósítható meg. A makromolekulák és a hatóanyagok közötti kölcsönhatások szilárd/folyadék határfelületen történő modellezésére lehetőség nyílik olyan optikai elven működő „kvázi” 2D technikák segítségével, mint a felületi plazmon rezonancia spektroszkópia (SPR). A módszer során a szenzorfelületen immobilizált fehérjék és a hatóanyagok közötti kölcsönhatások kinetikai és termodinamikai jellemzésére, az adszorpció/deszorpció folyamat kvantitatív és kvalitatív jellemzése valósítható meg. A fehérjék szerkezeti változásainak feltérképezésére cirkuláris dikroizmus (CD) spektroszkópiás módszerrel adódik lehetőség. A CD spektroszkópiás mérésekkel többek között másodlagos szerkezeti sajátságokra vonatkozó információt nyerhetünk, mivel vizsgálhatóak az oldatfázisban lévő fehérjék rendezett szerkezeti elemei (α -hélix, β -redő)

Munkánk során igyekeztünk információt szolgáltatni a B - vitamin családba tartozó vegyületek és a humán szérum albumin közötti kölcsönhatás jellegéről, ennek érdekében spektroszkópiás módszerekkel vizsgáltuk a fehérje (humán szérum albumin) és a B-vitamin családba tartozó neuroaktív hatású vegyületek közötti kölcsönhatás kinetikai és termodinamikai jellemzését.

A kutatási programot a NKFIH GINOP 2.3.2-15-2016-00034 és az FK131446 projektek támogatták. A kutatás az Emberi Erőforrások Minisztériuma által meghirdetett NTP-NFTÖ-B-0180 program támogatásával valósult meg.

Fluoreszcens arany nanoszerkezetek előállítása és szerkezetvizsgálata

GOMBÁR GYÖNGYI, CSAPÓ EDIT

Szegedi Tudományegyetem, Fizikai Kémiai és Anyagtudományi Tanszék

Kémiai és környezettudományi szekció

gygombar@gmail.com

Kulcsszavak: Fluoreszcens, nanoszerkezetű anyagok, zöldkémia

A nanoszerkezetű anyagok előállítása és szerkezetvizsgálata jelentősen fejlődő kutatási területté vált például az orvosi biológiában, gyógyászatban való felhasználásuk miatt. Ezek közül leginkább a nemesfémek kiemelkedőek, egyedi elektromos, mágneses és optikai tulajdonságuknak köszönhetően. Ilyen nemesfém az arany, melynek kémiai inertsége a nanométeres mérettartományban is jelen van, illetve a tömbfázisú aranyhoz képest a kolloidális arany számos újonnan megjelenő tulajdonságot mutat. Ezek közül a legszembetűnőbb az arany részecskék színe.

A Szegedi Tudományegyetem Fizikai Kémiai és Anyagtudományi Tanszékén működő Dr. Csapó Edit által vezetett Kolloidok és Nanoszerkezetek Kutatócsoport közel 10 éve foglalkozik arany-tartalmú nanoszerkezetű anyagok fejlesztésével. Az elmúlt 3-4 évben egyre nagyobb hangsúlyt kap olyan arany tartalmú nanoszerkezetű anyagok előállítása, melyek intenzív fluoreszcens sajátságot mutatnak és szintézisük „zöldkémiai” úton megvalósítható. A „zöldkémiai” szintéziseknek köszönhetően a vizes közegű szintézisek egyszerűsíthetők, minimalizálják az anyagfelhasználást, ugyanis a redukáló-, stabilizáló- és funkcionális szer szerepét ugyanazon molekula töltheti be. Ennek értelmében tehát a prekursor aurát-ionok redukciója és a képződő nano-objektumok stabilizálása egyetlen, főként egy kismolekula felhasználásával lehetséges. Kutatómunkám során ezen kutatási programba csatlakoztam be, mely során B-vitaminokkal-stabilizált arany nanoklaszterek szintézisének optimalizálását indítottam. A szintézis módszer magába foglalja a kulcsfontosságú kísérleti paraméterek (reaktánsok moláris aránya, hőmérséklet, pH, fémion koncentráció, szintézis idő) kölcsönhatásának tanulmányozását a B vitaminok és HAuCl_4 ionok között ultratiszta-vizes közegben. Ezek után a sikeresen előállított kéken-emittáló klaszterek szerkezetvizsgálata történik. Jelen előadás során az eddigi eredményeimet kívánom bemutatni.

High surface area self-sintering p-type CuOx and black phosphorus layer production for semiconductive transparent film

SÁNTA LEVENTE, KUKOVECZ ÁKOS

University of Szeged, Department of Applied and Environmental Chemistry

Kémiai és környezettudományi szekció

santa.levente@chem.u-szeged.hu

Kulcsszavak: Self-sintering, transparent, p-type, CuOx, black phosphorus, MOSFET

Nowadays biggest challenge is the scale-up ability of the devices, in most case those which are fabricated for sensory purposes or in special cases protective or conductive layers in various high surface devices, for example solar cells. Various researches invested million hours of research work in the scale-up from small devices to roll-to-roll industrial products, but in lot of case the expenses are not decreasing or the device inhomogeneity results in a defective product. To achieve a homogenous film the fully controlled enclosed environment needs to be maintained, a disperse and stable nanoparticle suspension needs to be developed. The before mentioned production conditions are not suitable in most of the cases for mass production or big surface area device production, and also the environmental pollution can't be avoided.

In this work a cost effective, environmentally friendly and sustainable method was experimented to achieve good electrically conductive semiconductor transparent film in ambient air and on low temperature, with non-poisonous emanations, which finally resulted a thin (15 nm) homogeneous, low surface roughness (2.542 nm) layer suitable for multiple purposes (solar cell p-type semiconductive hole transport layer or transistors), mainly to envelope the nanoparticles in a thin layer, which normally don't form conductive films.

The diluted CuOx precursor annealed on glass/ITO interdigitated electrode (50 μm gap) will not achieve a good conductive layer (1.2 megaohm), just like an exfoliated black phosphorus suspension (no conductive layer present), but the combination of the two material can result a high-quality layer (1.2 kilohm). Furthermore, the transparent p-type MOSFET-s have a high working potential range than 5 V, and between a (-10,10) Vg gate voltage range the device can reach high on state current (5.8 mA on 5 V) and low off state current (35 μA on 5 V), respectively.

Interaction of Half-Sandwich (Cp*)Rh(III) Cation with Histidine-Containing Peptides and Their Ternary Species with (N,N) Bidentate Ligands

HASSOON AZZA¹, SZORCSIK ATTILA¹, BOGÁR FERENC², PAPP ZITA IBOLYA², FÜLÖP LÍVIA², KELE ZOLTÁN², GAJDA TAMÁS¹

¹University of Szeged, Department of Inorganic and Analytical Chemistry

²University of Szeged, Institute of Medical Chemistry

Kémiai és környezettudományi szekció

azza.ahmed@chem.u-szeged.hu

Kulcsszavak: Half-sandwich rhodium(III), His-peptides, Ternary complexes, Thermodynamic stability, Solution structure

Due to their unique chemical properties, a number of half-sandwich organometallic compounds of transition metal ions with low spin d⁶ electron configuration (Ru(II), Os(II), Rh(III), Ir(III)) have promising activity in various diseases, e.g. possess significant anticancer activity. These Ru/Rh-based compounds can act using both DNA or enzymes as target, but even DNA targeting compounds may interact with proteins or endogenous peptides during drug-transport, e.g. may undergo ligand substitution reactions especially in the blood plasma. It is therefore of high interest to investigate reactions between potential metallodrugs and biomolecules.

To this end, here we report systematic solution thermodynamic and solution structural study on the interaction of (Cp*)Rh(III) cation with histidine containing peptides and their constituents (imidazole (L1), N-methyl-imidazole (L1m), GGA-OH (L2), GGH-OH (L3), histidine-amide (L4), HGG-OH (L5), GHG-NH₂ (L6). In order to mimic the interaction of (Cp*)Rh(III)-based potentially anticancer/drug delivery agents with proteins, we also studied the (Cp*)Rh(III)-L-B ternary systems (where B = 2,2'-bipyridyl (bpy) or ethylene-diamine (en)).

The complex formation processes were fast enough up to pH 8 in all systems to apply the classical solution equilibrium approach, which was complemented by UV-Vis, ESI-MS and extensive 2D NMR investigations. The comparative evaluation of our data indicated that all ligands form highly stable complexes with (Cp*)Rh(III), and that (Cp*)Rh(III) cation is able to induce the deprotonation of amide nitrogen well below pH 7. Consequently, around the physiological pH the peptide ligands are coordinated to Rh(III) by a tridentate manner, with the participation of amide nitrogen. The (Cp*)Rh(III) binding affinity at pH 7.4 followed the order L1 ~ L1m << L2 << L3 << L4 < L5 < L6). Consequently, the observed binding strength essentially depends on the presence and position of histidine unit within the peptide sequence. Based on density functional theory calculations, we also suggested solution structures for all peptide complexes present at near physiological pH.

At pH 7.4 all histidine containing ligands form ternary complexes with strongly coordinating (N,N) bidentate ligands (en or bpy), in which the peptides are monodentately coordinated to Rh(III) through their imidazole N1-nitrogens. Moreover, in the cases of L4, L5 and L6 the signals of binary peptide complexes were also present on the NMR spectra of ternary systems, indicating that these peptides are able to displace these powerful ligands from the coordination sphere of (Cp*)Rh(III). These behaviors may have important implication on the biospeciation and, biotransformation of (Cp*)Rh(III) and related half-sandwich complexes in human bodies.

Kitozán/hialuronsav típusú hatóanyag-hordozó rendszerek szintézise és jelölése fluoreszcens arany nanoklaszterekkel

TURCSÁNYI ÁRPÁD

Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Fizikai Kémiai és Anyagtudományi Tanszék

Kémiai és környezettudományi szekció

tarpad@chem.u-szeged.hu

Kulcsszavak: kitozán, hialuronsav, hatóanyag-hordozó, arany nanoklaszter, fluoreszcens jelölés

Az orvos- és gyógyszer tudományi kutatások területén kiemelt szerep jut a szabályozott hatóanyag leadást biztosító hordozórendszereknek. Ezeknél kiemelt fontosságú a biokompatibilitás és biológiai lebonthatóság, így a hordozó a kapszulázott hatóanyag leadása után káros mellékhatások nélkül lebomlik és ürül a szervezetből. Sokszor fontos elvárás lehet a hatóanyag célzott leadása is, hogy elkerüljük annak káros mellékhatásait a szervezetre és az egészséges szövetekre. Ilyen célra különösen alkalmasak a természetes poliszacharidok, amik biokompatibilis és biodegradábilis sajátosságuk mellett lehetővé teszik a hatóanyag célzott helyrejtését. A felhasznált anyagok közül a kitozán mukoadhezív tulajdonságával, a hialuronsav receptor specifikusságával tűnik ki. Ilyen típusú rendszereknél azok szervezeten belüli útjának, egyes szervekben történő feldúsulásának lekövetése nem egyszerű feladat. A hasonló célú kutatások legtöbbször a vizsgált szövet vagy szerv műtéti úton történő eltávolítását követelnék meg, ezért kiemelten fontos olyan eljárások kidolgozása, ahol a célterületek ártalmatlan, nem invazív módszerekkel vizsgálhatók. Ilyen lehetőség a hordozó fluoreszcens tulajdonságú anyaggal jelölése, itt kiemelkedő jelentőségűek a nemesfém (pl. arany) nanoklaszterek, melyek előnyös tulajdonságokkal rendelkeznek az alkalmazás szempontjából a gyakran alkalmazott szerves festékmolekulákkal és kvantum pöttyökkel szemben.

Kutatásunk célja olyan poliszacharid alapú nanorészecske típusú hatóanyag hordozórendszerek kidolgozása volt, amelyek alkalmasak különböző hatóanyagok (gyógyszer-hatóanyagok, vitaminok) kapszulázására. A kísérletek során különös figyelmet fordítottunk az alkalmazott kitozán és hialuronsav poliszacharidok között létrejövő elektrosztatikus kölcsönhatások kvantitatív meghatározására, és az ezt befolyásoló paraméterek megállapítására. A kész hordozókat ezután fluoreszcens, marhaszérum albuminnal (BSA) vagy lizozimmal (LYZ) stabilizált arany nanoklaszterekkel jelöltük meg, így létrehozva a vörös tartományban fluoreszkáló, ezáltal jól nyomon követhető rendszereket. A kísérletek során figyelembe vettük a hordozó szerkezetének, az alkalmazott klaszter anyagi minőségének és a hozzáadás módjának hatását a létrejövő kölcsönhatásra és a fluoreszcenciára. A jelölés során megállapítottuk, hogy milyen stabilitás/fluoreszcencia intenzitás értékek mellett kapunk optimális, jól működő rendszereket, amik a későbbiekben már in vivo tesztelésre is alkalmasak lehetnek.

Köszönetnyilvánítás: A kutatási programot a NKFIH GINOP 2.3.2-15-2016-00034 és az FK131446 projektek támogatták.

Mézbe zárt idő

SAJTOS ZSÓFI

Debreceni Egyetem, Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszék

Kémiai és környezettudományi szekció

sajtos.zsofi@science.unideb.hu

Kulcsszavak: méz, időkapszula, elemanalitika, radiokarbon

A mézek egyedi tulajdonsága, hogy habár az idő múlásával a bennük lévő aromák és enzimek mennyisége csökken, az íz-, a szín- és az illatviláguk is átalakulhat, más élelmiszerrel ellentétben viszont alapvetően nem romlanak meg. Az ásványi komponensek hosszas tárolás során sem szenvednek minőségi változást, a gyakorlatilag korlátlan eltarthatóság pedig lehetővé teszi, hogy rövidebb és hosszabb távú környezeti monitorozásban is indikátorként alkalmazzuk a mézeket.

Kutatásunk alapját egy olyan nemzetközileg is egyedülálló gyűjtemény adja, mely közel száz darab 1958-2020 közötti magyarországi mézmintát tartalmaz, több nektáradó növényfajt (akác, napraforgó, repce, hárs) és területet lefedve. A rendelkezésre álló unikális mintasor lehetőséget nyújt elemezni a kezelési, tárolási és feldolgozási szokások hosszútávú hatásait. A környezetvédelmi szempontból is fontos, kisebb mennyiségben jelenlévő szervetlen komponensek, ásványi anyagok és toxikus nehézfémek elemzésén keresztül az antropogén emisszióról és természetes környezeti hatásokról kaphatunk tájékoztatást.

A beérkezett mézekben 19 elem (Al, B, Ba, Bi, Ca, Cd, Co, Cu, Cr, Fe, K, Li, Mg, Mn, Na, Ni, Pb, Sr, Zn) mennyiségi viszonyait MP-AES (mikrohullámú plazma atomemissziós spektrométer) technikával vizsgáltuk. Mely mellett lehetőségünk volt mézeken elsőként radiokarbon (^{14}C) kormeghatározást végezni AMS (gyorsító tömegspektrométer) technikával. Az egyes fémek koncentrációjában szignifikáns különbséget figyeltünk meg a régi és újabb minták között. Kanonikus diszkriminancia analízisnek alávetve az elemanalízis eredményeit a mézeket a származási idejük, illetve típusuk szerint sikeresen csoportosítottuk. Érdekes megfigyelést tettünk továbbá az akácméz minták összelemtartalma és a májusi csapadék hozam közötti korreláció felfedezésével. Megállapítottuk, hogy az akácméz jól használható kormeghatározásra, mivel az Antropocén nyoma, a radiokarbon bombacsúcs megfigyelhető a mintákban. Munkánkkal igazoltuk, hogy a mézek nem csak a jelenkor környezeti állapotának indikátorai lehetnek, hanem régebbi időkre vonatkozó információt is őriznek.

Monitoring the efficiency of the bioaugmentation agents during PAHs bioremediation technology

IAKOVCHUK NADEZHDA¹, ANDA DÓRA¹, ROMSICS CSABA¹, BÓDAI VIKTÓRIA², HABI PÉTER³, MÁRALIGETI KÁROLY¹

¹Eötvös Loránd University, Department of Microbiology

²Fermentia Ltd

³Elgoscscar-2000 Ltd

Kémiai és környezettudományi szekció

yakovcnadezhda@gmail.com

Kulcsszavak: Bioremediation, PAHs, qPCR, PAH-RHD α gene, 16S rRNA gene

Polycyclic aromatic hydrocarbons (PAHs) are ubiquitous highly persistent organic pollutants which are mostly of anthropogenic origin e.g. by the incomplete combustion of organic materials. As PAHs are contained naturally in petroleum substances, contamination is also associated with petroleum production and processing, thus, has a site-specific distribution. Due to their toxic and carcinogenic effect to various organisms and ability to bioaccumulate, PAHs have generated great concern over the past years. In addition to physical and chemical soil remediation approaches, bioremediation is considered to be one of the most effective, environmentally friendly and economically favorable technology for cleaning up contaminated sites. In this research, the effect of bioaugmentation agents on the biodegradation of PAHs was studied in two steps. First, a pilot-scale prism experiment was conducted in order to establish the most efficient composition of bacterial inocula to help PAHs degradation. This experiment was performed under controlled conditions in a closed hall to eliminate the impact of changing environmental conditions. Second, a field experiment was carried out to investigate the efficiency of chosen bioaugmentation agents under field biostimulation conditions. For monitoring the quantitative changes in total bacterial community and bacterial populations that are capable of degrading PAHs in soil samples during remediation, quantitative PCR (qPCR) was used. The total bacterial community was analyzed by targeting the 16S rRNA gene, while quantification of microorganisms capable of degradation PAHs was performed by PAH-ring hydroxylating dioxygenase (PAH-RHD α) bacterial genes. Remarkable changes in gene copy numbers were observed after addition of nutrients and bioaugmentation agents into the soils in both experiments. An average increase from 104 to 106 gene copy number/mg for 16S rRNA was recorded in both experiments, while for PAH-RHD α gene from 103 to 105 and from 101 to 103 were observed for prism and field experiments respectively. A significant decrease in total PAHs content was observed in both experiments. The ratio of PAH-RHD α gene relative to the 16S rRNA gene copy number also showed that the bacteria involved in the degradation of PAHs represent a large proportion of the total bacterial community in the examined soils, which suggest the high efficiency of bioremediation technology applied.

Quantum chemistry aided design of biomimetic nitrogen fixation catalysts: how to prevent H₂ coordination and facilitate N₂ coordination to Fe

KFOURY JOSEPH, BENEDEK ZSOLT, OLÁH JULIANNA

Budapest University of Technology and Economics Inorganic and Analytical Chemistry

Kémiai és környezettudományi szekció

joseph.a.kfoury@gmail.com

Kulcsszavak: Biomimetic, Nitrogen, Fixation, Artificial Nitrogenases, Catalyst, Ammonia, Hydrogen, Ligand Substitution, Affinity, Selectivity

The industrial ammonia synthesis is regarded as one of the most important innovations of the twentieth century. This synthesis from nitrogen and hydrogen atoms in the presence of proton and electron sources, accounts for the big expansion of the world's population. Even though nitrogen is plentiful in our atmosphere, its natural transformation is challenging, and this is due to the stable presence of nitrogen molecules and the shortage of natural transformations. This will undoubtedly result in many consequences on all of sorts of life, as ammonia is indispensable for food ampleness (being the raw material of nitrogen fertilizers) and welfare. It is worth mentioning that the natural formation of ammonia is possible in the presence of diazotroph microorganisms which are incorporated with nitrogenases enzymes which catalyze N₂ splitting and fixation. The fact that natural ammonia production is by no means enough to supply the ever-growing population demand, led to the introduction of the Haber-Bosch process, the first industrial ammonia synthesis process discovered, and the one that is still applied today. Despite the importance of this process, and the revolution it made, the Haber-Bosch ammonia synthesis relies on very high temperatures (400 - 500C) and pressures (~200atm) in the presence of iron-based heterogeneous catalysts, and it is responsible for the emanation of more than 3% of greenhouse gases, and the expenditure of the annual energy consumption of the world by more than 1%.

Given the fact that more than 180 million tons of ammonia have been produced using the latter non-environmental friendly approach, last year, it became of supreme importance to find alternatives to the Haber-Bosch process. The quest for finding a Haber-Bosch alternative process, or in other words, a Haber-Bosch catalyst alternative, was initiated from the reliance on the natural nitrogen fixation process and the nitrogenase active site structure. Biomimetic nitrogen fixation catalysts, mainly synthetic Fe nitrogenases, are auspicious catalysts that aim to synthesize ammonia from nitrogen at atmospheric pressure, therefore depicting an alternative for the long-established, energy demanding Haber-Bosch process.

The main challenges of the biomimetic ammonia production are the competing unproductive hydrogen evolution reactions and swift catalyst deactivation. Our group recently explored the mechanism of the latter side reactions: H₂ molecules, originating from the non-catalytic reaction of acid and reductant reagents used for the synthesis, are apt to coordinate to the iron center of the catalyst complex (competing N₂ coordination). This leads to the autocatalytic production of additional H₂ molecules and to undesired catalyst deactivation.

In this theoretical work, we applied various modifications on the original trisphosphino-E (E = B, C, Si or N) coordinated iron complex (EP₃Fe) applied by Peters et al. for nitrogen fixation, and examined their influence on the desired Fe-N₂ coordination as well as on the undesired Fe-

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

H₂ formation. Our investigations are carried out using benchmarked DFT methods, taking into account thermodynamic as well as kinetic considerations. Mainly, our modifications are depicted in the addition of different typical organic substituents, both electron withdrawing and electron donating, to the phenyl ring of the catalyst. Our additions are targeting all positions of the phenyl ring respectively, and are being applied to one, two and three phenyl rings simultaneously. Furthermore, we are deliberately studying the electronic structures of the different catalysts by analysing different aspects ranging from bond lengths to partial charges and orbital energies and occupancies. By that, we will have a concrete understanding on what actually is happening inside our catalyst, and we will be able to suggest the best combination of anchor atoms and peripheral ligands which will give us the most promising results. Ultimately, we can say that a proper ligand substitution on recently synthesized biomimetic nitrogenases can eliminate the undesired production of H₂, while keeping the rate of ammonia formation high. We recommend experimentalists to consider the modifications predicted to be beneficial by theory as starting points of future catalyst design.

Száraz porinhalációs készítmények formulálása alveoláris depozíció elérése céljából

PARTY PETRA, AMBRUS RITA

Szegedi Tudományegyetem, Gyógyszerésztudományi Kar, Gyógyszertechnológiai és Gyógyszerfelügyeleti Intézet

Kémiai és környezettudományi szekció

party.petra@szte.hu

Kulcsszavak: száraz porinhalációs készítmény, nano porlasztva-szárítás, meloxikám, Andersen kaszkád impaktor, citotoxicitás vizsgálat

Pulmonális bevitel során a légzőrendszer fiziológiás sajátosságait kihasználva csökkentett hatóanyag dózissal is gyorsan elérhető megfelelő helyi hatás. Nanoméretű farmakont tartalmazó inhalációs rendszerek alkalmazásával hatékonyan eljuttathatjuk a hatóanyagot az alveolusokig. Száraz porinhalációs rendszerek (dry powder inhalers, DPI) használata előnyös egyszerű alkalmazásuknak, kiemelkedő stabilitásuknak és tolerálhatóságuknak köszönhetően. Munkánk során meloxikámot alkalmaztunk modell hatóanyagként, ami egy rossz vízoldékonyságú nem-szteroid gyulladásgátló farmakon. Célunk a hatóanyag szemcseméretének csökkentése a nano mérettartományba, majd különböző segédanyagok hozzáadásával szub-mikronos száraz porinhalációs készítmények formulálása. Az inhalációs készítményekkel megnövekedett hatóanyag felszabadulást, diffúziót és nagymértékű alveoláris depozíciót szeretnénk megvalósítani, citotoxikus mellékhatás nélkül. A lokális gyulladáscsökkentő hatás kiváltása előnyös különböző tüdőbetegedések (cisztás fibrózis, krónikus obstruktív tüdőbetegség, új típusú koronavírus fertőzés) terápiájában.

Az előállítási folyamat első lépéseként bolygómalomban öröltük cirkónium gyöngyökkel a hatóanyagot polivinil-alkohol oldatban diszpergálva, aminek eredményeként nanoszuszpenziót kaptunk. Második lépésként három eltérő összetételű mintát formuláltunk leucin hozzáadásával nano porlasztva-szárító berendezéssel. A termékeken a következő vizsgálatokat végeztük el: szemcseméret analízis és zeta potenciál meghatározás dinamikus fényszórás méréssel, morfológiai vizsgálat pásztázó elektronmikroszkóppal, szerkezet vizsgálat porröntgen diffraktométerrel és differenciális pásztázó kaloriméterrel, kioldódás és permeabilitás vizsgálat, in vitro aerodinamikai vizsgálat Andersen-féle kaszkádimpaktorról, in vitro citotoxicitás és gyulladáscsökkentő hatás vizsgálat.

Sikerült a 350 nanométeres szuszpenzióból 500-800 nanométeres, közel szférikus morfológiájú, a hatóanyagot részben amorf formában tartalmazó porkeveréket előállítani. A hatóanyag fajlagos felületének növekedésének hatására a kioldódás és permeabilitás javult. Az aerodinamikai vizsgálatok eredményeként nagymértékű alveoláris depozíciót sikerült elérnünk a leucin tartalmú mintáknál. A készítmények citotoxikus hatás nélkül csökkentették a gyulladáscsökkentő citokin koncentrációt. A nanoméretű hatóanyagot tartalmazó száraz porinhalációs készítmények a jövőben lehetőséget adhatnak súlyos tüdőbetegségek kezelésére.

Támogató: EFOP 3.6.3-VEKOP-16-2017-00009 sz. projekt; Richter Gedeon Talentum Alapítvány, Richter Gedeon kiválósági PhD Ösztöndíj

Szén nanocsövek anilinszorbpciójának vizsgálata

SIKORA EMÖKE, PREKOB ÁDÁM, KATONA KITTI KRISZTINA, MURÁNSZKY GÁBOR, VANYOREK LÁSZLÓ

Miskolci Egyetem, Műszaki Anyagtudományi Kar, Kémiai Intézet

Kémiai és környezettudományi szekció

emoke.sikora@gmail.com

Kulcsszavak: adszorbpció, katalízis, szén nanocső, nitrobenzol, anilin

A nitrobenzol katalitikus hidrogénezése a vegyipar egyik fontos kémiai reakciója, mely során anilint állítanak elő, az izocianátok legfontosabb alapanyagát. Erre a célra az előállított anilin mintegy 70%-át használják fel. Az izocianát főként poliuretán habok előállítására alkalmas, amelyet ma már széles körben használnak, például gépjárművek üléseiben vagy ágyak matraccáihoz. A téma fontosságát az is jelzi, hogy a borsodi régió egyik vezető vegyipari vállalata egy jelenleg is folyó fejlesztésként évi 200 ezer tonna kapacitású anilinyártó technológia kivitelezését végzi.

A nitrobenzol katalitikus hidrogénezésével számos kutatás, publikáció foglalkozik, mely során egyre újabb és hatékonyabb katalizátorokat fejlesztenek a kutatók. Az általunk fejlesztett katalizátoroknál megfigyeltünk egy jelenséget, melynek lényege, hogy a nitrobenzol ugyan teljes mértékben átalakul a reakcióban, azonban az anilin nem a sztöchiometrikus arányoknak megfelelő mennyiségben jelenik meg a végtermékben. Az eltérés nem indokolható pusztán az anilinszelektivitás mértékével, további folyamatok is szerephez jutnak, amelyek csökkentik az anilin várható kihozatalát. Ez számszerűsítve az anilin akár 3 tömeg %-a is lehet, ami ipari méretekben nagy veszteséget jelenthet. A jelenségre két felvetés is választ adhat, az egyik az anilin polimerizálódása polianilinné, a másik felvetés pedig, hogy a katalizátor adszorbeálja a terméket.

A kutatás során a fent említett termékvesztés okát kerestük adszorpció vizsgálatokkal. Megállapítottuk az adszorpció izotermákat több hőmérsékleten, illetve Langmuir izotermaillesztés segítségével meghatároztuk a maximális adszorpció kapacitást. A kísérletek során vizsgáltuk a nitrobenzol hidrogénezés során használt különböző oldószerek (metanol, izopropanol) hatásait is az adszorpcióra.

Kommunikációtudományi szekció

A humoros reklámok alkategóriái és jellemzőinek vizsgálata

BABINSZKI EMESE

Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola, Pszichológia Doktori Program,
Pszichológiai Intézet, Szociál- és Munkapszichológiai Tanszék

Kommunikációtudományi szekció

babinszki.emese@gmail.com

Kulcsszavak: reklámpszichológia, humor, kategóriarendszer, humoros reklám

Az előadásban bemutatásra kerülő kutatás egy 2012 óta zajló vizsgálatsorozat részeként valósult meg, melynek célja a humoros reklámok alkategóriáinak és az alkategóriák főbb jellemzőinek feltárása.

A humor az egyik legelterjedtebb eszköze a reklámoknak (Weinberger, Gulas és Weinberger, 2015), annak ellenére, hogy hatása nem feltétlenül pozitív az attitűdtárgy minden aspektusára nézve. Egyes kutatások szerint a reklámban alkalmazott humor negatív hatással lehet például az üzenet forrásának hitelességére (pl. Eisend, 2009). A humor szubjektív voltából adódóan a célcsoport számára érthető és a humorhatást valóban kiváltó üzenet kulcsfontosságú a kívánt pozitív attitűdváltozás elérése szempontjából. Ebből következően releváns lehet egy olyan kategóriarendszer kialakítása, melyben az egyes kategóriák ismert jellemzői segítik a reklámszakembereket, akik ezek ismeretében stratégikusabban tudják létrehozni a reklámokat, hogy eljuttassák a megfelelő üzenetet a célcsoport számára.

Jelen vizsgálat célja a korábbi vizsgálatok során feltárt kategóriarendszer pontosítása, mely egy következő lépésként szolgál a különböző típusú humoros reklámok jellemzőinek és hatásának megismeréséhez.

A humoros reklámkategóriák főbb jellemzőinek meghatározása empirikus vizsgálat során felvett adatokon alapul, nyomtatott reklámok laikus megítéléséből kiindulva, a szakirodalom és korábbi vizsgálatok alapján lényeges jellemzők mentén. Jelen online kérdőíves vizsgálat egy korábbi kutatás megismétlése (Babinszki és Balázs, 2015), a korábbi vizsgálattól eltérő ingeranyagon, melyek célja a kategóriarendszer validálása. A korábbi magyar mintán történt vizsgálat eredményeként négy humoros alkategória került azonosításra (aranyos, túlzás, tabukat feszegető és fiatalos-trendi), melyek megerősítése, esetleges kiegészítése és jellemzőik pontosítása a jelenlegi vizsgálat tárgyát képezte.

Az alkategóriák és jellemzőiknek vizsgálata online kérdőíves formában történt. Összesen 38 nyomtatott reklám digitális verziója szerepelt a vizsgálati anyagban. Minden kitöltőnek tíz humoros és kilenc semleges reklámot kellett értékelnie 15 szempont mentén, hétfokú Likert skálán. Így a 38 vizsgált reklám két ingeranyag változatra oszlott szét. A vizsgálat során felnőtt vizsgálati személyeket értünk el (N= 251).

A reklámok laikus megítélésén alapuló hierarchikus klaszteranalízis eredménye alapján az eredeti kategóriarendszer tabukat feszegető alkategóriája továbbra is egyértelműen kirajzolódott. Míg a többi kategóriát tekintve árnyaltabb képet kaptunk, amely nyomán az alkategóriák elnevezése vagy jellemzőinek felülvizsgálata is szükséges volt. Az aranyos és a túlzás kategória újra megjelent a klaszterek között, azonban a fiatalos-trendi alkategória elnevezés relevanciáját nem támasztották alá az eredmények. Az értékelések statisztikai

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

elemzése alapján arra következtethetünk, hogy a laikus vélemények a leginkább a valószerűség-valószerűtlenség, valamint az aranyos, és a morbid jellemzők mentén differenciálnak.

A kétezres-tízes évek remasterelt fantasy izometrikus szerepjátékai a nosztalgiakutatás kontextusában

KREK NORBERT

Debreceni Egyetem, Kommunikáció és Médiatudományi Tanszék

Kommunikációtudományi szekció

norbert.krek@gmail.com

Kulcsszavak: médianosztalgia, nosztalgia, szerepjáték, game studies, nosztalgiakutatás

Előadásom kiindulópontja az a feltételezés, miszerint korunk digitális kultúrájának megértéséhez elengedhetetlen a napjainkban már a mainstream populáris kultúra részévé váló, régóta művészi ambíciókkal bíró médium, a videojáték tudományos vizsgálata. Kutatásom fókuszában pedig a fantasy izometrikus szerepjáték műfaja áll. A kétezres évek elején ugyanis ez az alműfaj még a videojáték-ipar egyik legmarkánsabb képviselőjének számított, az évtized közepére ugyanakkor szinte nyomtalanul eltűnt. A kétezertízes évek elején viszont, a Beamdog, és különösen annak egyik alegysége, az Overhaul Games megalakulásával a kétezres évek fantasy izometrikus szerepjátékainak remasterelt kiadása az újonnan alakult fejlesztőstúdió programjává vált. A fantasy izometrikus szerepjáték mint műfaj történetének ez az időszaka, a remasterelt verziók szisztematikus kiadása áll a kutatásom középpontjában. Hipotézisem szerint ugyanis ez a folyamat túlmutat az egyszerű audiovizuális felújításon. Előadásomban egyrészt mellett érvelek, hogy e remasterelés értelmezhető egyfajta katalizátorként, amely jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy kétezertízes évek végére e zsáner képes volt korábbi mainstream státuszát részben visszaszerezni. Másrészt pedig, a Baldur's Gate és Icewind Dale-sorozatok, illetve a Planescape Torment című fantasy izometrikus szerepjátékok a nosztalgiakutatás kontextusában (Lowenthal, Niemeyer, Rosa) való szoros elemzésével, mind a narratíva, mind a játékmechanikai elemek szintjén vizsgálom azt a hipotézisem, miszerint e remasterelési folyamat egy, a kétezres-tízes években a videojáték-iparban végbemenő, a retrójátékkal szoros összefüggésben álló tendenciába, a nosztalgia-játék keretébe illeszkedik, amely a kétezres évek végén teret hódító, Jesper Juul által népszerűsítésnek (casualisation) nevezett tendencia ellenében jött létre.

A környezetbarát cselekedetek mögötti célok és motivációk kvalitatív vizsgálata

FEKETE BALÁZS

Kommunikációtudományi szekció

balazs.fek@gmail.com

Kulcsszavak: nudge, döntéstervezés, fenntarthatóság, környezetbarát cselekedet, átszűrődés-hatás, környezetvédelmi címkézés, hazai termék

Thaler és Sunstein 2008-ban vezették be a „döntéstervezés” fogalmát, melynek célja a viselkedéstudományokból ismert heurisztikák, jelenségek figyelembevételével „az embereket olyan választásokra sarkallni, amelyek saját megítélésük szerint is jobb helyzetbe hozza őket” (Szántó & Dudás, 2017, 48.). A magyarul ösztökélést, megbökést jelentő „nudge”-ok úgy befolyásolják valamilyen előre meghatározott irány felé a döntéshozókat, hogy közben meghagyják a választás szabadságát, és nem használnak jelentős gazdasági ösztönzőket (Thaler & Sunstein, 2008).

A kutatássorozat hosszútávú célja, hogy a szociálpszichológia és a viselkedési közgazdaságtan módszereinek és eredményeinek felhasználásával olyan döntéstervezési eszközöket biztosítson a döntéshozók számára, melyek „nudge-ként” alkalmazva hozzájárulhatnak a magyar lakosság zöld cselekedeteinek ösztönzéséhez.

A szakirodalom szerint az olyan viselkedés számít környezetbarát cselekedetnek (pro-environmental behavior), amely javítja a környezet állapotát, vagy hozzájárul a környezet állapotának további romlásának megakadályozásához, tekintet nélkül a cselekedet eredeti céljára (Steg et al, 2014).

Bizonyos környezetbarát cselekedeteket az egyének nem kötnek szorosan a környezetvédelemhez, egyrészt azért, mert az adott tevékenység túlságosan elterjedt az adott közösségben, másrészt azért, mert a cselekedetet kauzális többértelműség jellemzi, azaz a tevékenység indítékát a környezetvédelemtől eltérő célokkal is meg lehet magyarázni. Empirikus eredmények azt mutatják, hogy ha az egyént múltbeli, környezetvédelemhez szorosan nem kötődő környezetbarát cselekedetei alapján környezetvédőnek címkézik, az erősítheti az egyén környezettudatos attitűdjeit, illetve egy úgynevezett pozitív átszűrődés-hatáshoz vezethet. Pozitív átszűrődés-hatásról (spillover effect) akkor beszélhetünk, amikor egy viselkedésváltozást további, hasonló célhoz) kötődő tevékenységek követnek (Cornelissen et al, 2008; Lacasse, 2016).

Jelen kutatás célja, hogy megvizsgálja, milyen kauzálisan többértelmű környezetbarát cselekedetek jellemzők a magyar lakosságra, illetve, hogy olyan környezetbarát cselekedeteket tárjon fel, melyek elterjedtek a magyar lakosság bizonyos szegmensei körében, viszont valamilyen okból kifolyólag az egyének nem kötik őket erősen a környezetvédelem témájához. A kvalitatív kutatás során 16 online, félig-strukturált mélyinterjú készült. Az interjúk átíratának kódolása és témaelemzése az NVivo kvalitatív tartalomelemző szoftver segítségével történt.

Az eredmények alapján a magyar lakosság környezetbarát cselekedeteit sok esetben jellemzi a kauzális többértelműség. A zöld cselekedeteket gyakran a pénzügyi takarékoság (pl. energiatakarékoság), az egészségtudatosság (pl. bio termékek fogyasztása), vagy a hazai gazdaság támogatásának vágya (pl. hazai termékek vásárlása) irányítja a környezet védelmének célja mellett vagy helyett.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Annak ellenére, hogy a rövidebb szállítási útvonalnak köszönhetően az esetek többségében a hazai termékek előállítása kisebb ökológiai lábnyommal jár, a hazai termékeket a válaszadók döntően a hazai gazdaság támogatása, a nemzeti büszkeség vagy a jobbnak észlelt termékminőség miatt tartják fontosnak, a magyar termékek környezetvédelemhez való kötődése gyengének bizonyult. Mivel a hazai termékek preferálása a lakosság több, mint felére jellemző (Hámori és Horváth, 2010), a magyar termékek „környezetvédelmi címkézése” lehetőséget nyújthat az átszűrődés-hatás „nudge-ként” való alkalmazásának további vizsgálatához.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

A közösségi médiumok szerepe a nemzetközi hallgatók mindennapi életbeli eligazodásában. Hidak, határok, hibrid terek

SPECHT HEDVIG

Pécsi Tudományegyetem, Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék

Kommunikációtudományi szekció

hedvigspecht@gmail.com

Kulcsszavak: közösségi médiahasználat, nemzetköziesítés, nemzetközi hallgatók

Az elmúlt évek nemzetköziesítési törekvései a magyar intézményekben tanuló külföldi diákok számának folyamatos növekedésében is megmutatkoznak. A nemzetköziesítés mértékét azonban nem csak kvantitatív adatok határozzák meg, hazánk számos felsőoktatási intézményét különböző nemzetekből érkező hallgatók kultúrája sokszínűsíti. E hallgatók kulturális gyakorlatai gyakran jelentősen eltérnek egyrészt a magyar, másrészt a más országokból érkező hallgatókétól, és ez azt is eredményezi, hogy egy adott intézmény falai között, vagy az intézménynek otthont adó városban, egymás mellett létező, azonban egymással szemben zárt közösségek, társadalmak alakulnak ki.

Számos korábbi nemzetközi kutatás bebizonyította már, hogy nemzetközi hallgatók előszeretettel fordulnak a közösségi médiához segítségért, amikor mindennapi életük során akadályokba ütköznek, nehézségekkel szembesülnek. A közösségi médiahasználat azonban nem feltétlen dönti le a falakat a hazai és a külföldi hallgatók között, gyakran csak újabbakat emel. Jóllehet, ha megismerjük e külföldi hallgatók mindennapi problémáit és az ezek mentén kialakuló kommunikációs hálózatok és stratégiákat, a jövőben jóval hatékonyabb kommunikáció kidolgozására lehetünk képesek.

Érzelmes parlamenti oroszlánok: Értékelő metonimikus összetételek a szerkesztői karikatúrákban

AGNES VIRÁG

Eszterházy Károly Egyetem, Vizuális Művészeti Intézet

Kommunikációtudományi szekció

agnesvirag84@gmail.com

Kulcsszavak: vizuális metonímia, multimodalitás, értékelés, politikai karikatúra, parlamenti oroszlánok

A kognitív nyelvészeti szakirodalom hangsúlyozza a metonimikus folyamatok értékelő jellegét. Verbális korpuszon bizonyított az is, hogy a nemzeti épületek metonimikusan állhatnak annak intézményi vezetése vagy a nemzethez tartozó népesség helyett. Ezek a metonímiák képesek a különböző tevékenységeket érzelmes és értékelő módon keretezni, miközben a folyamat során megkönnyítik a nemzeti kulturális különbségek és a sztereotípiák létrehozását. Előadásom ezt az állítást kívánja bizonyítani multimodális szerkesztői karikatúrák korpuszát vizsgálva. A kutatás során a budapesti Országház bejáratának oroszlánjait ábrázoló karikatúrákat gyűjtöttem össze és a PARLAMENTI OROSZLÁNOK metonimikus forrástartományként betöltött szerepét elemeztem. Az oroszlánok gyakran megszemélyesítések, érzelmeket fejeznek ki azért, hogy hangot adjanak különféle álláspontjaiknak. A korpusz ötvenegy szerkesztői karikatúrából áll, amelyeket a legolvasottabb nyomtatott magyar napilapokból – Népszabadság, Népszava, Magyar Hírlap, Magyar Nemzet – emeltem ki. A rajzok elemzése a következő lépéseket követi: 1) a releváns politikai téma meghatározása, 2) az érzelmek azonosítása az oroszlánok mimikája és gesztusai alapján, és végül 3) a figuratív alakzatok – metonímiák, metaforák és iróniák – meghatározása értékelő funkciójukkal együtt. Az eredmények szerint két metonímia – A RÉSZ AZ EGÉSZ HELYETT és A TAG A KATEGÓRIA HELYETT – kombinációja segítségével megállapítható, hogy A PARLAMENTI OROSZLÁNOK (metonimikus forrás) állhatnak A MAGYAR PARLAMENT/A KORMÁNY/A POLITIKUSOK (metonimikus céltartományok, CTmety), valamint AZ EMBEREK és A KISEBBSÉG (CTmety) helyett. Az oroszlánok által kifejezett érzelmek (például az ellentét, a kiábrándultság, a düh vagy a túlzott önbizalom) és a karikatúra értelmezése során aktivált metaforikus és ironikus folyamatok döntő mértékben hozzájárulnak a metonimikus céltartományok azonosításához, vagyis ahhoz, hogy szemlélő el tudja dönteni, hogy kinek a hangját is hallja. Konklúzióként megállapítható, hogy a multimodális vizsgálat megerősíti a verbális korpuszon végzett elemzés eredményét, amely szerint a metonímia használata csökkentheti a megszólaló személy – esetünkben, aki helyett az oroszlán áll – felelősségét. Továbbá a metonímia és a metafora kombinációja képes a különféle politikai vélemények kifejezésére, míg ezek iróniával együttműködő változata ellentétes vagy eltérő jelentést társíthat a figuratív alakzathoz, felülírva annak elsődleges funkcióját.

Examination of Total Quality Management Principles from Organizational Point of View

ÖZKAN BESTE NAZ

Corvinus University of Budapest, Doctoral School of Sociology and Communication Science

Kommunikációtudományi szekció

beste.ozkan@hotmail.com

Kulcsszavak: organizational communication, internal communication, quality management systems, ISO 9001:2015

Today, competitiveness between the companies is challenging. Thus, the quality and the image of the companies gain importance. It is not sufficient to have only good quality of products or services to be able to stay in the game and keep the business on. The process should be able to provide the satisfaction of internal and external shareholders and by internal shareholders mostly employees of the company got referred. The aim of the present essay is to examine ISO 9001:2105 quality management system from the point of organizational communication. With correct and well-established organizational communication, companies are able to provide the satisfaction of all shareholders and create an efficient organizational image. Therefore, a system which controls every process and improve the inadequate parts of the company should be implemented. ISO 9001:2015 is one of these systems. The used method of this research is interviewing with companies do apply and do not apply ISO 9001:2105 quality management system and make a comparison between them from the points of internal and organizational communication. Interviews made with 6 companies, half of them were using the system and the other half were not. According to the results of the mentioned interviews, it can be stated that ISO 9001:2015 does not only help to improve the quality of the product or service, but it also provides a better understanding on internal and external shareholders and helps them enhance the functioning of the company. On the other hand, it supports continuous improvement in every process of the functioning and involves every employee to the system. Therefore, it can be mentioned that using this mentioned system increases the efficiency and productivity of the company and at the end the quality of the work and satisfaction of the internal and external shareholders increases.

Fegyverek, #-ek és az Instagram – A közösségi média hatása a fegyverek reprezentációjára

KRISTÓF ANIKÓ

Kommunikációtudományi szekció

aniko.kristof@gmail.com

Kulcsszavak: Instagram, fegyverek, vizuális reprezentáció, közösségi média

A fegyverviselés kérdése mindig is meghatározó volt társadalmunkban. Napjaink törvényei hol szigorúbban, hol kevésbé mereven határozzák meg a fegyvertartással kapcsolatos szabályokat. A fegyvertartás kérdéséről és annak szabályozásáról megosztó véleménnyel vannak az emberek. Érdekes tehát foglalkozni a kérdéssel: hogyan jelennek meg a fegyverek és a fegyverhasználók a közösségi oldalakon?

Az elmúlt években a technológia fejlődésével a fegyvergyártók is tartották a lépést, közösségi oldalakat hoztak létre, becsatlakoztak a digitális tartalomgyártás folyamatába. Különböző fegyvermárkák szponzorálnak filmeket, virtuális játékokban tanulhatnak meg az emberek lőni és a fegyverrel bánni, különböző oktatóvideók jelennek meg a fegyverekkel kapcsolatban az interneten. Nem meglepő, hogy a fegyvergyártó cégek igyekeznek a saját brandjüket a közösségi média platformjaikon is reklámozni és elfogadtatni jelenlétüket. Az általuk megosztott fotográfiák mérvadóak lehetnek, hozzájárulnak a fegyvergyártó cég imidzséhez, valamint a fegyverek kultúrájához. Azonban ma már bárki gyárthat médiatartalmakat, így a különböző felhasználók által posztolt fotográfiák és reprezentációk is ugyanúgy hozzátartoznak az adott kultúrához és segítenek fenntartani egy közös narratívát.

Kutatásomban a fegyverekről posztoló különböző felhasználók képeit elemzem tartalomelemzés segítségével. A felhasználók megjelenését, a fegyverek reprezentációját, valamint ennek megítélését vizsgálom. Kutatásom arra koncentrál, hogy a felhasználók hogyan alakítják a fegyverekről és annak kultúrájáról kialakult képet. Az általuk választott képbeállítások, színek, elhelyezkedések és kellékek segítenek kifejezni önmagukat, és tevékenységüket. Kutatási felületnek az egyik legnépszerűbb fotómegosztó oldalt, az Instagramot vettem alapul. Főbb kérdéseim: Milyen vizuális narratívát hoznak létre a különböző felhasználók a fegyverekkel kapcsolatban? Milyen képi retorikai elemek jelennek meg a képeken? Ezek hogyan kapcsolódnak az általuk közvetített fegyveres kultúrához?

Kultúrakommunikáció – kultúraközvetítés paradigmaváltása napjainkban

HERVÉ-LÓRÁNTH ERVIN

Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar,
Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola

Kommunikációtudományi szekció

herveartist@gmail.com

Kulcsszavak: kultúra kommunikáció, kultúraközvetítés, paradigmaváltás

Számos tudományos szakirodalom, tanulmány látott napvilágot, amely a kommunikáció paradigmáit strukturális felépítéseit, értelmezését működését felsorakoztatja. A kommunikáció egyik műfajaként van megfogalmazva a kultúrakommunikáció is, amely kizárólag a kultúra fogalmi rendszerébe tartozó elemeket tartalmazza, mint úgy a művészetet is, mint egyfajta gyakorlati lenyomatként, kulturális és vizuális elemként értelmezi.

Kutatásom fő irányvonalaként elsősorban szeretném igazolni azt a feltételezésemet, hogy a kultúrakommunikáció komoly változáson ment keresztül, annak fogalmi meghatározásai átalakultak, felépítése, struktúrája szintén átalakult, újabb irányok jelentek meg, amelyek megváltoztatták tartalmát. Másodsorban azt kutatom, hogy hogyan határozhatjuk meg a kultúrakommunikáció fogalmát, mint napjaink lehetséges új kutatási irányát, hogy elsődlegesen azokat a nyelvi és képi interakciókat vizsgálja meg tudományos igényvel, amelyek kontextusában jelenleg élünk, részt veszünk a hirtelen változásokban, szélsőséges keretek között éljük napjainkat.

A kultúrakommunikáció önmagában egy folyamat jelölése is, amely a kultúrát valamilyen módon, vagy eszközzel továbbítja. Ebből kiindulva úgy vélem, hogy a kultúrakommunikáció a maga szimbolikus és újszerű ikonikus kifejezési formáival valójában nemcsak arra képes, hogy kultúrát közvetítsen, hanem arra is, hogy magát a kultúrát létrehozza. Hogyan történik ez a folyamat, aminek az egyik legfontosabb jellemzője, hogy elválaszthatatlanul összekapcsolja a bennünket körülvevő vizuális és textuális világot, s ebben a szoros kölcsönhatásban mindennap új vizuális és textuális formák és tartalmak születnek, amelyeknek az értelmezése a kultúrakommunikáció feladata. Milyen jellemzői és formái vannak a kultúrakommunikációnak, milyen kölcsönhatások zajlanak ebben a folyamatban a nyelvi és a képi kommunikáció között? Ezekre a kérdésekre keresem a választ, közel 20 éve, mint a kultúrában – művészetben több megközelítésben is aktív résztvevőként. Éppen ezért kutatásom alátámasztásához elsődlegesen a már meglévő időben tapasztalt és feltárt anomáliákat, folyamatokat, megállapításokat vagyok hivatott tisztázni, míg a kommunikáció és a kultúraközvetítés számos szakirodalmát, írásos anyagait, recenzióit tanulmányozom. Az idő folyamán összegyűlt riportokat, személyes diskurzusokat, kritikákat elemzem mind időbeli és témafelosztás alapján hasonlítom össze, mellyel alátámaszthatom hipotézisemet.

Relationship between teacher communication and student emotions in the online learning space

VINCZÉNÉ FEKETE LÍDIA

Corvinus University of Budapest, Teacher Training and Digital Learning Centre

Kommunikációtudományi szekció

vincze.lidia@gmail.com

Kulcsszavak: instructional communicative behaviour, nonverbal communication, automated emotion recognition, online learning, academic emotions, engagement

Emotions play a decisive role in learning: some of them promote while others hinder student engagement. A core factor influencing these emotions is instructional communicative behaviour, especially two of its components: immediacy and clarity.

As a result of the sudden shift to online education, due to the Covid-19 pandemic, factors promoting student engagement in online learning gained wider interest than ever. This unexpected change affirmed that numerous methods that effectively facilitated teachers' immediacy in the traditional classroom environment (such as eye contact, body language, larger movements during speech, or adapting teaching methods to the nonverbal feedback received from students), are unavailable or ineffective in the online space. In addition to this fact, several studies report on an increased stress level caused by emotions like frustration, isolation, anxiety, and confusion; thus it can be stated that both teachers and students experience a greater level of anxiety and isolation in online learning.

The ultimate goal of the current research is to support the work of instructors working in higher education with the preparation of video presentations by collecting ideas and answers for a complex question, namely: "What are the features of teacher communication observed in video presentations that trigger emotions promoting student engagement?" A possible way to get closer to the answer is to explore student emotions during watching video presentations and identifying some of the nonverbal signs of these emotions (especially facial expressions, eye movements and head position).

In the course of a preliminary observation, emotions were identified by a facial expression recognition software analysing certain nonverbal behaviour elements. The level of interest and comprehension was measured by self-report, using online rating scales. Findings of the preliminary study and of the literature review suggest that teachers' smile, use of everyday examples, familiar idioms increase students' emotions promoting learning engagement.

Közgazdaságtudományi szekció

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

"Mintagyárak" Magyarországon - az európai gyakorlat hazai tanulságai

GYULAI TAMÁS

Pannon Gazdasági Hálózat Egyesület, Kooperatív Doktori Program

Közgazdaságtudományi szekció

eu-mentor@outlook.hu

Kulcsszavak: digitalizáció, intelligens gyártás, mesterséges intelligencia

Az Ipar 4.0 Nemzeti Technológiai Platform égisze alatt 2019-ben zárult „Ipar 4.0 mintagyárak” projekt az ipar különböző területein digitális, infokommunikációs megoldások alkalmazását és elterjesztését célozta és elsősorban az új üzleti módszerekre, technológiákra és képzésekre, valamint a kutatás-fejlesztésre fókuszált. Az eredeti cél az volt, hogy az ipar digitális átalakulásaira történő felkészülés jegyében hozzák létre ezeket a "mintagyárakat", ahol a kkv-k nagyobb arányban vehetnek részt a multinacionális cégek magasabb hozzáadott értékű termékeinek fejlesztésében és gyártásában. Végeredményben pedig olyan minta-helyszínek kerültek kiválasztásra, ahová a kis- és közepes vállalkozások "bemehetnek", megismerik a korszerű ipari internetes alkalmazásokat, digitális tudást és képzést kaphatnak, később pedig - a meghatározott pályázati lehetőségeken keresztül - saját cégüknél is alkalmazhatják ezeket a modern ipari technológiákat.

A gyártástechnológia hazai fejlesztésére konkrét javaslatot fogalmazott meg a Mesterséges Intelligencia Koalíció által készített nemzeti Mesterséges Intelligencia Stratégia, ezért a mintagyárak kezdeményezés további folytatása már ennek alapján történhet meg 2021 második felében. Tovább fogja segíteni ezt a folyamatot a digitális innovációs központok (Digital Innovation Hub) európai hálózata, amely 2022-től kezdi meg működését az Európai Unió mindegyik tagországában. Ez az új hálózat tovább bővíti a már működő hazai mintagyárak elérhetőségét a vállalkozások számára, illetve újabb mintagyárak megvalósítása is tervezhető. Az európai gyártás modernizálását az Európai Unió iparfejlesztési stratégiája is támogatja a versenyképesség érdekében, így ezzel a céllal indult el az „Advanced Technologies for Industry” projekt, amely a technológiai trendek és naprakész információk elemzése révén nyújt segítségek az európai ipar szereplőinek.

Előadásomban ezért bemutatom a Mesterséges Intelligencia Koalíció Ipar4.0 munkacsoportjának keretében elkészült szakmai javaslatot a intelligens gyártás fejlesztésére, illetve elemzem annak a lehetőségeit, hogy az iparfejlesztés európai eszközei hogyan kapcsolhatók össze a mesterséges intelligencia használatának növelésével. Rávilágítok arra, is, hogy ehhez hogyan tudnak hozzájárulni a mintagyárak, mint európai fejlesztési eszköz és milyen üzleti modell keretében tudnak ehhez kapcsolódni az európai hálózatba szerveződő digitális innovációs központok. Előadásom végén ismertetek ehhez kapcsolódóan néhány konkrét javaslatot a hazai innovációs ökoszisztéma hatékonyságának növelésére az Európai Unió fejlesztési forrásaira támaszkodva.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

2007-2008-as pénzügyi válság és a 2020-2021-es covid-19 járvány okozta krízis helyzet kezelésének összehasonlítása Magyarország viszonylatában – különös tekintettel a monetáris politikai aspektusokra

ARADI CSABA

Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola

Közgazdaságtudományi szekció

aradicsa@gmail.com

Kulcsszavak: pénzügyi válság; bankrendszer; monetáris politika; hitelezési dinamika, növekedés

2020-ban a covid-19 nevű új vírustörzs okozta válság helyzet váratlanul érte a világgazdaságot. A gazdaságoknak az egészségügyi krízis helyzet következtében önként kellett magukat korlátozni, nem volt másként ez Magyarországon esetében sem. A járvány okozta megváltozott élethelyzet a társadalom minden szereplőjét nagy kihívások elé állítja. Ebben a helyzetben nagy szerep hárul az adott nemzetgazdaságok gazdaságpolitikájára, hogy a krízis helyzet alatt megfelelő döntések révén életben tudják tartani a gazdaságot, illetve készülve a jövőre, proaktív jellegű intézkedéseket léptessenek érvénybe az „újraindulás” megkönnyítése érdekében. Jelenleg a közgazdasági diskurzusok egyik központi kérdése a kormányzati teljesítmény megítélése a válságkezelést illetően. Az elmúlt egy évben számos intézkedést hozott meg a magyar gazdaságpolitika, hogy megpróbálja stabilizálni a gazdasági helyzetet, illetve minimalizálni a társadalmi szinten jelentkező károkat. Az válságkezelés első időszakának rövidtávú eredményei már rendelkezésünkre állnak, következőképp értékelhetők is. Ezt viszont mindenképp érdemes térben és időben kitekintve megtenni. Ugyan a 2007-2008-as pénzügyi válság más gazdasági pozícióban érte el magyar gazdaságot, de a döntéshozók arra adott válaszai alapján fontos következtetéseket lehet levonni a kormányzati teljesítményt illetően összehasonlító jelleggel a jelenlegi helyzet tekintetében is.

Előadásomban összefoglalom az eddig rendelkezésre álló adatok alapján a 2020-2021-es krízishelyzetre adott válaszokat a magyar gazdaságpolitika részéről, illetőleg összehasonlítom azt a 2007-2008-as pénzügyi válság következményeként meglépett akkori kormányzati intézkedésekkel, kitérve részletesebben a monetáris politikai aspektusokra is. Célom, hogy a két krízishelyzet gyakorlati, gazdasági tapasztalatait rendszerezem, majd ennek eredményeképp tudományosan is megalapozott képet tudjak alkotni a kormányzati teljesítmény tekintetében.

A digitalizáció hatása a cégek humánerőforrás bázisára és versenyképességére

DIÓSSY KITTI

Budapesti Corvinus Egyetem, Vállalkozásfejlesztési Intézet

Közgazdaságtudományi szekció

kitti.diossy@uni-corvinus.hu

Kulcsszavak: digitalizáció, versenyképesség, humánerőforrás, stratégia, vállalati vezetés

Napjaink egyik fő kérdése, ami foglalkoztatja az embereket, az a negyedik ipari forradalom és hatásai. Ez teljesen felforgatja a vállalatok világát, a HR-t és a gép-ember együttműködését. A legújabb ipari forradalom - Ipar 4.0 - fő eszméje az üzemi folyamatok teljes digitalizációja. Az új ipari forradalom megjelenését a globalizáció hívta életre. A vevői preferenciák és a fogyasztói magatartás megváltoztak. Nagyobb fokú automatizálást, digitalizációt jelent, ami azt eredményezi, hogy sok esetben az emberi munkát kiszorítja a robot a termelésből. Ez felveti azt a kérdést, hogy melyik erőforrás a fontosabb, és milyen módon aknázható ki hatékonyabban? Ezt minden vállalatnak meg kell fontolnia a versenyképességük fenntartása érdekében. Egyelőre nincs egy konzisztens scenárió arra vonatkozóan, hogy milyen cselekvési tervet kellene végrehajtania egy-egy cégnek az eredményesség érdekében. A produktív termeléshez elengedhetetlen a gépi és emberi munka hatékony együttműködése. Vállalati szinten az Ipar 4.0 sikeres bevezetéséhez és hatásainak maximalizálásához nélkülözhetetlen a vállalati digitális stratégia megalkotása.

Önmagában az ipar 4.0 több kérdést vet fel számunkra.

- (1) Hogyan változik meg a munkaerőpiac?
- (2) Hol mutatkozik meg a digitalizáció hozzáadott értéke?
- (3) Hogyan lehet egy vállalat hosszútávon versenyképes?

Ezekre a kérdésekre egyre több kutató keresi a választ, többek között egy 2013-as kutatás a pozíciók átalakulásáról számol be az Amerikai Egyesült Államokban. Magasabb a kockázat az alacsonyan képesített munkaerőnek, valamint az alacsonyan fizető munkák tekintetében, mint a magasán képzettek körében.

Azt szeretném vizsgálni, hogy milyen hatással lesz a digitalizáció az emberi munkára; hogy a cégek digitalizációra irányuló stratégiája hogyan befolyásolja a HR-t. Tehát, ki a felelős a stratégia kialakításáért és megvalósításáért. (Mennyire fektetnek ebbe energiát.) A vezetőség mennyire járja körbe a digitalizáció nyújtotta lehetőségeket, mennyire alkalmazkodik a veszélyekhez és áll készen a változásokra, akár szervezeti szinten. Mindez hogyan megvalósítható az erőforrásaiból. Ezen cégek HR stratégiája mennyire sikeres. Milyen mértékben áll készen a versenyképes szervezeti kultúra kialakításához, hogyan változott a munkaerőhiány a vállalat számára lényeges szakterületeken és milyen módon próbálják kezelni a munkaerőhiányt. Mindamellet, azt vizsgálnám, hogy a digitalizáció beolvasztása előnyösen befolyásolja-e a KKV-k működését és versenyképességüket. A szervezet mennyire van tisztában a digitalizáció fontosságával és mennyire alkalmazza ezt a gyakorlatban. Mindazáltal milyen változásokat várnak ettől.

Ezen eredményeket pedig minden ebben a szektorban működő vállalatnak meg kellene fontolnia a versenyképességük fenntartása érdekében.

A döntéstámogatás szükségessége a társadalmi innovációk területén

METSZÖSY GABRIELLA

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Vezetéstudományi Intézet

Közgazdaságtudományi szekció

szvmg@uni-miskolc.hu

Kulcsszavak: társadalmi innováció, döntéstámogatás

A cikk célja vizsgálni a társadalmi innováció folyamatában szerepet játszó főbb tényezőket és a kapcsolódó döntések során alkalmazható támogató eszközöket. A társadalmi innováció folyamatához kapcsolódó tényezők, eszközök vizsgálatához az input-transzformáció-output modell ad keretet, így ezen szemlélet mentén kerülnek bemutatásra a lehetséges támogató eszközök.

A társadalom és a kapcsolódó problémák komplexitása a kor és a fejlődés előrehaladtával egyre növekszik, teret adva az eddig háttérbe szoruló problémák erőteljes kiemelkedésének. A hagyományos megoldások már nem tudnak megfelelő választ adni a társadalom egyes részeit érintő kérdésekre, így új szemléletforma kialakítására és látókörbővítésre van szükség. A társadalmi innováció által feltárt lehetőségek elemzése segítséget nyújthat olyan megoldási javaslatok kidolgozásában, melyek a társadalom jóllétének növelése által segítik a társadalmi haladás megvalósulását. A társadalom érdekében végzett tevékenységek több szinten jelen vannak – mikro, mezo, makro -, azonban más-más cselekvési változat mutatkozik a profitorientált és a nonprofit szektor részéről történő közbeavatkozások során. Mindemellett egyének és kisebb közösségek is megjelennek az innovátor szerepében, valamint önkormányzatok és hivatalos szervezetek, akik a társadalom mellett az egyén jóllétének növelését is célozzák. A társadalmi innovációhoz kapcsolódó akciók gyakorta konkrét területen megjelenő problémához kapcsolódnak, azonban több esetben a megvalósított akció kiterjeszthető és más-más területeken is előrelépést eredményezhet. Emiatt fontos a megvalósított társadalmi innovációs akciók vizsgálata és a jó gyakorlatok közösségi tudatba emelése és implementálásának elősegítése, melyhez elengedhetetlen a megvalósításhoz kapcsolódó tényezők vizsgálata és a folyamat során a kapcsolódó variációk, lehetséges döntési irányok meghatározása.

Célom azonosítani a döntések megjelenési formáját és szintjét a tényezők feltárása és a megvalósítási folyamat során, ügyelve a szignifikáns változók jelenlétére is.

A fogyasztói magatartástrendek vizsgálata a hazai okos bútorok piacán

HORVÁTHNÉ KOCSIS HENRIETTA

Közgazdaságtudományi szekció

henrietta.9791@gmail.com

Kulcsszavak: bútorvásárlás, magatartástrend, okosbútorok

Kutatásom fő célkitűzése a magyar bútoripari ágazat szereplőinek versenyképesebbé tétele. Célom elérését oly módon tervezem, hogy egyrészt feltérképezem azokat a hazai faipari szereplőket, akik okosbútorok gyártásával, forgalmazásával vagy értékesítésével foglalkoznak, másrészt megvizsgálom a fogyasztói döntéseket befolyásoló tényezőket a modernizált bútorvásárlási szokások aspektusából, figyelembe véve a Covid19 hatásait is a megváltozott piacra.

A magyarországi KKV-k gyakran vannak versenyhátrányban a multinacionális bútoripari szereplőkkel szemben, mivel korlátozottak az anyagi lehetőségeik illetve nem rendelkeznek a kutatás-fejlesztéshez szükséges erőforrásokkal. Az előbb felsoroltak okán a magyar bútoripari kis- és középvállalkozások versenyképességnek javításán túl a piaci helyzetének javítása is kutatásom elsődleges céljai között szerepel.

A nemzetközi piac vizsgálata során szerzett tapasztalatok hazai bútoripari alkalmazásának lehetőségeit vizsgálom meg a fogyasztói elvárások és preferenciák figyelembe vételével. Eddigi tapasztalataim, kutatásaim alapján az okos technológia a bútoriparban is egyre inkább teret hódít, bár hazánkban még csak kis mértékben találkozhatunk automatizált, elektronikusan vezérelt vagy multifunkciós okosbútorokkal.

A vásárlói igények, szokások felmérése mellett a nemzetközi trendeket is megvizsgálom, és az így kapott eredményeket egy fejlesztési stratégia formájában az érintett vállalkozások rendelkezésére bocsájtom.

A hazai bútoripari ágazati KKV- szektort szándékozom tehát segíteni a kutatás eredményeivel a minél magasabb profit és minél nagyobb piaci részesedés elérésében, hiszen nem elég egy versenyképes ötlet, azt profitábilissá is kell tenni.

Egy olyan üzleti stratégián dolgozom, mely a hazai kis- és középvállalkozások számára rávilágít, hogy milyen innovációkat, fejlesztési lehetőségeket és üzletei modelleket lenne érdemes alkalmazniuk a modern, okosbútorok piacán.

A kutatás tárgyának újszerűsége és a bútoripari digitalizáció rövid múltja miatt a primer kutatásból származó információk prioritást élveznek a szekunder adatgyűjtéssel szemben, mivel még meglehetősen csekély mértékben áll rendelkezésre szakirodalmi háttér az okos bútorokról illetve a faipari digitalizáció területéről.

A primer adatgyűjtés során online kérdőíves felmérést végzek a potenciális vásárlók körében, valamint kvantitatív jellegű mélyinterjúkat készítek több hazai cég vezetőjével, mely által jobban megismerhető lesz a magyar fa- és bútoripar piaci helyzete.

A szekunder kutatás során feldolgozom és értékelem a hazai valamint a nemzetközi kutatások eredményeit illetve a szakmai konferenciákon ismertetett trendeket, innovációkat. A már folyamatban lévő szekunder adatgyűjtés keretében kívánom elvégezni a fellelhető hazai és a nemzetközi szakirodalmak összegyűjtését, feldolgozását, szintézisét.

A Humán controlling, mint új építőelem megjelenése a vállalatoknál

BARNA ZSOLT, VAJDA GÁBOR

Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem, Gazdaság- és Regionális Tudományi Doktori Iskola
Közgazdaságtudományi szekció

zsbarna007@gmail.com

Kulcsszavak: Human controlling

Hasonlóan, más szakterületekhez, a controlling a múlt század elejétől számított megjelenését követően jelentős változáson ment keresztül. Ez különösen igaz az elmúlt 20-30 esztendőre.

A százévnnyi tudományterületi fejlődés birtokában az alkalmazási terület igen széles, hiszen magában foglalja a pénzügyi, a termelési és gyártási, valamint a kereskedelmi és értékesítési szakterületeket is. A pénzügyi számvitel esetében a költségek és teljesítmények tervezése, elszámolása az alapfeladat, amelyet a vezetői számvitel, mint a menedzsment folyamatosan növekvő információigényét kielégítő terület fog össze. Az operatív működést szem előtt tartva az egyre növekvő és diverzifikálódó vállalatok esetében a controlling kiterjedt a stratégiai vezetés szintjére is. Itt akár idézhetnénk is a német vagy angolszász megközelítés lényegét, hogy milyen szervezeti formában és milyen koncepció mentén van jelen a controlling egy gazdálkodó szervezet életében, de egy dolog tény: Ezen az eszközrendszeren keresztül szeretnénk szinte minden kérdésre választ kapni a mai kor felsővezetői, legyen az a tervezési vagy ellenőrzési fázis.

Tekintettel arra, hogy a cégvezetés információs igénye egyre nő és egyre összetettebb kérdésekre keres válaszokat és megoldásokat, a főtevékenység vizsgálatán túl megjelenik a szervezet operatív működését segítő területek, mint a humán terület controlling igénye is.

Itt egyidejűleg megjelenik az operatív humán controlling, mely a gazdasági, terv-tény helyzete, költségszámítások alapján ad riportot, illetve a stratégiai humán controlling, mely az audit, a benchmarking, a humántőke érték és portfólió kapcsán szolgáltat adatot a döntésekhez.

Bármely szakterület kapcsán vizsgáljuk a controlling tevékenységet, láthatjuk, hogy a tervezési fázisban már összetett feladatról beszélünk.

Stratégiai tervezés már maga a gondolatébresztés, orientálás, ennek koordinálása, nyomon követése, majd az értékelést követően a javaslattevél.

Az operatív tervezés területén az irányadás alapján, a feltételek ellenőrzését követően hasonló az út, vagyis koordinálás, nyomon követés, értékelés, majd eltéréselemzését követően történik a javaslattevél.

Ezt látva, elmondható, hogy a controlling koncepció megfelelő értelmezése nem a tevőleges tervezési feladatok átvételét, hanem sokkal inkább azok kialakítását befolyásoló, orientáló, koordináló és nyomon követő közreműködését jelenti.

Ennek az innovatív, alkalmazkodó vállalatnak elengedhetetlen építőeleme az informatika, mely biztosítja a vezetés információs igényének kielégítését (VIR), a döntés előkészítő, döntést támogató információrendszer létrehozásával, kiemelve a terv- tény-összehasonlításra épülő ellenőrzési rendszer kialakítását ahol az ellenőrzés-segítő (és nem szankcionáló) jelleg dominál. Ezen trend alapján kijelenthető, hogy minden tervezhető és mérhető, a vállalat összeredményéhez hozzájáruló szakterület szerepe felértékelődik, mind a rövid távú operatív, mind a stratégiai döntések terén.

A kutatástámogatási programok szerepe a ZalaZone tesztpályán zajló autonóm járművek fejlesztésében

RIGÓ-DITZENDY ORSOLYA

Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal Tudományos és Nemzetközi Elnökhelyettesi Kabinet

Közgazdaságtudományi szekció

rigoditzendy.o@gmail.com

Kulcsszavak: ZalaZone, kutatástámogatási programok, autonóm járműfejlesztés, együttműködések

Kutatásomban a nemzetközi viszonylatban is egyedülálló, önvezető járművek tesztelésére alkalmas technológiai infrastruktúra, a zalaegerszegi tesztpálya (ZalaZone) hazai felsőoktatási szférában megvalósuló együttműködéseit, valamint a nemzetközi térben való lehetséges elhelyezkedését vizsgáltam. Három olyan magyar felsőoktatási intézményt, így a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemet, a veszprémi Pannon Egyetemet és a győri Széchenyi István Egyetemet találtam, melyek saját autonóm járműfejlesztéssel kapcsolatos kutatásaikban a ZalaZone-nal működnek együtt egy államilag támogatott program keretei között. Kutatásomban ezeket az együttműködéseket vizsgáltam meg, különös tekintettel arra, hogy a hazai kutatástámogatási programok ezekben az együttműködésekben milyen szerepet töltenek be. Kutatásom során interjúk módszerrel a négy intézmény képviselőit kerestem fel, s az általuk elmondottak alapján rekonstruáltam azt, hogyan értékelik a felsőoktatás egyes képviselői – intézményvezetők, kutatók – ezeket az együttműködéseket.

Fő következtetéseim:

1. ZalaZone szerepe a K+F-ben: Interjúalanyaim szerint a ZalaZone olyan infrastruktúra, mely regionális szinten is komoly vonzerővel bír mind az ipari szereplők, mind pedig a külföldi kutatók számára. Hozzásegíti az egyetemeket a hálózatépítéshez.
2. Közös munka a mindennapokban: Szoros együttműködés zajlik a szereplők között. A jelenséget a hálózatelméletből ismert fogalom, hogy az úgynevezett „kisvilág” ragadja meg a leginkább.
3. Kutatói hálózatépítés, beágyazottság: Ebben a tekintetben kettéválk a hálózatépítés iránya: míg a BME Járműtechnológiai Tanszéke elsődleges célként tűzte ki a Horizont Europe szintű kutatási konzorciumokhoz való csatlakozást, addig a két kisebb egyetem ugyan nyitott a külföldi kutatókkal való együttműködésre, de a nemzetközi jelenlétet inkább az ipari szereplők felől várja.
4. Tudomány és ipar kölcsönhatása: Az interjúalanyok szerint az ipar jelentős hatással van a tudományra, mert az ipari szereplő tudja képviselni a társadalmi igényeket. A tudománynak szerintük a KFI folyamatokban emiatt elsősorban támogató szerepe van, az alapkutatások témáit és irányait is az alkalmazott kutatásoknak szükséges alárendelni a területen (legalábbis Magyarországon).
5. Az intézménykiválósági programok szerepe az együttműködésekben: Az interjúalanyok arról számoltak be, hogy a pályázatnak van egyfajta katalizátor-jellege, ami elősegíti a kutatói hálózatépítést, a meglévő kutatási irányoknak a további erősítését is. Az egyik interjúalany

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

szerint egy olyan biztonságot ad, melyre építve az egyetem szélesebb kutatási portfóliót is kialakíthat magának.

6. Az intézménykiválósági programok szépséghibája, az időhorizont: A támogatási időszak hossza pont azoknak a folyamatoknak egyfajta gátja, melyek a hálózatépítés irányába mutatnak: az egy-két éves megvalósítási időszakok nem elegendőek ahhoz, hogy komolyabb humán-erőforrás építésbe tudjanak kezdeni.

7. A ZalaZone-nal kapcsolatos jövőkép: A ZalaZone célja, hogy regionális szinten olyan magas minőségű infrastrukturális hátteret, széles körű szolgáltatási portfóliót jelentsen a kutatók és a K+F szféra számára, mely képes vonzani külföldi kutatókat, nemzetközi kutatócsoportokat is.

A magyar családtámogatási program részeredményei és a hazai termékenység változása a globális folyamatok tükrében

DRABANCZ ÁRON

Budapesti Corvinus Egyetem, Mikroökonómia

Közgazdaságtudományi szekció

aron.drabancz@gmail.com

Kulcsszavak: népességnövekedés, családtámogatási programok, teljes termékenységi arányszám

A globális népesség éves növekedési üteme az elmúlt ötven évben nagyjából a felére csökkent. A csökkenés egyik fő oka a gazdasági fejlettséggel párhuzamosan mérséklődő teljes termékenységi arányszám mind a fejlődő, mind a fejlett országokban. A csökkenő gyermekvállalási arány a társadalom fokozódó elöregedéséhez, illetve sok esetben a népesség kontrakciójához is vezet, mely folyamat egy adott ország gazdasági és társadalmi helyzetét nagymértékben meghatározza. A probléma lassan az egész világon jelen van, a fejlődő országok szempontjából kifejezetten kockázatos, hogy az elöregedés felerősödése a relatíve magas gazdasági fejlettség elérése előtt bekövetkezhet. Tanulmányomban a globális folyamatok szemszögéből mutatom be a Magyarországon 2015-től fokozatosan bevezetett állami családtámogatási programokat – elsősorban a Családi Otthonteremtési Program, illetve a Babaváró Hitel struktúráját –, és elemzem a programok eddigi hatásait a teljes termékenységi arányszám alakulására. Egyszerű számítással próbálom meg többféleképpen megbecsülni, hogy a magyar teljes termékenységi arányszám miként alakult volna a támogatások bevezetése nélkül és ezáltal rövid távon a programok miatt mennyivel több gyermek születhetett meg. Az eredményeket Európai Unió, illetve visegrádi országok irányából is bemutatom, illetve összevetem. Részeredményeim alapján a programok növelték a nők gyermekvállalási szándékát, azonban a kellő mértékű népesedési fordulat egyelőre elmaradt Magyarországon, a gyermekvállalási arány még mindig jelentősen alatta marad a reprodukcióhoz szükséges szintnek. A koronavírus-járvány hatására pedig megkérdőjeleződhetnek az eddig elért eredmények, a pandémia okozta egészségügyi és gazdasági bizonytalanságok miatt az elmúlt hónapokban a nők gyermekvállalási hajlandósága, valamint a teljes termékenységi arányszám csökkenése volt megfigyelhető.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-3-II kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

A magyar fedezetlen bankközi piac vizsgálata a koronavírus járvány előtt és után

BODNÁR ÁKOS ZSOLT

Budapesti Corvinus Egyetem, Befektetések és Vállalati Pénzügyek Tanszék

Közgazdaságtudományi szekció

akoszolt.bodnar@uni-corvinus.hu

Kulcsszavak: Pénzügyi piacok, Pénzügyi hálózat, Pénzügyi közvetítő rendszer, Bankközi hitelezés

A magyar fedezetlen bankközi forintpiac szerkezetének és hálózatának időbeli alakulását vizsgáltam a koronavírus megjelenése előtti 2019. év és a koronavírus megjelenését követő 2020. év vonatkozásában. Bemutatásra kerül a piac általános jellemzők, mint a forgalom és a kamatláb, továbbá az alapvető hálózati és szerkezeti jellemzők alapján. Megállapítható, hogy a koronavírus járványt követően a fedezetlen bankközi forgalom közel harminc százalékkal megemelkedett, amely összefüggésbe hozható a jegybank likviditást bővítő intézkedéseivel. A napi forgalommal súlyozott kamatban május végén egy ugrás volt tapasztalható, illetve a 2020. év hátralévő részében magasabb szint és volatilitás volt rá jellemző összevetve azt a 2019 évivel. A Lehmann csőddel összevetve azt tapasztaltam, hogy a fedezetlen bankközi piac sokkellenálló képessége kedvezőbb volt 2020-ban. A hitelt felvevők oldalán jelen események hatására is tapasztalható volt némi koncentráció emelkedés, de messze nem olyan mértékű, mint a korábbi Lehmann csődöt követő válság idején. Azonban az is látszik, hogy a piac polarizáltsága erősödött, amit több kisebb likviditást kihelyező és kevés jelentős méretű likviditást felvevő banki szereplő jellemez. Ez az erős polarizáltság a megemelkedett likviditás ellenére részben okozhatta a kamatok magasabb szintjét és volatilitását. A pénzügyi piacok hálózati struktúrájának jellemzői és az adott piac likviditása szoros összefüggést mutat, vagyis a hálózat struktúrája, illetve a szereplők hálózaton belüli szerepe nagyban befolyásolhatja a likviditás eloszlását. Ezt a szabályozói követelmények miatt a fedezetlen piacon különösen erősen befolyásolhatják a bankok közötti limitek, amelyek érdemben képesek a likviditás eloszlásának homogén torzítására. Ennek eredményeként a likviditás nem képes végig folyni a rendszeren, amely normál piaci körülmények között is hozzájárulhat ahhoz, hogy volatilisebben alakuljanak a jegyzések: szűk likviditási helyzetben megugró bankközi hozamokat, a likviditás bővülés esetén korrekciók követnek. A bankok és a piac ellenállóképességét megítélésem szerint az elmúlt évek kiemelkedő banki profitabilitása és tőkeszerkezete, illetve a monetáris politika támogatta.

A marketing stratégia hatása a logisztikai döntésekre és a JIT rendszer bevezetésére

SÓS ESZTER

Széchenyi István Egyetem, Logisztikai és Szállítmányozási Tanszék

Közgazdaságtudományi szekció

sos.eszter.phd@gmail.com

Kulcsszavak: Logisztika, marketing stratégia, Just In Time (JIT), Quality Function Deployment (QFD)

Napjainkban előtérbe került a vevői elvárásoknak való minél magasabb szinten történő megfelelés és ez által egyre nagyobb teret nyert marketing.

A logisztikai szolgáltatások hatékonysága a vevőkiszolgálás színvonalán keresztül érezteti hatását, hiszen a felhasználó részére a termék a hozzájáró szolgáltatásokkal együtt kerül értékesítésre. Ezért a vállalati stratégiák kialakításakor marketing-logisztikai stratégia meghatározása szükséges, ugyanis a vevőkiszolgálás egy megfelelően kiépített logisztikai rendszert igényel. Kialakításával elkerülhető, hogy a marketing koncepció eltorzítsa a logisztikai döntéseket és olyan rendszer kerüljön bevezetésre, amire a vállalat logisztikai környezete még nem készült fel.

Emiatt fontos, hogy a logisztikai koncepció már akkor elkészüljön, amikor a termékhez kapcsolódó marketing ütemterv és stratégia meghatározásra kerül.

A megnövekedett vevői elvárások érdekében a vállalatok előszeretettel alkalmazzák a Just In Time (JIT) rendszert, ami a készletezési költségek fokozatos csökkenésével jár, alacsonyabb lekötött tőkét jelent vállalatnak, azonban növeli a környezet terhelését, mivel egyre kisebb mennyiségű áru mozgatása történik, egyre rövidebb határidővel, emiatt gyakoribb beszállításokkal.

Cikkemben elemzem a marketing és a logisztika egymásra gyakorolt hatását, valamint a JIT rendszer bevezetéséhez szükséges logisztikai környezetet. Vizsgálatomhoz a Quality Function Deployment (QFD) technika mátrixát alkalmazom. Használatával kiértékelhetők a vevő által támasztott igények a JIT rendszer tekintetében, ezáltal egyértelműsíthető az adott termék bevezetésénél alkalmazható logisztikai stratégia.

A relevancia vizsgálat folyamán azt elemzem, hogy a felsorolt, már korábban megismert elvárások és a különböző részfolyamatok milyen hatással vannak egymásra.

Az ismertetett módszer segítségével kiértékelhetők a vevő által támasztott – termékkel és logisztikai szolgáltatásokkal kapcsolatos - igények a JIT rendszer tekintetében.

A kapcsolatmátrix kiértékelése után egyértelműen eldönthető a Just In Time rendszer alkalmazhatósága az adott vállalat tekintetében. Amennyiben a jelenlegi feltételek nem elégségesek a JIT bevezetésére, abban az esetben az elemzés rámutat a logisztikai környezet hiányosságaira is, ezzel támogatva a logisztikai stratégiák tervezését.

A model of the EU's ambitions for broadcasters

HORVÁTH DIÁNA, BAKÓ BARNA

Corvinus University of Budapest, Institute of Economics

Közgazdaságtudományi szekció

diana.horvath@stud.uni-corvinus.hu

Kulcsszavak: two-sided markets, regulation, mixed duopoly

There are several strategies for a state to regulate markets. It can choose to levy a tax, introduce price regulation, or create/purchase a company in a particular market. In this paper, the impact of the latter intervention is examined in the context of two-sided markets. To this day in the economic literature, different results have been obtained for these markets, both in terms of the need for regulation and its best way. In the paper, we present a Hotelling model to examine the impact of the competition between a public company and a private platform on the decision of the pricing and product differentiation. The justification can be given by the efforts in the European Commission to ensure that public service broadcasters do not cover their operations from the revenue of advertising. This intervention would exclude the advertiser side from the public platform, and as a result of this, the state-owned company would cease to be a platform and would compete with the private platform as a traditional firm. The results show that, in this case, the location decision of either service provider is not influenced by the location chosen by the other: that is, their decision to differentiate the product is not influenced by the competitor's decision. Because advertisers can only interact with viewers on the platform, the private company sets a positive price because it has a monopolistic power over the viewers that join it. On the other hand, it imposes a low price on viewers to attract as many of them as possible and thus increase its ability to generate a profit on the other side's players. In addition, the stronger the network effect viewers generate on the advertiser side, the lower the price they have to pay to join. This is a common pricing strategy in the case of two-sided markets. Furthermore, it was illustrated that although product differentiation is not affected by competition between the two companies on the viewer side, it does reduce the price charged to viewers. Overall, however, with the abolition of the state platform, the strategy of regulation of entry loses its strength in two-sided markets. So, if the state wants to take action against a private platform to represent the interests of consumers, it either uses other tools of regulation (taxation, price regulation, competition law) or creates a public platform in the given market that forces the private company to compete.

A páciens anyagi lehetőségeinek hatása a gyógyszeres adherenciára - a szolgáltatásmarketing nézőpontja

KUN ZSUZSANNA

Budapesti Corvinus Egyetem, Marketing Intézet

Közgazdaságtudományi szekció

zsuzsanna.kun@uni-corvinus.hu

Kulcsszavak: adherencia, szolgáltatásmarketing, egészségügy

Az egészségügyi szolgáltatások sikerének fontos eleme, hogy az orvos-beteg együttműködés során a páciens betartja-e a számára előírt egészségügyi előírásokat, azaz mennyire viselkedik adherens módon. A kezelési előírások követése hosszú távon még inkább kritikus, így az időtényező miatt a krónikus betegek ellátása során kulcsfontosságú a páciens együttműködésének megtartása. A kezeléstől való eltérés számos tényezőtől fakadhat, hiszen akár szándékosan (lázadás a diéta ellen, gyógyszerellenesség, a kezelési előírások elutasítása stb.) akár nem szándékosan is (feledékenység, életkori sajátosságok, a háztartás költségvetési hiánya stb.) viselkedhetnek nonadherens módon a páciensek.

Az egészségügyi szakirodalom foglalkozik a legjelentősebb volumenben a páciensek adherens viselkedésének megértésével. A méréseik során használt kvantitatív skálák így elsősorban a cselekvési korlátokat, a kezeléssel kapcsolatos hiedelmeket és percepciókat vizsgálják. Ezzel szemben nem, vagy csak érintőlegesen foglalkoznak az adherencia anyagi dimenziójával, mely az irodalmi feltárás szerint azonban jelentős komponense az adherens viselkedésnek.

A szolgáltatásmarketing szemszögéből olyan kezelési tervet kell összeállítani a gyógyító szakembereknek, melyet a beteg be akar és be is képes tartani. Ezért nem feledkezhetünk meg a pénzügyi dimenzióról sem, mivel a páciensek anyagi korlátai befolyásolhatják a gyógyító szolgáltatás eredményét.

Kutatásunk a nemzetközi szakirodalomban egyetlen anyagi összetevőkre fókuszáló gyógyszer adherencia skálát tárt fel. Ezt a kvantitatív eszközt vizsgáltuk online kérdőíves adatfelvétel során Magyarországon. A kutatás célcsoportja egy 30 évesnél idősebb, 1000 fős minta volt, amelyből 482 válaszadót érintett valamilyen krónikus betegség. Esszénk összefoglalja a skála legfontosabb eredményeit és megvizsgálja összefüggéseit a demográfiai és egészségügyi tényezők mentén.

A pénzügyi intézmények és pénzpiacok éghajlatváltozással kapcsolatos attitűdje és ennek vállalati működést befolyásoló aspektusai

MÁLITS PÉTER¹, DRABANCZ ÁRON², EL-MEOUCH NEDIM MÁRTON³

¹Budapesti Corvinus Egyetem

²Budapesti Corvinus Egyetem, Mikroökonómia

³Pécsi Tudományegyetem

Közgazdaságtudományi szekció

aron.drabancz@gmail.com

Kulcsszavak: klímaváltozás, pénzügyi intézmények, vállalati működés

A természettudomány álláspontja az éghajlatváltozással kapcsolatban meglehetősen egyértelmű és komor, az emberiség jelenleg nincs azon a gazdasági pályán, amivel a globális felmelegedésből eredő legsúlyosabb következményeket el tudná kerülni. Tanulmányunkban a pénzügyi rendszer meghatározó szereplőin keresztül, mint a központi és kereskedelmi bankok, valamint az intézményi befektetők, vizsgáljuk meg az éghajlatváltozás ellen tett intézkedések működési mechanizmusát. Kutatásunk célja felmérni a tématerület szakirodalmára alapozva a klímaváltozás pénzügyi vonatkozású kockázatait és az említett szereplők témával kapcsolatos attitűdjét, valamint a legfontosabb megfigyelhető trendeket. A klímaváltozás kapcsán a gazdaságot két irányból is kockázatok fenyegetik: egyrészt a klímaváltozáshoz növekvő fizikai kockázatok (pl.: szélsőséges időjárás miatti rossz termés hozam) társulnak, melyek egyre nagyobb társadalmi és gazdasági költségekhez vezetnek, ellenben a túl gyors zöld átmenet a jelenleg létező, kevésbé környezetbarát termékek és vállalatok működését nehezítheti meg érdemben. A felmerülő kockázatok időben való porlasztására a pénzügyi rendszer számos innovatív megoldással állt elő, melyek segíthetik a hatékony átmenet megvalósulását. Tanulmányunkban egy modell felépítésével szemléltetjük a pénzügyi intézmények és a vállalati szféra klímaváltozás specifikus kapcsolatait, részben felmérve, hogy mely változókat, illetve kockázatokat érdemes mérlegelnie egy vállalatnak a befektetéséről való döntéshozatalban. A modellezés eredményeiből előzetesen az a következtetés vonható le, hogy a pénzpiaci szereplők viselkedésében megfigyelhető változások és az éghajlatváltozási kockázatok realizációja együttesen valódi veszélyt jelentenek a piacok által nem fenntarthatónak ítélt vállalatok hosszabb távú működésére, azonban a változó környezethez megfelelően alkalmazkodó szereplők a hatékony zöld átmenet megteremtéséhez érdemben hozzájárulhatnak.

A sikeres társadalmi marketing alapja: Az értékek nyomában

DR. BIHARINÉ KALÁSZDI BEÁTA

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Marketing és Turizmus Intézet

Közgazdaságtudományi szekció

biharine.beata@gmail.com

Kulcsszavak: társadalmi marketing, értékek, értékpreferenciák, hallgatói értékvizsgálat

Doktori kutatási területem a társadalmi marketing területéhez kapcsolódik, melynek egyik fő feladata abban áll, hogy a társadalom tagjainak magatartásváltozását elérje olyan módon, mely végső soron mind a társadalom, mind az egyén számára pozitív változást hoz. Ez a terület multidiszciplináris megközelítést tesz szükségessé, hiszen – azon túl, hogy a társadalmi marketing maga is a marketing egy speciális ága – a magatartás megismerése és kedvező irányba történő befolyásolása során egyéb tudományterületeket is segítségül kell hívnunk (például szociológia, pszichológia).

A releváns szakirodalom vizsgálata során azt tapasztalhatjuk, hogy a magatartásra ható tényezők között az attitűdök mellett az értékek is kiemelt szerephez jutnak, mint a viselkedés determináló tényezői (lásd Rokeach, Schwartz, Campbell). Jelen tanulmány ezért az értékek alaposabb megismerését tűzi ki céljául. A legfontosabb releváns szakirodalmi értelmezések bemutatásán és az értékek társadalmi marketinghez való kapcsolatának megvilágításán túl a tanulmány megismerteti az olvasóval a magyar társadalom értékpreferenciájának sajátosságait, több kutatás eredményeinek összehasonlító elemzésével (például ESS, WVS, Hofstede-dimenziók).

Ugyanakkor ahogyan Schwartz rávilágít, hogy a társadalom különböző csoportjai eltérő értékpreferenciákkal jellemezhetők, így további célul tűztem ki az értékek mélyebb vizsgálatát egy szűkebb célcsoport, az egyetemi hallgatók esetében, mely célcsoport kiemelt relevanciával bír kutatási témám szempontjából. A korábbi ilyen irányú kutatások eredményeinek megismertetése mellett egy saját kvantitatív empirikus vizsgálat bemutatását is tartalmazza a tanulmány, mely a Schwartz-féle értékteszt adaptációjával, a Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Karának, valamint Gépészmérnöki és Informatikai Karának hallgatói körében került lekérdezésre. A Schwartz-féle értékteszt nemzetközileg tesztelt és elfogadott mérési eszköze az értékeknek, ugyanakkor az általam vizsgált szűkebb terület, a hallgatói értékvizsgálatok terén is nemzetközileg gyakran alkalmazott eszköz, így kiváló lehetőséget biztosít arra, hogy saját eredményeimet összevegyem egyéb kutatók eredményeivel.

A társadalmi innovációhoz kapcsolódó döntések jellemzői

METSZÖSY GABRIELLA

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Vezetéstudományi Intézet

Közgazdaságtudományi szekció

szvmg@uni-miskolc.hu

Kulcsszavak: társadalmi innováció, döntéstámogatás

A társadalmi innovációhoz kapcsolódó információk rosszul strukturált halmazt képviselnek az adatok jellegéből adódóan. Az egyedi, főként nominális skálán mérhető, minőségi változókat tartalmazó információk elemzése ezáltal nehezen kezelhetővé válik, az esetek egyedisége szinte lehetetlenné teszi a standardizálást. Ennek megfelelően a társadalmi innovációhoz kapcsolódó adatok összerendezése esetén olyan struktúra kialakítása szükséges, mely kezelni tudja azok változó jellegét. A döntéshozatal során azonban számszerű adatok figyelembevétele is történik, mely kapcsolódik a társadalmi innovációs akció megvalósítási területéhez. Ezáltal a döntések vizsgálata során olyan módszertanok alkalmazása szükséges, melyek az adatok eltérő jellegét és a változók különböző szintjét kezelni képesek. Különböző döntéstámogató technikák alkalmazásával lehetővé válik a társadalmi innováció folyamatában megjelenő döntési pontok vizsgálata és a különböző típusú információk szükségességének értékelése. Ezáltal lehetővé válik egy olyan adattár kialakítása, amely a szükséges input adatokat tartalmazza, és kialakíthatók a vizsgálati változók különböző szempontok mentén, eltérő súlyozási lehetőséggel.

A cikk célja áttekintést nyújtani a döntéstámogatás azon lehetőségeiről, melyek az eltérő típusú adatokat kezelni tudják, képesek a nehezen értelmezhető, kognitív folyamatokat, irracionalitást vizsgálni, mely által a torzítások, heurisztikák, amik a társadalmi innováció jellegéből adódnak, kezelhetővé, elemezhetővé válnak. Az egyén és a társadalom jóllétének növelését célzó társadalmi innovációs akciók vizsgálata során így nem csak a célcsoportra kifejtett hatás, kézzelfogható eredmény, hanem az egyéni tanulási képesség, egyfajta internalizációs folyamat is megvalósul, melynek kialakítása és fenntartása a hosszútávú működtetés alapfeltétele.

A társadalmi vállalkozásokat fejlesztő szervezetek üzleti modelljei

KRÁTKI NOÉMI

Budapesti Corvinus Egyetem, Decision Sciences

Közgazdaságtudományi szekció

noemi.kratki@uni-corvinus.hu

Kulcsszavak: üzleti modell, társadalmi üzleti modell, fejlesztő szervezetek, üzleti fejlesztés

A társadalmi vállalkozások üzleti jellegű működéséről, továbbá a társadalmi vállalkozásokat fejlesztő szervezetek definiálásáról, azok működési folyamatainak menetéről viszonylag kevés publikáció született Magyarországon. Jelenleg a társadalmi vállalkozásokkal kapcsolatos kutatások egy újfajta kérdése, hogy lehet-e a társadalmi vállalkozásokat üzletiesíteni, üzleti szempontból vizsgálni, továbbá hogy a társadalmi vállalkozásokat fejlesztő szervezetek milyen szereppel és felelőséggel bírnak a társadalmi vállalkozások fejlesztését tekintve.

Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa a hazai társadalmi vállalkozásokat üzleti szempontból fejlesztő szervezetek üzleti modelljeinek bizonyos fajtáit. A kutatás során 6 fejlesztő szervezetben dolgozó szakértővel készült el mélyinterjú. A mélyinterjút egy ún. „desk research” kutatás előzött meg a szervezetek alapadataival kapcsolatban, amely magába foglalja a fejlesztő szervezetek különböző kategóriákba való besorolását, működési sajátosságait, fejlesztési folyamataik tulajdonságait, a fejlesztési folyamataik menetének fázisait, a fejlesztésük időtávát és fő célját.

A kutatás során többféle fejlesztő szervezet típusa került feltárássra, továbbá pedig az általuk használt üzleti modell típusok kerültek azonosításra és összehasonlításra. A fejlesztő szervezetek által használt üzleti modellek, mint a fejlesztést szolgáló eszközök egyike jelenik meg. A kutatás eredményeképp, a legtöbb szervezet célja a minél egyszerűbb és könnyebben vázolható, megérthető üzleti modellek használata, amelyek nagyban segítik a hazai társadalmi vállalkozók üzleti készségeinek bővítését. Összességében a társadalmi vállalkozásokat fejlesztő szervezetek munkájának eredménye hozzájárul a társadalmi vállalkozások belső működésének és külső környezetük fejlesztéséhez, melynek kiindulópontja a társadalmi vállalkozó, mint egyén személyre szabott üzleti készségeinek fejlesztése.

A termékélelciklus modellek a körkörös gazdaságban

HEGEDŰS DÁNIEL

Pécsi Tudományegyetem, Kvantitatív Menedzsment Intézet

Közgazdaságtudományi szekció

hegedus.daniel@ktk.pte.hu

Kulcsszavak: Termelés, körkörös gazdaság, servitization, termék élelciklus

Az ipari forradalom a globális gazdaság kialakulásához vezetett, ami egy lineáris fogyasztási modellt kifejlődését eredményezte, ahol az erőforrások kitermelését a fogyasztási javak gyártása követ, amelyeket a fogyasztók megvásárolnak, majd miután elhasználták megszabadulnak tőlük. A fogyasztói társadalom, ami a globális gazdaság alapja az ipari forradalom óta, gazdasági, környezeti és társadalmi veszélyeket hordoz magában a mind jelenlegi mind a jövőbeni generációk számára. A lineáris fogyasztási modell azt eredményezi, hogy mind az erőforrások kinyerése, mint a javak gyártása és az azoktól való megszabadulás nagy mennyiségű hulladékot termel.

Az elmúlt évtizedekben nagy hangsúly került a termelési hulladékok és veszteségek csökkentésére. Az 1900-as évek végéig azonban a hangsúly csupán a gazdaságossági elveken volt, a környezetvédelmi megközelítés háttérbe szorult. A figyelem fókuszában a termelési folyamatok hatékonyságán és a termelésben keletkező veszteségek csökkenésén volt.

A 21. század gazdasága azonban további fejlesztéseket kíván, fenntartható érték a gyártásban azt követeli meg, hogy a 3R (Reduce, Reuse, Recycle) gondolkodásról a 6R megközelítésre térjenek át a gyártó vállalatok (3R+ Recovery, Remanufacturing, Redesign). A 6R megközelítésben már szerepet kapnak a gazdasági, környezeti és társadalmi szempontok is. Ez a megközelítés úgy tekint minden alkatrésze, amit a termékbe beépítenek, mint a következő termékgeneráció alapanyaga. Ez a zárt rendszer megoldást kínál az egyre súlyosabb alapanyag hiányra, továbbá új megközelítést kínál: amit eddig hulladékként kezeltek, az újra felhasználható lehet. Ezeknek a zárt termelési rendszereknek az alapja a körkörös gazdaság, aminek lényege olyan gazdasági és termelési modellek alkalmazása, ami a „hagyományos” gyárt-fogyaszt-kidob hozzáállás helyét az újra hasznosításra és újra felhasználásra helyezi a hangsúlyt. Ehhez szükség van a termékek élelciklusát növelni, illetve a termékekbe beépített alkatrészeknek újra felhasználhatónak kell lenniük, amelyet már a tervezés fázisában figyelembe kell venni. A körkörös gazdasági modellek alkalmazása esetén a vállalat a hangsúlyt nem feltétlenül a termékek eladására helyezi, sokkal inkább a termékhez kapcsolódó szolgáltatásokra, ami azt jelenti, hogy a körkörös gazdaság és szolgáltatók egymást erősítő folyamat. A körkörös gazdasági modellek alkalmazása azt feltételezi, hogy a vállalatoknak új termelési és értékesítési folyamatokat kell kialakítaniuk. A tanulmány célja megvizsgálni és bemutatni a releváns termékélelciklus modelleket és azok felhasználásainak lehetőségeit a körkörös gazdaság kialakításában. Ehhez szükség van az eddigi termelési és értékesítési modellek megismerésére, illetve a termékélelciklus modellek bemutatására. Ezek megfelelő alkalmazása elősegítheti, hogy a vállalatok vezetői jobban megértsék a körkörös gazdaság megvalósításában rejlő lehetőségeket.

A kutatás az Innovációs és Technológiai Minisztérium Tématerületi Kiválósági Program 2020 – Intézményi Kiválósági Alprogramja finanszírozta, a Pécsi Tudományegyetem 4. – A hazai

vállalatok szerepének növelése a nemzet újra iparosításában – tématerületi program támogatásában valósult meg.

An overview of entrepreneurship in a global context

ALMHAMAD GAFAR

Debrecen University, Institute of Management and Organization Sciences

Közgazdaságtudományi szekció

Jaafar.harb93@gmail.com

Kulcsszavak: Social entrepreneurship, digital entrepreneurship, SMEs, OECD, UNSDGs

Entrepreneurship has had an indecisive role due to its effects in enhancing life standards for usual people, exploiting opportunities in undiscovered areas, improving sustainability in all fields and encouraging the process of innovating. In this sense, entrepreneurship plays an important role in achieving the Sustainable Development Goals of United Nations (UNSDGs-2030). The main goal of this research is to track changes in the entrepreneurship sector (new enterprise creations) from global point of view. Data were collected from Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) (<http://www.oecd.org/>). The Mann-Kendall Trend Test (M-K) and Sen's slope estimator were applied to determine changes in the studied time series for each country. Results showed that Argentina, Australia, Austria, Belgium, Brazil, Chile, Colombia, Czech Republic, Denmark Estonia, France, India, Indonesia, Korea, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Norway, Peru, Portugal, Romania, Slovak Republic, Slovenia, South Africa, Sweden, Switzerland, United Kingdom, and Viet Nam have a positive significant enterprise creation. While Canada, Finland, New Zealand, Spain, Turkey, and United States has a positive but non-significant one. However, Germany, Italy, Japan, Netherlands, and Russian Federation showed negative but nonsignificant enterprise creations. Interestingly, a positive significant correlation ($r=0.45$, $p<0.05$) was detected between the emerging of enterprises and the Gross domestic product (GDP). All in all, the output of this research provides an overview about the global emergence of entrepreneurship, and could help planers and decision makers empowering this sector.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Assessing the Impact of Entrepreneurship on Economic Growth: Focus on selected developed countries

BUAH AKU-SIKA

University of Miskolc, Institute of Economic Theory and Methodology

Közgazdaságtudományi szekció

akusikabuah@gmail.com

Kulcsszavak: Entrepreneurship, Growth and Development

It is interesting how issues pertaining to entrepreneurship is gaining attention in recent times. Unlike the early 19th centuries where the emergence of large industries (industrialization) were considered as drivers of economic growth, in recent times, entrepreneurship has been regarded as the catalyst for growth. Due to this, most economies, particularly the developed ones have shifted the attention from industrialization and large firms' operation to micro, small and medium scale enterprises. Entrepreneurship in general is promoting economic growth and development in diverse ways and this study seeks to investigate further into this status quo. Most economies have come to the realization that the industrialization period was well noted for poor working conditions, low wages and high level of environmental pollution and are encouraging entrepreneurship. In fact, in the bigger economies like the United States (US) and United Kingdom (UK), their respective governments started to make policies that encouraged the pursuit of small business. Hence, this study will focus on how entrepreneurship is aiding economic growth in the so called developed countries. To achieve this aim, panel regression technique will be used and a cluster of 46 developed countries will be analyzed.

Az adatok szerepe egyes pénzfunkciók betöltésében

SZÉCSÉNYI-NAGY BALÁZS

Semmelweis Egyetem, Mentális Egészségtudományok Doktori Iskola

Közgazdaságtudományi szekció

szecsényi@post.cz

Kulcsszavak: digitalizáció, adat, pénzfunkció

Háttér: A pénz létrejötte és klasszikus szerepeinek kialakulása a társadalmi és gazdasági folyamatok fejlődéséhez köthető. Olyan eszközök tudtak a történelem során pénzzé válni, amelyek egyes pénzfunkciók betöltésére alkalmasak voltak. A gazdasági folyamatok növekvő arányban a digitális térben zajlanak le, miközben a felhasználók digitális jelenlétével és aktivitásával keletkező adatok is gazdasági forgalom tárgyát képezik. Egyre inkább jellemző, hogy egyes szolgáltatások igénybevételekor a felhasználók személyes adatai jelentik a tranzakció ellenértékét a pénzbeli fizetés helyett vagy mellett.

Cél és módszer: A cél annak feltárása, hogy az adatok milyen pénzfunkciókat töltenek be. A vizsgált pénzfunkciók: csereeszköz, fizetési eszköz, felhalmozási eszköz, értékmérő eszköz és világpénz szerep.

Eredmények: Az online folyamatok jellegükből adódóan adatáramlással járnak. Online szolgáltatások igénybevételekor a felhasználók egyes adataikat jellemzően átadják vagy hozzáférhetővé teszik a szolgáltatók számára. Az azonosított felhasználók egyes szolgáltatásokért részben (pl. árendamények) vagy teljesen (egyes közösségi oldalak alapszolgáltatásainak igénybevétele) adataikkal fizetnek, azok képezik az ügylet tényleges ellenértékét. E nagy számban előforduló, általánosan elfogadott, ismétlődő csereügylet során az adatok a csereeszköz szerepet töltik be.

A szolgáltatások és ellenszolgáltatások gyakori időbeli eltérései (pl. regisztrációkor adatok megadása tényleges szolgáltatás igénybevétele nélkül), az adatok harmadik fél számára továbbíthatósága és ezzel újabb ügyletek során történő felhasználhatósága a fizetési eszköz funkciót alapozza meg.

Mivel az átadott adatok felhasználónként sok esetben eltérnek és az általuk igénybe vett szolgáltatások is különböznek, valamint az adatoknak nincs a pénzhez hasonló egységértéke, így klasszikus értékmérő funkciót nem töltenek be.

Az adatok felhalmozhatók, e felhalmozás és feldolgozás az adatbirtokos számára mérhető előnyökkel járhat. Az egyes adathalmazok egyidejű hozzáféréssel további új információk, ismeretek szerezhetők meg. Az aktualitás, a komplexitás és a mennyiség mind értékbefolyásoló tényezők, ahogy a másolatok száma is. Utóbbi számának emelkedése – hasonlóan a fedezetlen bankjegy kibocsátáshoz és a pénzrontás gazdasági hatásához – az értékének csökkenésével járhat. Az adatok lehetnek felhalmozási eszközök, azonban ennek számos korlátja is van.

Az adatok távol a keletkezési helyüktől is felhasználhatók, és vannak olyanok is, melyek nemzetközi forgalom tárgyát általános jelleggel képezik (pl. egy országban működő közösségi szolgáltató és számos országban élő felhasználói között). Az adatvagyon sok esetben egy adott vállalati körön belül világszerte forgalomképes. Jelenleg azonban még nincs olyan széleskörű és nyitott másodlagos és nyitott piac, amelyen más szereplők is szabadon kereskedhetnek az adatokkal. Utóbbiak egységérték és széleskörű és általános felhasználhatóság hiányában

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

klasszikus világpénz funkcióval nem rendelkeznek. Léteznek azonban olyan speciális adatok, amelyeknek világszerte létezik kereskedelme, és napi árfolyamon pénzre cserélhetők: a blokkláncokból álló kriptopénzek.

Az Airbnb versenyjogi megközelítése Budapesten

DRABANCZ ÁRON¹, EL-MEOUCH NEDIM MÁRTON²

¹Budapesti Corvinus Egyetem, Mikroökonómia

²Pécsi Tudományegyetem

Közgazdaságtudományi szekció

aron.drabancz@gmail.com

Kulcsszavak: Airbnb, lakáspiac, Budapest, szabályozás

Tanulmányunkban a megosztáson alapuló vállalatok közül az Airbnb vállalat működését vizsgáljuk meg, mely az elmúlt években nagymértékben átalakította sok európai nagyváros, köztük Budapest lakosainak az életét is. Áttekintjük az Airbnb működését, az európai, amerikai és magyarországi szabályrendszereket, illetve megvizsgáljuk, hogy az egyes szabályozások (pl.: limit a rövidtávú lakáskiadási napok számára vonatkozóan) milyen közgazdasági eredményeket implikálnak. Kiinduló hipotézisünk, hogy kialakítható Magyarországon egy olyan szabályozási keretrendszer az Airbnb-re vonatkozóan, amelyben a vállalat működése és a budapesti lakosok élete sem lehetetlenül el. Tanulmányunkban egyszerű mikroökonómiai számítással, illetve területi szimulációval próbáljuk meg feltérképezni a rövid távú lakáskiadás közgazdaságtani implikációit. Kutatásunk eredménye alapján az éves rövidtávú lakáskiadásra bevezetett 120 napos korlátozás megszüntethetné a befektetés jellegű rövidtávú lakáskiadást, illetve hozzájárulhatna a „bulinegyedek” csökkenéséhez Budapesten. Az Airbnb-vel kötött megállapodás pedig növelhetné az állam adóbevételeit, és egyenlőbb versenyfeltételeket alakíthatna ki a hotelek és a rövid távú kiadással foglalkozó platformok között. A kialakított szabályozási keretünk nagyrészt megszüntetné az Airbnb-hez kapcsolódó negatív externáliákat, azonban ezzel párhuzamosan a pozitív hozadékok is nagymértékben csökkennének. A koronavírus-járvány a fenti javaslatok átgondolására és megvitatására is teret ad, hisz a pandémia miatt a külföldi turisták száma nagymértékben redukálódott hazánkban. Azonban véleményünk szerint szabályozás hiányában a megosztásos gazdaság korábban velünk élő hibái könnyen újra felerősödhetnek, így fontos ezen átmeneti időszakban a megfelelő szabályozási környezet megteremtése.

Támogatja az Innovációs és Technológiai Minisztérium, valamint a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap Kooperatív Doktori Programja.

Az Egészséges Szervezet Modell kérdőív bemutatása

PINTÉR NIKOLETT

Belügyminisztérium Közzolgálat-fejlesztési és Stratégiai Főosztály, Személyzetfejlesztési és Szolgáltatási Osztály

Közgazdaságtudományi szekció

pinter.nikolett88@gmail.com

Kulcsszavak: Egészséges Szervezet Modell, kérdőív

A szervezeti egészség azt jelenti, hogy ez a hat fő kritérium egyidejűleg és magas szinten teljesül egy szervezetben:

- Kielégíti a vevők szükségleteit, azáltal, hogy nagy értéket nyújt a vevőnek, s így legitimé teszi létét, és képes fenntartani magát a folyamatosan beérkező bevételekből.
- Kielégíti tagjai, munkatársai szükségleteit azáltal, hogy olyan környezetet teremt, ahol a tagok fejlődnek, és tudják, hogy fontosak, így el tudják érni egyéni céljaikat, miközben megvalósítják a szervezet célkitűzéseit is.
- Kielégíti a gazdasági követelményeket (pénzügyi elvárások, mint pl.: nyereségesség) azáltal, hogy a leghatékonyabban és legeredményesebben használja fel az erőforrásokat a célok elérése érdekében.
- Egyensúlyt teremt a fenti három alapvető célkitűzés között, és ennek érdekében olyan struktúrát és kultúrát hoz létre, mely segíti a három célkitűzés együttes figyelembevételét a döntéshozatali folyamatok során.
- Az idők során növekszik, gyarapodik és fejlődik, fokozza lehetőségeit és/vagy képességeit annak érdekében, hogy egyre bonyolultabb kihívásoknak tudjon megfelelni.
- Harmóniában él a környezetével.

Ha a szervezet a külső és belső forrásokat mozgósítani tudja a problémák tartós megoldására, akkor a szervezetet egészségesnek tekinthető. Az egészséges szervezetben a problémamegoldó mechanizmusok automatikusan működnek, csakúgy, mint az immunrendszer a fízológájában.

Ha a problémamegoldó mechanizmusok hiányoznak, gyengék vagy lassúak, akkor a problémák tartóssá válnak vagy visszatérnek. Ilyenkor az energiát és a forrásokat folyamatosan a rövid távú, rész-problémákkal való küzdelem köti le, és nem a fő célokra fordítják azokat. Ez a jelenség a szervezeti betegség.

A szervezeti diagnózis a különféle tünetek megfigyelését és osztályozását jelenti, az emberi test betegségeihez hasonló módon. A betegség megállapításához a szervezeti betegségek tüneteinek vagy jelentős részüknek együttesen kell megjelenniük. A szervezeti egészség és betegség diagnózisához az adatok koncentrált összegyűjtésére van szükség, hogy azonosítani és kezelni lehessen a szervezeti betegségeket.

Az azonosításhoz 20 betegség-egészség dimenziót mérő kérdőív áll rendelkezésre az Egészséges szervezet koncepció alapján kialakított fő egészségkritériumok szerint, mely csoportosítva mutatja be a 20 különböző dimenzióban az adott szervezet értékeit.

Minél magasabb egy érték, annál inkább betegnek és minél alacsonyabb egy érték, annál inkább egészségesnek tartják azt a dimenziót a válaszadók.

Egy adott szervezet értékei összehasonlíthatóak a 40 szervezet felmérései alapján kialakított "Magyar standard" értékeivel.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

A kérdőívet a hierarchia különböző szintjén lévő munkavállalók töltik, így láthatóak, hogy az egyes dimenziókat hogyan érzékelik a szervezetben található különböző csoportok például a munkatársak, közép és felső vezetők. Előfordulhat, hogy a dimenziókban az egyik csoport betegbbnek vagy egészségesebbnek gondolja a szervezetet, mint a másik (eltérő átlagok). Ha egy vizsgált csoportba kevés megkérdezett tartozik (kb. 1-3 fő), akkor előfordulhat, hogy sok kérdésben azonos átlag jön ki. A válaszok diagramon való ábrázolása megmutatja, hogy a vizsgált csoportok a csoportok két eltérő véleményét képviselnek vagy csoportok véleménye nagyon eltérő, sokszínű vagy egységes véleményt mutatnak

Az érintettek szerepe a dinamikus vizuális identitások fejlesztésében

FEKETE BALÁZS

Marketing-, Média- és Designkommunikáció Tanszék

Közgazdaságtudományi szekció

education@balazsfekete.com

Kulcsszavak: üzleti kommunikáció, design, dinamikus vizuális identitás, arculat

A vizuális kommunikáció jelentős szerepet tölt be a gazdasági szereplők és a fogyasztók kapcsolatainak megteremtésében és ezen viszonyok minőségének meghatározásában. A vállalatok és márkák vizuális identitása rendkívül fontos azonosíthatóságuk, megkülönböztethetőségük kialakításában és segít az érintettek számára ezek felidézésében is. Grafikus jelrendszerek miriádja igyekszik kapcsolatot teremteni a piac szereplőivel és az így telített valódi és virtuális terekben fokozott verseny alakult ki az érintettek figyelméért. A digitális kor olyan vizuális fordulatot hozott magával, ahol az új szükségletek, új alkotói megközelítések és új fogyasztói szokások megbontották az üzleti kommunikációban alkalmazott vizuális identitások monolitikus, merev konzisztenciáját. Így alakult ki az egyre szélesebb körben alkalmazott dinamikus vizuális identitások (Dynamic Visual Identity - DVI) területe. A DVI-ok esetében azon vizuális kommunikációs rendszerekről beszélhetünk, melyeknek egy vagy több alkotóelemét olyan változékonyság jellemzi, melyet külső vagy belső tényezők alakítanak. Ekképp a termék, márká vagy vállalati vizuális identitás egy élő, flexibilis prezentációvá válik, amely akár képes lehet a kontextusában vagy a képviselt entitásban végbemenő változásokat tükrözni vagy annak heterogenitását autentikusan átadni. Jelen tanulmány a DVI-ok azon különleges csoportját vizsgálja, ahol a tervezők és marketingmenedzserek feladják a vizuális megjelenés feletti kontroll egy részét és a közös alkotás, a szituációs változók, a kreativitás útjain más érintetteknek kínálják fel azt. A dolgozatban elemzett esettanulmányok a terület legfrissebb, eddig még nem kutatott nemzetközi trendjeit és sajátosságait mutatják be. A participatív DVI-ok kutatása számos olyan marketingkommunikációs eszköz fejlesztéséhez járulhat hozzá, amelyek képesek az önkifejezés élményét, az érintetti bevonódás mértékét, a márká iránti lojalitást növelni. Továbbá, a marketing, a design és a technológia közti kapcsolatok egy különleges módját ismerhetjük meg általa.

Az ipar 4.0 lehetséges munkaerőpiaci hatásai

SEMJÉN BOTOND BENEDEK

OTP Bank nyrt. Gazdaság- és Regionális Tudományi Doktori Iskola

Közgazdaságtudományi szekció

bosem94@gmail.com

Kulcsszavak: Ipar 4.0, munkaerőpiac,

Az Ipar 4.0, vagy más néven a negyedik ipari forradalom a gazdaság hagyományos termelési és gyártási folyamatainak folyamatos automatizálását leíró koncepció. Az automatizálás sebessége és minősége napjainkra egy exponenciálisan fejlődő folyamattá vált, köszönhetően az olyan, egyre szélesebb körben elterjedt eszközök használatának, mint az IoT (Internet of Things) vagy az M2M (Machine to Machine, azaz a gépnek a géppel történő kommunikációja). Ez a folyamat nem csak a termelési folyamatokat alakítja át eddig soha nem látott mértékben és sebességgel, hanem gazdaság teljes szerkezetét, benne a munkaerőpiaccal, mely így kettős kihívással kell, hogy szembenézzon. Az egyik oldalról az új technológiák, rendszerek és folyamatok új típusú szakértelmet igényelnek, ugyanakkor jelentős számú, idáig jellemzően ember által végzett feladat válik automatizáltá, mely így számos munkahely és munkatípus megszűnését eredményezi. Kiemelendő, hogy a munkaerőpiac nem csak a termelésben közvetlenül részt vevő munkatípusokat alakítja át, hanem az azokkal csupán közvetett kapcsolatban lévő, azokat kiszolgáló, támogató munkatípusokat is. Várható, hogy az ipari termelésből felszabaduló szabad munkaerő jelentős részben fog átáramlani az olyan munkatípusokba mint az egészségügy, az oktatás vagy a szórakoztatóipar. Ezzel párhuzamosan, megfigyelhető, hogy a termelési folyamatokat irányító és végző gépek, informatikai rendszerek vagy okos eszközök egyre komplexebbé válnak, így kezelésük is egyre specifikusabb és komplexebb tudást igényelnek. Mindemellett ezen gépek, informatikai rendszerek vagy okos eszközök beszerzési és üzemeltetési költségei is jelentősek lehetnek, mely így a megfelelő szakértelemmel rendelkező munkaerő iránti keresletet még tovább fokozza. Az állam szerepe kritikus fontossággal bír az ipar 4.0 folyamatainak kihívásaival történő sikeres megküzdésben. A globális versenyben meghatározó jelentőséggel bír, hogy az állam időben felismerje és reagáljon ezen kihívásokra mind a gépesítés és automatizálás támogatásával, mind a megfelelő szakértelemmel rendelkező munkaerő edukációjában. Kutatásomat az elérhető hazai és nemzetközi szakirodalomra kívánom alapozni. Szeretném megvizsgálni, hogy melyek a legfontosabb, az ipar 4.0 generálta munkaerőpiacot érintő folyamatok és azok jövőbeli kilátásai. Kutatásom hármas tagolással bír; a legszűkebb fókuszban Magyarország áll, azt követően az Európai Unió, majd végül a globális szintér.

Az IT ágazat relatív pozíciója a mosolygörbe mentén – nemzetközi összehasonlítás

FÜLÖP ZOLTÁN

Budapesti Corvinus Egyetem, Üzleti Gazdaságtan tanszék, Vállalatgazdaságtan Intézet

Közgazdaságtudományi szekció

zoltan.fulop@uni-corvinus.hu

Kulcsszavak: IT; mosoly görbe; ágazati besorolás; hozzáadott érték hányad, globális ellátási lánc, upstreamness, downstreamness

A digitalizáció napjainkban mindenhol jelen van: a mindennapi életünkben, a háztartásokban, a vállalatoknál, mely eszközökben láthatatlan hálózatokban, és szoftverekben testesül meg. A digitalizáltság egyik fő mozgatórugója az IT, így az ágazat súlya a dotcom lufi korszakához hasonlóan ismét megnőtt. Az IT ágazat nemzetközileg eltérő módon épült be a globális ellátási láncokba, ezért az ágazat szerepének jobb megértése érdekében 44 országra kiterjedő kutatást végeztem. Ehhez alapként a mosoly görbe elméleti és módszertani megközelítéseit alkalmazom, melyet jelen dolgozat keretiben tárgyalok. A WIOD adatbázisban rendelkezésre álló adatok alapján. Kiszámítottam a fő mutatókat (upstreamness, downstreamness, hozzáadottérték hányad), melyek alapján összehasonlító vizsgálatot és klaszteranalízist végeztem. A mosoly görbe esetében számos kutató igazolta, hogy szabályszerű összefüggés található az UMD besorolás és a hozzáadott érték hányad között.

Az IT-ről alapvetően azt feltételezhetnénk, hogy inkább a két szélen található meg nagyobb arányba, és upstream, tehát kutatási, fejlesztési, valami új létrehozására irányuló ágazat, vagy egy direkt fogyasztói kapcsolattal rendelkező downstream ágazat, és nem egy beépülő, input ágazat, manufacturing vonásokkal. Ezt a digitalizációról alkotott képünk árnyalja esetleg. Minden esetre a kérdés akkor is fennáll, hogy ez az ágazat országonként hasonlóan vagy eltérően viselkedik inkább, melyet meg is vizsgáltam. Eredményül az kaptam, hogy az egyes országok IT ágazata eltérően épül be a globális ellátási láncba. Megtalálhatóak azok az országok, ahol az IT inkább upstream jellegű, tehát fejleszt és más ágazatok inputjait állítja elő, valamint azok is, amelyek inkább downstream jellegűek és így a fogyasztókhoz állnak közelebb, így végsőfelhasználási jellegű termékeket és szolgáltatásokat állítanak elő. Emellett egyre jobban nő azon országok súlya, melyek a gyártó (manufacturing) csoportba csúsznak, és sok más ágazattól származó inputot használnak fel, de a termékük nagyrészt szintén más ágazat inputjait képezik. A legtöbb ország ide került. Az IT-ről híres országok mégis jellegükhöz méltóan többségében downstream vagy upstream kategóriába kerültek.

Az utánzás-alapú dimenzió megjelenése a közösségi kereskedés másolási döntéseiben

PAPP TAMÁS JÓZSEF¹, ERDŐS SÁNDOR²

¹Pécsi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Kvantitatív Menedzsment Intézet

²Pécsi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Pénzügy és Számvitel

Közgazdaságtudományi szekció

erdos.sandor@ktk.pte.hu

Kulcsszavak: utánzó magatartás, bizalom, utánzás-alapú dimenzió, közösségi kereskedés, másolási kereskedés

Tanulmányunkban azt kívánjuk bemutatni, hogy miért szükséges a közösségi kereskedés hálózatát alkotó szereplők közötti bizalom kialakulásának duális felosztáson alapuló modelljeit, egy, az utánzó magatartáson alapuló dimenzióval kiegészíteni. Az új elméleti koncepcióval arra szeretnénk rávilágítani, hogy a másolásra vonatkozó döntéshozatalra a szakirodalomban elfogadott kognitív-, és érzelmi-alapú jelzések mellett, az utánzás-alapú jelzéscsoportok is hatással vannak. Modellünk szerint a bizalom legerősebb formája a három dimenzió együttes megléte mellett valósul meg.

A közösségi kereskedéshez kapcsolódó tanulmányok a másolási döntés alapjául szolgáló bizalom kialakulását kognitív-, és érzelmi-alapú jelzésekre vezetik vissza. A pénzügyi befektetések során azonban a bizonytalanságcsökkentés igénye abban az esetben is fennmaradhat, ha minden szereplő számára korlátozás nélkül elérhetők e két dimenzióhoz kapcsolódó adatok. Az információs környezet még ebben az ideális esetben is aszimmetrikus, hiszen az adatforrás megbízhatóságát és hitelességét, valamint az információ minőségét és jelentőségét minden döntéshozónak magának kell megítélnie. A bizonytalanság csökkentésének egyik leghatékonyabb módja, ha a befektetők megfigyelik más befektetők döntéseit, azaz utánzó magatartást folytatnak. Ez érvényes a közösségi kereskedés során létrejövő döntési folyamatok esetében is, így a másolási döntés alapjául szolgáló bizalom kialakulását magyarázó duális modellt, egy harmadik új dimenzióval, az utánzás-alapú jelzésekkel egészítjük ki.

Rámutatunk, hogy a közösségi befektetésben a vezető befektetők portfóliójának másolására vonatkozó döntések vizsgálatát nem csak a vezető befektetők által küldött egyedi jelzések feldolgozására kell szűkíteni, hanem a közösség többi szereplője által küldött jelzésekre is szükséges kiterjeszteni. Ennek vizsgálatához egy kísérleti tervet mutatunk be, mellyel vizsgálható, hogy az utánzás-alapú dimenzió milyen szerepet tölt be a másolásra vonatkozó döntéshozatalban. A szisztematikusan összeállított kísérlet alkalmazásával, mely a közösségi kereskedés jellemzőit imitálja, bizonyítható, hogy a közösségi kereskedésben a másolásra vonatkozó döntési helyzeteket miként befolyásolják az egyes dimenziók.

A tanulmányban a koncepciónk alapjául szolgáló utánzó magatartáshoz kapcsolódó szakirodalmat, valamint a befektetési platformok között újnak számító közösségi kereskedés jellemzőit mutatjuk be a vonatkozó elméleti szakirodalom feltárásával. Ezt követően a közösségi kereskedés szereplői között kialakuló bizalom magyarázatául szolgáló új koncepciónk kerül megfogalmazásra. A tanulmány végén röviden a modellünk érvényességének a bizonyításához létrehozott kísérleti tervet mutatjuk be.

CBOE Volatility Index and its influence on the Foreign Exchange rates in Turkey

GEDIKOGLU IPEK SENEM

University of Pécs, Business and Economics Faculty

Közgazdaságtudományi szekció

ipeksenem.g@gmail.com

Kulcsszavak: VIX, Exchange Rate, Monte-Carlo Simulation, Turkey

The goal of the research is to observe the relationship between VIX and foreign exchange rate volatility in Turkey, in order to make a forecast for the future. There is an opposite correlation among exchange markets and the Stock Markets. Therefore, the daily real USD purchase and sales are followed in this study.

CBOE VIX (Chicago Board Options Exchange Volatility Index) works as a tool of fear, thus it has predictability power over the exchange market movements and transactions. Monte-Carlo Simulation method aims to calculate the expected returns more objectively than other methods. It is often applied to the stock prices, however in this case it will be applied to indices' daily closing prices.

Istanbul Exchange Market (Borsa Istanbul) does not have a volatility index due to low number of options traded in the market, which naturally would complicate the calculation of the index. Hence, CBOE VIX will be applied as a factor to observe the influence of global economy and the pandemic over the local currency.

Future estimations are analyzed by using historical data between the years 2004-2021. Furthermore, monthly data on exchange, inflation, and real interest and unemployment rates are also included in the analysis to observe the performance of Turkish economy, which are followed by the Monte-Carlo Simulation. Previous researches have focused on the association by applying quantile regression, which does not concentrate on the predictability power of VIX, which this research aims to achieve. The ultimate objective of the research is to observe the impact of the global over the Turkish economy.

Contribution and mitigation, the double role of cities in tackling climate change

FEKETE KRISZTINA ANNA

Budapesti Corvinus Egyetem, Nemzetközi Kapcsolatok és Politikatudományi Doktori Iskola
Közgazdaságtudományi szekció

krisztina.fekete@uni-corvinus.hu

Kulcsszavak: Climate Change, Mitigation, Smart City

The 21st century could be foreseen as the century of complex and interrelated challenges, with climate change embodying one of the biggest challenges of such. It became more obvious that the relationship between humanity and the environment has essentially changed and this serious back-away and utilization approach has started a negative spillover effect, such as unsolved mass poverty, famine, easier spread of disease. These newly emerging demands will probably affect our current institutions and our well-being, through economic and social structural changes.

Among others, the contribution of cities to unsustainable human actions and activities is undeniable. When speaking about human-made climate change, the rapid worldwide growth of cities, the increasing urban population density, the central role of industrial and public services and the cities increasing energy consumption, all have to be assessed.

The multiplication of problems is calling for new solutions and technological innovations. The recent concept of the smart city is one of those possible new solutions, that can offer through the use of Information and Communication Technology (ICT) and digital transformation a potential tool to tackle challenges of cities and promote sustainable climate change mitigation or adaptation.

The aim of this paper is to analyse the relationship between human-made climate change and cities by exploring the contribution of them to climate change and assessing their mitigation and adaptation potential by using smart solutions. The paper summarizes the theoretical background of the topic and analyses a case study, with a smart city concept.

The analysis investigates whether smart city solutions can serve environmental aim to decrease the greenhouse gas (GHG) contribution of cities.

Results suggest that adopting smart city solutions can enhance resilience and increase the level of well-being of city residents.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Could a Keynesian economic policy be a potential solution to overcome the coronavirus crisis in Hungary?

LANGÁR BENCE

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar

Közgazdaságtudományi szekció

langarbence@gmail.com

Kulcsszavak: coronavirus, regulatory measures, government intervention, economic growth

The intent of the study is to examine whether a Keynesian economic policy could be a solution to overcome the negative effects caused by the coronavirus crisis in Hungary. The coronavirus has been discovered in December 2019 in a seafood marketplace in Wuhan, China. Ever since the virus spread all over the globe causing significant economic downturns in the world economy. In order to stop the spreading of the coronavirus, several precautionary regulations have been introduced in all major countries. Furthermore, a wide range of financials and monetary measures have also been implemented in order to stabilize the functioning of the economy. In Hungary, the number of daily COVID-19 cases has been on the rise since March 2020 with smaller fluctuations during the summer period, while causing serious economic slowdown. The coronavirus primarily affected the industrial, the construction and the tourism related service sectors which altogether caused an over 2% drop in national GDP in 2020. As a result, I aim to study the effects of a potential economic measure – centering around an active government intervention - that would help to restore the performance of these sectors. As I first step, I review the basic principles of Keynes' theory of government intervention as well as some more recent empirical results in regard to the relationship between public spending and economic growth. Concerning the proposed potential economic measure, I primarily focus on the tourism related service sector and for the other two major sectors - the industrial and the construction sector - I consider that a classic economic approach of self-regulating market with the already implemented government measures and excessive monetary policy would lead to a stabilization of these sectors as soon as the regulations in relation to the coronavirus start to ease. However due to the possible change in consumer behavior I assume that a more active sector specific government intervention is needed in regards of the tourism related service sector in order to boost sectoral aggregate demand. For this reason, I introduce a concept of a low tax instrument (LTI) approach which throughout the increase in net wages could increase direct consumption in the tourism related service sector and could also help reduce the unemployment rate.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Digitalizáció és értékalapú marketing, a hazai kkv szektorban a pandémia idején

SZIKSZAI TAMÁS GÉZA

Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Ágazati Gazdaságtan és Módszertani Intézet
Közgazdaságtudományi szekció

sziki1986@gmail.com

Kulcsszavak: Digitalizáció, értékmárketing, inbound stratégia, pandémia, KKV

A COVID-19 vírus miatt 2020-ban nagymértékben megváltoztak a vásárlói szokások. Az internetes kereskedelem bővülése mellett a piac sokkal kevésbé megengedő, így azok nyerik a versenyt, akik előre képesek prognosztizálni a vásárlók igényeit. Ezért fontos az értékalapú szemlélet, mint például az inbound. Ezek olyan marketing szolgáltatások és stratégiák, amelyek arra ösztönzik a felhasználókat, hogy saját akaratukból látogassanak el egy weboldalra, ahol gyakran kerülnek publikálásra minőségi tartalmak. A digitális térben megjelenő marketing algoritmusok folyamatos változása, az elmúlt évben átformálódó online platformok intenzív térnyerése az élet minden területére kihatott - akár a magán, akár az üzleti szférát tekintjük. Sok esetben alapjaiban változtatta meg az adott terület korábbi működését, elfogadott normáit. Az egyik ilyen terület a marketing, ahol nemcsak technológiai, de koncepcionális és szemléletbeli változást is generált ez a strukturális változás. Az értékalapú szemlélet szerint ez úgy lehetséges, ha a vállalkozások a fogyasztókat értéket képviselő tartalmakkal, ajánlatokkal halmozzák el. Az inbound megközelítés az online térben tömörülő cégek számára kitörési lehetőséget jelenthet, éppen ezért választottam ezt a területet kutatásom esszenciális elemének. A XXI. század marketing tekintetében az értékteremtésről és az élményszerzésről szól. Csak azok a szervezetek tudnak sikeresek lenni, akik képesek ezeket a tényezőket biztosítani, képesek folyamatosan megújulni. Az értékvezérelt marketing középpontjában a hosszútávú megtérülés áll, tehát a vállalat nem csak rövid távon jut majd versenyelőnyhöz. Az értékteremtés során a stratégia központi szerepet tölt be, ahol elsődleges a célpiacok szegmentálása, a megfelelő marketing mix alkalmazása és a megkülönböztető stratégiai elemek meghatározása, így lehet megfelelni a digitális tér növekvő kihívásainak. Az értékteremtés különösen esszenciális komponensé vált a világválság kitörését követően.

Digitalization as a risk mitigation tool for the retail sector

PISTRUI BENCE

Corvinus University of Budapest, Üzleti Gazdaságtan Tanszék

Közgazdaságtudományi szekció

pbence0202@gmail.com

Kulcsszavak: Digitalization, Retail, Risk, COVID-19

Digitization is one of the last tools that comes to mind as a risk management tool. At the time of the Fourth Industrial Revolution, since digitalization became more widespread and had an impact on all industries, it was generally seen as a source of risk rather than a management tool. The pressure on companies to remain competitive is increasing. Due to the low experience in the implementation of digitization tools and the lack of basic digitization skills of employees, it was difficult for most companies to use these tools. However, this study explains that digitization can now be a risk management tool for retailers.

The path to this realization was the emergence of the coronavirus into a pandemic, which fundamentally reshaped our image of most industries to date, of which this study focuses on the retail industry.

The literature review of the study presents the impact of digitization on the retail industry and how it has become an integrated part of its value chain. I will then define the coronavirus as an external risk factor and present its impact on the industry globally, highlighting the strengthening the role of digitization and the different digitization solutions. I present the extent to which the use of these digitization solutions has made it possible to address the difficulties caused by the pandemic and to ensure that the leading retail chains in digitization survive and remain competitive.

Methodologically, I intend to establish the theoretical background primarily through systematic literature analysis. In the practical part of the research, I rely on the data and analyzes of the publications of international organizations and consulting companies.

In conclusion, I would substantiate the hypothesis that digitalization can serve as a tool for managing external environmental risks in the retail sector. For the next step of this research, I plan to develop a questionnaire based on this study and validate my findings.

Élelmiszerhulladék-képződés trendjei Európában

ZACHÁR JÁNOS

Közgazdaságtudományi szekció

zachar.janos@phd.uni-mate.hu

Kulcsszavak: élelmiszerhulladék, -trend, -definíció

Az élelmiszer-hulladék képződés mértéke széleskörűen aktuálissá teszi csökkentését, nem csak a tudományban, hanem a mindennapi életben is. Az európai adatok rendkívüli inkonzisztenciát mutatnak, ami gyakorlatilag lehetlenné teszi tudományos következtetések levonását.

Kutatásaim célja a feldolgozóiparban képződő hulladék felmérése, az arra ható tényezők azonosítása, irányának és mértékének meghatározása.

Ebben az előadásban csak egy szegmenst, az index képzési számításaimat szeretném ismertetni. Kiindulásként feltérképeztem az adatgyűjtések során használt definíciókat, grafikusan bemutatva, hogy a FAO, az EUROSTAT, egyes kutatási projektek és a közösségi jog milyen tartalommal használja az élelmiszerhulladék kifejezést.

Áttekintettem a EUROSTAT-ból és a FAOSTAT-ból származó adatokat, amelyek a definíciós különbségek miatt nem összehasonlíthatóak. Elemzésük során, a vizsgált időszakban, 2010-2018 között, az EU28 országok összegzett adataiból párhuzamos trendeket mutattam ki, amelyek ellenkező irányba mutatnak. EUROSTAT: $y = 4,5x + 140,1$ ($R^2 = 0,7201$), ami növekvő, és FAOSTAT: $y = -9,3x + 98,5$ ($R^2 = 0,8044$), ami csökkenő.

Ezek a párhuzamos trendek nem figyelhetők meg egyformán minden tagállamban. A tagállamok jellemzésére indexet alkottam, két számmal jellemezve minden tagállamot az élelmiszer-hulladék képződés alapján. A két szám az EUROSTAT és FAOSTAT adatokból számolt lineáris trendet leíró egyenletből a x együtthatója, ami tulajdonképpen a változás mértékét fejezi ki, az előjele pedig a változás irányát.

Az index-szel jellemzett EU28 tagországokon először klaszterelemzést hajtottam végre Ward módszerrel. Ez nem eredményezett jól körül határolható klasztereket, amely alapján jól látható törvényszerűség szerint lehetett volna csoportosítani a tagállamokat.

A szórásdiagram sokkal informatívabb képet adott. Ennek kiértékelése még nem fejeződött be teljesen a konferencia jelentkezés határidejéig. Jelenleg még csak valószínűsíthető, hogy az együttthatók előjele alapján a koordináta rendszer négy negyedébe kerülő országok között összefüggés mutatható ki, amely további statisztikai számításokkal akár számszerűsíthető is. További lehetőség azon országok összevetése, amelyek esetében a FAOSTAT adatokból számolt trendben az együtttható negatív vagy pozitív, mert ez felveti a túlzott hulladékképzőssel járó technológia transzfer előfordulásának valószínűségét. Ennek bizonyítása, illetve cáfolása további kutatásokat igényel.

Eredményorientált megközelítés az Európai Unió kohéziós politikájában

SZABÓ TAMÁS

Budapesti Corvinus Egyetem, Gazdaságföldrajz, Geoökonómia és Fenntartható Fejlődés
Tanszék

Közgazdaságtudományi szekció

szabo.tomi1995@gmail.com

Kulcsszavak: Európai Unió, értékelés, módszertan, kohéziós politika

A kutatás az Európai Unió kohéziós és fejlesztési politikáinak értékelési módszertanával foglalkozik. A vizsgálat alapját azon kiindulópont adja, miszerint a kétezres évek végétől az Európai Bizottság a kohéziós politika esetében sokkal nagyobb hangsúlyt szeretett volna helyezni az elért eredményekre. Ezzel összhangban az EU finanszírozási alapjainak értékelési gyakorlatát egyre több kritika érte arra vonatkozóan, hogy a beavatkozások által megvalósított változásokat minél pontosabban szükséges kimutatni.

Ennek hozadéaként a 2014-2020-as programozási időszakra a Bizottság sokkal eredményorientáltabb megközelítést várt el az alapok tekintetében, mely visszaköszön az értékelési módszertanban is.

Az elemzés kutatási tárgyköre is ehhez az irányváltáshoz kapcsolódik, azaz, hogy milyen módszertani változásokat szült az eredményorientált megközelítés? Hatékonyabbá teszi-e az új szemlélet az értékelési gyakorlatot? Milyen konkrét módosításokat eszközöltek az előző ciklus értékelési akcióihoz képest (például az indikátorok tekintetében)?

A vizsgálatban alkalmazott módszertan alapja a strukturált dokumentumelemzés, melyhez támpontot az Európai Bizottság által kiadott útmutatók és egyéb anyagok (például egyes munkadokumentumok; a MEANS füzetek módszertani gyűjtemény, illetve ennek továbbfejlesztett verziója, az Evalsed; valamint további publikációk és tanulmányok) szolgáltatják. Alapvetően a 2007-2013-as és a 2014-2020-as ciklusok közötti különbségek feltárása a cél, ezért a kiindulási források is ezekre a tervezési időszakokra vonatkoznak. A vizsgálatba bevont értékelési dokumentumok országos és regionális szintűek, típusukat tekintve pedig előzetes (ex-ante) és közbenső (mid-term) elemzések.

Az értékelési eljárásban bekövetkezett változásokról történő dokumentumelemzés kiegészül a fejlesztési és kohéziós politika néhány hazai szereplőjével készült interjúval. Ennek célja, hogy az általuk szerzett tapasztalatok alapján átfogóbb kép rajzolódhasson ki az eredményorientált megközelítés hatásairól.

Gazdasági jövedelmezőségének vizsgálata a műanyag hulladékok újrahasznosításának a körforgásos gazdaság elve alapján

BERA PÉTER

Vállalatgazdaságtan Intézet Logisztika és Ellátási Lánc Menedzsment Tanszék

Közgazdaságtudományi szekció

peter.bera@uni-corvinus.hu

Kulcsszavak: körforgásos gazdaság, újrahasznosítás, fenntarthatóság, műanyag hulladék

Az elmúlt évtizedek egyik legjelentősebb problémája a több millió tonna ember által termelt műanyag és annak hulladéka. Az UNEP felmérései szerint a világ műanyagtermelése évente több mint 300 millió tonna, míg a Plastics Europe becslése szerint 2018-ban világszerte 360 millió tonnát termeltek. A termelés az elmúlt 60 évben huszonszorosára nőtt. A termelt műanyag hulladéknak csak 9%-át hasznosítják újra, 12%-át égetésre, illegális hulladék formájában a hulladéklerakókban vagy a természeti környezetben. Míg az égetés során a légkörbe jelentős mennyiségű szén-dioxid, addig a hulladéklerakókban a műanyagok bomlása során keletkező káros vegyi anyagok kerülnek a környezetbe. Becslések szerint a műanyaggyártás és -égetés során évente közel 400 millió tonna szén-dioxid kerül a légkörbe, miközben a környezetben keletkező műanyag hulladék veszélyezteti az életet és a biológiai sokféleséget. Az ENSZ becslései szerint évente átlagosan 8 millió tonna műanyag kerül az óceánokba, ami az óceánokba bejutó összes hulladék több mint 80%-át teszi ki. Ha ez a tendencia nem áll meg, 2050-re több műanyag lesz az óceánokban, mint élőlény. A műanyag hulladék egyik legnagyobb környezeti problémája az egyszer használatos műanyag. A környezetkárosodás mellett az emberek és a vállalatok számára is jelentős gazdasági károk, költségek keletkeznek, nem beszélve az emberi egészségügyi kockázatokról, a tengeri környezetben ennek nagysága az ENSZ The State of Plastics tanulmánya szerint legalább 13 milliárd dollár évente. Európában a műanyag hulladékból származó vízpartok károsításának költsége évi 630 millió euró. A műanyag hulladék által okozott a gazdasági és környezeti károk jelentősen csökkenthetők az anyag újrafeldolgozási arányának hatékony növelésével. Globális szinten az újrafeldolgozási arány nagyon alacsony, mivel a minőség, a műszaki és az emberi tényezők nem teszik lehetővé az újrafeldolgozásra begyűjtött összes műanyag visszanyerését. Ennek az az oka, hogy a jövedelmet nagyban befolyásolják a technikai, pénzügyi, gazdasági, szabályozási és politikai tényezők.

Előadásomban bemutatom, hogy melyek azok a tényezők, amelyek befolyásolják a műanyag hulladék újrahasznosítás iparág jövedelmezőségét, valamint, hogy ez alapján milyen lehetőségek mentén lehet elérni az európai műanyag hulladék újrahasznosító iparág gazdaságos növekedését.

Gazdasági paradigmaváltás Franciaországban a II. világháborút követően

BARTÓK LÁSZLÓ

OTP Bank Gazdaságtudományi Kar

Közgazdaságtudományi szekció

laszlo.bartok.1988@outlook.com

Kulcsszavak: Paradigmaváltás, gazdaságpolitika, keynesi-fordulat, Franciaország

Franciaország nemcsak a magyar, de a nemzetközi köztudatban egyaránt úgy volt és van jelen, mint egy etatista, az állami intervencionalizmustól vissza nem riadó, az aktív államot támogató ország. Mindennek elsősorban történelmi hagyományai vannak, melynek gyökerei az abszolutista monarchiáig, illetve az az alatt népszerű merkantilista gazdaságpolitikai megoldásokig nyúlnak vissza, miközben az aktuálpolitikai történések is ezt az etatista koncepciót erősítik. Márpedig hipotézisem szerint, ez az álláspont nem teljes mértékben igaz, ugyanis Franciaországban a II. világháborút megelőzően, akárcsak a többi európai országban, egy liberális gazdaságpolitikai berendezkedést találhatunk és csupán az 1940-es években történt gazdasági paradigmaváltás során került újból előtérbe az aktív, fejlesztő államkonceptiója.

Hipotézisem megválaszolásához azonban kérdésként merül fel, hogy mit nevezünk egyáltalán paradigmának, illetve paradigmaváltásnak és az mikor következhet be a társadalomtudományok, és így a közgazdaságtan területén. Így dolgozatom első részében, a Kuhn-i alapoktól kiindulva próbálok választ kapni a feltett kérdésekre, majd megvizsgálom a társadalmi tanulás jelentőségét és a Halls által felállított három, rendszerszintű közpolitikai változás folyamatát, ahol az „elsőrendű változás” a már meglévő közpolitikai eszközök „beállításainak” a módosítását jelenti; a „másodrendű változás” során már a meglévő, alapvető közpolitikai eszközök terén történik változás; a „harmadik rendű változás” pedig már gyökeres szakítást jelent nemcsak a meglévő közpolitikai eszköztárral és gyakorlattal, de a kitűzött célokkal is, melyet Hall - Kuhn-paradigmaváltás modelljének megfelelően - politikai-gazdasági paradigma váltásként jellemez. Hall elmélete azonban több kritikát is kapott, így dolgozatomban bemutatom a paradigmaváltás úgynevezett „evolucionista” kritikáját, illetve a bricolage-bricoleur elméletet is.

Az elméleti alapok felvázolását követően pedig hipotézisem bizonyítására törekszem, így bemutatom egyrészt, hogy Halls-i értelemben beszélhetünk-e paradigmaváltásról, azaz megtalálhatóak-e azok a rendszerszintű változások, melyek együtt járnak a paradigmaváltással a gazdaságpolitikában. Itt megvizsgálom, hogy melyek voltak a legfőbb mozgatórugók (rendszerkritikus szakmai és tudományos körök, változó hatalmi és elitcsoportok, illetve politikai és gazdasági változások) melyek elősegítették az esetleges paradigmaváltást; hogyan változott az állami gazdaságpolitikai szerepvállalásának a kérdése a politikai döntéshozók körében, miközben gazdasági adatok elemzésével is alátámasztom hipotézisem. Az elemzésem során görcső alá vett időszak hosszából, azaz az 1935-1950-ig tartó időszakból felsejlik, hogy ha beszélhetünk is paradigmaváltásról, akkor annak folyamata messze nem olyan gyors és radikális, mint Halls állítja, mely erősíti a paradigmaváltás evolucionista jellegét, miközben az állami szektorban dolgozók részéről a bricolage szerepköre is előtérbe kerül. Végül pedig a paradigmaváltással kapcsolatban új elemként próbálok beemelni, hogy egyetlen paradigmaváltás sem lehet sikeres – és tartós - anélkül, ha nem teremtyük meg a szükséges

MISKOLCI
E G Y E T E M

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

szakmai utánpótlást, így röviden felvázolom, hogy milyen gazdaságelméleti változások mentek végbe az elitképzés terén, melyek lehetőséget adtak ahhoz, hogy az új gazdaságpolitikai elméletek, és gyakorlatok, hosszabb távon meghatározzák az ország gazdaságpolitikai irányvonalát.

Hogyan változott az otthoni munkavégzés az 1700-as évektől napjainkig?

VÖRÖS ILDIKÓ VERONIKA

Miskolci Egyetem, Vezetési Intézeti Tanszék

Közgazdaságtudományi szekció

szvviv@uni-miskolc.hu

Kulcsszavak: távmunka, otthoni munkavégzés, home office

Ma már nincs olyan munkavállaló, aki ne ismerné, alkalmazná a távmunka kifejezést, s egyre nagyobb hányad számára válik elérhetővé ez a fajta foglalkoztatás. Az angol nyelv többféle kifejezést ismer és használ a központi munkavégzés helyétől elkülönült lokáción történő munkavégzésre. Ilyenek a 'telecommuting', a 'teleworking' vagy a 21. századi megfelelője a 'home office'. Habár az otthoni munkavégzés nem újkeletű tünemény, sőt, évszázados múltra tekint vissza, gondoljunk csak a „cottage industry”, azaz háziipar, háztáji gazdaságok működésére. A fenti kifejezések mai formájukban mégis csak az 1970-es évek közepén robbantak be a köztudatba s váltak a hétköznapi szóhasználat részévé. A modernkori otthoni munkavégzés jelentősége, térhódítása az informatika és telekommunikációs eszközök fejlődésével együtt növekedett. A tanulmány a szakirodalmi áttekintés során olyan kérdésekre keresi a választ mint: Mit is jelent az, hogy otthoni munkavégzés néhány száz év időintervallumában? Honnan ered, hol vannak ennek a fajta feladatellátásnak a gyökerei? Ki és mikor kezdte el kutatni ennek gazdasági hasznosságát, használhatóságát? Ha volt ilyen minnek a hatására vesztett hajdani csillogásából s lett ismét felkapott? Hogyan változott a fogalom tartalma? Milyen elemekkel bővült első megjelenése óta? Mely szerzők milyen definíciót alkottak a jelenség körülírására? A tanulmány célja egy átfogó képet adni a jelenség eredetéről. Hogyan befolyásolták a munkavégzés mikéntjét az egyes történelmi jelentőségű események, mint például az ipari forradalmak, a gépek megjelenése, a tömeggyártás bevezetése vagy az 1970-es években tomboló olajválság. Milyen nyomot hagytak az ideológiai változások, mint a munka-élet egyensúly? Kitér olyan mérföldkönek számító eseményekre, mint a www (world wide web) feltalálása, a szeptember 11-i terrortámadás hatása s végül de közel sem utolsó sorban az egy éve a hétköznapijainkat s azok egyik központi elemét, a munkavégzésünket meghatározó korona vírus járványra.

Home office, mint foglalkoztatási forma: a távmunka globalizációjának, illetve hatékonyságának vizsgálata

SIMON DÓRA, NÉMETH KEVIN

Közgazdaságtudományi szekció

simon.dora999@gmail.com

Kulcsszavak: home office, távmunka, koronavírus, hatékonyság

A home office a munkaerőpiacon megjelenő rugalmasságot elősegítő atipikus foglalkoztatási forma, amely lehetővé teszi a munkavállalók számára, hogy a különböző kommunikációs technológiák adta lehetőségeket kihasználva, a munkahelyen kívül is hozzáférjenek az elvégzendő tevékenységeikhez. Gyakran visszatérő kérdés, hogy Magyarországon mennyire fognak elterjedni a munkavállalás ezen rugalmas feltételei, valamint, hogy a jelenlegi munkaerőpiacon mennyire tud népszerű célponttá válni az otthonról való munkavégzés bevezetése a munkáltatók és az alkalmazottak körében. Nem láthatjuk, mit hoz a jövő, milyen gazdasági- és politikai döntések születnek meg holnap vagy egy héttel később a COVID-19-el kapcsolatban, azonban az kijelenthető, hogy a vírus után nem fog minden visszaállni a régi rendszerbe; illetve azokban a szektorokban, ahol lehetséges az otthonról való munkavégzés bevezetése, hazánk is elkezd majd bekapcsolódni a rugalmas munkaszerződések világába.

Kutatásunk során szekunder adatfeldolgozásokat végeztünk hazai és nemzetközi szakirodalmak alapján. Ennek során megállapítottuk, hogy a sikeres home office-hoz két fél gördülékeny együttműködése lesz szükséges: a munkavállalóé, illetve a munkáltatóé. A világjárvány okozta szituációt vizsgálva megállapítható, hogy sem a munkavállalóknak, sem a munkáltatóknak nincs más választásuk, ha munkájukat csak home office során tudják folytatni, akkor úgy kell alkalmazkodni, hogy maximalizálják ennek a típusú munkavégzésnek az hatékonyságát. Ennek jegyében tehát szeretnénk bemutatni, hogy melyek azok a tényezők, amelyek befolyásolják az otthoni munkavégzés hatékonyságát, illetve mint vezetők, hogyan tudjuk megteremteni a megfelelő munkakörnyezetet, illetve fokozni a munkafolyamatok produktivitását. Emellett röviden bemutatjuk a home office globális terjedését és megvizsgáljuk, hogy hogyan alakította át a koronavírus a munkaerőpiacot napjainkban.

Tanulmányunk célja, hogy ez a komplikált folyamat sokak számára megismerhetővé válhasson, hiszen ennek tükrében lehet sikeres az együttműködés a munkavállalók és a munkáltatók között ebben az embert próbáló időszakban.

How much own fund is enough? Analysis on the CCP's skin-in-the-game

FRIESZ MELINDA, SZODORAI MELINDA

Közgazdaságtudományi szekció

melinda.szodorai@gmail.com

Kulcsszavak: CCP, skin-in-the-game

The central concept of CCPs is to protect clearing members and the whole system from a potential domino effect that could crack the financial markets. This aspect became even more relevant since the CCPs have a solid and complex interconnected network. Central counterparties' capital plays a significant role in the protection of the system. By law, (in Europe, the EMIR regulatory framework) CCPs must operate a robust default waterfall system aimed to protect the system from defaulting members' stress. These default waterfalls are composed as follows: margins of the defaulting member(s), default fund contribution of the defaulting member(s). The third layer of the default waterfall system is the CCPs' own capital, the so-called skin-in-the-game. After this, non-defaulting members' default fund contributions are exhausted. The previously listed items are used in this particular order. Depending on the strategy a CCP follows, the default waterfall can have additional layers.

Due to the inadequacy of the defaulting member's contributions, the CCP jumps in the game with the junior tranche of its own resources before exhausting the non-defaulting member's financial resources.

The current regulatory framework requires a considerable fraction of the CCP's equity at 25 percent, according to Article 35 of EMIR, to provide as skin-in-the-game in the default waterfall system. It is related to incentives too that the CCP management and not just the shareholders should bear the consequences if it is inevitable to reach out for the CCP's capital buffer. Researchers point out that in case the waterfall is exhausted, both contributions of faulty and non-faulty members' contributions are proven to be inadequate, and before entering the recovery phase of the CCP, there should be another tranche, which is known in the literature as another part of the skin-in-the-game, the senior tranche. The senior tranche is not mandatory, but several CCPs opt for it to avoid using more drastic recovery tools.

The skin-in-the-game's size itself can have different effects on the market. High skin-in-the-game has an uncertain impact on clearing activity. Collateral is costly, and a higher level of capital requirement means that traders must bear higher collateral costs, but an adequately capitalized CCP is more resilient, giving higher certainty for surviving traders, and it imposes lower or nil loss for them. There is a constant debate between regulators and CCP practitioners on the amount of the skin-in-the-game.

Regulators impose strict rules for CCPs regarding the amount of skin-in-the-game with the purpose of loss-absorption and loss-mutualization. This layer also motivates the CCP to apply proper risk management to protect the system it clears. Including their own financial resources can help the CCP avoid lax risk management and prevent the pile-up of risky positions without proper collateral security. Transparent processes and policies can only achieve a resilient and resistant system.

My proposed model analyzes the sensitivity of the skin-in-the-game's size on the market cleared by the CCP: clearing members, especially the non-defaulting ones, may have higher

financial pressure due to another members' default, while a high skin-in-the-game could lead to moral hazard behavior.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

HR Challenges of Workforce Automation and Digital Enhancement in the Retail Sector

PISTRUI BENCE

Corvinus University of Budapest, Üzleti Gazdaságtan Tanszék

Közgazdaságtudományi szekció

pbence0202@gmail.com

Kulcsszavak: Robotics, Automation, Digitalization, Retail, HR, Human Resource Management

One of the defining technologies in industry 4.0 is robotics and automation. A 2017 article by Frey & Osborne highlighted that automation is a growing threat to certain jobs across industries. The transformation or disappearance of these jobs is a phenomenon that is happening right now. These changes pose ongoing challenges to human resource professionals and fundamentally change selection, recruitment, and training processes. As a result, people with different qualifications and experience are needed in the same jobs as before the effects of digitalization and the Fourth Industrial Revolution. The rapid development of digital technologies also makes the continuous training and development of employees and managers a priority. Both HR departments in companies need to be prepared for these new challenges, and new processes need to develop to respond to them.

In this study, I examine these processes and challenges with a focus on the retail sector. First, based on the literature, I define which HR processes are relevant to a retail chain and interpret them along with general value chain theory. Then, based on an article by Frey & Osborne, I identify which jobs are affected by automation in the retail sector, and then analyze the extent of other changes that can be traced to digitalization that affect those same jobs. In addition to scientific journals, I also use publications from international organizations and consulting firms to present my research.

In addition to the impact of automation, my goal is to identify additional characteristic digitization trends that will challenge future HR processes. I also identify these are the most typical challenges with a focus on the retail sector and identify how much impact they will have on the various processes. With this study, I plan to strengthen the analysis of the effects of the digitalization on the value chains of the retail sector with the focus on robotization, which is the primary topic of my future dissertation.

Impact of COVID-19 on Food Imports in Hungary

ACHEAMPONG TIMOTHY YAW¹, OGBEBOR PEACE OSAERAME²

¹University of Szeged, Doctoral School in Economics

²University of Szeged, Food Engineering

Közgazdaságtudományi szekció

yamebah@yahoo.com

Kulcsszavak: COVID-19 pandemic, International Trade, Food Security, Sustainable Development Goals, Hungary

Achieving food security for all people in every country of the world by 2030 has been prioritized as an important global development objective in the Sustainable Development Goals (SDGs). However, the COVID-19 pandemic has posed a major threat to the achievement of this noble objective. Food security can be achieved through various channels. One of the 6 dimension of food security is availability which requires that there should always be enough supply of food from both domestic and external sources. One of the main avenues through which external sources of food is obtained is through international trade. It has been widely reported that food supply chains have been disrupted by the COVID-19 pandemic. However, the extent of this impact is yet to be quantified. This paper seeks to investigate how the supply of food through international trade has been impacted by the COVID-19 pandemic using Hungary as a case study. The study uses a paired samples t-test to compare the monthly food imports and exports during the first year of the pandemic and the previous year. Furthermore, Pearson's moment correlation analysis and curve estimation regression analysis are also used to analyse the relationship between monthly food imports and exports with the government's lockdown policies as measured by the Stringency Index. Based on data for 29 categories of food importers for the year 2019 and 2020, we find that COVID-19 significantly impacted the year-on-year monthly food imports ($t= 3.612$; $df=318$; $p=0.00$). We found that the impact was negative for enterprises involved in production and processing of food but positive for those involved in wholesale and retail of food products.

Kik profitálhatnak kockázatmentesen? – A diákhitelben rejlő arbitrázs lehetőség

TÓTH FANNI

Budapesti Corvinus Egyetem, Befektetések és Vállalati Pénzügy Tanszék

Közgazdaságtudományi szekció

fanni.toth0827@gmail.com

Kulcsszavak: Szegények pénzügyei, Diákhitel, Arbitrázs

A szegények aránya magasabb azok körében, akik nem rendelkeznek diplomával. A szegénységből való kitörés egyik megoldása lehet a felsőoktatási végzettség megszerzése és a végzettségnek megfelelő munkakör betöltése és ezáltal magasabb munkabér elérése.

A felsőoktatás finanszírozása és a költségmegosztás (cost-sharing) megvalósítása a mai napig releváns téma a kutatók körében. Alapvető elvárás, hogy egyenlő hozzáférést biztosítsanak a jelentkezőknek a felsőoktatási képzésekhez.

Magyarországon a felsőoktatás finanszírozásában úgynevezett duális rendszer valósul meg, amely teljesítményhez köti az állami finanszírozású felsőoktatásban való részvételt. Azok a jelentkezők tehát, akik magasabb teljesítményt nyújtanak a felvételi vizsgán, tandíjmentes felsőoktatásban részesülhetnek.

Az egyenlő hozzáférés megfelelő támogatási eszközökkel biztosítható. Magyarországon a pénzbeli támogatás diákhitelrendszeren keresztül valósul meg, amely minden hallgató számára elérhető. A hitel igényelhető kizárólag a tandíj fedezésére, ebben az esetben a maximális kamatmentes hitel összege szemeszterenként a tandíj összegével egyezik meg. Rendelkezésre áll emellett egy szabad felhasználású konstrukció is a mindennapi költségek fedezésére, amelynek maximális havi összege 150 000 forint és amelynek kamata jelenleg 1,99 százalék. Az adatok azonban azt mutatják, hogy a 2001-es bevezetési kezdeti lelkesedés alábbhagyott, egyre kevesebben igényelnek diákhitelt.

A Magyar Állampapír Plusz 2019. évi bevezetése olyan bárki által elérhető kockázatmentes befektetést kínál, amely öt éves időtávon 3,50-6,00 százalék progresszív kamatot ígér vásárlójának. A szabad felhasználású diákhitel igénylése és a Magyar Állampapír Plusz egyidőben történő vásárlása arbitrázsprofitot jelent azon hallgatók számára, akik ezt felismerik. A tanulmány bemutatja, hogy hogyan köthető össze a két termék és hogy mekkora az elérhető arbitrázshozam a szabad felhasználású diákhitel maximális szemeszterenkénti összegével számítva. Emellett arra is kitérek, hogy milyen további kedvezmények igényelhetők felvett diákhitel esetén és ez hogyan változtatja meg az elérhető kockázatmentes hozamot.

A tanulmány ezen kívül rámutat: az adatok alapján a szegényebb családi háttérrel rendelkező középiskolás diákok rosszabbul teljesítenek, így kiszorulhatnak a felsőoktatásból, vagy csak tandíj megfizetése ellenében tanulhatnak tovább. Utóbbi esetben ugyan a diákhitel felvétele megoldást jelent a tandíj és egyéb felmerülő költségek finanszírozására, de az arbitrázs hozam elérését már kizárja.

Kérdéses a racionalitás is, mivel egyre kevesebben veszik fel az olcsó finanszírozást jelentő diákhitelt: akiknek szükségük lenne rá, feltehetően inkább más forrást keresnek költségeik fedezésére. A jó családi háttérrel rendelkező hallgatók pedig annak ellenére sem igénylik a hitelt tömegesen, hogy arbitrázs lehetőség áll fenn.

MISKOLCI
E G Y E T E M

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

További kutatási cél annak vizsgálata, hogy a diákhitel igénylések csökkenő tendenciája mögött milyen okok húzódnak. Ennek feltárása és a módosítási javaslatok megfogalmazása segítséget nyújthat a magyarországi diákhitelrendszer döntéshozói számára.

Kritikus fontosságú nyersanyagok a világmodellekben és napjainkban

FODOR KITTI, VARGA BEATRIX

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Gazdaságelméleti és Módszertani Intézet

Közgazdaságtudományi szekció

fodor.kitti@uni-miskolc.hu

Kulcsszavak: Kritikus fontosságú nyersanyagok, világmodellek

Az emberiség történelme során mind az uralkodók, mind pedig a politikai hatalmat gyakorlók kiemelt jelentőséget tulajdonítottak annak, hogy a kulcsfontosságú nyersanyagok feletti ellenőrzés és biztonságos ellátás fenntartható legyen, viszont az idő múlásával és új technológiák megjelenésével ezen nyersanyagok elvesztették korábbi jelentőségüket. A XIX. század második feléig, a gazdasági fejlődést nem igazán veszélyeztették a szűkösön rendelkezésre álló nyersanyagkészletek, viszont az ipari forradalom fordulatot hozott a nyersanyagok felhasználása területén is. 1972-ben Meadows-ék *Növekedés határai* tanulmányukban 3 fém, valamint a földgáz, és a kőolaj készletének a fogyását tekintették az ismert világkészletekre való tekintettel kritikus üteműnek. Ekkor tanulmányukban azt fogalmazták meg, hogy a gazdasági növekedés egyik korlátja a nyersanyagkészlet kimerülése lesz. Ezen kívül azonban számos más világmodell is született a nyersanyagokkal kapcsolatban a 20. században, melyekre igyekeztünk figyelmet fordítani. A tanulmányban célunk többek között ezen világmodellek vizsgálata és összehasonlítása, majd ezt követően kitértünk a 21. század kritikus elemeire és tanulmányaira is hisz számos ország és szervezet követi nyomon a nyersanyagok alakulását, és akár ismétli meg elemzéseit néhány évente. Ennek okai között szerepelhet, hogy napjainkban egy újabb ipari forradalomnak lehetünk szemtanúi, azonban ennek a forradalomnak a középpontjában a kiber-fizikai rendszerek és a digitalizáció áll. Kutatásunk során megvizsgáltuk, napjainkban milyen elemzések készültek a nyersanyagokkal kapcsolatban, az egyes országok és szervezetek mely nyersanyagokat ítélték kritikusnak, és ezt milyen módszertan segítségével tették meg, illetve összehasonlítottuk a régebbi idők és napjaink kritikus fontosságú nyersanyagait, mely összehasonlításból a tanulmányban a só, a kőolaj és a ritkaföldfémek különbözőségére és hasonlóságára tértünk ki.

Mintázatok és tanulságok a hazai fenntartható városfejlesztés gyakorlatában

ECKER KLAUDIA

Fenntartható Fejlesztés és Gazdálkodás Intézet Térségfejlesztés és Környezetgazdaságtan
Tanszék

Közgazdaságtudományi szekció

ecker.klaudia@gmail.com

Kulcsszavak: városfejlesztés, fenntarthatóság, stratégia, településirányítás

Az elmúlt két évtizedben a települések működésének fenntarthatósága, a klímasemleges átmenet is meghatározó témakörre vált mind a településvezetők, mind a tudományos dialógus számára. A fenntartható, okos és zöld megoldások előtérbe kerülésével a helyi szintű problémák megoldásában is egyértelmű paradigmaváltás tapasztalható.

A közlekedés, légszennyezettség, vagy hulladékkezelés csupán néhány, a városokat érintő kihívások közül, melyekre a helyi önkormányzatok – részben a nemzetközi és hazai szakpolitikai iránymutatásnak való megfelelés érdekében – egyre több esetben fenntartható városfejlesztési megközelítés mentén keresnek választ.

A széles körben ismert és elérhető támogatási keretek mellett és ellenére ugyanakkor nem feltétlenül a „one size fits all” megoldások uralják a hazai fejlesztések gyakorlatát. Azontúl, hogy a fejlesztések módszertanát saját gazdasági, természeti és társadalmi beágyazottságuk mentén választják, implementálásuk során is egyedi működési mechanizmusokat, mintákat mutatnak.

A kutatás a mintába választott magyarországi városok fejlesztési dokumentumainak tartalomelemzése során kiemelkedő motívumokra világít rá a szakpolitikai vállalások, célterületi kijelölések, forrásallokációs döntések és implementációs mechanizmusok tükrében. Ennek eredményeként a tanulmányban a fenntartható városfejlesztési modellek hazai térképe elevenedik meg előttünk, bemutatva a mintában szereplő települések sajátos megközelítéseit és stratégiáit a vállalt célok elérésében.

Optimális valutaövezet-e az Egyesült Államok, illetve hogyan oldhatóak meg az elmélettel a válságok?

PÓCSIK ORSOLYA

Magyar Agár- és Élettudományi Egyetem, Fenntartható Fejlesztés és- Gazdálkodás Intézet,
Gazdaság- és Regionális Tudományok Doktori Iskola, Gödöllői Campus

Közgazdaságtudományi szekció

orsolya.pocsik@gmail.com

Kulcsszavak: valutaövezet, világvaluta, dollár, árfolyamrendszer, USA

Az optimális valutaövezetek elmélete Robert A. Mundell nevéhez kapcsolódik, amely a közgazdasági gondolkodás fontos tézise, ami nélkül az amerikai gazdaságpolitikai folyamatok nehezen érthetőek.

Ha az 1930-as évektől kezdve az USA egyes régiói önálló valutát használtak volna, az államok kevésbé lettek volna kitéve gazdasági sokkoknak és ez kisebb költséggel járt volna. 1944-ben Bretton Woods-ban elfogadták a II. világháború utáni nemzetközi pénzügyi rendszert. Garantálták az amerikai dollár rögzített árfolyamon történő aranyra váltását, a többi valuta árfolyamát rögzítették a dollárral szemben. Ezen rendszer stabilizálására jött létre az IMF (Nemzetközi Valutaalap) és a Világbank (Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank). Ezek hatására az amerikai dollár vezető szerepre tett szert a valutarendszerekben. Az 1960-as évekre a világ vezető államai a rögzített árfolyamrendszert működtető arany- deviza-rendszert használtak, amelyben az amerikai dolláré volt a vezető szerep. A hetvenes évek elején az amerikai dollár árfolyama a vietnámi háború és az USA növekvő kereskedelmi hiánya miatt megrekedett. 1971-ben Nixon elnök felfüggesztette az aranyra való átválthatóságot (Nixon-sokk). Az olajválságok (1973 és 1979) következtében megváltozott a nemzetközi pénzügyi helyzet. Az 1970-es években jelentős infláció miatt a FED monetáris szigorítást kezdeményezett, ami recessziót eredményezett az USA-ban, aminek következtében visszaesett a kereslet. A 2008-as és 2020-as globális és pénzügyi válságok hatására a nemzetgazdaságok szereplői között felerősödött a kölcsönös egymásra utaltság. A pénzpiacok függőségi viszonyai következtében a tovagyrúzó hatások a válságokat földrajzilag kitetté, globálissá transzformálták át. A dollár továbbra is megőrizi elsődleges helyét a világ gazdaságban.

Mundell elmélete a rögzített és lebegő árfolyamrendszerek közötti választás kritériumainak tisztázására épül. Mundell azt feltételezte, hogy a termelési tényezők áramlása (leginkább tőke) és a pénzpiacok integráltsága az a két feltétel, amelyek segítenek kiválasztani az árfolyamrendszerek közötti választást, illetve megfelelő árfolyam-politika mellett, vagy helyett az Egyesült Államok rendelkezik-e elegendő gazdaságpolitikai eszközzel a folyó fizetési mérlegét egyensúlyba tartva. Az optimális valutaövezet az a földrajzi régió, amelyben a valuta használatából eredő nettó hasznosság a lehető legnagyobb, maximális. Mára már az elmélet követőinek se szeri, se száma, legjelentősebb tudósok között számos amerikai kutatóval találkozunk, pl. Roland McKinnon, Peter Kenen, Paul Krugman nevét érdemes megjegyezni.

A szerző jelen tanulmányában arra keresi a választ, hogy melyik régióban tekinthető produktívnak (optimálisnak) egy közös valuta használata, ahol a sokkhatások szimmetrikusan jelentkeznek, erre milyen megoldások vannak. Számos külső sokk indult ki az Amerikai Egyesült Államokból: világválságok, olajválságok, rossz politikai döntések sora- pl. Trump-

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

éra. A tanulmány módszertana elemző jellegű, a gazdaságpolitika korszakait magyarázza politikai döntések, valamint a pénzügyi válságok kezelésének tükrében. A válságok metodikája egyszerű és bonyolult lépésekből tevődik össze: bankválság, elmélyülés, kilábalás, makrogazdasági következmények.

A ma élő legnagyobb közgazdászok, mint Samuelson és Nordhaus, Krugman is egyetértenek a közgazdászok azon csoportjával, akik hisznek abban, hogy az Amerikai Egyesült Államok Optimális Valutaövezet. Hogy miért is, erre keresem a választ.

Pandémiák és a cloud computing egészségügyben történő alkalmazásának lehetőségei

DR. VÁRFÖLDI KRISZTIÁN¹, BARACSI MÁRIA²

¹Miskolci Egyetem, Gépészmérnöki és Informatikai Kar

²Miskolci Egyetem, Világ- és Regionális Gazdaságtan Intézet

Közgazdaságtudományi szekció

k.varfoldi@gmail.com

Kulcsszavak: Scopus, cloud, pandémia, tudomány, egészségügy

A felhőalapú technológiák alkalmazása bizonyosan hasznos eszköz lehet egy pandémiás helyzet relevanciájában is. A hálózatokban gondolkodás mindkettő fogalomnál megkerülhetetlen. A „cloud” segítségünkre lehet az adatok gyűjtésében, rendszerezésében kiértékelésében és nagy távolságokat átívelve azonnal képes megosztani az információt szinte bárkivel, bárhol a világon. Arra keresem a választ, hogy az eddigi pandémiák és a jelenleg zajló koronavírus-járvány során milyen felhőalapú megoldások kerültek előtérbe, illetve fejlesztésre az egészségügy területén nemcsak az egyén, hanem közigazgatás szintjén is, valamint még milyen egyéb kiaknázatlan lehetőségek jöhetnek szóba a jövőre nézve. Megvizsgálom, hogy milyen tudományos cikkek jelentek meg a technológia létezése óta a pandémiák korrelációjában, hogy milyen segítséget, kidolgozott modellt, útmutatót adhatott már analóg események alapján a tudományos világ egy ilyen egészségügyi válságban. Ehhez többek között a Scopus, valamint SCIVAL citációs adatbázisokat hívtam segítségül, ahol a kulcsszavak segítségével vizsgáltam. 2020-ban és már idén is jelentős számban jelentek meg cikkek, melyek hasznos gyakorlati információkat tartalmaznak arra vonatkozólag, hogy miként lehet a felhőalapú rendszereket egy egészségügyi válsághelyzetben hasznosítani, milyen elgondolások mentén érdemes ezt az internetalapú eszközt használni. A mobil applikációktól egészen a komplex makro és nemzetközi szinten alkalmazott megoldásokig rengeteg hasznos, adott esetben életmentő eszköz áll rendelkezésre. Azonban figyelembe kell venni, hogy sokszor ezen eszközök használata függ az adott ország egészségügyi rendszer fejlettségétől, valamint a digitalizáció elterjedtségétől is. Cikkem egy rövid összefoglalóként szolgál a már használt és még kidolgozást vagy finanszírozást igénylő rendszerekről és megoldásokról. A már használt eszközökről egy gyors értékelést is végzek, melynek eredményei egy kérdőíves felmérés alapján kerül kiértékelésre és publikálásra.

Szakmai kapcsolatok, karrier-mobilitás és nemi egyenlőtlenségek

ILYÉS VIRÁG

Budapesti Corvinus Egyetem

Közgazdaságtudományi szekció

ilyesvirag@gmail.com

Kulcsszavak: nemek közötti egyenlőtlenség, társadalmi hálózatok, szakmai kapcsolatok, álláskeresés, társadalmi mobilitás

Noha az elmúlt évtizedek során jelentős előrelépés történt a nők munkaerőpiaci helyzetét tekintve, még mindig jelentős szakadék figyelhető meg férfiak és nők között, mind munkaerőpiaci részvétel, mind keresetek terén. E különbségek meghatározásában mai napig kulcsfontosságú szerepet játszanak az uralkodó társadalmi normák, nemi sztereotípiák, a foglalkoztatási diszkrimináció, továbbá a munkaerőpiac nemek szerinti elkülönülése is. Miután a kapcsolathálózatok kiemelt fontossággal bírnak az egyéni munkaerőpiaci lehetőségek alakításában (segíthetik például az elhelyezkedést, jobb munkalehetőségek megtalálását), a társadalmi hálózatokhoz kötődő nemek közötti különbségek szintén hozzájárulhatnak az egyenlőtlenségek fokozásához.

A tanulmány célja annak vizsgálata, hogy az informális (elsődlegesen szakmai jellegű) kapcsolatok hozzájárulnak-e a nemek közti munkaerőpiaci különbségek létrehozásához és újratermeléséhez. A kutatás alapvetően két fő kérdéskört elemez átfogóan. Egyrészt, hogy megfigyelhetőek-e különbségek a szakmai kapcsolatok elhelyezkedési esélyekre gyakorolt hatását tekintve nemek szerint. Másrészt, hogy a kapcsolatok eltérően befolyásolják-e a felfelé irányuló mobilitás esélyét férfiak és nők esetében. Az elemzés kapcsolt munkavállaló-munkáltató államigazgatási adatgyűjtésre támaszkodik, mely anonimizált formában tartalmazza a magyarországi népesség 50%-át. Miután az adatbázis nem tartalmaz konkrét információt a kapcsolatokra vonatkozóan, az egyének volt munkatársi hálózatát ugyanazon cégeknél töltött, átfedő munkaviszonyok alapján közelítjük.

Az eredmények arra utalnak, hogy a korábbi munkatársak jelentősen befolyásolják mindkét nem felvételi esélyét, ám hatásuk mértéke a férfiak esetében nagyobb. A hálózati hatásokban felfedezhetők a homofília nyomai is (az azonos nemű kapcsolatok hatása erősebb mindkét nem esetén), ám e különbségeket a várakozással ellentétben nem a kapcsolatok eltérő használata hajtja, hanem a munkaerőpiac nemi szegregációja. Az informális kapcsolatok jelenléte növeli a felfelé irányuló karrier-mobilitás esélyét is. Az egyének nagyobb eséllyel nyernek felvételt jobb pozíciókba, magasabb bérszintet biztosító cégekhez korábbi munkahelyükhöz és állásukhoz viszonyítva, illetőleg olyan cégekhez ahol a férfiak és nők közti kontrollált bérkülönbség mértéke kisebb. Azonban a kontaktok hatásának mértéke egyenlőtlenül oszlik meg mind nemek között, mind a férfiak és nők csoportján belül is. Az eredmények rámutatnak a hálózatok hatásában rejlő kettősségre: az egyéni kapcsolatok egyrészt elősegítik a rosszabb helyzetben lévő, limitáltabb lehetőségekkel rendelkező nők helyzetének javítását, másrészt hozzájárulnak a meglévő nemi különbségek fenntartásához a munkaerőpiac felsőbb szegmenseiben.

Szent László király modellalkotása

SZABÓ GYULA MÁRTON

Budapesti Corvinus Egyetem, Vezetéstudományi Intézet, Vezetés és Szervezés Tanszék

Közgazdaságtudományi szekció

gyula.szabo@stud.uni-corvinus.hu

Kulcsszavak: management, vezetés, modellalkotás, Business Modell Canvas, magyar középkor

Dolgozatom megírásának elsődleges célja az volt, hogy a modern menedzsment tudomány eszköztárából merített lehetőségek által bizonyítsa a Szent László-i programhirdetés tartalmának átgondoltságát és azt, hogy a módszer, ahogyan reflektál környezetére és az abban felismert lehetőségekre, ezer év elteltével is naprakésznek és korszerűnek tekinthető.

Ennek érdekében a makrokörnyezet elemzését végeztem el a PESTEL-módszer segítségével, majd a mikrokörnyezetet vizsgáltam a Porter-féle öttényezős modellel. Céлом az volt, hogy az ily módon nyert eredmények kimutathatóan kapcsolatba hozhatók legyenek szent királyunk programjával, hogy az abban meghirdetett értékek bizonyíthatóan az elemzések által kapott adatokra válaszul születhettek. Meglátásom szerint a dolgozat első fele ebből a szempontból sikeresnek tekinthető, hiszen – ahogyan azt a fejezetet záró összegzésben is leírom – sok esetben közvetlenül párosíthatók az intézkedések az egyes környezeti jellemzőkkel, azaz az 1077-ben trónra lépő herceg környezetének vizsgálata által, azt követően fogott terveinek kidolgozásához.

Ezt követően a dolgozat második nagyobb szerkezeti egységében először megalkottam a Szent László által hirdetett és később követett akcióterv üzleti modelljét a Business Modell Canvas blokkjainak feltöltésével és részletes magyarázatával, majd azt összevetve a modell salamoni változatával azt kívántam bemutatni, hogy hol ragadható meg az eltérés a két modell között. Az összevetés eredményeként megállapítható, hogy Szent László ajánlat-vezérelt értékinnovációt hajtott végre.

Annak érdekében, hogy feltárjam, hogy ennek hol keresendő a forrása, elkészítettem a Lászlót (nem közvetlenül) megelőző Salamon uralkodásához kapcsolódó BMC mátrix SWOT-analízisét, melynek eredményei szintén arra engednek következtetni, hogy László király saját ajánlatának megfogalmazásakor bázisként a salamoni ciklust tekintette – annak hibáiból és veszélyeiből, lehetőségeiből - mindezeket mérlegelve - merített ihletet.

Végül azt a kérdést érintettem, hogy László király értékinnovációja tekinthető-e a kék óceán stratégia szelleméhez közel álló újításnak és – bár beismerten annak egyik pillérét (a költségcsökkentést) rugalmasan kezelve – arra a megállapításra jutottunk, hogy beilleszthető a Chan-i gondolati keretbe.

Kijelenthető tehát, hogy ebben az esetben megerősítést nyert feltevésünk és László király csaknem ezer esztendővel kora előtt járva napjaink korszerű modellezési ismeretei szerint is kiváló stratégaként határozta meg programját, mely alapjául szolgált későbbi, csaknem két évtizedes kormányzásához. Nem tekinthető véletlennek, vagy az egyes problémákra adott spontán, ösztönös válasznak azon sikeres lépések sorozata, melynek folyamányaként a 11. század végére a Magyar Királyság Közép-Kelet-Európa meghatározó, immár expanzív hatalmává vált, helyét stabilizálva a nyugati keresztény közösségben és határain belül rendezett

körülményeket kialakítva, megfékezve a központi hatalommal több emberöltőn át szembe szegülő csoportok lokális hatalmát.

Szerencsejátékosok szériás viselkedésének vizsgálata BitCoin alapú megfigyelésekkel

SÁNDOR MÁTÉ CSABA

Budapesti Corvinus Egyetem, Közgazdaságtan Intézet

Közgazdaságtudományi szekció

sampaat@gmail.com

Kulcsszavak: viselkedés gazdaságtan szerencsejáték bitcoin

A szerencsejátékosok viselkedésének kapcsán megfigyelhető viselkedésbeli minták magyarázatául szolgáló modellek alapját a viselkedés gazdaságtan torzításai jelentik. A szeriális vesztes és nyertes kimenetek után megfigyelhető jellemző minták az ún. Hot Hand és Gambler's fallacy effektusok, amelyek a megerősítési és a reprezentativitási torzítások megnyilvánulásaként tartanak számon.

A témában sok kísérleti és külső megfigyelési tanulmány született, azonban ezek nagy része nem a fogadók percepciójával, hanem a fogadás alapját képező sportok természetével foglalkozik. A szerencsejátékosok fogadási mintázatait vizsgáló tanulmányok közül Xu és Harvey 2014-es tanulmánya online sportfogadások sokaságát vizsgálta, szokatlanul nagy méretű mintán (776 játékos 565 ezer tétje 1 év alatt). Megfigyeléseik alapján arra jutottak, hogy a nyerő szériában álló játékosok kockázatkerülő irányba, míg a vesztes szériában állók kockáztnövelő irányba módosítják viselkedésüket, így előidézve a fenti effektusokat.

Egzakt modellekkel és szimulációkkal megmutattuk, hogy a kutatók által végzett megfigyelések nem adják bizonyítékát a megjelölt viselkedési modellnek. Amennyiben a játékosok nem csak egyetlen játékból választhatnak fogadáskor, viselkedésük megváltoztatása nélkül is megfigyelhetők a kockázattól való lejtő középértékek konvergenciája.

Az összefüggések mélyebb vizsgálatához saját szerencsejáték-adatbázisunkban is végeztünk vizsgálatokat. Ezen adatbázist egy népszerű BitCoin alapú online fogadási oldal, a SatoshiDice játékosairól, a kriptovaluta nyilvános tranzakciós láncolata alapján állítottuk elő. Korábbi kutatásokra támaszkodva a BitCoin tárcák összekapcsolása és a fogadási oldal tranzakciós céltárcái segítségével teljes, egyéni (de személyileg nem beazonosított) fogadási történeteket állítottunk elő, aminek egy részsokaságát használtuk ehhez a vizsgálathoz (6595 játékos 958 ezer tétje 10 hét alatt).

Megmutattuk, hogy a Xu és Harvey által megfigyelt átlagok tendenciái a mi adatinkon is megfigyelhetők. Az állításaik további vizsgálatából azonban kiderül, hogy a tényleges viselkedésbeli változásokat tekintve a szerzők konklúziói megítélésünk szerint nem kellően megalapozottak, ugyanis leginkább ellentétes hatásokat látunk. Eredményeink összecsengenek fizikai kaszinójátékokon megfigyelttel: a játékosok heterogén viselkedést mutatnak, amelyben a szeriális nem a legerősebb befolyásoló. Adataink lehetőséget adtak a szeriális viselkedés és a várakozási idő kölcsönhatásának vizsgálatára is, amelyet az irodalomban korábban még nem dokumentáltak.

Születő vállalkozások vizsgálata strukturált irodalomáttekintés tükrében

SZABÓ KRISZTOFER

Budapesti Corvinus Egyetem, Vállalkozásfejlesztési Intézet

Közgazdaságtudományi szekció

krisztofer.szabo@uni-corvinus.hu

Kulcsszavak: születésben lévő vállalkozás, strukturált irodalomkutatás, bibliometrikus elemzés, szövegelemzés

Egy ragyogó vállalkozásötlet semmit sem ér akkor, ha csak szimplán megfogalmazódik valaki fejében anélkül, hogy azt életre is keltené. Egy új vállalkozás ötletének kibontakozási folyamata nagyon kiszámíthatatlan tud lenni, néha az ötletet elvetik, olykor pedig valami rendkívüli alakul ki belőle. A születőben lévő vállalkozói készséggel kapcsolatos tanulmányok hozzájárulnak az egyének vállalkozóvá válását előidéző összetevők megértéséhez, egyetemlegesen a vállalkozás későbbi teljesítményét befolyásoló tényezőkkel. A kezdeti fázisban lévő, úgynevezett „születésben lévő vállalkozások” jelenségének vizsgálata új kutatási témának tekinthető. Egyre több folyóiratcikk íródik a témában a 2000-es évek eleje óta, mely ugyancsak növekvő tendenciát mutat az utóbbi években is. A téma pontos meghatározásával kapcsolatban számos kihívás jelentkezik, annak okán, hogy megértsük és behatároljuk a folyamat kezdetét és végét. Olykor nehéz különbséget tenni az ötletfázisban lévő, illetve működő vállalkozások között. A kutatás eredményeit a fogalmi bizonytalanságok és a különböző megközelítések miatt nehéz összehasonlítani egymással, melynek tisztázására a szisztematikus irodalomkutatás módszerét alkalmaztam. A kutatásban bemutatott irodalmi háttér a születő vállalkozásokhoz kapcsolódik. A vizsgálat során a kulcsszó-keresés módszerével feltárom az új vállalkozás(ok) indítása során leggyakrabban kutatott fogalmi megközelítéseket. A kiválasztott cikkek kritikai elemzésében a kutatás az üzlet- és menedzsment tudományok, valamint a közgazdaságtan területére korlátozódik, melyet a szisztematikus irodalomkutatás lépéseivel vizsgállok meg. Az átfogó irodalmi áttekintés során először bibliometrikus elemzést, illetve szövegelemzést végeznek, a szűrések által fennmaradt tanulmányok címeiben és kulcsszávaiban. Az eredmények során megfigyelhető, hogy a témában elsősorban magasan rangsorolt folyóiratokban publikálnak a kutatók. Sorba rendezést követően a 30 leggyakrabban hivatkozott cikk kvalitatív technikával kerül feldolgozásra. A vizsgálat során a kiválasztott tanulmányok összehasonlítása a „nascent entrepreneurship” definiálására; elméleti modellekre; befolyásoló faktorokra; adatfelvételi- és adatelemzési módszerekre; illetve jövőbeni kutatási irányokra tér ki. Az elemzés összegzésképp a témát érintő egyéni következtetések, javaslatok és új kutatási lehetőségek is bemutatásra kerülnek.

The Comparison between Corporate Social Responsibility and Public Social Responsibility

ANDRÁSKÓ DÓRA DIÁNA

Miskolci Egyetem, Vezetéstudományi Intézet

Közgazdaságtudományi szekció

horvath.dora@uni-miskolc.hu

Kulcsszavak: Corporate Social Responsibility, Public Social Responsibility

In my study I make a global comparison between the terms of Corporate Social Responsibility (CSR) and Public Social Responsibility (PSR) that have become popular buzzwords recently. It has been proven that every organisation needs to concentrate on these kinds of activities and projects, even incorporate them to the company's strategy if they want to maintain their successful operation in the long term. Naturally there are many common characteristics of the concepts of Corporate Social Responsibility and Public Social Responsibility, such as their main objectives, basic activities and expected impacts. However, because of differences in their history, appearance, and their legal regulation background they have developed somewhat differently. In my paper I attempted to summarise the most significant characteristics of the two phenomena and show their evolution through the recent years. I also dedicated a chapter to the current state of CSR and PSR in Europe and in Hungary, and I highlighted the reasons why organisations may find it profitable to engage in socially responsible actions. I intend to give a brief summary of the emerging trends in the last decade. As many economic factors and circumstances have been changing, companies also have to keep up with the new CSR and PSR tendencies. Finally, I tried to show the connection of Corporate Social Responsibility and Public Social Responsibility to social innovation, showing the differentiating factors and their relation to each other. As for the practical applicability of the study, it will serve as a base for further research aiming to give recommendations for companies how to manage their responsible activities.

The Effects of Proper Inventory Management on the Profitability of SMEs

SAH GENESIS GYASI

University of Miskolc, Accounting and Finance

Közgazdaságtudományi szekció

genesissah@yahoo.com

Kulcsszavak: small medium enterprises, working capital, profitability, Ghana, Inventory management

A business must have or be able to generate enough cash and cash equivalent to meet its short-term liabilities if it is to continue and grow in business. Therefore, working capital management which helps an entity to, efficiently and effectively control current assets and liabilities is a key factor in the company's long-term success; without working capital, the non-current assets will not function. The greater the extent to which current assets exceed current liability, the more solvent or liquid a company is likely to be.

This paper observes the relationship between working capital management practices of small and medium enterprises (SMEs) and the performance and profitability of these businesses in the Kumasi Metropolis, to evaluate inflows and outflows of inventory to determine the rate at which certain goods are purchased in relation to others. This practice will also help ascertain seasons and times during which certain products experience higher demand and vice versa. This will reduce their over and/or under investment in inventories.

The implication of the findings is that the government of Ghana should pursue policies aimed at encouraging training and improving the managerial skills of SME owner/managers as well as creating the enabling environment for the development of improved modern technologies to transform the business processes of these vital industries.

The EU- South Pacific partnership with the „Aid for Trade” program

VERESS HILDA

Doctoral School of International Relations and Political Science

Közgazdaságtudományi szekció

imde.ilda90@gmail.com

Kulcsszavak: poverty, development, agreements, EU-Pacific, Aid for Trade, global integration

The EU-ACP (Africa, Caribbean Paific) - South Pacific partnership focuses on the fighting against different challenges in these regions, like poverty, sustainable development and it is essential to mention the climate change that has come up in the last decades and threatening the world globally but particularly these areas with their islands. This paper uses evidence from the database of WTO, Commission Fund, Ecdmp. I believe that comparing and analysing the result of the Conventions is also essential in order to get the answer whether the EU could succeed in the foreign and trade policy to defeat poverty. In this paper I am to achieve a better result whether the new program of WTO and EU is succeed to defeat poverty hence this can reduce the corruption mainly in the Pacific and whether this name programe the „Aid for Trade” is able to integrate the developing Pacific region into the multilateral trade. These endangered areas are on the way of development with the cooperation of EU and it can succeed in the future regarding the political dialogue and trade. In this research, we also clarify the development of the conventions from the Yaonde to the Cotonou Agreement in order to develop the cooperation between EU and ACP- South Pacific countries and analysing the results of the agreements and EU strategy in each area. Both qualitative and quantitative method are used to get the results. Regarding the theories this paper focuses on the dependence theory within that the interdependence theory is essential from (neo) liberal perspective that could a strong economic relations between nations hence it conributes for economic growth and trade flows so in this case it can reduce the chance for war or prospect war. This key steps would lead to a closer result whether the EU is capable of creating new potential benefits in order to take care of the ACP-Pacific countries with the new agendas, like UN Agenda 30. Based on the evidence of the new strategy of EU and WTO I assume that the main finding is the ‘Aid for Trade’ program which is the most positive hope in the economics which is the most important key for the developing countries and also a chance that they can be the part of the successful global trade especially one of its most successful new model we can get a more precise answer through the gravity modelling if we consider the methodology of AfT program.

The level of cycling as a function of violence/crime in a macro urban environment

OLIVEIRA DA CRUZ JÚLIO HENNDERSON, MÁTRAI TAMÁS, TÓTH JÁNOS

Budapest University of Technology and Economics Department of Transport Technology and Economics

Közgazdaságtudományi szekció

juliocruz@edu.bme.hu

Kulcsszavak: cycling; crime; violence; cycling level; modal share

A large portion of environmental problems stems from the growing use of vehicles, notably those powered by oil products. Given this, measures have been adopted in some countries to encourage sustainable urban mobility. Among these measures, cycling has been increasingly prioritized as a sustainable mode of transport. Opting for cycling as a transport mode brings a great number of potential positive outcomes, including increased rates of physical activity, economic benefits and contribution to preserving the environment, once greenhouse components are not be emitted to the atmosphere.

However, when opting for cycling, these six aspects tend to be considered as important determinants: weather exposure, car ownership, distance, terrain/geography/hilly, public transport availability, violence/crime. Many researchers have studied the five first parameters and how they influence mode choice, whereas violence/crime has been considered only in microscopic transport planning.

There is a general sense that violence and security perceptions influence the use of bikes as a transport mode. These considerations have been more broadly discussed in countries where criminality is presented as a critic social parameter. Therefore, this study aims at understanding to what extent violence/crime shapes cycling level and travel mode choice in a macro urban level; and identifying the social parameters (human development index, GDP, per capita income, Gini coefficient, unemployment rate, and so on) which can be used to develop the mathematical model of cycling level (the 6th variant of the model Cy) based on criminality.

This relationship can support the development of policies to promote cycling, since personal security is an aspect that should be considered for planning, and in many cases, is not.

Besides that, this relationship will be used to implement a general mathematical model, which will express cycling level in a macroscopic urban level.

The nature of Chinese direct investments in Hungary

ESZES DOROTTYA

University of Pécs, Doctoral School of Earth Sciences

Közgazdaságtudományi szekció

eszesdorottya1@gmail.com

Kulcsszavak: Chinese ODI, Hungarian FDI, Chinese investments in Hungary, Chinese companies

China's global economic role is continuously growing since the country opened its borders to foreign economic activity. From this time foreign direct investments promote China's economic transformation and support its geopolitical goals. For the 2010s China became one of the most important economic actors on the global scene. Over time outward direct investments became more important. The value of China's outward direct investment first exceeded the value of the inward investment in 2015, making China the second-largest investor in the world.

The amount of Chinese direct investment in Hungary is increasing year by year. Based on the added value of foreign enterprises, since 2016, Chinese companies have been among the top 10. A notable amount of foreign direct investment in Hungary is characterized by intermediary companies established in a country different from the host and to the sender country which makes it difficult to define the final sending country. This is especially true for the Chinese investments since more than 94 per cent of these investments arrived in Hungary through an intermediary country to the end of 2019.

One reason can be, that the global value chains have become increasingly long and geographically larger which complicates multinational corporate structures, and the originally Chinese investor acquires a stake in a company that already has a stake in another company in another country. Something similar happens if the originally Chinese investor establishes a multinational company network by itself. The third reason behind the low proportion of directly invested stocks can be that Chinese residents become Hungarian residents, so their ownership simply disappears from the statistics.

The analysis of direct investments from China to Hungary without an intermediary country is possible based on Hungarian company register, but in this register intermediary countries appear as sender countries. There are attempts to build a register that contains the ultimate sender country, but these registers have constraints and only available to national statistic institutes. Due to the lack of adequate data, only the analysis of those companies is possible which were directly established or acquired by a Chinese actor.

Results show that 95 per cent of these directly by Chinese actor owned companies are micro-enterprises based on headcount and annual net income. We can also see a geographic concentration in Budapest. Almost 90 per cent percent of the companies are headquartered in here or Pest County and only 10 percent of them have a rural location. The number of enterprises engaged in wholesale or retail trade as their main activity is more than half of the total (52%). An analysis of key financial indicators paints a surprisingly negative picture of these enterprises. One-third of the companies did not have sales revenue in 2018, of which there are several which had zero profit after tax, so they did not operate at all.

The Role of Big Data and IoT in Tourism Recovery Post Covid-19.

HALAL MARIAN

Vállalkozás- és Gazdálkodástudományi Doktori Iskola

Közgazdaságtudományi szekció

marian.halal@hotmail.com

Kulcsszavak: IoT, Big Data, Covid-19, Tourism recovery, decision making.

This paper explores the utilization of Big Data and IoT in the recovery of the travel industry. A qualitative research method of content analysis based on secondary research was engaged for this study. Due to the ongoing Covid-19 crisis, the economy is facing unpredictable challenges. The tourism industry is no stranger to these struggles, in fact it is one of the most negatively impacted industry as countries shut down their borders in hopes of controlling the spread of Covid-19. Hungary's golden tourism decade has also been struck by the crisis resulting in many businesses going bankrupt. The Covid-19 crisis is not a "normal" or a "small" crisis which lead to economic instability this may suggest a change in market dynamics. Since consumers are the drivers of every market economic growth and competitiveness, it is essential to explore the transformation in consumer behavior during and post Covid-19. This study has investigated the impact of Covid-19 on consumer decision making and a new model was introduced.

In this modern age, technology is thought out to be the solution to every problem, Big Data and IoT are the current technological trends in research, this paper is crafted to identify the impact of IoT and Big Data on tourism decision making. Big Data and IoT are the new frontline of information management. The paper showcases the need of technological infrastructure in tourism decision making and the potential impact it may have on tourism recovery. Furthermore, this research highlights the impact of Big Data and IoT on destination marketing to illustrate its importance in reopening and managing sustainable recovery. This research is crucial as it aims to fill the gap in the research in the field of tourism, IoT and Big Data.

Út a digitalizáció és a körforgásos gazdaság megteremtése felé

ERDEI EDINA

Debreceni Egyetem, Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola,
Alkalmazott Informatika és Logisztika Intézet, Logisztika Menedzsment Tanszék

Közgazdaságtudományi szekció

edina.erdei92@gmail.com

Kulcsszavak: körforgásos gazdaság, digitalizáció, k-közép klaszterezés, élelmiszergyártó

Az elmúlt években egyre inkább népszerűbbé vált az Ipar 4.0 koncepció, amely a vállalatok egyik legfontosabb eszköze a teljesítmény javításához, továbbá válaszokat ad az újkeletű forradalom kihívásaira, elsősorban az ipari folyamatok teljes digitalizációjával.

Kutatásom során a fenntarthatósági tényezőket, valamint a vállalatokat érintő külső és belső kockázati tényezőket is figyelembe véve megállapítottam, hogy azok milyen hatással vannak az Ipar 4.0 eszközök használatára, valamint az üzleti teljesítmény változásaira. A kutatásomban kitérek a természeti erőforrások optimális és fenntartható felhasználásának előmozdítására, a körforgásos gazdaság elveinek a fontosságára, mely a környezet szempontjából pozitív jelentőséggel bír.

Az adatgyűjtést pilot kutatással kezdtem, mely során 45 választ kaptam a kitöltőktől, közülük 5 olyan vállalatától érkezett válasz, akiket személyesen és online is meg tudtam keresni. A pilot kutatás során összegyűjtött válaszok, az e-mailen kapott észrevételek, valamint a levont tapasztalatok alapján véglegesítettem a teljes kérdőívet. A pilot kutatás során kapott válaszokat nem használtam fel az elemzésekhez.

A végleges kérdőív kialakítása után, újra kiküldtem a kérdőívet az élelmiszergyártó vállalatoknak. A kérdőíves megkérdezés 2019 - 2020 között történt. A kérdőív lezárását 276 válasznál tettem meg, amely az adattisztítás során 259-re redukálódott.

A kérdőív 4 fő témaköréhez (fenntarthatóság, innovációs eszközök, üzleti teljesítmény, stratégiai célok) állításokat rendeltem, amelyek konzisztenciáját reliabilitás vizsgálattal állapítottam meg. Ezenkívül leíró statisztikai módszereket, kereszttábla elemzést, K-közép klaszterezést és faktoranalízist használtam.

A fenntarthatóság kutatásával megkísérlem megteremteni a gazdasági, társadalmi és ökológiai tényezők egyensúlyát, ezáltal egyszerre lesz hatékony, eredményes és működőképes a vállalat. A fenntartható Ipar 4.0 az élelmiszergyártó vállalatok esetén még feltáratlan kutatási területként azonosítható, ezért különösen fontosnak tartom a téma kutatását hazánk élelmiszergyártó vállalatainál, ahol kifejezetten a termelésben alkalmazott újszerű technológiákat és azok gazdasági, társadalmi és ökológiai hatását tudom vizsgálni.

Vevői hűség kialakítása megkülönböztető stratégiával a KKV szektorban

OLÁH BERTOLD

Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Statisztikai és Módszertani Intézet

Közgazdaságtudományi szekció

berti.olah@gmail.com

Kulcsszavak: KKV, webáruház, marketing stratégia, megkülönböztető stratégia

2020 márciusában a KKV-k digitalizációs folyamatát a COVID-19 vírus rendkívüli módon felgyorsította. A fizikai találkozások elmaradásának következtében rengeteg iparág kényszerült új módszerek, megközelítések beemelésére. Bár sokan kényszerből, de megjelentek a közösségi média felületeken, leporolták weboldalaikat, esetleg újakat készítettek.

Míg azonban a helyi üzletek esetében monetizálni lehetett a földrajzi korlátokat, az internetes kereskedelemben és a közösségi média felületeken ezek az előnyök megszűnnek. Fogyasztóként megszoktuk azt, hogy online rengeteg opció közül választhatunk a döntési folyamatunk során, hiszen ma már minden, online tevékenykedő iparágban meglehetősen széles a kínálat. Ez 2 hatást eredményez:

1. megnő az úgynevezett reklámzaj – hirdetések, üzenetek, cselekvésre buzdítások árasztják el közösségi oldalainkat, és úgy összességében internetes böngészési tevékenységünket.
2. több választás mellett válogatósabbá válunk, hiszen a szűkösség megszűnt, van lehetőségünk kiválasztani a számunkra legszimpatikusabb értékesítőt, és egyre kevesebb kompromisszumot kell kötnünk.

A piac tehát átalakulóban volt eddig is, amit a kijárási korlátozás csak felgyorsított. Ha egy lapos, unalmas, előnyöket nem hangsúlyozó weboldalon böngészünk, megtehetjük, hogy máshol vásároljunk, ahol jó élmények és értékhangsúlyozás fogad minket.

KKV-ként pedig egyre nehezebb jelenlétet szerezni, hiszen több versenytárs jelenik meg a piacon. Sőt, azzal is versenyezni kell, aki bár nem helyettesítő terméket értékesít, de ugyanazon személynek a figyelméért hirdet.

A figyelem lett az új valuta a digitális értékesítésben. Aki képes megfogni a célcsoportja figyelmét, az jó eséllyel előnyös piaci helyzetbe kerül. De mivel lehet megfogni a célcsoport figyelmét?

A legnagyobb hazai árösszehasonlító oldalon – arukereso.hu – jelenleg majdnem 4.000 különböző értékesítő van, és 17,5 millió termék. Önmagában 1-1 termékkel kitűnni nem igazán lehet, és az is látszik, hogy rendkívül nehéz olyan szegmenst találni, ahol kevés kompetencia lenne már a piacon. A jó árral való kitűnés további problémája, hogy pusztán egyszeri vásárlást eredményez, ráadásul csak akkor effektív, ha valaki már a döntési folyamatnak azon stádiumában van, amikor a meglévő preferenciarendszere alapján, a konkrét lehetőségek közül kiválasztja azt az egyet, akinél végül a vásárlást fogja kezdeményezni. A célcsoport ezen tagjai vannak a legkevesebben, a többiek a vásárlás korábbi szakaszaiban járnak: probléma azonosítása, preferenciák felsorakoztatása, alternatívák gyűjtése. Őket ez a fajta megközelítés nem szólítja meg. Pusztán az ár általi megkülönböztetésnél probléma az is, hogy leginkább az árra leginkább érzékeny személyekre tud csak hatást gyakorolni, és a tapasztalataim alapján náluk a legnehezebb kialakítani vevői hűséget.

Közigazgatás-tudományi szekció

A fejlesztési források hatékony felhasználása az önkormányzatiság tükrében

DR. FEKETÉNÉ DR. BENKÓ KATA

Közigazgatás-tudományi szekció

dr.feketene.benko.kata@phd.uni-szie.hu

Kulcsszavak: településfejlesztés, közigazgatás, önkormányzatiság, területfejlesztés, forrásfelhasználás

Magyarországon a közigazgatás 1990. évi átalakítása az Európai Önkormányzati Kartában foglaltakkal összhangban, valamint hazánk haladó önkormányzati hagyományaira tekintettel a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvényben foglaltak alapján ment végbe. A helyi önkormányzatokról szóló törvény 8. § (1) bekezdése határozza meg az önkormányzat feladatait, így különösen a településfejlesztést. A Magyar Köztársaság és az Európai Községek és azok tagállamai között társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben, 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás kihirdetéséről szóló 1994. évi I. törvény tartalmazza a szerződő tagállamok között a beruházások, kereskedelem, együttműködések fejlesztésére irányuló szándékot, a 87. cikkben a regionális fejlesztésekre kitérve.

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Möt.) – hatálybalépítő rendelkezései alapján a 2014. évi önkormányzati választások időpontjától azaz, 2014. október 12-től – 13. § (1) bekezdése alapján továbbra is feladata az önkormányzatoknak a településfejlesztés, településrendezés, de a törvény megkülönbözteti a települési, a fővárosi és kerületi, valamint a megyei önkormányzat feladatait. A Möt. 27. §-a szerint a megyei önkormányzat területi önkormányzat, amely törvényben meghatározottak szerint területfejlesztési, vidékfejlesztési, területrendezési, valamint koordinációs feladatokat lát el. A helyi önkormányzás joga a települések – amelyek települési önkormányzatokként funkcionálnak – és a megyék – a területi önkormányzatokkal működő egységek – választópolgárainak közösségét illeti meg; azaz helyi önkormányzat a települési és a megyei önkormányzat is.

A megyei és a települési önkormányzatok feladatainak összehangolását a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 13./A §-a tartalmazza: A megyei önkormányzat koordinációs feladatkörében együttműködik a települési önkormányzatokkal, a megye fejlesztésében közvetlenül és közvetve közreműködő területi államigazgatási szervekkel, az érdekelt civil és szakmai szervezetekkel. A megyei önkormányzat koncepcionálisan összehangolja települései településfejlesztési koncepciója és integrált településfejlesztési stratégiája, valamint településrendezési eszközei kidolgozását a megyei területrendezési tervhez való illeszkedésük érdekében, de a települések és a megyei önkormányzat fejlesztési elképzeléseit a területfejlesztés minden dokumentumában egyeztetni szükséges.

A településfejlesztésre vonatkozó norma az épített környezet átalakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVII. törvény (a továbbiakban: Étv.) II. fejezetében található, e szerint a településfejlesztés feladata a településen élők számára a települési élet- és környezetminőség javítása, a környezetbiztonság erősítése, a települési erőforrásokra építő, az erőforrások fenntarthatóságát biztosító, hosszú és rövid távú fejlesztési irányok, célok és az azok elérését biztosító programok és eszközök meghatározása.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Az önkormányzatok költségvetése az államháztartás része, a központi költségvetés önkormányzati alrendszerébe tartozik, feladatalapú támogatási rendszerben valósul meg. A fejlesztési igények forrásait nem kizárólag az államháztartás forrásaiból tudják megvalósítani, amelyre a keretet az adott évi költségvetési törvény határozza meg a helyi önkormányzatok működésének és ágazati feladatainak támogatása körében, hanem a különböző fejlesztési forrásokból. Az önkormányzatok hozzáférése ezekhez a forrásokhoz eltérő, az eltéréseket részben az információ-áramlásból adódó eltérés okozza, másrészt az önkormányzati innovációs készség, illetve az önkormányzatoknál rendelkezésre álló humán erőforrás.

A hazai közigazgatási szakemberképzés a jogpozitivizmus korától a tanácsrendszerig

CZUCZINÉ KERESZTES ANITA

Közigazgatás-tudományi szekció

keresztesanita@gmail.com

Kulcsszavak: közigazgatás, szakemberképzés, Magyary, reform, Tanácsakadémia

A XVIII. század végén, a hivatásos közzolgálat kialakulásának idején született meg az a felfogás, miszerint a közigazgatáshoz elegendő a józanész, ám a jogot, mint tudományt az erre képző intézményekben kell elsajátítani. A közigazgatást ebben a korban olyan dolognak minősítették, amihez mindenki értett.

A hazai közigazgatási szakemberképzés igénye a reformkorban, ill. a kiegyezést követően merült fel. Az oktatás azonban a jogászképzésbe integrálódott, és a két tudományos képzés egy intézeten belül, az állam- és jogtudományi karok rendszerében konzerválódott. Az 1800-as évek közepére kialakult az a gyakorlat, hogy közigazgatás felső- és közép szintjén jogászok dolgoznak. Ezzel szemben az alsó szinten, a községi adminisztrációban csak jó pár évtizeddel később, a jegyzőképzés államosítása után teremtődtek meg a szakképzés intézményi feltételei. Az 1900. évi jegyzőképzési törvény egy sajátos modellt teremtett: meghonosította a nem átjárható rendszerű – nem egymásra épülő – kétszintű szakképzést. A jogi karok egyoldalú igazságszolgáltatás-centrikus képzését egyre több támadás érte, amelyhez hozzájárult az is, hogy „a közintézmények legnagyobb részében a közigazgatási ügyeket félbe maradt egzisztenciák és dilettánsok végezték”. Ezt a helyzetet felismerve, 1934-ben a József Nádor Gazdaság- és Műszaki Egyetemen létrehozták a közgazdasági-közigazgatási szakot.

Az 1930-as években új szellemiség jelent meg Magyary Zoltán és munkatársai körének tevékenysége révén az európai értékeket hordozó közigazgatás megteremtésében. Elindult az a célkitűzés is, amely az impériummal rendelkező jogász mellett, a közzolgálatot képviselni tudó, iniciatívával rendelkező, morális közigazgatási kar kialakítását szorgalmazta. A közigazgatási szakemberek képzésére szakosodott felsőoktatási intézmények elterjedésére az igény világszerte megmutatkozott. Addig a diplomásokat egyetemek képezték, akik a közigazgatásban is elhelyezkedtek. Nyugat-Európa a közigazgatást külön szakmának tekinti, épp olyan szakmának, mint pl. az orvosok, vagy tanárok. A külön szakmának külön oktatást is szerveznek, mely elkülönült oktatásban nyilvánul meg. Az hogy a közigazgatás külön szakma, nemcsak az mutatja meg, hogy elkülönült intézmények szerveződtek világszerte, hanem az is, hogy a közigazgatás színvonalas ellátásához más ismeretek szükségesek, mint amit más oktatási intézmények nyújtanak.

Az 50-es évek politikai hulláma átalakította a közigazgatást is. A tanácsrendszer kialakításával megszűnt a jegyzőképzés. 1952-ben megalakult a Tanácsakadémia, ahol elsősorban a megyei, járási vezetők képzése folyt. 1963-tól a Budapesten, Szombathelyen és Veszprémben működő Tanácsakadémiákon a képzési idő 5 hónapról 10 hónapra emelkedett, majd 1970-ben a három intézményt összevonták, és megindultak a kétéves képzések.

Így jutottunk el az Államigazgatási Főiskola 1977-es alapításához.

Tanulmányomban bemutatásra kerülne a hazai közigazgatási szakemberképzés történeti áttekintése az önálló közigazgatás-tudományi egyetemi kar létrehozásának 1848-ban megfogalmazott tervétől az Államigazgatási Főiskola létrehozásáig.

A közigazgatási reform 2010-től napjainkig

LENGYELNÉ BÚS ZITA

Miskolci Egyetem

Közigazgatás-tudományi szekció

lengyelne.zita@gmail.com

Kulcsszavak: közigazgatási reform, Magyary program, közigazgatás hatékonysága, minősége

Az elmúlt évtizedekben a közigazgatásról a szakemberek és a laikus állampolgárok véleménye is megegyezett abban, hogy hatékonyabb, költségkímélőbb és egy sokkal inkább a változásokhoz alkalmazkodni tudó közigazgatás megteremtésére van szükség. Az ügyfelektől sok esetben lehetett hallani, hogy a magyar közigazgatás túl bonyolult, rugalmatlan és időigényes. Egy-egy ügynek az elintézése óriási adminisztratív terheket jelentett számukra. Mindezek következtében a közigazgatás-fejlesztésével foglalkozók számára egyértelművé vált, hogy ezek a problémák megoldásra várnak, és egy sokkal rugalmasabb, ügyfélbarát közigazgatást kell létrehozni. Magyarországon a közigazgatás reformja, mely a korábbiakhoz képest teljesen új szemléletet hozott 2010-ben kezdődött el, és még napjainkban is tart.

Tanulmányomban bemutatom, hogy a modellváltás elsőként a területi közigazgatásra irányult, ahol a kormányzati szándéknak megfelelően az áttekinthetőség mellett egy erőteljesen integrált közigazgatást kívántak megteremteni. A területi államigazgatási szervek mellett ez a változás az önkormányzati igazgatást is nagymértékben érintette, illetve érinti. Az önkormányzatok működése, feladatai és finanszírozása jelentősen átalakult. Az utóbbi időben az önkormányzatok intézményfenntartói szerepe fokozatosan csökkent, a területfejlesztői feladataik pedig jóval hangsúlyosabbá váltak. Ezzel párhuzamosan újra előtérbe került az államigazgatási és önkormányzati feladatok szétválasztásának igénye és az államigazgatási feladat-és hatáskörök alsó-középszintre való telepítése.

A téma kiválasztásában fontos szerepet játszott a XX.-XXI. századi közigazgatás rendszerének átalakulása, a közigazgatási reform, melynek alapját a Magyary Zoltán nevéhez fűződő Közigazgatás-fejlesztési Program képezi. A Magyary Program négy fő területet vizsgál, melyek fejlesztésre szorulnak: a közigazgatás szervezete, feladatai, eljárásai és a személyzete. Ennek következtében közigazgatás négy fő területét reformálták meg az alábbiak szerint:

1. egyszerűsödött a közigazgatás szervezete
2. egyszerűsödött a közigazgatás minden feladata
3. egységesek lettek az eljárások
4. a személyzeti területet újjászervezték.

Tanulmányomban ezeket a területeket részletesen ismertetem, és gyakorlati példákkal elemzem.

Az új közigazgatás rendszer megteremtése kapcsán a fő hívószavak a következők voltak: a közigazgatási munka eredményessége, hatékonyság növelése és a minőség javítása. Az új közigazgatási reform célja az állampolgárok bizalmának visszaszerzése a közigazgatásban volt. Tanulmányomban bemutatom, hogy ez sikerült-e, és ha igen, milyen mértékben.

Kulcsszavak: közigazgatási reform, Magyary program, közigazgatás hatékonysága, minősége

A védett személyek jogai a közigazgatási hatósági eljárás során, különös tekintettel a kiskorúakra

CZIBRIK ESZTER

Miskolci Egyetem, Közigazgatási Jogi Tanszék

Közigazgatás-tudományi szekció

czibrik.eszter@gmail.com

Kulcsszavak: közigazgatási hatósági eljárás, Ákr., védett személyek, kiskorú személyek

Tanulmányomban azokra a személyekre fókuszálok, akik helyzetüknél – korból, vagy fogyatékosságuknál – fogva különleges megítélésben részesülnek a közigazgatási hatósági eljárás során. A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) a nemzetközi követelményekhez igazodva alapelvei szinten már rendelkezett a kiskorú személyek magasabb szintű védelméről és kiemelt helyzetükről a hatósági eljárás során. Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) változtatott a Ket. megoldásán és az alapelvek közül kiemelte az említett személyek körét és külön rendelkezésként szabályozza. Jelen témakör bemutatása nem nélkülözheti a polgári jog szabályait, hiszen az Ákr. visszanyúl a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény kifejezéseire, úgy, mint cselekvőképtelen, kiskorú vagy cselekvőképességében részlegesen korlátozott nagykorú személy. Az Ákr. rendelkezésein túl a gyámügyi igazgatás – mint a kiskorúakhoz egyik legközelebb álló szakigazgatás – vonatkozó kiskorúak helyzetét védő rendelkezéseit is bemutatom. Az egyes eljárásjogokban – főként az Egyesült Nemzetek Szervezetének A gyermekek jogairól szóló New Yorkban 1989. november 20-án kelt Egyezmény rendelkezései révén – egyre inkább kiemelt szerephez jut ez a kérdéskör, példaként hozható a büntetőeljárásokban a gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló program. Nincs ez másként a hatósági eljárásjogban sem. Az Ákr. rendelkezései között – több helyen is – megbújva találkozhatunk olyan szabályokkal, amelyek a kiskorú érdekeit szolgálják. Az ügyintézési határidőn belül meghatározza például az Ákr., hogy amennyiben a kiskorú ügyfél érdekeinek veszélyeztetettsége indokolja, a hatósági ügyet soron kívül kell intézni. Látható, hogy a jogalkotó a hatósági eljárás általános szabályainak újra szabályozásakor is kiemelt védelemben részesítette ezen személyi kört. Tanulmányomban ezen rendelkezéseket foglalom csokorba és vonok le következtetéseket a szabályozást illetően.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Az egészségügyi adatok védelme a bioetikai szabályok tükrében

FODORNÉ ZAGYI ORSOLYA

"OFK" Oktatásfejlesztési Szolgáltató Kft.

Közigazgatás-tudományi szekció

fzagyio@gmail.com

Kulcsszavak: adatvédelem, bioetika, egészségügyi adatok, személyes adatok, etikai kódex, adatvédelmi felelősség, e-health

Az egészségügyi adatok feldolgozásának, felhasználásának ugyancsak vannak etikai összefüggései, amelyek vonatkozásában iránymutatásokat kellene megfogalmaznia a szakmai szervezetek etikai kódexeinek, ill. alkalmazni kellene a megfelelő bioetikai szabályokat. Az egészségfigyelő alkalmazások és a csatlakoztatott hardverek számának növekedésével egyértelmű követelmény, hogy a felhasználóknak jogi iránymutatásokat nyújtsanak. Az ilyen iránymutatások jogi alapot nyújtanak a felhasználó számára az adatokkal való visszaélés esetén, és a hardver/szoftver szolgáltatók számára a jobb szabályozást biztosítják a személyes adatokat kezelő hardver és szoftver biztonságának növelése érdekében. Az etikai magatartási normáknak és a jogi szabályoknak együttesen kell szabályoznia ezeket a területeket.

Degree and Types of Clinical Leadership Behaviors among Management at Jordanian Educational hospitals

ALOTAIBY RANA

Corvinus University in Budapest, Business and Management School

Közigazgatás-tudományi szekció

r.otaiby@hotmail.com

Kulcsszavak: clinical leadership behavior ,healthcare leaders ,Education hospitals

Background: Effective managerial skills and attributes stand at the apex of any organizational operation. Skilful managerial competencies are even weightier in the profit-oriented business organizations whose main focus is on operation turnover and clients' satisfaction. Nevertheless, the healthcare sector, like the other business organizations, have presently focused on revenue generation, and clients' satisfaction comes as an inevitable add-on. The case is notable in Jordan. However, as researchers concentrate on exploring and understanding productive management features in business sectors, little investigations have been done in healthcare. Yet, the vital nature of the healthcare services in hospitals should have better leadership and supervision for the corresponding health care service delivery.

Aim: Based on the above exposition, there became a clear and urgent need to study the nature of clinical leadership exhibited in the Jordanian healthcare systems. Hence, this study sought to determine the type and level of leadership behaviors among the clinical leaders, and their impactful factors as perceived by the healthcare leaders at the Education hospitals in Jordan.

Methods: To understand the various leadership behaviors among healthcare management, a quantitative descriptive study was conducted by surveying 110 departmental leaders and the directors of education within the selected Education Hospitals in Jordan. The samples were randomly selected based on probabilistic concepts. Accordingly, the survey was conducted in two hospitals; King Abdullah University Hospital and Jordan University Hospital in Jordan. Thereafter, the collected data using the surveys were analyzed using the multiple variance analysis (MANOVA) of Hotelling's test and the descriptive statistics of SPSS, version 22.

Results: Based on the statistical analysis, this study observed that leadership behaviour in Jordanian educational hospitals is moderate ($Mdn=2.35$, $SD=0.55$). It was also observed that integration in clinical leadership ($mean=3.36$, $SD=1.34$), empathy in clinical leadership ($mean=2.47$, $SD=.58$) and innovation ($mean=2.41$, $SD=1.32$) were the leading leadership behaviors among the hospital managers. Moreover, MANOVA analysis showed that gender ($p=.044$) and age ($p<.001$) of the healthcare leaders have a statistically significant impact on the degree of clinical leadership (95% CI).

Conclusion: The clinical leadership in Jordan Educational hospitals is predominantly characterized by integration, empathy, and innovation. Moreover, the proficiency of clinical healthcare leadership and managerial skills within Jordan Educational Hospitals seem to fluctuate with the leaders' age and gender.

Recommendation: The clinical leaders at the various Jordanian educational hospitals need to seek ways of improving their clinical leadership skills, especially those that relate to the management of staff and the work environment.

Megpróbáltatások pandémia idején a kommunikációs csatornák változásaiban – a vízügyi ágazat belső ellenőrzésének reakció

FILCZER-PLÓSZ KRISZTINA

Közigazgatás-tudományi szekció

krisztina.filczer@gmail.com

Kulcsszavak: belső ellenőrzés, kommunikációs csatorna, pandémia, vízügyi ágazat

A koronavírus-járvány egy évvel ezelőtti kirobbanása alapjaiban változtatta meg mindennapjainkat, de a legnagyobb fordulat a munkavégzés területén következett be. A járvány miatti zárások próbatétel elé állítják az állami- és a versenyszféra szereplőit egyaránt. A közpénzek felhasználásának hatékonysága kulcskérdés az állammenedzsment szempontjából, egyidejűleg a költségvetési szervek gazdálkodásának folyamatában az ellenőrzési funkció elengedhetetlen. A tanulmány azt elemzi, hogy a vízügyi ágazat belső ellenőrzése hogyan valósította meg a munkájának zavartalan folytatását. Középpontba helyezve a kommunikációs csatornák változásait és annak hatásait, amely az elmúlt egy évben új alapokra helyezte a munkatársakkal való kapcsolattartást. Tanulmányom fókuszában azt vizsgálom, hogy a belső ellenőrök észlelnek-e különbséget a vezetőséggel vagy az ellenőrzöttekkel való kapcsolattartás eredményességében, gyakoriságában. Továbbá a 2020-as év betervezett ellenőrzéseinek végrehajtásának megvalósításában milyen kommunikációs kihívásokra kellett megoldást találni az elmúlt évben a járvány miatti tavaszi lezárást követően. A tanulmányból az is kiderül, hogy a 2021-es év ellenőrzési tervének összeállításakor történt-e változás az ellenőrzések és tanácsadások arányaiban az azt megelőző évekhez képest. Kutatásom döntően zárt és nyitott kérdést tartalmazó kérdőívvel valósul meg és a megkérdezettek értékelik a kommunikációs csatornáik eredményességét az elmúlt egy év távlatából. Igyekszem a kutatás bázisát ezen primer adathalmaz alapján feldolgozni, és ezekből konklúziót levonni. Összeségében elmondható, hogy az eddig megszokottól eltérő vagy kevésbé használt eszközöket és módszereket kell fogatosítani mind a kommunikáció, mind az ellenőrzés területén.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Nemzetközi tudományos versenyképesség mérése közigazgatás-tudományi profillal rendelkező intézmények körében

URBANOVICS ANNA

National University of Public Service Department of Public Administration

Közigazgatás-tudományi szekció

Urbanovics.Anna@uni-nke.hu

Kulcsszavak: közigazgatás-tudomány, EMPA, tudománymetria

A nemzetközi tudományos versenyképesség mérése napjainkban az egyetemek és kutatóintézetek kiemelt prioritása. A tudományos versenyképességet elsősorban tudománymetriai mutatók vagy puha indikátorok mentén vizsgálhatjuk, de máig meghatározó a közlemény és rájuk érkező hivatkozások száma és minősége szerinti teljesítménymérés. A nemzetközi tudományos paradigmaváltás jelentős eleme a nemzetközi rangsorok, különösen a jelen tanulmány vizsgálati kereteit adó nemzetközi egyetemi rangsorok felértékelődése a tudományos teljesítmény mérhetővé válásával. Éppen ezért mára presztízs kérdése a nemzetközi ranglistákon való szereplés, a régióban vagy világon betöltött vezető szerep egyes kiemelt tudományterületeken. A közigazgatás-tudomány fejlődése során – specifikus jellegéből adódóan – mindig is kiemelt szerepet töltött be a társadalomtudományok között.

A nemzetközi tudományos versenyképesség növeléséhez érdemes megvizsgálni a külföldi közigazgatással foglalkozó egyetemeket és műhelyeket tudományos teljesítményük és kutatási portfóliójuk alapján.

Az empirikus elemzést az EMPA akkreditációs program partneregyetemeinek bevonásával végeztem, a nemzetközileg magasan jegyzett (Scimago Journal Ranking- indexált) közleményeik alapján vettem össze publikációs teljesítményüket. A vizsgált intézmények között számos megtalálható a QS World University Rankings és a Times Higher Education nemzetközi egyetemi rangsorokon, míg a hazai közigazgatás-tudományi kutató műhelyek ezen versenyképes intézményekkel való együttműködések által növelhetnék saját teljesítményüket. Eredményeim rávilágítanak a közigazgatás-tudományi kutatások jelenlegi meghatározó tendenciáira, azonosítom többek között a vezető kutatási témákat és szerzőket, listázom a legnépszerűbb megjelenési helyeket. Hálózattudományi eszközökkel, bibliometriai adatok alapján vizsgálom az elemzett intézmények társpublikációs hálózatát, amelybe való bekapcsolódással és aktív részvétellel a közigazgatás-tudományi profillal rendelkező intézmények és szerzőik növelhetik nemzetközi versenyképességüket.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Practice and Challenge of Urban Land Governance: An Empirical Study in Tigray, Ethiopia, East Africa

SIYUM BERIHU ASGELE

National University of Public Service Faculty of Public Governance and International Studies,
Department of Public Administration Science

Közigazgatás-tudományi szekció

barryas14@gmail.com

Kulcsszavak: Urban land, Good Governance, Challenges, Practices, Tigray

The purpose of the study was to assess the practice, challenge, and prospect of urban land governance in the Tigray region. The study employed concurrent nested design. 197 questionnaires were collected from implementers and beneficiaries, and interviews were conducted with purposefully selected implementers. The results of the data analysis were presented using mean, standard deviation, Pearson correlation, and logistic regression to see the relationship of the independent variables with the dependent variable. The major finding indicates that the elements of urban good governance (participation, responsiveness, accountability, transparency, equity, efficiency, and effectiveness) are not appropriately practiced. Moreover, the main challenges in the urban land good governance are—lack of resources, commitment, human resources, clear rules and regulations, modern service delivery, materials, budget, and rent-seeking behaviors. As a result, citizens are not satisfied with the urban land governance system and implementation process. Thus, the government should reconsider to strengthen urban land institutions.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Review on the Local Government and Rural Development: Evidence from Ethiopia.

LEMANGO TEKETEL

National University of Public Services Hungary Budapest Doctoral school of public administration

Közigazgatás-tudományi szekció

teketellemango@gmail.com

Kulcsszavak: Local Government, Rural Development, Decentralization, Community, Development

The main of the paper is to critically analyze local government and rural development in the Ethiopian context particularly the policies and strategies adopted to improve the lives of the people at the sub-national level. The study examined that Ethiopian political arrangements contradict the principle of decentralization by being highly centralized in a central dominant party system we called Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front (EPRDF) which changed its name to Prosperity Party in 2020. Fiscal practices and other resources biased in favor of the federal government and regional government, coupled with a lack of accountability and transparency among the ruling elites, hamper efforts at substantial development in the lower units of government. Specifically, this paper contains the abstract, introduction to the study, research methods used, conceptual framework, the concept of rural development, the approaches to rural development and concept of rural development and local government, and finally the conclusion and recommendation of the paper. In terms of research methods employed for this study, mainly used secondary sources such as published articles, books, government strategies, and policy documents for the work. Therefore the study concluded that since local governments have been weakened by the federal and regional governments' undue interference, they have been unable to carry out their constitutional responsibilities and functions, let alone pursue rural development. Finally, local governments should aim to produce and retain revenues that will allow them to provide projects and services that will ensure that lower-level units have a good quality of life, as well as give local governments more decision-making and planning autonomy.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

The Effect of Administrative Leadership on the Organizational Performance – A Case Study on Ministry of Educations Center in Jordan

AMER SENAN¹, KUNOS ISTVÁN²

¹University of Miskolc, Faculty of Economics

²University of Miskolc, ME Hantos Elemér Doctoral School of Business, Management and Regional Sciences

Közigazgatás-tudományi szekció

sinanboss10@gmail.com

Kulcsszavak: organizational performance, operation efficiency, employees' satisfaction, administrative leadership, administration creativity, ability to make decisions, organizational culture.

This study aimed to investigate the effect of administrative leadership, involving the dimensions of administrative creativity, decision-making ability, and organizational culture, on organizational performance, involving the dimensions of operation efficiency and satisfaction of employees, based on the perspectives of employees in the Ministry of Educations Center in Jordan. The objective of this study is to give an explanation of the variables of the study, which are administrative leadership and organizational performance. The study further examines the effect of administrative leadership on organizational performance in the Ministry of Educations Center in Jordan. 410 questionnaires were distributed amongst the study sample, of which 381 were returned back and analyzed. This implies that 93% of the questionnaires account for the data generated in this study. Different statistical measures and tools were used to analyze the data. The results of the study showed that there is an effect of administrative leadership (administration creativity, the ability to make decisions, and organizational culture) on the organizational performance (operation efficiency and employees' satisfaction) in the Ministry of Educations Center in Jordan. Based on the results, recommendations are given by the researchers.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Tokaj Településképi Arculati Kézikönyv és településmarketing

KASZA ZSOLT

Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közszerkezési és Közigazgatástani Intézet, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola

Közigazgatás-tudományi szekció

kaszazsolt@gmail.com

Kulcsszavak: Településmarketing, "2K" rendszer, Településkép mint kínálat, pozicionálás, AIDA modell

Az esettanulmány azt mutatja be, hogy a 2017-ben készült Tokajról szóló Településképi Arculati Kézikönyv (TAK) tekinthető e településmarketing szempontból értékesnek vagy sem. Az esettanulmány fontos megállapítása, hogy a Tokaj TAK nemcsak a Tokajon építkezni vágyókat, építészeket és kivitelezőket szólította meg, hanem a turistákat és azokat a helyi lakosokat is, akik egyáltalán nem akarnak Tokaj városában építkezni. Tokaj TAK 2017 óta egy mindenki számára érthető, színes és szerethető kiadvánnyá vált. A Tokaj TAK ezért túlteljesített. A Tokaj TAK nemcsak azt az eredeti építészeti küldetését teljesítette, hogy szakmai alapját képezte a ráépülő Településképi Rendeletnek, hanem javította a helyi lakosok identitástudatát is, sőt a település iránt érdeklődők pl. turisták figyelmét és érdeklődésüket is felkeltette Tokaj iránt. Tokaj TAK azonban nemcsak lokális szinten, hanem regionális szinten a Tokaj-Hegyalja Építészeti Tájegységi Arculati Kézikönyv tekintetében is figyelemreméltó.

Vége a szociális turizmusnak – A Brexit és a szabad mozgás

MALUSTYIK BRIGITTA

Nemzeti Közszerghálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola

Közigazgatás-tudományi szekció

malustyikbrigi@gmail.com

Kulcsszavak: Brexit, bevándorlás, szabad mozgás, szociális turizmus, Egyesült Királyság

Nagy megkönnyebbüléssel zárhattuk a 2020-as évet annak tudatában, hogy az utolsó pillanatban létrejött az egyezés az Egyesült Királyság és az Európai Unió jövőbeli kapcsolatrendszeréről. Bár méltán keltettek nagy érdeklődést a legkritikusabb tárgyalási pontok, mint például a halászat, vagy a kereskedelem ügye, a bevándorlás kérdésében is sok változást hozott 2021. január 1.

Az uniós egységes belső piac egyik alapszabadsága a személyek szabad mozgása, amelyhez fontos szociális biztonsági jogosultságok is társulnak. A szociális biztonsági rendszerek koordinációjára vonatkozó szabályok értelmében ugyanis az uniós polgárok ugyanolyan feltételekkel részesülhetnek a fogadó ország által nyújtott szociális ellátásokból, mint az adott tagállam állampolgárai.

Azonban 2021. január 1-től már nem olyan könnyű uniós polgárként hozzáférni a brit szociális ellátórendszerhez, hiszen a Brexit következtében a személyek szabad mozgásának megszűnésével a szociális biztonsági koordináció szabályai sem alkalmazhatóak tovább. Ez utóbbit nyilván nem is bánja annyira a szigetország, hiszen pont erről szölt a Brexitet szorgalmazók egyik legfőbb érve. Tudjuk, hogy az EU gazdaságilag fejlettebb nyugati és északi tagjai – köztük a Brexit előtt az Egyesült Királyság is – a keleti bővítést követően gyakran érveltek azzal, hogy a főleg Kelet-Európából érkező uniós polgárok költözését az országukban elérhető magasabb összegű segélyek és jobb színvonalú szociális szolgáltatások motiválják, noha ezt semmiféle tudományos vizsgálat, vagy statisztikai adat nem támasztotta alá. A jelenség szociális-, vagy más néven segélyturizmus néven írta be magát az uniós diskurzusokba.

Ez a kérdés jelentős szerepet játszott a brit Konzervatív Párt akkori politikai kampánystratégiájában is, amellyel nemcsak a 2015. évi parlamenti választásokat nyerték meg, hanem a Brexit népszavazást megelőző, EU-val folytatott tárgyalások során is jelentős eredményeket ért el David Cameron az uniós polgárok brit szociális ellátórendszerhez való hozzáféréseinek korlátozása terén. A kilépési tárgyalások során mégsem a személyek szabad mozgása és az azzal összefüggésben álló szociális biztonsági jogosultságok voltak a legkritikusabb tárgyalási pontok, talán azért sem, mert a kérdésben kölcsönös érdekek álltak fenn. Emiatt a 2020. december 31-ig az Egyesült Királyságba költözött uniós polgárok számára az Egyesült Királyság garantálja a szerzett jogait, azonban más a helyzet a 2021. január 1. után a szigetországba érkező uniós polgárok esetében. Őket egy új bevándorlási rendszer várja, amely a képességeket és a tehetséget helyezi előtérbe és teljes mértékben figyelmen kívül hagyja, hogy valaki az EU-ból, vagy harmadik országból érkezik.

Jelen előadás célja a Brexit és a szociális turizmus összefüggéseinek feltárása, a Brexit népszavazástól kezdve, a kilépési tárgyalásokon át, az új pontalapú bevándorlási rendszer bevezetéséig.

Matematikai és informatikai szekció

A lip 1 halmazok karakterizációja, és újabb eredmények a Lip 1 halmazokról

VÉRTESY GÁSPÁR

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Matematika Doktori Iskola

Matematikai és informatikai szekció

vertesy.gaspar@gmail.com

Kulcsszavak: alsó lokális Lipschitz konstans, felső lokális Lipschitz konstans, Dini-deriváltak

Legyen $f: R \rightarrow R$ egy folytonos leképezés. A „kicsi lip” és a „nagy Lip” függvényeket a következőképpen definiáljuk: Ha x egy valós szám, akkor

$$\text{lip}f(x) := \liminf_{r \rightarrow 0^+} M_f(x, r)$$

és

$$\text{Lip}f(x) := \limsup_{r \rightarrow 0^+} M_f(x, r),$$

ahol

$$M_f(x, r) = \sup\{|f(x) - f(y)|/r : |x - y| \leq r\}.$$

Ezenkívül legyen $L_f := \{x \in R : \text{Lip}f(x) < \infty\}$ & $l_f := \{x \in R : \text{lip}f(x) < \infty\}$.

A $\text{lip}f$ és a $\text{Lip}f$ függvény viselkedése természetesen szorosan kapcsolódik f deriválhatóságához. A jólismert Rademacher-Sztyepanov-tétel szerint ha $R \setminus L_f$ nullmértékű, akkor f majdnem mindenütt differenciálható R -en. Másrészt azonban Balogh Zoltán és Csörnyei Marianna 2006-ban konstruáltak egy folytonos f függvényt, mely sehol sem differenciálható, de $\text{lip}f = 0$ majdnem mindenütt. A közelmúltban több cikk is megjelent, melyekben az L_f és az l_f halmazokat vizsgálták, azonban még számos nyitott kérdés maradt.

Egy másik érdekes probléma, hogy mely függvények állnak elő $\text{Lip}f$ illetve $\text{lip}f$ alakban. A kutatásunkkal ebbe az irányba tettük meg első lépéseket: Azt vizsgáltuk, hogy mely $E \subset R$ halmazokhoz létezik olyan f leképezés, hogy $\text{Lip}f = 1_E$, illetve $\text{lip}f = 1_E$. Ha létezik ilyen f , akkor azt mondjuk, hogy az E halmaz $\text{Lip}1$, illetve $\text{lip}1$.

A 2019-es Tavaszi szél Konferencián tartott előadásomban ismerttettem az témával kapcsolatban írt első két cikkünk eredményeit. Mint megmutattuk, az ilyen típusú halmazok karakterizációja szoros kapcsolatban áll a sűrűségi tulajdonságokkal. Többek között szükséges feltételeket és elégséges feltételeket adtunk arra, hogy egy halmaz mikor $\text{Lip}1$ / $\text{lip}1$, azonban egyik esetben sem sikerült szükséges és elégséges feltételt találnunk.

A mostani előadásban az azóta született eredményekről fogok beszélni. A további kutatás során sikerült karakterizálnunk a $\text{lip}1$ halmazokat. Megmutattuk, hogy egy R -beli halmaz pontosan akkor $\text{lip}1$, ha létezik megszámlálhatóan sok olyan zárt halmaz, mely teljesít egy bizonyos sűrűségi tulajdonságot: ún. erősen féloldali sűrű halmaz. Ezenkívül beláttuk, hogy ez a tétel nem élesíthető abban az értelemben, hogy létezik olyan F_σ halmaz, mely egyenletesen sűrű típusú, de nem $\text{lip}1$.

Emellett egy újabb elégséges feltételt adtunk arra, hogy egy halmaz, mikor $\text{Lip}1$. Ez az eredmény a korábbi cikkeink egyik fő eredményél erősebb tétel.

Buczolich Zoltánnal, Maga Balázssal és Bruce Hansonnal közös eredmények.

An Intelligent Technique for Improving the Energy Efficiency of Clouds

SEKHI IHAB RAZZAQ

Computer Science

Matematikai és informatikai szekció

ihab.razzaq@stu.edu.iq

Kulcsszavak: cloud computing, fuzzy logic, load balancing, Service Level Agreement (SLA); Resource Allocation.

Cloud computing technology forms a computational ensemble of large computing services and systems as well; recently, it has been the focus of research on resource management task scheduling and effective resource sharing among users given the computational and resource management challenges in cloud computing, an improved method is required to approach the optimal allocation of resources. Furthermore, Cloud computing architecture is a significant Infrastructure for large-scale systems with the main objective of reducing the use of resources. In novel ways, with the advent of globalization, the world is witnessing a steep rise in its energy consumption. The placement of virtual machines (VMs) on physical nodes as a sub-problem of dynamic VM consolidation has been driven mainly by energy efficiency and performance objectives. However, due to varying workloads in VMs, placement of the VMs can cause a violation of the Service Level Agreement (SLA). In this paper, the VM placement is regarded as a bin-packing problem, and a fuzzy energy-aware algorithm is proposed to estimate the host resource usage. The estimated resource usage is used to find the most energy-efficient host to reallocate the VMs. The fuzzy algorithm generates rules and membership functions dynamically to match each user request with SLA. A decision making fuzzy system is used to select the desired data centre. A Datacenter component for handling service requests. These requests within VMs need to be allocated a share of processing power on Datacenter's host components. Adapt to workload changes; Current research combines evolutionary algorithms, fuzzy logic and task scheduling techniques to improve computational cloud resource allocation to maintain load balance in cloud providers. Simulation of the proposed model reveals that the response time, task execution time, and energy consumption of the proposed method are better than those of other methods.

Biorthogonal rational systems

NAGY-CSIHA ZSUZSANNA¹, PAP MARGIT²

¹Eötvös Loránd Tudományegyetem, Numerikus Analízis Tanszék

²Pécsi Tudományegyetem, Matematikai és Informatikai Intézet

Matematikai és informatikai szekció

ncszsu@gamma.ttk.pte.hu

Kulcsszavak: Hardy spaces, Malmquist-Takenaka systems, discrete biorthogonality, Blaschke products, equilibrium condition

Starting from recent result of Fridli and Schipp, we introduce the dual system of the Malmquist-Takenaka complex orthonormal system on the upper half-plane, and prove the biorthogonality of the system.

The Malmquist-Takenaka system is an orthonormal system of rational functions – products of Blaschke factors – in the Hardy space of unit disc, which contains as special case the classical "trigonometric" system. It is frequently applied in system identification in order to approximate the transfer functions. Discretization results connected to Malmquist-Takenaka systems for unit disc and the upper half-plane were published earlier.

In a recent paper Fridli and Schipp introduced the dual of the Malmquist-Takenaka system on the unit disc and proved discrete biorthogonal property on a set of points of the unit disc. Based on the presented results connected to Malmquist-Takenaka systems and the discrete orthogonality on unit circle and real line in this paper we introduce the dual system of the Malmquist-Takenaka system on the upper half-plane and we prove discrete biorthogonality result on a set of discretization points on upper half plane. We study the properties of discretization points on disc and upper half-plane, and we prove that they satisfy analogue equilibrium conditions like on unit circle and real line. We introduce an orthogonal projection operator in the Hardy space, and examine the properties of this operator. We also consider an interpolation operator, which interpolates in the discretization points was introduced earlier. The physical interpretation of the discretization points of the Malmquist-Takenaka system was studied earlier in several papers. In a recent paper it was proved, that the discrete energy function of the electrostatic system connected to the Malmquist-Takenaka system has minimum in the discretization points. We give a physical interpretation of the nodal points of the system on the unit disc and on the upper half-plane.

Challenges in Establishing Reliable Secure System on Computer Networks

HUSEYNOV RAUF, B. M. KAMEL MOHAMMED

Eötvös Lorand University

Matematikai és informatikai szekció

rauf.huseynov.77@mail.ru

Kulcsszavak: Cyber security, network, challenges

The issues of protection of confidential and official information, the security of information systems and computer networks have become extremely relevant. The use of comprehensive security measures at all levels of computer networks requires the creation of a reliable and effective information protection systems. This paper is devoted specifically to the study of the problems of creating a reliable safe system for protecting computer networks with the aim of finding solutions to the existing problems, researching the essence of applied methods, and applying the most contemporary ones among them.

The paper contains information on the basic concepts of information security and cryptographic methods, difficulties encountered during the operation of protected systems, approaches to the security of computer systems and security policies, as well as problems and risks of information security. First we shed light on the classification of security threats, reasons for data leakage and unauthorized access to networks by highlighting the need for understanding the proper usage of modern technologies.

Then we define the principles of building open systems in accordance with the conceptual requirements of architecture to ensure the safe and reliable operation of computer networks, a model for analyzing the security of information systems, the advantages and differences of security approaches and standards, compliance criteria and ISO 270 standards that have been studied the evolutionary directions of this family. We emphasize the fact that the elimination of all threats is not possible, so the focus should be directed towards identifying the factors on which they depend, in order to develop methods and tools to reduce their impact on information system security, and to allocate resources efficiently to ensure protection that is equal to all adverse effects.

The last part of the paper discusses the existing problems in the security system of computer networks, the advantages and disadvantages of the methods used to operate security mechanisms, as well as integrated security solutions, biometric security systems used in networks, along with international standards used in virtual private networks and their capabilities by giving the components of the set of standard integrated information security tools included in the Modern information system. While explaining the concept of the computer security system, we also list the stages of building a security system.

Cloud user Behavior prediction and analyzing for resources usage awareness

MOHAMMED ALI SHALLAW, KECSKEMETI GABOR

University of Miskolc Faculty of Mechanical Engineering and Informatics

Matematikai és informatikai szekció

shallaw.abdulkader@gmail.com

Kulcsszavak: Cloud computing, Machine Learning, Neural network, User behavior

Cloud computing is one of the most important tools and platforms for scientific community and researchers. Therefore, “Academic cloud infrastructures are constructed and maintained, so they minimally constrain their users.” However, Due to their free and easy accessibility, the behavior of academic cloud users tends to jeopardize fair and flexible resource provisioning. Consequently, Kecskemeti et. al. has proposed an architecture that helps to raise the resource and power usage awareness of academic cloud users by two technologies: (i) leader boards which provide direct feedback on how closely academics behave compared to commercial users and (ii) engaging options that direct users towards more economical resource usage. The proposed improvement to this work is by applying the behavior prediction and analyzing methodology in the cloud computing research area for more resource usage awareness behavior. This will be conducted by using machine learning and artificial intelligence applications to predict and analyze user behavior from the datasets of cloud users logs trace. Then the result of this prediction model can be used to deliver the user with more effective feedback messages based on their predicted behavior for fostering these behaviors to more usage awareness. The implementation of this proposal consists of two main models Prediction model and Prediction analyzer. In the Prediction model the dataset is firstly pre-processed through data filtering and clustering for the unlabeled datasets. The first step of this work will focus on the techniques and methods that are used for clustering and validating of these datasets and the challenges that need to be addressed and the proposed methods to solve it. This is conducted by analyzing different datasets of User logs traces to extract possible patterns for the labeled and unlabeled datasets that will used for clustering and prediction.

Cough Sound Recognition Based on Mobile Phone (MP) and Machine Learning (ML)

AMEEN FATIMAH, VARADINE SZARKA ANGELA

University of Miskolc, Faculty of Mechanical Engineering and Informatics

Matematikai és informatikai szekció

fatema.n.ameen@gmail.com

Kulcsszavak: COVID-19,ML,SVM,DTW

The COVID-19 pandemic has spread widely around the world and causes an epidemic, according to the World Health Organization, as a serious lung disease that often leads to coughing. Coughing sounds carry much vital information about the respiratory system and associated diseases that can be analyzed using acoustic signal analysis methods. There are several mechanisms for detecting a cough pattern, including blood test results, bed analysis, and chest CT images. In particular, several techniques can be used to reveal the initial findings of a cough pattern such as medical screening kits. However, these devices incur high costs, take time to install, use, and difficult to access under the circumstances. With the advancement in Machine Learning(ML) capabilities and the development of smartphones that are powerful with memory space, existing computation-rich processors, and a large number of sensors including the microphone used to record voice. Therefore, we propose a new framework for identifying cough patterns and detecting COVID-19 using the phone and computer programs, through which cough sounds are analyzed and classified and the machine learning of sound samples extracted from the data obtained about 20K objects. It includes 3,317 objects diagnosed with Covid-19. Pre-processing of the acoustic signal includes normalization and noise reduction by filtering and chopping to remove the silent or un-voiced parts, extracting features from the field spectrum using Mel-frequency cepstral coefficients, and detecting cough and measure performance accuracy, sensitivity, specificities, and classification by Machine Support Vector (SVM) and dynamic time warping (DTW). To help global initiatives that address this epidemic, this mechanism can be used in early remote diagnosis to predict disease severity and predict cough pattern.

Dynamic modeling of internal turning tool considering different spans and boundary conditions

ALVES DA SILVA WALLYSON THOMAS, SZILÁGYI ATTILA

University of Miskolc, Institute of Machine Tools and Mechatronics

Matematikai és informatikai szekció

wallyson35012726@gmail.com

Kulcsszavak: Boring bar; Multi-span beams; Euler-Bernoulli beam; Eigenvalue; Natural frequency.

In the machine tool, boring bars are slender and cantilevered; hence they generally vibrate with large amplitudes under the action of cutting forces. Boring bar for deep hole cutting is often more prone to flutter problems. The traditional boring bar is generally made of metal material. There is a close relationship between the dynamic characteristics of the boring bar and the tightness of the fixed end. In more recent years, researchers have investigated the free vibration of multi-span beams with flexible constraints and multi-span beams carrying spring-mass systems. This study applies the Euler-Bernoulli beam theory to develop analytical solutions of the system. In this study, we are assuming that the experimental measurement is error-free. Errors arising from experiments are not discussed here. This paper focuses on the clamping properties influence on the dynamic properties of clamped boring bars. The transverse vibration of many configurations of the beam are discussed in detail. The boring bar is modeled as a cantilever Euler–Bernoulli beam this theory is applied to derive the transcendental equation for a general case applicable to the system with a variety of supports and span beam at an arbitrary location. In addition, the effect of spring mass is considered in this analysis. Eigenvalue plots of the first five modes are presented along with their respective mode shapes. Hence it becomes necessary to include Computer-based analysis techniques. The corresponding frequency equations are given. The natural frequency and dynamic stiffness of the composite boring bar are obtained by numerical calculation. The theoretical calculations are validated and discussed. These results confirm that within reason, the theory matches the literature. However, often it is observed that the correlation of numerical results with experimental results shows poor match (especially for complex assemblies), discouraging designers to apply the numerical model confidently. The results indicate that multi-span Euler–Bernoulli beam models with pinned boundary condition or elastic boundary condition modeling the clamping are preferable as compared to a fixed-free Euler–Bernoulli beam for modeling dynamic properties of a clamped boring bar.

Energy-Aware VM migration in Fog computing: A literature Review.

RJEIB HASANEIN, KECSKEMETI GABOR

Computer Science

Matematikai és informatikai szekció

rjeib@iit.uni-miskolc.hu

Kulcsszavak: Fog computing, Energy consumption, VM migration

Recently, many researchers have been focusing on Fog computing, as it provides several solutions to the challenges in Cloud computing. Fog computing can support time-sensitive applications with fewer energy consumption, and lower traffic congestion due to its proximity to end users. Fog computing contains several heterogeneous nodes with varying resources such as bandwidth, computing power, and mobility. Thus, in order to run as many different fog nodes as possible, virtualization technology has to be involved. Virtualization is a key technology in both fog and cloud computing, that can improve hardware utilization efficiency and enables Virtual Machines (VMs) to be hosted in a physical server (host) to facilitate service management and to reduce energy costs.

Deciding when and which VMs have to be consolidated is a challenging issue that needs further investigation. The server consolidation involves VM migration in which it directly affects service response time. Fog computing offers Cloudlets which allow low latency access to data or processing capabilities, which can be accomplished by offering a VM to the user. For mobile users, keeping VMs closer to their owners depends on VM migration decision making based on each user's current location and speed. VM migration is one of the strategic approaches that can be used to reduce energy consumption and increase the utilization of a large computing infrastructure; this is done by reducing the amount of physical servers.

In this paper, we firstly give an overview of VM migration in fog-computing environment and discuss both its advantages and challenges. Then, we briefly discuss several migration techniques done in Fog paradigm and their technical differences in Cloud systems. We also provide a summary for the literature done so far regarding VM/Container migration in fog environment and its effect on minimizing energy consumption in Fog systems reporting different strategies that can help mitigating the energy consumption. Finally, this study highlights open challenges and research trends in Fog computing.

Evaluating StyleGAN with Few Images

HUSEYNLI MURAD, KAHLOOT KHALID, EKLER PETER

Budapest University of Technology and Economics Department of Automation and Applied Informatics

Matematikai és informatikai szekció

murad.huseynli@edu.bme.hu

Kulcsszavak: Deep Learning, Generative Adversarial Networks, Generative Models, StyleGAN, StyleGAN2

Generative models presume that when the dataset is abundance and variant, then the generative model will learn the function that generates such multiscale and multivariate distribution. Unfortunately, in real-world datasets, it is not the case. Consequently, the generative models have performed poorly on small datasets and so good on large homogenous datasets. Moreover, the generative models are supposed to be specialized in one or two applications such as generation of examples for image datasets, generation of photographs of human faces, generation of realistic photographs, generation of cartoon characters, image-to-image translation, or style translation. Nvidia researchers has released StyleGAN 2 as an improvement over the impressive SytleGAN 1, which in terms of image generation, is already very famous for generating realistic face images for people does not exist. In this paper, a real-world case scenario has been stipulated by training and evaluating StyleGAN on few images. As a baseline, a deep convolutional generative adversarial network (DCGAN) has been trained and evaluated. In comparison, StyleGAN1 and StyleGAN2 have also been experimented on a bunch of metrics for the verity of generated images, smooth changes in perception and the positive and negative predictions that are made of the minority class. StyleGAN training process have been carried out effectively through-out the research work on “CompCars” by sampling fairly variant sizes of datasets (5k, 10k and 25k). The experiments show no significant difference between small dataset and large dataset with respect to inception, precision, and recall. In other words, StyleGAN can successfully function as a feature learner and classifier. On contrast, the changes in perception, when interpolating, overwhelmingly better off with the large datasets, which means that SytleGAN still need a lot of data to function as a generative model.

Global Optimal Solution for Routing and Spectrum Assignment Problems

CINKLER TIBOR, ALGHAZALI QUSAY

Budapest University of Technology and Economics Faculty of Electrical Engineering and Informatics, Department of Telecommunications and Media Informatics

Matematikai és informatikai szekció

qusay@gsuite.tmit.bme.hu

Kulcsszavak: EON, RSA, path protection (PP), DS

Elastic optical network (EON) architectures have proposed a contestant solution for providing extensive bandwidth and flexible connections in next-generation optical networks. In this paper, we address an offline problem of routing and spectrum allocation (RSA) with path protection in EON, we focus on survivable EON scenarios. We formulate RSA as an Integer Linear Programming (ILP) problem. Since RSA is a thorny problem itself, we aim to apply the approach to provide near-optimal solutions to RSA/PP. Namely, we develop a Dijkstra Search-based algorithm (DS). We investigate the algorithms' efficiency for a set of network and path protection scenarios, and we show that the proposed algorithms exceed other reference algorithms. Ultimately, we perform some comparative results for different path protection scenarios.

Improving Auto-Scaling Mechanism for Reducing the Makespan and Cost of Workflow Execution in the Cloud

AL-HABOABI ALI, KECSKEMETI GABOR

University of Miskolc

Matematikai és informatikai szekció

al-haboobi@iit.uni-miskolc.hu

Kulcsszavak: Scientific workflows, Cloud computing, Makespan, Auto-scaling, Dynamic provisioning

Scientific workflows are an increasingly important field for complex scientific applications. Workflows need Workflow Management Systems (WMSs) to run them on distributed computing platforms at different scales. Cloud computing is fast becoming a key instrument in executing workflows. A workflow has phases during the execution that there are different numbers of jobs in each phase of the workflow which all could require different levels of computing resources. To cope up with the demand of workflow execution, the cloud computing provides the auto-scaling mechanism that has the ability to automatically increase or decrease the computational resources delivered to a cloud workload based on need. It can add more Virtual Machines (VMs) for processing the jobs in a certain phase. However, this might cause a resource over-provisioning issue for other phases. Several auto-scaling mechanisms do not consider the number of jobs in each workflow phase as well as the workflow's structure. Furthermore, awareness and efficient techniques for dealing with VM provisioning and de-provisioning delays are required. To overcome these challenges and resource under- and over-provisioning issues, we have designed and implemented an auto-scaling mechanism on the DISSECT-CF simulation framework. Firstly, it can provision and de-provision virtual machines based on the number of jobs in each workflow phase during the execution. Moreover, it analyses the structure of workflow before the execution to prepare the required number of VMs in each phase in advance. Finally, it starts VMs earlier in a planning cycle with the purpose to prevent jobs from having to be delayed because of provisioning times. We evaluated the auto-scaling mechanisms with five realistic workflows from diverse scientific applications. We have chosen these workflows due to the complexity of their structure, large-scale nature, data dependencies, and data size differences. The experimental results show that our proposed mechanism can reduce the execution time and cost by comparing with some currently available auto-scaling mechanisms.

Introducing Serverless Computing Model Based on DISSECT-CF Simulator

SALLO DILSHAD HASSAN, KECSKEMETI GABOR

Computer Science

Matematikai és informatikai szekció

sallo@iit.uni-miskolc.hu

Kulcsszavak: cloud computing, serverless computing, Function-as-a-Service (FaaS), DISSECT-CF

Currently, serverless computing is gaining momentum as a next era of computing services. Because of providing ready-to-use environment, it enables a developer to focus on developing applications rapidly. Serverless computing represents the application as lightweight and stateless functions for easy deploying and updating called function-as-a-services (FaaS). Conducting experiments regarding FaaS in the cloud are costly. A possible solution could be Infrastructure-as-a-service (IaaS) simulators, which are widespread used to evaluate cloud scenarios. However, they are unable to simulate FaaS as not designed to manage the infrastructure and operations on the behalf of the developer. The need to introduce serverless computing model to IaaS simulators is crucial, to offer elasticity for testing and evaluating serverless functions repeatedly within an easy-setup environment. Furthermore, it predicts the behaviour of these functions before deploying to a real provider. One of the IaaS simulators eligible to support serverless model is called DISSECT-CF, which came with promising features suiting various computing models. DISSECT-CF provides architecture built with extensibility in mind that enables getting benefits from its advanced features.

This paper introduces the serverless model based on DISSECT-CF framework to simulate FaaS. The model is able to manage underlying infrastructure and take responsibility for provisioning resources on demand. It also imitates the configuration of serverless providers such as AWS Lambda and Azure Functions. The introduced model offers an environment free of cost to simulate real serverless workloads. It also discloses the behaviour of serverless workloads in the real system by calculating the expected price of simulated functions and the amount of consuming resources during a simulation. Our serverless model supports the auto-scaling approach that utilises resources reasonably by substantially responds to increase or decrease workload size. Our model benefits a user by providing prospected information regarding simulating the workload in the real system. This leads to reduce a cost, resources and an execution time as well as opting appropriate configurations and providers.

Irányítási módszerek alkalmazhatóságának vizsgálata Formula Student versenyautó nemlineáris trajektória-szabályozásához

HUNYADY GERGELY

AUDI Hungaria Járműmérnöki Kar Járműfejlesztési Tanszék

Matematikai és informatikai szekció

hunyadiy@gmail.com

Kulcsszavak: szabályozástechnika, irányítástechnika, nemlineáris, linearizáció, MATLAB

Autonóm járművek esetén a megvalósítás egyik legfontosabb eleme az autó modellje és szabályozása, mivel ez határozza meg a vezérlőn futó algoritmusok pontosságát és gyorsaságát. Egy önvezető autó mozgásának szabályozása általában két részből áll: kereszt-, illetve hosszirányú szabályozás. Az autó viselkedését sebesség, illetve gyorsulás terén a hosszirányú modell határozza meg, ez tartalmazza többek között a hajtáslánc végáttételét, a sebességváltás logikáját, az autó tömegét és a kerek paramétereit. Ehhez társul hozzá az autó keresztirányú viselkedését leíró modell. Ez tartalmazza a kormányzást, a kerek oldalirányú terheléshez kapcsolódó paramétereit és az autó főbb geometriai méreteit, például tengelytáv illetve nyomtáv. Mind a hosszirányú, mind a keresztirányú modell esetén nemlinearitások lépnek fel, amelyek főleg a dinamikus tulajdonságokból, illetve a trigonometriai összefüggésekből adódnak. Klasszikus esetben ezeket a nemlinearitásokat linearizálás segítségével küszöbölik ki, azonban a megfelelő linearizálás feltétele, hogy a rendszer rendelkezzen egy munkaponttal, amely környékén állandóan és stabilan üzemel. Ettől a munkaponttól eltérve a linearizált modell pontatlanná válik, így az esetek nagy részében nem alkalmazható. A dolgozat célja olyan módszerek alkalmazhatóságának vizsgálata, amelyek az említett nemlinearitások figyelembe vételével képesek hatékonyan és pontosan megvalósítani a mozgást. Az alkalmazhatóság egyik meghatározó eleme az elkészült algoritmus műveletigénye, amely meghatározó szempont a nagy sebességgel történő mozgások esetén. A dolgozat részeként megvizsgálásra kerül a CasADi alkalmazhatósága illetve annak futásidőre gyakorolt hatása. A megvalósítás mindemellett figyelembe veszi, hogy a kifejlesztett algoritmusnak egy kompakt vezérlőn kell futnia, FPGA vagy hagyományos processzor felhasználásával. A tanulmány az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-2-I-SZE-39 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Macro level evaluation of the Budapest-Austria route selection preferences using fuzzy signature rule-base algorithm

MIKULAI GERGELY CS.¹, KÓCZY LÁSZLÓ T.²

¹Széchenyi István University, Doctoral School of Regional- and Business Administration Sciences

²Doctoral School of Regional- and Business Administration Sciences Doctoral School of Regional- and Business Administration Sciences

Matematikai és informatikai szekció

mikulai.gergely@ga.sze.hu

Kulcsszavak: fuzzy signature rule-base, route selection, macro level, road network evaluation

In our current research phase, we are evaluating a theoretical route-selection question, how is the traffic flowing from Budapest towards to Austria. We are evaluating the parallel opportunities on a macro level, meaning from a governmental perspective of view. This means, that we are evaluating the give roads minimum on a monthly, but in case of some questions on a yearly bases, depends on what the actual use-case requires. We created fuzzy signature rule-base algorithms for each and every relevant question, for this issue. Through these scenarios we can evaluate the possible routes objectively. We come up with possible decision regarding to the given route, or route-sections. Such decisions can be whether the given section needs renovation, extension, or it is acceptable as it is. To ensure, that the decision is well grounded, we are using actual traffic and weather data, beside other relevant statistics, such as accident or current road condition.

To receive a holistic picture about the route selection preferences, we are evaluating the actual routes from a sociological aspect as well, why do the government or the decision-making parties choose one or another exact path to extend, or renovate. In many cases politics has a strong influence on it, but it has many other factors as well, from economics to financial and physical feasibility.

In order to give access to these decisions, we are also creating an online evaluator tool, which will give us and the potential future researchers a great ease in terms of evaluating fuzzy signature rule-base.

Currently our research is targeting to evaluate the route selection issue on macro level, but in short term we are aiming to evaluate it on the meso and micro level as well, which means we would like to go down form the governmental level to the personal decisions. In our current phase we will forecast this direction as well.

Mátrix Faktorizáció, RBM és Neurális Hálózat alapú ajánlórendszerek elemzése

KISS RICHÁRD

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Távközlési és Médiainformatikai Tanszék
Matematikai és informatikai szekció

richard.kiss@edu.bme.hu

Kulcsszavak: Implicit, Collaborative, Filtering, Matrix Factorization, Neural Network, NeuCF, GMF, RBM

Napjainkban a kiélezett piaci versenyhelyzet következtében jelentősen megnőtt az igény olyan ajánlórendszerek fejlesztésére, amik a rendelkezésre álló adatokból a lehető legrelevánsabb termékeket találják meg egy adott felhasználó számára. Az ilyen rendszerekkel növelhető az oldalon töltött idő vagy a vásárlások száma. A hatalmas számítási kapacitás növekedésnek köszönhetően ma már lehetséges nagy komplexitású modellek tanítása és valós időben való kiértékelése.

Az ajánlórendszereket a rendelkezésre álló adatok jellege szerint két csoportba sorolhatjuk: implicit és explicit. Explicit visszacsatolásról akkor beszélünk, ha a felhasználók közlik a szolgáltatóval, hogy egyes termékekkel mennyire vannak megelégedve. Ez történhet like/dislike funkciók, vagy akár pontozási rendszerek segítségével. Ezekből az adatokból egyértelműen kiderül, hogy az adott felhasználónak milyen az „ízlése”. Implicit visszacsatolásnál csak a termék-felhasználó interakciókat ismerjük, mint termék megtekintése, kosárba rakás stb. Míg az explicit adatoknál egyértelműen eldönthető, hogy a felhasználó kedveli-e az adott terméket, az implicit adatokból ezt az információt nehezebb kinyerni, viszont az implicit adatok sokkal nagyobb mennyiségben elérhetőek. Munkám során implicit visszacsatolást használó korszerű ajánlórendszereket vizsgálom meg és hasonlítok össze.

Az első, egyik legelterjedtebb módszer a Mátrix Faktorizáció (MF), aminél egy R ún. preferencia mátrixot állítunk össze az implicit adatokból, melynek sorai a termékeket, oszlopai pedig a felhasználókat reprezentálják. R egy i, j eleme 1, ha volt az i . termék és j . felhasználó között interakció, 0 különben. Ez a módszer az R mátrixhoz keres két olyan kisebb mátrixot (I és U), melyeknek szorzata és az R közötti átlagos négyzetes eltérés minimális. I és U mátrixok egy látens térben kódolják a termékekhez és felhasználókhoz tartozó termék, illetve felhasználói „profil” vektorokat. Egy i termék j felhasználó közötti interakciót az I mátrix i . sora és az U mátrix u . sorának skalárszorzatával modellezhetjük.

A második módszer az ún. Generalizált Mátrix Faktorizáció (GMF), ami a négyzetes eltérés helyett az R mátrix elemein a bináris keresztentropia minimalizálásával próbálja megkeresni az I és U mátrixot. Ezen felül tanul még egy ún. fontosság mátrixot, ami a tanult látens tér dimenzióinak fontosságát kódolja.

A következő módszer a GMF architektúrájára épít, azzal a különbséggel, hogy itt a skalárszorzás helyett a két vektorból a leképezést is tanulja. Itt a leképezést egy Neurális Hálózat valósítja meg, amivel komplexebb összefüggések is megtanulhatók, ezáltal pontosabb ajánlásokat érhetünk el vele.

Megvizsgálom a Restricted Boltzmann Machine energia alapú modellt. Ez a modell a felhasználókat egy termékek száma méretű vektorba kódolja, mégpedig úgy, hogy azon termékeknek megfelelő indexen szerepel 1, amely termékekkel volt interakciója a

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

felhasználónak, a többi indexen 0 érték szerepel. A modell leképzi ezeket a vektorokat egy látens térbe, majd onnan próbálja meg rekonstruálni azokat. Az eredeti és rekonstruált vektorok közötti kontrasztív divergencia minimalizálásával tanul optimális paramétereket.

A módszerek hatékonyságát a pontosság, fedés és az ún. Discounted Cumulative Gain (ami a sorrendezés jóságát jellemzi) metrikák alapján értékelem és hasonlítom össze.

Mesterséges Neurális Hálók Alkalmazhatósága az Olajiparban

PÁSZTOR ÁDÁM

Alkalmazott Földtudományi Kutatóintézet

Matematikai és informatikai szekció

padamv91@gmail.com

Kulcsszavak: Mesterséges Neurális Hálók, Deep Learning, olajipar

A jövő olaja az adat - szól az egyre elfogadottabb mondás. Korunk egyik legjobban fejlődő informatikai ágazata a mesterséges intelligenciák (MI) fejlesztése. Ma már az élet minden területén találkozhatunk MI támogatott rendszerekkel, például arc-és képfelismerő rendszerek, önvezető autók, vagy reklámelhelyező algoritmusok. A gépi tanulás zászlóshajója a mesterséges neurális hálókkal megvalósítható úgynevezett mély tanulás, vagy másnéven deep learning.

A neurális hálókat szokás univerzális approximátornak is nevezni. Ez a megnevezített tulajdonság teszi a neurális hálókat kiválóan alkalmazhatóvá az olajipar különböző területein. Mi sem mutatja ezt jobban, mint az utóbbi időben tapasztalható robbanásszerű növekedés a témával foglalkozó tudományos cikkek számában. Jelenleg a lehetőségek tárháza végtelennek tűnik, azonban nem szabad elfelejteni, hogy az új technológia nem megfelelő alkalmazása téves eredményeket hozhat magával. A hálók felépítése során számos technológiai paraméter beállítása felől kell döntést hozni, többek között az alkalmazott rétegek számáról, a mesterséges neuronok számáról egy adott rétegben, az alkalmazott aktivációs, valamint veszteségi függvények megválasztásáról, a felhasznált optimalizálási módszerről, illetve az alkalmazott normalizálási technika kiválasztásáról. Mivel a technológia alkalmazása az olajiparban új keletű, ezért nincs általánosan elfogadott rutin az egyes paraméterek beállítására.

Jelen munka bemutatja a neurális hálók működési elvét, rávilágítva a tervezési és fejlesztési nehézségekre, továbbá célja az olajiparban neurális hálók felhasználásával a mélyfúrásban, a rezervoármechanikában és a szénhidrogéntermelésben elért eredmények összefoglalása, és a további felhasználási lehetőségek feltérképezése. Ezen felül a megvizsgált kutatások eredményeit elemezve megfogalmazni azokat az irányelveket, amelyek segítséget nyújthatnak a jövőbeli kutatások elvégzéséhez, a szükséges neurális hálók megtervezéséhez és alkalmazásához. A létrehozott irányelvek egységes keretet adhatnak a területen folyó kutatásoknak, csökkentve ezzel a téves eredmények előfordulását.

On Access Control in Decentralized Resource Discovery

KAMEL MOHAMMED B. M., LIGETI PETER, REICH CHRISTOPH

Hochschule Furtwangen University

Matematikai és informatikai szekció

mkamel@inf.elte.hu

Kulcsszavak: IoT, Resource Discovery, Access Control

The huge number of resources and their computation power capabilities in the Internet of Things (IoT) network brings new challenges comparing to traditional networks. Among those challenges is the used approach to register and discover the resources in IoT. In traditional network architectures, the resources are registered in a centralized trusted entity and the authorization to access those resources can be regulated with the help of various cryptographic primitives. The distributed nature of IoT network makes it hard to registering and discovering the resources in a centralized entity that might turned into the bottleneck in the system. On the other hand, due to limited computation nature of IoT resources the use of some cryptographic primitives is not practical, therefore the used algorithms in any proposed resource discovery model have to be executable on those resource constrained devices.

In this paper we investigate and propose different cryptographic protocols that can be adopted in the decentralized resource discovery models. We define three main sets in the proposed model: The finite set that consists of the IoT clients in the network. The finite set of objects that consists of any device in the IoT network with proper computational power that handles a resource. Members of and are connected to different IoT gateways in a finite set . The symmetric key cryptography can be used to generate a private layer of resources that can be discovered only by authorized clients in . Due to required computation power, this access control mechanism can be applied directly in the IoT objects. However, applying this mechanism allows only a two level binary policy. In other words, a client in this mechanism either can discover a private resource or it is not able to access the address of that private resource. Adopting Attribute Based Encryption (ABE) as asymmetric cryptography in resource discovery makes the access control to be done without any need to a direct communication between clients and registered resources. A client in this mechanism has to be registered with a set of attributes. The model allows the resources to be registered with a predefined set of attributes that defines the access control policy, and the clients only by their inherent attributes are able to discover the resources in the network. However, one of the main drawbacks of ABE is its computationally heavy requirements, and the trust has to be migrated to other members of the system. Our result showed that both approaches can be used to control the access to the registered resources in a decentralized resource discovery model. In the future, we will work on improving the access control layers in the symmetric approach and light-weight access control in the asymmetric approach.

Acknowledgment

This research has been supported by UNKP-20-3 New National Excellence Program of the Ministry for Innovation and Technology from the source of National Research, Development and Innovation Fund.

Optimization of the parallel processing of EEG signals on Hadoop

NÉMETH MARCELL

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Távközlési és Médiainformatikai Tanszék
Matematikai és informatikai szekció

nmarci2008@gmail.com

Kulcsszavak: Hadoop, Spark, EEG, optimalizáció, idősor, jelfeldolgozás, epilepszia

Nowadays, as the result of the accelerated flow of information, the efficient analysis of the exponentially growing amount of recorded data in the foreseeable future requires new, constantly evolving Big Data solutions. Like much of the industrial data, the data assets accumulated in healthcare are generated from the measurement results of sensors.

In the research project, the brain activity of epileptic patients is analyzed through EEG recordings, whose recovery and improvement of their quality of life can only be achieved through operative interventions. Determining the exact location of these neurosurgical procedures requires outstandingly precise surgical preparation. It may be necessary to process several days of recorded EEG recordings before each surgery.

HFOs (high-frequency oscillations) are described by rules defined by mature clinical tests, the essence of which is to detect high-frequency oscillations by frequency, duration, amplitude, and waveform. Analyzing the activity of each brain area through the recordings, even using computer methods, requires a significant amount of time. The detection of epileptic biomarkers in time series, such as the HFOs studied in the paper, requires a large computational capacity. Fortunately, algorithms developed for modern cluster-based systems capable of implementing parallel processing can achieve significant runtime reductions.

In the present work, such a Hadoop and Spark-based system using distributed EEG storage and processing utilizing a cluster infrastructure is presented and detailed. The paper begins with an overview of the EEG-detectable epileptic biomarker, the signal processing background of the HFO search, and then the initial computer implementations that automate the process. This is followed by a description of new solutions for optimizing the detection algorithm and the possibilities of multi-computer parallelization.

In the details of the implementation, special attention will be paid to the components that play a key role in the fast and efficient processing of distributed time series, and the design strategies that make the most of Hadoop and Spark's capabilities will be described. The optimization methods implemented in the detection algorithm, discussed in detail, place special emphasis on minimizing the data flows between the individual processing nodes and distributing the related tasks as efficiently as possible by choosing the appropriate technical apparatus.

The strategies used are also discussed through mathematically generalized formulas for general applicability. Finally, the results achieved in the field of performance growth and resource management are presented in a real clinical context.

Optimizing the power consumption of 5G Network

RAJAB HUSAM, MUSSA EBRAHIM, CINKLER TIBOR

Budapest University of Technology and Economics Telecommunications and Media Informatics

Matematikai és informatikai szekció

husamrajab@tmit.bme.hu

Kulcsszavak: 5G, LTE, Massive MIMO, machine learning, Neural Network, Quality of Experience (QoE)

The increase in communication devices, the need for a much higher data rate than today's 4G system, and users need for more efficiency, latency, and minimal power consumption on their devices lead to Mobile communication technology improvement. Recently the cellular network technology evolved to fifth-generation(5G). One of the evolving technologies is Massive MIMO. Massive MIMO technology can be implemented separately or on the top of the recent 4G LTE mobile cellular network. Since the main idea of MIMO is to use multiple antennas at the transmitter and the receiver simultaneously, it allows higher throughput and guarantees faster downloads and higher spectral efficiency.

Furthermore, MIMO consumes more energy which might not be necessary. This research optimises the 5G cellular network's energy consumption by implementing machine learning to decide whether to turn on MIMO features when needed and turn it off if not necessary.

We concentrate on the Downlink (DL) of MIMO. We use the generated data set by Vodafone to implement our machine learning algorithm by deploying Neural Network (NN) on the Multi-Layer Perceptron (MLP). That enables the MIMO feature when the SISO(single input single output) feature does not satisfy the chosen requirement (5Mbps of DL) and disabling the MIMO feature to save the power if it qualifies the required Quality of Experience (QoE).

Technically speaking, enabling MIMO means enabling the use of multiple antennae on both receiver and transmitter end. One antenna is used at the source transmitter, and one antenna at the end receiver.

Robotikai Pályatervező Eljárások áttekintése

HAJDU CSABA

Széchenyi István Egyetem, Járműipari Kutatóközpont

Matematikai és informatikai szekció

hajdu.csaba@ga.sze.hu

Kulcsszavak: mozgástervezés, robotika, mobil robotok

A mobil robotok és az autonóm járművek témakörének egy fontos feladata a mozgás megtervezése, ami egy évtizedek óta kutatott terület. A folyamat során a robot kezdőpozíciójából a célpontba áll elő egy trajektória (pálya), vagyis pozíció- és sebességvektorok időben rendezett sorozata. A tervezett pályával szemben a legalapvetőbb elvárás, hogy akadálymentes (a robot a mozgás kikerüli az akadályokat) és időben optimális legyen (a robot a lehető legrövidebb időn belül tegye meg a távot). A feladat legfontosabb kihívásai között szerepel, hogy a magasszintű vezérlés a trajektóriát a lehető legrövidebb idő alatt számítsa ki és a közvetlen környezetben felbukkanó dinamikus akadályokat kikerülje. Ezen követelmények elmulasztása akár katasztrofális következményekkel járhatnak, mivel a mobil robotok és az autonóm járművek egyaránt jellemzően kritikus környezetekben működnek.

Céлом a jelenleg elérhető frissebb módszerek és algoritmusok összegyűjtése és összehasonlítása, fókuszálva a gráfkeresésen (pl. A^* , D^*) és sztochasztikus mintavételezésen alapuló (RRT alapú) csoportosításra. Népszerű megközelítés, hogy a mozgástervezést lokalitás szempontjából hierarchikusan építik fel, jellemzően lokális- és globális trajektóriatervezésre szétbontva. Ebben az esetben a globális trajektóriatervezésben használt módszer egy pályát állít elő a robot globális hiedelmi állapota (térképe) alapján. A lokális trajektóriatervező módszerek (pl. dinamikus ablak módszer, időelasztikus fonál – TEB) a globális trajektóriatervezésben meghatározott pályát módosítják a robot pillanatnyi érzékelésének visszacsatolása (pl. közvetlen akadályok észlelése) alapján. Kombinált megközelítésekben, például kültéri robotok pályatervezése esetén, a robot nagyban támaszkodik földrajzi és közlekedési térképekre, ami tovább egyszerűsítheti a probléma reprezentálását (pl. lattice-alapú megközelítés). Kitérek az egyes eljárások környezet reprezentációja alapján történő csoportosítására, mint a hagyományosabb grid-alapú (foglaltsági térképre alapuló) megközelítések, és a modernebb mozgásprimitívekre építkező megoldások. Az egyes algoritmusok szimulált környezetben (Gazebo) kerülnek bemutatásra egy differenciális meghajtású roboton. Az egyes algoritmusok esetén egyszerű összegző összehasonlításra is sor kerül (objektum megközelítésének távolsága).

Stream Cipher Based on Deterministic Automata Randomness Test

CHEBEB SOUHAIL¹, GURGEZ PINAR²

¹University of Debrecen, Doctoral School of Informatics

²University of Debrecen

Matematikai és informatikai szekció

chebeb.souhail@gmail.com

Kulcsszavak: Pseudorandom number generator, automata network, stream cipher, NIST test, randomness

This paper is devoted to prove that the cryptosystem based on “A novel stream cipher based on deterministic finite automaton without outputs (by Dr.Pal Domosi & Dr.Geza Horvath)” satisfies the NIST test suite with 16 rounds. The test shall be shown through an example.

In this paper, we will look at a novel stream cipher based on deterministic finite automata without outputs introduced a few years ago by Pal Domosi and Geza Horvath. We will conduct the NIST randomness test suite to show that the output satisfies its statistical requirements.

In this paper we describe a novel symmetric stream cipher based on automaton without outputs such that its transition table forms a latin square. The state and input sets of the key-automaton coincide with the plaintext and also the ciphertext alphabet. During the encryption the plaintext is read in sequentially character by character. After getting the next (initially the first).plaintext character, the system gets simultaneously the next (initially the first) pseudorandom character will coincide with the state of the key-automaton into which this pseudorandom input string takes the automaton from the state which coincide with the corresponding plaintext character. The decryption works similarly, using a so-called inverse key-automaton instead of the key automaton such that the input strings will be the mirror images of the corresponding pseudorandom strings.

The National Institute of Standards and Technology (NIST) published a Statistical Test Suite for the Validation of Random Number Generators and Pseudo Random Number Generators for Cryptographic Applications. The NIST test constitutes of 15 statistical tests that were developed to test the randomness of arbitrarily long binary sequences produced by either hardware or software based cryptographic random or pseudorandom number generators. The National Institute of Standards and Technology (NIST) believes that these procedures are useful in detecting deviations of a binary sequence from randomness.

Termelő vállalatnál telepített IoT-alapú energiafelügyeleti rendszer kiterjesztése

KONCZ ADRIENN¹, GLUDOVÁTZ ATTILA²

¹Soproni Egyetem, Simonyi Károly Műszaki, Faanyagtudományi és Művészeti Kar, Informatikai és Gazdasági Intézet

²Eötvös Loránd Tudományegyetem, Informatikai Kar, Programozásmélet és Szoftvertudományi Tanszék

Matematikai és informatikai szekció

koncz.adrienn@uni-sopron.hu

Kulcsszavak: Ipar 4.0, IoT, Energiamenedzsment, Kiber-fizikai rendszer

Kutatási tevékenységünket egy bútortermelési vállalatnál végezzük, ahol 2016-tól kezdődően kialakításra került egy olyan kiber-fizikai rendszer, amely képes a villamosenergia fogyasztási adatok gyűjtésére, eltárolására és elemzésére (akár önmagában, akár a termelési adatokkal és más egyéb erőforrások felhasználásával összevetve). A szenzorok gyűjtik az adatokat, amik egy számítógépes hálózaton keresztül bekerülnek az épületfelügyeleti rendszerbe, ahol a kalkulációkat végezzük. Ezután egy adatbázisba kerülnek az adatok, amiket üzleti intelligencia rendszerrel elemzünk, és az eredményeket prezentáljuk a helyi vezetőségnek. Így minden szakember számára értelmezhetőek az energiafogyasztási kimutatások, amik hasznos információval szolgálnak a vállalat menedzsmentjének.

A keretrendszer segítségével már nem csak a termelőgépek energiafogyasztását és a termelési mennyiségeket lehet mérni és összevetni egymással, hanem más termelést támogató berendezések (például kompresszorok, elszívók, ventilátorok) energiafelhasználását is a hasznosság szempontjából. Az energiafogyasztást össze tudjuk vetni a teljesítmény adatokkal is, például a kompresszorok villamosenergia fogyasztásához hozzá tudjuk rendelni az általuk generált sűrített levegő légköbméter mennyiségét, aminek eredményeként egy újabb hatékonysági mutatószám került be a rendszerbe.

A jelenleg futó kutatási projektben az elszívó berendezések energiafogyasztását vizsgáljuk, mivel az a cél, hogy ezeket összerendeljük a termelő gépek energiafelhasználásával. Ehhez az épületfelügyeleti rendszerben végzünk kalkulációkat, mert az elszívó berendezésekhez több termelő gép is tartozik (általában 1 zsalu az elszívó rendszerben 1 termelő géphez van rendelve). A kalkulációkhoz rendelkezésünkre áll, hogy 1-1 zsalu mekkora légköbméter elszívásra képes óránként, amit mi percekre arányosítunk és azt ellenőrizzük egy szenzor segítségével minden percben, hogy nyitva van-e az adott zsalu. Ha nyitva van, akkor történt elszívás és az elszívó berendezés által elfogyasztott villamosenergia mértéke részarányosan (zsalunként) hozzáadható a termelő gép által elfogyasztott villamosenergiához. A folyamat vizsgálatára azért van szükség, mert az elszívás bizonyos gépeknél elengedhetetlen a tényleges gyártás végrehajtásához, például a gyalulás során.

Az épületfelügyeleti rendszer, ami a szenzoros adatokat gyűjti, rendelkezik saját fejlesztési felülettel és egy C nyelvhez hasonló programozási nyelvvel. A fejlesztési környezetben a feladat megoldásához ütemezett eljárásokat definiáltunk. Ezek részfeladatai a következők: (1) percenként vizsgáljuk a zsáluk állapotát (nyitva vagy zárva), (2) 10 percenként összegezzük, hogy meddig volt nyitva egy zsalu. Ha az összegzés megvalósult, akkor (3) ezt arányosítjuk az

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

adott zsaluk áteresztőképességével, majd ennek az aránynak megfelelően (4) az elszívó villamosenergia fogyasztását ráterheljük a termelő gépek fogyasztására. Erre azért van szükség, mert a gyár teljes villamosenergia fogyasztásának ~30%-át teszi ki az elszívók fogyasztása. Fontos volt tehát, hogy az elszívók villamosenergia fogyasztásának közvetett költségeit közvetlen költségekké alakítsuk, amelyet az általunk definiált kiber-fizikai rendszer bővítések és az ahhoz kapcsolódó kalkulációk segítségével valósítottunk meg.

A villamosenergia szolgáltató már lehetőséget biztosít arra, hogy a fogyasztás árait 15 percre pontosan képes meghatározni az ipari partnerei számára. Így a termelő gépekhez tartozó, már összegzett, közvetlen energiafogyasztásokat képesek vagyunk pénzügyi kimutatások formájában is prezentálni.

Műszaki szekció

A dinamikus átterhelődés hatása a kerék odometria alapú jármű lokalizációban

FAZEKAS MÁTÉ, GÁSPÁR PÉTER, NÉMETH BALÁZS

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Közlekedés- és Járműirányítási Tanszék
Műszaki szekció

fazekas.mate@kjk.bme.hu

Kulcsszavak: önvezető autó, kerék odometria, modell kalibráció

Manapság az autópárhban az elektromobilitás mellett a legmeghatározóbb kutatási terület az önvezető technológia. A komplex irányítási rendszer egyik kritikus pontja a jármű dinamikus állapotait meghatározó állapotbecslő réteg, hiszen a trajektória tervezés és mozgás szabályozás ezen eredményeken alapszik. A mozgási jellemzők, mint például sebesség, szögsebesség, pozíció, orientáció minél pontosabb és robosztus meghatározása tehát kiemelt fontosságú. Az autópárhban szintén követelmény a költségkhatékony megvalósítás. Ezért az elterjedt megoldás több költségkhatékony érzékelő, pl. GNSS és IMU jeleinek fúziója.

Több kutatás igazolta már azonban, hogy egy jármű irányításához továbbfejlesztés szükséges. Költségkhatékony és robosztus tulajdonságai miatt kézenvekvő a kerék enkóder mérések integrálása. A kerék odometria alkalmazásához azonban egy járműmodellre van szükség, amelyben található paraméterek bizonytalansága nagyban meghatározza a mozgásbecslés pontosságát.

Kutatásunk ezen modell minél pontosabb meghatározására irányul. Az ebben található legfőbb paraméterek a bal és jobboldali kerék átmérője. Mivel a kerék odometriát általában parkolási rendszerben alkamazzák, ahol a járműsebesség alacsony, a dinamikus hatásokat elhanyagolják és a kerék kerületet állandónak feltételezik. Az önvezető járműveket azonban a teljes sebességi tartományban szeretnénk alkalmazni, emiatt a kerék odometria modell továbbfejlesztése szükséges. Munkánk során valós tesztjárművön elvégzett mérések alapján megvizsgáltuk a hibák forrását, és kimutattuk, hogy a kerék dinamikus átterhelődés következtében bekövetkező deformációját figyelembe kell venni az odometria modellben. Ehhez kidolgoztunk egy gray-box modellt, mely ötvözi a fizikai egyenletek és a regressziós eljárás alapú modellezést. A modellben található paraméterek megbecslése azonban egy nehéz feladat, mert a kerék odometria egy nemlineáris dinamikus rendszer. A kalibrálás elvégzéséhez kidolgoztunk egy becslési eljárást, mely a Gauss-Newton nemlineáris legkisebb négyzetek módszerén alapszik és a mérési zajokból adódó torzító hatásokat is kompenzálja. A tesztjárművön elvégzett mérések igazolták, hogy a kidolgozott modellel a kerék enkóder alapú mozgásbecslés bizonytalansága szignifikánsan csökken, és az így kalibrált modell felhasználható az önvezető járművek állapotbecslési feladataiban.

Továbbá a kidolgozott modell felhasználható egyéb szenzorok hibáinak kompenzálására, pl. zaj becslés GNSS érzékelőnél vagy az IMU offset hibájának meghatározása.

A statikus alakítási öregedés hatása hidegen húzott, nagy szilárdságú szénacél huzalok és sodronyaik mechanikai tulajdonságaira

MEZŐ TAMÁS BÁLINT¹, BARKÓCZY PÉTER¹, VINDICS BENCE JÁNOS²

¹Műszaki Anyagtudományi Kar, Fémtani, Képlékenyalakítási és Nanotechnológiai Intézet

²Óbudai Egyetem Bánki Donát Gépész és Biztonságtechnikai Mérnöki Kar Anyagtudományi és Gyártástechnológiai Intézet, Anyag- és Alakítástechnológiai Szakcsoport

Műszaki szekció

tamas.mezo81@gmail.com

Kulcsszavak: alakítási öregedés, acélhuzal, acélsodrony

Az alacsony hőmérsékleten lezajló alakítási öregedés hatását vizsgáltuk ~0,7mm átmérőjű 2400-2500MPa szakítószilárdságú acélhuzalok és ezek gumitömlő erősítésére optimalizált ún. kompakt sodrataik szilárdsági és nyúlási jellemzőire vonatkozóan. A vizsgálatokat a végtermék szempontjából kitüntetett fontosságú, 150°C hőmérsékleten végeztük. A tömlőbe épülő erősítő acélszalak az őket beágyazó gumi vulkanizálása során éppen ilyen hőmérsékletű utó-hőkezelésnek vannak kitéve, rendszerint néhány órán keresztül.

A huzalhúzás és az azt követő pászma sodrás során elszenvedett sorozatos képlékeny alakítás hatására fellépő rácshibák következtében, a vizsgált nagy karbontartalmú, nagy szilárdságú acélsodronyok is jelentős plasztikus alakváltozási képességgel rendelkeznek kezdetben.

Eredményink szerint ezt a korai szívós viselkedését az anyag a vizsgált hőmérsékleten már egy nagyon rövid ideig tartó, kevesebb mint 45 perces hő-öregítés folyamán gyakorlatilag teljes mértékben elveszti.

A teljes fajlagos nyúlás, illetve annak tisztán plasztikus részének nagymértékű lecsökkenését a szakítószilárdság egyértelmű és a folyáshatár még jelentősebb emelkedése kíséri. Több mint 600 elemű mintán elvégzett összehasonlító méréseink statisztikai kiértékelése a fenti anyagjellemzők megváltozására megbízható számszerű eredményekkel szolgál.

A szénacélok esetén elfogadott, a vizsgált statikus alakítási öregedés folyamatának jellegét és a változások irányát meghatározó, általános diszlokáció kinetikai elméletet eredményeink megerősítik. Ezen túlmenően, azt a szóban forgó alaphuzal és sodronyainak tekintetében kvantitatív értékekkel kiegészítik.

Bár a fenti elmélet alapján az anyag modulus jellegű paraméterének megváltozása közvetlenül nem magyarázható, a minta nagy elemszámának köszönhetően sikerült kimutatni a sodrat effektív rugalmas modulusának kis mértékű megváltozását az alkalmazott hő-öregítés hatására. Annak szignifikáns növekedését figyeltük meg.

Akadályok újszerű állapotbecslési módszere mobilis robotok dinamikus környezetben LiDAR szenzor mérések alapján

GYENES ZOLTÁN

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Irányítástechnika és Informatika Tanszék
Műszaki szekció

gyezo12@gmail.com

Kulcsszavak: Mobilis robotok, állapotbecslés, Particle filter

Mobilis robotok mozgástervezése dinamikus környezetben komplex feladatnak számít, mivel a robot munkaterében a statikus akadályokon kívül mozgó akadályok is jelen vannak. A mozgás során legfőbb célként a robot és környezete épségét kell szem előtt tartani, szuboptimális, ütközésmentes megoldást biztosítva a mozgástervezési problémára. Globális mozgástervező algoritmusok esetén a teljes környezet ismert, az ágens egy térkép alapján tudja végrehajtani a mozgástervezést. A különböző reaktív mozgástervező algoritmusok esetén az ágens a rajta elhelyezett szenzorok felhasználásával információt gyűjtve tudja megvalósítani az ütközésmentes mozgástervezését.

A szakirodalomban található Particle Filter alapú állapotbecslési algoritmusok többsége a roboton elhelyezett szenzorok által szolgáltatott információk felhasználásával az ágens saját állapotát határozták meg. Munkám legfőbb célja a Particle Filter módszer alapjait figyelembe véve egy olyan algoritmus kidolgozása, mely az adott mintavételi időpillanatban a munkaterben található összes akadálynak állapotbecslésére (pozíció, sebességvektor) képes egy LiDAR szenzor méréseit felhasználva.

Az általam kidolgozott algoritmus esetében a Particle filter módszer fő koncepciójának megtartásával a becsült állapothalmaz meghatározásához egy súlyozott részecsekehalmaz kerül felhasználásra. Az adott részecske súlya reprezentálja azt a valószínűséget, hogy az akadály mekkora eséllyel található az adott részecske állapotában. A súlyok minden mintavételi időpillanatban frissítésre kerülnek az ágensen elhelyezett LiDAR szenzor mérési adatainak felhasználásával. A legjobban elterjedt újramintavételezési stratégiákon (Residual, Multinomial, Systematic) kívül egy újszerű újramintavételezési algoritmus (Elite resampling) is kidolgozásra került. Az akadályok állapotának becslésénél legfőbb szempont a valós és becsült pozíciók és sebességvektorok hibájának eliminálása. A módszer esetén külön megvizsgálásra került, hogy a részecskék száma hogyan befolyásolja a futási időt, illetve az átlagos pozícióhiba mértékét.

A kidolgozott módszer MATLAB fejlesztői környezetben került implementálásra.

Az algoritmus a jövőben felhasználható lehet mobilis robotok mozgástervező algoritmusára esetén az adott akadályok bizonytalansági paraméterének meghatározására, ezzel is segítve az ágens munkatérben belüli ütközésmentes mozgását.

Az OEE értékek 24 órán belüli eloszlása az autóipari félautomata összeszerelő gyártósorokon

DOBRA PÉTER

Műszaki szekció

dobra.peter@sze.hu

Kulcsszavak: OEE, termelés, összeszerelő sor

A járműipari vállalatok folyamatosan fejlesztik üzleti folyamataikat és növelik hatékonyságukat a magasabb pénzügyi eredmény érdekében. A termelő területek hatékonyságának számszerű kifejezésére különböző kulcs mérőszámokat (KPI – Key Performance Indicator) alkalmaznak, mint például a teljes eszközhatékonyság (OEE - Overall Equipment Effectiveness) indikátort. A mutatóval napi, heti vagy havi szinten mérhető és nyomon követhető az adott gép vagy gyártósor realizált teljesítménye, így a szükséges beavatkozások, javító intézkedések különböző analízisek alapján pontosan meghatározhatók, illetve megvalósíthatók. Annak érdekében, hogy a gyártás és az összeszerelés területén a fókusz a megfelelő helyre irányuljon ismerni kell a pontos OEE értéket, kontribútort (rendelkezésre állás, teljesítmény, minőség), trendet és eloszlást. A magasabb OEE százalékos érték nagyobb teljesítményt jelent. A tanulmány az autóipari félautomata összeszerelő sorok OEE értékeinek egy napon belüli eloszlását mutatja be a gyártás végrehajtási rendszer (MES – Manufacturing Execution System) valós adatainak felhasználásával. A bevezetés után az első részben a teljes eszközhatékonyság mutató számolásának és alkalmazásának szakirodalmi áttekintése történik meg. A második fejezetben kerül sor az OEE értékek napi ciklikusságának elemzésére és ábrázolására egy gépjármű ülészerkezetét gyártó összeszerelő sor példáján keresztül. A tanulmány újdonsága, hogy a több év rekordjait tartalmazó adathalmaz alapján meghatározásra kerültek azok az időszakok (a nap 24 óráján belül azok az órák), amikor az összeszerelő sorok a leghatékonyabban teljesítenek, illetve érdekes összefüggések lettek feltárva a műszakváltások és munkaközi szünetek körüli hatékonysági eredmények vizsgálatakor. A leírt és igazolt eredmények segítséget nyújtanak a napi gyakorlati életben a termelésstervezés és az operatív termelésirányítás részére.

Budapesti toronyházak alapozásra ható vízszintes terheinek analízise végeselemes modellezéssel

KANIZSÁR SZILÁRD

Műszaki szekció

kanizsar@t-online.hu

Kulcsszavak: toronyház, alapozás, földrengés, szélteher, végeselemes modellezés

Budapesten jelenleg folyik az első 120 m magas toronyház-projekt kivitelezése, ahol az épület közel szerkezetkész állapotban van. Ilyen magas épületek létesítésére a Fővárosi Rendezési Szabályzat két helyszínt jelöl ki: az egyik a Csepel-sziget északi csücskének keleti oldalán található, a másik pedig a Kopaszi-gát melletti budai oldalon helyezkedik el. Utóbbin zajlik a MOL-Campus névre keresztelt projekt, melynek keretén belül felépül egy 28 emeletes toronyépület, a hozzá csatlakozó, 5 emeletes „pódium” épülettel, és a két épület teljes alapterülete alatti 4 szintes mélygarázzsal. A beruházás évekkel korábban megkezdett előkészítése adott aktualitást és lendületet a toronyház-alapozások témakörét vizsgáló kutatássorozatnak azt valószínűsítve, hogy az elért eredmények hasznosíthatók lesznek a jövőben megvalósuló, újabb toronyház tervezési és építési munkák során. A kutatások a budapesti talajkörnyezetben alapozott toronyépületek speciális kérdésköreire fókuszálnak, úgymint például az SSI (soil-structure interaction) modellezhetősége, vagy a térbeli geotechnikai modellezés lehetősége HSS (hardening soil with small-strain stiffness) anyagmodell alkalmazásával. Ebbe a kutatássorozatba illeszkedik jelen cikk témája is, ami az alapozásokra ható, földrengésből és szélteherből származó vízszintes erők meghatározásának kérdéseivel foglalkozik. A földrengésből származó terhek meghatározásához az építési helyszínek talajadottságainak megfelelő, EC8 szabványban rögzített pszeudo-gyorsulási válaszspektrumokat, valamint a MOL-Campus projekthez készült helyi válaszspektrumot használtam. Egy általam létrehozott, szerkezeti és építészeti szempontból reprezentatívnak tekinthető épület vasbetonszerkezeti modelljén AxisVM szerkezettervező végeselem szoftverrel elsőrendű rezgésvizsgálatokat végeztem az épület különböző rezgésalakjainak sajátfrekvenciáihoz tartozó periódusidők meghatározása céljából, melyeket a MOL-Campus toronyházéval összevetve jó egyezést találtam. A földrengésből származó, alaptestre jutó vízszintes erőket modális válaszspektrum analízissel határoztam meg többféle függőleges és vízszintes ágyazási merevség mellett, az összefüggéseket görbék ábrázolásával mutattam be. Az eredményül kapott vízszintes erőkre talajosztályonként értéktartományokat határoztam meg. A tárgyalt méretkategóriába eső toronyházak szélterhe egy jellemző értéktartományban adható csak meg, hiszen a szélterők nagyságát - azonos magasságú épületeket összehasonlítva - jelentősen befolyásolja az épület alakja, illetve az abból következő aerodinamikai tulajdonságai. A cikk ismerteti, hogy az azonos magasságú épületek esetén milyen tényezők vannak jelentős hatással a szélteher nagyságára. Ezek toronyházakra érvényes értékeinek függvényében a szélterők becsült értéktartományát meghatároztam. Az alapozásra jutó vízszintes erőket erőtenyezők módszerével, valamint AxisVM szoftvert használva nyomástényezők módszerével is vizsgáltam, az eredményeket pedig összevettem a MOL-Campus toronyház tervezési értékeivel. A kutatás eredményei a jövőbeni toronyház-projektek koncepciótervezésében nyújthatnak hasznos segítséget.

Cölöp próbaterhelési görbék illesztése, becslése különböző módszerekkel

KACZVINSZKI-SZABÓ VERA, DR. TELEKES GÁBOR

Óbudai Egyetem, Ybl Miklós Építéstudományi Kar, Építőmérnöki Intézet, Geotechnikai és Tartószerkezeti Tanszék

Műszaki szekció

szabo.vera@ybl.uni-obuda.hu

Kulcsszavak: cölöp, próbaterhelési görbe

Cölöpalapozás tervezésekor a cölöpök teherbírását a legpontosabban próbaterhelési diagram alapján lehet meghatározni, de ez rendkívül költséges és időigényes eljárás. Többek között, ezért is kíséreltek meg más mérési eredmények alapján kidolgozni teherbírás számítási módszereket. A próbaterhelési görbék hatékonyabb megismerése, kulcsfontosságú lehet teherbírás számítási módszerek kidolgozásában.

Kutatásainkat két nézőpont szerint végeztük. Elsőként a görbék illesztését, majd, pedig a becslhetőségét vizsgáltuk.

A függvény illesztése során különböző matematikai elméletek alapján, egy meglévő próbaterhelési görbére illesztettünk egy matematikai függvényt amely, segítségével a görbe extrapolálhatóvá vált. Sok esetben előfordul, hogy nem tudunk befejezett, törésig terhelt próbaterhelési görbét előállítani, ennek oka, hogy a próbaterhelések során, vagy a mértékadó teherig történik a terhelési lépcsők emelése, vagy egy meghatározott süllyedésig, vagy nem képesek olyan nagy terheket fizikailag átadni a cölöpre, amire a nagy teherbírás miatt szükség lenne. Sokszor az is kihívást jelent, hogy a próbaterhelési görbéből kiértékelhető, összehasonlítható eredményeket kapjunk. Jelenleg a leginkább elfogadott módszer a teherbírás meghatározására a próbaterhelés, melyet a legreálisabb eredménynek tekintenek, ezért kell nagy hangsúlyt fektetni arra, hogy ezek a lehető legeredményesebben legyenek kiértékelve.

A függvény becslése során az volt a cél, hogy a sokféle talajfizikai és/vagy mechanikai paraméterekből egy olyan függvényt készítsünk, amellyel a görbe felrajzolhatóvá válik a próbaterhelés elkészítése nélkül is, így mutatva meg, a különböző talajparaméterek és a próbaterhelési eredmények közti összefüggést. Ahhoz, hogy ez a későbbiekben egy új elmélettel megvalósítható legyen alap mechanikai összefüggéseket figyelembe véve vizsgáltuk meg, ennek megvalósíthatóságát.

Mindkét módszer nehézségét az adja, hogy nincs egyértelműen prognosztizálható függvény a terhelés-süllyedés kontextusában, mert az számos talajt is definiáló tényezőtől függ. Szintén nehézséget jelent, hogy a terhelés alatti viselkedés első és az azt követő fázisai eltérőek, valamint, hogy a terhelés-süllyedés közötti kapcsolat nem lineáris. A vizsgálatok alkalmával fontos az illesztések/becslések matematikai pontosságának vizsgálata, melyeknél az eltérések minimalizálása volt az elsődleges cél.

Computational design methodology of an ankle-foot orthosis based on Computed tomography images

NAZHA HASAN¹, SZÁVAI SZABOLCS¹, OSMAN THAER², SHASH MAYSAA², DARWICH AYHAM³

¹University of Miskolc Faculty of Mechanical Engineering and Informatics

²Tartous University Faculty of Technical Engineering

³Al-Andalus University for Medical Sciences Faculty of Biomedical Engine

Műszaki szekció

hasannazha15@gmail.com

Kulcsszavak: Ankle-foot orthosis; Computed tomography; CAD; Design methodology

Ankle-Foot Orthoses (AFOs) are those devices used for the patients who have the pathological gait, which is represented by the stroke, to support the pathological gait, and for the rehabilitation.

The main purpose of this study is to present the fast methodology for the computational design of an ankle-foot orthosis. A complete methodology for computational design has been proposed in this study using advanced engineering software. This enables modifying the model, in addition, to save time, materials and cost.

A series of CT-images exported to 3D-Doctor software to obtain a 3D computer model. Then, the object was exported in the form of 3D-structures in STL format. Autodesk Inventor software was employed in this study to design the AFO, where the sketching level was selected as a right plane. Points were sketched to determine the overall shape of the AFO on the computational foot model. Mainly, the ankle area, the plantar arch from the medial side, the end of metatarsal distally, and then a spline curve has been approximated to connect between all sketched points. After that, the Extruded Cut was applied, and the remaining part was dumped in order to obtain the structure of AFO using the Shell function. The thickness of the model was then increased 6 mm, and shifted outward 1 mm to get the ultimate prototype.

The results of this study showed that the AFO model is designed in a fast way using this methodology that employed the CT-scanner to obtain the series of CT-images. Then, to export them to the 3D-Doctor to define the bony and tissue structures. After that, to import into CAD software to define the cartilaginous structure and design the ankle-foot orthosis.

The methodology proposed in this study help to produce an orthotic design method for fitting each patient. Therefore, orthotists could save time and obtain a more convenient model, which helps them in further levels of patients' treatments.

Dinamikus érintkezési feladatok numerikus vizsgálata

SERFŐZŐ DÁNIEL

Széchenyi István Egyetem, Alkalmazott Mechanika Tanszék / Gépészmérnöki, Informatikai és Villamosmérnöki Kar

Műszaki szekció

zabenhagen@gmail.com

Kulcsszavak: ütközés, modellredukció, numerikus módszer, kontakt, oszcilláció

A dinamikus érintkezési feladatok, érintkezés és ütközés jellegű problémák vizsgálata iránt nagy érdeklődés tapasztalható, elsősorban széleskörű alkalmazhatóságuknak köszönhetően. Az ilyesféle feladatok megoldása számos területen különös jelentőséggel bírhat, ilyenek például a forgácsoló megmunkálások, vagy a fogaskerékajtások. Az érintkezés és ütközés jellegű feladatok kezelése, a gyorsulás és a sebesség hirtelen változása, illetve az érintkezés következtében az elmozdulásmezőben fellépő nagymértékű nemlinearitás miatt igencsak nehézkes. A megoldás analitikus úton csak egyszerű esetekre állítható elő hatékonyan, ezért rendszerint a végeelem módszer alkalmazásával előállított numerikus megoldás lehet célravezető. Az így előállított megoldásban előforduló oszcillációk azonban érintkezési feladatok esetén komoly problémát jelentenek, mivel a kontakt algoritmusban könnyen divergenciát okozhatnak. Ennélfogva a kutatás során elsősorban ezen oszcillációk kiküszöbölésére, illetve jelentős csökkentésére koncentráltam, mely cél elérésében marginális szempont a megfelelő numerikus modell megválasztása.

A legegyszerűbb módszer a mozgásegyenlet időintegrálása, melynek számításigénye jelentősen függ az alkalmazandó időlépéses módszer megválasztásától. Adott numerikus eljárások felhasználásával figyelemre méltó eredmények érhetők el, a problémás oszcillációk akár teljesen megszüntethetők. Ezen módszerek azonban számítástechnikai szempontból gyakran igen erőforrás igényesek, így alkalmazásuk nem minden esetben célravezető. Nagyméretű feladatok esetében megfontolandó az ún. modellredukció alkalmazása, melynek segítségével a VEM feladat mérete jelentősen csökkenthető a modell modálanalíziséből nyert paraméterek felhasználásával. A módszer nagy előnye, hogy jelentősen csökkenti a számításigényt, továbbá hozzájárul az oszcillációk csillapításához is. Emellett azonban fontos elmondani, hogy így a számítás pontossága csökken, így hát mindig mérlegelni kell, hogy az adott feladat esetén kifizetődő-e az alkalmazása. A kutatás során elért eredmények alapján tehát megállapíthatjuk, hogy pusztán a numerikus módszer megfelelő megválasztásával és helyes alkalmazásával is igen jó pontossággal meg lehet oldani érintkezési feladatokat. Nagyméretű, összetett problémák megoldása esetén viszont egy nagyon jól alkalmazható kompromisszumos alternatívát kínál az adott numerikus módszer modellredukcióval való kombinálása. Ráadásul a modellredukció kontakt feladatokra történő alkalmazása igen friss kutatási terület, így ez a fajta kombináció újszerű eredmények elérésével kecsegtet.

Az eddigi kutatásaim során a fent említett eljárások hatékonyságát 1 dimenziós ütközési feladat megoldásán keresztül bizonyítottam. Ezen egyszerű példa nagy előnye, hogy a feladatnak van egzakt analitikus megoldása, ami jó viszonyítási alapot szolgáltat a numerikus számításokkal kapott eredmények értékeléséhez. Mindemellett kellő mértékben próbára is teszi a numerikus módszerrel elérhető pontosságot, mivel az ütköző testek mozgását leíró mennyiségek hirtelen

MISKOLCI
E G Y E T E M

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

változnak. Így ha erre a példára sikerül pontos megoldást produkálni, akkor a módszer feltételezhetően bonyolultabb geometriával rendelkező feladatok megoldására is jól alkalmazható.

Dynamics of a Truncated Cone-Shaped Heaving Point Absorber Wave Energy Converter Model

LELKES JÁNOS

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gépészmérnöki Kar, Áramlástan Tanszék
Műszaki szekció

lelkes.janos@gpk.bme.hu

Kulcsszavak: hullámenergia-átalakító, nemlineáris dinamika, paraméteres gerjesztés

Ocean waves are one of the most promising renewable energy sources, with a 2 TW worldwide potential. Point absorbers are floating wave energy converters (WECs) whose dimensions are much smaller than the wavelength. A point absorber WEC utilizes the motion of the surface waves to produce electricity. A wave-energy point absorber can be defined as oscillators excited by ocean waves. In this study, we investigate the dynamics of a truncated cone-shaped heaving point absorber wave energy converter.

For floating structures, the waterplane area mainly contributes to the heave restoring stiffness. In the case of a truncated cone-shaped point absorber, we can observe quadratic and cubic nonlinearities in the heave restoring force. These nonlinearities arise from the non-constant waterplane area.

We investigate a simple model which describes the dynamics of a cone-shaped point absorber. The motion of the absorber can be characterized by an externally and parametrically excited nonlinear differential equation. The parametric excitation is the outcome of the wave-elevation and the non-constant waterplane area.

We study the effects of the amplitude and frequency of the wave-elevation on the point absorbers dynamics. We compare the responses to regular and irregular waves of the truncated cone-shaped floaters with different opening angles to optimize the heaving point absorber's hydrodynamic performances.

We attach a linear tuned mass damper to the point absorber's floater to optimize electricity production while maintaining safe operation. By adjusting the tuned mass damper parameters, we enhance or suppress the excitations arising from the wave-elevation. Finally, we examine the applicability of a nonlinear attachment, increasing the point absorber's hydrodynamic performance on a broad wave frequency range.

Effect of Temperature and Moisture Content on Thermal Conductivity of Raw Coconut Fibers

LE DUONG HUNG ANH, PÁSZTORY ZOLTÁN

University of Sopron, Innovation Center

Műszaki szekció

duong.hung.anh.le@phd.uni-sopron.hu

Kulcsszavak: thermal conductivity, coconut fiber, temperature difference, moisture content

One of the most important challenges of future building is the reduction of energy consumption and negative environmental impacts due to the use of materials obtained from petrochemicals mainly polystyrene or inorganic fibrous materials such as glass wool or rock wool. Solving the matter of traditional materials and finding the proper alternative resources are vital keys to a sustainable development policy. In recent years, many different thermal insulation materials have been developed for better energy efficiency and less environment damage. Natural fibers-based materials are known as potential candidates for buildings due to various benefits such as environmental protection, low embodied energy, and low health impact when compared with conventional insulation. Among the wide range of natural fibers, coconut fiber has been considered as an effective raw material over the past few year because of low thermal conductivity and density. Several practical investigations showed the value of thermal conductivity ranging from 0.024 to 0.052 W/(m.K) with the low density varies from 30 to 120 kg/m³ for raw materials and ranging from 0.046 to 0.068 W/(m.K) with higher densities in case of coconut boards. It is known that temperature and moisture content are crucial factors affecting thermal performance of insulation materials. The thermal performance of a building envelope depends to a great extent on the thermal effectiveness of the insulation layer which is mainly determined by its thermal conductivity. Additionally, the conductivity values of fibrous insulation materials can be greatly changed by the presence of moisture within their open structure. This article focuses on how the thermal conductivity of raw coconut fibers changes at various mean temperature ranges from -10° to 50°C and under different levels of moisture content. Besides, the relationship between λ -values and temperature, moisture content is also presented in this paper.

Electromagnetic Optimization of a Solid-Pole Synchronous Reluctance Motor for Starting Characteristics and Continuous Operation

HORVÁTH SÁNDOR, SZÁMEL LÁSZLÓ

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Villamosmérnöki és Informatikai Kar,
Villamos Energetika Tanszék

Műszaki szekció

horvath.sandor@vet.bme.hu

Kulcsszavak: hybrid-topology, e-mobility, finite-element-analysis, topology-optimization

Rotating electrical machines with one-side excitation are being integrated into mass-produced e-mobility powertrains worldwide recently. A common feature of these machine types is that permanent magnet, field winding, or slip ring is not applied on the rotor side, the magnetic field for torque production is solely excited by a controlled current-component through stator winding.

One of such topologies is the well known squirrel-cage induction machine, featuring electrically conductive bars and end-rings in the rotor, usually made of copper or aluminium. In case of a synchronous reluctance machine, the active magnetic part of rotor practically consists of a stack of lamination sheets with periodically alternating magnetic conductivity around the bore perimeter.

Related to modern high torque-density applications, designers have to face the challenge of combining the beneficial characteristics of traditional machine types to meet all the requirements about efficiency, starting torque, field-weakening, reliability and product cost.

Hybrid topologies, like the synchronous motor with solid-pole reluctance rotor are likely to play a key role in the next generation automotive industry, both as propulsion and actuator component.

Synchronous motors with solid-pole salient rotor are widely applied among high-speed compressor drives in the MW range. Synchronous motors, operating by solely on reluctance torque, are nowadays getting popularity in variable speed drives. Combining the self-starting capability of an induction motor and the high efficiency of a reluctance motor, result in a cost-effective hybrid rotor topology.

In this paper, Authors are introducing their novel electromagnetic finite-element method based approach to optimize the solid-pole synchronous reluctance motor for both starting characteristics and continuous operation. Focusing on multidisciplinary design aspects, modeling principles for 2D eddy-current analysis and 2D magnetostatic analysis are presented in details, as well as evaluation techniques. Authors conduct this research in order to propose the hybrid rotor topology of solid-pole-reluctance for applications like propulsion (e-mobility) and industrial drives.

Experimental and analytical studies of friction in sheet metal forming: an overview

DE CARVALHO LUCAS ALEXANDRE, **EBRAHIM** JEMAL, **DR LUKÁCS**. ZSOLT

University of Miskolc Faculty of Mechanical Engineering and Informatics

Műszaki szekció

lucasalecarvalho@gmail.com

Kulcsszavak: Metal Forming, Friction, Lubrication, Tribology

Sheet metal forming is largely applied on the automotive industry, which is very responsible for the development of the sheet-metal-forming technologies. Accurate simulations of the sheet metal forming are needed for developing cost effectiveness in production processes. The incorporation of advanced friction models provides improved accuracy in sheet metal forming finite element simulations. The aim of this overview is to discuss the state-of-the-art of the analytical and experimental studies in the friction applied to the metal forming process. In metal forming processes, lubricants are applied to reduce friction between workpiece and forming tools, to protect semi-finished products and goods against corrosion and to reduce tool load. The lubrication is usually needed due to the high interaction of the involved parts, material and tool. In this context, the tribology becomes a very important topic for the study of metal forming processes. Sheet metal forming is one of the most important manufacturing processes. Recent studies have been dedicated to increase the accuracy of the friction models to provide better results on numerical simulation. The well-known Coulomb friction model, also called Amontons–Coulomb friction model, makes reference to the work done by Guillaume Amontons (1699) and Charles Augustin de Coulomb (1785). The Coulomb friction law states a proportional relation between the friction shear stress and the effective normal stresses in the contact area. However, the Coulomb friction law is only applicable when the increasing of true contact area is proportional to the normal force. This relation can only be observed for relatively small normal forces. The Coulomb model is only an approximation of the real friction behaviour. The coefficient of friction is not constant in reality, but it can be dependent of multiple factors. This study collects recent analytical friction models that are basing the improvement of friction for metal forming simulations. As an alternative for measuring the friction coefficient current studies discuss the manufacturing of devices that can provide accurate values of friction coefficients. These devices allow us to exchange tool and blank materials and lubrications, making a very similar condition to the real processes.

Flibanszerin oldat szobahőmérsékletű folyamatos töményítése

KÁNTOR PETRA¹, KÖRÖSI MÁRTON¹, KMECZ ILDIKÓ¹, BANA PÉTER², SZÉKELY EDIT¹

¹Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Kémiai és Környezeti Folyamatmérnöki Tanszék

²Richter Gedeon Nyrt. Gyógyszerkémiai Kutatólaboratórium I
Műszaki szekció

petra.kantor@edu.bme.hu

Kulcsszavak: áramlásos kémia, töményítés, mikroreaktor

A tradicionális gyógyszeripari szintézisek szakaszos technológiákkal jellemezhetők, azonban a napjainkban is zajló negyedik ipari forradalom elvárásai és céljai nyomán a folyamatos gyógyszergyártás lehetősége egyre inkább megvalósíthatóvá válik. A cél egy optimalizált és teljesen integrált, automatizált folyamat, amely emellett innovatívan környezetbarát, megfelel az új környezetvédelmi előírásoknak és fenntartható fejlődés jellemezi. A szintetikus vegyipar számára a kis kapacitású folyamatos rendszerek megjelenése az áramlásos kémiához köthető.

Számos gyógyszer szintézisét már megvalósították folyamatos körülmények között, köztük a vizsgált flibanszerinét is, azonban ezen szintézislépések után a folyamatos gyártás megvalósításához szükséges a tisztítási és feldolgozási lépések folyamatos mivolta is. Ilyen műveletek lehetnek a desztilláció, az extrakció, az átkristályosítás vagy akár oldószercseré is.

A munkánk során egy saját fejlesztésű nagynyomású áramlásos töményítő készülék alkalmazásának lehetőségeit vizsgáltuk flibanszerin tartalmú, öt komponensű ciklohexán – izopropil-acetát – metanol – víz oldószerkelegyből történő töményítési kísérletek során. Az elegy kiindulási összetételét a folyamatos szintézist követő folyadék-folyadék extrakción alapuló tisztítás határozta meg, és a cél kristályosítást lehetővé tevő flibanszerin koncentráció elérése az oldatban. A töményítési módszer alapelve, hogy a készülékben a töményíteni kívánt oldatot és a folyadék halmazállapotú szén-dioxidot a betáplálás után összekeverjük így a készülék nyomásán egy homogén áramló fázist kapunk, majd a nyomáscsökkenés során pillanatszerűen elpárolog a CO₂ és a szerves oldószer egy része, így az eredetnél töményebb szerves oldat keletkezik. A termékáram összetétele off-line gázkromatográfiás vizsgálattal került meghatározásra.

A készülékben vizsgáltuk az 1 mg/ml flibanszerin tartalmú oldat felhasználásával a töményítés hőmérséklet, nyomás és a CO₂: oldat térfogatáram arány függését, illetve végeztünk ismételtetőségi vizsgálatokat is. A töményítési fokra legnagyobb hatása a szén-dioxid:oldat tömegáram arányának és a fázisválasztó hőmérsékletének van, amennyiben a keveredési viszonyok még megfelelőek. Egy lépésben az anyagmérleget is figyelembe véve a jelen berendezésben 3,5-4-szeres töményítés érhető el megbízhatóan. Ekkor a mérések bizonytalansága kicsi, 2-6%-os relatív hibával jellemezhető. Vizsgáltuk továbbá az állandósult állapotban való hosszú idejű üzemeltetést, és a berendezés alkalmazhatóságát két lépcsős töményítés esetén. Ezen mérés hossza 24 órát vett igénybe, amely mérés során egy 13,5x töményebb oldatot állítottunk elő 2,5 liter kiindulási oldat betáplálásával.

A kutatómunka kapcsolódik a Magyar Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap FIEK_16-1-2016-0007 pályázatához.

NTP HHTDK-20-0046 pályázat anyagi forrást biztosított.

Improving the sustainability based life cycle assessment of transportation activities in Hungary

ABBOOD KADHIM, MÉSZÁROS FERENC

Budapest University of Technology and Economics Department of Transport Technology and Economics

Műszaki szekció

eng.kadhim1985@gmail.com

Kulcsszavak: Sustainability, Life cycle assessment, transportation, greenhouse emissions, supply chain , an input-output approach

Sustainability has become a critical topic of interest worldwide after it is defined and signified in 1987 Brundtland Commission's Our Common Future report. Since then, governments, various political, profit, and nonprofit organizations have emphasized developing analytical frameworks to support the decision-making processes from an environmental sustainability perspective. Life cycle assessment is the very basic, widely-accepted, and analytical sustainability assessment method used to quantify the environmental effects of a product considering the entire life cycle. Nowadays, the life cycle sustainability concept includes the social and economic dimensions and the environmental perspective. The term "entire life cycle" includes the raw material extraction, manufacturing/production, distribution, use, and end of life phases. Greenhouse emissions are a global problem that affects the environment. Transportation industrial activities contribute and share many components that directly impact the environment (SO₂, NO_x, CO₂, PM_{2.5}, PM₁₀). Also, transportation is considered one of the most important sectors with serious economic, social, and environmental impacts. Furthermore, the transportation sector plays an important role in moving goods and services, which plays an essential role among all the various business components in Hungary. Sustainable transportability is the most important aim of the European Union. Therefore, the transportation system must be improved and developed. This is also essential to balance the transportation service and decrease their environmental and social effects. In this study, a new methodology will implement to assess greenhouse emissions released by transportation industry activities. Therefore, an input-output approach is utilized to calculate and improve various greenhouse gas emissions. Also, using sustainability in mobility movement. Finally, supply chain and life cycle assessment will be considered in this study.

Ipari telephelyek tetejére telepített fotovoltaikus erőművek villámvédelmi kérdései

KUBOVICS BÁLINT, TÓTH ZOLTÁN, IVÁNCZY TAMÁS

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Villamosmérnöki és Informatikai Kar,
Villamos Energetika Tanszék

Műszaki szekció

toth.zoltan@vik.bme.hu

Kulcsszavak: villámvédelem, ipari létesítmények, photovoltaikus erőmű, telepítés

A photovoltaikus erőművek részaránya egyre nagyobb a magyar energiamixben. Ezek az új telepítések általában a háztartási méretű kiserőművek (HMKI) kategóriájába tartoznak, és a beépített teljesítményt tekintve a befektetők meghatározó hányada nem a lakosság köréből érkeznek. Jellemzően ezek a hálózati engedélyesek, vagy nagyobb cégek által, vagy az egyes települések európai uniós forrásaiból valósulnak meg.

A cikkben azzal foglalkozunk, hogy az ipari létesítményekre felhelyezett photovoltaikus erőművek telepítésének problematikáját járjuk körbe telepítési, illetve villámvédelmi kérdéskörben. A téma aktualitását ezek egyre nagyobb számban való megjelenlése adja, továbbá az a tény, hogy ezek olyan építményre kerülnek fel, amelyek magasabb villámvédelmi kockázati besorolással rendelkeznek, és magasabb is a várható, káreseménnyel járó villámcsapások részaránya.

A cikkben a szerzők korábbi publikációira, illetve a nemzetközi tapasztalatokra támaszkodunk. Következtetéseink kvalitatív módszereken felül kvantitatív módsezrekkkel is alátámasztjuk. Ilyen például a valószínűséggel súlyozott vonzási tér elmélete, illetve a nemzetközi szabványban alkalmazott elektro-geometria módszer, vagy a gördülő gömb módszer.

Kiber-fizikai gyártórendszer hálózati analízise

SZÁNTÓ NORBERT

Széchenyi István Egyetem, Audi Hungaria Járműmérnöki Kar, Járműgyártási Tanszék

Műszaki szekció

szanto@sze.hu

Kulcsszavak: kiber-fizikai rendszer, digitalizáció, digitális iker

A XXI. századi ipar egésze számára az információtechnológia (IT) fejlődése olyan új lehetőségeket, módszereket, de egyúttal kihívásokat jelent, amelyek jelentőségét joggal hasonlítják az egész világon a korábbi ipari forradalmakhoz, és nevezik összefoglaló néven Európában Ipar 4.0-nak. A digitalizáció segítségével a fizikai rendszereknek egyre részletesebb és komplexebb úgynevezett digitális ikerpárját lehet megalkotni, amelyek lehetővé teszik a gyártó, ill. szerelő rendszerek hatékonyabb és mélyebb megfigyelhetőségét és ellenőrizhetőségét, különösen akkor, ha sikerül folyamatosan és valós időben összehangolni a fizikai rendszereket és a virtuális modelleket, amely kiber-fizikai rendszerek (CPS) alapja. A különféle IT megoldások és az egyre elérhetőbb érzékelők segítségével pedig a rendszerek intelligenciája is jelentősen növelhető.

A digitalizáció és ebből adódóan a kiber-fizikai rendszerek hatékonyságának egyik feltétele a megfelelő ipari kommunikáció. Az ipari kommunikáció során a hálózaton lévő fizikai eszközök egymás közötti, valamint a digitális ikermodellek virtuális környezete közötti válaszidő mérés és analízis egy informatikából ismert, de gyártásban elhanyagolt tématerület, amelynek hatása a teljes rendszer hatékonyságán tükröződik.

A válaszidő mérés és analízis során a hálózati topológia, rendszer-architektúra, CPS, CPPS, DT témakörök elméleti alapjainak megismerése szükséges a mérési környezet meghatározásához és a mérési tevékenységek kidolgozásához. A cikkben bemutatásra kerül, hogy a nemzetközi kutatások milyen szinten foglalkoznak a fizikai rendszerek és a digitális ikermodellek közötti hálózat válaszidő analízisével. Kiválasztásra kerül a tesztmérések alapjául szolgáló mintarendszer, funkcióinak, eszközeinek, topológiájának részletes bemutatásával. Meghatározásra kerül a mérések elvégzéséhez és kiértékeléséhez szükséges szoftver, valamint a mérési tartomány.

A mérési környezet és tartományok kombinációjával létrejövő kísérletezési tartományon végrehajtott mérések eredményeinek rendszerszintű elemzése és értékelése is részletes bemutatásra kerül, valamint az ebből adódó konklúziók és a további fejlesztési irányok kerülnek megállapításra.

Koaxiális forgógép zajvizsgálati módszereinek továbbfejlesztése és alkalmazása mérési eredményekre

TOKAJI KRISTÓF, SÓOS BÁLINT, HORVÁTH CSABA

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gépészmérnöki Kar, Áramlástan Tanszék
Műszaki szekció

tokaji@ara.bme.hu

Kulcsszavak: forgógép, zajforrás, nyalábformálás, tonális, szélessávú, jelfeldolgozás, zajtérkép

A koaxiális-rotoros forgógépek két egymással ellentétes irányba forgó rotorból állnak. Hatékonyságuknak köszönhetően jobban megfelelnek napjaink környezetvédelmi irányelveinek, így jó alternatívái lehetnek az egy-rotoros forgógépeknek. A koaxiális rotoros hajtóművek hatásfoka lehetővé teheti az elektromosan hajtott repülőgépek elterjedését, valamint az egyre népszerűbb multi-rotoros drónok hatótávolságának növelését, azonban a hajtómű alkalmazása előtt fejlesztéseken kell átesnie, ezek egyike a magas zajszint csökkentése. Zajforrásai akusztikai szempontból felbonthatók tonális illetve szélessávú komponensekre. A tonális összetevők amplitúdó spektruma szűk frekvenciasávú, a szélessávú összetevők – az elnevezésükből is adódóan – széles frekvenciasávval jellemezhetők. A koaxiális-rotorok zajkeltő mechanizmusainak megértéséhez és vizsgálatához a nyalábformálás módszere alkalmazható, amellyel meghatározható a zajforrások erőssége és elhelyezkedése. A tonális és a szélessávú összetevő együttes vizsgálata nehézkes, emiatt fontos a két zajtípus szétválasztása. A korábbiakban kifejlesztett dupla szűrés módszerét továbbfejlesztve egy még hatékonyabb jelfeldolgozó módszer jött létre, amellyel hatékonyabban vizsgálható a koaxiális-rotoros forgógép szélessávú zaja. A továbbfejlesztett módszer segítségével csökkenthető a folyamat során történő adatvesztés, így egy további feldolgozás és a vizsgálat szempontjából egy megfelelőbb szélessávú időjel hozható létre. Az alkalmazott nyalábformálási műveletek részét képezi a frekvencia tartományra történő áttérés, ezáltal létrejön a keresztspektrum mátrixa a vizsgált időjelnek. A szélessávú időjel keresztspektrum mátrixának kivonásával az eredeti jel keresztspektrum mátrixából létrehozható egy tonális komponensek vizsgálatára alkalmas adatállomány. A továbbfejlesztett dupla szűréssel a tonális zajforrások vizsgálatának hatékonysága is növekedett. A kifejlesztett szélessávú és tonális zajforrások vizsgálatára alkalmas módszer korábban szimulált adatsor felhasználásával lett tesztelve. Jelen cikkben mérési eredmények felhasználásával mutatjuk be a kifejlesztett vizsgálati módszer működését, kitérve a módszer hatékonyságára és alkalmazhatóságára, illetve annak korlátaira.

Mathematical modelling and experimentation of Soy wax PCM solar tank using response surface method

GHABOUR RAJAB, KORZENSZKY PÉTER

MATE technical institute

Műszaki szekció

rajab.gh.eng@gmail.com

Kulcsszavak: Solar tank, PCM, Energy storage, Process heat

Worldwide, governments tend to reduce CO₂ emissions, and the storage of the solar energy system is still considered the most challenging problem to solve under the current state. Mainly, in relatively cold countries, as domestic hot water or for heat process services, where the loss in the tank is huge. Any improvement in the design can achieve a higher solar yield. Since water is the usual medium for heat storage, the integration with phase change material (PCM) can store energy when there is abundant energy and release it when it is needed. In this study, we conducted a capsulated PCM soy wax 52°C in an insulated water tank filled with 5 litres of water. To estimate the appropriate number of samples (RSM) and the quantity of the PCM at two temperature levels using the response surface method with non-linear correlation for the charging phase. The results show 3.16, 0.95, 0.38 first degree magnitude effect for temperature, sample numbers, and wax quantity respectively and 0.29, -0.38 second-degree magnitude effect for quantity and temperature. In addition, an illustration of each two-factors interaction contour plots. Based on the results using R script we generated the mathematical second-degree, non-linear, 3-factors interaction equation. Moreover, to generate the second-order coefficients, two other experiments were needed before and after the set variables. Furthermore, to have a better visualization, the Pareto plot illustrates the most influential factors of the non-linear equation, where Temperature has the most significant positive magnitude followed by sample and quantity of PCM. In contrary, the temperature has the most potent negative magnitude, which is proof of the non-linearity.

On the other hand, the contour plot of each 2-factor interaction generated to illustrate the contour lines and the direction of the equation optimization. Easier observation of the curved temperature contour line illustrates the melting temperature of the PCM's. Despite new efforts to generate the modelling and experiments, more research is needed to obtain new models of other cheap and available PCMs like Soy wax 68°C, white beeswax, and Paraffin wax 58°C.

Megfigyelhetőségi problémák kisfeszültségű villamosenergia-hálózatokon

TÁCZI ISTVÁN, VOKONY ISTVÁN, HARTMANN BÁLINT

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Villamosmérnöki és Informatikai Kar,
Villamos Energetika Tanszék

Műszaki szekció

taczi.istvan@vet.bme.hu

Kulcsszavak: állapotbecslés, villamosenergia-rendszer, okos hálózat

A villamosenergia-rendszerek termelői összetételének változása, a megújuló energiaforrások rendszerintegrációja az elektrotechnika, villamos energetika tudományterületének egyik legjelentősebb kihívása napjainkban. Az elosztott termelőegységek jelentős hányada a közép- és kisfeszültségű hálózatokra csatlakozik. Ez az infrastruktúra jelentős kiterjedtségéből és szerkezetéből fakadóan speciális irányítási kihívásokat hordoz magában. Ezek közül is kiemelkedő probléma a megbízható villamos reprezentáció kialakításának kérdése állapotbecslés segítségével a szimulációs vizsgálatokhoz, mely elengedhetetlen mind a tervezési, mind pedig az üzemirányítási megoldások esetén. Különösen kritikus ez a kisfeszültségű hálózatok tekintetében, ahonnan valós időben napjainkban gyakorlatilag nem áll rendelkezésre villamos mérési adat.

A kisfeszültségű hálózatok állapotbecslési sajátosságait jelen munka keretében az igény oldaláról közelítjük meg. A strukturális különbségekből fakadóan az üzemeltetési korlátok (túlterhelések, feszültség határértékének megsértése stb.) meghatározható pontokon várhatók, mellyel a vizsgálandó struktúra egyszerűsíthető, ezzel elősegítve a megfigyelhetőségi kritérium teljesülését. Fontos szerepet játszik továbbá az egyre nagyobb számban megjelenő okos eszközök lehetősége is, melyek mérésükkel, működési karakterisztikájukkal megbízható bemenő adatot szolgáltatnak. Eredményként esettanulmányokon keresztül mutatjuk be, hogy ez a két módszer mennyiben javítja a megfigyelhetőséget, és mik azok a kulcs paraméterek, amelyek a kritérium teljesíthetőségét döntően befolyásolják.

Mész hatása az agyagok alapvető tulajdonságaira, mesterséges mintán vizsgálva

NEPUSZ ADRIENN

Széchenyi István Egyetem, Szerkezetépítési és Geotechnikai Tanszék

Műszaki szekció

adrienn.nepusz@gmail.com

Kulcsszavak: agyag, mesterséges minta, méz

A természetes meszes agyagokban a méz hatására strukturáltság, kisebb-nagyobb mértékű cementáltság alakul ki az idő folyamán. Ennek következtében jelentős változások mennek végbe a talaj tulajdonságaiban, pl. eltérő plaszticitás, kisebb összenyomódás, nagyobb kezdeti nyírószilárdság, melyhez képest jelentős csökkenés mutatkozik a tönkremenetel után. Mivel a mintavételi eljárások megbontják ezen szerkezetet, illetve mert a cementált talajok hajlamosak a töredezésre, a természetes minta vizsgálata nehézkes lehet. Külföldön elterjedt gyakorlat mesterségesen előállított mintákat felhasználva vizsgálni, modellezni a természetes talajok viselkedését, hiszen a laboratóriumi körülmények lehetőséget adnak egy kontrollálható paraméterhalmaz előállítására.

Jelen cikkben kaolin és bentonit elegyét alkalmazva vizsgáltam a mésztartalom, a kötési idő, a feszültség szint hatását. A bentonit montmorillonitban gazdag agyagkőzet, mely nagy duzzadóképeségű, reakció-képessége jelentős, ezzel szemben a kaolin reakció-képessége kisebb, hosszabb idő szükséges a mechanikai változások bekövetkezéséhez. A felhasznált alapanyagokból 70% kaolin és 30% bentonit keveréke eredményezett kővér agyagot, melyhez 1-2-3-4-6% mézhidráttal adva vizsgáltam a plaszticitás alakulását, majd a folyási határ 1,2-szeresének megfelelő mennyiségű vízzel zagyot képezve, ödométeres vizsgálatokat végeztem különböző feszültség szinteken. Az eredményeket felhasználva elemeztem az ödométeres viselkedést – az elért fajlagos összenyomódást, az összenyomódási index (λ) és a tehermentesítés-újraterhelési index (κ) alakulását, melyek a CamClay modellcsalád paraméterei, s a mésztartalom növelésével csökkentek. A konszolidált minták drénezetlen nyírószilárdságát ejtőkúpos módszerrel vizsgáltam 28 napon keresztül, mely a vizsgált időtartam alatt kb. 1,5-2,5-szeresére nőtt.

Nagynyomású tömlő szerkezetek tervezési módszerének kiterjesztése az erősítő acélszalak alakítási öregedésének figyelembevételével

MEZŐ TAMÁS BÁLINT¹, BARKÓCZY PÉTER¹, VINDICS BENCE JÁNOS²

¹Műszaki Anyagtudományi Kar, Fémtani, Képlékenyalakítási és Nanotechnológiai Intézet

²Óbudai Egyetem Bátki Donát Gépész és Biztonságtechnikai Mérnöki Kar Anyagtudományi és Gyártástechnológiai Intézet, Anyag- és Alakítástechnológiai Szakcsoport

Műszaki szekció

tamas.mezo81@gmail.com

Kulcsszavak: alakítási öregedés, acélhuzal, acélsodrony, nagynyomású gumitömlő

A teherviselő acélhuzalok és acélsodronyok széles felhasználási területén belül különleges helyet foglalnak el a nagynyomású olajipari gumitömlők. Ennek egyik oka a kútfúró, illetve szénhidrogén kitermelő iparág fokozott veszélyessége és az alkalmazások során fellépő rendkívül nagy, akár 2-3000 bar belső nyomás.

Az acélszalak tömlőben történő alkalmazása mérnöki-konstrukciós szempontból is különleges figyelmet érdemel. Az egyre extrémebb nyomásbírasi igényeknek megfelelően a termék falába egyre több rétegben épülnek be acél erősítőbetétek, miközben a szerkezet meg kell őrizze inherens hajlékonyságát.

A szilárdsági számítások szempontjából talán a legnehezebb feladat a belső nyomásból és a külső terhelésekből származó igénybevételek eloszlásának meghatározása az egyes, hélix-szerűen egymásra vezetett sodrony-, illetve huzalrétegek között. Ennek a problémakörnek a vizsgálata során kiemelt fontosságú a beépülő anyagok, esetünkben az acélsodronyok és huzalok szilárdsági és nyúlási mechanikai paramétereinek minél pontosabb ismerete.

Különös figyelmet érdemel a hidegen alakított erősítő acélszalak tulajdonságainak alakítási öregedés hatására történő időbeli megváltozása, illetve a hőmérséklet ezt befolyásoló szerepe, mivel ezen tömlők a gyártástechnológia utolsó lépéseként átesnek egy végső hőkezelésen a vulkanizáló kazánban, ráadásul ezt követően akár 10-20 éven keresztül üzemelnek rendszerint szintén magas hőmérsékleten.

Előadásunkban a nagy karbontartalmú, hidegen alakított, nagyszilárdságú acélhuzalok statikus alakítási öregedésére vonatkozó korábbi anyagkutatói eredményeink alkalmazását mutatjuk be a gumitömlők erősítő szerkezetének szilárdsági számításaiban.

Részletesen ismertetjük néhány tipikus nagynyomású tömlő esetén, hogy az alakítási öregedés miként változtatja meg a konstrukciók elméleti teherbíró képességét, továbbá a kiterjesztett modell alapján nyert elméleti értékeket összehasonlítjuk tömlőkön végzett teljes léptékű kísérleti eredményeinkkel.

Numerical Simulation of Narrowing Processes of Aerosol Can

DESSIE JEMAL EBRAHIM, DE CARVALHO LUCAS ALEXANDRE, LUKACS ZSOLT

University of Miskolc Faculty of Mechanical Engineering and Informatics, Department of Materials science and Technology

Műszaki szekció

metjemal@uni-miskolc.hu

Kulcsszavak: Abaqus, aerosol can, axisymmetric, narrowing process

Aerosol can with various structural shapes is used in various applications such as packaging of cosmetics, chemicals, pharmaceuticals, foodstuffs, and household products. Due to the fast increment of packaging different products using an aerosol can, the development of environment-friendly structural shapes is the core competitiveness among enterprises. Narrowing the very thinner bottle wall thickness, mostly less than 0.42 mm, is the most important forming stage to develop a good appearance & customer-oriented structural shapes. Because of the thinner wall thickness of the bottle and forming limit of the work material, the end forming processes are to be implemented in several stages if the diameter difference is more than 3.5 mm. This investigation focuses on a two-stage narrowing tool design for 12 bar E50KHA1-1_L bottles by Mátramétál Kft standardization. Currently, Mátramétál Kft used traditional ways to design and manufacturing end forming tools, such as narrowing tools. Traditionally, the narrowing tool geometry is constructed based on an equal division of the differences of the maximum & the minimum diameter of the bottle wall after the narrowing. In this case, two different types of forming loads for both stages of narrowing are needed. In this study, additional important parameters, such as actual contact length & contact area of punch and work were considered to find the force balance between both stages of narrowing processes. Due to the symmetry of the workpiece, an axisymmetric end forming model was applied and the commercial axisymmetric Abaqus explicit finite element analysis was used to compute and predict the required narrowing load and strain distribution of the deformation. A reasonable forming force balance was found while separating both narrowing process stages at 48.84 mm diameter. At this point, the same 2 KN narrowing forces should be required for both narrowing stages.

Nyugdíjfolyósítási rendszerek kiberbiztonsági kérdései

SZABÓ ZSOLT MIHÁLY

Óbudai Egyetem

Műszaki szekció

szabo.zsoltmihaly@uni-obuda.hu

Kulcsszavak: információbiztonsági irányítási rendszer (IBIR), ügymenet-folytonosság tervezés módszertana, viselkedés gazdaságtan, kiberbiztonsági tudatosító program, kutatási projekt

A gazdasági és társadalmi élet egyik legfontosabb értéke az információ. Az információ a szervezetek számára erőforrás, hatékony működésük alapja, a szervezet vagyona és gyakran termék, áru is. Az információ biztonsága ritkán merül fel bennünk, mint probléma, pedig valójában mindennapjainkat behálózza az információk védelmében tett tevékenységek sorozata. Vannak folyamatok, amelyek kritikus helyzetbe hozhatják a szervezetet működését probléma esetén, ha nem megfelelően szabályozzuk azt, és nem készülünk fel hatékonyan egy esetleges katasztrófa elhárítására. A tanulmány három részből áll. Első része az információbiztonsági irányítási rendszer (IBIR) elméleti tervezési folyamatát foglalja össze. A második rész az ügymenet-folytonosság tervezés folyamatával foglalkozik, különös tekintettel a kockázatkezelés és az ügymenet-folytonosság menedzselésére. A harmadik része a „Öngondoskodás szerepe életünkben - 2020” című kutatási projekt adat- és információbiztonsági részeredményeit, és egy lehetséges kiberbiztonsági tudatosító programot ismerteti.

Physical simulation and mathematical modelization with 3D hardness distribution mapping of SICO test

ALSALAMAH BASSEL, KUZSELLA LÁSZLÓ, LUKACS ZSOLT

Miskolc University, Institute of Materials Science and Technology

Műszaki szekció

bassel.alsalahmah@gmail.com

Kulcsszavak: Hot Crack, Gleeble, SICO, Deformation, Physical Simulation, Mathematical Modelization.

Hot cracks occur when thermal shrinkage along with restraint-induced deformation cannot be accommodated by plastic deformation. That usually happens during welding to some alloys, which segregate on heating and cooling at near-solidus temperatures. When low-melting and mechanically weak phases form and occur over a wide range of temperatures, this is significant. Hot tensile testing can be used in conjunction with a thermal cycle resembling that of real welding to inspect for susceptibility to liquation cracking caused by the low-melting, weak phases. This procedure can be performed on a thermal-mechanical simulator using GLEEBLE 3500; It involves the tensile testing and determination of the hot strength and ductility of many cylindrical samples at temperatures below solidus. The Strain- Induced Crack Opening (SICO) test is an alternative to the hot tensile test during the simulated welding period.

The GLEEBLE 3500 is a modern physical simulator; more precisely, it is a multifunction thermo-mechanical system experimental series. GLEEBLE is able to simulate a wide range of processes in real-time. The developed routines of the Gleeble testing allow accurate determination of temperatures at which the cracks occur as well as the measurement of critical strains to fracture and strain rates which are associated with the hot cracking. At an appropriate geometry of samples and optimum setting of the experiments, the hot cracks generated in the samples have sizes comparable to those that occur in heat-affected zones of real welds or in weld metals; that's why GLEEBLE 3500 was used for the physical simulation.

The material used is ZF50 unalloyed structural steel; chemically tested cylindrical specimens were used to perform the strain-induced crack opening test. The GLEEBLE 3500 heats the specimen and then compresses it with elevated temperature. The cross-section of the volume fraction is subjected to deformation, which increases considerably as a consequence of the sealing. Using DEFORM (FEM) finite element software, the test is modelled and analyzed.

And the result of the physical simulation and the mathematical modelization were compared. Then the embedding is visualized by sanding and polishing, and milling. Finally, hardness measurements were performed in accordance with the matrix given on the metallographically prepared surfaces of the sample.

Pneumatikus futómű-vizsgálópád tervezése és felhasználási lehetőségei

MARADA IMRE

Miskolci Egyetem, Gépészmérnöki és Informatikai Kar, Gép- és Terméktervezési Intézet

Műszaki szekció

maradaimre@gmail.com

Kulcsszavak: pneumatikus, futómű, vizsgálat, pneumatic, suspension, analysis

Az előadás témája egy, a motorkerékpárok hátsó futóművének vizsgálatára alkalmas berendezés tervezésének és felhasználási lehetőségeinek bemutatása.

A futómű a motorkerékpárok egyik legfontosabb szerkezeti egysége. A futómű a hátsó kerékfelfüggesztést, a kereket, a fékeket és az első futómű esetén a kormány szerkezetet tartalmazza. A hátsó futómű elsődleges szerepe a váz összekötése a hátsó kerékkel a megfelelő rugózás és csillapítás biztosítása mellett. Működése során a futómű elemeit különböző nagyságú és típusú erők és nyomatékok terhelik, ezért fontos a megfelelő biztonság, a terhelésekkel szembeni ellenállás, illetve a működés közbeni viselkedés vizsgálata.

Ezt a vizsgálatot egy erre a célra tervezett pneumatikus futómű-vizsgálópád segítségével lehet végrehajtani. A pneumatikus futómű-vizsgálópád a működése során egy két részből álló, mesterséges akadályt mozgat a vizsgált kerék alatt, ezzel szimulálva a motorkerékpár áthaladását különböző kialakítású útegyenetlenségeken. Ilyen módon vizsgálható egy tényleges motorkerékpár hátsó futóműve, vagy egy vizsgálóvázhhoz rögzített hátsó futómű is.

A tervezés első lépését az akadály mozgatásának meghatározása jelentette. A kézi erővel történő mozgatás, a pneumatikus vagy hidraulikus munkahengerek beépítése, és a fogaskerék-fogasléc kapcsolat általi, illetve szíjhajtás alkalmazásával létrehozott mozgásátalakítás közül az optimális megoldás egy darab pneumatikus munkahenger felhasználása lett. A munkahenger kiválasztása, illetve a nyomás és az erő közötti összefüggések mellett, a pneumatikus futómű-vizsgálópád szerkezeti felépítése, valamint a lehetséges felhasználási módok közül három is bemutatásra kerül. A berendezés, miután megépült, a Miskolci Egyetem MotoStudent csapatának munkájában fog fontos szerepet játszani, a hátsó futómű tervezése és beállítása során.

Porágyas 3D nyomtatással készült rozsdamentes acél próbatestek mikroszerkezetének és belső feszültségének vizsgálata

VAJDA BALÁZS¹, DR. GERETOVSKY ZSOLT²

¹Szegedi Tudományegyetem, Fizika Doktori Iskola

²Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Optikai és Kvantumelektronikai Tanszék

Műszaki szekció

h360390@stud.u-szeged.hu

Kulcsszavak: 3D fémnyomtatás, szelektív lézeres olvasztás, támaszték geometria, feszültség eloszlás

A szelektív lézeres olvasztás (SLM, L-PBF, DLMS) a fém alapanyagú additív gyártási technológiák egyik legígéretesebb válfaja, melynek alkalmazási területei a formakövető hűtéssel ellátott fröccsöntő elemektől a topológiai optimalizáció felhasználásával kikönnyített jármű- és gépipari alkatrészeken át a személyre szabott, egyedi implantátumok gyártásáig számos területre kiterjed. Dacára azonban annak, hogy a technológia már évtizedek óta létezik, még sok tekintetben fejlődnie kell ahhoz, hogy a rivális ipari eljárások által biztosított megbízhatóságot elérje.

Az SLM technológia egyik legfontosabb kihívását a nyomtatott tárgyakban kialakuló jelentős belső feszültségek okozzák, melyek akár nyomtatás közbeni deformációhoz is vezethetnek. Ezt az ún. támaszték struktúra hivatott megakadályozni a felesleges hő elvezetésével (a hőakkumuláció megakadályozásával) és a tárgyak rögzítésével, mely kettős szerephez a támasztéknak nagy mechanikai szilárdsággal és összkeresztmetszettel kell rendelkeznie. Ugyanakkor a támasztékkal érintkező felületek minősége és az utókezelés munka- és eszközigénye szempontjából a tárgyakkal minél kisebb összfelületen és minél kevesebb pontban érintkező támaszték struktúra volna ideális. A fenti két igény összeegyeztetése különösen nehéz kisméretű és/vagy nagy fajlagos felületű tárgyak nyomtatásánál, mely esetben a hőakkumuláció akár a mikrostruktúrára és a mechanikai tulajdonságokra is kihatással lehet, az intenzív utókezelés pedig a tárgyak roncsolását kockáztatja.

Munkám célja a támaszték rácssűrűsége és geometriája, valamint a nyomtatott tárgyakban ébredő belső feszültség, illetve az alsó rétegek mikroszerkezete és lokális mechanikai tulajdonságai közti kapcsolat vizsgálata ebben a határesetben. A kutatásban felhasznált teszttárgyak 316L sebészeti acél ötvözetből, egy EOS M290 ipari fémnyomtatóban készültek, a négyzettrács geometriájú támaszték rácsközét 0,5 és 1,0 mm között, a lemezzavastagságot 0,2 és 0,6 mm között változtattam. A lemezek belső feszültségére a platformról történő eltávolítás utáni deformáció révén következtettem a levágás előtt és után készült 3D szkennel összehasonlításával. A hővezetés és a pásztázási mintázat függvényében kialakuló mikroszerkezet textúráját és szemcseméret-eloszlását optikai mikroszkóp segítségével, míg a mechanikai tulajdonságok lokális változását Vickers mikrokeménység-méréssel vizsgáltam a nyomtatásra merőleges és azzal párhuzamos síkmetszetek mentén.

Potential application and system optimisation of solar swimming pool heating system in cold climates

HOSSAIN MD SAZZAD, GHABOUR RAJAB, KORZENSZKY PÉTER

The Hungarian University of agriculture and life sciences technical institute

Műszaki szekció

gtu.sazzad@gmail.com

Kulcsszavak: SDHW, swimming pool, T*SOL, R script

Heating swimming pools using electrical elements is costly and causes environmental impact by producing CO₂ emission. Where renewable energy such as solar energy proves nowadays that it is a feasible alternative source for swimming pool heating. This article aims to assimilate various Solar Domestic Hot Water (SDHW) systems in cold climates like Central European countries and define the best system. We compared three different systems: a solar heating system without auxiliary heating nor heat exchanger (B6), with a heat exchanger (B6.1) and with a heat exchanger and an auxiliary heating source (B6.2). Firstly, five crucial variables were chosen along with fixing the other parameters. The variables are collector type, pool depth, pool temperature, cover, and windshield. The simulation conducted using T*SOL software to get the solar contribution ratio which refers to how much solar energy (in kWh) has been contributed to heat up our swimming pool, while the linear modelling was conducted using R scripts software using coded values for defining optimal value using the response surface method (RSM). The least-squares approach is used in the programming phase to provide a general rationale for the line's best match position among the data points under consideration. We found that the best system is B6.1 represented by Experiment No 8 which indicates the Collector type: evacuated-tube collector (ETC), pool depth: 2 m, pool temperature: 30 °C, no pool covers and no windshield, this all after considering several aspects such as financial and energetic considerations. To measure the solar contribution for each case, we used the T*SOL Valentine Software-2018 (kWh). For each vector, our coded values range from [-1, +1]. The formula 2^k , where k is a vector number, defines the number of experiments. Since each variable has two possible values [-1, +1], the total number of experiments was $2^5 = 32$. In addition to these 32 experiments, we performed two more for defining second-degree non-linear coefficients with a pool depth (B) of 1.5 m and 28 °C pool temperature. These two additional experiments, however, had no impact on our results. Finally, a comparison of the swimming pool heating systems that is suitable in this weather was conducted.

Prediction mechanical properties of unidirectional composites Material by using artificial neural network

AL-HAMZAWI MORTDA MOHAMMED SAHIB, DR. SZÁVAI SZABOLCS

Műszaki szekció

mortdamohammed@gmail.com

Kulcsszavak: unidirectional composite, mechanical properties , artificial intelligent

In recent decades, determining the effective mechanical properties of unidirectional composites from the mechanical properties of constituents has been a motivating goal. Without considering the cost factors, it is difficult to obtain the material performance experimentally. On the other hand, Numerical analyses using the Finite Element Method (FEM) are also a good option for reinforcing composite materials and provide useful results. However, in some cases these analyses are often time-consuming and expensive computationally. Therefore, alternative techniques of evaluations, such as Artificial Neural Networks (ANNs) are mostly applied in engineering to reduce the experimental tests and also reduce the costs related to these experiments and simulations. It was found that combining an artificial neural network with FEA software is a robust and reliable tool for evaluating results, as well as an alternative solution for costly and time-consuming experimental programs. In this study, the relationship between the property variables of the composite constituents and the macroscopic parameters of composite material can be established by using an artificial neural network, with a back propagation algorithm. First, in order to obtain the data for neural network model, representative volume element (RVE) models of a fibre reinforced plastic (CFRP) are established by a cross-scale finite element method (FEM), and periodic boundary conditions are loaded that can be accomplished by Digimat software. A variety parameter can be used to create the required diversity of composite properties, such as the fibre fraction, orientation, shape and position inside RVE. Second, a correlation model between the composite material and constitutes properties (i.e. fibers and matrix) can be established by using neural network toolbox under Matlab environment. The analysis of network performance can be evaluated though Root mean square of error(RMS). Finally, the elastic properties of the unidirectional composites Material are analyzed by a neural network model. After a series of parameter adjustments and model selection, the model with a better generalization performance can be adopted.

Robbanásveszélyes térségekben kialakulható folyadékoknak az elpárolgásának mértéke

TUGYI LEVENTE, SZEPESI GÁBOR L., SIMÉNFALVI ZOLTÁN

Miskolci Egyetem, Gépészmérnöki és Informatikai Kar, Energetikai és Vegyipari Gépészeti Intézet

Műszaki szekció

tugyi.levente@gmail.com

Kulcsszavak: robbanásveszélyes környezet, robbanásvédelem, robbanásveszélyes anyagok, folyadék kifolyás

A rohamosan fejlődő iparágak pár évtizede még inkább arra kezdtek el fókuszálni, hogy minél magasabb, hatékonyabb termelést érjenek el üzemeikben, nem sejtve mekkora kockázatot tudnak ezzel vállalni bizonyos technológiai részeken. Sajnálatos módon pár ipari baleset során tanulta meg az ipari társadalom, hogy fontosabb a biztonság, mint a profit orientáltság (Seveso, Bhopali, Veracruz). Legyen szó vegyi-, olaj, gyógyszer- vagy akár élelmiszeripari gyárakról, ahol éghető gázok, gőzök és porok egyaránt megtalálhatók, mindegyikre szigorú robbanásvédelmi előírások vonatkoznak (más-más szempontok szerint), betartásuk elengedhetetlen a biztonságos működés érdekében. Egy potenciálisan veszélyes folyadék, mely valamilyen módon kiszivárgott a technológiának az egyik berendezéséből, az érvényben lévő rendeletek, szabványok alapján, ami meghatározza a veszélyességi szintjét, minősíthető robbanásveszélyes anyagnak, ami által a gőze robbanásveszélyes közeget képes teremteni. Bizonyos értékek mellett kicsiny százalékban tekinthető csak veszélyes anyagnak, a technológiai tulajdonságok alapján, viszont egyes határértékek fölött kellő odafigyeléssel kell meghatározni az adott berendezésnél kialakulható robbanásveszélyes térség méretét és minősítését. A zóna tervezés komplex elemzés előzi meg, mely kihat első sorban az ott használt anyagokra, technológiára, az alkalmazott berendezésekre, a normál üzemi körülményekre, esetlegesen a veszélyhelyzetekre, a környezeti és szerkezeti tulajdonságokra. A berendezés, aminek bizonyos részei kibocsátóforrásként kell tekinteni, mint pl. peremeskötés, mechanikus tömszelence tömítés vagy légzők, adott üzemi hőmérséklet és nyomás mellett más-más elpárolgási értéket tudnak produkálni a feltételezett kiszivárgás révén, melynek meghatározása bonyolult, pontos kalkulációkkal nehéz alátámasztani.

Thermal Behavior of the Photovoltaic Panel

ALKTRANEE MOHAMMED, BENCS PETER

University of Miskolc, Faculty of Mechanical Engineering and Informatics/ Institute of Energy Engineering and Chemical Machinery/ Department of Fluid and Heat Engineering

Műszaki szekció

mohammed84alktraneer@gmail.com

Kulcsszavak: Photovoltaic, Solar radiation, Simulation, Temperature

Renewable energy systems are attractive and applicable systems for most of the uses, photovoltaic (PV) panels are the most applied in generating electricity. The PV panel production affects various operation conditions such as solar radiation, temperature, wind speed, etc. This work focuses on the thermal behavior of the PV at different values of solar radiation and temperatures according to Miskolc city conditions for January and July. The 3D model of the PV panel has built by Solidworks and simulate with Ansys 19.2 according to material properties of the PV layers, such as thermal conductivity, densities, and specific heat for each layer. Simulation of the PV panel has considered three predicted solar radiation values obtained by using mathematic equations and temperature with an average value of wind speed. The PV panel showed a variable thermal behavior with a change in solar radiation's value by distribution temperatures on the PV panel. Thus, in January, the solar radiation value was 176.13 W/m², and temperature 4°C, the temperature distribution on the PV panel was changeable between a maximum of 15.4°C and a minimum of 11.948°C this range of temperatures have remarkable effects on the PV production without causes damage on the PV cells. Increase the value of solar radiation to 735.35 W/m² and a temperature of 35°C in July lead to heating the PV panel until 84.632°C as maximum while the minimum temperature was 68.401°C with observed a convergence of the maximum and average temperature 82.119°C. Increasing the solar radiation causes the rising of PV cells temperature and this extent of temperatures causes many problems for the panel such as lowering power output and damage of the PV cell. Simulation of the PV panel under Standard Test Conditions (STC) at 1000 W/m² and 25°C shows similar thermal behavior of July data particularly the convergence of the maximum and average temperature there were 92.526°C and 89.106°C. Therefore, this temperature range is not suitable for PV panel operation due to the rising of the PV cells' temperature and causes reduced conversion efficiency than the lower production of the PV panel. Increasing solar radiation is directly proportional to a temperature increase of the PV panel which means the PV panel's cooling to remove the excessive heat is important to continue its work even under STC.

Valós idejű adatgyűjtést támogató folyamatszimulációs eljárás fejlesztése

MONEK GERGŐ DÁVID

Széchenyi István Egyetem, AHJK - Járműgyártási Tanszék

Műszaki szekció

monek.gergo@sze.hu

Kulcsszavak: CPS, Digital Twin, DES, Plant Simulation, Simulation, OPC-UA

Az Ipar 4.0 térhódításával egyfelől a fókusz még inkább az egyes információs és kommunikációs technológiák gyártás irányítási és támogatási célú felhasználásának irányába tolódott. Ilyen célú felhasználást szolgálhat a Digitális Iker (DT) koncepciója is, melynek alapja egy fizikai rendszer virtuális absztrakciójának létrehozása, így lehetővé téve a működésének szimulációját és teljesítményértékelését. Másfelől a manapság széles körben alkalmazott automatizálási megoldások okán is egyre növekvő a keletkezett adatok mennyisége. Ugyanakkor pusztán az adatok gyűjtése nem elegendő a gyártási folyamatok folyamatos fejlesztésére, hanem információvá kell alakítani a döntéstámogatás segítségével érdekében.

A cikkben bemutatásra kerül egy szimulációval támogatott valós idejű adatgyűjtésre szolgáló eljárás. Ez az eljárás egy lehetséges megoldást nyújt PLC vezérlés, automata gyártósorok kulcsfontosságú termelési paramétereinek (KPI) valós idejű monitorozására, gyűjtésére, vizualizációjára és kiértékelésére diszkrét eseményvezérelt szimulációs (DES) környezetben. Az ilyen módon megvalósított adatgyűjtéssel a valós rendszerből kapott diszkrét értékek mellett olyan adatok is rendelkezésre állhatnak, amelyek az egész rendszert átfogó vizsgálatából származtathatóak.

A módszer lényege az, hogy a fizikai rendszer és a szimulációs környezet folyamatos kapcsolatban állnak egymással egy kommunikációs protokollon keresztül (OPC-UA) és az adatok áramlása előre definiált módon történik. Ezen adatokat felhasználva létrehozható egy, a valós termelési rendszer anyagáramlási folyamatait leképező modell. Az így létrehozott modell alkalmas az adatok kezelésére, segítségével a gyártási folyamatszimulációk egyik legidőigényesebb része, az adatgyűjtés és strukturálás nagymértékben felgyorsítható, továbbá felhasználható a fizikai rendszer felügyeletére, figyelemmel kísérésének céljára is. Az prezentált eljárás gyakorlati alkalmazhatóságának vizsgálata egy minta gyártórendszeren történik. A kapott eredmények részletes kiértékelése, az eljárás korlátai és a további kutatási, fejlesztési lehetőségek is megállapításra kerülnek.

Művészeti és művészettudományi szekció

“I often have quarrels with myself” – reflections of Brahms’s double nature in his Variations on a Theme by Robert Schumann, Op. 9

BELINSZKY ANNA

Művészeti és művészettudományi szekció

belinszkyanna@gmail.com

Kulcsszavak: Brahms, E. T. A. Hoffmann, variations

“I often have quarrels with myself,” Brahms wrote to Clara Schumann on August 15, 1854, “that is to say, Kreisler and Brahms quarrel. But generally, each has his decided opinion and fights to make it prevail.” In the 1850s, Brahms often called himself “Johannes Kreisler Junior”, “Kreisler Junior” or “Young Kreisler” – several of his musical autographs and private letters testify his identification with E. T. A. Hoffmann’s narrative figure. Kreisler’s eccentric, witty, ironic, self-critical and affective character could have resonated well to the young Brahms’s self-perception as an artist on his own journey of self-discovery, seeking to find his place in the musical world and in the broader society as well. His comments about the quarrel between Brahms and Kreisler suggest meaningful conflicts and contradictions that also have their impact in his music.

In the spring and summer of 1854, Brahms and Kreisler worked together closely on the composition of a set of variations on a theme by Schumann, the first Albumblatt from his Bunte Blätter, Opus 99 (to which Clara had also composed her Variations, Op. 20 the year before). Six variations (4, 7, 8, 11, 14 and 16) are signed at the end with a flourish ending in the letter B; while five others (5, 6, 9, 12 and 13) are signed Kr – marking the initials of Brahms and Kreisler respectively. The Brahms and Kreisler variations represent different characters and mentalities, diverging not only in their tempi and dynamics but also in their ways of expression and overall musical temperament. For a deeper understanding of Brahms’s intentions by differentiating these two groups of variations from each other, it is worth discovering and discussing the musical and psychological consequences of his profound identification with Hoffmann’s Kreisler. In my presentation I search for reflections of this identification in the Variations, Op. 9, and interpret the piece as an embodiment of the double nature of Brahms and his music.

A 17. századi trombitajáték Biber és Vejvanovský művei nyomán

IGRIC BALÁZS

Pécsi Tudományegyetem, Művészeti Kar Doktori Iskola

Művészeti és művészettudományi szekció

igricbalazs1@gmail.com

Kulcsszavak: Artikuláció, retorikus előadásmód, cantabile játék, nyelvhasználat ambivalenciája, céhes zenészképzés, kétpólusú előadásmód, rézfúvós kamarazene

A kutatás célja

17. századi trombitajáték rekonstrukció.

H. I. F. Biber és P. J. Vejvanovszky művészetének felelevenítése, műveik beemelése a rézfúvós irodalomba, hiteles interpretálásuk támogatása a korabeli játékmódok azonosítása által, kiemelt figyelmet fordítva a maitól gyökeresen eltérő artikulációs gyakorlatra.

A trombitára ma kevésbé, vagy egyáltalán nem jellemző zenei kooperációk lehetőségének vizsgálata a múlt fényében. A trombitajáték fejlődési lehetőségeinek számbavétele a 21. században a konzekvenciák levonása alapján.

Perspektívák a trombita előadásmódjának gazdagítására. Módszertani reformtörekvés.

A kutatási terület bemutatása

A hangszer fejlődése során a 19. századig tartó időszak önálló integritásnak tekinthető. A kromatika megjelenését megelőző játékmódok különösen jól elkülöníthető egységgé teszik a barokkot, ezen belül a hangszer művészi kiteljesedésének korává a 17. századot. A természetes felhangrendszer keretei közé szorított trombita lehetőségeihez mérten a végletekig fejlődött az előadói kifejezőerő tekintetében. A hangterjedelem és széles spektrumú hangnemi dallamformáló képesség hiánya, annak ellensúlyozása végett gazdagodhatott annyit a játékmód. Az emberi énekhang imitálása jelentette a célt, mely eléréséhez beszédszerű artikulációs technikát alkalmaztak. Ez a maitól alapvetően különböző szemlélet a hiteles interpretáció meghatározó tényezője.

A Carl Lichtenstein Kastelkorn hercegérsek nevével fémjelzett olmützi udvari zenei műhely, - mely működésében maga I. Lipót császár bábáskodott - az itáliai, francia és bécsi hatások olvasztótégelyéből vált néhány évtized alatt a művészi progresszió zenei megnyilvánulásának etalonjává. Bibert pont újításai miatt tartja az egyik legnagyobb Bach előtt élt szerzőnek a mai zenetudomány. Kamarazenei munkáiban kiemelt szerepet szán hangszeremnek, ami nagyrészt kiváló trombitásának Vejvanovskynak köszönhető. Ő az udvari kappelmeisteri székbe is követte mesterét annak távozása után, és valósággal ontotta a rézfúvós műveket.

A kutatás módszere

Tudományos kutatómunka

Korabeli módszertani iskolák elemzése stiláris, játékmód-béli összefüggések tekintetében. A katonai munka, udvari szolgálat és városi alkalmazás trombitajáték fejlődésére gyakorolt hatásainak megfigyelése. A céhes zenészképzés jelentősége, annak a 19. századtól alkalmazott konzervatóriumi neveléssel való összevetése a trombita játékmódok fejlődése szempontjából.

A vokális zenéből, illetve a katonai jelek interpretálásából fakadó kétpólusú előadásmód rekonstrukciója. Affektusok vizsgálata trombitán konkrét retorikai jelentéstartalomra. Hangnemkarakterisztika és proporciótan szerinti műelemzés, dallamszimbolikai értelmezés.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Gyakorlati munka, tapasztalatszerzés

A fenti rekonstrukciós munkához morvaországi, 17. századi szerzők releváns művei szolgálnak mintául, kiemelt figyelmet szentelve Heinrich Ignaz Franz Biberre, illetve utódjára, Pavel Joseph Vejvanovskyr.

A művek előadása a játékmódok tapasztalati rekonstrukciója céljából. A művek korabeli és modern hangszeres interpretációjának összevetése jelentéstartalom, kifejezőerő szempontjából. A 17. századi rézfűvös kamarazenei formációk, mint a trombitaegyüttes, harsonakórus, cink, rézfűvös-vonós kooperációk stb. korabeli alkalmazásának, illetve 21. századi létjogosultságának gyakorlati vizsgálata.

A lírai költemények „itt és most”-ja a versmondásban

ZOLTÁN ÁRON

Színház- és Filmművészeti Egyetem Doktori Iskola

Művészeti és művészettudományi szekció

zoltanaron@gmail.com

Kulcsszavak: versmondás; verselemzés; előadó-művészet

Előadásomban a versek egyedi nyelvi megvalósulását vizsgálom a versmondás tükrében. „[A] vers előadója éppúgy színpadi, jelen idejű, tapintható jelenség, mint a színész, de ő nem alakot formál, hanem »a vers benső világát, szellemiségét formálja meg, az adott versnek azt a szellemi, spirituális világszerűségét tárja fel, amelyet a nyelvi elrendezettség potenciálisan rejt magában.« Ezt azonban úgy teszi, hogy [...] személyes üzenetként tolmácsolja a verset” – írja Böhm Edit Bécsy Tamást idézve (A magyar versszavalás története). A lírai költemény teljes egészében a művész benső világában alakul ki, az ott létező életjelenéseket teszi objektummá. Az intuíciókat, érzelmeket, hangulatokat, sejtelmeket, a benső világ szubjektív élményeit nyelvi formába önti, így a líra története több szempontból nem más, mint ezeknek a jelenségeknek művészi létezővé formálásáért a nyelvvel mint anyaggal folytatott küzdelem. Ezt a küzdelmet állítja színpadra a versmondó is.

A lírai műnem sajátosságaihoz tartozik, hogy a költő énje nemcsak tükörként, hanem az ábrázolás közvetlen faktoraként is funkcionál. Jellegzetes kifejezőeszköze a megszólaló személyének és az őt körbevevő közeg jellemzőinek, ezáltal a szöveg pragmatikai kontextusának dezorientációja (Simon Gábor: Bevezetés a kognitív lírapoétikába). A vers születésének közege illékony, homályos, vagyis a versírás performatív kontextusának időbeli, térbeli és kulturális távolsága az előadóművész közegétől olyan ürt jelent, melynek kitöltése a mű színpadi előadó-néző szituációban történő megvalósulásához feltétlenül szükséges. A hiányosságok pótlásában az előadóművész munkáját a filológiai kutatás segíti, a filológia ugyanis kísérletet tehet a szöveg eredeti pragmatikai kontextusának rekonstrukciójára. Különösen a modern és posztmodern alkotások esetében azonban megfigyelhető az a tendencia, hogy a szerző szándékának megfelelően a mű keletkezési körülményeinek ismerete nem segít abban, hogy az előadóművész megalkossa performatív kontextusát. Az ilyen versek esetében beszélhetünk akut dezorientációról (Simon Gábor), melyre neves versmondóink is különböző eszközökkel reagálnak előadóművészi munkájuk során.

Az a versmondó, aki értelmezve adja elő a lírai művet, a nyelvi szimbólumok jelentéséből kiindulva, először mint befogadó, a receptív-emocionális aktus részeként, átéli a költeményt, ezzel visszavezeti a mű objektumát a saját társadalmi létének és belső világának életjelenéseire, majd a versmondás alkotó aktusa során a költőhöz hasonló objektívációs műveletet végezve, a saját benső világában létrejött interpretációt szóbeli előadás során verbális és nonverbális eszközökkel teszi a közönség számára befogadhatóvá.

Az imént összefoglalt elmélet részletes megismerése hasznos az előadóművészek számára, de közelebb hozhatja a vers mint a befogadóban élő, organikusan változó művészi alkotás élményszerűségét a műkedvelő számára is. Ez kiváltképp a fiatal korosztály költészet iránti érdeklődésének felkeltésében játszhat szerepet, alternatívát teremtve a filológiai elemzés pedagógiai gyakorlata mellett. Előadásomban mindezt egy középiskolásoknak vezetett

MISKOLCI
E G Y E T E M

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

versmondáskurzus gyakorlati tapasztalatainak tükrében járom körbe. A kurzus során Weöres Sándor műveit elemeztük, és azoknak előadására készültek fel a diákok, kisebb-nagyobb megszakításokkal egy év alatt.

Absztrakciótól az algoritmusig: Az intuíció felváltása véletlenszerűséggel

BOGNÁR MELINDA

Budapest University of Technology and Economics Faculty of Architecture

Művészeti és művészettudományi szekció

bognar.melinda.zsobia@gmail.com

Kulcsszavak: abstraction, algorithm, architecture, designtheory, ai, vision

A digitális forradalom építészeti tervezéseméletre gyakorolt szignifikáns hatása vitathatatlan, ám feldolgozása még kezdetleges. A kutatás célja az összefüggések feltárása az absztrakt gondolatalkotás és az irányított algoritmikus tervezés metódusa között a használt médium függvényében.

Az építészeti alkotásra mindenkor hatással van a technikai fejlődés, a rendelkezésre álló erőforrások. Az építészeti mű és a létrehozásához felhasznált eszközök, csak úgy, mint a kommunikálására szolgáló médiumok rekurzív kapcsolatban állnak.

A számítógépes látásban rejlő lehetőségek újraértelmezik a reneszánsz óta jól ismert perspektivikus észlelés, érzékelés és kifejezés eszköztárát, ezáltal a tér fogalmát is. A térét, amelyet építészeti alkotások közrefognak, definiálnak.

A számítógépes látás a mesterséges intelligencia azon területe, amely a környezet vizuális értelmezésével, a környezet jeleinek feldolgozásával és csoportosításával foglalkozik, majd ezen tanult mintázatok alapján új korrelációkat alkot. Képes a környezeti információkat a megszokottól eltérően láttatni.

Fontosnak tartom a két terület - informatika és építészet - egymás felé történő nyitásának elősegítését. A számítógépes látás mély tanulási folyamatokon keresztül azt a környezetet vizsgálja, amelynek definiálását eddig építészeti alkotásokon keresztül éltük és élünk meg. A tervezőkben a korszellem tükréként megszülető gondolatok kifejezésére fizikai épületek szolgáltak. Ezekből az épületekből, épített elemekből jól olvasható, és leszűrhető egy-egy korszak jellemrajza. Ezek azok az alapanyagok, amelyek a számítógépes látás tanulási folyamataihoz a vizuális forrásokat szolgálják.

Az épített környezet vizsgálata során az értelmezés érdekében tipológiákat határoztunk meg, amelyek az által, hogy kontextusba helyeznek egy-egy alkotást, segítik megértését. Ezen tipológiák és a vizuális adathalmaz közösen segíthetik a komputeres tréningezését, miközben a gépek is új statisztikai alapú mintákat fedezhetnek fel egy-egy forrásban.

A kutatási időszak során a két szakterület metszetének vizsgálatához az építészeti látványtervezés ad keretet. Ez az a régió, ahol az építészeti idea olyan formát ölt, amely az adó és vevő számára is egyértelműen ugyanazt jelenti a gondolat kommunikálása során. Így a konvolúciós idegi hálózatok számára is egy matematikailag jól kalkulálható adathalmazt biztosít.

A cél más területeken már sikerrel alkalmazott képfelismerési és képalkotási módszerek implementálása a látványtervezésbe. Ezek a mesterséges intelligencia mélytanulási folyamatai közül a konvolúciós idegi hálózatok, Auto Encoder és styleGAN2 valamint a cycleGAN.

Adalékok a Magyar Színpadi Szerzők Egyesületéhez – Az ötlettől a megalapításig

LENGYEL EMESE

Debreceni Egyetem, Néprajzi Tanszék

Művészeti és művészettudományi szekció

lengyelemese1@gmail.com

Kulcsszavak: alapítás-történet, érdekvédelmi szervezet, Magyar Színpadi Szerzők Egyesülete, sajtórepresentáció, szerzői jogok

A Magyar Színpadi Szerzők Egyesülete 1904. január 7-ei dátummal azzal a céllal alakult meg, hogy erkölcsi, valamint anyagi védelmet nyújtson a hazai színpadi szerzőknek. Az első felállásban 1919 márciusáig, majd 1920. decemberi újjáalakulása után egészen 1949-ig működött. A kutatási projekt ezt a majdnem félévszázados időintervallumot fedi le, mely során elsősorban sajtóforrásokat és levéltári anyagokat – ügyrendet, szabályzatot, belépési okiratot stb. – használtam fel. Ugyanakkor a magyar színpadi szerzők többsége már a 19. század végén sürgette egy hasonló szervezet létrehozását, így az előzmények bemutatása nem mellőzhető az egyesület történetének feltárásakor. Az egyesületi formát vizionáló szerzők célja volt többek között a korabeli szerzői jogok fejlesztése; de olyan intézmények létrehozása is, melyek által a színpadi szerzők munkálatai anyagilag és erkölcsileg minél kedvezőbben hasznosíthatók Magyarországon és külföldön egyaránt. Ezekről a tervezetekről pedig számos korabeli sajtócikkből tájékozódhatunk. A sajtórepresentációs kutatásaim során internetes adatbázisban kerestem a szóban forgó egyesület előzményeinek rekonstruálására alkalmas sajtóanyagokat. 1898. február 25-én a Budapesti Napló hasábjain jelent meg az első olyan cikk, mely részletesen beszámolt az alapítás tervéről, valamint tematizálta a színpadi szerzőkkel kapcsolatos problémákat. A szervezkedésről, a tárgyalásokról a sajtó szintén rendkívül sok részletet közölt, napirenden tartotta a magyar színpadi szerzők alakuló érdekszervezetének ügyét. Azonban az egyesület alapítása számos alkalommal kudarcba fulladt, évekig, egészen 1904-ig elhúzódott. Az előadásomban az 1898 és 1904 közötti, azaz az ötlettől egészen az alapítás pillanatáig tekintem át az Magyar Színpadi Szerzők Egyesületének előzményeit sajtóforrások felhasználásával. A forrásokat és az eredményeket társadalmi-kulturális kontextusba helyezve, valamint a korabeli színpadi szerzők jogainak felfejtése mellett ismertetem.

Ady és a zene

KOVÁCS CSILLA

Eszterházy Károly Egyetem, Ének

Művészeti és művészettudományi szekció

k.csilla75@gmail.com

Kulcsszavak: Ady és a zene. Ady Endre verseinek zenéje.

Készülő disszertációm címe: Ady dalok. Ady Endre verseinek ihletéséből számos zenemű született a századfordulón és azon túl is: dalok, kórusművek, oratórium. A költő „verseinek zenéje” sok zeneszerzőt ösztönzött komponálásra, kiváltképpen a dal műfajában.

Dolgozatom első fejezetében végzett kutatása elsősorban Ady és a zene kapcsolatára irányult. „Amint Arany Jánost jobban értjük, ha forgatjuk a gyermek és ifjúkora maga följegyezte népszerű dalait, úgy Adyt is jobban értjük, ha tudjuk miket dalolt” – írja Kodály Zoltán 1955-ben megjelent Szentirmaytól Bartókig című tanulmányában. Ebből a gondolatból kiindulva kutatást végeztem arra vonatkozólag, hogy Ady Endrét milyen zenei hatások érthették élete során, kezdve az érmindszenti népzenevel való találkozástól, a párizsi műzenei benyomásokon át, a pesti cigányzenés mulatozásokig, valamint, hogy mindezek milyen lenyomatot képezhettek Ady verselésében. Hogyan és milyen formában van jelen költészetében a zene?

A dolgozatom első fejezete három alfejezetre tagolódik: 1.1. Ady személyes kapcsolata a zenével, 1.2. A költő zenei ízlése. Cigányzenei hatások, valamint 1.3. Ady Endre verseinek zenéje. „Ady-dallam”.

Az első részben igyekeztem összegyűjteni olyan forrásokat, amiből kiderülhet, hogy költőnk tanult –e zenét, tudott –e énekelni, tehát hogy milyen kapcsolatban állt a zenével gyerekkorában, diákéveiben. Jó néhány forrást találtam erre vonatkozólag, többek között: Papp Viktor, Vezér Erzsébet, Varga József írásait, valamint maga Ady Endre Péntek esti levelek c. írásait is. Ezekből kiderült, hogy a költő igenis szeretett és valamelyest tudott zenélni, hegedülni, énekelni, sőt még kottát olvasni is. Jelentős mennyiségű színházi, valamint zenekritikát írt, melyek különböző újságok hasábjain jelentek meg heti rendszerességgel.

„Nem mindegy milyen zenét hallott a lyrai költő: Ady: Befutta az utat a hó. (Nagy költőink zenei műveltsége.) Csak azt variálja, amit hallott. Újat is csak azok alapján találhat ki-” – írja egyik jegyzetében Kodály Zoltán. A második alfejezetben kitérek arra, hogy milyen zenei hagyomány és stílus érvényesül a századfordulón Magyarországon, így a magyar nóta zenetörténeti áttekintése következik, beleértve a cigányzenészek szerepét Ady életében. A forrásokból kiderül, hogy költőnk kedvelt zenéi közül kiemelt helyen a magyar nóták álltak. Ugyanakkor sanzonokat és néhány komoly zenei művet is előszeretettel hallgatott barátai társaságában.

A harmadik és egyben utolsó részben az Ady versek zenéjére irányul a kutatásom nagy része. Miben rejlik Ady igazi hangja? Hol és miben érhető tetten az „Ady-dallam” a századfordulóra jellemző zenei műfajok hatása alatt született versekben?

Ady Endre saját vers-zenéjének lényegére a jambussoroknál találtam, ez annak következménye lehetett, hogy a költő a beszéd ritmusát és dallamát kívánta átültetni költeményeibe, így hozva be számos új költői eszközt, mint például a szimultán verselést, valamint az említett jambus sorokat egyaránt. A nyelv és beszéd alkatahoz idomította verseinek lejtését, ez határozta meg

MISKOLCI
E G Y E T E M

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

formájukat is. E forradalmian új eszmére Kodály Zoltán és Bartók Béla is felfigyelt, akik megteremtették az új „Ady muzsikát”, amire a költő maga is vágyott.

Czigler Győző kapcsolata a Magyar Mérnök- és Építész-Egylettel

TÓTH ENIKŐ

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar,
Történelemtudományi Doktori Iskola

Művészeti és művészettudományi szekció

totheniko1993@gmail.com

Kulcsszavak: Czigler Győző, Magyar Mérnök- és Építész-Egylet, építészettörténet,
művészettörténet

A szakmai érdekvédelmi és kulturális célokra alakított Magyar Mérnök- és Építész-Egylet a kiegyezés évétől 1944-ig tömörítette magába hazánk műszaki gárdáját és építészeit. A társaság működésében jelentős érdemeket szerzett az aradi születésű Czigler Győző (1850–1905), aki 1876. február 12-én lépett a tagok sorába.

A bécsi képzőművészeti akadémián diplomázott, neoreneszánsz stílusban alkotó építészre már karrierje kezdetén, 1872-ben felfigyeltek későbbi tagtársai, hiszen a Margit-hídhöz készült rajzait az egylet helyiségében kiállították. Előbb a középítési szakosztály jegyzőjeként vett részt az üléseken, majd elnyerte a műépítési szakosztály elnöke, Ybl Miklós bizalmát, s mellette folytatta jegyzői tevékenységét. Idő közben rendszeresen szerepelt a fiatal építészek támogatását szolgáló egyesületi tervpályázatokon, melyek közül az üléstermi szöszékre és az elnöki csemettyűre kiírtakon elnyerte a fődíjat, az 1883-as nagypályázaton pedig az egyleti aranyérmet a gellérthegyi panteon terveivel. Utóbbi siker teljes pályafutására kihatással volt, hiszen – mint az ókori építészeti előképek iránti elkötelezettségének bizonyítéka – indokul szolgált a Magyar Királyi József Műegyetem ókori építészeti tanszékének tanárává való kinevezéséhez. 1893-ban ő lett az egylet első építészelnöke, majd egy ciklus kihagyásával újra megválasztották a pozícióra. Mint komoly szaktekintély, rendszeres bírálója volt az egyleti pályázatoknak, részt vett a társaság kirándulásain, ünnepein és adománygyűjtéseiben, továbbá számos tagot ajánlott felvételre. 1887-ben az ő tervei alapján alakították át az egylet helyiségeit, majd 1896-ban – első elnöksége idején – egy általa tervezett épületbe, a Tudományegyetemi Alapok bérházába költöztette őket át. Oroszlánrészt vállalt az Országos Technikus Kongresszus megszervezésében és kezdeményezője volt egy olyan előadássorozatnak, amely a hazai mérnökök továbbképzését szolgálta.

Kortársi visszaemlékezések alapján sokat tett az egyleten belüli barátságos légkörért, sikerei és szókimondó természete azonban – különösen a századfordulót követően – számos konfliktust szültek. Mivel megbízhatóságára és a korabeli elit köreiből népszerű, konzervatív stílusára az állami vezetés és a minisztériumok is felfigyeltek, számos megbízással fordult hozzá. Ő tervezte a Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal épületét, a Földművelésügyi Minisztérium kísérleti állomásait és a századfordulót követően elkezdett egy Igazságügyi Minisztériumi megbízássorozatot is, melynek Sátoraljaújhely, Fiume és Nagyszeben törvényszéki palotái voltak az eredményei. Az egyre feszültebb hangulat hátterében az állt, hogy a fiatalabb építészgenerációk nyilvános tervpályázatok kiírását szorgalmazták, az elnök pedig nagy állami és fővárosi beruházásokra pályázat kiírása nélkül kapott megbízást. Konkurenciája a sajtóban is megtámadta a sikeres építész jó hírét, s éles kritikával illették országszerte felépült műveit.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Előadásomban a korabeli sajtó, fennmaradt levelek és jegyzőkönyvek fényében szeretném megvizsgálni Czigler tevékenységét a Magyar Mérnök- és Építész-Egyleten belül, a kezdeti sikerektől a kései, konfliktusokkal teli időszakig.

Démoni tekintet a filmvásznon - Színészvezetés, fekete fantasztikum és film formanyelvi megoldások összefüggései

VÍZKELETI DÁNIEL

Színház- és filmművészeti Egyetem, Film- és videóművészet

Művészeti és művészettudományi szekció

vizkeleti.daniel@gmail.com

Kulcsszavak: Filmművészet, néprajz, esztétika

„A test világa a szem. Ha szemed ép egész tested világos. De ha a szemed rossz (gonosz), egész testedre sötétség borul”

Lk 4, 20

Forgatókönyvemben egy népi hiedelem, egy lidérc szállja meg az egyik szereplőt. A néprajzi források kiemelik a megszállt ember szemében vörösen izzó lidércfény démoni karakterét. Előadásomban arra keresem a választ, hogy hogyan lehet a színész tekintetében sűríteni, a leírásokhoz hűen, de a film formanyelvén keresztül megragadni ezt a természetfeletti, diabolikus erőt. Sam Raimi *Gonosz halott* (The Evil Dead, 1981) c. filmjéből, Eric Kripke *Odaát* (Supernatural, 2005-2020) c. filmsorozatából és David Lynch *Twin Peaks* (2017) c. sorozatának 3. évadából elemzek egy-egy rövid, egy perces jelenetet. A jelenetek a démoni tekintet mögötti természetfeletti gonosz misztikumát és fenségességét közvetítik. Arra mutatok rá, hogyan képesek ezek a jelenetek felébreszteni atavisztikus, mágikus gondolkodásunk és archetipikus ősképeink világát. Azt vizsgálom, hogy ennek érdekében a rendezők hogyan használják a színészvezetés, smink, kosztüm, díszlet, képi dramaturgia és a film audiovizuális eszköztárát. Tzvetan Todorov: Bevezetés a fantasztikus irodalomba, Király Jenő: Frivol múzsa és Noel Carroll: The Philosophy of Horror: Or, Paradoxes of the Heart című szövegeinek segítségével a hétköznapi fantasztikumba való fordítása felé nyitok tágabb perspektívát. Ők ehhez a »kaland« és az »utazás« fogalmait vezetik be. Előadásomban megvizsgálom, hogy az elemzett jelenetekben a démoni tekintet megragadásakor hogyan működik a hétköznapiból a fantasztikumba való »utazás«, ami voltaképpen egy »átélézés«, amihez a film sajátos formanyelvében rejlő lehetőségek (ld.: Antonin Artaud: Motion Picture and Witchcraft): a hétköznapi szokatlan megvilágításba, furcsa perspektívába helyezése, a valóságtól elemelő fény-árnyék kontraszt alkalmazása, a film anyagában meglévő pislákoló, árnyaszerű és álomszerű hatások vannak kiaknázva. Előadásom lezárásaként Heinrich von Kleist A marionettszínházról című esszéjére támaszkodva bemutatom, hogy a színész szemének reflektálatlansága jelenti a kulcsot a végtelen isteni távlat, a „mennyei ártatlanság” és „mindent tudás” egyidejű közvetítéséhez, ami a néprajzi források alapján, a démon által megszállt ember tekintetében is tükröződik.

Építészeti segítségnyújtás - a siker titka

DÁVID DÓRA

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Ipari és Mezőgazdasági Épülettervezési Tanszék

Művészeti és művészettudományi szekció

doradavid.d2@gmail.com

Kulcsszavak: krízisépítészet, építészet, katasztrófa, helyreállítás

A BME Ipari és Mezőgazdasági Épülettervezési Tanszékének krízisépítészzel kapcsolatos többéves kutatómunkája katasztrófa-sújtotta területek helyreállításához és társadalmi segítségnyújtáshoz szükséges építészeti beavatkozások elemzésével is foglalkozik, ami az egyetemi oktatói-kutatói és disszeminációs tevékenységen túl kiterjedt terepmunkán is alapul. A kutatócsoport elméleti munkájának részeként az a 2019/20-as évben készült „Architectural Aid (?) - a siker titka”, és 2020-21-es évben készülő „Krízis-telepek: magyarországi katasztrófákat követő újjáépítések elemzése” UNKP kutatás arra a kérdésre keresi a választ, hogy a konkrét építészeti beavatkozások megtervezésén és minőségén túl milyen tényezőkön, mely társtudományok közreműködésén múlik az, hogy egy-egy segítő szándékkal létrehozott beavatkozás hosszú távon is sikeres, fenntartható tud-e maradni. A kutatási probléma alapja, hogy a témában hozzáférhető bőséges szakirodalom kevés kivételtől eltekintve nem tartalmaz árnyalt elemzéseket; vagy kizárólag a megépült elemeket mutatja be, vagy az egyes katasztrófák, szükséghelyzetek körülményeit tárgyalja, de valódi utókövetés és a hosszú távú tanulságok levonása nagyon kevés esetben valósul meg. A probléma és a megoldási módszerek szerteágazó mivoltát hét esettanulmány segítségével mutatom be, melyek a segítő szándékú beavatkozások létrehozása óta eltelt elegendő idő ahhoz, hogy a hosszú távú hatásuk, használatuk és sikerességük elemezhető legyen. A projekteket kettő kategóriába sorolom: természeti vagy ember által előidézett katasztrófát követő újjáépítések (esettanulmányok: „HELP Village” és „Hungama” projekt a 2005 -ös Srí Lanka-i cunami után, 2010-es devecseri iszapkatasztrófát követő újjáépítés), és társadalmi leszakadás mérséklésére irányuló projektek, melyek között külön kategória az informális településrészekben belül végzett segítő munka („Lighting Cairo” projekt, 2010-2012; „Agence Française de Développement - Iskolépités Afrikában” 2005-2005, „I have a Brick In Kenya” 2010-). A külföldön megvalósult projekteket a tervezőkkel, aktív résztvevőkkel készített interjúk alapján rekonstruáltam, és a hozzáférhető legutóbbi állapotuk alapján elemeztem. A devecseri iszapkatasztrófát követő újjáépítés elemzéséről egy folyamatban lévő kutatás részeként számolok be, ahol a felhasználók és a városépítészeti megoldások szempontjából vizsgálom a projekt sikerességét.

Geometrikus játékoság: Geometrikus absztrakció és kombinatorika a kortárs magyar képzőművészetben. Nemzetközi tendenciák

PARAGI ÉVA

Pécsi Tudományegyetem, Művészeti Kar

Művészeti és művészettudományi szekció

evaparagi@gmail.com

Kulcsszavak: geometrikus absztrakció, kombinatorika, játék

A kombinatorika, mint matematikai fogalom komolynak és ijesztőnek tűnhet, másik oldalról nézve képzőművészet, zene, irodalom területén lehet játékos és vicces is. Magyarországon különösen érdekes ez a kapcsolat, hiszen „A kombinatorikát sokan máig "magyar tudománynak" tartják a világban.”

Előadásom egyrészt a kombinatorika és képzőművészet összefüggéseivel foglalkozó nemzetközi kutatások magyar vonatkozásait vizsgálja. Másrészt a témában eddig megjelent hazai publikációk alapján további kortárs magyar alkotókat tanulmányozok. Olyan kérdések magyar művészeti vonatkozásaival foglalkozom, mint például:

- Hogyan lehet kombinatorikus struktúrákat alkalmazni egy műalkotásban?
- Vannak-e olyan magyar művészek, akik kombinatorikusan dolgoznak vagy gondolkodnak?
- Milyen művek készültek ilyen módon?
- Milyen hasonlóságok és különbségek vannak a kombinatorika segítségével előállított művek között?

Az előadás során körvonalazódik, hogy Manfred Mohr, Sol Lewitt, Donald Judd mellett kombinatorikával kapcsolatban a magyar alkotóknak is különleges szerepük lehet. Mengyán András permutációi szitanyomatokon később térben, installációkon is folytatódnak. Maurer Dóra permutációi fotókkal, festékpöttyökkel, nagyobb színes transzparens felületekkel nem használják az összes lehetséges változatot. Vera Molnar számítógéppel generált grafikai permutációinál a gép által létrehozott hiba gyakran izgalmasabbnak tűnik az emberi tévesztésnél. Jovánovics Tamás, Benedek Barna, Csörgő Attila, Waliczky Tamás, Szegedy-Maszák Zoltán olyan kortárs művészek, akiknek műveiben fellelhető kombinatorikai gondolkodásmód.

Röviden áttekintve a magyar képzőművészek permutációkhoz, kombinációkhoz, variációkhoz köthető tevékenységének egy részét elmondható, hogy a kombinatorika képzőművészet területén is izgalmas irányt képvisel Magyarországon és még mindig vannak hozzá kapcsolódó lehetőségek.

Irodalomjegyzék:

- Barriere Lalli: Combinatorics in the art of the Twentieth Century in: Bridges 2017. Conference Proceedings
- Kazi Roland: A műalkotás, mint képlet Apokrif online 2020. január
- Király Judit: Maurer Dóra munkásságának matematikai vonatkozásai Ponticulus Hungaricus XII/12. 2008 december
- Mengyán András: Ráhatások- Norvégia kiállítási katalógus 1995. Dr. Beke László Műcsarnok, Budapest

Illeszkedés – „Itt ragadtunk, szeretünk itt élni”

GAZDIK PÉTER

Pécsi Tudományegyetem, Művészeti Kar Doktori Iskola

Művészeti és művészettudományi szekció

batigol12@gmail.com

Kulcsszavak: művészetalapú kutatás, interdiszciplináris kutatás, rajz, otthon, lakás, vizuális szociológia

A konferencia előadásom és a kapcsolódó tanulmányom célja bemutatni négy narratív interjú elemzésén keresztül, hogy a rajz, mint művészetalapú kutatási eszköz milyen módon járulhat hozzá a kvalitatív szociológiai kutatáshoz. A kutatás interdiszciplináris jellege és művészeti hangsúlya magában hordozza azt a feltételezést, hogy a történetek rajz általi megismerése sajátos megértési, kapcsolódási lehetőséget hordoz, ami által egy személyes, kvalitatív téma átfogó megértése válik lehetővé. Az a vélekedés szolgál alapjául, hogy a képi elemzés, megértési mód egyenértékű lehetőségeket biztosít a nyelvi alapú társadalomtudományos hagyománnyal az életvilág feltárása és megértése szempontjából.

Az interjúk témája az otthon, az otthon teréhez, környezetéhez és tárgyaihoz kapcsolt narratívák, személyes értelmezések bemutatása. Az interjúk tág keretek között mozognak, félig strukturáltak, lehetővé téve, hogy a beszélgetés irányát az interjúalanyok alakíthassák. A négy interjút két budapesti interjúalannal vettem fel. Egyikük egy nyugdíjas harmadik kerületi lakótelepen élő nő, a másik egy páros interjú, férj és feleség, akik egy zuglói lakótelepen élnek. A kutatás szerves része emellett a terepmunka, a lakásokban töltött idő, helyszíni fotók készítése, a helyszíni élmények felhasználása az interjúk feldolgozása során. Ezek kapcsolata az elmondott szövegekkel fontos alakítója a rajzoknak. A beszámolókat vázlatok formájában dolgozom fel, majd ezeket a rajzokat csoportosítva alakítok ki egy olyan szempontrendszer, amely az otthonhoz való viszony értelmezésére alkalmas.

A művészetalapú kutatások jellemző eleme a részvételiség és az alkotási folyamat hangsúlyozása. Fontosnak látom a saját kutatásomban, hogy amellet, hogy a rajzolás, mint folyamat új összefüggések feltárására alkalmas, az elkészült rajzok kiállíthatóságuk révén a prezentáció és a nézői befogadásnak is fontos részei is. Szemben az oktatás-, egészségügyi kutatás és a pszichoterápia során gyakran alkalmazott felfogással, ahol a kép adatként használatos, fontosnak tartom, hogy a rajz értelmezési módszerként, elemzési eszközként van jelen. Ez utóbbi felfogás a performatív és az írásos művészetalapú kutatások esetén elterjedtebb. A kutatás emellett kapcsolódik azokhoz a törekvésekhez, amik a fikciót a dokumentarista művészeti munkák és tudományos kutatások során termékeny eszközként kísérlik meg felhasználni. A projekt emellett a grounded theory talaján áll, amennyiben célja nem egy előre lefektetett hipotézis tesztelése, hanem az interjúkból a rajz révén kiemelkedő értelmezések, összefüggések rendszerezése, és ezek alapján elmélet generálása.

A konferencián bemutatandó szempontrendszer tartalmazza az interjúalanyok lakhatási múltjával kapcsolatos történeteit és lakással kapcsolatos jövőbeli terveit, a társas kapcsolatok megjelenését az otthonnal kapcsolatos narratívákban, a publikus szférához, például a munka világához kapcsolható elbeszéléseket és a térhez való alkalmazkodás, a tárgyakkal való azonosulás motívumait. Ezek a szempontcsoportok az interjúalanyok lakással történő

MISKOLCI
E G Y E T E M

XXIV. Tavasz Szél Konferencia

2021. május 28-30.

'illeszkedését' hivatottak bemutatni, ezáltal társadalmi kontextusba helyezni az egyének térhez való viszonyát.

A kortárs képzőművészetben az otthon inkább a kritika tárgya és a traumák színtere, míg a szociológiában fenntartások érhetik a rajz szubjektív természetét, így mindkét terület számára elmozdulást jelenthet a kutatás.

Pier Paolo Pasolini és a cinefilia politikája

NAGY V. GERGELY

Színház- és Filmművészeti Egyetem, Film Intézet

Művészeti és művészettudományi szekció

nagergo@gmail.com

Kulcsszavak: Pasolini, cinefilia, kultúrkritika, diskurzuselemzés

Pier Paolo Pasolini szövegeiből és interjúiból tisztán kiviláglik egy markáns és totális kritikai attitűd a kortárs kultúrával szemben. A második világháború utáni olasz művészet meghatározó alakja nem csupán a korabeli avantgárd művészet javát utasította el aleatorikus zenétől pop artig vagy Antonioni modernizmusától az absztrakt kísérleti filmig, de valójában folyamatos háborút vívott minden igazán időszerűvel és aktuálissal, s voltaképpen a jelennel, amelyben az újkapitalizmus tömegtermelésének uniformizáló és romboló hatását azonosította. Ez a radikális „ellenbeszéd” több ponton érintkezik a mozi iránti szenvedélyes szeretet kultúrájával: tehát a klasszikus francia „cinefilia” alapvetéseivel (lásd Jean-Luc Godard, Serge Daney, Alain Bergala vagy Jacques Rancière értelmezéseit), s még inkább az „új cinefilia” gondolkörével (lásd Girish Shambu 2019-ben publikált manifesztumát), amely szintén egyfajta kapitalizmuskritikára támaszkodik. Pasolini kultúrafelfogását nagyban a totális, tehát egyszerre ideológiai és testi-érzéki szeretet igénye határozta meg az emberek és a kultúra iránt – és ez a „valóság iránti szeretet” (Pasolini megfogalmazása) termékeny dialógusba helyezhető a cinefilia szeretetfogalmával. Előadásomban tehát Pasolini kultúrkritikai gondolkodásmódja és cinefilia politikája között keresek kapcsolódási pontokat, s voltaképpen a kulturális szeretet néhány stratégiáját, vagy a kultúrában való orientáció néhány modelljét hasonlítom össze. Vizsgálódásaim főként Pasolini szövegeire, valamint Ara H. Merijan, Jacques Rancière és Alain Bergala kutatásaira alapoznak. Pasolini szeretetkoncepciójának elemzésében Beszélgetések a szerelemről (Comizi d'amore) című dokumentumfilmjéből indulok ki, amely nem csupán és nem elsősorban a szereplők megnyilatkozásai révén tudósít Pasolini „valóság iránti szeretetéről”, hanem sajátos esztétikája révén demonstrálja azt. Egyúttal arra is kitérek, hogy Pasolini filmművészete milyen szerepet kapott a cinefilia diskurzusában, s mítoszához miként járult hozzá a cinefilia kultúrája. Az előadás végén vázolom azt a kutatást, amelybe Pasolini szeretetkoncepciójának vizsgálata integrálódik, s amely a cinefilia lehetőségeit fürkészi a film oktatásában.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Színház és társadalom: A társadalmilag reflexív színház Magyarországon a Krétakör Színház összefüggésében

LENGYEL ZSANETT

Pécsi Tudományegyetem, Irodalomtudományi Doktori Iskola

Művészeti és művészettudományi szekció

lengyelzsannett96@gmail.com

Kulcsszavak: Krétakör Színház, társadalom és színház, reflexió

A Krétakör Színházat a hazai színházszerető közönség, de a külföldi közönség is joggal ismeri, habár mára megszűnt azon formájában működni, melyben a kezdetekkor elindult, ellenben a magyar színházi szcénában emlékezete, a fennmaradt előadások pedig, mint színházi dokumentumok, láttelepet mutatnak egy izgalmas és reflexív színházi jelenlétről. A Krétakör Színháznak alapvetően két meghatározó korszakát különítjük el, továbbá külön tudományos vizsgálatra kínálja fel a lehetőséget a 2008-as év utáni alapítványi korszak.

Mindezen szempontok lehetőséget nyújtanak egy elemzésre, mely a színház társadalmilag reflexív lehetőségeit helyezi a fő horizontra, miközben mára, a 2021-es évre már a kortárs viszonyrendszerek között működő színházak számára más típusú társadalmilag kardinális kérdésekre való reflexió is lehetséges. Gondolhatunk akár a szakmán belüli, vagy önmagára a #metoo figyelemfelhívó kampányra. A társadalmi kérdések, ügyek, illetve a kortárs viszonyokra történő konkrét vagy színházi, művészeti eszköztárral történő reflexió nem idegen számunkra.

Az előadás elsődlegesen a Krétakör Színház pozícióját rögzíti, továbbá feladatának tekinti, hogy kitérjen a politikai és társadalmi reflexió színházi mivoltijára a színház és társadalom témakörének összefüggésében. Másodlagosan, miután rögzíti a színházi társadalmi reflexió elméleti, illetve értelmezési kereteit, a hazai politikai színház vonatkozásában a Krétakör jelentőségét mutatja be a színházi korszakán innen és túl (alapítványi korszak). A társadalom és színház témaköre hangsúlyozza a színház jelentőségét a társadalmi diskurzus kialakításában, miközben a művészet egyik jelentőségteljes, felelősséggel teli feladatát szintén kiemeli. Az előadás, valamint a tanulmány célja tehát kiemelni a színház társadalomban betöltött reflexív szerepét.

The research history and the change of research methodology of the folk music of the Gyimes region

PÁSKU VERONIKA

BTK Zenetudományi Intézet Zenetudomány Tanszék

Művészeti és művészettudományi szekció

p.verka@gmail.com

Kulcsszavak: Gyimes, folk music research, research methodology

Folk music research of the Gyimes-region began almost at the same time as the collection of folk music in other Hungarian language territories. Béla Vikár already researched this region in 1903-1904 and then László Lajtha collected here in 1912. Oszkár Dincser and János Jagamas played an important role during this early period in terms of instrumental folk music collection. Later, the research of instrumental folk music was greatly influenced by the flourishing folk dance research attributed to György Martin and Zoltán Kallós. Their work *A gyimesi csángók táncélete és táncai* gave the first insight into the Gyimes folk music and dance life. Today, Gyimes folk music is well-known and quite popular not only among ethnomusicologists but also folk music lovers, thanks to its unusual sound, composition of instruments, rich dance and folk custom material, and the immeasurable amount of sound and imagery collection that remained from the last century. Folk music research in this region can be divided into three periods: before the 1970s it was collected only by ethnomusicologists within the musicians' traditional environment. After the 1970s, thanks to the revival movement, enthusiastic amateurs also went to the region to record folk music, and after the 1990s – once the political situation has allowed – many Gyimes musicians travelled to Hungary and abroad with the help of folk music collectors. Since then the methodology of folk music collection has also changed considerably. The incremental growth in the amount of music that has been recorded is largely due to the technical development of audio and video devices: using modern technology allows for in depth examination of not only the melodies but also the ways of performance, because both video and sound is now available basically in an unlimited amount. In my presentation, after a brief summary of research history, I would like to show how the evolution of collection methodology influenced what we know today about the Gyimes folk music, focusing especially on instrumental music and manner of performance. To represent this progress, I will give a short overview of the studies on the subject enriched with early and late transcriptions and musical recordings, and I would also like to highlight how the popularity of this region may have affected its musicians' way of performance

Nyelvtudományi szekció

A psychological approach to foreign language classroom to underline personality traits influence

KHELIFA ALAEDDINE

Nyelvtudományi szekció

khelifaalaeddin@gmail.com

Kulcsszavak: Individual differences, variability study, foreign language learning, anxiety, language exposure, motivation, personality traits, complex dynamic systems theory

The present study postulates that psychometric measures of personality are relevant to levels of anxiety, exposure, and motivation. Most studies compared which of these “individual differences” may contribute the most to language development and sought to determine what causes such differences with focus on aptitude and motivation (Lowie, van Dijk, Chan, & Verspoor, 2017). Clearly, these IDs are interrelated and are affected by internal and external factors. This study, relying on previous questionnaires and specific instruments, gathered data full of varieties which have been codified and analyzed for pattern and correlation. The initial prediction is that personality may influence IDs and classroom performance, but later student’s seating positioning proved to be also an indicator for anxiety and motivation, given that the traditional classroom arrangement is teacher-centered and typically favors the first and middle rows and disengages the farther rows. Learning development and motivation depend on the classroom environment (Verspoor et al., 2008), which in its complexity influences classroom performance (Dörnyei, 2009), and context (Waninge et al., 2014). Some learners did not seek compensational credits for learning additional languages and would unconditionally learn them. A more in depth analysis reveals that conscientious and unconditional motivation are significantly relevant. Surprisingly, this balance turns out to be governed by an uncontrollable factor. Students’ choices, the possibilities arising from variability, and learners’ strategies are dictated by their unique personalities.

An Overview of Vietnamese-accented English: A Pilot Study

THI ANH DAO PHAM

Doctor School of Linguistics Faculty of Humanities and Social Sciences

Nyelvtudományi szekció

phamanhdao0711@gmail.com

Kulcsszavak: applied linguistics, TEFL, pronunciation errors, Vietnamese-accented English

Features of Vietnamese-accent English have been studied by a number of researchers over the years. However, to some extent, there is still a gap between these studies and the practical situations of pronunciation teaching to Vietnamese learners in the current time. Therefore, in order to ultimately contribute to more efficient and successful pronunciation teaching in Vietnam, the paper aims to provide a comprehensive account of Vietnamese-accented English considering a wider range of aspects of phonetics and phonology than previous studies, more firmly supported by (i) phonological theory and (ii) the theory of L2 phon acquisition. To this aim, the present paper investigates the pronunciation errors in comparison with those of the literature review through a recorded structured interview. The paper's main research questions address the issues that whether previous studies are supported by the interview data and whether previous studies cover all aspects of pronunciation.

In this paper, the literature review sets the theoretical background for the study and the recorded interview verifies the literature in the current reality. The structured interviews are conducted using three methods: the researcher records (i) fully spontaneous speech in the form of monologues, (ii) partially controlled speech, (iii) fully controlled speech. The individual interviews have been carried out with ten selected English learners. These informants are at pre-intermediate level of English (A2) in EFL classrooms at Saigon University in Hochiminh City, Vietnam. Before being interviewed, each informant is informed about the recording and receives a form of interview questions without knowing the purpose of pronunciation checking. The interview consists of four parts: (I) questions about the informants' sexes, ages, university, proficiency level of English, dialect backgrounds of Vietnamese, and preference for American English or British English; at the same time examining the informants' performance in free-controlled speeches; (II) a reading task of an incomplete passage to consider the informants' performance in partially controlled speeches; (III) and (IV) reading tasks of long words and minimal pairs, respectively, studying the informants' performance in fully controlled speeches. The results reveal the similarities and new unexpected dissimilarities between the interview and the literature in the aspects of the informants' errors of articulations of consonants and vowels, aspects of phonotactics, laryngeal features, and prosody; under the analysis through the three types of speeches. Discussion of new unexpected results takes the informants' backgrounds into account in a more in-depth insight.

These results foster my entire research as an overview of potential pronunciation difficulties to be anticipated in the case of Vietnamese learners of English, in EFL classroom, based on the literature and the interview as a pilot study for my doctoral research titled "Vietnamese-accented English versus Hungarian-accented English."

Communication Strategies used by Ethiopian and Hungarian EFL Students: A comparative study on strategy use

LANKA MULUKEN GEBRE

Pázmány Péter Catholic University, Doctoral School of Linguistics

Nyelvtudományi szekció

mulukengebre46@gmail.com

Kulcsszavak: Keywords: Applied Linguistics, TEFL, Communication Strategies, Communicative Competence, Communicative Language Teaching

This paper deals with English language teachers (ELT) teaching and EFL learners using communication strategies (henceforth referred to as “CS”) in two different settings: Budapest and Wolaita Sodo, Ethiopia. I studied the case of Wolaita Sodo University (WSU), Ethiopia, and will analyze Kárpáti (2017) and Eszenyi (2001), work on the usage of CS by Hungarian teachers and students. Regarding WSU, the main purpose of the study was to explore English language teachers’ (ELT) and students’ practice of CS on communicative English lessons. Specifically, the study intended to explore ELTs’ and students’ perception of CS, identifying whether ELTs’ teach CS and students practice it or not, and revealing the problems faced by ELTs’ and students. Purposive sampling techniques were employed to select 8 ELTs and 106 students as samples of this research project. The data were obtained via semi-structured interviews, questionnaires, and non-participant classroom observations. The quantitative data gathered from the close-ended questions of the questionnaire were coded and filled into SPSS. Then, different statistical methods such as frequency and percentage were applied to the SPSS data. The study revealed that the participants have a positive perception of the importance of CS though they do not practice CS. Finally, the problems are revealed that ELTs do not know how to teach CS in line with communicative English lessons in which the courses are given to the students in block course form. If we compare these findings to those of previous studies carried out in Hungary, like (Kárpáti, 2017 & Eszenyi, 2001), we may find some similar and different findings. The aim of Kárpáti’s study was to shed light on the usage of communication strategies in modern offline conversations occurring between native speakers of a language and non-native speakers of the same language within Hungary. He conducted his study with 91 ELT and 219 EFL learners. He used an online survey method, Google Forms, and also used SPSS to analyze data. He examined the possibility of teaching CS in a school environment, while also considering the likely hindering factors and obstacles that could prevent students from acquiring the strategies discussed above. However, the study conducted by Eszenyi (2001) CS on Hungarian EFL learners in which she taught CS to one of the groups and used the other as the control group and compared the development of the control and experimental groups. Fundamentally, she studied how frequently they use different CS like topic avoidance, message abandonment, approximation, circumlocution, and fillers. She concluded that the positive effect of the training is straightforward in the increase of message abandonment in the control group and the drastic decrease of the same strategy in the experimental group. The effectiveness of her strategy training was unclear with respect to the frequency of topic avoidance and approximation. The strategy training proved to be unsuccessful from the point of view of circumlocution and fillers because these CS were almost totally absent in both groups.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

However, the increment in speech tempo was very small in both groups, but the rise in fluency was significantly larger in the experimental group.

Therefore, the three studies indicate that there is a deficiency in teaching CS to EFL learners and the ELT negligence is observed. WSU EFL using only paraphrasing is not enough to make a learner communicatively capable. Similarly, using only circumlocution which is indicated in Karpati's study, and using fillers and circumlocution techniques solely (Eszenyi, 2001) could not guarantee the communicative competence of the EFL learners.

Keywords: Applied Linguistics, TEFL, Communication Strategies, Communicative Competence, Communicative Language Teaching

Hasonlóságok és különbségek a fiúk és a lányok beszédében

ASZTALOS ANIKÓ

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Tanárképző Központ

Nyelvtudományi szekció

aniko880916@gmail.com

Kulcsszavak: osztálytermi diskurzus, tanulói beszéd, beszédforduló, megnyilatkozás

Az előadás középpontjában az osztálytermi diskurzus, azon belül a tanulók, így a fiúk és a lányok beszédmintázatainak feltárása áll. A kutatás a pragmatika, a diskurzuselemzés és az interakcionális kommunikációelmélet keretében elemzi a fiúk és a lányok beszédét az osztálytermi diskurzusban (Bales 1976; Chaudron 1988; Nunan 1989; Searle 2000; Rosengern 2004; Antalné 2006, 2010a, 2015; Herbszt 2006, 2008; Tátrai 2011). A vizsgálat bemutatja, milyen hasonlóságok és különbségek vannak a két nem beszédfordulói, az azokat alkotó megnyilatkozástípusok és a megnyilatkozástípusok jellemző mintázatai között.

A fiúk és a lányok eltérő gyakorisággal és különböző időtartamban szólnak meg a tanórákon. Ezt a folyamatot számos tényező befolyásolhatja, így a tanár beszéde, a tanóra célja, az osztálytermi légkör stb. (Szitó 2007; Antalné 2015). A tanulói beszéd nemek szerinti jellemzői már az 1900-as évek közepén az osztálytermi diskurzus kutatások középpontjába kerültek. Ezek nyomán megállapították, hogy a tanárok a fiúkra jobban figyelnek és több interakciójuk van velük, mint a lányokkal (Munro 1987; Meyer – Thompson, 1956, Sunderland, 2002; idézi Decke – Cornill, 2007).

A vizsgálat 197 fő tanuló (89 fő fiú, 108 fő lány) beszédtevékenységét vizsgálja 8 magyar nyelvi (4 általános iskola, felső tagozat, 4 középiskola) tanóra frontális szakaszaiban. A tanórákat kamera rögzítette, az így készült videós anyag annotálását és szegmentálását, valamint a fiúk és a lányok beszédének elkülönítését az ELAN 6.0 transzkripció szoftver, az adatok értékelését pedig az SPSS 17.0: Kolmogorov–Smirnov-normalitásteszt, a Pearson-korreláció és a Mann–Whitney-teszt segítették.

A vizsgálat a tanulók beszédfordulóit és megnyilatkozásait a nemek beszédére jellemzően a következő paraméterek alapján tárja fel: gyakoriság (darab/fő/45 perc), átlagos időtartam (másodperc/fő/45 perc). A kutatás azt szemlélteti, hogy a tanulók beszédfordulóit alkotó megnyilatkozástípusoknak milyen jellemző mintázatai vannak a fiúk és a lányok beszédében. Feltételezhető, hogy a különféle megnyilatkozástípusok együttes előfordulása komplexebb gondolkodási műveleteket és ezáltal összetettebb tanulói beszédfordulókat eredményez. A vizsgálat a jellemző megnyilatkozásmintázatok bemutatása mentén kísérletet tesz arra, hogy rámutasson a megnyilatkozások variabilitása és a komplex gondolkodási műveletek közötti összefüggésekre. A vizsgálat három különböző mintázattípust mutat be: a homogén, egyféle megnyilatkozástípusból álló, a heterogén, kétféle megnyilatkozástípusból és a heterogén, három vagy több megnyilatkozástípusból álló tanulói beszédfordulókat, amelyeket a tartalmazó megnyilatkozások és azok variabilitása mentén szemléltet.

A kutatás hipotézisei a következők: (1) A fiúk beszédfordulói és az azokat alkotó megnyilatkozástípusok is nagyobb gyakoriságot mutatnak, mint a lányoké. (2) A lányok beszédfordulói és megnyilatkozásai hosszabbak, mint a fiúké. (3) A mintázattípusok gyakorisága között nagy különbség azonosítható a fiúk és a lányok beszédfordulóiban. (4) A

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

beszédfordulókat jellemző mintázattípusok hosszában szignifikáns különbség figyelhető meg a nemek között.

A kutatás eredményei segíthetnek azonosítani, azokat a folyamatokat, amelyek a tanulók beszédét befolyásolhatják az osztálytermi diskurzusban. A vizsgálatban feltárt összefüggések mind a kezdő, mind a gyakorlott pedagógusok számára is hasznosak lehetnek.

Klitikumok a délszláv Trója regényben

DUKAI LILLA

Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar, Nyelvtudományi
Doktori Iskola, Történeti Szlavisztika

Nyelvtudományi szekció

d.lilla96@gmail.com

Kulcsszavak: szerb nyelvtörténet, történeti szintaxis, klitikumok

Vizsgálatom tárgyát a szerb klitikumok történeti változásai képezik. A klitikumok vizsgálata különösen izgalmas a szláv nyelvekben, mivel ezek a nyelvek szabad szórendűek, ám a klitikumok használata szigorú szabályokhoz kötött.

Klitikumok már az ősszláv nyelvben jelen voltak, azonban a nyelvi fejlődés során a keleti szláv nyelvekből teljesen, a nyugati szláv nyelvekből pedig részlegesen kivesztek.

Problémafelvetés:

A klitikumok köre és használatuk jelentős változáson ment át:

1. A korai szerb nyelvemlékekben még az ősszláv rendszert tükrözve, az enklitikumok három típusa volt használatos: diskurzus, névmási és igei.
2. A klitikumok a mai szerb nyelvben láncokat alkotva jelennek meg legtöbbször, sorrendjük pedig szabályokhoz kötött. Mind a klitikumok használata, mind a láncokban elfoglalt pozíciójuk a szerb nyelv története során változáson ment keresztül, sőt sokkal kevesebb klitikumláncot találunk egy-egy nyelvemlékben.

A vizsgált nyelvi anyag:

Az általam vizsgált nyelvemlék a XV. század második felében keletkezett szerb nyelvű, délszláv Trója-regény (Троянска притча). A kézirat 273 lapból áll, melyek nagysága 210x240 mm. Nyelve szerb, nyelvi tulajdonságai alapján közel áll a beszélt nyelvhez. A Trója-regény vizsgálata különösen érdekes, mert a beszélt nyelvet tükrözi, és kevés ehhez hasonló nyelvemlék maradt fent.

Konkrét vizsgálati téma:

A vizsgált nyelvemlékben a li diskurzus klitikum van jelen (1), amely a modern szerb nyelvben is megtalálható.

- (1) кѣд ли те вставлю

A modern nyelvben a klitikumok sorrendje a következő: li kérdőszó, igei (sg.3. kívül), névmási (Dat-Gent-Acc), visszaható névmási klitikum (se), létige sg.3. Ilyen felépítésű láncokat a Trója regényben is találhatunk (lásd (2)).

- (2) Oni su mu ga dali.:

- (3) хокю ти га дати, послал ме рѣз агаменонъ цр,ъ.

Számos példában azonban a láncokban szereplő klitikumok több esetben más szabályt követnek.

- (4) грчъсьци уроче съда вамъ съмъ спомен¹лъ

A (4) példában a névmás megelőzi az igei klitikumot.

- (5) дахъ га вамъ жива и здрава

Az (5) mondatban az accusativusi enklitikum megelőzi a dativusit.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Mivel a Trója-regény átmeneti nyelvállapotot tükröz, előadásomban a szabályostól eltérő szerkezetek vizsgálatára fókuszálok. Anton Zimmerling szórend és az enklitikumok viselkedésének összefüggéseit kutató vizsgálatára alapozva próbálom meghatározni a 15. századi szerb beszélt nyelv szórendi jellegzetességeit.

Pointing gesture use of English speakers from ASEAN countries

MYINTZU WINN

English Applied Linguistics Programme Institute of English and American Studies

Nyelvtudományi szekció

winnmyintzu@gmail.com

Kulcsszavak: ASEAN countries, English speakers, pointing gesture use

Southeast Asia is an extremely linguistically rich and diverse region, with a growing emphasis on English. As there is no common language to be used among all the languages spoken in the region, English has become the official language of the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) to be used among ASEAN countries as well as to communicate with people from non-ASEAN countries. English speakers from ASEAN countries use English as their second or additional language, and being multilingual with diverse linguistic backgrounds as well as having various levels of English proficiency, they use a variety of strategies to keep their conversation flowing, and not to involve a communication breakdown while communicating in English. This study focuses on pointing gesture used by English speakers from ASEAN countries while interacting with each other. The data for this study was collected as video recordings in order to include gestures of the speakers during their conversation. Participants were international students from ASEAN countries who are studying in different Hungarian universities. Close and in-depth analysis was carried out on instances of pointing gesture use by the participants in the data collected. Then, retrospective interviews with each participant, who were the original speakers in the recordings, was conducted to check for their use of pointing gesture and whether the use of pointing gesture by one speaker can support the other speaker to enhance understanding in the interaction. In the study it was found that participants dealt with their misunderstandings and non-understandings in their interactions by using different strategies, and pointing gesture was one among these strategies. And, it was also found that their use of pointing gesture helped their interlocutors understand what the speaker was saying. This finding leads to conclude that the use of pointing gesture facilitates the talk when English speakers from ASEAN countries try to make their interlocutors understand what is being said.

Reflexivity and Logophoricity in Classical and Modern Standard Arabic

MEJRI AMENI

Debrecen University, Department of Linguistics

Nyelvtudományi szekció

amany.mejri@gmail.com

Kulcsszavak: Reflexivity, Logophoricity, Arabic, English, Binding Theory, Predicate

Reflexivity and Logophoricity in Classical and Modern Standard Arabic

There has been a growing interest in the distribution of anaphors in English, as the pivot language on which the classical Binding Theory Principles A and B are based (Chomsky, 1981), and in other Germanic, Altaic and Uralic languages inspiring various revisions in the classical version of the theory. These revisions have called for a semantico-syntactic and even discourse binding of reflexives instead of applying the syntactic approach only, given its limitation to account for some non-local anaphoric occurrences. With these modifications, the notion of logophoricity, based on the long-distance anaphors, has introduced the discourse component as an element informing the scope of anaphoric binding (Charnavel, 2020; Zribi-Hertz, 1989). Against this background, this corpus-based study aims at investigating how reflexivity and logophoricity are encoded in Classical Arabic (CA) and Modern Standard Arabic (MSA). The main objective is to examine whether reflexives and logophors in Arabic abide by the classical binding rules as well as the predicate approach of logophoric binding introduced by Reinhart and Reuland (1993). I will argue that apart from the obligatory occurrence of lexical reflexives in MSA (Al-Momani, 2015), reflexives behave more frequently as emphatic logophors at the discourse level. To this end, the distribution of the Arabic word, “nafs/self”, is measured in two corpora. They are Sketch Engine’s Arabic corpus of the Quran (128,243 tokens), and Timestamped Jsi Web Corpus 2014-2020 (4.585.354.285 tokens). It has been found that the use of “nafs” is frequent in CA by a frequency rate of 0.22% and in MSA by a rate of 0.064%. Preliminary results show that reflexives in CA are equivalent to their English counterparts in local and non-local binding. They are found in co-argument binding positions, sometimes bound by an inflection not an overt NP in pro-dropped pronominal constructions, in fronting of VP constituent extractions, and in long-distance environments where the antecedent is not overtly spelled out. It is informed by point-of-view in the communication centre that contains the speaker, the addressee and the context (Reinhart & Reuland, 1991). In CA, overt lexical reflexivity realised through the word “nafs” is more recurrent with its functional input at sentence-level, not only the discourse level. Yet opposed to the English long-distance reflexives occurring in P complements, the Arabic reflexives do not occur in locative PP constructions. Rather, dependent pronouns occur in locatives and directives. While in English these PPs are semantic predicates that may have long-distance reflexives as their complements, in Arabic the complement is realised as an attached pronominal suffix to the NP complement of the head P. In MSA, this CA distribution pattern has undertaken some change that delimited the distribution of reflexives and underscored their logophoric occurrences. The results suggest that the use of reflexivity in MSA is often used with psych verbs and is also more discourse-oriented, where the noun “nafs” behaves as a content word rather than a pronominal encoding of reflexivity.

This proposed treatment of Arabic reflexivity aims to integrate syntax and discourse in the grammar of reflexives in the Arabic language.

Requests in the Qazaq language: a sociopragmatic pilot study

ZHUMATAYEV YERKEBULAN

University of Szeged, Doctoral school of linguistics

Nyelvtudományi szekció

madenyetulyerke@mail.ru

Kulcsszavak: request, directness levels, sociopragmatics, coding schemes, social variables

The purpose of my presentation is to demonstrate the results of a pilot study on linguistic realization of the speech act requesting in Qazaq: a Turkish language spoken in central Asia. The significance of my research lies in the fact that requests have never been studied in Qazaq before.

In my study I used a Discourse Completion Task (DCT) as a data collecting instrument. The situations used in the DCT were designed to elicit requests in various contexts which differed in the size of imposition, social distance and status age of addressee and gender. My participants were 14 students (7 girls and 7 boys age 18-21) from 4 universities in Eastern, Southern and Central Kazakhstan. They were all native speakers of Qazaq.

I coded my data using the CCSARP coding scheme, based on Blum-Kulka, S., House, J., & Kasper, G. (Eds.) (1989). Cross-cultural pragmatics: Requests and apologies, Norwood, New Jersey: Ablex Publishing Corporation, and adapted to fit my data.

The findings of my study show that the situational variables mentioned as well as the gender of my participants have impact on the participants' choices of request strategies.

The results show that the situational variables as well as the gender of my participants have had impact on the participants' choices of request strategies, for instance on the levels of directness of the requests. Thus, the female students mostly used conventionally indirect head acts of requests and adjuncts to head acts, while the male students preferred to use direct requests in some contexts (situation three and seven). The male students did not use adjuncts as often as the female students, who regularly applied adjuncts to explain and give reasons for performing their requests.

This pilot study is a part of my PhD project on cross-cultural and interlanguage analysis of requests in Qazaq and English.

Szaknyelvi nehézségekkel és szakszótárigénnyel kapcsolatos kérdőíves felmérés történelem szakos hallgatók körében

VERES VIOLETTA

Nemzeti Közszerológati Egyetem, Idegennyelvi és Szaknyelvi Lektorátus

Nyelvtudományi szekció

violetta.veres@gmail.com

Kulcsszavak: Történelemtudomány, szaknyelv, szakszótár, lexikográfia

A történészek (és történelem tanárok) munkájának, a történelemszakos hallgatók tanulmányainak egyik fontos állomása az információközlés és -befogadás, melynek eszköze - elsősorban - az írott és a beszélt nyelv. Ez, önálló tudományról lévén szó, nem jöhet létre a célközönségnek megfelelő, anyanyelvű vagy idegennyelvű szaknyelvhasználat nélkül. Idegennyelvű szakszövegek alkotásának, megértésének, vagy adott esetben megtanulásának egyik legfőbb kritériuma pedig, hogy az alkotó, vagy befogadó számára szakszótár álljon rendelkezésre, amely nemcsak a megfelelő idegennyelvű szakszó-használatot szavatolja, hanem szövegalkotás és - értelmezés időtartamát is lerövidíti. A kutató történészek, történelem szakos hallgatók, a történelem tantárgyat idegennyelven tanító két tanítási nyelvű és nemzetiségi iskolák számára azonban nem áll rendelkezésre ilyen lexikográfiai alpmű. Jogosan merül fel tehát a kérdés, hogy a lexikográfia meddig „odázhatja el” ennek elkészítését? Különösen annak tudatában, hogy egyrészt a történelmet idegennyelven tanuló, és idegennyelvű érettségít választó diákok esélyegyenlőségét rontja, tanáraik felkészülését nehezíti, a hallgatókat hátráltatja ennek hiánya. Másrészt – mivel az egyes kontinensek, országok, kultúrák történelemszemlélete és – értelmezése igen eltérő lehet, különösen fontos lenne a magyar álláspontot és tudományos eredményeket nemzetközi fórumokon is képviselni. Ez pedig – többek között – csak akkor lehet magas színvonalú, ha megfelelő idegennyelvű szakszóhasználatot alkalmaz. Egy ilyen alpmű megírásához azonban a készítőnek komoly háttérmunkaként fel kell térképezniük a helyzetet különös tekintettel a nehézségekre és az igényekre. Ebben a kutatásban a szerző egy kérdőíves empirikus kutatásban történelem szakos, történelem tanárszakos és történelemtudományi doktori képzésben résztvevő hallgatók idegennyelvű szaknyelvvvel kapcsolatos nehézségeit, szakszótárral kapcsolatos igényeit, percepcióit vizsgálja. Következtetéseket von le arra vonatkozólag, hogy a meglévő általános szótárak kielégíti-e a hallgatók igényeit, elegendőek-e a szakmai haladásukhoz, van-e igényük történelmi szakszótárra és, ha igen, milyen elvárásaik lennének egy ilyen művel szemben.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Transfer in L3 acquisition: Typological Proximity Model

SADOUKI FATIHA

University of Szeged, English and American Studies

Nyelvtudományi szekció

sadoukifatiha1994@gmail.com

Kulcsszavak: Third language acquisition, Cross-linguistic influence, Language distance, Typological Proximity Model.

The present study sheds light on cross-linguistic influence in third language learning and tends to test the Typological Proximity Model (Rothman, 2011) which supports the language distance factor that trigger cross-linguistic influence in the initial stages of learning a third language. It aims to investigate the influence of the background languages on learning L3. The participants of this study are 24 middle school Algerian students who have Arabic as L1, French as L2, and they are learning English as L3. A written test was designed to find out the factors that affect the learning of L3, in addition to a multiple choice questionnaire that aims to test the participants' knowledge of the non-native language they learn. The findings showed that participants transfer from the more typologically similar language (i.e. French) rather than from Arabic L1, which gives evidence for the typological proximity model in which learners activate the language that seems more typologically similar to the target language.

Orvos- és egészségtudományi szekció

A hamis gyógyszer vagy gyógyszernek látszó termékek valós számának megismerése

VAJDA PÉTER, BOTZ LAJOS

Pécsi Tudományegyetem, Gyógyszerésztudományi Kar, Gyógyszerészeti Intézet és Klinikai Központi Gyógyszertár

Orvos- és egészségtudományi szekció

vajda.peter@gytk.pte.hu

Kulcsszavak: gyógyszerhamisítás, hamis gyógyszerek száma

Bevezetés: Gyakran lehet hallani a hamis és illegális gyógyszerek, vagy gyógyszernek látszó készítmények, illetve egészségügyi termékek forgalmazásáról, az abból fakadó gazdasági és jogi problémákról. Az illegális és hamis gyógyszerek elleni küzdelemről sok szó esik napjainkban, azonban a hamis készítmények pontos számáról sem nemzetközi, sem hazai adatok nem állnak rendelkezésre, csupán becslések érhetőek el.

Célkitűzés: Vizsgálatunk célja egy olyan módszertan kidolgozása volt, amelynek segítségével pontosabb adatok nyerhetők a lakosságot elérő és egészségüket veszélyeztető, online illegális forrásból rendelt hamis egészségügyi termékek számáról, annak érdekében, hogy közelebb kerülhessünk a hazánkba postai úton érkező, kétes eredetű gyógyszerküldemények valós mértékéhez és arányához.

Módszertan: Vizsgálatunk során a megfigyelési tanulmányok közé tartozó, keresztmetszeti vizsgálatot alkalmaztuk. A vizsgálatunk helyszíne a Magyar Posta Zrt. Nemzetközi Kicserélő Központjában működő Nemzeti Adó- és Vámhivatal Repülőtéri Igazgatóságának telephelye, ahol kutatásunk a hatóság jelenléte és a vonatkozó vámkezelési jogszabályok betartása mellett, szabályozott módon ment végbe. A levélküldemények formájában beérkező gyógyszer vagy gyógyszernek látszó készítmények organoleptikus, nem destruktív azonosításához, hamis illetve illegális mivoltukról történő meggyőződéshez a WHO és a HENT Gyógyszerhamisítás elleni munkacsoportjának iránymutatását figyelembe véve, 9 kérdésből álló ellenőrzőlistát dolgoztunk ki.

Eredmények: A magyar lakosságot veszélyeztető, illegális és hamis készítmények számáról a keresztmetszeti vizsgálatunkkal egy aktuális helyzetképet kaptunk. Az átvizsgált küldemények 95,1%-a, a kidolgozott ellenőrző lista alapján hamisnak bizonyult. Vizsgálataink hatástani csoportosítása alapján, a leggyakrabban előforduló, úgynevezett főhatóanyagait mennyiségük és előfordulási gyakoriságunk tükrében is elemeztük, méghozzá úgy, hogy hozzájuk kapcsolva azokat a hatóanyagokat is vizsgáltuk, amelyekkel a leggyakrabban együtt rendelték őket a felhasználók. Ahhoz, hogy pontosabb képet kaphassunk a magyar lakosságot elérő és veszélyeztető, hamis vagy illegális gyógyszert vagy gyógyszernek látszó készítményt tartalmazó küldemények számáról, adatigényléssel fordultunk a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Repülőtéri Igazgatóságához. Számításaink révén jutottunk, ahhoz az adathoz, hogy 2020-ban az összes beérkező küldemény 0,26%-ának, 1/4-e és 1/3-a közötti intervallumába eső küldemények lehetnek, gyógyszert vagy gyógyszernek látszó készítményt tartalmazó küldemények, ami közelítőleg 19-25 ezer küldeményt jelenthet.

Összegzés: Kutatócsoportunk arra vállalkozott, hogy a felhasználók által, az online rendelt gyógyszer vagy gyógyszernek látszó termékeket tartalmazó küldemények számát felmérje, de legalábbis pontosabban megbecsülje annál, mint a jelenleg rendelkezésre álló adatok. Ez a

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

tanulmány hiánypótló adatokat közöl. Erőssége, hogy egy közelítőbb becslést ad arról, hogy mekkora mértékű lehet a postai úton érkező, kétes eredetű gyógyszer vagy gyógyszernek látszó készítményeket tartalmazó küldemények száma, amelyek számtalan hamis vagy illegális tablettát vagy kapszulát tartalmazhatnak.

A koronavírus-járvány miatti többlethalálozás becslése Magyarországon

VARGA LÍVIA

Orvos- és egészségtudományi szekció

lee.via.varga@gmail.com

Kulcsszavak: koronavírus, többlethalálozás, sztochasztikus mortalitási modellek

Lee és Carter modellje mérföldkő a mortalitás valószínűségi alapokon nyugvó előrejelzését illetően. E modellben a koréves halálozási ráta logaritmusa egy nem megfigyelt, időspecifikus index lineáris függvénye. Tehát egy hosszú távú, historikus trendre, a mortalitási indexre támaszkodik a modell. A Lee–Carter modellt több bíráló is érte, amelynek köszönhetően számos továbbfejlesztett változata született. Ezek közül az egyik Cairns, Blake és Dowd modellje, az ún. CBD modell, amelyben két mortalitási index szerepel. Az első a mortalitási ráta dinamikájára ugyanolyan módon hat mindegyik életkort tekintve, míg a második faktor a magasabb korcsoportok esetében sokkal inkább kifejti hatását, mint a fiatalabb kohorszokban. A sztochasztikus mortalitási modelleket rendszerint éves, idősoros adatokon számítják. A mortalitási index(ek) tény időszakra illesztett értékei alapján előrejelezhetőek a jövőbeni halálozási ráták. Így akár 2020-ra is készíthető (utólagos) prognózis, amely megfelelő megközelítése lehet annak, hogy megtudjuk, mi történt volna akkor, ha a koronavírus-járvány nem tör ki. 2020-ban a COVID-19 vírusnak köszönhetően egyre nagyobb hangsúly helyeződött a heti és havi halálozási adatokra, illetve a többlethalandóság kérdésére. A halálozási többlet mértékének becslésekor gyakran hasonlítják a 2020-ban megfigyelt halálozási adatokat az előző évhez vagy a korábbi évek átlagához. Ennek lehetnek hátrányai, például akkor, ha az előző év(ek)ben magasabb vagy alacsonyabb volt a halálozás, mint általában.

A kutatás során a 60 éves vagy annál idősebb népesség körében előrejelezzük a 2020. évi halálozást havonta, nemek szerint. A Lee–Carter-féle és a CBD modell közötti választást a 2019-re szóló előrejelzés alapján teszteljük, vagyis megnézzük, hogy a kettő közül melyik lehet alkalmasabb havi projekció elkészítésére. Eredményként látni fogjuk, hogy amennyiben a 2020. évi tényleges halálozási adatokat egy modell szerinti előrejelzéssel vetjük össze, eltérő értéket kapunk, mint ha az előző évek átlagához viszonyítanánk azt. A sztochasztikus mortalitási modellek alkalmazása mellett szól, hogy az előző évekhez történő hasonlítás nem veszi figyelembe a halandóság évről évre történő javulását, míg a halandósági modellek igen. A számítások elvégzése során három adatforrásra támaszkodunk: a Központi Statisztikai Hivatal, az elektronikus anyakönyvi rendszer és egy kormányzati portál adatait használjuk fel.

A Langerhans sejtek szerepe a neuroimmun kommunikációban

HORVÁTH DOROTTYA, PÉNZES ZSÓFIA, ALIMOHAMMADI SHAHRZAD, SZÖLLŐSI ATTILA GÁBOR

Debreceni Egyetem, Immunológiai Intézet

Orvos- és egészségtudományi szekció

horvath.dorottya@med.unideb.hu

Kulcsszavak: Langerhans sejt, neuroimmun kommunikáció, neuropeptid

A szervezetben lévő homeosztázis fenntartásához nélkülözhetetlen az immunrendszer és idegrendszer közötti kommunikáció. Ez a szoros kapcsolat megfigyelhető az olyan gyulladásos bőrbetegségeknél mint az atópiás dermatitisz és a pszoriázis. Ezen betegségek lefolyására jelentős hatással bírnak az érző neuronok által termelt faktorok pl: neuropeptidek. Ezt igazolja azon megfigyelés, amely során gyulladásos bőrbetegségeknél neurológiai deficit következtében a betegség léziói visszahúzódtak az érzékieséses területeken. A neuropeptidek kulcsszerepet játszanak a bőr immunitásának fenntartásában, a gyulladásos folyamatokban. A gyulladásos dermatitisek kialakulása sok esetben függ a bőrben található antigén-prezentáló sejtektől, amelyek elsősorban az immunválasz elindításáért felelnek, de szerepük van a tolerancia kialakításában is. Ezek közé a sejtek közé tartoznak a Langerhans sejtek, melyek anatómiailag közel helyezkednek el a bőr immunitásában résztvevő CGRP-t termelő neuronok axonjaihoz. Az atópiás dermatitisznél kimutatták a CGRP megemelkedett szintjét a betegek szérumában, amely feltételezi, hogy a CGRP hozzájárulhat ezen betegség kialakulásában.

Az eddigi közlemények azt mutatják, hogy CGRP kezelés hatására a LC-k által aktivált eger T-helper sejtek Th2 fenotípus irányába mozdultak el, az IL-4 citokin termelése megnövekedett, miközben a Th1 típusú citokin, az IFN γ koncentrációja lecsökkent. Ezek az eredmények eger modellekben figyelhetők meg, ezért elhatároztuk a humán monocita eredetű LC-ken való tesztelését.

A fentiek alapján munkacsoportunk célja a bőrben lévő neuronok és LC-k közötti kommunikáció feltárása.

Első lépésként az öt donorból származó RNS szekvenálási adatainkat használtuk fel, melyek monocita eredetű Lck-ből származtak és a következő neuropeptid receptor gének expresszióját detektáltuk: CGRP receptor (CALCRL) és koreceptor (RAMP1), neurotenzin receptor (SORT1) és a BNP receptor (NPR1). Ezeket az eredményeket q-PCR-al validáltuk, majd áramlási citometriával megvizsgáltuk, hogyan hatnak a különböző neuropeptidek az LC-k differenciációjára illetve maturációjára. Az Lck neuropeptid kezelést és aktivációt követő citokin termelését ELISA módszerrel vizsgáltuk az összegyűjtött felülúszókból. A továbbiakban allogén T-sejt kokultúrák létrehozásával elemezzük, milyen mértékben befolyásolják a T-sejt polarizációt a neuropeptidek kíséretében differenciált Lck.

Támogatók: A kutatás az NKFIH FK20_134993, PD18_128034 projektek keretében valósult meg.

A magyarországi szegregátumokban élők gyógyszerhasználati szokásai

SELEJÓ PETRA

Debreceni Egyetem, Egészségtudományok Doktori Iskola, Általános Orvostudományi Kar,
Népegészség- és Járványtani Intézet

Orvos- és egészségtudományi szekció

selejo.petra@med.unideb.hu

Kulcsszavak: alapellátás, gyógyszerhasználati szokások, szegregátum

Bevezetés: A szegregált telepeken élők sok szempontból a legkritikusabb helyzetben levő társadalmi rétegét adják a magyar társadalomnak, akik körében a romák jelentős mértékben felülreprezentáltak. Felzárkóztatásuk hatékonyabb támogatása érdekében egy kormányrendelet 2012 óta rögzíti, hogy melyek ezek a településrészek. Ez olyan monitorozásnak teremti meg a lehetőségét, ami segíti a programok szükségletekhez igazítását és a beavatkozások hatékonyságának értékelését.

Célkitűzés: Vizsgálatunk célkitűzése az volt, hogy leírjuk a szegregátumokban élők gyógyszerhasználati szokásain keresztül a háziorvossal való együttműködésük hatékonyságát. Meg szeretnénk volna határozni, hogy az alapellátás szolgáltatásainak igénybevétele terén vannak-e olyan problémák, amik a szegregátumokban élők rossz egészségi állapotához hozzájárulnak. Ezenfelül vizsgáltuk, hogy a települések mely fejlettségi jellemzői vannak hatással a szegregátumokban élők speciális gyógyszerfogyasztási szokásaira.

Módszer: A vizsgálatunkba minden hazai települést (N=955) bevontunk, ahol szegregátumok voltak. A gyógyszerforgalmi adatokat a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő biztosította a 2019-es évre vonatkozóan. A szegregátumokra és a települések nem szegregált (komplementer) területén élő népességre számítottuk a kor, nem és közgyógyellátási jogosultságra standardizált gyógyszerkiváltási részarányt (SKR). Adott településen belül a szegregált és a komplementer területek standardizált SKR-ainak a hányadosával (relatív SKR; RKR) írtuk le, hogy adott településen belül mennyiben tér el a szegregátumban élők gyógyszerkiváltási szokása a komplementer területen élőkétől. Az eredményeket aggregálva, az ország egészére jellemző szegregátum hatást tudtunk megadni. Az RKR és a településszintű társadalmi-gazdasági státusz indikátorok közti kapcsolatot többváltozós lineáris regressziós modellek segítségével elemeztük. A települések társadalmi-gazdasági státuszra vonatkozó indikátorait a 2011-es népszámlálási adatokból nyertük. Korra, nemre standardizált települési változóként használtuk az iskolázottság, a foglalkoztatottság, a roma etnicitás és a családszerkezet indikátorokat. Nyers változóként bekerült az elemzésbe az egy főre jutó nettó jövedelem, a laksűrűség, a településtípus és a megyei elhelyezkedés.

Eredmények: A standardizált elemzés szerint 9,4%-kal gyakrabban váltották ki a szegregátumban lakónak felírt recepteket (RKR=1,094; 95MT: 1,091-1,096). A szegregátumokra jellemző magasabb RKR általában független volt a szegregátum településének a társadalmi-gazdasági státuszától, de a többváltozós regressziós elemzés alapján a városokban 3,3%-kal nagyobb volt ez a hatás, mint a falvakban ($b=0.033$; 95%MT: 0.007;0.059).

Konklúzió: Eredményeink alapján arra következtethetünk, hogy a gyógyszerkiváltás által jelzett együttműködés a háziorvossal lényegesen jobb a szegregátumokban élők esetében, mint

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavasz Szél Konferencia

2021. május 28-30.

a nem szegregált körülmények közt élők körében, és ez a hatás a települések fejlettségétől függetlenül érvényesül, bár a városi szegregátumok esetében erősebb, mint a falvakban. A felírt gyógyszerek kiváltásával kapcsolatos problémák tehát nem járulnak hozzá Magyarországon a szegregátumokban élők rossz egészségi állapotához. Sőt, ebből a szempontból az egészségügyenlétlenségek mérséklését eredményezi a hazai egészségügyi alapellátás. Szegregált telepeken élő roma felnőttek rutin egészségstatisztikai rendszerbe építhető egészségmonitorozása (BM/16145-3/2019, FEIF/1616/2019-ITM_SZERZ) projekt támogatásával.

A metotrexát és fotodegradációs termékeinek hatása a humán szérum albumin hődenaturációjára

PREISZ ZSOLT

Pécsi Tudományegyetem, Szerves és Gyógyszerkémiai Intézet

Orvos- és egészségtudományi szekció

preisz.zsolt@pte.hu

Kulcsszavak: metotrexát; humán szérum albumin; spektrofotometria; mikroklorimetria; gyulladáscsökkentő; Kissinger-módszer

Bevezetés: A metotrexát ismert citotoxikus, antimetabolit gyógyszermolekula, a dihidrofolát-reduktáz enzim inhibitora. Az elsővonalbeli reuma- és daganatellenes hatóanyagok közé tartozik. Fényérzékeny, UV-fény expozíció hatására bomlik, bomlástermékei a 2,4-diamin-6-formilpterin és a p-aminobenzóil-glutaminsav. A metotrexát humán fehérjével, így például humán szérum albuminnal létrejövő kölcsönhatását már korábban is tanulmányozták. Munkánk során azt tűztük ki célul, hogy megvizsgáljuk a metotrexátnak, illetve fotodegradációs termékeinek a humán szérum albumin hő hatására történő denaturációjára gyakorolt hatását, és meghatározzuk a denaturáció termodinamikai és kinetikai paramétereit (szabadentalpia-változás, aktiválási energia változása).

Anyagok és módszerek: A metotrexát UV-fény által indukált bomlását, és a metotrexát, valamint bomlástermékeinek a humán szérum albuminnal való kölcsönhatását fluorimetriás módszerrel tanulmányoztuk. A humán szérum albumin hő hatására történő denaturációját, illetve a vizsgált anyagok denaturációra gyakorolt hatását mikroklorimetriás mérésekkel vizsgáltuk.

Eredmények: Az emissziós spektrumok alapján a Benesi-Hildebrand-egyenlet segítségével a vizsgált gyenge kölcsönhatások kötési állandóit, a van 't Hoff-egyenlet segítségével pedig a szabadentalpia-változásokat határoztuk meg. A kölcsönhatások csekély mértékű hőmérsékletfüggést mutattak, ami entrópiavezérelt kölcsönhatásra utal. A kötési állandók alapján a metotrexát, illetve bomlástermékei koncentrációit úgy állítottuk be, hogy azok a mikroklorimetriás mérések teljes hőmérsékletspektrumán több mint 99.99%-ban a humán szérum albuminhoz kötött formában voltak jelen a mintákban. Ezek után a denaturáció aktiválási energiáit a Kissinger-módszer segítségével határoztuk meg a DSC termogramok felvételével, melyeket különböző felfűtési sebességek mellett regisztráltunk. A humán szérum albumin hő hatására történő denaturációjának aktiválási energiája metotrexát hatására is jelentősen nőtt, a metotrexát fotodegradációs termékeinek hatására azonban több mint kétszeresére emelkedett.

Következtetés: Az eredmények alapján azt a következtetést vontuk le, hogy a metotrexátnak, valamint UV-fény hatására keletkező bomlástermékeinek fehérje-stabilizáló hatásuk van. A denaturált fehérjék gyakran gyulladáscsökkentő mediátorokként viselkednek, tehát a fehérjéket stabilizálni képes molekulák gyulladáscsökkentő hatásuk lehetnek. A metotrexát rheumatoid arthritisben szenvedő betegekben tapasztalt gyulladáscsökkentő hatásának számos feltételezett hatásmechanizmusa van, feltételezésünk szerint a fehérje-stabilizáló tulajdonság is ezek közé tartozhat.

A növényi kannabinoidok hatásának vizsgálata antigén prezentáló sejtek differenciációjára és érésére

PÉNZES ZSÓFIA, ALIMOHAMMADI SHAHRZAD, HORVÁTH DOROTTYA, SZÖLLŐSI ATTILA GÁBOR

Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi Kar Immunológiai Intézet

Orvos- és egészségtudományi szekció

penzes.zsofia@med.unideb.hu

Kulcsszavak: denritikus sejt, fitokannabinoid, immunológia

Bevezetés: A dendritikus sejtek (DS-k) a veleszületett és adaptív immunitás központi koordinátoraiaként működnek. Fundamentális feladatukként, az antigének felvétele, s T-sejteknek való bemutatása során a veleszületett és az adaptív immunrendszer közötti fő hírvivőként funkcionálnak.

A közelmúltban a Cannabis sativa gyógyászati termékeinek gyártásában, s felhasználásában is exponenciális növekedés mutatkozott. Megfigyelték, hogy a fitokannabinoidoknak (a kannabisz növényből származó kannabinoidoknak) jótékony hatása van több gyulladásos betegségmodellben, azonban a szakirodalomban relevánsan fellelhető adatok többnyire egérmodellekből születtek.

Jelenlegi kutatásunkban a nem pszichoaktív fitokannabinoidok (kannabidiol (CBD), kannabinol (CBN), kannabigerol (CBG), tetrahidrokannabivarin (THCV)) szerepének vizsgálatát tűztük ki célul monocita eredetű dendritikus sejteken (moDS-k).

Módszerek:

Kísérleteink során a korai apoptotikus vagy nekrotikus folyamatok lehetőségének kizárása érdekében, presto blue és glükóz-6-foszfát-dehidrogenáz vizsgálatát végeztünk. Ezután vizsgáltuk a kannabinoidok hatását az moDS-k differenciációjára és érésére, illetve a kannabinoid receptor fehérje szintű kifejeződését is ellenőriztük western blot technikával.

A sejtek endocitotikus aktivitását FITC-dextrán internalizáció monitorozásával követtük nyomon. ELISA módszerrel vizsgáltuk az moDS-k általi IL-6, IL-8 szekréciót a növényi kannabinoidok kezelések hatására. Továbbá tanulmányoztuk a DS-k naiv T-sejt aktiváló képességét is. Ezen felül megvizsgáltuk a fitokannabinoidok által aktivált másodlagos hírvivő útvonalakat is, mind monocita, mind éretlen DS formában.

Eredmények:

Kimutattuk, hogy az alkalmazott fitokannabinoidok nem okoztak sejthalált moDS-ken. A fitokannabinoidok magas dózisban való alkalmazásának következtében érettebb fenotípussal rendelkező moDS-ket detektáltunk, s a lipopoliszacharid (LPS) által indukált érést egyik növényi kannabinoid sem befolyásolta.

Továbbá sikerült bizonyítanunk a kannabinoid 1 receptor fehérje szinten való kifejeződését is. Az éretlen DS-k krónikus vagy akut fitokannabinoidokkal való kezelés hatására csökkent endocitotikus aktivitást mutattak (CBD, CBG, THCV), míg a CBN fokozta a sejtek endocitotikus aktivitását.

A fenotípusos változás mimikáját nem követve, a kannabinoidokkal történő kezeléseket követően a DS-k aktív IL-6, IL-8 szekrécióra önmagukban kis mértékben voltak képesek. Az IL6, IL-8 citokin szekréció az LPS jelenlétében fokozott kifejeződésű volt.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

A DS – naiv T sejt ko-kultúrából származó eredmények azt mutatják, hogy a növényi kannabinoidokkal kezelt DS-k fokozzák a naiv T sejt aktiváló-proliferálódó képességét. A fitokannabinoidok által aktivált másodlagos hírvivő útvonalakat is ellenőriztük, mind monocita mind éretlen DS formában. A THCV mindkét sejttípusnál, egymással összhangban fokozta az ERK, p38, EGF R, STAT5b foszforilációját, míg a CBD éretlen DS formában volt kifejezettebb serkentő hatással a p38, ERK foszforilációs szintjére.

Konklúzió: Összességében eredményeink arra engednek következtetni, hogy a fitokannabinoidok befolyásolhatják az moDS-k immunológiai funkcióit, mely a jövőbeli kutatások során kulcsfontosságú célpontja lehet gyulladásos bőrbetegségek kezelésének.

Támogatók: A kutatás az NKFIH FK20_134993, PD18_128034 projektek keretében valósult meg.

A reprodukív egészség kritikus a magyarországi szegregált településrészekben

VARGA ANNA VIKTÓRIA

Debreceni Egyetem, Egészségtudományok Doktori Iskola, Általános Orvostudományi Kar,
Népegészség- és Járványtani Intézet

Orvos- és egészségtudományi szekció

varga.anna.viktoria@med.unideb.hu

Kulcsszavak: reprodukív egészség, szegregátum, keresztmetszeti vizsgálat, magyarországi etnikumok, Roma etnikum

Bevezetés: A magyarországi szegregátumokban élők egészségügyi ellátása sok (de nem minden) szempontból rossz a nem szegregált területen élőkéhez viszonyítva. Ennek köszönhető, hogy ebben a társadalmi rétegben a korai halálozás kockázata is jelentősen emelkedett.

Célkitűzés: Vizsgálatunk célja a szegregált területen élő populáció reprodukív egészségének vizsgálata, illetve az azt befolyásoló, a szegregátum települését összességében jellemző szocio-ökonómiai státusz elemek azonosítása volt.

Módszer: Egy 2019-es országos keresztmetszeti vizsgálat során a hazai szegregált telepeken (N=955) élő populáció egészségi állapotát vizsgálatuk kor, nem és közgyógyellátási jogosultságra korrigált indikátorok segítségével. A szegregátumok kockázatait az azonos település nem szegregált körülmények közt élő populációjának indikátoraihoz viszonyítottuk, és standardizált relatív kockázatokat számítottunk településenként. Az országos helyzet általános leírása érdekében a települési adatokat aggregáltuk. A reprodukív egészséget a következő indikátorok segítségével értékeltük: a felnőttek körében az alacsony születési súlyú koraszülöttek aránya és az abortusz gyakorisága, illetve a tinédzserek (18 év alattiak) terhességének és abortuszának gyakorisága. Ezen indikátor készletből egy kompozit indikátor került kialakításra, melyet a reprodukív egészség általános indikátoraként használtunk. A kiválasztott indikátorok kapcsolatát a szocio-ökonómiai státusszal, etnikai összetétellel, illetve a település strukturális jellemzővel többváltozós lineáris regressziós modellek segítségével vizsgáltuk. Adatainkat a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő, a 2011-es Népszámlálási és az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer szolgáltatta.

Eredmények: A szegregált telepeken élők relatív kockázatai sokkal magasabbak voltak a komplementer területen élőkhez képest. A felnőttek relatív rizikója abortusz esetében 4,08-szeres (95%MT: 3,95-4,22), koraszülés esetében 1,57-szeres (95%MT: 1,46-1,69) volt. 18 év alattiak körében az abortusz relatív rizikója 4,56-szoros (95%MT: 3,99-5,20), a terhesség gyakorisága 8,82-szeres (95%MT: 7,80-9,97) volt. A kedvezőtlen reprodukciós események relatív kockázata összességében 3,53-szoros (95%MT: 3,63-3,43) kockázatemelkedést jelzett. A regressziós elemzés eredményei alapján, a felnőttek ($b = 1,75$; 95%MT: 0,49;3,02) és a tinédzserek ($b = 9,57$; 95%MT: 1,92;17,21) abortusz kockázata pozitív módon volt összefüggésben adott szegregátum településén megfigyelt általános foglalkoztatottsággal. A településeken élő romák részaránya negatív kapcsolatot mutatott a felnőttek ($b = -0,07$; 95%MT: -0,11; -0,03) és a tinédzserek abortusz ($b = -0,26$; 95%MT: -0,49; -0,02) kockázatával.

Megbeszélés: Eredményeink azt mutatták, hogy a marginalizáció népegészségügyi hatása a reprodukív egészségre Magyarországon óriási, és hogy a szegregált településrészekben

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavasz Szél Konferencia

2021. május 28-30.

megfigyelhető többletkockázat értékelése során kiemelt figyelmet érdemel a szegregátum településének elhelyezkedése, etnikai összetétele, illetve társadalmi gazdasági státusza, melyek részletes értelmezése szükséges ahhoz, hogy egy településen, az ott élők körében általában elfogadható módon lehessen a szükséges célzott beavatkozásokat megtervezni illetve végrehajtani.

Támogató: Szegregált telepeken élő roma felnőttek rutin egészségstatisztikai rendszerbe építhető egészségmonitorozása (BM/16145-3/2019, FEIF/1616/2019-ITM_SZERZ)

A személyiségzavarok és a bűnelkövetés összefüggései

BELLAVICS MÁRIA ZSÓKA

Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar, Kriminálpszichológia Tanszék
Orvos- és egészségtudományi szekció

zsoka.bellavics@gmail.com

Kulcsszavak: bűnügyi pszichiátria, kriminálpszichológia, személyiségzavarok, bűnelkövetés

A bűnelkövetők körében készült nemzetközi kutatások alapján elmondható, hogy a pszichiátriai zavarok gyakorisága kiugróan magas a normálpopulációhoz képest. A bűnelkövetőket sújtó leggyakoribb pszichiátriai állapotok között kiemelt helyen szerepelnek a személyiségzavarok. A személyiségzavarok az amerikai pszichiátriai társaság megfogalmazása szerint azok az eltérések, melyek bizonyos élmény- és viselkedésbeli stabil mintázatokban jelennek meg, és az egész személyiséget áthatják. Ezek a kóros állapotok nagyban rontják az érintett személy funkcionálását és alkalmazkodó készségét a környezetéhez, így nem egyszer vezethetnek deviáns attitűdhez. A személyiségzavarok csoportjában több típust különíthetünk el, melyek eltérő arányban hajlamosíthatnak deviáns illetve erőszakos viselkedéshez. A legfontosabb ezek közül a bűnelkövetés kapcsán az antiszociális és a borderline személyiségzavarok, melyek természetükből adódóan direkt vezethetnek keretszegő, és nem egyszer violens tettekhez. Ugyan a személyiségzavarok egyéb altípusai, nevezetesen a skizoid, skizotip, paranoid, nárcisztikus, hisztrionikus, dependens, elkerülő és kényszeres személyiségzavarok jóval elmaradnak a fent említett két kórképhez képest a kriminalitásra hajlamosítás tekintetében, mégis bizonyos esetekben azt látjuk, hogy ezek a személyiségtípusok is mutatnak olyan törvényszegő viselkedésformát, melynek eredete a kóros karakterstruktúrában, illetve az adott perszonopátiára jellemző működésmódban keresendő. A jelen előadás célja, az egyes személyiségzavarok bemutatása azon aspektusaiknak kiemelésével, melyek hajlamosító tényezők lehetnek a kriminális viselkedés kialakulásában. Körül járjuk a hazai és nemzetközi kutatások eredményeinek áttekintése alapján, hogy a személyiségzavarok milyen gyakran köthetők bűnelkövetéshez, különös tekintettel az erőszakos cselekményekre. Megvizsgáljuk, hogy a különböző karakteropátiák jellemzően milyen típusú bűntettekhez vezethetnek, illetve megkíséréljük feltárni azokat az egyes patológiás állapotokkal járó pszichés jegyeket, melyek hajlamosíthatnak az agresszióra és a törvénysértő attitűdre.

A vázizom steril gyulladásának és regenerációjának vizsgálata neutropéniás egerekben

HALÁSZ HAJNALKA EMESE, GOGOLÁK PÉTER

Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi Kar, Immunológiai Intézet

Orvos- és egészségtudományi szekció

halasz.hajnalka@med.unideb.hu

Kulcsszavak: steril gyulladás, izomregenerálódás, neutrofil granulocita

Bevezetés: A neutrofil granulociták a természetes immunrendszer első védelmi vonalát jelentik a patogénekkel szemben. Jelenlétük azonban nemcsak a kórokozók leküzdésében fontos, hanem a steril gyulladás normál immunválaszaiban is szerepet játszanak. Az Mcl-1 anti-apoptotikus fehérje nélkülözhetetlen a neutrofil granulociták fejlődésében, a gén kiütése egerekben drasztikus neutropéniához vezet. A vázizom kiváló szöveti helyreállító képességgel rendelkezik, mégis az Mcl-1 hiányos egerekben lassabb vázizom regeneráció figyelhető meg a kontroll állatokhoz képest.

Célkitűzés: Kutatásunk célja a neutropéniás egerek fenotípusos jellemzése, valamint a neutrofil granulociták szerepének vizsgálata a szöveti regeneráció folyamataiban.

Módszerek: Az egerek fenotípusos jellemzéséhez az izolált csontvelői és lép sejteket áramlási citometriás módszerrel analizáljuk. Az izomsérülést kardiotoxin (CTX) kezeléssel indukáljuk a tibialis anterior izomban. A steril gyulladásba került szöveteket a kezelés utáni eltérő időpontokban izoláljuk és feldolgozzuk. Az így kinyert sejteket szintén áramlási citometriás módszerrel vizsgáljuk.

Eredmények: A kétféle egértörzs fenotípusának vizsgálatakor az Mcl-1 hiányos egerekben lépmegnagyobbodást, és a lépben a mieloid progenitor sejtek megnövekedett mennyiségét észleltük. A csontvelőben az eritrociták csökkent képződése figyelhető meg. Kétféle izomsérülés modellt összehasonlítva azt tapasztaltuk, hogy a CTX által indukált gyulladás az eozinofil granulociták infiltrációjával társult. A CTX indukált izomsérülést több napon keresztül vizsgáltuk. Az Mcl-1 hiányos egerekben elmaradt a neutrofil infiltráció, viszont megfigyelhető az eozinofil granulociták elhúzódó jelenléte. Az izomban megjelenő Ly6C⁺ és F4/80⁺ makrofágok száma is alacsonyabb a kontroll állatokhoz képest. A szatellita és fibro-adipogén progenitor (FAP) sejtek aktivációja és osztódása mindkét egértípusban bekövetkezik, viszont eltéréseket tapasztaltunk a jelenlevő sejtek mennyiségében.

Következtetések: Előzetes eredményeink arra utalnak, hogy az Mcl-1 gén kiütése nemcsak a neutrofil granulociták képződését befolyásolja, de – valószínűleg indirekt módon - más vérsejtek, eritrociták keletkezését is. A CTX kezelés hatására eozinofil granulociták migrációja figyelhető meg a sérült vázizomban. A szatellita és FAP sejtek áramlási citometriás vizsgálata alkalmas lehet az izomregeneráció egyszerűsített nyomon követésére, ami kiválthatja a körülményesebb hisztológiai vizsgálatokat. A neutrofil granulociták hiányában lassabb izomregenerálódás figyelhető meg az egerekben. Továbbiakban a késleltetett izomregenerációt neutrofil sejtranszferrel szeretnénk helyreállítani és ezáltal jobban megismerni a granulociták szerepét a steril gyulladásban és az azt követő regenerációban.

Támogatás: Kutatásunk a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (NKFIH K-125477) finanszírozott szakmai támogatásával készül.

A zimozán indukált gyulladásos válasz transzkripciós változásainak vizsgálata EGR2 deficiens alveoláris makrofágokban

DR. KOLOSTYÁK ZSUZSANNA, DR. BOJCSUK DÓRA, BOTÓ PÁL, DR. PÓLISKA SZILÁRD, PROF. DR. NAGY LÁSZLÓ

Debreceni Egyetem, Biokémiai és Molekuláris Biológiai Intézet

Orvos- és egészségtudományi szekció

kolostyak.zsuzsanna@med.unideb.hu

Kulcsszavak: zimozán, alveoláris makrofág, EGR2

Az alveoláris makrofágok a veleszületett immunrendszer sejtjeiként kiemelkedően fontos jelentőséggel bírnak a belélegzett szennyezőanyagok és fertőző ágensek elleni védekezés leküzdésének koordinálásában. Emellett egyre növekszik azon bizonyítékok száma, melyek igazolják, hogy a különböző fertőzések következtében kialakul egy immuntréning folyamat, mely befolyásolja a későbbi immunválasz lefolyását. Az EGR2 transzkripciós faktor magas génkifejeződést mutat az alveoláris makrofágokban. Szabályozó szerepe jelentős a makrofágok gyulladásos válaszában, illetve befolyásolja a Dectin-1 receptor szintjét, mely az immuntréning kialakulásának egyik fontos jelátvivője.

Munkánk során célul tűztük ki EGR2 deficiens alveoláris makrofágok transzkripciós változásainak vizsgálatát a Dectin-1 receptor ligandjával, a zimozánnal kiváltott gyulladásos válasz során, valamint fel kívántuk térképezni, hogy érintettek-e olyan útvonalak, amelyek összefüggésbe hozhatóak az immuntréning folyamatokkal.

Az EGR2 myeloid specifikus génkiütését Lizozim M Cre egérmodell segítségével értük el. Az egerek zimozán kezelése 0, 6 és 24 órás időpontokban történt 300 µg zimozán intranazális alkalmazásával. Ezt követően a tüdőben lévő sejtes komponenseket broncholalveoláris mosással izoláltuk, majd az alveoláris makrofágok szelektálása F4/80 marker pozitivitás alapján áramlási citometriával történt. A sejtekből totál RNS izolálást követően RNS-szekvenálást végeztünk.

Eredményeink alapján az EGR2 transzkripciós faktor hiánya jelentősen befolyásolja a zimozán hatására bekövetkező transzkriptomikai változásokat. A különböző időpontokban több mint 2000 gén mRNS szintje mutat szignifikáns eltérést a vadtypusú állatok válaszához képest. A gének szerepet játszanak a különböző patogének eliminálásában, az apoptózis és stresszválasz szabályozásában, illetve a TGFβ jelátviteli útvonalban. Ez utóbbi a makrofágok immuntréning mechanizmusának ismert szabályozója, illetve a fibrózishoz vezető folyamatokban is jelentős befolyással bír. Összefoglalva elmondható, hogy az EGR2 transzkripciós faktor átfogó modulátor az alveoláris makrofágok funkciója szempontjából, szabályozó működésének pontos megértése akár terápiás lehetőségeket is felfedhet számos gyulladásos kórfolyamatban.

A projekt az Innovációs és Technológiai Minisztérium UNKP-20-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának szakmai támogatásával készült.

Biomarker research on tissue level in melanoma

SZADAI LETICIA, KATONA DÓRA, BODÓ BEÁTA, VARGA ERIKA, BALTÁS ESZTER, OLÁH JUDIT, SÜKÖSD FARKAS, KEMÉNY LAJOS, NÉMETH ISTVÁN BALÁZS

Department of Dermatology and Allergology

Orvos- és egészségtudományi szekció

leticia.szadai@gmail.com

Kulcsszavak: melanoma, BRAF V600E, immunohistochemistry (IHC), polymerase chain reaction (PCR), tissue validation.

Malignant melanoma is one of the most aggressive solid cancers among other cancer types with high metastatic potential to the distant organs. In connection with diagnostical characteristics of melanoma, we do not have much information about the prognostic factors of the disease progression, however, the current basis of melanoma staging is based on the determination of Breslow level and the status of sentinel lymph nodes. The analysis of B-raf proto-oncogene, serine/threonine (BRAF) mutation status is important regarding the diagnostics of melanoma and its BRAF-inhibitor therapy, albeit the orientation for the validation of new tissue-based biomarkers is necessary. Nowadays, the DNA-based PCR techniques are the gold standard assessments of BRAF mutation.[1] However, the immunohistochemical testing of the BRAF antibody became available recently, which helps the detection of BRAF mutations. Our aim, besides investigating the results of the assessments of immunohistochemical BRAF mutated protein, was to optimize the tissue validation and to understand their role in the melanoma diagnostics.

Methods: In tissue validation process, we included 49 patients with primary and metastatic melanoma in our pilot study. We examined the FFPE (formalin-fixed, paraffin-embedded) samples of these patients for Sanger sequencing (PCR) and for immunohistochemistry (IHC) analysis and assessed the BRAF mutation status from the results of PCR and IHC.

Results: In 18 cases out of 49, BRAF mutation was found. The VE1 antibody showed a sensitivity of 94.4% with a specificity of 82%. The positive predictive value was 81% and the negative predictive value was 95%. The overall concordance rate was 71.4% between the PCR and IHC VE1 staining on BRAF status.

Conclusions: The results of our study compared to the literature validate the high sensitivity and specificity of the BRAF VE1 antibody. Our data support the use of the immunohistochemical VE1 antibody staining for the BRAF V600E mutation screening and IHC can be a potential alternative to PCR testing. However, further tissue marker validation is needed and we plan to carry out laser dissection to identify the differences between IHC and PCR.

Biomarker value of complement C9 epitopes in lung cancer

TÖRNYI ILONA¹, LÁZÁR JÓZSEF², PETTKÓ-SZANDTNER ALADÁR³, MEDZIHRADESKY KATALIN³, TAKÁCS LÁSZLÓ⁴

¹Debreceni Egyetem, Humán genetikai Tanszék

²Biosystems Immunolab Zrt.

³Szegedi Biológiai Kutatóközpont Proteomikai Laboratórium

⁴Biosystems Immunolab Zrt. / University of Debrecen Department of Human Genetics

Orvos- és egészségtudományi szekció

tornyilona@med.unideb.hu

Kulcsszavak: biomarker, proteomika, komplement faktor C9

Lung cancer (LC) is the leading cause of cancer related death worldwide. Generally, LC is diagnosed at late stages, due to the lack of early symptoms. Coughing, blood in the sputum, and chest pain are usual symptoms which manifest late, generally around stage IIb-IIIa or above. Average five-year survival rate is only around 10-15%, and it depends on the stage at the time of diagnosis. The low survival rate improved only minimally during the last 5 to 10 years due to the increasing use of targeted and immune therapies.

To further increase survival, current efforts address early detection of LC. Large scale LC screening trials (5-50 000 individuals) are conducted with low-dose computer tomography (LDCT), however, the specificity of LDCT screening is low, thus large number of subjects need to be explored by invasive procedures (bronchoscopy and biopsy) due to high 15-20% false positivity rate. Blood biomarker research holds the promise to reduce false specificity rate of LDCT screening. Many laboratories explore circulating cell free DNA while our focuses on proteins.

Most often, protein biomarkers are detected by simple immunoassays. Earlier, we established that not just the presence, but the quality of specific proteins add value to biomarkers. An important LC biomarker we identified earlier is C9. Here, we investigated the biochemical nature of various C9 epitopes that represent drastically different biomarker values with respect to LC.

Various C9 epitopes were detected by specific monoclonal antibodies (mAb) generated at BSI. Two biologically informative (BSI0581 and BSI0639) and a neutral (BSI0449) C9 epitope specific mAbs were selected. We hypothesized that the observed biomarker value differences may be due to the presence of C9 variants in LC vs. control plasma and/or due to variable epitope availability caused by alternative complex formation. The goal of this project is to understand the molecular nature of the observed differences.

For the biochemical analysis we analyzed human plasma immunoprecipitates of C9 with specific antibodies (BSI0449, BSI0581 and BSI0639) in SDS-PAGE experiments and via deep shotgun mass spectrometry (MS).

We observed differential composition of C9 immunoprecipitates in SDS-PAGE gels stained with Coomassie blue and silver staining. With respect to our C9 experiments, first we mapped MS derived C9 peptides from the immunoprecipitates to the C9 gene; this approach provided

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

no remarkable results. Next, we analysed the quantity (spectral counts) of co-precipitated non-C9 protein derived peptides, which differed in between the immunoprecipitates. Our data supports the notion that plasma C9 protein is likely to circulate in diverse complexes in LC and control human plasma.

Acknowledgement:

Ilona Tornyai was supported by EFOP-3.6.1-16-2016-00022 „Debrecen Venture Catapult program” project.

Composite nanofibrous scaffolds for tissue engineering

VONIATIS KONSTANTINOS¹, BARCZIKAI DÓRA¹, JURIGA DÁVID¹, TAKACS ANGÉLA², KŐHIDAI LÁSZLÓ², SIMONNÉ NAGY KRISZTINA¹, JEDLOVSZKY-HAJDÚ ANGÉLA¹

¹Semmelweis University, Laboratory of Nanochemistry, Department of Biophysics and Radiation Biology

²Semmelweis University Department of Genetics, Cell- and I

Orvos- és egészségtudományi szekció

constantinosvoniatis@gmail.com

Kulcsszavak: Tissue Engineering, Nanotechnology, Nanofibres

Background

One of the most focused-on point in biomedical research is the fabrication of complex tissue engineering scaffolds, with the ultimate objective being a functional, biocompatible and biodegradable implant that could facilitate and enhance tissue regeneration. Creating such implants is a highly challenging and difficult task. Physical and chemical characteristics have to be optimized and the balance between biodegradability, mechanical strength and overall practicality cannot be easily obtained. In this regard, composite materials have been regularly used in numerous areas of science and engineering as they incorporate advantages from two or more component materials

Objectives

Our objective was to fabricate a composite, fibrous mesh composed of both degradable and non-degradable elements, that could be applicable as an implant with competent mechanical properties without hindering in vivo tissue integration

Methods

Fabricated scaffolds were produced by co-electrospinning, scilicet, by concurrently electrospinning poly(vinyl alcohol) and poly(succinimide) solutions resulting in scaffolds of 1:1 mass ratios. Post-electrospinning processing including mechanical and chemical treatments were performed to reinforce the scaffolds and induce cross-linkage. Scaffolds were chemically examined with Attenuated Total Reflection–Fourier Transform Infra-Red spectroscopy to confirm the presence of both polymers while investigation of scaffold microstructure was performed with Scanning Electron Microscopy and Two-Photon Excitation Microscopy imaging. Water contact angle assessments were conducted to determine scaffold wettability and uni-axial pulling measurements were carried out to evaluate mechanical properties. Finally, cell viability examinations were executed on two different cell lines (A2058 and MeWo) to investigate possible cytotoxic effects.

Results and Conclusion

Results confirmed the presence and random interpenetrating distribution of both PSI and PVA fibres in the fabricated scaffolds. Mechanical studies indicate that meshes are indeed competent for implantation while cell viability study revealed no cytotoxic effects, thus in vivo investigation of biocompatibility and biodegradability can commence.

Acknowledgment

This study was supported by the National Research, Development, and Innovation Office – NKFIH FK 124147, the János Bolyai Research Scholarship of the Hungarian Academy of Sciences.

Császármetszések arányának trendje és kórházméret szerinti megoszlása hazánkban 2010 és 2019 között

SZÉCSÉNYI-NAGY BALÁZS, IMRE LÁSZLÓ

Orvos- és egészségtudományi szekció

szecsényi@post.cz

Kulcsszavak: császármetszés, kórházméret, egészségügyi ellátás, császármetszések aránya

Bevezetés: A hatékonyság növelése, az ellátások minőségének egységesítése és javítása az egészségügyi reformok fontos célja. Ennek egyik eszköze egyes egészségügyi ellátások koncentrációja a nagyobb esetszámmal működő intézményekbe. Magyarországon is megfigyelhető irány volt a kisebb szülészeti ellátók egy részének megszüntetése vagy beolvasztása nagyobb kórházakba. Ismert, hogy a császármetszések aránya hazánkban folyamatosan emelkedik, amit többen problematikusnak tartanak.

Cél: Kutatásunk célja a NEAK közfinanszírozott ellátásainak anonimizált adatai alapján a császármetszések összes szülésen belüli arányának vizsgálata az elmúlt 10 évre vonatkozóan, valamint a császármetszés arány és az intézményi volumen összefüggésének vizsgálata.

Anyag és módszer: 2010-2019 között évenként vizsgáltuk a NEAK által finanszírozott szülési eseteket Magyarország egészére vonatkozóan. A szülészeti ellátást végző intézményeket 4 csoportra osztottuk: az évi 500 szülésszám alatti; az évi 500–1000 szülésszám közötti, az évi 1000–2000 szülésszám közötti és az évi 2000 szülésszám feletti kórházakra. Mind a 4 kategóriában külön-külön és az ország egészére együttesen megvizsgáltuk a császármetszések és a szülések számát, arányát a vizsgált 10 év mindegyikében.

Eredmények: A 2010–2019 között a császármetszések összesített aránya szigorúan monoton növekvő volt, 32,7%-ról 42%-ra emelkedett. Az egyes méretkategóriákban külön-külön is egyöntetűen növekvő trend volt kimutatható. A császármetszések arányának alakulása országosan 2010-2019 között lineáris növekvő trendet mutatott ($R^2=0,993$). A linearitás mértéke az egyes kategóriákban külön-külön is magas volt ($R^2=0,876 - 0,897$ közötti értékeket vett fel). A császármetszés aránya a legmagasabb a nagy (2 000 feletti éves születésszámú) kórházakban, a legkisebb a kis (500–1 000 közötti éves születésszámú) kórházakban volt. A nagyon kicsi és közepes kórházak a skálán köztes helyet foglalnak el. A nagy és a kicsi kórházak közötti különbség nagyjából állandó volt.

A többi EU tagállam adataival összevetve megállapítható, hogy (1) a császármetszések aránya hazánkban magas, (2) a növekedés – szemben az EU átlagával – lineáris.

Következtetések: A kórház mérete nem lényeges tényező a császármetszés arány változásában, a legkisebb kórházak arányának folyamatos csökkenése önmagában nem vezet a császármetszés növekvő trendjének megváltozásához.

Determination of serum periostin and fibronectin in psoriasis

FLINK LILI BORBÁLA, BOZÓ RENÁTA, BATA-CSÖRGŐ ZSUZSANNA

University of Szeged, Department of Dermatology and Allergology

Orvos- és egészségtudományi szekció

liliborbalaflink@gmail.com

Kulcsszavak: skin, psoriasis, periostin, fibronectin, serum

Psoriasis is a multifactorial, chronic, inflammatory skin disease characterized by keratinocyte hyperproliferation, altered basement membrane composition and massive infiltration of immune-cells. Examination of the lesional skin has revealed important mechanisms in the pathology, and this knowledge has led to successful targeted therapies, that are symptomatic, but not curative.

Periostin and fibronectin are extracellular matrix proteins and are expressed by both epidermal keratinocytes and dermal fibroblasts. They both interact with several integrin molecules and also play role in tissue remodeling, fibrosis and wound repair.

Data suggest that periostin is critical for the induction of epidermal hyperplasia in both atopic dermatitis (AD) and psoriasis. In plaque-type psoriasis lesions elevated periostin was detected in the tissue compared to normal skin. It has also been shown that serum levels of periostin are increased in patients with AD and psoriasis.

In the plasma of patients with psoriasis vulgaris elevated fibronectin was detected. In psoriatic lesional and non-lesional skin serum fibronectin is present around basal keratinocytes, which could be explained by a leaky basement membrane. It has been showed that fibronectin and its splice variant EDA+FN are both increased and their production by fibroblasts is abnormally regulated in the psoriatic non-lesional skin.

Based on these results we aimed to see whether serum levels of periostin and fibronectin could be correlated to disease severity, activity related to treatments, and gender.

Patients were diagnosed with psoriasis by a dermatologist and their psoriasis area severity index (PASI) scores were determined. We collected blood samples from both treated and untreated male and female psoriatic patients (n=62) and also from healthy volunteers (n=18).

Serum periostin and fibronectin levels were measured by sandwich enzyme-linked immunosorbent assay (ELISA). Data are normalized to control and are presented as mean $\pm$ standard error of mean and analyzed by two-sample t-test. $P < 0.05$ was considered statistically significant.

Our results confirmed the previous observation that periostin is increased in the serum of psoriatic patients. It is important, that treatment did not affect the serum periostin level, indicating that periostin is not disease activity dependent.

We detected elevated fibronectin level in the serum of all psoriatic patients, although this change was statistically insignificant. However, we observed significantly increased serum fibronectin level in the treated psoriatic group compared to healthy controls.

Gender did not make a difference among patients in the measured elevated periostin and fibronectin levels.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavasz Szél Konferencia

2021. május 28-30.

When we compared the serum periostin and fibronectin levels among untreated patients with severe versus mild disease based on PASI scores, we could not detect any significant difference between the two groups.

Our data indicate that periostin and fibronectin are disease related markers in psoriasis, however they are independent of disease severity and activity.

Digitális transzformáció és a beteg compliance

NAGY DIÁNA

Budapesti Corvinus Egyetem, Vezetés és Kontroll Tanszék

Orvos- és egészségtudományi szekció

diana.nagy5@stud.uni-corvinus.hu

Kulcsszavak: digitalizáció, digitális transzformáció, gyógyszeripar, adherencia

A modern egészségügyi rendszerek kialakulásával és a jóléti társadalom növekedésével párhuzamosan a megbetegedések eltolódtak a krónikus kórképek irányába. Mára már a gyors lefolyású fertőző betegségek helyett a legtöbbször élethosszig tartó, krónikus állapotok hosszantartó kezelésére irányul a legtöbb erőforrás. A terápiák hatékony alkalmazásának feltétele a meghatározott dózis előírt gyakoriságú és szükséges időtartamig történő szedése. Ezen feltételek teljesülése esetén beszélhetünk terápiakövetésről, beteggyüttműködésről vagy adherenciáról. Bizonyos betegségek és kezelési módok esetében a terápiahűség kritikusan alacsony. A naponta többször szedendő, bonyolult alkalmazást igénylő készítmények, a súlyos, jól észrevehető panaszokat nem okozó betegségek kapcsán a kezdeti kezelt betegszám rövid időn belül a töredékére csökken. Ennek következtében a gazdasági károkat a páciens mellett az egészségügyi rendszer összes érintettje, köztük a gyógyszergyártó cégek is érzékelik.

A beteggyüttműködést befolyásoló tényezők rendkívül széles skálán mozognak. A beteg egészségi állapotán kívül, betegtől függő tényezők mellett, a terápiától, a társadalmi-gazdasági, egészségügyi, ellátó személyzettől függő tényezők szintén hatással vannak az adherencia sikerességére. A magas adherencia érdekében olyan egészségügyi szolgáltatások fejlesztése a cél, amelyben összehangolják az érintett résztvevőket, az infrastruktúrát, a kommunikációt, az anyagi összetevőket annak érdekében, hogy javítsák a felhasználói élményt. Digitális transzformáció, mint stratégiai kérdés jelentkezik a gyógyszeriparban, hiszen szigorú szabályozási előírásoknak kell megfelelnie miközben a piaci pozíció megtartása érdekében folyamatosan javítani kell a tevékenységek különféle aspektusait.

Tanulmányomban olyan digitális eszközök és technológiák feltárása a cél, amelyek hozzá tudnak járulni az egészségtudatosság és egészségműveltség fejlesztéséhez, a különböző betegségek terápiakövetéséhez és annak méréséhez, így mind a tudomány, mind az ezt hasznosító gyógyszeripari és technológiai vállalatok alkalmazhatják a kutatás eredményeit. Kérdés, hogy különböző generációs csoportokon belül a non-adherencia csökkentésére mely megoldások érhetők el jelenleg és milyen digitális eszköz és technológia segíthetne a beteggyüttműködés fokozásában.

Minden, ami a terápiakövetés fejlesztése érdekében történik jelentős társadalmi értékkel bír, hiszen közvetlenül növeli a lakosság életkorát, javítja az életminőségét, csökkenti a krónikus betegségek kezeléséből fakadó plusz kiadásait az egészségügyi rendszernek, emellett a gyógyszercégek számára is innovatív értéket képvisel és iránymutatással szolgál a betegek igényeinek szélesebb körű megértésében.

Does lead in recorded and unrecorded spirits pose a health risk for alcohol consumers in Albania?

MUHOLLARI TEUTA

Faculty of Medicine Department of Public Health and Epidemiology

Orvos- és egészségtudományi szekció

muhollari.teuta@med.unideb.hu

Kulcsszavak: alcohol consumption, recorded and unrecorded spirits, lead, risk assessment, Albania

Lead (Pb) is a toxic heavy metal that can affect multiple body systems, including the brain, liver and kidneys. Exposure to even small amounts of Pb can have adverse health effects, hence, there is no safe limit for Pb. People can be exposed to this heavy metal via occupational and environmental sources. However, Pb has also been detected in recorded and unrecorded alcoholic beverages. Previous studies have shown especially high concentrations of Pb in unrecorded (UR) spirits. In many countries including Albania, monitoring of UR alcohol drinking and assessment of related health risks continues to be a challenge for public health authorities. To date, there is no study on the concentration of Pb in recorded and UR spirits, as well as the health risk associated with their consumption in Albania. Therefore, we analyzed the concentration of Pb in recorded and UR spirits from Albania and estimated the health risk related to their consumption. The level of Pb in recorded (n=17) and UR (n=63) spirits were measured using inductively coupled plasma optical emission spectrometric analysis. Data on the concentration of Pb in spirit samples were used for health risk assessment. Monte Carlo simulations were run to estimate the arising health risk, characterized by the margin of exposure (MOE) method, at different consumption levels when drinking recorded and UR spirits in Albania. MOE values less than 100 were considered as a potential health concern. Pb was detected in both recorded and UR spirits (35.3% and 81.0% of samples respectively). The mean concentration of Pb was significantly higher ($p < 0.001$) in UR samples [median: 0.07 mg/l, interquartile range (IQR): 0.00-0.54 mg/l] than in their recorded counterparts [median: 0.00 mg/l, IQR: 0.00-0.07 mg/l]. The results of the population-based comparative health risk assessment showed that the distribution of MOE values reached below 100 and were higher when consuming UR spirits. The results indicate that Pb is a widespread contaminant in spirits consumed in Albania. Our comparative risk assessment also confirmed that consumption of UR spirits containing Pb poses a health risk for average, regular and heavy alcohol drinkers. According to our knowledge, this is the first study that provides information on the level of Pb in recorded and UR spirits in Albania. These findings indicate the need for a public health surveillance and monitoring systems on the concentration of Pb in recorded and UR spirits in Albania.

Establishing the correlation between the applied amount of alcohol-based handrub and hand hygiene effectiveness

VONIATIS KONSTANTINOS¹, BÁNSÁGHI SZÁVA², HAIDEGGER TAMÁS³, FERENCZ ANDREA¹

¹Semmelweis University, Department of Surgical Research and Techniques, Heart and Vascular Centre

²Department of Epidemiology Semmelweis University

³Óbuda University Research and Innovation Centre

Orvos- és egészségtudományi szekció

constantinosvoniatis@gmail.com

Kulcsszavak: Hand Hygiene, Alcohol based Handrub,

Introduction: Hand hygiene is the most practical measure to prevent hospital-associated infections. Yet, it is only effective if the applied alcohol-based handrub (ABHR) covers the entire hand surface. The most commonly used hand hygiene protocol written by the World Health Organization does not mention an exact amount of handrub, as it may depend on the hand size. Some guidelines agree that 3 ml of ABHR should be applied. Nevertheless, handrub dispensers provide only 1.2–1.5 ml ABHR per stroke. The study aims to clarify how the amount of ABHR affects hand hygiene effectiveness.

Methods: 57 surgical residents were voluntarily involved in this study. During their 2-weeks surgical practice, their hand hygiene performance was recorded daily, using the Semmelweis System, an automated hand hygiene technique monitoring device. The Semmelweis Scanner employs digital imaging and AI-based image processing to objectively determine which areas of the hand were properly covered by ABHR. The volume of ABHR applied was changed daily, from 1 ml to 3 ml (1, 1.5, 2, 2.5, and 3 ml portions was tested), in a random order. Participants were blinded, they did not know the amount received. Two questions were asked along each hand hygiene event: whether the applied handrub was enough to perform hand hygiene, and whether the ABHR drop off from their hands.

Results: A total of 441 measurements were recorded. Participants did not cover 5.63% of their hand surface on average when 1 ml ABHR was provided. In contrast, applying 3 ml handrub, the average missed hand surface was decreased to 0.72%. The study was blinded with respect to ABHR volume, yet participants could tell fairly accurately when they got more or less volume. In the case of 1 ml, only 1 person replied that the amount was more than enough (1.2%), while this ratio increased to 25% in the case of 3 ml ABHR. As the volume was increased, more and more participant noticed that ABHR was dripping off from their hand (15.9% vs. 65.6% in the case of 1 ml and 3 ml, respectively)

Conclusion: The applied ABHR amount had a significant, measurable effect on hand hygiene performance. More handrub resulted in better coverage, which was quantified objectively. Further increasing ABHR amount may not result in an additional increase, as dripping became more significant at larger volumes, however, this phenomenon needs further investigation. Equal volumes were perceived quite differently by participants, leading to the conclusion that variance in hand size should be taken into consideration in future volume– coverage studies.

MISKOLCI
E G Y E T E M

XXIV. Tavasz Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Acknowledgement: C.V. is supported by the ÚNKP-20-3-II-SE-29, S.B. is supported by the ÚNKP-20-3-II-SE-24 New National Excellence Program of the Ministry for Innovation and Technology from the source of the National Research, Development and Innovation Fund.

Evaluation of current peptide docking tools on systems of pharmaceutical relevance

BAYARSAIKHAN BAYARTSETSEG, HETÉNYI CSABA, ZSIDÓ BALÁZS ZOLTÁN

University of Pecs, Medical School Pharmacoinformatics Unit, Department of Pharmacology and Pharmacotherapy

Orvos- és egészségtudományi szekció

bayartsetseg704@yahoo.com

Kulcsszavak: molecular docking tools, protein-peptide complexes

Introduction: In the past few decades, peptides and peptidomimetics have become attractive drug candidates to modulate key protein-protein interactions in various diseases. Molecular docking tools have been widely used in academia and the pharmaceutical industry as a valuable tool for drug design and development. Although traditional molecular docking tools are known to provide fast and accurate results for small molecule interactions, it has been shown that it is significantly challenging to dock highly flexible peptide ligands to target proteins with often extensive, shallow binding sites. Recently, an increasing number of peptide docking tools have been developed introducing new modeling and scoring schemes. However, comparative studies on peptide docking methods developed in recent years are quite limited.

Aim: We evaluated the general performance of twelve fast docking methods on a test set of pharmaceutically relevant and yet structurally challenging protein-peptide complexes primarily by comparing their ability to reproduce experimentally determined binding poses of peptide ligands.

Methods: In this study, a diverse test set of protein kinase-peptide and reader protein-histone peptide complexes was used to evaluate the performance of twelve fast docking methods in terms of docking and ranking accuracy. In order to perform a fair comparison, the input structures were prepared in a universal manner without considering specific factors, and the “default” settings were employed for the docking assays.

Results: Our preliminary results showed that based on their top-ranked binding modes, HPEPDOCK and GalaxyPepDock performed the best. When the best-docked poses are considered, HPEPDOCK and GalaxyPepDock outperformed again. In terms of ranking accuracy, PEP-FOLD3, ClusPro, Gramm-X, and SwarmDock showed better performances.

Conclusions: None of the docking tools examined in this study provided accurate and statistically reliable results for the entire test set. The finding suggested that docking highly flexible peptide ligands is still challenging for current fast docking methods and need further improvement.

Interaction Between NLRP3 and Type I Interferon Pathways in Human Plasmacytoid Dendritic Cells

BENCZE DÓRA, FEKETE TÜNDE, PÁZMÁNDI KITTI

Orvos- és egészségtudományi szekció

benczee.d@gmail.com

Kulcsszavak: plasmacytoid dendritic cell, NLRP3, type I IFN

Introduction: Generally reciprocal antagonistic effects can be observed between the antiviral type I interferon (IFN) and the antibacterial IL-1 β pathways, which not only affect antimicrobial responses, but also shape the immune responses in autoimmune diseases. Plasmacytoid dendritic cells (pDCs) as professional type I IFN producing cells are the major coordinators of antiviral immune responses. However, the NLRP3-dependent IL-1 β secretory pathway in pDCs is still unexplored. Thus, our aim was to investigate the functional activity of the IL-1 β pathway in human pDCs and to examine the possible interactions between type I IFN and IL-1 β pathways.

Methods: Human pDCs were treated with distinct Toll-like receptor (TLR) agonists, which differ in their type I IFN inducing capacity, in the presence or absence of IFN- α cytokine, then the activity of the NLRP3 pathway was analyzed by Q-PCR, western blot, ELISA and flow cytometry.

Results: We observed that the applied TLR9 agonists induced pro-IL-1 β production in pDCs in a different manner. CpG-A, which is a strong type I IFN inducer, promoted pro-IL-1 β production in pDCs to a lesser extent than CpG-B, which is a strong activator of the NF-kappaB pathway, but results only in a low IFN- α release. Nigericin-elicited mature, cleaved IL-1 β secretion could only be detected after CpG-B pre-treatment of pDCs. However, CpG-B treatment in the presence of IFN- α also resulted in lower IL-1 β production in pDCs. In line with these results, we also detected significantly lower CpG-B-induced pro-IL-1 β production in pDCs of patients with psoriasis compared to healthy individuals. Since psoriasis is associated with high IFN- α levels, these findings further suggest that type I IFNs may inhibit NLRP3 inflammasome activity in pDCs.

Conclusion: Our results show that the NLRP3-dependent IL-1 β secretory pathway is inducible in human pDCs; however, it can be inhibited by activating the type I IFN pathway. Thus, the IL-1 β -mediated responses of pDCs may prevail in inflammations, in which the type I IFN pathway is not dominated.

Funding: NKFIH FK 128294 and GINOP-2.3.2-15-2016-00050 projects, ÚNKP-20-05-DE-3 New National Excellence Program of the Ministry for Innovation and Technology from the source of the National Research, Development and Innovation Fund and the János Bolyai Research Scholarship from the Hungarian Academy of Sciences.

Investigating the Immunomodulatory Effects of Phytochemicals on Human Dendritic Cells

ÁGICS BEATRIX, FEKETE TÜNDE, PÁZMÁNDI KITTI LINDA

Általános Orvostudományi Kar Immunológiai Intézet

Orvos- és egészségtudományi szekció

agics.beatrix@med.unideb.hu

Kulcsszavak: Dendritic cells, immunomodulation, phytochemicals, inflammation

Introduction: Plants are a rich source of bioactive phytochemicals, the pharmacological and therapeutic properties of which have been extensively studied lately. Among them, the bioactive components of ginger are emerged as potent anti-inflammatory compounds, which are able to exert immunomodulatory effects on different immune cell types. Nevertheless, their effects and mechanism of actions have not been explored in human dendritic cells (DCs) yet. In the present study, we evaluated how Toll-like receptor (TLR)-mediated responses of human DCs are affected by 6-gingerol and 6-shogaol, which are the major functional compounds of ginger.

Methods: Human monocyte-derived DCs (moDCs) were activated with the TLR4 agonist lipopolysaccharide (LPS) or live *Escherichia coli* (*E. coli*) in the presence or absence of 6-gingerol or 6-shogaol. Thereafter, the phenotypical and functional changes of the cells were monitored by flow cytometry, ELISA and western blotting.

Results: We found that the bioactive compounds of ginger significantly decreased the TLR4 activation-induced production of pro-inflammatory cytokines and suppressed the expression of costimulatory and activation markers in moDCs in a concentration dependent manner. The compounds of ginger also suppressed the cytokine producing ability of moDCs upon stimulation with live *E. coli*. Further, we found that 6-gingerol and 6-shogaol inhibited the TLR4 activation-mediated phosphorylation of I κ B α and p65, the members of NF- κ B signaling pathway and prevented the phosphorylation of p70S6 kinase and Akt, the major components of mammalian target of rapamycin (mTOR) signaling cascade.

Conclusion: Our results indicate that the major bioactive compounds of ginger interfered with the TLR4-mediated inflammatory responses of human moDCs, probably by inhibiting the NF- κ B and mTOR signaling cascades, which are essential for a multitude of functions in DCs. Thus, our results demonstrate that the examined bioactive compounds of ginger exert potent anti-inflammatory and immunomodulatory effects on human DCs.

Funding: NKFIH PD 135193, NKFIH FK 128294 and GINOP-2.3.2-15-2016-00050 projects, ÚNKP-20-05-DE-3 New National Excellence Program of the Ministry for Innovation and Technology from the source of the National Research, Development and Innovation Fund and the János Bolyai Research Scholarship from the Hungarian Academy of Sciences.

Investigation of CAIX expression and CD8+T-cell infiltration in primary central nervous system diffuse large B-cell lymphoma

DR. MATOLAY ORSOLYA¹, BEKE LÍVIA¹, PROF. DR. GERGELY LAJOS², PROF. DR. ILLÉS ÁRPÁD², PROF. DR. MÉHES GÁBOR¹

¹Debreceni Egyetem, Patológiai Intézet

²Debreceni Egyetem, Belgyógyászati Intézet Hematológiai nem Önálló Tanszék

Orvos- és egészségtudományi szekció

orsolya.matolay@med.unideb.hu

Kulcsszavak: Hypoxia, CAIX, lymphoma, DLBCL

Primary central nervous system lymphoma (PCNSL) is a rare type of extranodal Non-Hodgkin's lymphoma (NHL), which accounts for approximately 5% of all central nervous system (CNS) tumors. Histologically, majority of the cases are Diffuse Large B-cell lymphoma (DLBCL). DLBCL is a heterogeneous and aggressive type of NHL and associated with poor prognosis and outcome. Previous studies suggested that low tissue oxygen levels (hypoxia) have a profound effect on the mechanisms of cancer cell adaptation. One of the well-studied pathways is the Hypoxia Inducible transcriptional factor 1 α (HIF1 α) related signaling pathway. The activation of HIF1 α induces the expression of several factors contributing to the neoplastic cell survival in a hypoxic microenvironment. One of these factors is the carbonic anhydrase IX (CAIX), an endogenous hypoxia marker, which is thought to have a significant role in the pH regulation of the malignant cells. Due to the CAIX enzymatic activity, the extracellular pH becomes acidotic, which contributes not only to the degradation of the extracellular matrix, but it also plays a role in the decreased expression of CD8+, a T-cell subset which is an important factor in tumor immunology.

The aim of our pilot study was to establish a connection between the expression of CAIX and CD8+ T-cells in our CNS-DLBCL samples.

Histological samples were taken from 25 patients diagnosed with CNS-DLBCL between 2009-2020 in the Pathology Department, University of Debrecen, Hungary. Tissue samples were examined with routine pathological staining (H&E, BCL6, MUM1) and with CD8 and CAIX immunohistochemistry. Consecutive tissue sections were analyzed with CD8 and CAIX staining. Our investigation also included the examination of MYD88 mutation and c-myc status. After the preliminary examination with light-microscope (Leica DM2000), the slides were also digitalized with Panoramic Slide Scanner MIDI (3D Histech Ltd, Budapest, Hungary). Clinical data was exported from the Clinics healthcare IT system (Medsol).

Our patient cohort consisted of 44% (11/25) male and 56% (14/25) female cases. The mean age of the patients was 66.5. Mortality was documented in 9/25 cases (36%). During the histological examination, necrosis was observed in 12/25 cases (48%) and 28% of the cases showed to be positive for both CD8 and CAIX. The results were investigated by Wilcoxon signed rank test and Spearman correlation analysis. Correlation analysis showed a relation between CAIX and CD8, especially in the perinecrotic area Rho: -0,03015, p:0,4667.

The findings of our study concluded that there is an inverse connection between CD8 and CAIX. However, little is known about the relation between the two factors, therefore further research should be considered.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

THE PUBLICATION IS SUPPORTED BY THE EFOP-3.6.1-16-2016-00022, EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00009 and the ÚNKP-20-3-II-DE-488 NEW NATIONAL EXCELLENCE PROGRAM OF THE MINISTRY FOR INNOVATION AND TECHNOLOGY FROM THE SOURCE OF THE NATIONAL RESEARCH, DEVELOPMENT AND INNOVATION FUND (OM).

Investigation of PACAP1-38 eye-drops treatment in glaucoma

PATKÓ EVELIN¹, SZABÓ EDINA¹, VÁCZY ALEXANDRA¹, MOLITOR DOROTTYA¹, CSUTAK ADRIENNE², REGLÓDI DÓRA¹, ATLASZ TAMÁS³

¹Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar Anatómiai Intézet

²Pécsi Tudományegyetem, Klinikai Központ, Klinikai Központ Szemészeti Klinika

³Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Sporttudományi és Testnevelési Intézet
Orvos- és egészségtudományi szekció

evelin.patko@gmail.com

Kulcsszavak: Glaucoma, rodent model, neuroprotection, PACAP1-38, eye-drops

Introduction: Approximately 4.5 million people worldwide are blind due to glaucoma, which makes it the second most common cause of irreversible blindness. This progressive disease develops by the blockage of the aqueous humor drainage system leading to intraocular hypertension. Progression of the condition causes the loss of the retinal ganglion cells and their axons. PACAP has shown protection against retinal degenerations in several diseases, such as excitotoxicity, hypoxia, or diabetic retinopathy. Also, we proved that PACAP passes through ocular barriers and so, retinoprotection can be achieved also by eye drops. Accordingly, the aim of the present study was to examine the possible neuroprotective effects of topically administered (eye-drops) PACAP in glaucoma.

Methods: We used 50 adults, male Sprague-Dawley rats for this study. In the glaucomatous groups polystyrene microbeads (10µl, 10µm) were injected into the anterior chamber of the eyes with 33G Hamilton syringe, while the control group received the same volume of PBS. After the microbeads injections we treated the eyes with PACAP1-38 or systane eye-drops for 4 weeks. Intraocular pressure (IOP) was monitored with tonometer and retinal morphological changes were followed with Optical Coherence Tomography. 8 weeks after the injections animals were killed for routine histological and cell-specific immunohistochemical techniques. Results: In the PACAP1-38 treated group we observed a lower IOP and less severe damage in the retinal thickness and ganglion cell layer compared to the microbeads injected systane treated animals. The cell-specific immunohistochemical results suggested the same conclusion, PACAP 1-38 eye-drops could provide protection to the retinal ganglion cells.

Conclusion: Based on our results, we proved that topical administration of PACAP is neuroprotective in glaucoma, providing the basis for future potential therapeutic administration.

Karbapenem rezisztens bélbaktériumok vizsgálata dankasirályokban (*Chroicocephalus ridibundus*) és a Dunában

NAGY JÓZSEF BÁLINT¹, KOLESZÁR BALÁZS², BALÁZS BENCE², RÓKA ESZTER³, KHAYER BERNADETT³, TÓTH ÁKOS³, UNGVARI ERIKA³, DAMJANOVA IVELINA³, KARDOS GÁBOR²

¹University of Debrecen, Orvosi Mikrobiológiai Intézet

²Általános Orvostudományi Kar Orvosi Mikrobiológiai Intézet

³Nemzeti Népegészségügyi Központ

Orvos- és egészségtudományi szekció

nagy.jozsefb93@gmail.com

Kulcsszavak: Molekuláris epidemiológia, One Health, Karbapenem rezisztencia, Madarak, Duna

Bevezetés: A téli időszakban nagyszámú dankasirály (*Chroicocephalus ridibundus*) gyülekezik a Duna budapesti szakaszának rakpartjain. Ezek a madarak előszeretettel fogyasztanak emberek által hátrahagyott táplálékot, akár a fővárosi szeméttelpeken kóborolva.

Munkánk során karbapenemáz-termelő bélbaktériumok prevalenciáját vizsgáltuk dankasirályokban és hasonlítottuk össze a Dunából származó izolátumokkal.

Módszerek: 2020. január és március között 105 bélsármintát gyűjtöttünk gyűrűzés céljából befogott sirályoktól Budapesten. Ezzel párhuzamosan, 6-6 vízmintát gyűjtöttünk a Duna központi szennyvíztisztító feletti és alatti szakaszából egyaránt. A vízi minták feldolgozása Colilert módszerrel történt 10 mg/l cefotaximmal kiegészítve. A sirály minták kioltása 2 mg/l cefotaximmal kiegészített eozin-metilénkék táptalajra történt, az izolátumokat MALDI-TOF-fal azonosítottuk. Antibiotikum érzékenység vizsgálatokat korongdiffúziós módszerrel, colistin esetén mikrodilúciós módszerrel végeztük az EUCAST aktuális ajánlása alapján. A karbapenemáz-termelő izolátumokat tovább vizsgáltuk Illumina MiSeq platformon 150-bp paired-end teljes genom szekvenálással. Multilókusz szekvencia tipizálást (cgMLST) in silico végeztük, a rezisztencia gének azonosítása a Centre for Genomic Epidemiology adatbázisaival történt.

Eredmények: A vizsgált madarak 6,7%-a (7/105) hordozott karbapenemáz-termelő bélbaktériumot, nyolc *Escherichia coli*-t, egy *Klebsiella pneumoniae*-t és egy *Citrobacter* spp.-t találtunk. A vízminták esetében csak a szennyvíztisztító utáni szakaszon vett mintákban találtunk karbapenemáz-termelő bélbaktériumokat, összesen hét *E. coli* izolátumot. Az összes izolátum metallo-béta-laktamáz-termelőnek bizonyult, a *K. pneumoniae* és *Citrobacter* spp. a blaNDM-1 gént hordozták. Az *E. coli* izolátumok esetében is a blaNDM-1 dominált (13/15) valamint blaVIM-4 (6/15), blaVIM-1 (1/15) és blaNDM-5 (1/15) géneket detektáltunk. A blaVIM-4 gén minden esetben blaNDM-1-el együtt fordult elő.

Az összes izolátum (17/17) rezisztens volt továbbá fluoroquinolonokra, aminoglikozidokra és trimetoprim-sulfametoxazolra. A vízből származó izolátumok mindegyike érzékeny volt colistinre, a sirályokból származó *Citrobacter* spp. az mcr-9 gént hordozta, egy sirály eredetű *E. coli* pedig pmrB mutáns volt. Az *E. coli* izolátumok 12 különböző szekvencia típusba (ST) tartoztak, melyek között magas kockázatú pandémiás klónokat is találtunk; három ST1437, kettő ST744 és egy-egy ST10, ST224, ST226, ST354, ST410, ST624, ST746, ST1303, ST8890

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

valamint egy új ST fordult elő. Mindkét ST744 izolátum madaraktól származott, míg kettő ST1437 sirály és egy víz eredetű volt.

Konklúzió: Munkacsoportunk elsőként detektált karbapenemáz-termelő bélbaktériumokat a Duna magyarországi szakaszán. A Duna és annak közelében élő sirályok rezervoárként szolgálhatnak a rezisztencia gének és a karbapenem-rezisztens bélbaktériumok számára egyaránt, emellett a sirályok kóborló viselkedésüknek köszönhetően hozzájárulhatnak a karbapenem rezisztencia terjedéséhez.

PACAP variánsok alkalmazása MC3T3E1 sejtvonalon

HINNAH BARBARA

Debreceni Egyetem, ÁOK Anatómiai, Szövet- és Fejlődéstani Intézet

Orvos- és egészségtudományi szekció

h.barbi98@gmail.com

Kulcsszavak: desmalis osteogenesis, PACAP 1-38, PACAP 6-38, Notch

A pituitary adenylate cyclase activating polypeptide (PACAP) számos központi idegrendszeri jótékony hatásán kívül a chondralis csontosodás egyik pozitív regulátora. Azonban a desmalis csontosodás során csak receptorainak jelenléte ismert, de hatásairól keveset tudunk.

Kutatásunk során célul tűztük ki az MC3T3E1 sejtvonal csontosodási folyamatainak beállítását, majd a PACAP és Notch jelátviteli útvonalak esetleges kapcsolatának vizsgálatát.

Kidolgoztunk egy protokollt, mellyel az MC3T3E1 sejtek osteogenicus irányba differenciálódnak és csontra jellemző mátrixot termelnek maguk körül. A sejtek médiumába 100 nM PACAP1-38-at, illetve antagonistá variánsát, 1 μ M PACAP 6-38-at adagoltunk. Az életképességet MTT teszttel, a szervetlen mátrix termelését Alizarin festéssel követtük nyomon. A sejtkultúrákban a Notch receptorainak (Notch1,2,3) mRNS expresszióját PACAP kezelések hatására RT-PCR-ral, valamint fehérjeexpressziós változásait Western blottal detektáltuk. A szubcelluláris lokalizáció igazolására immuncitokémiai vizsgálatokat terveztünk.

Az MC3T3E1 sejtek α -MEM táptalajban szérummegvonást követően osteoblast irányba differenciálódnak és 7 tenyésztési nap alatt maguk köré csontra jellemző extracelluláris mátrixot termelnek. Az osteogenicus sejteket PACAP-variánsokkal kezelve nem tapasztaltunk változást az életképességben. PACAP 6-38 hatására azonban a sejtek körül jelentős Ca^{2+} -kristály képződést tapasztaltunk, míg PACAP 1-38 esetében ez elmaradt. Korábbi adataink UMR106 sejtvonalban arra utaltak, hogy a Notch jelátviteli útvonal PACAP-pal történő crosstalk-ja fontos tényező lehet a csontosodási folyamatok szabályozásában. Azonban a Notch1, Notch2 és a Notch3 receptorok fehérjeexpressziója csökkent, mind PACAP 1-38, mind PACAP 6-38 hatására. Az immuncitokémiai reakciók szerint a PACAP 1-38 jelentős citoplazmatikus és membránjel redukciót eredményez a receptorok esetében, míg ez nem ennyire szembetűnő a PACAP 6-38 hatására.

Elmondhatjuk, hogy sikerült a desmalis csontosodást megfelelően modelleznünk és eredményeink arra utalnak, hogy az enchondralis csontosodásban tapasztaltakkal ellentétben a desmalis csontosodás során a PACAP hatásai negatívak lehetnek.

Prognostic Modelling Studies of Coronary Heart Disease - A Systematic Review of Conventional and Genetic Risk Factors Studies

NASR NAYLA, SOLTÉSZ BEÁTA

School of Medicine Public Health and Epidemiology

Orvos- és egészségtudományi szekció

nayla.gomaa@med.unideb.hu

Kulcsszavak: Systematic review, Coronary heart disease, Prognostic models, Genetic risk factors, conventional risk factors.

BACKGROUND: Coronary heart disease (CHD) is a common heart problem and the single leading cause of mortality, morbidity and contribute to disability in both developed and developing countries. The disease burden is increased rapidly and the disability-adjusted life per years (DALYs) and a life lost also increased significantly: In the year 2019 CHD caused 16% of the world total death, and leading causes the loss of 9.4 million lives and over 203 million DALYs occurred every year. Preventive intervention for CHD is available for the high-risk group, while an accurate assessment of CHD risk is needed to identify those individuals for quick intervention.

OBJECTIVES: To provide an overview of multivariable prognostic modelling studies developed for coronary heart diseases in the general population and to explore the optimal models in predicting CHD risk by comparing the model's performance.

METHOD: We performed a systematic review using: Embase, PubMed, Cochrane, Web of Science, and Scopus. The items of PICO included (P): People free of Coronary heart disease, (I): Developmental Prediction modelling, (C): Validation Prediction modelling, (O): incidence of CHD with specified time interval. We applied the key term search of (Validation OR prediction OR predict OR risk OR prognosis) AND (ROC OR "area under the curve" OR c-statistic OR "c statistic" OR discrimination OR discriminate) AND ("coronary heart disease" OR CHD OR "coronary disease").

RESULTS: The search strategy identified 7187 potential articles, 4021 records were screened based on title and abstract, 1363 articles full texts were screened. Finally, 72 articles met the eligibility criteria included in this review. We identified (n=48) developmental models of CHD; fourteen articles described the external validation of the models, and ten articles described the combinations of developmental and external validation. Out of them 17 genetics modelling studies were identified for compared the discrimination and reclassification and calibration measures between the models included.

Most of the developmental models originated in the United States and Canada (n=32, 45%) or Europe (n=26, 36%); few studies originated from Asia (n=14, 19%), and no developmental modelling studies originated from African countries. Framingham models is the major common models used in 30 different articles.

The major categories of the predictors described were demographic characteristics, genetics, biomarkers, comorbidities, behavioural factors, physiological factors, metabolic syndromes, and reproductive factors. The models included a set of similar predictors, such as age, sex, smoking, total cholesterol, blood pressure, BMI, cholesterol level, and diabetes mellitus.

CONCLUSIONS:

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

The inclusion of genetic risk scores in addition to traditional risk factors might help in predicting the incidence of CHDs, most genetic modelling studies were developed using only Caucasian populations; however, the generalizability of the existing prognostic models remains open.

Validation studies for the existing developmental models are needed to ensure generalizability, improve the quality of the research, and increase the transparency of the study.

PROSPERO registration number: ID: CRD42021234224.

Psychological Features of Primary Sjögren Syndrome

DR. MÓDIS LÁSZLÓ¹, DR. SZÁNTÓ ANTÓNIA², DR. BUGÁN ANTAL¹

¹University of Debrecen, Faculty of Medicine Department of Behavioural Sciences

²University of Debrecen, Faculty of Medicine Department of Internal Medicine, Division of Clinical Immunology

Orvos- és egészségtudományi szekció

laszlo.modis@gmail.com

Kulcsszavak: Sjögren's Syndrome; Affective Symptoms; Personality; Behavioral Medicine

Primary Sjögren syndrome (pSS) is an autoimmune exocrinopathy, characterized by the lymphocytic infiltration of the salivary and lacrimal glands. PSS is the most frequent systemic autoimmune disease besides rheumatoid arthritis, affecting 0.3–3% of the population. The main clinical hallmarks of the disease are particular antibody profile, sicca symptoms and systemic manifestations. Growing evidence suggest that beyond the biological traits of the disease psychological burden is present, moreover, it may have a serious effect on the disease course. Our purpose in the research is to identify certain psychological and mental properties, which may pave the way to understand the impact of the mental health on pSS and vice versa. Accordingly, social and spiritual questionnaires are also involved in the research. Among the psychological characteristics we are particularly interested in the possible personality type applying for pSS. We also aim to reveal correlations between the data gained through medical treatment (e.g. antibody levels) and the psychological phenomena.

The experiment happens through questionnaires and inventories. Among psychological variables we wish to establish results of the personality profile in pSS with the Temperament and Character Inventory, which lets us conclude to certain neurobiological background of the disorder (neurotransmission). Moreover, it is a novel method performed in studying Sjögren syndrome. Furthermore, we obtain information about depression, anxiety, self-esteem and the body image of pSS patients. Adding the social and spiritual phenomenal dimension, data about the social support and spiritual transcendence of the patients are also going to be collected.

Hence, the image about pSS could be more complex in correspondence to the biopsychosocial model of the WHO completed with a spiritual dimension. This may lead to holistic therapeutic approach hopefully not only in pSS, but in further rheumatic and autoimmune disorders in general. The results of the experiment may also allow screening tests for those undergoing chronic stress or any kind of risk in the biopsychosocial spectrum; helping the prevention of these disabling disorders.

Teledermatológiai rendszer alkalmazása a COVID-19 járvány első hulláma során - új lehetőség az onkodermatológia prevencióban

JOBÁGY ANTAL¹, MEZNERICS FANNI², SZOLDÁN PÉTER³, BOZSÁNYI SZABOLCS¹, FÉSŰS LUCA¹, KISS NORBERT¹, LŐRINCZ KENDE¹, WIKONKÁL NORBERT⁴, SÁRDY MIKLÓS¹, BÁNVÖLGYI ANDRÁS¹

¹Semmelweis Egyetem, Bőr-, Nemikórtani és Bőronkológiai Klinika

²Semmelweis Egyetem, Általános Orvostudományi Kar

³MedInnoScan Kutatás-fejlesztési Kft.

⁴Magyar Honvédség Egészségügyi Központ, Főigazgatóság
Orvos- és egészségtudományi szekció

jobbagyantal@gmail.com

Kulcsszavak: telemedicina, COVID-19, bőrgyógyászat, dermatoonkológia, szűrővizsgálat

Bevezetés: A technológia fejlődésével és a páciensek telemedicina iránti igényének fokozódásával az utóbbi években több országban is robbanásszerű növekedést mutatott a teledermatológia alkalmazása. A COVID-19 járvány első hulláma okozta egészségügyi vészhelyzet alatt a nem sürgősségi beavatkozások korlátozása miatt a bőrgyógyászati ellátáshoz jutás lehetősége jelentősen beszűkült, ezért nagy igény mutatkozott a teledermatológiai ellátás iránt.

Célkitűzés: Retrospektív vizsgálatunkban a Semmelweis Egyetem, Bőr-, Nemikórtani és Bőronkológiai Klinika teledermatológiai pácienseinek beteganyagát elemeztük 2020. március 25. – július 13. között. Kutatásunk célja a rendszer hatékonyságának felmérése és a tumorgyanús betegek utánkövetése volt.

Módszerek: A klinikai adatokat minden beteg esetében az e-MedSolution (T-Systems Magyarország Zrt.) adatbázis áttekintésével gyűjtöttük és emellett a tumorgyanús elváltozások utánkövetése a betegek telefonos felkeresése alapján történt.

Eredmények: Összesen 10.287 beteg ellátása történt, a nő-férfi arány 59-41%, az átlagéletkor 32,7±22,5 év adódott. Az összes eset 31%-ban dermatitis diagnózisát lehetett felállítani. Az összes eset 7,5%-ban küldtek be anyajegyszűrés céljából elváltozásokat, minden esetben további személyes dermatoszkópos vizsgálatot javasoltunk. 221 esetben a teledermatológiai vizsgálat felvetette rosszindulatú bőrdaganat diagnózisát, mely 103 esetben igazolódott személyes vizsgálatot követően. 14%-ban melanóma, 16%-ban laphámsejtes karcinóma, 61%-ban bazálsejtes karcinóma és 9%-ban egyéb malignitás igazolódott.

Diszkusszió: A nagyszámú általános kórkép mellett számos esetben az életet hosszabb távon veszélyeztető betegségek kiszűrése és ellátása történt meg a korlátozások alatt is. A rosszindulatú bőrdaganatok, mint a melanóma időben történő diagnosztizálása és kezelése jelentős eredmény, mely alapjául szolgálhat egy bőronkológiai lakossági szűrésre alkalmas rendszer felállításához.

The relationship between selected single nucleotide polymorphisms and taste and food preferences of the Hungarian general and Roma populations

KURSHED ALI ABBAS MOHAMMAD¹, DIÓSZEGI JUDIT², PIKÓ PÉTER¹, KÓSA ZSIGMOND³, SÁNDOR JÁNOS⁴, ÁDÁNY RÓZA²

¹University of Debrecen, Doctoral School of Health Sciences

²MTA-DE Public Health Research Group, Department of Public Health and Epidemiology, Faculty of Medicine, University of Debrecen, Debrecen

³Department of Methodology for Health Visitors and Public Health, Faculty of Health, University of Debrecen, Nyíregyháza

⁴Department of Public Health and Epidemiology, Faculty of Medicine, University of Debrecen Orvos- és egészségtudományi szekció

abbas.kurshed@med.unideb.hu

Kulcsszavak: Single nucleotide polymorphism, taste preference, food preference, Roma population

Introduction: The disadvantaged Roma population forms the largest ethnic minority in Europe and Hungary as well. It is reasonable to suppose that harmful health behavior, including poor diet underlies their unfavorable health status. Differences in taste and food preferences and eating habits may be influenced by genetic factors; thus, the present study aimed to evaluate the potential associations of genetic variants with taste and food preferences in the study samples.

Methods: In the framework of a complex comparative health survey, Hungarian (n=410) and Roma (n=387) subjects were enrolled. Fruit and vegetable consumption, quantity of sugars added to consumed foods and the frequency of salting were assessed. Bitter, salty, sweet and fat taste preferences were evaluated on a five-point Likert scale. TAS1R3, CD36, SCNN1B, TRPV1, TAS2R38, TAS2R19 and CA6 genetic polymorphisms were tested with taste preferences in the genetic association analysis.

Results: The allele and genotype frequencies of the selected single nucleotide polymorphisms did not differ significantly between the two study samples. In the Hungarian sample, CD36 rs1527483 and CA6 rs2274333 were associated with fat taste and with dark chocolate preferences respectively, while TAS2R19 rs10772420 with white cabbage preference and TAS2R38 rs713598 with vegetable consumption frequency. Among Roma TAS2R38 rs713598 and TRPV1 rs8065080 showed significant associations with salting frequency; TRPV1 rs8065080 and CA6 rs2274333 with salty taste preference; CA6 rs2274333 with kohlrabi preference; TAS2R19 rs10772420 with grapefruit preference; and TAS2R38 rs713598 with quantity of sugar added to consumed foods. In the combined sample significant associations were found between CA6 rs2274333 and salty taste preference; CD36 rs1527483 as well as TAS2R38 rs713598 and fat taste preference.

Conclusions: Although, the study findings suggest that genetics may mediate food preferences, it is still important to emphasize that further genetic research is needed to replicate these findings. Understanding the nature of ethnic-specific differences in taste responses is crucial

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

because individuals with different ethnic background may require personalized interventions to modify diet.

Acknowledgment: This work was supported by the GINOP-2.3.2-15-2016-00005 project. The project is co-financed by the European Union under the European Social Fund and European Regional Development Fund, as well as by the Hungarian Academy of Sciences (TK2016-78). Project no. 135784 has also been implemented with the support provided from the National Research, Development and Innovation Fund of Hungary, financed under the K_20 funding scheme.

Toll-like receptor 4 gén és interleukin 1 gén single nucleotid polimorphismusainak vizsgálata gyógyszer okozta állcsontnekrózis kialakulásában és prognózisában

SZENTPÉTERI SZÓFIA¹, VASZILKÓ MIHÁLY², NÉMETH ZSOLT²

¹Semmelweis Egyetem, Arc-, Állcsont-Szájsebészeti Klinika

²Semmelweis Egyetem, Arc-, Állcsont-Szájsebészeti és Fogászati Klinika

Orvos- és egészségtudományi szekció

szentpeteriszofia@gmail.com

Kulcsszavak: gyógyszer okozta állcsontnekrózis, MRONJ, Interleukin 1, Toll-like receptor 4, génpolimorfizmus

Bevezetés: A gyógyszer okozta állcsontnekrózis (MRONJ) tumoros megbetegedések és osteoporosis kezelése esetében alkalmazott antireszorptív és antiangiogenikus terápia állcsontokat érintő, esetenként igen súlyos mellékhatása.

Célkitűzés: Az Interleukin 1A és 1B gén, valamint a Toll-like receptor 4 gén adott single nucleotid polimorphismusainak a gyógyszer okozta állcsontnekrózis kialakulásában és prognózisában betöltött lehetséges szerepének vizsgálata.

Anyagok és módszerek: Mintavételeinket az Interleukin 1A és 1B génpolimorphismusok vizsgálata (IL-1 A-889, IL-1B+3953) során DentiGen Parodontitis Teszt segítségével végeztük. Mintavételeink során szájüregi nyálkahártyáról hámsajtkapareket nyertünk. A minták kiértékelése az Istenhelyi Géndiagnosztikai Centrumban történt DNS-hybridizációs technika segítségével.

A Toll-like receptor 4 gén polimorphismusainak (rs4986790, rs498679) vizsgálatát vénás vérből végezzük. A minták kiértékelésére a PentaCore laboratóriumban kerül sor Sanger-módszer szerint.

Mintavételeinket gyógyszer okozta állcsontnekrózisban szenvedő betegek körében (betegcsoport) és kontrollcsoportban végeztük. Kontrollcsoportunk gyógyszer okozta állcsontnekrózisban nem szenvedő páciensekből állt. A Toll-like receptor 4 gén és az Interleukin 1 gén adott polimorphismusainak MRONJ kialakulásában betöltött szerepét a betegcsoport és a kontrollcsoport genetikai eredményeinek összehasonlításával vizsgáltuk. A polimorphismusok prognózisban betöltött szerepét a sebészi terápián átesett betegeink esetében vizsgáltuk a stádiumjavulás, a gyógyulás és a recidívák alapján.

Eredmények: Interleukin 1A és 1B polimorphismusainak vizsgálata során 2016 és 2020 között betegcsoportunkba 91 beteg, kontrollcsoportunkba 59 beteg genetikai vizsgálatát végeztük el. Betegcsoportunkban 51 (56,04%) páciens, kontrollcsoportunkban 22 (37,28%) páciens hordozott kedvezőtlen allélvariánst. Vizsgálatunk alapján nem találtunk összefüggést ($p=0,498$) a kedvezőtlen allélvariánsok előfordulása és a gyógyszer okozta állcsontnekrózis kialakulása között. Betegcsoportunkban 79 esetben került sor sebészi terápiára. Ezen betegeink körében 78 (98,73%) esetben regisztráltunk stádiumjavulást, 67 (88,15%) esetben gyógyulást. 33 (49,25%) esetben recidívált a megbetegedés. A sebészi terápián átesett 79 betegből 49 hordozott kedvezőtlen allélvariánst. Nem találtunk összefüggést a vizsgált polimorphismus és a stádiumjavulás ($p=0,382$), valamint a gyógyulás ($p=0,561$) között. Szignifikáns összefüggést ($p=0,022$) mutatott a kedvezőtlen allélvariáns előfordulása és a recidíva megjelenése.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

2020 óta folyó Toll-like receptor 4 gén vizsgálatunk során eddig 24 beteg genetikai vizsgálatát végeztük el. 23 beteg homozigóta a kedvező allélvariánsra, míg 1 beteg hordoz kedvezőtlen allélvariánst. Ezen páciensnél igen kedvezőtlen lefolyású a megbetegedés, eddigiekben 5 recidívát regisztráltunk esetében.

Összefoglalás: Eddigi vizsgálatunk során szignifikáns összefüggést találtunk az Interleukin 1 adott kedvezőtlen polymorphismusainak előfordulása és az állcsontnekrózis recidíváinak megjelenése között. Toll-like receptor 4 gén esetében eddig igen kisszámú vizsgálati eredmény áll rendelkezésünkre. Vizsgálatunk folytatását tervezzük mindkét gén esetében.

Zavaró ingerek kiszűrésének nehézsége szkizofréniában

BECSKE MELINDA, MAROSI CSILLA, MOLNÁR HAJNALKA, FODOR ZSUZSANNA, TOMBOR LÁSZLÓ, CSUKLY GÁBOR

Semmelweis Egyetem Pszichiátriai és Pszichoterápiás Klinika

Orvos- és egészségtudományi szekció

becske.melinda@med.semmelweis-univ.hu

Kulcsszavak: szkizofrénia, munkamemória, kognitív kontroll, alfa oszcillációk, frontális középilonali théta oszcillációk

Bevezetés. A szkizofrén betegekre csökkent munkaemlékezeti teljesítmény és fokozott figyelmi elterelhetőség jellemző. Munkamemória feladatokban a kódolási és fenntartási szakaszban megfigyelt eseményhez kötött théta szinkronizáció (event-related synchronization, ERS) – különösen a frontális középilonali területeken – a kognitív kontrollal és végrehajtó folyamatokkal hozható összefüggésbe; míg az eseményhez kötött alfa deszinkronizációs választ (event-related desynchronization, ERD) az információfeldolgozáshoz és figyelmi folyamatokhoz kötik.

Módszer. Vizsgálatunkban 35 szkizofrén beteg és 39 – életkorban, nembn és iskolai végzettségben – illesztett egészséges kontrollszemély vett részt. A vizsgálati személyek módosított Sternberg munkamemória-feladatot végeztek, mely száliens és nem száliens disztraktor elemeket tartalmazott a fenntartási szakaszban. Az emlékezeti terhelés minden próba esetében azonos mértékű volt (6 mássalhangzó). Nagy felbontású, 128 csatornás EEG-felvételt rögzítettünk a feladat közben. A kódolási és fenntartási szakaszokon belül, a stimulus megjelenését követően a théta (4-7 Hz, idői ablak: 350-550 ms) és gyors alfa (10-13 Hz, idői ablak: 500-700 ms) tartományokban jelentkező aktivitásváltozást az eseményhez kötött spektrális perturbáció (event-related spectral perturbation [ERSP]) módszerének segítségével vizsgáltuk.

Eredmények. Eredményeink azt mutatják, hogy a betegek munkaemlékezeti teljesítménye gyengébb volt, mint a kontrollszemélyeké: alacsonyabb találati arányt értek el ($p < 0.0001$), és hajlamosabbak voltak a disztraktor elemekkel kapcsolatos téves riasztásokra ($p < 0.0001$). Az eseményhez kötött théta szinkronizáció mértékét mindkét csoportban modulálta a kondíció (tanulás < disztraktor), azonban a disztraktorok szálienciája (száliens/nem száliens) csak a kontroll csoportban modulálta a théta szinkronizációt (száliens > nem száliens, p betegek = 0,95, p kontrollok < 0.001). Ezenkívül a disztraktorok szálienciája kisebb mértékben modulálta az eseményfüggő gyors alfa deszinkronizáció mértékét betegeknél a kontrollcsoportéhoz képest (száliens > nem száliens, Cohen's d betegek = 0.9, $p = 0.0008$, Cohen's d kontrollok = 1.6, $p < 0.0001$).

Következtetések. Eredményeink arra utalnak, hogy a szkizofrén betegek kevésbé hatékonyan dolgozzák fel a száliens és nem száliens zavaró információkat, valamint gyengébb kognitív kontroll folyamatok figyelhetők meg náluk az egészséges kontrollszemélyekhez viszonyítva. Ezek a különbségek részben magyarázhatják a szkizofréniában megfigyelt gyengébb munkamemória- teljesítményt és fokozott figyelmi elterelhetőséget.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

„Az oktatási intézmények szíve a könyvtár” Az egyetemi könyvtárak működési trendjei a digitalizáció és a távoktatás hatására itthon és külföldön

NEMES LÁSZLÓ

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

nemes.laszlo84@gmail.com

Kulcsszavak: könyvtár, DE, ELTE, SZTE, egyetem, digitalizáló, lockdown

„Az oktatási intézmények szíve a könyvtár” írta az egyik tag újránként 2020 januárjában a facebook akkor 24 701 taggal rendelkező Library and Information Science csoportjába. E mottó a felsőoktatási, illetve azok szűkebb csoportját képező egyetemi könyvtárakra is immár több évszázada igaz. A XIII. századtól létező egyik legrégebbi könyvtár típus, amely alapítása óta az adott oktatási intézmény oktató-nevelő és tudományos tevékenységének kiszolgálására törekszik. A tudományos kutatás, magas szintű oktatás igényei miatt, ezeknek a könyvtáraknak igen elevenen kell reagálniuk az információs társadalom kihívásaira, így az új könyvtári technológiákat, azok használatát és oktatását is ezek a könyvtárak veszik át elsőként. Feladatait a felsőoktatás három funkciója alapján csoportosíthatjuk:

- A. oktatás: az oktatómunka támogatása,
- B. kutatás: a kutatómunka támogatása, szakkönyvtári feladatok
- C. harmadik misszió: feladatok a könyvtári rendszerben és egyéb feladatok, például képzések szervezése forrás, és digitális térben történő keresés témában.

Típusai a felsőoktatási intézményekhez igazodva: tudományegyetemi könyvtár; szakegyetemi könyvtár; főiskolai könyvtár; kari könyvtár; tanszéki, intézeti könyvtár, bár utóbbi három egyre kevésbé jellemzőek, illetve névlegessé váltak, köszönhetően az elmúlt 20 évre jellemző felsőoktatási szervezeti átalakításoknak.

Ahogy a felsőoktatás is egyre több tekintetben változik és átszövi a digitalizáció az egyetemi gyűjtemények is több szempontból változtak.

Doktori kutatásaim során három hazai tudományegyetem, a Debreceni Egyetem, az Eötvös Loránd Tudományegyetem és a Szeged Tudományegyetem könyvtári főigazgatóival készítettem interjút, valamint vizsgáltam a hazai beszámolókat és a nemzetközi trendeket. Mindezek alapján előadásomban összehasonlítom szolgáltatási és működési jellemzőiket, külön kitérve a COVID-19 következtében a felsőoktatást immár harmadik féléve érintő lezárásokra, és azokra adott válaszokra.

A gépjárművezető személyisége

JUHÁSZ ANIKÓ

Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Rendészettudományi Doktori Iskola

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

Juhasz.Aniko@uni-nke.hu

Kulcsszavak: gépjárművezető, személyiség, pszichológiai pályaaalkalmassági vizsgálat

Az olyan emberi hibák, mint például mások hibázása, kockázatvállaló előzés, sebességtúllépés, alkohol vagy drog használata közvetlenül vezetés előtt, alváshiány, telefon zavaró hatása, frusztráltság, közlekedési szabályok be nem tartása, balesetveszélyes helyzetek kialakulását eredményezhetik.

Ahhoz, hogy a közúti balesetek megelőzhetővé váljanak, nélkülözhetetlen a gépjárművezető személyiségének megismerése. Ebben segít a pszichológia, melynek tárgya az emberi viselkedés és az azt meghatározó, befolyásoló lelki tényezők. Célja mindennek a teljes körű megértése és annak elérése, hogy bejósolhatóvá váljon, bizonyos helyzetekben milyen konkrét viselkedés várható az egyéntől.

Jelen tanulmány a biztonságos gépjárművezetéshez szükséges, az alkalmatlanság hátterében meghúzódó személyiségtényezőket vizsgálja a pszichológiai pályaaalkalmassági vizsgálaton részt vett és halálos kimenetelű közúti balesetet okozók körében. A vizsgálati személyek alkalmas (n=78), időkorlátos (n=36) és alkalmatlan (n=3) minősítést kaptak. A teljes vizsgálati minta átlagéletkora 41,46 év, szórása 12,4. A legfiatalabb résztvevő 21, a legidősebb pedig 70 éves.

Egy átfogó személyiségteszt (CPI California Psychological Inventory) alkalmazásával arra kerestem a választ, hogy az alkalmas és korlátozottan alkalmas csoport között van-e eltérés.

Vizsgálatom eredménye szerint az alábbi skálákon szignifikánsan magasabb átlag pontszámot értek el a vezetésre alkalmasok, mint a korlátozottan alkalmasok: dominancia, státusz elérésére való képesség, szociabilitás, szocializáltság, önkontroll, tolerancia, én-erő, jó benyomás, teljesítmény elérés konformizmus útján, intellektuális hatékonyság, empátia és megértés, stabilitás, extraverzió. Felelősségtudat (($p = 0,0871$)+) és szorongás skálán (($p = 0,058$)+) tendenciaszerű különbség adódott a két csoport között.

Az önkontroll birtokában a vezetésre alkalmasok képesek viselkedésük hatékony szabályozására, indulataik racionális ellenőrzésére. Az én-erő skála értéke alapján az időkorlátos személyek fizikailag és pszichikailag kevésbé egészségesek és kiegyensúlyozottak. Az alkalmas minősítésű gépjárművezetők szignifikánsan hatékonyabb ego-funkciókkal rendelkeznek. A dominancia alacsonyabb értéke arra enged következtetni, hogy az időkorlátosan minősítettek visszahúzódóvá váltak, az esemény hatására önbizalmuk megingott. A vezetésre továbbra is alkalmasok jobban próbálják tartani magukat, erőteljesebben kompenzáltnak.

A járművezetők viselkedését nem kizárólag személyiségtényezők határozzák meg, hanem a tulajdonságok és a szituációk közötti kölcsönhatás is. Az, hogy a kockázatos vezetés katasztrófával végződik-e, nem csak a vezető viselkedésének függvénye. Egyesek jól kompenzálhatják mások rossz vezetését, valamint a szerencse is szerepet játszhat. Az ezen a

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavasz Szél Konferencia

2021. május 28-30.

területen folytatott jövőbeni kutatások hasznosak lehetnek annak megválaszolására, hogy a személyiség hogyan befolyásolja a vezetési magatartást.

A jóllét új mérése lehetősége: A PERMA Profil kérdőív magyar nyelvű

MOLNÁR ADRIENN

Pszichológia Intézet, Pedagógiai Pszichológiai Tanszék

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

madrienn99@gmail.com

Kulcsszavak: jóllét, pozitív pszichológia

Martin Seligman (2011) nevéhez fűződik a PERMA jóllét-modell kidolgozása, ami a pozitív pszichológia egy népszerű, széles körben kutatott fogalma. A modell a jóllét öt összetevőjét határozza meg: a Pozitív érzelmek, Elmélyülés, Pozitív kapcsolatok, Értelem és Teljesítmény dimenzióit. Bár önmagában egyik elem sem határozza meg a jóllétet, azok a jóllét alkotórészeink tekinthetők, illetve egymástól függetlenül definiálhatóak és mérhetőek. Ez a többdimenziós modell segít a jóllét absztrakt fogalmának a konkretizálásban, mérhető, fejleszthető területeit jelöli ki a jóllétnek. Ebből a megközelítésből a PERMA modell különösen értékes és jól használható elméleti alap lehet a jóllét különböző elemeit célzó intervencióknak, tréningeknek és pszichológiai munkának.

Hazánkban a PERMA jóllét-moddellel eddig munkahelyi kontextusban születtek kutatások, magyar nyelven nem állt rendelkezésre a PERMA jóllét-moddelt általános felmérő mérőeszköz. Így kutatásunk elsődleges célja a PERMA Profil kérdőív (Butler és Kent, 2016), 23 ítemes multidimenzióális kérdőív magyar nyelvű adaptációja. A kérdőív 3-3 ítem méri jóllét fentebb említett 5 komponensét, valamint a mérőeszközhöz hozzáadtak 8 úgynevezett kitöltő ítemet, ami a negatív érzelmeket (3 ítem), fizikai egészséget (3 ítem), magányosságot (1 ítem) és globális jóllétet (1 ítem) méri fel. A vizsgálatunkban 965 fő felnőtt vett részt (átlagéletkor=37,13 év), a résztvevők online felületeken érték el. A kutatásban a PERMA Profil kérdőív mellett az Élettel Való Elégedettség Skálát (Martos és mtsai., 2014), a Rövidített Beck Depresszió Kérdőívet (Rózsa és mtsai. 2001), a Pozitív és Negatív Affektivitás Skálát (PANAS; Rózsa, 2009) és a Pozitivitás Skálát (Caprara és mtsai, 2012) alkalmaztuk.

Az eredmények alapján a PERMA Profil kérdőív skálái megfelelően működtek, a megbízhatóság minden skála esetében elfogadhatónak bizonyult (Cronbach alfa= 0.63-0.91). Az elköteleződés alskála megbízhatósága és faktortöltése alacsonyabb volt a többi alskálához képest, ez az skála mutatta a leggyengébb pszichometriai jellemzőket az 5 fő skála közül, ami összecseng a többi nemzetközi adaptációs vizsgálat eredményeivel (Giangrasso, 2018; Pezirkianidis és mtsai. 2019; Wammerl és mtsai., 2019 és Iasiello és mtsai.). Más konstruktumokkal vizsgálva, a PERMA elemei pozitív kapcsolatban állnak az élettel való elégedettséggel ($r=0.31-0.7$), a pozitivitással ($r=0.39-0.78$) a pozitív érzelmekkel ($r=0.52-0.68$) valamint negatív kapcsolatban állt a depresszióval ($r= -0.33- -0.68$) és a negatív érzellemmel ($r= -0.29- -0.52$). Összességben elmondható, hogy a PERMA Profil kérdőív alkalmas a jóllét különböző komponenseinek a felmérésére, azonban további vizsgálatok szükségesek a jóllét elemei és más pszichológiai konstruktumok kapcsolatának a feltárása.

A katonai áldozatok emlékezete az iskolai térben a két világháború közötti Magyarországon

DERGEZ ILDIKÓ

Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, „Oktatás és Társadalom”
Neveléstudományi Doktori Iskola

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

dergez.ildiko@gmail.com

Kulcsszavak: emlékezet, oktatás, ünnepség, katonai áldozat

Az első világháború (1914-1918) hatalmas anyagi- és emberi áldozattal járt Európa népei számára. A háború jelentős politikai változásokat okozott e területen, így Magyarországon is. Utóbbi helyen nem csak a háború, hanem az utána következő zűrzavaros idők és békekötés is tovább fokozta a nehézségeket 1918-1920 között. Az ország egyes részein például csak 1921-ben állhatott helyre a rend és indulhatott meg az élet.

A háború iskolai megjelenése szinte a harcokkal egy időben megkezdődött. Egyrészt magyarázni kívánták a diákok számára a harc lényegét, továbbá példát kívántak mutatni a tanulók számára. A világháború után több államban megkezdődött a harcokról és a halottakról való megemlékezés kiépítése, többnyire állami eszközök bevonásával.

A neveléstudományok szempontjából ki kell emelni a herbartianizmust, ami a példaképeken keresztül való oktatásra helyezte a hangsúlyt. A két világháború közötti Magyarországon ez az elmélet Fináczy Ernő munkássága révén a gyakorlatban is megjelenhetett, így kiválóan alkalmas volt a kormányzati szándék beteljesítésére.

Az oktatási szféra – támogatva az állami szándékokat – a modern pedagógiai módszereket alkalmazva maga is hozzá kívánt járulni ahhoz, hogy a háborúban elesettekről való megemlékezés sikeres és méltó legyen. Ennek alapját különböző törvények és miniszteri rendeletek adták, hogy a megemlékezések hasonlóak lehessenek az országban, felekezeti és etnikai hovatartozástól függetlenül. A megemlékezések alapját az 1924. évi XIV. t.-c adta, amely konkrét napot – május utolsó vasárnapját – jelölte ki emléknappal. Ezt követték azon miniszteri rendeletek, amelyek az oktatás szereplőit kívánták mozgósítani a cél elérésére.

A vizsgált iskolákban a gyakorlati eredmények megemlékezéseket és ünnepségeket jelentettek. Itt az intézmény azon tagjairól (diákok, tanárok) emlékeztek meg, akik elesetek a Nagy Háborúban. A megemlékezés alapját a kihelyezett márványtábla adta, ahol a felsorolt nevek utaltak az áldozatvállalásra, mint követendő példára a gyermekek számára. Erről adnak tudósítást a különböző iskolai értesítők és évkönyvek, amiket sajtóforrásokkal is össze lehet vetni. A gyakorlati eredmények rámutatnak arra, hogy az állam oktatásban való részvétele mindig is fontos kérdés maradt, különösen a megemlékezés rítusának kialakításakor.

A kommunikáció szerepe a megküzdés, a szociálisprobléma-megoldás és az asszertivitás serdülőkori fejlesztésében

BALOGH-PÉCSI ANETT

Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Neveléstudományi Tanszék

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

anett.pecsi@gmail.com

Kulcsszavak: szociálisprobléma-megoldás, asszertivitás, kommunikáció alapú fejlesztőprogramok

Számos hazai és nemzetközi kutatásból ismert, hogy a szociális kompetencia összetevőinek megfelelő (az adott életkorban az egyén és a környezete számára egyaránt hatékony és sikeres) működése és fejlődése érdekében tudatos, tervezett fejlesztésre van szükség, hiszen a spontán fejlődés nem elegendő a hatékony és sikeres társas működéshez (Zsolnai, 2013). A szociális kompetencia és más kompetenciaösszetevők közötti, az életkor előrehaladtával egyre erősebb kapcsolat is indokolja a tudatos, tervszerű fejlesztést (Jámbori & Varga, 2010; Kasik, 2015). A társas interakciókban zajló kommunikáció módja és stílusa együttesen gyakorol hatást a tanulók szociális kompetenciájának működésére és fejlődésére, valamint kommunikációjuk ki is fejezi szociális kompetenciájuk aktuális fejlettségét (Szabó & Fügedi, 2015), ezért jelentős lehetőséget rejt magában a kommunikációalapú fejlesztés. Az előadás első része ismerteti a szociális kompetencia azon meghatározásait, amelyek leggyakrabban alapját képezik a kompetenciaalapú fejlesztésnek, emellett ismerteti a három összetevő, a szociálisprobléma-megoldás, a megküzdés és az asszertivitás főbb jellemzőit. A szociálisprobléma-megoldás, a probléma megoldására irányuló kognitív-érzelmi-viselkedéses folyamat (D’Zurilla et al., 2004), hatékonysága nagymértékben az orientációs részfolyamattól függ (pozitív vagy negatív), ami meghatározza, milyen megoldási stílust (racionális, impulzív, elkerülő) alkalmaz az egyén, melynek kivitelezésében alapvető szerepet játszik a személy kommunikációs stílusa, mely komplex kognitív és érzelmi összetevője a szociális kompetenciának. A kommunikációs stílus jelentős mértékben meghatározza, mikor fordul a probléma konfliktusba, ezért a kommunikációs stílus azonosításával ragadható meg a váltás ideje és módja. Az előadás második felében a serdülőkori fejlesztési lehetőségeket, a kommunikációközpontú fejlesztőprogramok főbb jellemzőit tekintjük át, mert fejlesztési szempontból részben a hatékony kommunikációs technikák elsajátításával és gyakorlásával előzhető meg a felek számára destruktív probléma- és konfliktuskezelés.

A kvantitatív szöveganalitika és szövegbányászat alkalmazási lehetőségei a tankönyvkutatásban

BESE LÁSZLÓ

Selye János Egyetem, Komárom Tanárképző Kar, Történelem Tanszék

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

laci.bese@gmail.com

Kulcsszavak: kvantitatív szöveganalitika, szövegbányászat, tankönyvkutatás, Csehszlovákia, ellenségkép

Mint ismeretes, a társadalomtudományokban leggyakrabban kutatott szövegek nem alkalmasak rá, hogy kvantitatív vizsgálatnak vessük alá őket – hisz önmagukban nem mennyiségi adatok, jelentésük pedig gyakorta többretegű, melyhez evidens módon kvalitatív tartalomelemzési eljárások tartoznak. Mindazonáltal, amikor egy társadalomtudományi kutatás hatalmas forrásanyaggal dolgozik, bármilyen fejlett szövegelemzési ismeretekkel rendelkezik is egy kutató, hatalmas erőforrások mozgósítása árán is nehézségekbe ütközhet: mind szempontrendszerének konzisztenciája, mind az elvégzett elemzés alapossága felől.

Jelen kutatás célja az, hogy a szerző saját kutatási területén és forrásanyagán keresztül bemutassa, milyen alkalmazási lehetőségei adódnak a kvantitatív szöveganalitika (QTA) és a szövegbányászat módszerének a tankönyvkutatásban. A vizsgálat során a csehszlovákiai magyar tannyelvű általános iskolák történelemtankönyvei adták a forrásanyagot, ez esetben a szocializmus évtizedeire szűkítve (1948-1989). A kutatás eredeti célja az említett tankönyvekben megjelenő ellenségképek azonosítása volt. Itt deduktív módon, a szakirodalmi háttérből feltételeztük, hogy a pártállami ideológia főbb ellenségképei domináltak: a burzsoá kapitalisták, a kulákok, a katolikus egyház és az Amerikai Egyesült Államok. Ezek mellett azonban, a forrásanyag ismeretében nyilvánvalóvá vált, hogy már az említett, internacionalista szellemiségű korszakban is megjelentek nemzeti alapú ellenségképek, előbb a hazai németek, majd mind inkább a magyarság képében. Mivel azonban a kutatás forrásanyaga tekintélyes méretű, értelemszerűen adódott gépi támogatású módszerek alkalmazása a munka során digitalizált tankönyvek elemzésében, mint például a szózsák módszer, a névelem-felismerés, a klasszifikáció és a klaszterezés.

A műszaki felsőoktatás hozzáadott értéke és a veszteségelem háttértényezői

MÉSZÁROS VIRÁG

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

meszarosvirag72@gmail.com

Kulcsszavak: műszaki felsőoktatás, hozzáadott érték, lemorzsolódás

Kutatásom célja, hogy megalkossam a műszaki felsőoktatás hozzáadott értékének egy lehetséges modelljét (HÉM). A kutatási előzmények alapján a felsőoktatást, mint szolgáltatási folyamatot értelmezem. A lean management filozófiája szerint konceptualizálva a hozzáadott érték megközelítését, alap megállapításaim szerint a felsőoktatásban tapasztalható lemorzsolódás a hozzáadott érték modell veszteségelemének tekinthető, így a lemorzsolódás vizsgálatával inverz módon közelíthetünk a HÉM elemeihez.

Jelenlegi részkutatásom fő kérdése, hogy fellelhetők-e olyan mintázatok a hallgatói jogviszony saját kérésre vagy egyéb okokból történt megszüntetését átélt hallgatók eseteiben, melyekkel bizonyos elemek a hozzáadott érték modellben pozicionálhatók. Négy dimenzió mentén (hallgató, oktató, intézmény, támogató hálózatok) konceptualizáltam és operacionalizáltam a műszaki felsőoktatás hozzáadott értékeinek egy lehetséges megközelítését, s szerkesztettem egy négyelemű Likert-skálás kérdőívet, mellyel lemorzsolódott hallgatókat kérdeztem meg jogviszonyuk megszűnésének személyes és hivatalos okairól, valamint esetleges tanulmányi nehézségeik háttértényezőiről. Előfeltételezésem szerint jellemzően tanulmányi okok miatt kerül sor a hallgatói jogviszony megszakítására. Másik hipotézisem, hogy a négy dimenzióhoz tartozó tényezők között multikollinearitás, s ezáltal hallgatói mintázatok fedezhetők fel. Továbbá célom a lemorzsolódás, mint veszteség cízellátása, kategorizálása, illetve olyan egyéb mintázatok detektálása, melyekkel jobban megérthetjük a lemorzsolódás mögötti okokat, tényezőket, s ezáltal közelíthetjük a HÉM alkotóelemeit, illetve prevenciós, minőségjavító akciókat azonosíthatunk. Elemzési eszköztáram a változatos adatbázishoz illeszkedően sokszínű, melyben helyt kap asszociációs vizsgálat, tartalomelemzés, korrelációs vizsgálat és klaszterelemzés. Többek között vizsgálom a fellelhető mintázatokat a jogviszony megszüntetésének hivatalos oka, a jogviszonymegszüntetés fél éve, az újrakezdési terv és a megvalósított továbbtanulás között.

Három műszaki egyetemen végeztem el a kérdőívezést, jelen írásban két intézmény mintájának vizsgálati eredményeit szeretném megosztani. Amellett, hogy ebben a mintában bizonyítást nyert az első hipotézisem, miszerint a tanulmányi okokra hivatkozás az elsődleges személyes ok a jogviszony megszüntetésénél, fontosnak mutatkozott az anyagi, illetve az egyéb okokra hivatkozók, illetve az egyéb kifejtő válaszok vizsgálata. Az egyéb kifejtő okok mögött megjelenő mintázatok feltárással a HÉM meghatározó, tovább kutatandó tényezői váltak azonosíthatóvá. Jelen kutatási eredményeiből pontosíthatók további kutatási lépéseim, melyekkel a műszaki felsőoktatás hozzáadott érték modelljét, a felsőoktatás minőségének fejlesztési lehetőségeit közelítem.

A pedagógiai nézetek feltárása és módszerei

KOVÁCS-VERÉB LILLA

Károli Gáspár Református Egyetem - Tanítóképző Főiskolai Kar Pedagógusképző Intézet -
Neveléstani és Metodológiai Tanszék

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

vereb.lilla@gmail.com

Kulcsszavak: pedagógus, tanár, pedagógusjelölt, tanárjelölt, nézet, , vizsgálat, módszer

A pedagógiai nézetek feltárásáról hazai viszonylatban elmondható, hogy a vizsgálódások középpontjában a pedagógusok és tanárok, valamint a pedagógusokjelöltek és tanárjelöltek nézeteinek megismerése állnak. A hazai képviselői e kutatási területnek számos vizsgálatot végeztek, melyek eredményei segítették a pedagógusi munka eredményességét, a pedagógusok reflektivitását és gazdagították a pedagógiai nézetek feltárására vonatkozó tartalmi és módszertani kultúrát. A tanulmány célja feltárni, hogyan alakult hazai viszonylatban a pedagógiai nézetek feltárása, fókuszba állítva a módszertani repertoárt.

Kálmán (2013) a pedagógusok és pedagógusjelöltek nézeteinek vizsgálata során azt is körvonalazza, hogy a nézetek feltárására irányuló hazai kutatások módszertanát tekintve sokrétűek: a kvalitatív kutatások, a kérdőíves vizsgálatok és az egymásra épülő, kvalitatív és kvantitatív módszerek is megjelennek a vizsgálódásokban. Szivák (2002, 2003) a pedagógusok és a pedagógusjelöltek nézeteinek feltárására irányuló módszereket összegezte. Bárdossy-Dudás (2011) szerint a tanári és hallgatói nézetek empirikus vizsgálatára először a hagyományosnak mondható feltáró módszereket alkalmazták a kutatók, tehát kérdőívvel és interjúval vizsgáldtak.

Golnhofer Erzsébet és M. Nádas Mária (1981) kérdőíves vizsgálattal tárták fel a tanárjelöltek gondolatait a nevelés céljáról. Falus Iván és Kotschy Beáta (1985) támogatott felidézést alkalmaztak: Falus a tanári döntéshozatalok vizsgálatánál, míg Kotschy a tanítási tervektől való eltérés tanulmányozásakor. Fülöp Márta (1993) mélyinterjú technikát alkalmazott a pedagógusok rivalizációról alkotott nézeteinek megismerésére. Szivák Judit (1999) kezdő és gyakorlott tanárok reflektív gondolkodását kérdőívvel tanulmányozta. Hunyady Györgyné és Ungárné Komoly Judit (2000) a pedagógus szakokra felvételiző jelentkezők nevelői attitűdjait irodalmi szemelvények részleteinek feldolgozásával tárták fel. Golnhofer Erzsébet és Nahalka István (2001) interjú technikával vizsgálták a tanárok nézeteit és gyakorlati tudásukat. Vámos Ágnes (2001, 2003) a metaforaelemzéssel tárta fel a pedagógia fogalmak tartalmát. Később a kutatások célcsoportjába Réthy Endréné (2003) bevonta a gyerekeket és a szüleiket, ahol a megkérdezettek neveléssel kapcsolatos nézeteit, vélekedését vizsgálta. Köcséné Szabó Ildikó (2004, 2007) interjúval, fogalomtérképpel és a támogatott felidézés módszerével tárta fel a tanárjelöltek nézeteit és annak változását. Sántha Kálmán (2004, 2007) támogatott felidézéssel, valamint kognitív térkép használatával tárta fel egy pályakezdő tanár nézeteit és reflektív gondolkodását.

A bő szakirodalom alátámasztja, hogy a pedagógiai nézetek, továbbá a személyes és szakmai tudás feltárásának a pályakezdők és a gyakorló pedagógusok mellett a diákok és szüleik esetében is van létjogosultsága. A fentiekből már láthatóvá válik az olvasó számára az, hogy milyen széles módszertani kultúra áll a kutatók rendelkezésére a pedagógus szakma

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

képviselőinek nézeteinek feltárására. Ezt kiegészítheti még az eddig nem említett harmadik, kevert vagy kombinált paradigma, mellyel a humán valóság mélyebb feltárása és értelmezése felé tehetünk további lépéseket (Sántha, 2013).

A serdülők fizikai aktivitásának a szerepe a szubjektív egészségi állapotra a koronavírus járvány alatt

DR. BERKI TAMÁS

Testnevelési és Sporttudományi Intézet Testnevelési és Sportmenedzsment Tanszék

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

berki.tamas.laszlo@szte.hu

Kulcsszavak: koronavírus, COVID, fizikai aktivitás, szubjektív egészség, serdülők

A koronavírus járvány hatására bevezetett digitális munkarend egy új helyzetet teremtett a magyar oktatásban. A pedagógusoknak új módszereket kellett találniuk, míg a diákoknak meg kellett szokniuk a bezártságot. Sajnos ebben a helyzetben a fiatalok fizikai aktivitása jelentősen romlott, hiszen testnevelés órák és edzések maradtak el. Azt már régóta tudjuk, hogy a serdülők rendszeres fizikai aktivitása milyen pozitív hatásokkal jár a fizikai és mentális egészségre egyaránt, de a pandémia alatt kevés információ áll rendelkezésünkre ezen összefüggésekről. Ezért kutatásunkban célunk volt felmérni a serdülők fizikai aktivitását és szubjektív egészségi állapotát.

Összesen 705-en serdülő vett részt a kutatásunkban (fiú = 264; leány = 441), akiknek átlagéletkora 15,98 év volt (szórás = 1,21). A kérdőív csomagban szerepeltek kérdések a szociodemográfiai adatokra, a fizikai aktivitásra vonatkozóan és megkérdeztük a tanulókat egészségük szubjektív mutatóiról is. A tanulóknak minősíteniük kellett az egészségi állapotukat, valamint értékelniük kilenc szubjektív pszichés (kedvtelenség, idegesség, fáradtság, ingerlékenység, alvási nehézség) és szomatikus (fejfájás, hátfájás, gyomorfájás) tünetet is. A javuló vagy romló tendencia megállapításának érdekében eredményeinket összevetettük a legfrissebb HBSC (Health Behaviour in School-aged Children) kutatás eredményeivel is. Adataink elemzéséhez a leíró statisztikán túl a nemek összehasonlítására két mintás t-próbát, a fizikai aktivitás és a szubjektív egészségi állapot elemzésére korreláció analízist alkalmaztunk. Eredményeinkben megmutatkozott, hogy a fiúk 10.6%-a, míg a leányok 4.1%-a végzett valamilyen testmozgást rendszeres jelleggel, ami komoly visszaesést jelentett a 2018-as HBSC felméréshez képest (napi fizikai aktivitás: fiúk = 17,3%; leányok=11.7%). Az önminősített egészségi állapotnál is hasonló tendencia látszik. Míg a 2018-as felmérésben a fiúk 30%-a, a leányok 20%-a értékelte egészségi állapotát kitűnőre, addig a digitális oktatás időszaka alatt ez a szám 24%-ra és 13%-ra esett vissza. A tüneteiként értékelésénél jellemző volt, hogy a lányok szignifikánsan gyakrabban produkáltak pszichés és szomatikus tüneteket az online oktatás alatt, mint a fiúk. Továbbá a lányoknál a fejfájáson és a szédülésen kívül valamennyi tünet jelentős emelkedést mutatott a korábbi kutatásokhoz képest. A fiúknál csupán a hátfájás, nehéz alvás és a kedvtelenség nőtt meg a digitális oktatás alatt. A vizsgáltunkban megnéztük a rendszeres fizikai aktivitás hatását a szubjektív egészség változóira. A korrelációs elemzésünk azt mutatta, hogy a rosszkedv, az ingerlékenység és a fáradtság negatívan, míg az egészségi állapot pozitívan korrelált a fizikai aktivitással.

Eredményeinkből arra következtethetünk, hogy a sport az egyik nagy vesztese volt ennek a helyzetnek, hiszen sokan nem tudtak rendszeresen mozogni, és nem volt meg a mindennapos testnevelés ösztönző lehetősége sem. A bezártság különösen a serdülő lányok számára okozott nagy megterhelést. Sajnos ők jóval kevesebbet is mozogtak, és a pszichés és szomatikus tünetek

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

is gyakrabban fordultak elő az ő körükben. Ugyanakkor a kedvtelenség és hátfájás mindkét nemre jellemző volt. A hátfájás emelkedését vélhetően a digitális oktatás okozta egész napos ülés okozza. A kedvtelenség pedig a barátok hiányára és bezártságra vezethető vissza. A vizsgálatból kiderült, hogy a pszichés szubjektív egészség tünetek javíthatók lennének rendszeres testmozgással is, mely javítaná az általános egészségi állapotot is.

A Soproni (Felsőfokú) Óvónőképző Intézet államvizsga minősítéseinek vizsgálata (1961-1965)

NÉMETH DÓRA KATALIN

Soproni Egyetem, Benedek Elek Pedagógiai Kar, Neveléstudományi és Pszichológiai Intézet
Pszichológiai és neveléstudományi szekció

nmthdr@gmail.com

Kulcsszavak: Soproni Óvónőképző Intézet, államvizsga jegyzőkönyv, neveléstörténet, óvónőképzés

Az előadásban a Soproni (Felsőfokú) Óvónőképző Intézet első államvizsgáinak minősítését szeretném bemutatni. Az 1959-ben felsőfokúvá alakított óvónőképzés miatt még ebben az évben három helyszínen (Kecskemét, Szarvas, Sopron) kezdték meg a működésüket a megújított nevelési programok segítségével a felsőfokú óvónőképző intézetek. A felsőfokú képzés nagy változásokat hozott magával: míg egészen 1958-ig középszintű képzésként, érettségi- és képesítővizsgával záruló négyéves tanulmányi idő helyett egy kétéves, érettségire épülő, felsőfokú, de diplomát nem adó formában valósult meg az óvodapedagógusok képzése. A kutatás során a Soproni (Felsőfokú) Óvónőképző Intézet államvizsga jegyzőkönyveit vizsgáltam meg 1961 és 1965 között, a dokumentum- és tartalomelemzés módszereinek felhasználásával. Az államvizsgák tantárgyainak, a szakdolgozatok és levelező tagozat esetén az óvodai gyakorlatok érdemjegyei alapján az államvizsgák minősítése hat fokozatban került meghatározásra. Ez alapján kitűnő, jeles, jó, közepes, elégséges és elégtelen minősítéssel zárulhatott az államvizsga. A jegyzőkönyvekben nem csupán a felsőfokú oklevél minősítését alkotó tárgyak (pedagógia, lélektan, marxizmus-leninizmus) valamint a szakdolgozat érdemjegyei (levelező tagozat esetén pedig a gyakorlat érdemjegye) szerepelnek, hanem a bizottság összegző véleményét is megfogalmazott a hallgatók államvizsgán nyújtott teljesítményéről. Ezek az értékelések segíthetnek abban, hogy pontos képet kapjunk arról, mi alapján történt a feleletek, az államvizsgán történő szereplés értékelése. Jeles vagy jó minősítés eléréséhez mindenképpen szükség volt a vizsgatárgyak tananyagának beható ismeretére, és egy alapos kutatómunkával kiegészített szakdolgozat elkészítésére. De ez nem minden esetben volt elég a kitűnő minősítés elnyerésére. A kutatásomban arra keresem a választ: milyen további teljesítményre volt szükség ahhoz, hogy valaki kiemelkedjen a hallgatótársai közül?

A szociálisprobléma-megoldás óvodáskori jellemzőinek mérésére alkalmas eszközök

SZITAS TEODÓRA

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

teodora.szitas@gmail.com

Kulcsszavak: szociálisprobléma-megoldás, óvodások (4-7 évesek), mérőeszközök

Az óvodáskor fontos időszak a gyermekek társas kapcsolatainak kialakulása szempontjából, hiszen a családon kívül egy új közösség tagjaiként, azonos vagy hasonló életkorú gyermekekkel lépnek interakcióba, melynek sikerességéhez az együttműködés és alkalmazkodás elengedhetetlen. E sikerességet sokszor az interakciók során felmerülő szociális problémák megnehezítik. A szociálisprobléma-megoldás a társas problémák megoldására irányuló kognitív, érzelmi és viselkedéses folyamat, mely magában foglalja a problémákhoz való viszonyulást (orientációt) és a megoldás stílusát. Az orientációs folyamat lehet pozitív vagy negatív (meg akarom, tudom vagy nem akarom, nem tudom megoldani), illetve három – már óvodáskorban is jól elkülöníthető – általános megoldói stílus: racionális, impulzív, elkerülő. Az óvodáskorú gyermekek szociálisprobléma-megoldásáról mindmáig kevesebb információ áll rendelkezésünkre, hiszen a létező mérőeszközök kevésbé veszik figyelembe az életkori sajátosságaikból fakadó akadályokat, így megnehezítik a felmérést. Az óvodások szociálisprobléma-megoldásának mérésére többnyire olyan eszközök állnak rendelkezésre, amelyek a kérdőíves mérést teszik lehetővé, a vizuálisat kevésbé – azonban a látás által szerzett információknak kiemelkedő szerepük van az óvodai évek alatt. Az előadás ismerteti az óvodások számára készült mérőeszközöket, ezek nehézségeit, valamint egy új mérőeszköz kidolgozásának alapjait, amely lefedi a Chang és munkatársai (2004) által kidolgozott modell részfolyamatait vizuális módszerrel is. Az óvodásoknak készült eszközök között bemutatok a Helyzet- és személyspecifikus problémamegoldó gondolkodás (HSZPG), a Means-Ends Problem-Solving Inventory (MEPS), valamint a Preschool Interpersonal Problem Solving Test (PIPS) és a Wally Problem Solving Test jellemzőit. Ismertetem az óvodások szociálisprobléma-megoldására alkalmas szülői és pedagógusi eszközök, a Képességek és Nehézségek Kérdőív (SDQ-Magy) és a Szociálisprobléma-megoldó gondolkodás kérdőív (SZMGK) jellemzőit, melyek szintén fontos információkat nyújtanak a gyermekek problémamegoldásáról, és lehetővé teszik e korosztály megbízhatóbb mérését. A felsorolt mérőeszközök alapját képezik az óvodások (4-7 évesek) körében tervezett kutatásnak, melynek eredményei hozzájárulnak egy fejlesztőprogram kidolgozásához. A fejlesztőprogram segítséget nyújthat az óvodapedagógusoknak a mindennapi munkájuk során, mely által hatékonyabban tudják fejleszteni a gyermekek szociálisprobléma-megoldását.

A történelemtanítás problémái a felvidéki magyar iskolákban az első világháború utáni időszakban

ENGEL ENIKŐ

Selye János Egyetem, Történelem

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

eniko.engel16@gmail.com

Kulcsszavak: történelemtanítás problémái, nosztrifikációs vizsga, tanterv

Csehszlovákia megalakulásával az oktatási rendszer fokozatos átalakuláson ment keresztül. Nem volt egyszerű helyzetben az a szlovákiai magyar diák, aki az anyanyelvén szeretett volna tanulni. Egyrészt az iskolák folyamatos bezárása, a magyar tanítók és magyar tanítóképző intézmény hiánya, az állami támogatások elmaradása rontotta a tanítási folyamat minőségét. Másrészt számos új dolgot hozott az oktatásügy átalakítása, amihez igazodni kellett.

Így volt ez a történelemtanítás esetében is. A történelemtanítás és a történelem tananyag ugyanis drasztikus átalakuláson ment keresztül főleg tartalmi szempontból. Ha rápillantunk egy 1922-ben kiadott történelem tantervre láthatjuk, hogy a benne előforduló témák nagy része a csehek és szlovákok történelmével foglalkozik, valamint az egyéb témákat is csehszlovák szellemben kellett a tanároknak átadni, megtanítani. Olyan tanároknak kellett ezt a tananyagot átadni, a magyar iskolák magyar gyermekei számára, akik maguk sem voltak kellő mértékben tisztába az adott témákkal, és hogy mit is jelent a csehszlovák szellemben való tanítás.

Az állam persze szigorúan ellenőrizte a történelemtanítók tudását, oly módon, hogy nosztrifikációs vizsgáknak vetette őket alá, amelyet minden történelmet tanítani akaró tanárnak sikeresen el kellett végeznie. A nosztrifikációs vizsga anyaga, nagyon hasonló volt a történelem tantervhez, hasonlóan, szinte kizárólag a cseh és szlovák történelemmel, személyiségekkel foglalkozott.

Ez mellett számos problémát okozott a tankönyvek helyzete is a kezdeti időszakban. Először is meg kellett írni a csehszlovák szempontú tankönyveket, majd pedig le kellett ezeket fordítani magyarra. Ez miatt több évbe telt, míg az állam magyar nyelvű történelemtankönyvet juttatott a tanárok kezébe és még ezek a tankönyvek is bőven hagytak kíváncsiságot maguk után.

A történelemórától elvonatkoztatva a mindennapi történelmi emléknapi megünneplése sem volt magától értetődő dolog, ugyanis a felső vezetés vagy tiltotta, vagy lépésről lépésre kidolgozott ünnepi menetrendet engedélyezett, amelyről tilos volt eltérni. Ahhoz tehát, hogy egy magyar személyiségről pl. Petőfiről, Jókairól a magyar iskolákban emléknapot tartsanak engedélyt kellett kérni.

Az előadásomban ezekkel a problémákkal szeretnék foglalkozni.

Az addiktív zavarok rizikótényezői serdülő-és fiatal felnőttkorban

KRUPA MÓNIKA

Szegedi Tudományegyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

krupamoni@gmail.com

Kulcsszavak: addiktív zavarok, serdülők, fiatal felnőttek, viselkedési addikció, videojáték-használati zavar

A serdülő-és fiatal felnőttkor kiemelt jelentőségű időszak az addiktív zavarok kialakulásának szempontjából. A szerhasználati zavarok vagy a viselkedési addikciók tekintetében a serdülőkor különösen vulnerábilis életszakasz, mivel az ekkor jelentkező abúzusok, problémás szerhasználati zavarok dependenciává alakulása nagy valószínűséggel vezet felnőttkorban is fennálló addiktív zavarok kialakulásához. Jelen irodalmi összefoglalóban a szerhasználati problémák biológiai-pszichológiai-szociális rizikótényezőit tekintem át, melyek érzékennyé tehetik a serdülőket és a fiatal felnőtteket az addiktív zavarok kialakulására. A pszichoaktív szerhasználat mellett a viselkedési addikciók közül a videojáték-használati zavar 2013-ban bekerült a DSM-5 osztályozása szerinti további kutatást igénylő zavarok közé, majd 2019-ben a BNO-11 felvette osztályozási rendszerébe, mint önálló diagnosztikus kategóriát. A videojáték-használati zavar pszichológiai és motivációs tényezői köré épülő vizsgálatok újszerű megközelítést jelentenek az addiktív zavarok kutatásában. Célkitűzés: Jelen összefoglalóban azokat a tanulmányokat tekintem át, melyek a serdülő-és fiatal felnőttkori addiktív zavarok pszichológiai és motivációs hátterét vizsgálták. Céлом bemutatni az addiktív zavarok új elméleti megközelítéseit és a témában felmerülő jelenleg is kutatandó területeket. Az érzelemszabályozás zavara és az önbecsülés maladaptív működésében rejlő rizikótényezőket tekintem át, melyek az addikciók kutatását új kontextusba helyezik. Módszer: Irodalomkutatást végeztem a legújabb nemzetközi eredmények tekintetében kulcsszavak (serdülők, fiatal felnőttek, addiktív zavarok, viselkedési addikciók, videojáték-használati zavar) felhasználásával. Az elektronikus adatbázisokból (PubMed, ClinicalKey, Google Scholar, Web of Science) kapott találatok közül az angol és magyar empirikus folyóiratcikkek használtam az irodalmi összefoglaló elkészítéséhez. A publikációk kiválasztásánál kizáró kritériumok voltak: komorbiditás, addiktív zavaroktól eltérő pszichiátriai betegségek, illetve a kizárólag felnőtt populációt érintő addikciók. Összesen 434 publikációt azonosítottam, melyeket a kizáró kritériumokkal szűrve 27 cikk vált relevánssá. Következtetések: Serdülő-és fiatal felnőttkorban az addikcióra hajlamosító rizikótényezők feltárása az orvosi diagnosztika mellett a prevenciós programok kidolgozása során is nagy jelentőséggel bírnak, ezáltal releváns kérdéssé lépnek elő a neveléstudomány területén. Az addiktív zavarok tekintetében nagyrészt keresztmetszeti kutatások jellemzőek, a jövőben ezek mellett longitudinális vizsgálatok szükségesek.

Az érzelmi intelligencia és az érzelmi készségek fejlesztési lehetősége az iskolában, különös tekintettel az etikaóra

CSATÓ ANITA

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

csato91@gmail.com

Kulcsszavak: érzelmi intelligencia, érzelmi-és szociális készségek, etikaoktatás

Az iskola mint intézmény és szociális színtér az érzelmi intelligencia és érzelmi készségek fejlesztésében mindig is fontos szerepet játszott, azonban az olyan gyors multikazuális társadalmi változások, mint például az infokommunikációs technológiák robbanásszerű térhódítása, vagy a generációk közötti szakadék mélyülése egyértelművé tették, hogy szükség van az érzelmi készségek iskolában történő tudatos fejlesztésére. Így az érzelmi intelligenciával foglalkozó kérdések az elmúlt évtizedek során már nemcsak a pszichológia, hanem a neveléstudomány számára is izgalmas és fontos területté váltak.

A neveléstudomány nemzetközi színterén már az 1990-es évektől egyre több olyan pedagógiai programmal találkozhatunk, melyek célja az érzelmi intelligencia, valamint az érzelmi-és szociális készségek fejlesztése. A programok fejlődésében fontos szerepet játszott Daniel Goleman 1995-ben megjelent nagysikerű műve (Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ), melyben többek közt az érzelmi intelligencia egész életre kiható jelentőségéről ír. Goleman elméleti alapjaira támaszkodva egyre több pedagógiai program kezdte előtérbe helyezni az érzelmi fejlesztés fontosságát. (Ilyen például a kilencvenes években induló, s napjainkban is alkalmazott Social and Emotional Learning (SEL) nevű kezdeményezés az USA-ban).

E problémakörrel a hazai neveléstudomány az 1990-as évek végén, a 2000-es évek elején kezdett el foglalkozni. Itthon a neveléstudomány területén elsősorban elméleti jellegű munkákkal találkozunk, az elmélethez kapcsolódó fejlesztő gyakorlatok száma (néhány igen jelentős kivételtől eltekintve) viszonylag alacsony, holott a nevelési célok között szinte kivétel nélkül minden iskola programjában megtalálható az érzelmi intelligencia és érzelmi készségek fejlesztése.

Munkám első részében e történeti fejlődés vonalát követem: az érzelmi intelligencia és érzelmi készségek fejlesztésére irányuló pedagógiai programokat vizsgálom meg nemzetközi és hazai példákat bemutatva.

Előadásom második felében az etikatanítás tantárgy-pedagógiájához kötődően azt mutatom be, milyen szerepet játszhat az érzelmi intelligencia fejlesztésében maga a tantárgy és annak az oktatása során alkalmazott módszertani eljárások tudatos és változatos használata. E készségek fejlesztése ugyan nem tantárgy-specifikus, azonban mégis fontos megvizsgálni az etikaoktatás nyújtotta lehetőségeket, hiszen e tantárgy keretei között a megfelelő módszertani eszközök kiválasztásával az érzelmi képességek fejlesztésének elmélete gyakorlati megvalósulásra találhat.

Munkám zárásaként röviden összegzem az érzelmi intelligencia és érzelmi készségek fejlesztéstől várható, a tanítási-tanulási folyamatra hatással lévő eredményeket.

Az iskolai közösségek szerepének változása az online oktatás során

KATONÁNÉ KUTAI ERIKA

Pécsi Tudományegyetem, Doktori Iskola

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

kutaierika@gmail.com

Kulcsszavak: közösség, iskolai közösségek, online oktatás

Az iskolai rendszeren belül számos közösséget különíthetünk el. A közösség alatt olyan egyének tartósan együttműködő csoportját értem, akik a közösséghez szükségképpen tartoznak, közös értékrendjük és érdekeik vannak, s kötődés figyelhető meg a közösség tagjai között. (Heller Ágnes) Az ember természetes szükséglete, hogy közösséghez tartozzon, ezért fontos vizsgálni, hogy mitől lesz jól működő egy tanulókból álló iskolai közösség, hogyan és milyen területeken lehet erősíteni azt, s miként segítheti a közösség tagjainak fejlődését. (Trencsényi László) Kutatásomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy mennyiben változott az iskolai közösségek szerepe a tanulók életében a járványhelyzet miatt elrendelt online oktatás alatt. Kutatásom módszerül a kérdőívet választottam, melyben arra fókuszálok, hogy a tanulók számára az online oktatás során fellazult közösségi keretek, mennyiben változtatták meg bennük - egyáltalán megváltoztatták-e - a közösséghez tartozás igényét. Egy Fejér megyei iskola gimnáziumi tagozatos tanulóinak körében végeztem méréseket. A közösség-fogalom kritériumai (Trencsényi László) mentén vizsgálom, hogy az online oktatás során mennyire hiányzott a tanulók számára az iskolai közösségi élet, mennyiben befolyásolta az online oktatás a közösségek működését – többek között – a közösséghez tartozás mértékének, a közös élmények, események, programok, rendezvények, az együttműködés, a közös alkotás, a közös norma- és szabályrendszer illetve a tanulóközösség motivációs szerepének szempontjából. Eredményként elmondható, hogy a vizsgált közösség-fogalom kritériumok között voltak olyan szegmensek, amelyek a tanulók számára nem hiányoztak az online oktatás során (közös norma- és szabályrendszer), de egyértelműen látszik, hogy a közös élmények, programok, a közös alkotások hiánya gátolta a közösségek működését ebben az időszakban. Időszerűnek tartom tehát, hogy az iskolai közösségeknek - a tanítási-tanulási folyamat során - az egyénre gyakorolt hatásait újragondoljuk.

Egészségügyi teamekben dolgozó pedagógusok szerepkörei és kompetenciái

ANGELI CSENGE

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

angelicsenge@gmail.com

Kulcsszavak: pedagógus kompetencia, pedagógus szerep, egészségügyi team

Bevezetés: Számtalan pedagógus dolgozik világszerte egészségügyi intézményben. Hazánkban a nemzetközi gyakorlattal megegyezően számos osztályon, eltérő feladatkörrel dolgoznak pedagógiai végzettségű szakemberek. Felmerül a kérdés ugyanakkor, hogy az egészségügyi hierarchikus rendszerében milyen szerep jut ezeknek a pedagógusoknak. Mely kompetenciáikat tudják alkalmazni, illetve melyekre tart igényt az egészségügyi intézmény?

Cél: Előadásom célja bemutatni ezt a kevésbé kutatott területet és szakirodalmi adatok alapján feltárni hazai és nemzetközi szintén, hogy mely pedagógus végzettségű szakemberek dolgoznak az egészségügyi intézményekben, milyen feladatkörben, illetve mely szakirányú kompetenciáikat tudják alkalmazni munkájuk során. Ugyanakkor célom a szakirodalmi kutatásra alapozva további kutatások megtervezése és lebonyolítása hazai mintán.

Módszer: Adatbányászat. Az elmúlt öt év hazai és nemzetközi szakirodalmának felkutatása online keresőkön keresztül Keresők: pubmed, google scholar, crossref, BASE. Keresőszavak: pedagógus, egészségügy, kompetencia; kórházpedagógus, egészségügy, kompetencia; gyógypedagógus, egészségügy, kompetencia, konduktor, egészségügy, kompetencia. nemzetközi keresés esetén: hospital teacher, healthcare, competency; special education teacher, competency, healthcare, conductor, competency, healthcare, educator, healthcare, competency. Eredmények: Rendkívül kevés hazai szakirodalom foglalkozik a pedagógusok egészségügyben folytatott tevékenységével és szerepével. Nemzetközi szakirodalomban kissé több munka foglalkozik a témával. Eredményeimet három szakma köré csoportosítva mutatom be: a kórházpedagógusok, a gyógypedagógusok (ahol elegendő adatot találtam hozzá ott szakirány szerinti bontásban) és konduktorok csoportját különítettem el. Nemzetközi eredmények a kórházpedagógusok és gyógypedagógusok szerepével kiemelkedőbben foglalkoznak, esetükben a kompetenciahatárok is határozottabban körvonalazódnak, mint a harmadik csoport esetén.

Konklúzió: A témában rendelkezésre álló alacsony számú szakirodalmi adat miatt szükséges a pedagógus végzettségű szakemberek egészségügyben betöltött szerepének további vizsgálata, kiváltképp hazai viszonylatban.

Elektronikus tanulási környezetek pro és kontra érvei az adaptivitás szemszögéből

NÉGYESI PÉTER

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

negyesi.peter@uni-eszterhazy.hu

Kulcsszavak: elektronikus tanulási környezetek; adaptivitás; pro és kontra; diaktikai design

Napjaink felsőoktatásában sok olyan online tanulási környezet létezik, amelyek elsődleges célja a tanulási tevékenység segítése. A 2020-ban bekövetkezett COVID-19 világjárvány, valamint az ennek következtében tavaly tavasszal hazánkban is bevezetett digitális munkarend tapasztalatai alapján azt látjuk, hogy a közoktatásban dolgozó pedagógusoknak is szükségük van olyan jól felépített, tudományos eszközökkel igazoltan bemért és ellenőrzött tartalmakat magában foglaló elektronikus tanulási környezetre (keretrendszerre), amely valós igények alapján kerül kifejlesztésre a didaktikai design alapelvei mentén.

Fentieket figyelembe véve kutatásunkban megvizsgáljuk a Magyarországon legjobban elterjedt online tanulási környezetek (SAP Learning Solution, ORACLE iLearning, ILIAS, Moodle) pro és kontra érveit az adaptivitás tekintetében. Reyes, Candéas, Galán, Vicianá, Canadas és Reche „Nyílt forráskódú tanulási platformok összehasonlítása adaptivitás szempontjából” c. 2009. évi tanulmánya nyomán ezt öt fontos szemszögből közelítjük meg, amelyek a támogatott együttműködést vagy közös munkát segítő eszközök, a támogatott tananyag-készítési eszközök, a tanulási és oktatási folyamatot segítő eszközök, az adminisztrációs lehetőségek és a rendszer használhatóságához hozzájáruló tulajdonságok.

Elméleti kutatásunkban rétegzett valószínűségi mintavétellel kérdezzük meg gimnáziumi és felsőoktatási pedagógusokat és diákokat félig strukturált interjú formájában, valamint tartalomelemzésnek vetjük alá az elérhető online tananyagokat törekedve a validitás és reliabilitás növelésére.

Célunk egy letisztult, a diákok teljesítménynövekedését és a pedagógusok munkáját elősegítő, új, adaptív elektronikus tanulási környezetet fejlesztése, amely figyelembe veszi az egyes diákok tanulási képességeit, tanulási stílusát, aktuális teljesítményszintjét, személyes körülményeit és motivációját.

Fogyatékkal élő diplomás személyek tanulmányi eredményessége és munkaerő-piaci esélyeik

HRABÉCZY ANETT

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

hrabeczy.anett@arts.unideb.hu

Kulcsszavak: Fogyatékkal élő, felsőoktatás, eredményesség, munkaerőpiac, inklúzió

Kutatásunk fókuszában azon személyek állnak, akiket a hatályos felsőoktatási törvény fogyatékkal élő hallgatónak nevez, s akik ezen hallgatói csoport tagjai közül sikeresen, diplomaszerezéssel zárták felsőfokú tanulmányaikat. A kutatás aktualitását adja, hogy ugyan növekszik a diplomával rendelkező fogyatékkal élő személyek aránya, a szakirodalom mégis arról számol be, hogy a fogyatékkal élő személyek magasabb aránya él kedvezőtlen szocio-ökonomiai körülmények között a teljes népességben tapasztalható arányokhoz viszonyítva. Arról azonban a hazai és nemzetközi szakirodalom is kevés információval rendelkezik, hogy a felsőfokú végzettség társadalmi mobilitást elősegítő szerepe a fogyatékkal élő népesség esetében milyen mértékben tud érvényesülni. A téma vizsgálatát szintén indokoltá teszi, hogy ugyan a magyarországi népesség csupán igen kis százaléka él valamilyen fogyatékkal, 2011-ben azonban csupán 9%-uk rendelkezett diplomával. Az alacsony arány ellenére azonban e csoport jelentős emberi erőforrásként szerepelhet a munkaerő-piacon, helyzetük feltárása pedig elősegítheti munkaerő-piaci helyzetük megértését, ezáltal eredményesebb bekapcsolódásukat. Kutatásunk ezért a fogyatékkal élő diplomás személyek vizsgálatán keresztül arra keresi a választ, hogy a hallgatói eredményességet támogató tényezők miképp érvényesülnek esetükben, s érzékelhető-e ezen támogató faktorok hosszabb távú hatása a munkaerő-piacra történő belépéskor. A kutatás célja tehát feltárni, hogy a fogyatékkal élő személyek munkaerő-piaci helyzete hogyan alakul a diplomaszerezést követően, továbbá célja feltárni, hogy a felsőfokú végzettség társadalmi mobilitást elősegítő szerepe hogyan érvényesül a fogyatékkal élő személyek esetében, s támogatja-e munkaerő-piaci elhelyezkedésüket. A kérdéskör feltárására kvalitatív kutatási módszert, félig strukturált személyes interjúkat adatszereléssel alkalmaztunk (N=30). Kutatásunk korlátjaként említenünk kell a célcsoport nehéz elérhetőségét. Rejtőzködő célcsoportról lévén szó a mintavétel hálóbda módszerrel valósult meg. Eredményeink alapján egyértelmű összefüggés mutatható ki arra vonatkozóan, hogy a fogyatékkal élő személyek esetében a felsőfokú végzettség hogyan hat a társadalmi mobilitásra, valamint munkaerő-piaci elhelyezkedésükre. Az eredmények segítséget jelenthetnek abban, hogy megértsük a felsőoktatás és munkaerőpiac közötti átmenet során lezajló folyamatokat a fogyatékkal élő személyek esetében, amely mind a felsőoktatás, mind a munkaerőpiac aktorai számára fontos információul szolgálhatnak. „Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.”

Irodalomterápia zárt ajtók mögött – csoportos foglalkozások fiatalkorú fogvatartottakkal

CSORBA-SIMON ESZTER

Pécsi Tudományegyetem, Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

cs.simon.eszter@gmail.com

Kulcsszavak: Irodalomterápia, büntetés-végrehajtás, fiatalkorúak

Mára kurrens problémává vált a bűnözés, ezzel együtt a büntetéssel kapcsolatos nehézségek, kérdések és megoldások, melynek hatására az eddig zárt intézményrendszerek széles körű társadalmi nyilvánosságot kaptak. Az előadásom alapját az a személyes és szakmai tapasztalat képezte, amelyet könyvtárosként biblioterápiás foglalkozásaim keretében, a pécsi Fiatalkorúak Regionális Büntetés-végrehajtási Intézetében 2012 és 2019 a fiatalkorú fogvatartottakkal folytatott foglalkozássorozat tartása során szereztem.

A biblioterápia börtönprogramokba való beemelése azon a felismerésen alapul, hogy a résztvevő társadalmi kudarcaiban kulcs tényező lehet érzékelési, észlelési képessége. Minden szocioterápiás és művészetterápiás foglalkozás a résztvevők „érzékenyítését” tűzi ki célul, annak reményében, hogy sikerül javítani azokon a részben vagy teljesen hiányzó készségeken és képességeken, amelyek a fogvatartottaknak a társadalom számára elfogadható formában gyakorolt életviteléhez és egy egészséges személyiséghez szükségesek.

Ha a résztvevő megtanulja differenciáltan szemlélni az őt körülvevő problémákat, lehetőségeket, akkor a percepció, kognitív és szociális készségeiben is változás megy végbe. Ebben a változási folyamatban segíthetnek a csoportos foglalkozások: miközben tudjuk, hogy csodát nem tehetünk a hátrányos helyzetű fiatalokkal, hiszen a személyiség mindenestül aligha megváltoztatható, a személyiségstruktúra hangsúlyai átrendezhetőek, ami már elég lehet az illető normális életvitelének és a társadalom által elfogadott célokra és jövőre való irányultságának, asszertivitásának kialakításához.

Az irodalomterápia segítséget nyújthat a résztvevőnek, hogy a tudatos szférába hozza eltemetett érzelmeit és élményeit, lehetőséget ad arra, hogy képzeletben kísérletezzon különböző viselkedési módokkal, valamint növelheti a személy tudatosságát és szociális érzékenységet, de csupán a kezdő lökést adhatja meg ebben a speciális környezetben. A további viselkedési mechanizmusok azon múlnak, hogy az egyén mennyire került tisztába saját értékeivel, valamint hogy mennyire tudatosult benne a változtatás lehetősége és az arra irányuló vágy. Ezen új értékek megerősítésére szolgálnak további csoportok létrehozása, ahová visszajárhatnak azok, akik erre igényt tartanak, így ez a folyamat tovább mélyülhet.

Előadásomat azokra a kérdőívekre, interjúkra építem, melyeket olyan, már szabadult fogvatartottakkal készítettem, akik részt vettek a csoportjaimon.

Jó gyakorlatok a nők elleni erőszakkal való küzdelemben – példák spanyol és magyar kezdeményezésekről

POLGÁR PETRA IBOLYA, DR. HABIL. LILÓN DOMINGO ANTONIO

Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar Pszichológia Intézet,
Spanyol és Ibero-amerikai Tanulmányok Tanszék

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

polgar.petra.ibolya@pte.hu

Kulcsszavak: nők ellen elkövetett erőszak, társadalmi diskurzus, jó gyakorlatok

Elméleti háttér és kutatási célok: Napjainkban világszerte - a hivatalos statisztikák alapján – a nők 35%-a abúzustól, azonban a bejelentések hiánya miatt ez az érték a 70%-ot is elérheti (Amnistía Internacional de España, 2020). Korábbi kutatásaim nyomán feltártam a bántalmazás és elnyomás különböző megjelenési formáit csakúgy, mint a jelenség mögött meghúzódó lehetséges okokat (Polgár, 2020), azonban kétségtelen, hogy miközben továbbra is rengeteg a felmerülő kérdés, s a válaszokat megtalálni nehéz, az egyre növekvő esetszám azt mutatja, hogy valóban rendkívül fontos és szükséges a témáról való globális beszélgetés és a tudatosítás. Ezzel szemben a tabusítás miatt ez a komoly probléma az esetek túlnyomó többségében rejtve marad, súlyosbítva ezáltal az áldozatok helyzetét (Lorente, 2001; Pérez & Montalvo, 2010). Tekintettel arra, hogy a statisztikai adatok alapján legtöbbször férfiak követik el a nők ellen irányuló bántalmazásokat (Lorente, 2001; Psicología y Mente, 2019), a magyar minta mellett fontosnak tartottam Spanyolország helyzetének felmérését is, hiszen egy olyan társadalomról van szó, melyet a közvélemény tipikusan 'machista'-nak, férfiközpontúnak bélyegez meg, másodrendű szerephez helyezve a nőket (Lorente, 2001).

Eredmények és következtetések: Kutatómunkám nyomán feltárássra kerültek azon bevált, jó gyakorlatok, melyek hozzájárulnak a nők elleni erőszakra való figyelemfelhíváshoz és tudatosításhoz, valamint a jelenség megelőzéséhez és ezáltal megakadályozásához. A magyarországi kezdeményezések közül kiemelkedő például a NANE (Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen Egyesület) tevékenysége: munkásságukhoz kötődik például az Érzelmi Erőszak Teszt (Ancsel, 2016) kidolgozása, mely az érintett nők számára nyújt segítséget helyzetük felismerésében és megváltoztatásában. Szintén sikeres az a spanyol módszer, mely a nőket érintő erőszak elleni összefogásra sarkall csakúgy állami, mind lokális szinteken: a téma iránti érzékenyítésre is alkalmas program többek között mindenki számára elérhető és alkalmazható figyelemfelhívó posztereket és ingyenesen felkereshető segélyvonalakat foglal magában ('Veled vagyunk' program, 2020).

Kitekintés: A fent említett példák adaptálása nyomán olyan érzékenyítő programok kifejlesztése válik lehetővé, mely egészen általános iskolás kortól segítheti a bántalmazás formáinak felismerését és tudatosítását – hozzájárulva ezáltal a nemek közötti egyenlőség fontosságára való figyelemfelhíváshoz és a társadalmi diskurzus előmozdításához.

Komplex tantárgyi nevelés a Magyar Nemzeti Levéltár dokumentumai segítségével

HECKER HENRIETTA

Magyar Nemzeti Levéltár Tolna Megyei Levéltára

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

hecker.henrietta@gmail.com

Kulcsszavak: levéltár, közgyűjtemény, szolgáltatás, irat, foglalkozás, tantárgy, komplex fejlesztés

A Magyar Nemzeti Levéltár egyik célja, hogy közgyűjteményként rendelkezésre álljon az állampolgároknak. E rendelkezésre állás két, egymástól jól elkülöníthető szolgáltatáson, az ügyfélszolgálaton és a kutatószolgálaton keresztül nyilvánul meg. A levéltár ezen szolgáltatásai, felhasználási lehetőségei azonban szinte alig ismertek állampolgári szinten, holott a hétköznapi ember bármikor kerülhet olyan helyzetbe, amikor hivatalos adatokat kizárólag a levéltár segítségével lelhet fel.

A levéltár-pedagógia egyik legfontosabb célkitűzése, hogy a levéltár funkcióival, az ott őrzött iratok jelentőségével, az iratkezelés mechanizmusaival lehetőleg a közoktatás keretein belül ismertesse meg a felnövekvő generációkat. Ez a célkitűzés különösen fontossá vált, mivel a tömeges digitalizáció és az elektronikus ügyintézés egyre jobban átalakítja a hivatalos ügyintézés meneteit is. Ugyanakkor az általános és középiskolás korosztályt, valamint tanáraikat könnyebb megszólítani a történeti értéket képviselő iratokkal, mint a hivatalos funkciók bemutatásával. Ezek a látogatások biztosíthatják azt a társadalmi beágyazottságot, amely az egyént a levéltári iratok sokoldalú felhasználójává tehetik. Ezekkel az intézményi találkozásokkal biztosíthatjuk azt is, hogy a múzeumhoz és könyvtárhoz hasonlóan közgyűjteményként is a jelenleginél szélesebb körben ismert legyen a levéltár.

A közoktatás felé történő nyitás azonban több szempont miatt sem egyszerű. Gyakran hangzik el a pedagógusoktól, hogy a levéltári látogatásokat nehéz megszervezni: a 45 perces tanóra nem elegendő az osztályok megfelelő mozgatására és a minőségi információátadásra, de az alacsony ismertség miatt eleve kevés pedagógus számol a levéltárak nyújtotta lehetőségekkel programszervezéskor. Két lehetséges megoldást kell tehát komolyan fontolóra vennünk: a digitális tartalomfejlesztést és a komplex tematikus egységek kidolgozását. A digitális tartalomfejlesztés (az MNL OktatóLapok felülete) biztosíthatja a kisebb információegységek tanórai felhasználását, a tematikus foglalkozások pedig lehetőséget adnak arra, hogy a különböző tantárgyat tanító tanárok együtt hozzák el a gyerekeket a levéltárba. Ez a megoldás lehetővé teszi, hogy egy-egy irat komplex módon, több problématerület megvitatásával kerüljön feldolgozásra.

Ebből kiindulva szeretném az MNL Tolna Megyei Levéltárában őrzött két térkép, valamint egyéb dokumentumok segítségével demonstrálni, hogy az az elképzelés, miszerint a levéltárba csak a történelem szakos tanároknak érdemes elvinni a gyerekeket, mennyire nem állja meg a helyét, mivel a levéltári dokumentumok minden esetben sokkal komplexebb feldolgozást engednek meg. A tematikus feldolgozás tantárgyi felosztásból indul ugyan ki, de megvizsgálja az adott téma feldolgozása során fejleszthető kompetenciaterületeket is, és gyakorló tanárok bevonásával konkrét felhasználási javaslatokat és eseteket is bemutat.

Legális beszélgetés a matekórákon

KOVÁCS-KÓSZÓ ESZTER, KISS VIKTÓRIA, KOSZTOLÁNYI JÓZSEF

Szegedi Tudományegyetem, Analízis tanszék

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

k.k.eszter8@gmail.com

Kulcsszavak: matematika tanítás, pármunka, kooperatív tanulás

A középiskolai matematika a diákok körében a kevésbé kedvelt tárgyak közé tartozik. A tananyag sok, a tanárok saját mintáiknak megfelelően és a szükséges tempó biztosításának érdekében sok esetben a frontális tanítást választják. Ez azonban számos kutatás szerint kevésbé hatékony, még ha biztonságosnak és megvalósíthatóbbnak tűnik is.

Bár komplex megújulásra lenne szükség, de amíg ez nem történik meg, egy olyan kis lépést tartottunk reálisnak megcélózni, mely a diákok aktív részvételét igyekszik támogatni. Fontos szempont volt, hogy a bevezetni kívánt módosítás a tanár és a diákok szempontjából is könnyen megvalósítható legyen.

Kísérleteinkben arra kértük meg a tanárokat, hogy egyetlen változást vezessenek be: a diákok önálló feladatmegoldását cseréljék ki pármunkára. Ebben a módszerben megjelenik a kooperatív csoportmunka számos előnye, mint az aktív és egyenlő részvétel, az építő egymásrataltság, az egyéni felelősség és a párhuzamos interakció. Segít a tanárnak jobban nyomon követni a diákok fejlődését, hiszen csak legfeljebb fele annyi különböző gondolatmenet jelenik meg az osztályteremben, és a pármunkának köszönhetően ezek hallhatóvá is válnak.

Klasszikus probléma a potyautas jelenség, miszerint a párból sokszor csak az egyik fél dolgozik. Ezt hivatott kiküszöbölni a mester és írnok módszer (sage and scribe), melyben a szerepeket cserélgetve az egyik diák a toll nélküli feladatmegoldó, a másik pedig az írnok, akinek ezen kívül ellenőrző és segítő szerepe is van. Ez biztosítja az interakció meglétét, és támogatja a fent felsorolt előnyök gyakorlati megvalósulását.

11 tájékozódó osztálytermi kísérletet valósítottunk meg az 5-11. évfolyamokon, változatos érdeklődési körű és képességű diákokkal. Ezek alapján az algebra jellegű témaköröket és a 6-7-es, valamint a 9-10-es korosztályokat céloztuk meg részletesebb vizsgálatra. Ez idő alatt letisztultak a tanárokkal való kommunikáció irányelvei, fejlesztettük a diákok kérdőíveit, a módszer betanuló óráját és a megfigyelési szempontokat.

Két fő kísérletünk 2 hónapig tartott a 10. osztály algebra témakörében. Az adatgyűjtés folyamatos órai megfigyelésekkel, kérdőívekkel, tanár- és diákinterjúkkal, illetve egyik esetben páronkénti hangfelvételekkel történt.

Az egyik osztályban a tanárnő lelkesedése tagadhatatlanul átragadt a diákokra, a tanulók tankönyvszerűen foglalmazták meg a kooperatív csoportmunka előnyeit saját élményükként. A másik, nagyobb létszámú csoportban erősebb szórást tapasztaltunk a pármunka népszerűségében és hasznosságának megítélésében is.

A módszert megpróbáltuk az online oktatás gyakorlatába is beilleszteni, melynek kezdeti tapasztalatai még vegyesek.

Előadásunkban a mester és írnok pármunka elméletét, kísérleteinkben való alkalmazását, elemzéseink eredményeit és azok értelmezését szeretnénk részletesen bemutatni.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-3-SZTE-533 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a nemzeti kutatási, fejlesztési és innovációs alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Multiperspektivikus történelemszemlélet Magyarország és Anglia tartalmi szabályozóiban

FODOR RICHÁRD

Neveléstudományi Intézet

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

richifodor@gmail.com

Kulcsszavak: történelemdidaktika, történeti nézőpont, tankönyv, tankönyvkutatás, történelmi gondolkodás, történelmi műveltség, tanulói kompetencia

Előadásom során a multiperspektivikus, azaz többnézőpontú történelemszemlélet tanulói kompetenciafejlesztés köznevelési lehetőségeit mutatom be, amely meghatározó szerepet játszik a kritikus gondolkodás, a történelmi műveltség és az állampolgári kulcskompetencia fejlesztésében.

A multiperspektivikus szemlélet problémátörténete a 2000-es év két nagy jelentőségű rendezvényére vezethető vissza. Az Európa Tanács által életre hívott EUROCLIO és a Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság (ISHD) Osloban és Lisszabonban szervezett konferenciáin transzfer erővel bíró kulcskompetenciaként definiálták a többnézőpontú történelemszemléletet, amelyet önbizalom-növelő, az analógiák felismerését és az alternatívák számbavételét támogató képességgént definiáltak (Dárdai, 2002). A szemlélet húsz éves európai pályafutása során beépült a tanácsadó és szabályozó dokumentumok többségébe (OECD DeSeCo, 2003, Euridyce, 2017, NAT, 2013, 2020, National Curriculum, 2012) ugyanakkor a köznevelési érvényesüléséről nem áll rendelkezésre felmérés.

Előadásom középpontjában egy komparatív kutatás eredményeinek bemutatása áll, amely két fő komponensből tevődik össze. Elsőként 2016 után kiadott angol (Oxford, Hodder) és magyar (OFI-OH) történelemtankönyvek elemzése során a tankönyvek szerkezeti egységeiben megjelenő multiperspektivikus történelemszemléletet azonosítottam és hasonlítottam össze. Képes történeti források összesen tizennégy típusát különböztettem meg fejezetenként, tematikus egységenként és tankönyvenként a kvantitatív vizsgálatban, amelynek eredménye egy-egy forrás-mutatószám lett. A kvalitatív vizsgálat elemzései során pedig arra a kérdésre kerestem a választ, hogy milyen formái lehetnek a multiperspektivikus didaktikai moduloknak, továbbá ez hogyan kapcsolódik a tankönyvszerzői szöveghez.

Másodikként a két állam tartalmi szabályozó dokumentumainak összehasonlító vizsgálati eredményeit mutatom be, amely során két eltérő fejlődési utat bejáró oktatási rendszer sajátosságai jelennek meg, a tartalmakat több szinten szabályozó magyar és a nagyobb autonómiát biztosító angol curriculumot.

Az előadás célja, hogy a kutatási eredmények segítségével felhívja a figyelmet a köznevelési történelemtanításban megjeleníthető többnézőpontú gondolkodás fejlesztésének szükségességére a jövő felelősségteljes és kritikusan elemző állampolgárainak nevelése és tanítása érdekében.

Pedagógusidentitás és szakmai könyvklubok

DOBROVA ZITA

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Neveléstudományi Intézet, Neveléstudományi Doktori Iskola

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

dobrova.zita@gmail.com

Kulcsszavak: szakmai identitás, szakmai könyvklub, folyamatos szakmai fejlődés

A pedagógusok folyamatos szakmai fejlődésének támogatása ma már változatos formákban valósul meg, és a paletta egyre gazdagodik. A nemzetközi gyakorlatban fontos szerepet játszanak ebben a szakmai könyvklubok is (Kooy, 2006; Burbank et al., 2010), melyek szakirodalom vagy éppen szépirodalmi szövegek olvasását követő irányított beszélgetések, csoportos eszmecserék során adnak új megvilágítást a megszerzett tapasztalatoknak, tudásnak, illetve egészítik ki ezeket. A foglalkozásvezető kérdései, a felajánlott technikák, gyakorlatok, a megosztások, vélemények, nézőpontok ütközése, párbeszéde során hangsúlyossá válik a reflexió, önreflexió (Brock–Pennington, 2014; Janzen, 2016; Wang, 2017; Mayer White, 2016), összességében pedig szakmai könyvklubok tanuló- és tanulásközpontú, progresszív tanulási környezetet biztosítanak a résztvevők számára.

A dokumentált folyamatok egy részében (például: Janzen, 2016; Mayer White, 2016) hangsúlyos elem, hogy a szakmai identitással kapcsolatos belső tartalmakat is felszínre hozzák, formálják a szakmai könyvklubban zajló beszélgetések. A szakmai identitás a pedagógusok szerepszemélyiségének olyan mély és lényegi rétege, mely nemcsak a napi tevékenységükre, hanem a lehetséges szakmai fejlődésükre is hatással van (Korthagen, 2004; Van Huizen és társai, 2005).

Előadásomban a szakmai könyvkluboknak a pedagógusok folyamatos szakmai fejlődésének támogatásában betöltött lehetséges szerepét mutatom be elsősorban olyan példák alapján, melyekben a résztvevők szépirodalmi szövegeket olvasva haladtak a szakmai fejlődést támogató úton. A sokféle lehetséges tanulási eredményből ebben az előadásban a szakmai identitásra helyezem a hangsúlyt, a nemzetközi szakirodalmat ebből a szempontból tekintem át, olyan tanulmányok eredményeit mutatom be, melyből látható, hogy a szépirodalmi szövegek egyéni, reflektív feldolgozása és a saját olvasói válaszok megosztása során megtörténhet a szakmai énkép kialakítása pedagógusok és pedagógushallgatók esetében egyaránt (Brock & Pennington, 2014; Janzen, 2016; Hall 2009, Robertson–Smith 2017).

Előadásomban saját tervezett kutatásom bemutatására is kitérek, melynek egy szépirodalmi művek olvasására épülő, a szakmai könyvklubok módszertanát és eredményeit is felhasználó kurzus ad keretet pedagógushallgatók és már pályán lévő pedagógusok részvételével.

Populáris irodalmi alkotások tanításának tapasztalatai a digitális oktatásban

KISS DÁVID

Eszterházy Károly University, Neveléstudományi Doktori Iskola

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

davidkiss.szada@gmail.com

Kulcsszavak: popular literature, digital pedagogy, education, literature, reading, attitude

A digitális átállás az egész tanártársadalmat nagy kihívás elé állította: az otthonról történő tanulás és tanítás eszközfeltételeinek megteremtése, egy kielégítően működő platform megtalálása és hatékony kezelésének elsajátítása mellett a tananyagfeldolgozás hagyományostól eltérő módozatainak keresése és alkalmazása is megoldandó feladatként jelentkezett. A közösségi oldalakon alakult tematikus csoportokban a digitális tanrendre áttérés utáni napokban kezdődött meg a jó gyakorlatok, tananyagok, feladatlapok, innovatív megoldások megosztása, a tanártársadalmon belül eddig talán sosem tapasztalt méretekben mutatkozott meg a hálózatos tudásmegosztás.

Minden tantárgy, így az irodalom tanításában is jelentkeztek az adott szaktárgyra jellemző, specifikus problémák, nehézségek. Az egyik érintett terület az irodalmi alkotások olvasásának, a különböző, szövegeken végzett értelmező/elemző gyakorlatoknak a digitális világba való áttevődése. Előadásomban ennek a témakörnek a sajátosságaira világítanék rá, fókuszban tartva az olvasóvá nevelés problémakörét. Napjaink infokommunikációs kultúrájában a hagyományos olvasásfogalom megváltozásának, felülírásának lehetünk tanúi, az internet létrehozta digitális térben az olvasás a multimediális információk feldolgozását is jelenti. E kibővült olvasásfogalom újfajta olvasási stratégiát és olvasói magatartást alakít ki és követel meg, melyet a digitális bennszülött generáció inherens adottságaként, meglévő képességkomplexumaként feltételezhetünk, hiszen e korosztály szocializációja – benne a szövegolvasás és információfeldolgozás képességével – részben az előbb említett digitális térben formálódott. A ma középiskolásként számára a hipertext nem lineáris olvasása éppúgy kézenfekvő és gyakran alkalmazott stratégia, mint a hagyományos szövegolvasás, mely – az oktatási rendszer kevésbé adaptív volta miatt – továbbra is őrzi hegemoniáját az iskolában, így az irodalomtanítás gyakorlatában is. A korábbi évek olvasási szokásokat vizsgáló felmérései rámutattak arra, hogy az olvasás folyamatosan veszít népszerűségéből az elektronikus eszközök nyújtotta szórakozási és kikapcsolódási lehetőségekkel szemben, ezáltal a fiatalok szociális interakciói is egyre nagyobb részben a hálózat terébe helyeződnek át, s ezt a tendenciát csak megerősíti a koronavírus-járvány miatti kényszerű online oktatás is. Ez a helyzet számos kérdést vet fel az irodalomtanítás gyakorlatára vonatkozóan.

Milyen akadályokba ütközhetnek a diákok egy regény önálló elolvasása és feldolgozása során az otthoni tanulásban? Hogyan korlátozza és egyben gazdagítja a regények olvasásának lehetőségeit az internetes tér? Erősítik-e a populáris irodalmi alkotások az olvasáshoz és irodalomtanuláshoz kötődő pozitív attitűdöt az online otthontanulás időszakában? Hogyan változik meg a hermeneutikai (értelmező) közösség fogalma a digitális oktatásban? Kialakulhat-e hagyományos értelemben vett értelmezői közösség? Milyen feladattípusoknak, megközelítéseknek kedvez a digitális oktatás a populáris alkotások tanításakor?

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Előadásomban gyakorló tanárként és kutatóként e kérdések mentén tárgyalom az olvasóvá nevelés és populáris irodalom viszonyát, összegezve magyartanári tapasztalataimat a populáris irodalmi művek online tanításával kapcsolatban.

Preoperatív pszichológiai állapotfelmérés és műtetre való felkészítés emlődaganat operációja előtt álló betegek körében - Pilot vizsgálat eredményei

LÉVAI TÜNDE, LÁZÁR GYÖRGY, LÁTOS MELINDA

Általános Orvostudományi Kar Sebészeti Klinika

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

tundelevai96@gmail.com

Kulcsszavak: preoperatív, pszichológiai állapotfelmérés, pszichológiai intervenció, emlődaganat

Bevezetés: a rosszindulatú emlődaganat kialakulása, majd a vele történő szembesülés pszichotraumaként értelmezhető, melyre a fokozott pszichológiai distressz, mint reakció, természetes válasznak tekinthető. A betegség pszichológiai integrálása és a hozzá történő sikeres alkalmazkodás összetett és elhúzódó pszichés megterhelést jelent a betegek számára, ennek következtében emlődaganatos páciensek körében a pszichológiai intervenció alkalmazása elengedhetetlen. A műtétet megelőző pszichés állapot jelentősen befolyásolja a beavatkozásból történő felépülést, mely kapcsolat az emlődaganatból gyógyuló páciensek körében fokozottan megjelenik. Ezen okból kifolyólag, a pszichológiai intervenció műtétet megelőző alkalmazása nagy hatékonysággal bír, ezzel egyidőben a páciensek körében is fokozódik az igény az operációra történő felkészítést illetően.

A műtėti beavatkozáson átesett, emlődaganatból gyógyuló pácienseink számára a sikeres gyógyulás és megfelelő pszichés támogatás érdekében kutatócsoportunk megtervezett egy 12 hetes, énképet és testképet erősítő, csoportos, támogató tréninget, melynek első lépését a műtetre történő pszichológiai felkészítés jelenti, majd a páciensek a műtétet követő időszakban 12 héten keresztül szupportív intervencióban részesülnek.

Módszerek: az intervenció hatékonyságát egy éven át tartó nyomon követéssel vizsgáljuk, öt mérési időpontban, melyek első alkalma a műtétet megelőző napon történik. A kutatás pilot vizsgálati szakaszában a műtét előtti pszichés állapotot mértük fel, vizsgálati mintánkat ekkor 24 nőbeteg alkotta, átlag életkoruk 61,75 év (szórás: 10,07). Ezen mérési alkalom során felmértük a depresszió, vonás- és állapotszorongás, életminőség, betegségpercepció és észlelt stressz szintjét.

Azok a páciensek, akik a sebészi konzultációjukon történő tájékoztatást követően bejelentkeztek az intervencióra, a kérdőív kitöltését követően részt vesznek a műtetre történő pszichológiai felkészítésen.

Eredmények: a felmért depresszió mértéke szignifikáns pozitív összefüggést mutatott a szorongás, az észlelt stressz és a betegségpercepció mértékével, valamint szignifikáns negatív korrelációt mutatott az életminőség értékével. Ugyanezen irányú kapcsolatok jelentek meg a szorongás esetében is: szignifikáns pozitív korreláció jelent meg az észlelt stressz és a betegségpercepció szintjével, valamint szignifikáns negatív összefüggést láthatunk az életminőség értékével. Továbbá kiemelkedően magas átlagérték jelent meg a betegségpercepció felmérése során a betegséggel kapcsolatos aggodalmak alskáláján.

Konklúzió: eredményeink alapján megállapítható, hogy a műtét előtti hangulati- és érzelmi állapot jelentős összefüggésben áll a betegség észlelt fenyegetettségének a mértékével, valamint az észlelt stressz és az életminőség szintjével. A kapott eredmények bizonyítékkul szolgálnak

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavasz Szél Konferencia

2021. május 28-30.

arra vonatkozóan, hogy a preoperatív pszichológiai intervenció a hangulati- és érzelmi állapot támogatása által segítheti a betegség optimális percepcióját, ezáltal a gyógyulás sikerességét.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Segítő szakemberigény a köznevelésben

CSÓK CINTIA

Debreceni Egyetem, BTK Humán Tudományok Doktori Iskola, Neveléstudományi Doktori Program

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

csokcintia@gmail.com

Kulcsszavak: köznevelés, iskolai szociális munka, iskolai szociális segítők, szakmai szocializáció

A tanulók és a pedagógusok eredményességével kapcsolatos kutatásokkal párhuzamosan az iskolai szociális munka tartalma és hatása is a nemzetközi diskurzusok homlokterébe került. Éppen ezek a vizsgálatok mutattak rá, hogy döntő jelentőségű az iskolai segítő munkatársak szakmai szocializációjának kérdésköre. A magyar köznevelési rendszer intézményeiben 2018 szeptemberében került bevezetésre az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység. Az implementáció eredményéről empirikus vizsgálatok eddig nem készültek. Kutatási kérdésünk az, hogy a szülők és a pedagógusok milyen területen számítanak leginkább az iskolai szociális segítők munkájára. Jelen kutatásban 20 iskolai szociális segítővel készítettünk félig strukturált interjút, s az elemzések során a szülőkkel és a pedagógusokkal kialakított kapcsolatokra, s az általuk elvárt problémamegoldás típusára fókuszáltunk. Eredményeink szerint a szülők és a pedagógusok elvárásai igen jelentős heterogenitást mutatnak az iskola kompozíciójától függően. A dominánsan alacsony társadalmi státusú tanulók iskoláiban a szülők bizalmatlanok, gyámügyi, hivatali szereppel azonosítják a szociális segítőt, míg a szülői középrétegek és a pedagógusok a nevelési és tanulási problémák azonnali megoldását várják tőlük, vagyis egyfajta csodavárás jellemző. A pedagógusok hozzáállása a kooperativitástól a távolságtartásig többféle formát ölt. Habár a szociális segítségre vonatkozó rendelet a preventív, közösségi tevékenységekre ad felhatalmazást ezeknek a szakembereknek, a szülők és a pedagógusok egybehangzóan az egyénekre koncentráló segítségnyújtást várják el. Az eredmények általánosíthatóságának korlátja, hogy a válaszadókat nem valószínűségi mintavétellel választottuk ki, ugyanakkor alkalmasak arra, hogy visszajelzést kapjunk a reformintézkedés hatásának első tapasztalatairól.

„A tanulmány az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs alaphoz finanszírozott szakmai támogatásával készült.”

SOC practical education benefits and background

SZARVÁK ANIKÓ¹, VÖRÖSNÉ DR. BÁNÁTI-BAUMANN ANNA², DR. PÓSER VALÉRIA³

¹Óbudai Egyetem, Alkalmazott Matematika Alkalmazott Informatika Doktori Iskola

²Óbudai Egyetem

³Óbudai Egyetem, Neumann János Informatikai Kar Biomatika és Alkalmazott Mesterséges Intelligencia Intézet

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

szarvak.aniko@nik.uni-obuda.hu

Kulcsszavak: Information Technology, Information Communication Technology, Information Security, Security Operation Center

Nowadays, cybersecurity professionals are facing increasing challenges in continuous ongoing and sophisticated attacks. In the training of cyber security professionals, it is especially important to present several disciplines together, such as IT security, development, risk analysis or regulations, based on people-process-technology (PPT) triangle. In order to highlight and reveal the relations and correlations between these different science fields we propose an educational practice based on a Security Operation Center (SOC) which is able to merge and combine the multidisciplinary nature of cybersecurity. This study collects and reviews IT security education practices and presents a forward-looking practice based on opensource software prototypes for cybersecurity professionals and future candidates. In this prototype we collect and connect related studies of IT security field and presented in detail the characteristics of attack with relative solutions and combination of defense software. We collect training course examples on SOC and related fields around the globe. We review the cybersecurity attack trends. We collect techniques, procedures – based on PPT – for detect, deter and correct controls to combine related studies to provide a comprehensive lecture of protection options.

Szociális érzelemszabályozás és mentális egészség

HORVÁTH ANDREA, KÖKÖNYEI GYÖNGYI

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Klinikai Pszichológia és Addiktológia

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

andr3a.horvath@gmail.com

Kulcsszavak: interperszonális érzelemszabályozás, mentális egészség, empátia

Az érzelemszabályozás és a mentális egészség közötti kapcsolatot számos kutatási eredmény alátámasztja. Jelen előadásomban ezt a kapcsolatot az interperszonális érzelemszabályozás perspektívájából mutatom be. Az interperszonális vagy más néven szociális érzelemszabályozás az egyén azon célorientált viselkedését jelöli, mellyel egy másik személy érzelmét kívánja szabályozni. Ezt fókusza miatt extrinzik interperszonális érzelemszabályozásnak is nevezzük (Zaki és Williams, 2013; Niven, 2017; Reeck et al, 2016). Bizonyos elméleti megközelítések integrálják az interperszonális érzelemszabályozás intrinzik formáját is: amikor az egyén azzal a szándékkal van jelen a szociális térben, hogy a jelen lévő személyek segítségével szabályozza saját érzelmeit (Zaki és Williams, 2013). Milyen dimenziókat ismerünk az interperszonális érzelemszabályozás irodalmából? Miért nem interperszonális érzelemszabályozás az érzelmi fertőzés? Mi az empátia szerepe az interperszonális érzelemszabályozás és a mentális egészség kapcsolatában? Előadásomban ezekre a kérdésekre keresem a választ.

Összesen három elméleti megközelítés foglalkozik az interperszonális érzelemszabályozás, avagy szociális érzelemszabályozás jelenségével. Mindegyik megközelítés az interperszonális érzelemszabályozást szándékos, az érzelmi válasz modulációjának szabályozásának céljával létrejövő folyamatként írja le. Az egyes megközelítések azonban különböznek abban, hogy ez a szabályozás az egyén vagy az interakcióban lévő másik személy érzelmeire irányul.

Kitérek az interperszonális érzelemszabályozáshoz hasonló fogalmakra, így például az interperszonális moduláció, érzelmi fertőzés, empátia, társas támogatás, érzelmi intelligencia fogalmaira, és arra, hogy az interperszonális érzelemszabályozás miben tér el ezektől. Végezetül felvázolom az empátia, a mentális egészség és az interperszonális érzelemszabályozás lehetséges összefüggéseit.

The Effect of Sense of Coherence, Self-Esteem and Psychological Symptoms on Academic Achievement

RODRIGUES DE OLIVEIRA OLNEY

University of Szeged, Doctoral School of Education

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

olneyr3@gmail.com

Kulcsszavak: Sense of coherence, psychological symptoms, self-esteem, academic achievement, children, adolescents

The burden of mental disorders has a significant impact on health with major social and economic consequences. There is an increasing rate of mental and behavioral health problems in adolescents in the European Region, according to the World Health Organization (WHO, 2019). Mental problems such as emotional symptoms, behavioral difficulties and hyperactivity/inattention, negatively affect self-esteem, sense of coherence and academic achievement resulting in difficulties in learning and problematic adjustment at the school. The aim of this research is to analyze sense of coherence, self-esteem, and psychological symptoms among children and adolescents in respect to their academic achievement in a Salutogenic perspective. The following hypotheses have been examined: 1. There is a relationship between sense of coherence and academic achievement 2. High sense of coherence and high self-esteem enhance academic achievement. 3. Psychological symptoms will be associated with lower sense of coherence and academic achievement. Method Quantitative research in a descriptive and associational cross-sectional design. Sense of Coherence Scale (SOC-13) was used to measure sense of coherence, Rosenberg Self-esteem Scale (RSE) assessed positive and negative evaluations of self. Psychological and behavioral problems were evaluated by the Strength and Difficulties Questionnaire (SDQ). Academic achievement was measured by the grade average and mathematic, Hungarian language and literature grades of the previous school year. The sample consisted of clinical in- and outpatient children and adolescents (N=45). Their age ranged from 11 to 17 years; the average age was 14,24 years (SD: 1,751). Results: Significant correlations were found between conduct problems, hyperactivity/inattention and academic achievement, psychological symptoms (emotional, hyperactivity/inattention, peer relations problems) and sense of coherence and self-esteem. Sense of coherence, self-esteem and academic achievement were not related. Conclusion: The study highlights the importance of assessing emotional and behavior difficulties in regard to academic achievement detecting youths who are at risk for developing learning difficulties. Based on that educators can assess and implement future intervention programs for children and adolescents with psychological symptoms resulting in low mastery in self-esteem and academic achievement.

Történelemdidaktikai alapú tankönyvkutatás – a tankönyvek és tansegédletek vizsgálata

NAGY TIBOR

Selye János Egyetem, Történelem

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

big.big.tibor91@gmail.com

Kulcsszavak: történelemdidaktika, tansegédlet, tankönyv, történelmi tudat, tankönyvkutatás

A történelemtankönyv egy olyan médium az iskolai történelemtanításban, amely mindig is meghatározó volt. Nincs ez másképp ma sem. Minél inkább haladunk vissza az évtizedekben, annál inkább tapasztaljuk azt, hogy a tankönyv az egyeduralkodó eszköz a tanórán. A történelemtankönyvek kritikai elemzésére főként azért van szükség, hogy feltérképezzük azokat az eljárásokat és módszereket, amely által a tankönyv hatással lehetett a történelmi kultúrára és történelmi tudatra. Ez a befolyásolás lehet negatív, mint például egy adott ideológia beszűrődése, vagy éppen a szerzői álláspont kritika nélküli elfogadtatása. Pozitív irányban is történhet befolyásolás, mint például a kritikai attitűd, vagy a multiperspektivikus szemlélet kialakítása.

A kutatás célja, hogy feltérképezze a változó didaktikai trendeket, amelyek a történelemtankönyvekben szerepeltek. A történelemdidaktikai alapú tankönyvkutatás azt jelenti, hogy az ismert módszerek és eljárások birtokában, illetve a vizsgált korszakokban már ismert eljárások és módszerek nézőpontjából megvizsgáljuk a tankönyveket. A tankönyv egyes elemei (didaktikai apparátus) dolgozzák fel a témaköröket. Ennek aránya, illetve didaktikai minősége azonban változó. Még fontosabb szempont, hogy milyen didaktikai célok húzódtak az egyes elemek mögött. Főként kvalitatív vizsgálatra van szükség, hogy a mélystruktúrába, a valódi didaktikai célokba betekintést nyerjünk.

Részben e kutatás nem hagyományos értelemben vett tankönyvkutatás, hiszen a tansegédleteket is beemeljük a faktorok közé. Ezt abból a megfontolásból tesszük, hogy a munkafüzetek, történelmi atlaszok, stb. ugyanúgy része annak a folyamatnak, amit didaktizációnak nevezünk. A tankönyv és tansegédlet együttesen az, amely által megvalósul a témakörök feldolgozása. Egy tansegédlet optimális esetben növeli a tanulói aktivitást, illetve képességeket fejleszt. Amennyiben nem felel meg ennek az alapkövetelménynek, úgy a jelenléte és kapcsolata a történelemtankönyvvel nem tekinthető relevánsnak történelemdidaktikai szempontból. A kutatás során a megfogalmazott következtetések szemléltetik, hogy milyen módon, eszközökkel formálódott a felnövekvő generációk történelmi tudata az iskolai történelemoktatás egyik meghatározó médiumán keresztül, a történelemtankönyveken, illetve a hozzájuk szervesen kapcsolódó tansegédletekkel.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Változások a környezetismeret tantárgyban

MESTERHÁZY HELGA

Soproni Egyetem, Roth Gyula Erdészeti és Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola
Pszichológiai és neveléstudományi szekció

mesterhazy.helga@phd.uni-sopron.hu

Kulcsszavak: környezetismeret, Nemzeti Alaptanterv, pedagógus

Napjainkban Magyarországon a kerettantervek határozzák meg az oktatás követelményeit. Jelenleg a 2012-es és a 2020-as Nemzeti Alaptanterv (továbbiakban NAT) előírása szerint folyik az oktatás. Az utóbbit, a 2020/2021-es tanévtől kezdődően felmenő rendszerben kell alkalmazni az intézményekben.

Az új NAT bevezetésével számos változás érte a tantárgyakat. Ezek a változások nagy mértékben hatottak a környezetismeret tantárgyra is, az általános iskola alsó tagozatában. A régi, 2012-es NAT követelményrendszere szerint a diákoknak 1-4. osztályig van környezetismeret tantárgy. A változások miatt a környezetismeret tantárgy eltűnt az 1-2. osztályból, s csak a 3-4. osztályban van jelen. A felmenő rendszerben az anyanyelvi, irodalmi tárgyakba beépülve tervezik megvalósítani a természet megismertetését, a környezetismereti tudnivalókat. Ez problémát vet fel több szempontból is.

A vadon élő állatok témaköre unikális téma napjainkban. A körülöttünk élő fajok ismerete, védelme elengedhetetlen követelményként jelenik meg. Iskolai keretek között is tanítanunk szükséges minden ehhez kapcsolódó ismeretet, mivel e fajok ismerete éppúgy elengedhetetlen, mint a házi állatoké, hiszen a közvetlen környezetünk színes világát jelentik. A környezetismeret tantárgy keretein belül ismerkedhetnek meg a tanulók mindkét témakörrel.

2020 tavaszán végzett kutatásunk igazolta, hogy a 2019/20-as tankönyvlistán szereplő alsó tagozatos tankönyvek közül a 2. osztályos tananyag tartalmazza a legtöbb főbb vadfajról szóló ismeretet. Ahhoz viszont, hogy a gyermekeknek pontos ismereteken alapuló tudása legyen, szükség van ezen ismeretek átadására, tankönyvre, munkafüzetre, illetve egy olyan pedagógusra, aki a hiteles ismeretátadó/tanulásszervező szerepet jól ellátja.

Kutatásunk célja az volt, hogy felmérje a környezetismeret tanító pedagógusok ismereteit a vadon élő állatok témakörében, illetve, hogy megvizsgálja az új, 2020-as NAT-tal kapcsolatos véleményüket.

Várandósgondozással kapcsolatos tapasztalatok látássérült nők körében

HANKÓ CSILLA, DR. POHÁRNOK MELINDA, BÍRÓ BOGLÁRKA

Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar Pszichológia Intézet

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

hanko.csilla@pte.hu

Kulcsszavak: várandósság, várandósgondozás, egészségügyi tapasztalatok, perinatális időszak, látássérült nők

A családalapítás és a várandósság körüli szenzitív időszakban a szakellátásban megélt tapasztalatok jelentősen befolyásolhatják egy nő saját szülői szerepével, énhatékonyságával kapcsolatos vélekedéseit. Ezen állítás a fogyatékkal élő nők esetében kifejezetten igaz lehet, hiszen a fogyatékossgal kapcsolatban – legyen az értelmi, pszichoszociális, mozgásszervi vagy érzékszervi – számos stigma, előítélet van jelen a köztudatban, ami akaratlanul is hatással lehet az egészségügyi szakemberek attitűdjére, ha egy fogyatékkal élő emberrel találkozunk az ellátás során (pl. Lendvai és Nguyen Luú Lan, 2019; Lipson, et al., 2010; Olkin, 2000).

Kutatásunkban 21 látó és 20 látássérült nő várandósság körüli egészségügyi ellátással kapcsolatos tapasztalatait vizsgáltuk meg. Félig strukturált interjúkat készítettünk, melynek kérdései a várandósság megélésére, az anyaságról alkotott reprezentációkra és az anya-gyermek interakció sajátosságaira vonatkozó kérdéseket is tartalmazott. Kutatási kérdésünk arra irányult, hogy milyen tapasztalatokkal rendelkeznek hazánkban a látó és látássérült nők a várandósság és szülés alatti egészségügyi ellátást illetően. Kimutathatók-e a fogyatékossg-specifikus pozitív vagy negatív tapasztalatok a látássérült nők körében? Jelen vizsgálatunk az egészségügyi ellátással kapcsolatos tapasztalatok tematikus elemzését foglalja magába, melyet az Atlas.ti tartalomelemző szoftver segítségével végeztünk el. Eredményeink azt mutatják, hogy a látássérült nők nagyobb arányban számolnak be negatív tapasztalatokról a perinatális időszakról, melyek általában a nemzetközi szakirodalomhoz hasonlóan a szakemberek tájékozatlanságával, információhiányával, a szülői kompetenciák kétségbevonásával, az ún. „ráerőszakolt” kontroll jelenségével és a diszkriminációval kapcsolatosak. Eredményeink szakirodalommal való összevetésével nemzetközi viszonylatban is újdonságnak számító módon részletes és pontos képet kaphatunk a látássérült nők egészségügyi ellátás során megélt tapasztalatairól, továbbá ezen eredmények fontos szempontot képviselhetnek a látássérült nők saját anyaság-élményének, illetve a gyermekkel való kapcsolatának elemzése során.

Záridő - Egy kutatási módszer kiválasztásának útja

VARGA-CSIKÁSZ CSERGE

Eszterházy Károly Egyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola

Pszichológiai és neveléstudományi szekció

varga.csikasz.csenge@gmail.com

Kulcsszavak: kutatási módszer, fotóinterjú, pályázat, vizualitás

Hogyan lehet pedagógiai témájú kutatást fényképeken keresztül bemutatni? – ezen kérdés foglalkoztatott, amikor jelentkeztem a 2020-ban megrendezett Tedd láthatóvá a tudás! című pályázatra, ami a Ludwig Múzeum és a British Council közös szervezésében valósult meg. A felhívás ösztönzött a saját kutatási témámban – mely röviden a drámapedagógia pedagógusokra gyakorolt hatásának vizsgálata – rejlő vizuális kihívások felfedezésére. A felkínált lehetőségek közül a fényképezés eszközét választottam. Egy fotósorozaton keresztül igyekeztem bemutatni, hogyan jelenik meg egy általános iskolai tanító napjában a drámapedagógiai nevelés. Azoknak, akik inkább szöveges oktatáson nevelkedtek nagyobb kihívást jelenthet a képi precizitás elsajátítása, mint akiknek lehetőségük volt a vizuális képzésben is részt venni. Douglas Harper egy 2002-es munkájában ír arról, hogy az agy vizuális információt feldolgozó részei előbb fejlődnek ki, mint a verbális adatokkal foglalkozó, és a képek a szavaknál jobban képesek elérni az emberi tudat mélyebb rétegeit. Ez választ ad arra is, amiről John Collier számol be egy 1979-ben írt művében, amikor társaival egy összehasonlító kutatásukban feltárták, hogy azok az interjúztatók, akik fotót használtak gördülékenyebben folytatták a következő kép bevonásáig a megkérdezést, mint azok, akik nem használtak vizuális segítséget. A Tedd láthatóvá a tudást! pályázati anyag elkészítésének különböző szakaszaiban számos, a kutatásom tervezése során felmerülő kutatómódszertani kérdésre is választ kaptam. A drámapedagógia módszere mind a vizuális mind a verbális készségek fejlesztésében szerepet játszik, így szinte nyilvánvaló, hogy a technikát használó pedagógusok kutatásában kézenfekvő lehet a képi elemek, fotók bevonása. Jelen tanulmány célja bemutatni azt a folyamatot, mely során feltárássra került a kutatásomhoz használható módszer egy járható, választható útja: a fotóinterjú.

Sporttudományi szekció

A magyar élc csapatok védekező hatékonyságának vizsgálata

NAGY BENEDEK ÁGOSTON

Testnevelési Egyetem

Sporttudományi szekció

benji@basketclinic.hu

Kulcsszavak: védekező hatékonyság, négy faktor, védekező rangsorok, kosárlabda, bajnokság

Tudományos háttér

Dean Oliver elmélete 96 százalékos sikerrel jósolta meg az elmúlt három szezonban a csapatok teljesítményét az NBA-ben. Szerinte a teljesítmény meghatározói: a mezőny dobószázalék, az eladott-, illetve a lepattanó labdák és a büntető dobószázalék.

A nemzetközi kutatások is a védőlepattanókban (Karipidis, és társai 2001; Sampaio, Janeira, 2003; Ibáñez, és társai 2003; Gómez és társai, 2006), illetve a kiegyenlített mérkőzéseken a kétpontos mezőnyszázalékban és a gólpaszok számában látták a döntő különbséget. (Ortega, és társai, 2008)

Az elmúlt 12 szezon tapasztalatai arra mutattak, hogy lehet mérkőzést nyerni rossz védekezéssel és extra támadó teljesítménnyel, de a bajnoki címhez szükség van a kiemelkedő csapatvédekezésre, hiszen a 2011/2012 szezon kivételével minden magyar férfi bajnok az első, vagy második helyen végzett a kapott pontok tekintetében.

Cél

A tanulmányok és elméletek alapján megkerestem azokat a mérkőzés statisztikában látható adatokat, melyeknek döntő jelentőségük lehetett a négy legjobb magyar férfi csapat eredményességében az utolsó befejezett magyar bajnokságban, (2018/2019-ben). Mindezt a sikeres védekezés szemszögéből.

A bajnoknak a statisztikai rangsorokban a legjobbnak kell-e lennie az ellenfelek között, vagy az előkelő rangsor nem számít és elegendő a győzelemhez, ha hatékonyabb védekezéssel lerontja az aktuális ellenfél teljesítményét?

Módszer

A 2018-19-es bajnokságban 26 alapszakasz mérkőzése volt a csapatoknak. A kutatás során a végső négy helyezett 104 alapszakasz mérkőzésének statisztikai eredményeit elemeztem. A rájátszás során a párharcok eredményei egyértelműek voltak. Csupán az egyik elődöntő dőlt el 3:2 arányban, minden más esetben 3:0 volt az eredmény. Az alapszakaszban mindenki kétszer játszott egymással, így a csapatok közötti tendenciákat és rangsorokat nagyobb mintában vizsgálhattam.

Az összehasonlító elemzés során a csapatok kapott és dobott pontjait, a saját és az ellenfél dobószázalékait, a lepattanók, gólpaszok, a szerzett és eladott labdák, illetve a személyi hibák számát vettem alapul. Ezután saját támadási és védekezési rangsorokat készítettem.

Eredmények

A bajnokkal szemben dobtak a legrosszabb mezőnyszázalékkal. A ketteseket 45,08, a hármasokat 31,23 százalékkal. Eközben ők a ketteseket 48,65 százalékkal, a hárompontosokat 31,44-el értékesítették. Ellenük ítélték a legkevesebb személyit, ellenük dobták a második legkevesebb sikeres büntetőt 12,73/meccs, mindezt toronymagasán a legrosszabb százalékkal, 65,8-al.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

A védőlepattanózásban a harmadik volt a Falco KC, de a megszerezhető lepattanók 71,09 százaléka lett az övéké. A támadó palánk alatt, viszont ők voltak a legdominánsabbak. Meccsenként 28,98 százalékkal szereztek 10,04 lepattanó labdát, ezzel is rontva az ellenfél védekező teljesítményét. Ellenük volt a második legtöbb eladott labda, meccsenként 13,27, miközben ők csak 8,73-t. Ellenük adták a második legkevesebb pontot érő átadást, 15,62-t, ők pedig a második legtöbbet, 18,38-t. A bajnoknak kiemelkedő volt a gólpasz/eladott aránya, 2,11, ami ellenük csak 1,18 volt.

Következtetés

A bajnoknak nem kell minden statisztikai rangsorban a legjobbnak lennie. Elegendő, ha az adott meccsen jobb az ellenfeleinél.

Viszont nem elég a védekezési rangsorokban dominálni, egyidejűleg szükség van a hatékony támadásra is. Az hogy éppen melyiknek van nagyobb jelentősége, a csapat stílusa és választott taktikája határozza meg.

Az utolsó öt perc támadó elemeinek vizsgálata tétmérkőzéseken a magyar kosárlabda bajnokságban

NAGY BOTOND ÁGOSTON

Testnevelési Egyetem

Sporttudományi szekció

nagybobi14@gmail.com

Kulcsszavak: kosárlabda statisztika, tétmérkőzés, utolsó öt perc

Bevezetés

A modern kosárlabdázásban a hármasok számának jelentősége emelkedő trendeket mutat (Basketball Reference, 2020). A gólpasszok szerepét az elmúlt évek tanulmányai is igazolják (García és társai, 2007), de a sikeres két- és hárompontosok, illetve a sikertelen hárompontosok mérkőzést befolyásoló hatását is feltérképezték (Karipidis és társai, 2001). A győzteseknek minden mérkőzésen legalább annyi védőleptanója volt, mint az ellenfélnek. Legyen szó a teljes negyedről vagy csak az utolsó öt percről, a mérkőzés szintjétől és a játékosok nemétől függetlenül (García és társai, 2007; Karipidis és társai, 2001, Çene, 2018, Sampaio és Janeira 2003; Ibáñez és társai 2003).

Cél

Melyek azok a támadás szempontjából kiemelkedő hagyományos statisztikai elemek, amelyek a tétmérkőzések utolsó öt percében döntőnek bizonyultak. Megjósolható-e egyáltalán a győzelmi esély pusztán a statisztikai tendenciákból, vagy számolni kell olyan támadóelemekkel, amelyek nem láthatóak a "statisztikában"?

Anyag és módszer

Az 2018/2019-es szezon 25 férfi NB I A csoportos mérkőzéséből 11-et választottam ki, ahol a végeredmény, illetve a negyedik negyed előtti eredmény különbsége nyolc, vagy annál kevesebb pont volt. Gomez és társai (2016) a tízpontos különbséget tekintették szoros eredménynek, én pedig a vizsgált mérkőzéseken számolt átlagos 1,84 labdabirtoklás/perc alapján a nyolc pontot választottam.

Eredmények

Az utolsó öt percben a győzteseknek a büntetőzés esetében 62,5%-ban több vagy ugyanannyi kísérlete és sikeres kísérlete volt. A győzteseknek 75 %-ban több sikeres mezőnykosára volt, ebből 83,3 %-ban magasabb százalékkal is dobtak, illetve 61,1%-ban kettest dobtak rá, míg a vesztesek csak 44,9%-ban. A nyertesek minden mérkőzésen több kettes kosarat szereztek magasabb százalékkal. A találkozók 75 %-án legalább annyi gólpassza volt a nyerteseknek, továbbá 62,5%-ban több támadóleptanója és kiharcolt faultjuk is volt, mint ellenfeleiknek. 87,5%-ban kevesebb vagy maximum annyi eladott labdája volt a győzteseknek, mint a veszteseknek. Minden párharcban a győztes csapatnak volt több vagy ugyanannyi védőleptanója.

Összefoglalás

A magyar bajnokságban a leglényegesebb különbség az volt, hogy a győztesek több mezőnykosarat szereztek. A kiélezett mérkőzéseken a legdöntőbb faktor nem a hármasok, hanem a sikeres kétpontos dobások voltak. Az utolsó öt percben megfigyelhető volt a kétpontosok dominanciája, míg feltehetően a növekvő különbség miatt a vesztes együttesek

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

gyakrabban dobták rá a hármast, ráadásul sikertelenül. A győztesek kevesebb labdát adtak el és legalább annyi védőlepattanójuk volt, mint az ellenfélnek. A mai hárompontos tendenciákkal szemben a szoros végkimenetelű tétmérkőzéseken egyértelműen döntő volt a jelentősége a ketteseknek. A kosárlabdázás dinamikájának megértéséhez a fentiek alapján indokolt lehet a hagyományos statisztikában nem látható támadóelemek mérkőzésre gyakorolt hatását vizsgálni, ilyenek a dinamikus helyzetkialakító mozgások.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Bodybuilding and Functional Fitness Women Image and Identities: Insights from selected Hungarian Women Athletes

ABARRA AIRNEL, DOCZI TAMAS

University of Physical Education, Hungary Doctoral School of Sport Sciences, Social Sciences Department

Sporttudományi szekció

airnel.abarra@tf.hu

Kulcsszavak: Sport, Science, Women, Bodybuilding, Physique, Social Sciences, Gender, Body

Bodybuilding and its related categories have their aims of presenting the ideal physique that showcases muscularity, definition, symmetry, and balance. Women practicing the sport are training to the fullest of their potential to showcase their physique. Meanwhile, women athletes who are engaged in Functional Fitness, known for its common name CrossFit, perform a different set of fitness and strength exercises to showcase their capacities and limits in being the "fittest". Although having a muscular and defined physique for women training for functional fitness is not a criterion in their events and competitions, it is initially seen that most of the women doing the sport manifest muscular and defined physiques. These similarities/dissimilarities of the two disciplines make it an interesting question for research to undertake in-depth analysis of the athletes engaged in these activities, to explore their narratives, motivations, and ideals. The objective for this study is to experience, observe, and determine the similarities and dissimilarities of these women in terms on their perceptions towards muscular and strong physique. Research strategies includes the analysis of varied case studies based on ethnographic methods which such as participant observation and semi-structured in-depth interviews which is in parallel with the possible "lived experience" situation of the author in the locale of the participants. The author aims to narrate and document the stories, challenges, ways, and means of the athletes especially in the context of Hungarian Sport. I hope through this study it can contribute to the body of knowledge about women in physique and strength sports especially in the Hungarian context and provide further discussion on this theme especially on the sociological aspect of women functional fitness and physique athletes.

Nemzeti labdarúgó kupák értékelése az igazságosság függvényében

ZIMÁNYI RÓBERT G.

Testnevelési Egyetem, Sportmenedzsment Tanszék

Sporttudományi szekció

zimanyi.robert@evopro-sc.com

Kulcsszavak: nemzeti labdarúgó kupák, télosz, igazságosság, igazságosságelméletek

A labdarúgás kiemelt szereppel rendelkezik a sport világában, legyen szó verseny-, vagy szabadidősportról. A versenylabdarúgás egyik legnézettebb és leginkább figyelemmel kísért eseménye a nemzeti labdarúgó kupa, ahol a bajnoksággal ellentétben egy, vagy maximum kettő mérkőzésen dől el a párharc és a továbbjutás sorsa, azaz nem lehet hibázni (az egyenes ági kieséses rendszerekhez hasonlóan). A labdarúgó nemzeti kupákban lehetőségük van a kisebb, szerényebb képességű és alacsonyabb költségvetéssel rendelkező csapatoknak is megmutatniuk magukat, akikre egyébként nem hárul annyi (média)figyelem a versenylabdarúgásban. Mennyire igazságos egy nemzeti labdarúgó kupa versenykiírása? A kérdéskört természetesen konkretizálni kell és elemekre lebontva vizsgálni. A résztvevők nevezési listáját, a sorsolást, a lebonyolítást és a végeredmény meghatározásának módját vizsgálom különböző nemzeti labdarúgó kupáknál, az igazságosság szempontjából. Célom bemutatni, hogy minden előző felsorolt vizsgált elemnél létezik igazságosság, azonban az alkalmazott igazságosságelmélettől függ megjelenésük és hangsúlyosságuk, mindeközben a versenylabdarúgás, és ezen belül a nemzeti labdarúgó kupák téloszával is összhangban kell lenniük. A kérdéskört az igazságosság morális megközelítésével vizsgálom. Különböző igazságosságelméleteket hívok segítségül, amelyek segítenek eligazodni, miért igazságos a nevezők és indulók névsora, mikor igazságos egy sorsolás, a lebonyolítási rendszer, valamint a végeredmény meghatározása? A kutatásban az evolúciós szemlélet mellett a meritokráciát, az arisztotelészi kiválóságalapú megközelítést, az egyenlőség elvét, a méltányosságot és a hendikepet vizsgáltam. Több nemzeti labdarúgó kupa versenykiírását is elemeztem – igazságosságelméleti szempontból. A vizsgálat során az igazságosság kiválasztott és előbb felsorolt elméletei megjelennek, de nem ugyanolyan súllyal. Nem lehet kizárólagosan meritokrata szemléletűnek nevezni a nemzeti labdarúgó kupák versenykiírását, több igazságosságelmélet is megjelenik a gyakorlat során, akár vizsgált elemenként is különbözve. A (részleges) egyenlőség elmélete révén biztosítják a lehetőséget az induláshoz széles körben alacsonyabb osztályú csapatoknak is, ezen egalitarianista szemlélet a sorsolásnál is szerepet játszik. A méltányossági elv is megjelenik, amely a lebonyolításnál figyelhető meg elsősorban, azonban a végeredmény meghatározásánál már csak meritokrata és kiválósági elvek érvényesülhetnek – csak így felelnek meg a nemzeti labdarúgó kupák lényegi természetével. A kutatás során beigazolódott, hogy létezik igazságosság, különböző igazságosságelméletekre támaszkodva, amelyek létjogosultsága attól függ, hogy melyik igazságosságelméletet alkalmazzuk és követjük. Kizáró feltételként a télosz-kompatibilitásnak meg kell felelni, azaz nem ellenkezhet a nemzeti labdarúgó kupák vizsgált elemeinek lényegi természetével, céljával egyik alkalmazott igazságosságelmélet sem. A versenysportra jellemző kiválóság és meritokrácia eszméje dominál, azonban az egyenlőség elve, a méltányosság is megjelenik a vizsgált nemzeti labdarúgó kupák versenykiírása alapján.

Pozitív diszkrimináció a verseny- és szabadidősportban

ZIMÁNYI RÓBERT G.

Testnevelési Egyetem, Sportmenedzsment Tanszék

Sporttudományi szekció

zimanyi.robert@evopro-sc.com

Kulcsszavak: verseny- és szabadidősport, igazságosság, pozitív diszkrimináció, sokszínűség elősegítése

A sport természetére jellemző a versengés, amely a versenysport mellett a szabadidősportban is megfigyelhető, igaz különböző mértékben. Számos igazságosságelmélet létezhet a sportban, amely közül a meritokrácia, azaz a sportpályán elért eredményeken alapuló rendszer dominál. A meritokrácia mellett azonban más igazságosságelméletek is megjelenhetnek? Számos igazságosságelmélet létezik, amelyeket a társadalom elfogad, így a sportban is lehet létjogosultságuk. Megjelenésük, ezen belül a pozitív diszkriminációs igazságossági elmélet létjogosultsága is attól függ, megfelel-e a sport és adott sportesemény (arisztotelészi kifejezéssel élve) téloszának, azaz céljának, lényegi természetének. Szabadidősportban könnyebb elképzelni ezen igazságosságelméletet, ahol nem minden esetben az elért eredmény dominál (például egy baráti mérkőzés, összejövetel során), azonban a tanulmány célja bemutatni, hogy a versenysport is előszeretettel él a pozitív diszkrimináció elméletének alkalmazásával. A kisebb hazai versenyektől kezdve egészen a nemzetközi megasporteseményekig különböző versenysporteseményeknél is megfigyelhető ezen igazságossági elv alkalmazása. A kutatás során M. J. Sandel pozitív diszkriminációs elvei közül a sokszínűség elősegítése elméletét hívtam segítségül, emellett a saját hipotézisemet is vizsgáltam, miszerint hazai csapatok, egyének, párosok részvétele különböző versenysporteseményeken is elfogadott pozitív diszkriminációnak számít. A vizsgálat igazolta, hogy a szabadidősport mellett a versenysportban is megjelenik a pozitív diszkriminációs elv, csak nem mindegy melyik elemében, ugyanis a versenysport télosza nem sérülhet. Azaz a végeredmény meghatározásában nem játszhat szerepet a sandeli sokszínűség elősegítése, ahogy a hazai csapatok minél jobb szereplésének elősegítése sem. Azonban a versenysportesemények más területén, a legtöbb sportágban igenis elfogadható a pozitív diszkrimináció igazságosságelmélete, ilyen többek között az esemény résztvevőinek névsora, a sorsolás és a lebonyolítási rendszer is. Igazolható (a meritokrata elvek figyelembevételével), hogy a pozitív diszkrimináción alapuló igazságosság is megfigyelhető a sportban, ahogy más igazságosságelméletek is megjelenhetnek, azonban a működési (verseny vagy szabadidős) jelleggel összhangban kell lenniük és téloszoknak is meg kell felelniük.

Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció

A faiparban foglalkoztatottak motivációjának feltárása, a hosszú távú és stabil foglalkoztatási körülmények megteremtése érdekében

NÉMETH MIKLÓS

Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció

nmiklos78@gmail.com

Kulcsszavak: motiváció

Napjaink egyik legfontosabb feladata a vállalatok számára, hogy biztosítva legyen megfelelő mennyiségű és minőségű szakképzett munkaerő a munkafeladatok ellátásához. A fenti állításból kiindulva az embert állítom a középpontban, és elemzés alá veszem a munkaerő mindennapos motivációs folyamatait. Az emberi erőforrás a szervezeti erőforrások legkevésbé kiszámítható eleme, melyet nem csupán az ösztönei vezetnek, hanem számos tényező és a szocializáció során elsajátított szokások is irányítanak. Annak érdekében, ha egy szervezet működését szeretnénk jobban megérteni, elengedhetetlen, hogy megismerjük a szervezetben lejátszódó viselkedési sajátosságokat.

A kutatási területem elsősorban a Nyugat-Dunántúli régiót öleli körül, mivel a térségben több nagyobb faipari vállalat mellett, számos kisebb vállalkozás is megtalálható. Céлом, hogy a kutatás eredményeivel egy szélesebb látóteret nyújtsak a faipari szakma számára, ami által jobban megérthetővé válna a humánerőforrás jelenlegi helyzete. Mindezt úgy érem el, hogy megvizsgálom a munkavállalók hosszú távú motivációjának fenntarthatóságát, ösztönzését, valamint tanulási, illetve képzési hajlandóságának fejlesztésének a lehetőségét. Végeredményül szeretnék megalkotni egy új modellt, amely segítséget adna a jövőben a stabil foglalkoztatotti létszám biztosításához, illetve a munkaerőhiány elkerülésére, enyhítésére is iránymutatást adna. A kutatási téma egyedülálló, hiszen a faiparban foglalkoztatott munkavállalói állomány alkalmazásának, motivációjának és szakmán belül tartásának lehetőségét vizsgálja. További törekvésem, hogy feltérképezzem azon sajátosságokat és különbségeket, amelyek e szakma speciális helyzetéből adódnak, kitérve arra, hogy hogyan közelíthetőek a munkaadói, és munkavállalói érdekek.

Mindezek eredményeképpen menedzser nézőpontú, kvalitatív és kvantitatív kutatással feltárt elemző értékelő mű fog születni.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

A globalizáció kihívásai - tendenciák a XXI. században

TORDA SZTELLA

Nemzeti Közszerológati Egyetem, Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar
Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció
sztellatorda@gmail.com

Kulcsszavak: globalizáció, nemzetállam, kormányzás, kulturális identitás

A kutatásom célja, hogy a globalizáció jelenségét átfogóan megvizsgáljam. A kutatás fókuszában az államok, a nemzetállamok állnak. A téma aktuális, ugyanis a globalizáció kiemelt figyelmet kap a XXI. században, és az emberek létére is hatással van. A kutatásomban a globalizációról alkotott álmokat és víziókat kísérelem meg szembeesíteni a valósággal. Arra keresem a választ, hogy milyen kihívások és tendenciák jelennek meg e jelenség révén, amelyek hatással vannak a nemzetállamok működésére, és próbára teszik az erejüket. Annak a felvetésnek a vizsgálatára is kitérek, hogy a globalizáció jelensége és kihívásai milyen területeken hoztak változást a szuverén nemzetállamok életében. A meglévő hazai és nemzetközi szakirodalom alapos vizsgálatával pedig a globalizáció fogalmi megközelítéseit bemutatom, ezekről összefoglaló elemzést is készítek. A globalizáció „kitágítja” a világot, úgy tűnik, mintha az államhatárok kezdenének elmosódni. Így felmerül a kérdés, hogy lehetséges lenne-e, hogy a határokkal elválasztott államok egy globális egységbe tömörüljenek valamikor, egy világállam keretében, egy egységes kormányzat égisze alatt? Leáldozóban van a nemzetállamok csillaga, avagy fennmaradnak-e? A világ egyre bonyolultabbá válik, egyre kevésbé átláthatóbb, így számos hasonló kérdés felvetődik még: van-e realitása annak, hogy kialakuljon egy planetáris kiterjedtségű állam? Fennállnak-e a megfelelő feltételek a létrejöttéhez? A XXI. századi globális kihívások tekintetében meg kell vizsgálni, hogy ezeket egy állam vagy egy világállam tudná-e hatékonyabban kezelni. Az egyének kihez fordulhatnának? Egy nemzetállamhoz, vagy inkább bíznák az ügyeik megoldását a globális államra? A globális kormányzás gondolatát is analízálom. A kutatásban elemzem azt, hogy a globalizáció hogyan hat az államok tekintetében az identitásra és a kultúrára. Létrejöhetne-e globális identitás? Kitérek arra is, hogy mennyi valóságalapja van annak, hogy a világ sokszínű embertömegéből kialakuljon egy globális társadalom.

A hagyomány és a hagyománykészlet funkciói a kortárs vidéki társadalmak közösségfolyamataiban

SZABÓ HENRIETT

Debreceni Egyetem, MTA-DE Néprajzi Kutatócsoport

Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció

szhszabohenriett@gmail.com

Kulcsszavak: hagyomány, etnikai együttélés, akkulturáció, adaptáció

Az elmúlt négy évben a hagyomány és a hagyománykészlet funkcióit és az etnikai együttélési helyzetekre gyakorolt hatását vizsgáltam a kortárs vidéki társadalmak közösségfolyamataiban. A rendszerváltást követő privatizáció, a helyi vállalkozások elindulása, az infrastruktúra fejlődése, a centrumból érkező modernizációs hatás erőteljes vagyoni differenciálódást és polarizálódást eredményezett, amely alapvetően befolyásolta az olyan perifériális vidéki közösségek társadalmának életét, mint amilyen a Nyírség. A hatások egyik fontos vetülete a hagyományos kultúra és a hagyománykészlet eróziója. A kultúra átalakulásának folyamatát átfogóan értelmezhetjük az akkulturáció fogalmi keretei között.

Az előadásban bemutatásra kerülő kutatási színtér a Nyírség három olyan települése – Nyírvasvári, Hodász és Nagyecsed –, amelyek több etnikai közösség együttélésének nyújtanak keretet. A nyírségi magyar és cigány közösségek többnyire hosszú távú együttélési helyzetei eredményeként az akkulturációs folyamatok számos etnikus jelenséggel keverednek.

Az akkulturáció elmélete eredetileg az amerikai kulturális antropológia asszimiláció-kutatásainak részeként került kidolgozásra. 1936-ban Robert Redfield, Ralph Linton és Merville Herskovits az *American Anthropologist* folyóiratban jelentették meg közös szerzői tanulmányukat, melynek eredménye az lett, hogy az '50-es évek közepéig az amerikai antropológiában az akkulturáció kutatások nagyon népszerűek voltak. Ennek fő oka az volt, hogy az akkulturáció alkalmas fogalom volt a modern amerikai társadalom etnikai és kulturális sokféleségéből következő sajátosságok hatékony elemzésére. Az akkulturáció azoknak a jelenségeknek az összefoglaló megnevezése, amikor különböző kultúrájú személyek csoportjai közvetlen kapcsolatba kerülnek egymással és ennek következményeként vagy az egyik, vagy a mindkét csoport kultúrájában változások következnek be.

A téma egyik jelentős kortárs kutatója, a kulturális antropológiai szemléletű akkulturáció vizsgálatok új hullámának elindítója, John W. Berry már a '90-es évek elején megjelent írásaiban hangsúlyozta, hogy az elemzésekben szükség van az egyéni és a csoportszempontok szétválasztására. Meglátása szerint az akkulturáció a csoportra és az egyénre gyakorolt hatása más, de egymást nem kizáró, inkább kiegészítő szempontok szerint írható le, és kiemeli a mindkét esetben fokozatosan megjelenő adaptációs késztettség megnövekedését.

Az előadás a három kutatási helyszínen a lokális társadalmakban végbement akkulturációs folyamat következményeit foglalja össze. A kulturális adaptáció során a változásfolyamatban érintett csoportok és egyének bizonyos kulturális elemeket kölcsönöznek a velük kölcsönhatásba lépő közösségtől, amelyeket aztán kulturális örökségük részeként, vagy átértelmezésüket követően módosítva építenek be hagyománykészletükbe.

A Nyírség településesein végzett kutatás eredményeként mind az etnikai részközösségek, mind a települések szintjén meghatározásra került a lokális hagyománykészlet és leírásra került, hogy

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

ennek kialakulásában az akkulturációs folyamatok milyen szerepet játszottak. Az előadás áttekintést nyújt arról, hogy a lokális hagyománykészlet miként és mennyiben befolyásolja a kortárs közösségfolyamatokat és az etnikai együttélés minőségét a kutatás színterein.

A magyar családtámogatások fő iránya és a tradicionális családmodell jövője Családpolitika 2010 után

KRAMARICS SZANDRA

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Társadalomtudományi Kar
Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció
kramarics.sz@gmail.com

Kulcsszavak: család, családpolitika, család fogalma, hagyományos család, népesedés, népesedéspolitika, családvédelmi akcióterv, család védelme

A konferencián doktori disszertációm jelenlegi állását kívánom bemutatni. Kutatásom célja, a 2010 utáni családpolitika retorikájának, ideológiájának elemzése, a családpolitikai intézkedések eszközeinek, céljainak, változásainak, valamint ezek okainak feltárása.

Jelenleg a dolgozat szakirodalmi fejezetének kidolgozása zajlik, melyben jelentős szerepet kap a család fogalma, definíciói. A jelenleg hatályos Alaptörvény meghatározása rendkívül szűkre szabott, főleg ha összehasonlítjuk az ENSZ által ajánlott családdefinícióval. Jelenleg Magyarországon családot egy férfi és egy nő alkothat, akik házasságban élnek, illetve gyermeket/ gyermekeket vállalnak. Ezzel szemben az ENSZ családnak tart minden házaspárt gyermekkel vagy gyermek nélkül, élettársi kapcsolatban élőket gyermekkel vagy gyermek nélkül, egyedülálló szülőket gyermekükkel, illetve azonos nemű párokat gyermekkel vagy gyermek nélkül.

A 2011-es Alaptörvény módosítás mellett érdemes megvizsgálni a 2011. évi CCXI. törvényt a családok védelméről, mely egyebek mellett kimondja, hogy a kormány a gyermekek „felelős” felneveléséhez járul hozzá, valamint hangsúlyozza, hogy a család akkor tölti be szerepét, ha az anya és az apa tartós és szilárd kapcsolata a gyermekek iránti felelősségben teljesedik ki.

Amennyiben megvizsgáljuk, a családpolitika céljait, láthatjuk, hogy e téren is megjelennek különbségek a nemzetközi definíciókkal kapcsolatban. Oliver Thévenon (2011) egy OECD országokban végzett komparatív vizsgálat során leírta a családpolitika hat fő célját, melyben a népesedési kérdés újkéntűnek számított, míg a gyermekszegénység csökkentése vagy a nemek közti egyenlőség sokkal hangsúlyosabban jelent meg a vizsgált országok legtöbbszörénél. Ezzel szemben hazánkban a népesedéspolitikai cél már egészen a kiegyezés kora óta jelen van, a magyarság „elfogyásától” való félelem, hosszú évszázadok óta meghatározza hazánk családokkal, gyermekvállalással kapcsolatos politikáit.

A 2010 óta regnáló kormány (a korábbi kormányokhoz hasonlóan) nagy hangsúlyt fektet a népesedéspolitikai kérdésre, azonban úgy tűnik, hogy nem általánosságban a családok támogatása a fő cél, hanem a „kívánt” családformák előnyben részesítése.

Jelenleg az látható, hogy a már korábban (2010 előtt) kialakult rendszer alapjaiban nem változott, mindössze a GYED-extra intézkedéscsomag kialakítására került sor. Az újonnan bevezetett CSOK, valamint a családvédelmi akcióterv azonban kimondottan a jobb helyzetű állampolgárokat célozza, mivel szigorú feltételeket támaszt a munkaviszonyt illetően. Mindemellett a leginkább preferált családtípus a három-vagy több gyermeket nevelő házaspár, hiszen a legmagasabb összegeket ők tudják igénybe venni, illetve három gyermek esetén számos tartozás elengedésre kerül (CSOK, diákhitel, stb.).

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

A családtámogatások kapcsán jelentős szerepe van a házasságra való ösztönzésnek, mely a CSOK és a babaváró hitel kapcsán is megjelenik. Utóbbit kizárólag házaspárok vehetik igénybe, vagyis az Alaptörvény által preferált személyek. Nem kimondottan a családpolitikával kapcsolatos, de annál fontosabb lépés, hogy az örökbefogadás jogszabályának módosítása következtében az egyedülállók és az élettársak (tehát az egynemű párok is) jelentős hátrányba kerültek.

Összességében tehát azt láthatjuk, hogy a Fidesz-KDNP által preferált tradicionális családmodell immár nem csak a retorikában jelenik meg, hanem egyre hangsúlyosabban megtalálható az intézkedések szintjén is. A családpolitikában egyre nagyobb szerepet kap a szelektivitás mind társadalmi réteg, mind pedig családszerkezeti szempontból.

A magyar parlament nemzeti identitásban és önreprezentációban betöltött szerepe az elmúlt évtizedben

BALATONI MONIKA

Nemzeti Közszerológati Egyetem, Társadalmi Kommunikáció Tanszék

Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció

balatoni.monika@uni-nke.hu

Kulcsszavak: Parlament, nemzeti identitás, országimázs, nemzeti emlékhely

A magyar és ezen belül a fővárosi turizmus első számú jelképe az Országház. A magyar parlament épülete közvetve és közvetlenül is jelen van az országunkról alkotott kép formálásában. A külföldiek és a hazai érdeklődők egyfelől idengenforgalmi látványosságként látogatják meg az épületet, ám mindemellett egy Magyarországot reprezentáló szimbólumként is funkcionál. A magyar parlament épülete kiemelkedő szerepet tölt be, mind a magyar nemzeti identitásminiatúrákban, mind a külföldiek Magyarországról alkotott képében. Ez utóbbi adatokkal jól reprezentálható, a mérési és kutatási eredmények jól reprezentálják az évről évre növekvő látogatottságot, az országmárkázásban betöltött domináns szerepet. A nemzeti identitásunk alakításában betöltött feladatköréről kevesebb konkrétum áll rendelkezésre. Az enkulturációs folyamatban betöltött szerepét vizsgálom a 18-25 éves korosztályban. Fontos kiemelni, hogy ebben a konstellációban az Országház, mint kulturális tér áll az elemzés középpontjában, nem, mint a magyar országgyűlés helyszíne.

Választ kerestem arra, hogy a magyar parlament történelmi hangsúlyokkal teli épülete a kognitív tartalmakon túl milyen emocionális szerepet, vagy nemzeti attitűdöt képvisel a magyar fiatalok körében.

A globalizációs folyamatok hatására, az információs technológiák fejlődésével. Ma már könnyen megtudhatjuk, hogy éppen mi történik Bhutánban vagy Argentínában. Az országról kialakított kép és a hozzá kötődő üzenetek közvetlenül érkeznek az online térbe, folyamatosan hatnak egymásra, ezáltal minden üzenetnek kétszeres súlya van. Még inkább kiemelkedő szerepe van a "soft" erőnek, amely a gazdasági és katonai domináns hatalmi tényezőkkel szemben a kulturális, sport és tudományos területekről származó hasznot jelenti. A 21. Században lényeges olyan épületeket, személyeket, ebben a folyamatban "termékeket" megkülönböztetett figyelemmel és tervezett stratégiával felépíteni, mely az országimázs kifelé, illetve befelé történő irányultságát, - azaz az identitást, - meghatározhatja, annak formálásában aktív, cselekvő szereplővé válhat. Az Országház a világ parlamentjeinek viszonylatában a harmadik legnagyobb parlament. Ikonikus épület, melynek már a korabeli építkezés során is meghatározó szerepe volt. Az épület, -mely ma a Szent Korona őrzője is egyben - 2011-ben rekonstrukciójakor az őt körülvevő teret is átalakították. Ennek nem csupán térrendezési, hanem identitás gyökerű és a nemzeti modellben szerepet kapó- nemzeti emlékhellyé, azaz a Nemzet Főterévé vált.

Az Országház PR kommunikációja és marketing stratégiája nincs összhangban az országimázssal, az önreprezentációval foglalkozó fejlesztési irányokkal. Ezt a döntéshozóknak és fenntartóknak összehangolt és hosszútávú stratégiaként kellene kezelniük, hiszen a kiemelt szerep, a Szent Korona jelenléte, mint egyik legismertebb és legkonszenzusosabb nemzeti szimbólum, mint az alkotmányos történetiség és folytonosság első számú alanya, felhatalmazza

őket egy az épülethez, mint kulturális térhez köthető nemzeti tematika megalkotására. Erre az elmúlt tíz évben jelentős törekvések születtek a Parlament Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatósága részéről, de ennek ismertsége és határfoka a magyar fiatalok körében a kutatás által került vizsgálatra.

A női vezetőkkel kapcsolatos versengő elméletek diszkurzív bemutatása

TATÁR-KISS KLÁRA

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Szociológia Doktori Iskola
Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció
klaratatarkiss@gmail.com

Kulcsszavak: nemek közti egyenlőség; női vezetők; szervezetek

A nők és férfiak közötti társadalmi egyenlőtlenségek az élet számos területén megnyilvánulnak, így például a női vezetők alacsony arányában is jól megfigyelhető a jelenség. A probléma globálisan létezik, jelenleg nincs olyan ország vagy kultúra, ahol a nemek közti egyenlőség megvalósult volna. A munkaerőpiacon a nők 55%-a van aktívan jelen, míg ez az érték a férfiak esetében 78%- A legnagyobb kihívást a nők gazdasági, vezetői szerepvállalása jelenti, az ezzel kapcsolatos nemek közti szakadék bezárása 257 évet igényel a 2020-as számítások szerint, míg ez az érték 2017-ben 217 év volt, azaz a helyzet romló tendenciát mutat (Global Gender Gap Report 2020, 2019). Mivel a nemek közti egyenlőség a vezetői munkakörökben a mai napig globálisan nem valósult meg, így ez egy olyan téma, mellyel a továbbiakban is foglalkozni szükséges. Kutatásomban először a nagyvállalati, kapitalista életben domináló „business case” megközelítést mutatom be, mely szerint a nők vezetői részvétele a vállalat pénzügyi teljesítményére, különféle mutatószámaira pozitív hatással van, azaz az üzletnek az eredményességhez, a növekedéshez szüksége van a női vezetőkre. Ezt követően az aktuális tudományos, egymással versengő elméletek szakirodalmát tárom fel és azt vizsgálom, hogy a női vezetők milyen változásokat okozhatnak egy vállalat irányításában és teljesítményében. Kutatásom interdiszciplináris jellegéből adódóan olyan különféle tudományterületek női vezetőkkel kapcsolatos elméleteit elemzem, mint például a közgazdaságtan, a szociológia, a szociálpszichológia vagy a humán erőforrás menedzsment. A szakirodalom releváns elméletei mentén elemzem azt, hogy a női vezetők jelenléte és a vállalat eredményessége között milyen irányú lehetséges kapcsolatok létezhetnek. Kutatásomban a következő elméleti keretek mentén vizsgálom a női vezetők szervezetre gyakorolt hatását: feminista elméletek, erőforrásoktól függés elmélete, harcra-hatás elmélet, érdekelt felek elmélete, emberi tőke elmélet, ügynök-megbízott, társadalmi tőke, váza elmélet, társas megismerés elmélete, asszimilációs elmélet és felsőbb szintek elméletet. A kutatás konklúziója, hogy a különféle megközelítések eltérően értékelik a nők szervezetre gyakorolt hatását, nincs egyértelmű és egységes álláspont. Vannak olyan elméletek, melyek a nők hozzáadott értéke mellett érvelnek, mint például a megbízó-ügynök elmélet vagy az érdekeltek elmélete, ugyanakkor a váza elmélet szerint a nők szervezetre gyakorolt hatása kifejezetten hátrányos. A probléma elméleti tudományos hátterének alapos elemzése és megértése szükséges ahhoz, hogy valós változások történjenek. Az pedig kérdéses, hogy ha a vezető nők aránya azonos a vezető férfiakéval, azaz a nőket beemeljük a status quo-ba, akkor valóban megvalósul-e az egyenlőség, vagy csak statisztikai szempontból mondhatjuk azt, hogy ugyanannyi férfi és női vezetővel rendelkezik az adott vállalat.

A Nyírbátori járás elérési időinek módszertani dilemmái

TÓTH DALMA

Debreceni Egyetem, Szociológiai és Szociálpolitikai Tanszék
Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció
toth.dalma@arts.unideb.hu

Kulcsszavak: izokron körök, földrajzi mobilitás, munkavállalás, ingázás

A munka mint kötelesség az egyén életében a társadalmi normák és értékrendszerek szempontjából kardinális szerepet kellene, hogy betöltsön. Azonban ezt az alapvetést kijelenteni társadalomtudományi megközelítésből közel sem lenne értékítélet mentes. Az egyenlőtlenségek szemszögéből a munka elérését nem csupán a társadalmi ranglétrák, szervezeti struktúrák és kulturális meghatározottságok elemzésével lehet véghez vinni, hanem a földrajzi tényezők figyelembevételével is, melyhez jó mérőeszközt biztosítanak az elérési idők. A területi különbségek és az egyenlőtlen fejlődés jelensége a tértudományokban axiómának számít. A differencia meglepte nem csak a társadalmi, hanem a fizikai és gazdasági egyenlőtlenségekhez is köthető. A munka önfenntartási szerepe, meghatározó jellege, így annak funkciója is alátámasztja az egyenlőtlenségi viszonyokkal együtt való tárgyalását, mint lehetséges differenciáló erőt a társadalomban. Ugyanakkor a munkát az önkifejezés egyik eszközeként is fel lehet fogni, amely feltehetőleg nagyban meghatározza az egyén életútját. Arra törekszem, hogy egy olyan módszert mutassak be, mely a földrajzi és társadalmi mobilitással kapcsolatos egyenlőtlenség egy szegmensét, a munkavállalást hivatott ábrázolni. Ezen egyenlőtlenségek összekapcsolása az elérési idők kapcsán azért fontos, hiszen a munkahelyek eloszlása egyes komplex programmal fejlesztendő térségekben nem egyenletes. A miérteket az infrastrukturális adottságok deficitjein túl azokban a tényezőkben keresem, melyek a munkavállalók és a munkáltatók közti együttműködést leírják. Ilyenek az útiköltségtámogatások, a céges buszjáratok, illetve egyéb – a gondoskodás, aktiválás és befektetés kulcskifejezéseivel jellemezhető – támogató eszközök. Ebben a munkában arra vállalkozom, hogy a Nyírbátori járás közlekedési hálózatának adottságait az elérési idők illusztrálására használt izokron térképek háttéradatainak segítségével mutassam be és elemezzem a társadalmi egyenlőtlenségek, azon belül is a munkavállalási esélyek és azok egyenlőtlenségeinek megközelítésén keresztül. Az irokron körök módszertani sajátosságai révén olyan javaslatok megfogalmazása a cél, melyek egy részleteiben jobban illeszkedő mérési rendszer kialakítását alapozhatják meg.

A szuburbanizáció vizsgálata az életút megközelítést alkalmazva

BAGYURA MÁRTON

Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézet

Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció

bagyura.marton@tk.hu

Kulcsszavak: budapesti agglomeráció, szuburbanizáció, életút

Az elmúlt három évtizedben a közép-kelet-európai országok nagyvárostérségeinek egyik legmeghatározóbb térbeli-társadalmi folyamata a lakóhelyi szuburbanizáció volt. A nagyvárosokat övező kisebb települések átalakulásának és fejlődésének megismerését célzó hazai és nemzetközi kutatások vizsgálták a folyamatot meghatározó tényezőket, azokat az okokat és körülményeket, amelyek arra késztetik a nagyvárosban élőket, hogy a szuburbán területet válasszák új lakóhelyüknek. E kutatások jellemzően a nagyvárosok taszító tulajdonságait (mint a légszennyezettség, bűnözés) és a szuburbán terület vonzó tulajdonságait (mint a zöld környezet, családi ház) nevezték meg a folyamatot leginkább meghatározó tényezőkként.

Habár az életút megközelítés gyakran használt keret a migrációs és térbeli mobilitással foglalkozó kutatások során, a nagyváros és az azt övező terület közti migráció esetén ritkán alkalmazott elemzési keret. Az előadásban bemutatott kutatásban az vizsgálom a budapesti agglomeráció példáján, hogy a városból a környezők kisebb, falusias jellegű településekre költözések esetén meghatározhatók-e tipikusnak tekinthető élethelyzetek, életesemények.

A kutatásban 40 félig strukturált interjú elemzésére került sor. Az interjú olyan interjúalanyokkal készültek, akik a budapesti agglomeráció valamely településére Budapestről költöztek. Az interjúk felvételére 2012-ben és 2019-ben került sor.

A kutatásnak három fontos eredménye emelhető ki: a városból a szuburbán területre költözés gyakran kapcsolódik két életeseményhez, a házassághoz (családalapítási szándék) és az első vagy többedik gyerek születéséhez; ezek az életesemények elsősorban a költözési szándékra vannak hatással, de a szuburbán területre költözést az ingatlanárak is jelentős mértékben meghatározzák; számos, korábbi vidéki lakóhelyi tapasztalattal rendelkező válaszdó a szuburbán területre költözés okaként a vidéki környezetbe való visszaköltözés vágyát jelölte meg, amit a fentebb írt életesemények bekövetkeztének idején valósított meg.

A tanyapusztulás folyamata a Hajdúságban Hajdúnánás példáján

KUTASI IMRE

Debreceni Egyetem, Néprajzi Tanszék

Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció

kutasiimre1@gmail.com

Kulcsszavak: Hajdúság, Hajdúnánás, tanyapusztulás, tanyaközpontosítás, községesítés, történeti földrajz

Az 1945-ös földosztással kezdetét vette a negyedik tanyakorszak, amely alapvetően egy differenciálódási és pusztulási folyamatot indított el. Magyarország mind a hét tanyás vidékére – Bács-Kiskun, Szolnok, Békés, Csongrád, Pest és Hajdú-Bihar megyék nagy része, valamint Szabolcs egy része – jellemző volt a külterületi lakosság csökkenése, a tanyákról a belterületekre való költözés. Ezt a folyamatot számtalan tényező befolyásolta, többek között a tanyaközpontosítási és községesítési törekvések, amelyek célja a külterületi népesség életszínvonalának emelése volt. Rákosi Mátyás 1948. augusztus 20-án kecskeméti beszédében bejelentette a mezőgazdaság szocialista átalakítását, amely célja a kollektív keretek között végzett nagyüzemi mezőgazdaság kialakítása volt. Ezt követően az országban létrejöttek a termelőszövetkezetek, amelyek – főként a kezdeti időkben – az egyéni, családi alapokon nyugvó tanyai gazdaságokat akadályként látták, különböző eszközökkel igyekeztek a gazdákat a szövetkezetekbe tömöríteni, valamint rábírní őket a belterületre való költözésre.

Ennek eredményeképpen a hagyományos paraszti gazdálkodás felbomlott, régióként más-más intenzitással átvette a helyét a közös gazdálkodás. Természetesen a tanyavilágot sem hagyták érintetlenül az előbbieken ismertetett folyamatok. Az intézkedésekre a helyi viszonyoknak megfelelően a lakosság más-más módon reagált, idővel mindenütt elindult a tanyák pusztulása. Előadásom célja e sorvadási folyamat bemutatása a Hajdúságban ezen belül Hajdúnánás esetpéldáján. Kitérve a földosztás, a tanyaközpontosítási, községesítési törekvések (például Hajdúvid létrejötte) és a téeszesítés helyi hatásaira (mint például Tedej kialakulása). A történéseket a Központi Statisztikai Hivatal által 1930 és 1980 között végzett népszámlálások külterületi és belterületi népesség lakosságszámára, foglalkoztatottsági rétegződésére és a korcsoportok eloszlására vonatkozó adatainak ismertetésével magyarázom. Az eredmények pontosabb kiértékelése miatt figyelembe véve a belterület nagyságának időközbeni változását. A precízebb kép kialakítása érdekében interjúkat készítettem, s felhasználásával igyekszem a tanyai lakosság perspektívájából is bemutatni a történeteket. Rámutatva arra milyen stratégiák alkalmazásával igyekeztek, nemtetszésüket kifejezni, tanyai gazdaságukat fenntartani, vagy éppen megtagadni városba való beköltözést. Részletesen bemutatva ezzel a helyi tanyai lakosság csökkenésének ütemét, okait, lezajlását és szerkezetének teljes átalakulását. Választ keresve arra a kérdésre milyen tényezők játszottak szerepet a hajdúnánási tanyavilág gyors elpusztulásához

A vidéki agrárvilág népességmegtartó ereje

LONCSÁK NOÉMI

Debreceni Egyetem, Szociológia és Szociálpolitika Tanszék

Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció

loncsaknoemi@gmail.com

Kulcsszavak: fiatalok; immobilitás; agrárgazdák

Az elmúlt évtizedekben megváltozott a mezőgazdaság szerkezete, létrejöttek az európai uniós és a nemzeti fejlesztési rendszerek, az információs forradalom korát éljük, a város és a falu között új viszonyrendszerek alakulnak ki, a városi fogyasztók igényei egyre inkább megfogalmazódnak a falvak termékei iránt (bioélelmiszerek, kertpiacok), megszorodnak a városi kiköltözések a falvak, illetve a falusi második otthonok irányába, mindezek változásra készítették a rurális tereket (Kovács 2007). Jelen előadás azt kívánja körüljárni, hogy ebben a megváltozott vidéki térben milyen területi népességmegtartó erőt jelenthetnek a mezőgazdaság szereplői, az agrárgazdák. Kiket és milyen társadalmi csoportokat képesek egy-egy kistelepülésen marasztalni, valamint milyen lehetséges alternatívát kínálhatnak számukra.

Az előadásban ismertetett kutatás empirikus adatfelvétele az MTA Kiválósági Együttműködési Program keretében meghirdetett „Mobilitás Kutatási Centrum” projekt, Agrártevékenységek és immobilitás a falusi népesség körében című kutatási alprogram keretében valósult meg. A kutatás öt megye falvaira terjedt ki (Borsod-Abaúj Zemplén, Heves, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar, Bács-Kiskun) és érintette az agrárgazdákat, a mezőgazdasági dolgozókat illetve a helyi vezetőket, polgármestereket. Összesen 30 interjú készült el.

Az agrárgazdák szerepét vizsgálva a falvak népességmegtartó erejével összefüggésben, az látszik, hogy a kistelepüléseken jelentős szerepet kapnak, sok esetben a legnagyobb, vagy az egyetlen foglalkoztatói saját községüknek, helyi fejlesztéseket vonzanak, képesek a magasabb iskolázottságúak foglalkoztatására, bevonzzák az alkalmi és idegymunkásokat, valamint formálják a helyi közösséget. Az azonban, hogy egy gazda mennyire ismeri fel ezekben a dimenziókban a helyi szerepét, mennyiben tekinti sajátjának a falvak jövőjének alakítását, az nagyon eltérő lehet. A kutatásban vizsgált gazdák népességmegtartó, népességvonzó erejét vizsgálva négy típus vált kirajzolhatóvá: a népességvonzók; a kötelekeket ápolók; a munkahelyteremtők; és az individuális gazdálkodók.

Az Európai Unió tagországainak csoportosítása demográfiai változók mentén

DRABANCZ ÁRON¹, EL-MEOUCH NEDIM MÁRTON², BAJKÁN DOMONKOS³

¹Budapesti Corvinus Egyetem, Mikroökonómia

²Pécsi Tudományegyetem

³Budapesti Corvinus Egyetem

Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció

aron.drabancz@gmail.com

Kulcsszavak: Európai Unió, Visegrádi Együttműködés, összehasonlító elemzés, klaszterelemzés, demográfiai változók

Az Európai Unió tagállamainak népessége az elkövetkező években tagországonként meghatározó eltéréseket mutatva, de jelentős csökkenésen mehet keresztül, mely alapvetően befolyásolhatja a kontinens jövőbeli gazdasági és társadalmi folyamatait. Ezen demográfiai átalakulás területi karakterisztikáit érdemes mélyebben megvizsgálni, vajon a földrajzi vagy kulturális alapon egymáshoz közel álló országok és régiók demográfiai tendenciái hasonlóan alakulnak-e vagy sem. A dolgozat célja demográfiai változók irányából feltérképezni, hogy a különböző történelmi, földrajzi vagy politikai dimenziók alapján összeállított országcsoportok a demográfiai változók szerint mennyire tekinthetők homogénnek. A Magyarország számára kiemelkedő jelentőségű Visegrádi Együttműködés miatt a V4 országok demográfiai változók mentén számolt szinkronitásával a tanulmány kiemelten foglalkozik. Emellett az Európai Unióhoz 2004 előtt, illetve 2004 után csatlakozott tagállamok folyamatai kerülnek mélyebb vizsgálat alá, többek közt, hogy demográfiai értelemben a tágabb régióknak közelebb került-e a centrumországok tendenciáihoz vagy sem. A kutatásban klaszterelemzés segítségével kerül megvizsgálásra a tagállamok egymáshoz viszonyított helyzete a legfontosabb demográfiai változók mentén. Az elsődleges eredmények alapján a V4 országok demográfiai szempontból EU-s térben csak részlegesen tekinthetők hasonlóknak, ugyanis Csehország sok tekintetben inkább a fejlettebb nyugat-európai országok demográfiai képét tükrözi vissza. Emellett az Európai Unióhoz 2004 előtt és után csatlakozó tagállamokat vizsgálva megállapítható, hogy 2004-ben a két tömb országai demográfiai szempontból még nagyobb mértékben különböztek el, mint napjainkban, így a vizsgált demográfiai változók mentén valamekkora fokú közeledés volt megfigyelhető a két régió országai között.

Támogatja az Innovációs és Technológiai Minisztérium, valamint a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs

Hivatal Kooperatív Doktori Programja.

Az Internet és a közösségi média hatása a reciprocitáson alapuló kapcsolatokra a civil szervezetekben

GERGELY ANDREA

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Társadalomtudományi Kar, Szociológia Doktori Iskola
Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció
stanleyuptodate@freemail.hu

Kulcsszavak: reciprocitás, civil szervezet, József Attila lakótelep

Robert D. Putnam 1995-ben megjelent *Bowling Alone* című tanulmánya irányította rá a figyelmet a civil aktivitás háttérbe szorulására az Egyesült Államokban. Putnam empirikus vizsgálatai alapján detektálta egyrészt a hagyományos egyesületi élet erózióját az amerikai társadalomban, ugyanakkor óvatosan észlelte az új virtuális kommunikációs technikák által nyújtott lehetőségeket, melyek a korábbi formáktól eltérő közösségi szerveződéseket tesznek lehetővé. Putnam szerint a lokális civil szervezetek sűrű hálózata döntő jelentőségű a társadalmi tőke – mely magában foglalja a csoportokon belüli viszonyokat, a kapcsolathálót és a mindezeket életben tartó generalizált reciprocitást is - termelődése szempontjából, ezért a közösségi élet újraélesztésének, a civil részvételi hajlandóság növelésének kiemelkedő társadalompolitikai jelentőséget tulajdonít. Ennek egyik eszköze lehet az internetes technológia is, ha nem a személyes kontaktusok helyett, hanem éppen azok megerősítésére használjuk.

2018. tavaszán az Új Nemzeti Kiválóság Program támogatásával kvalitatív mélyinterjú vizsgálatot végeztem a budapesti József Attila lakótelep civil szervezetei, informális csoportjai, autonóm közösségei körében. A kutatás elsődleges célja annak vizsgálata volt, hogy a civil közösségek hogyan tudják facilitálni a különböző típusú reciprok kapcsolatok létrejöttét és ezek stabilitását, s a reciprok viszonyok hogyan tipizálhatóak, milyen sajátos tulajdonságokkal rendelkeznek ebben a kontextusban. Az eredmények azt mutatják, hogy a lokális civil közösségek nemcsak a páros reciprocitást facilitálják, de kiterjedt szívességi rendszereket hoznak létre, melyek a generalizált reciprocitás fogalmán belül értelmezhetőek. Mivel a közösségi szívességeket felajánlók illetve elfogadók gyakran nem személyes, face-to-face módon, hanem a közösségi média segítségével találhatnak egymásra, a reciprok kapcsolatok tulajdonságai megváltoznak a csatorna hatására. Tanulmányomban azt mutatom meg, hogy milyen jellegűek ezek a változások és milyen hatással vannak a szervezetekre.

Az oktatáspolitikai átfogó elemzése a kormányzás egyes teljesítményértékelési szempontjai alapján

BAGI NIKOLETTA DÓRA

Nemzeti Közszerológati Egyetem, Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar,
Kormányzástani és Közpolitikai Tanszék

Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció

bagidorka01@gmail.com

Kulcsszavak: kormányzás, oktatáspolitikai, nemzetközi rangsor, teljesítmény, ráfordítás

Az oktatáspolitikai fejlődése szorosan összefügg a tudás és az iskolai oktatás kapcsolatával. A színvonalas tudás eléréséhez nélkülözhetetlen az oktatás szerepe. A szerző ezt felismerve, a kormányzatok oktatáspolitikát érintő intézkedéseinek jelentőségét vizsgálja meg.

A kutatási témával összefüggően, bemutatásra kerül a jó kormányzás két modellje, hiszen a modellek megléte fontos gyökerét képzik a későbbi témakifejtésnek. Ezt követően a kormányzás teljesítményének értékelésére megalkotott nemzetközi indikátorrendszerek kerülnek bemutatásra, úgy, mint az Egyesült Nemzetek Szervezetének Fenntartható Fejlődési Céljai, az Európai Unió Európa 2020 célkitűzései, vagy a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet különböző körképei. Ezen mutatók az egyes országok kormányzatának teljesítményének értékelésére szolgálnak. A különböző nemzetközi szervezetek számos mérési területet alakítottak ki, azonban ezek közül jó néhány meg is egyezik. Erre tökéletes példa az oktatás, rámutatva annak kiemelt jelentőségére.

A szerző az említett nemzetközi szervezetek indikátorrendszerei közül a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) nemzetközi felméréseinek adatait vizsgálja. Az előadásban bemutatásra kerül az OECD legfrissebb Oktatási Körképe (annak 6 indikátora), valamint a PISA nemzetközi felmérés legfrissebb eredménye. A szerző hipotézise, hogy az Oktatási Körkép hatás-, illetve eredmény indikátorai, valamint az állampénzügyi ösztönzők szoros kapcsolatban állnak a PISA felmérés eredményeivel, s korreláció mutatható ki közöttük. A szerző úgy véli, hogy azon országok, amelyek oktatási ráfordításai magasak, a PISA felmérésben erős teljesítménnyel rendelkeznek, így azon országok, amelyek oktatási befektetései alacsonyok, a PISA felmérésben is gyengék. További feltételezés, hogy a PISA felmérésben jól szereplő országokban a foglalkoztatási arány magas, illetve a jövedelemelőny az egyes oktatási szintek között jelentős. Mindezek alátámasztására vagy megcáfolására a szerző öt országban vizsgálja meg a fenti mutatókat, Magyarországhoz viszonyítva.

Így feltárássra és összehasonlításra kerülnek a magyar, a norvég, az olasz, a luxemburgi, illetve a szlovák kormányzat oktatásba történő inputjai, majd a PISA felmérés eredményei, mint azok „outputjai”. Így átfogó képet kapva arról, hogy az egyes országok által az oktatásba való befektetés milyen mértékben térül meg.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-2-II-NKE-105 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Családformák keresztmetszetében: nevelőszülős multinukleáris családok

NEMES-ZÁMBÓ GABRIELLA

Debreceni Egyetem, Szociológia és Társadalompolitika Doktori Program

Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció

nemes.zambo.gabriella@arts.unideb.hu

Kulcsszavak: mozaikcsalád, multinukleáris család, nevelőszülős család, gyermekvédelem

Napjainkban a családformák pluralizációja és a családszerkezetek differenciálódása határozza meg a családokkal kapcsolatos tudományos és hétköznapi gondolkodás irányait (Daly 2005; Harcsa 2014; Vaskovics 2002).

A tanulmány egy speciális családstruktúrát vizsgál ebben a megváltozott kontextusban: nevelőszülős mozaikcsaládokat. A nevelőszülős családok a gyermekvédelmi rendszer részeként otthont nyújtó gondoskodás keretében nevelik a családjukból ideiglenesen vagy hosszabb távon kiemelt gyermekeket, fiatalokat. A mozaik családstruktúrák egyes diskurzusokban kevert vagy multinukleáris családokként is megjelennek, esetükben több családrészből épül fel a család (pl. pótapás). A modernitásban megjelenő új típusú családstruktúrák körében az általunk kutatott családok több struktúra és családi működési mechanizmus mentén írhatóak le.

Ezen a tudományos és gyakorlati szempontból is releváns kutatási területen kvalitatív módszertant alkalmazva vizsgáldtunk. Az egyszerre normatív és gyermekvédelmi struktúra keresztmetszetében élő nevelőszülős multinukleáris családokkal félig strukturált interjúkat készítettünk, mely lehetőséget adott arra, hogy tanulmányozzuk a családok öndefinícióit és önreflexióit, működésüket reziliencia-szemponthoz közelítéssel vizsgáljuk. Mindezt néhány dimenzió esetében egyéb mozaikcsaládokkal való összefüggésben is vizsgáltuk.

Uralkodó a nukleáris családképhez – mint normatív viszonyítási ponthoz – való igazodás a családok öndefiníciója során, míg a nevelőszülős családok esetében a „mozaikszerűség” háttérbe szorul és inkább a nevelőszülői családi lét megélése a domináns. A nevelőszülős mozaikcsaládok életét egyszerre határozza meg a normatív és gyermekvédelmi struktúra, ez a megközelítés olyan szereplőket is beemel a családi működésbe, akik egyik vagy másik struktúra részeként hatást gyakorolnak a családi életre.

Ebben a komplex értelmezési keretben érdemes a nevelőszülős családokhoz közelítenünk mind tudományos, mind professzionális segítői szempontból.

Egyéni teljesítményértékelési rendszerek mutatói

FEKETE ESZTER

Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció

noraeszterfekete@gmail.com

Kulcsszavak: teljesítménymenedzsment, egyéni teljesítmény, KPI, mutatószámok

Az egyéni teljesítményértékelési rendszer, mint az emberi erőforrás rendszer egyik meghatározó eleme, napjainkban már elmaradhatatlan része kell, hogy legyen egy jól működő szervezetnek. A teljesítményértékelés, mint HR funkció, kiváló eszköze lehet a szervezeti stratégia megvalósításának, mely támogatja és fenntartja a kiválóság és teljesítményorientáltság kultúráját egy szervezeten belül. Az egyéni teljesítmény megismeréséhez, méréséhez ismerni kell a szervezet, szélesebb körben értelmezve a teljes vállalat működési kereteit, lehetőségeit és korlátait. Az egyéni teljesítményértékelés, szoros összefüggésben más HR funkciókkal, napjainkban az értékelésen túl, melynek fejlesztési vagy javadalmazási funkciója is megjelenhet, összekapcsolódik a szervezet teljesítményével. Az egyének szintjén megjelenő teljesítménymutatók kidolgozása, azok folyamatos karbantartása és egy teljes teljesítményértékelési rendszer üzemeltetése sok energiát igényel. Teljesítményalapú kultúra megvalósításához jó támogató funkció lehet a teljesítményértékelés, ha az abban résztvevő szereplők (értékelő és értékelt) egyaránt elkötelezett a rendszer működése iránt, valamint egységes, mindenki számára transzparens módon kommunikált és támogatott a teljesítményértékelési rendszer működtetése. Napjainkban jogosan merül fel a kérdés, hogy mitől lehetünk jobbak, hatékonyabbak, mi adhat számunkra versenyelőnyt a piac többi szereplőjéhez képest. A technológia fejlődése folyamatos, azonban a fejlesztések és fejlődések termékei, ha nem is azonos időben, azonban mindenki számára hozzáférhetők.

Az egyéni teljesítmény mérésére kidolgozott és hosszú évek tapasztalataira visszavezethető modellek és módszerek egy azon cél érdekében mutatnak irányt. Különbözőségük azonban mélyebb elemzések alapján megmutatkozik, eltérő céllal, eszközökkel, felkészüléssel és ráfordítással lehet azokat jól alkalmazni. Tanulmányomban meglévő szakirodalmi áttekintés alapján kívánom az egyes értékelésre kidolgozott modelleket összehasonlítani, a köztük lévő összefüggéseket, azonosságokat és eltéréseket bemutatni.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Gender equality in academic governance: Organizational approaches and collective attitudes

SOLANO CAHUANA IRIS LAUDITH

Corvinus University of Budapest, Institute of Communication and Sociology, Doctoral School of Sociology

Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció

solanocahuana_1987@hotmail.com

Kulcsszavak: academic governance, organizational gender equality, female directorship, collective gendered ideologies.

This research aims at contributing to the formal evidence for Latin America and the Caribbean region (LAC) on gender equality in academic governance, with a particular focus on the influence of affirmative actions, informal strategies, and collective perceptions in women's share of public universities' directive roles. The research design involved comparative case studies, combining qualitative (semi-structured interviews) and quantitative (surveys) methods to study the performance of Colombian public universities selected as unique cases due to their exceptionally balanced gender distribution at directive boards. Secondary statistical data was added to document organizational practices and their link to current female representations. Findings display matching liberal approaches to the issue of gender equality among all cases, extensive support from the academic and administrative communities for all gender equality organizational actions, with gender quotas being the only source of debate. Divergent opinions were stronger in the directive level, where most male directors acknowledged discrimination and a patriarchal order in the Colombian society, but not inside the organizational setting as opposed to female directors' perceptions. However, at the mention of gender quotas even the female support decreased. Finally, the balanced gender distribution identified in the board of directors do not always spread to the academic council or other unipersonal directive positions and the recurrent designation of women in certain directive positions seem to reflect traditional social expectations which could indicate the persistence of subtle ideological notions of appropriate roles. In sum, the broadly accepted merit-based and supposedly neutral system set for the recruitment and professional promotion in all studied cases displays shortfalls particularly at the executive echelons of academic governance, where gender-biased distributions of functions, and differing levels of support for gender-equality policies leads to varying shares of women in directive roles. Hence, posing questions of persistent gendered ideologies even within seemingly gender-equal organizations.

Ideológia és gyakorlat, avagy az eltérő valóságszintek diszkrepanciája a szocialista település-és területfejlesztési politikában

SZABÓ ÁRPÁD

Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar

Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció

arpad199@gmail.com

Kulcsszavak: szocializmus, lakáspolitiká, lakáelosztás

Alapvető megállapítás, hogy a szocialista politika különböző intézkedései közül az elsődleges fejlesztési irányelv az ideológia volt. Az ideológia sok esetben ellentmondásba került a valós gyakorlatokkal, azonban a legtöbb fejlesztési koncepció háttérében megjelent, mint vezérelv. A kiépülő szocialista rendszer a társadalom átalakítását azzal kezdte, hogy a fejlesztések tekintetében az iparosítást tette meg fő szempontnak. Az állampárt manifeszt céljaként megállapítható az ipar (és az ipari központok) fejlesztésének igénye, ugyanakkor a folyamat nem szándékolt következménye lett, hogy az egysíkú fejlesztések révén az agrárszektor jelentősége csökkent, illetve az erőszakos átszervezések és téjeszesítés is katalizátorként hatottak a foglalkoztatási szerkezetváltásra. A foglalkozás átszerveződése révén felgyorsult a városba áramlás, ami jelentősen hozzájárult a szocialista rendszert érintő lakáshiányhoz. Az intézkedésekben megjelennek olyan eltérő valóságszintek, melyek egyrészt a fejlesztéseket a hátránykompenzáció felé tett lépések megvalósulásának tekintik, azonban ezzel párhuzamosan látható, hogy a foglalkoztatási szerkezetváltás által megindult társadalmi problémákkal (pl.: települések elnéptelenedése, téjeszekbe való betelepülés, a mezőgazdaság infrastruktúra helyzetének visszavetése) a szocialista állampárt generált egy problémát, melyre maga – az ideológia mentén – szabott egy „megoldást”. Ez a „megoldás” megjelenik többek között olyan fejlesztésekben, melyek vezérelve az ajándékozás és az esetlegesség – „X város kórházat, Y település iskolát kapott” (Szelényi-Konrád 1971).

Az előadásomban bemutatom, hogy milyen eltérések rajzolódtak ki a szocialista településfejlesztés során az ideológia és a gyakorlati aspektusok között. Az eltérések bemutatása során kritikát fogalmazok meg a település-és területfejlesztési politikákkal, intézkedésekkel és irányelvekkel kapcsolatban, annak alapján, hogy a fejlesztések esetében az ideológiai színezet mellett hiányoztak azon egységes koncepciók, melyek a fejlesztéseket egyben kezelték volna.

A struktúra hiánya, a rendszer esetlegessége, valamint az ideológiai magyarázatok és az eltérő gyakorlatok kettőssége mind hozzájárultak ahhoz, hogy a magyarországi szocialista berendezkedés évtizedei alatt egy rendkívül sajátos, az ellentmondásoktól nem mentes és a fejlesztéseket gyakran teljesen szubjektív szempontok alapján „ajándékozó” rendszer épüljön ki.

Kulturális orientációk és szemléletmódok hálózati szerveződése napjaink magyar közgondolkodásában

JELENI GÁBOR

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Társadalomtudományi Kar Szociológia Tanszék

Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció

jelenfi.gabor@tatk.elte.hu

Kulcsszavak: kultúra, közvélemény, vélekedés-rendszer hálózat, bevándorlás, politika, RCA

Számos kutatás vizsgálja a bevándorlás kérdését, ugyanakkor csak kevés fókuszál arra, hogy milyen az attitűdök kulturális meghatározottsága, milyen világképbe ágyazódnak be ezek a vélemények. A szociológiai kutatások elsősorban azt hangsúlyozzák, hogy a társadalmi környezet jellemzői hogyan alakítják az egyéni viselkedést. Miközben más társadalomtudományi kutatások a gondolkodási, a személyen belüli folyamatok szerepét emelik ki. A kulturális és kognitív szociológia és a hálózat-kutatás legújabb fejleményei előtérbe helyezik a gondolkodás, illetve a társas kapcsolati hatások mélyebb empirikus vizsgálatát a vélemények és viselkedés kialakulásában. A gondolatok és cselekvések kutatása olyan megközelítést kíván, mely figyelembe veszi mind a kognitív, mind a kontextuális összefüggéseket. Bár a gondolkodás folyamata rejtett, ennek nyomai mégis mérhetők empirikusan.

Az elemzésben azt vizsgálom, hogy a felsőoktatásban részt vevő hallgatók bevándorlási attitűdjét és pártpreferenciáit hogyan határozzák meg a nézet-rendszerekként megragadott gondolkodásmódok. A klasszikus nézetrendszer megközelítést relacionálisan kiterjesztve, survey kérdések válaszai alapján, vélekedések hálózataként operacionalizálva alkalmazom. A gondolkodás során a tárgyakat és eseményeket a sémák, mint tudásstruktúrák reprezentálják, alapvető feltételezéseket nyújtva a tulajdonságaikról, kapcsolataikról és következményeiről. Ugyanakkor a különféle forrásokból származó, sokszor inkonzisztens információkat a sémák nem csak reprezentálják, hanem az ismeretek feldolgozását is végzik, egységbe szervezik az információ elemeit és kitöltik a hiányzó információkat. A kérdőíves felmérés adatai segítségével a sémák egy új megközelítéssel megragadhatók, melyeket, ha bizonyos csoportok közösen osztanak, akkor detektálhatók azok a politikai vélekedés-rendszerek, kulturális logikák, amelyek adott társadalmi csoportok megismerését vezérlik. A társas interakciók, a kontextuális hatások a kulturális sémák kialakításában játszanak döntő szerepet.

A kutatásom során egyetemi és főiskolai hallgatók körében, az Aktív Fiatalok Magyarországon program keretében végzett kérdőíves felméréssorozatot 2018-as adatait használok fel. A politikai és kulturális vélekedés-rendszer a hallgatók autoritarianizmussal, etnocentrizmussal, gazdasági bizonytalansággal kapcsolatos nézeteit, és politikai-ideológiai orientációit ragadja meg, az alapján, hogy az ezeket alkotó attitűdök hogyan függenek össze egymással. Többváltozós statisztikai elemzés használatával határozom meg, hogy hogyan szerveződnek a hallgatók kulturális és politikai attitűdjei rendszerbe, milyen alapvető orientációk és szemléletmódok jellemzik őket és alcsoportjaikat. Látens osztályelemzéssel (LCA) különítem el a sajátos orientációkkal rendelkező populációs szegmenseket, és relacionális osztály-elemzéssel (RCA) azonosítom azokat a szemléletmódokat, melyekkel olyan alcsoportokra bontható a sokaság, melyek tagjainak azonos logika szervezi a gondolkodásmódját.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Az elemzésem azt a kérdést vizsgálja, hogy a menekültek befogadásával kapcsolatos attitűdök (valamint a választási hajlandóság és pártválasztás) hogyan ágyazódnak be egy mélyebben meghúzóódó orientációs típusba, illetve egy szélesebb szemléletmódba. A konkrét kérdésekkel arra keresem a választ, hogy a válságképeket, események percepcióját hogyan befolyásolja a gondolkodásmód, a kognitív szerveződés. És hogy hogyan szerveződik rendszerbe a gondolkodás e konkrét területek esetén. Egydimenziós, vagy többdimenziós-e a politikai-ideológiai vélekedésrendszer, és mennyire konzisztensek a világképek.

Megélhetési stratégiák a koronavírus időszakában a bodrogi Karcsán

DOSZPOLY ROLAND

Debreceni Egyetem, Történelmi és Néprajzi Tanszék

Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció

doszroli@gmail.com

Kulcsszavak: megélhetés, stratégia, pandémia, Karcsa, munka

A megélhetési stratégiák kutatása nem elsősorban szegénységkutatásra, vagy a szegénység feltérképezésére irányul, itt sokkal inkább a megélhetési stratégiák – függetlenül attól, hogy szegény, vagy módosabb családokról van szó- etnikai sajátosságai és különbözőségei lesznek mérvadóak. Tehát az, hogy a bodrogi Karcsán élő eltérő identitású, eltérő etnikumú népek (roma és nem roma), milyen megélhetési stratégiákat alakítottak ki a rendszerváltás óta, annak milyen formái élnek még, illetve milyen formákat alakítanak ki a 2020 óta tartó koronavírus helyzetben, illetve milyen változások mentek végbe, alternatívák jelentek meg a megélhetési stratégiák vonatkozásában.

Vizsgálataim során három nagy csoportot hoztam létre, melyek a megélhetési stratégiákat különítik el külön kategóriákba: formális munkaerőpiac, informális munkaerőpiac, illetve egyéb megélhetési stratégiák. A téma és a vírus pandémia aktualitása miatt a legérdekesebb a harmadik kategória, az egyéb megélhetési stratégiák kategóriái lesznek, hiszen itt olyan jövedelemmegtartó alternatív módszereket vizsgáltam, melyek adott helyzetben, adott lokális környezetben meghatározóak a roma és a nem roma helyiek életében.

Az evidens, hogy a vírus a munkanélküliséget és a megszűnő munkahelyi státuszt hozza magával, így a formális és informális kategória tekintetében inkább az elmúlt évek fejlesztései, újonnan létesült munkahelyei lesznek mérvadóak, például a közmunka programok egyre több embert foglalkoztató folyamataival, a romák munkaerő piaci integrációjával. A harmadik kategória tekintetében pedig azt figyelhetjük meg, ahogy a karcsai közösség tagjai egymást segítve, egymás egyéni értékeire alapozva különböző cseréket, adományozásokat, jövedelemmegtartó módszereket, kisvásárokat alkalmaznak, hogy megkönnyítsék egymás életét a krízishelyzetben. A jelenlegi pandémia és annak kezelése Karcsán egy ígéretes jövőt is feltár a helyiek számára, hiszen a bajban is számíthatnak egymásra és tradicionális, vagy újonnan kialakított alkalmazkodási stratégiáikra.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Okostelefon és közösségi média, mint a Z és Alfa generáció státuszszimbólumai

SZABÓ DÓRA

Debreceni Egyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola

Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció

szabo96dora@gmail.com

Kulcsszavak: státuszszimbólum, okostelefon, közösségi média, médiahasználat, influenszer

A 21. században, a technika fejlődésével rohamosan változik, mi alapján ítélnék meg minket embertársaink. Az információs társadalom egy olyan virtuális világot teremtett, ahol a legtöbben már el sem tudjuk képzelni mindennapjainkat internet nélkül. Az okostelefon napjaink legerjedtebb infokommunikációs eszköze, amely új szokásokhoz, viselkedési mintázatokhoz vezetett. Emellett státuszszimbólumként jelenik meg a fiatalok körében.

A feltörekvő Z és Alfa generáció már ebben a virtuális társadalomban szocializálódott/szocializálódik, melyben otthonosan mozognak, biztosabbak, mint a valóságban. A globális nemzedék életében központi szerepet betöltő infokommunikációs eszköz olyan lehetőségeket és kohorsz-élményeket rejt a közösségi média felületeken, amely még inkább megkönnyítette a befolyásolást. Ezen kívül az igények gyors változását is magával hordozzák. Különösen fontos téma ez, mert a médiatudatosság színtere manapság már nem csak a család, hanem az oktatási-nevelési intézmények, melyek szerepvállalásukkal is hozzájárulnak a tudatos médiahasználat előidézéséhez és egyik fő céljuk a kritikus gondolkodóvá nevelés.

A megfelelő médiamagatartásra és a kritikus gondolkodásra nevelés egyik alappillére feltérképezni, hogyan viszonyulnak a diákok a telefonhoz, mint presztízstermékhez és a virtuális világhoz, mely a PILOT felmérés céljaként fogalmazódott meg. A kvantitatív kutatás során Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei, vidéki gimnázium, szakgimnázium és általános iskola diákjait, 13-19 éves fiatalokat kérdeztem meg, mit gondolnak a státuszszimbólumokról, hogyan viszonyulnak az okostelefonjukhoz, milyen presztízsjelleggel bír ez az eszköz, milyen szerepet vállalnak a közösségi médiában, ahol influenszerek sokaságával találkoznak, mely a 21. század egyik új munkájának is tekinthető.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Politikai humor az 1980-as évek második felében Magyarországon

VIZLER ESZTER

Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Társadalomtudományi Kar, Szociológia Doktori Iskola
Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció

eszter223@gmail.com

Kulcsszavak: politikai humor, kabaré, szocialista humor, funkció

Közép-kelet-európai humorkutatásokba helyezve az előadás az 1980-as évek közepétől a rendszerváltásig terjedő időszak magyarországi politikai humorának hármas - formai, tartalmi és funkciót érintő - elemzésének az eredményeit mutatja be két mediatizált terepen. A vizsgált időszak rádiós és televíziós politikai humorának formai megközelítése lehetővé teszi a különböző humorterepek beazonosítását és jellemzését, míg a tartalmi elemzés a politikai berendezkedés jellemzőinek a bemutatására nyújt lehetőséget. A tartalomelemzés segítségével beazonosított funkciók ismertetésére a funkció felőli megközelítést megkérdőjelező kritikai kutatásoknak a rövid tárgyalását követően kerül sor.

A formai megközelítés során az előadás kitér a kabaré műfajának társadalmi beágyazottságára, a rádiókabaré kiemelt szerepére, adásainak szerkezeti felépítésére. A deduktív és induktív tartalomelemzési módszereket egyaránt hasznosító kvalitatív elemzés segítségével az előadás bemutatja a kor humorának politikaiberendezkedés-ábrázolását. Ennek során kitér a politikai elit, - kommunikáció, - intézmények, illetve bel- és külpolitikai események kritikájára, valamint az ezeket a kategóriákat érintő tabuk átalakulására. Az előadás szintén rámutat a humor célpontjainak a fragmentálódására, illetve adalékokkal szolgál a politikai humor fogyasztásához is.

A késő-Kádár korszak politikai humorának funkcióját általában a szelepmetaforával azonosítják. Az előadás vitatja a politikai humor szerepének egyetlen funkcióra történő korlátozását és megmutatja, hogy tartalomelemzési módszerekkel milyen más funkciók beazonosítására nyílik lehetőség. Mindeközben feltárja a politika és a humor sokrétű összefonódását, egymás mezejében betöltött szerepüket, a nyilvánosság átalakulásának politikai humorra gyakorolt hatását, illetve feltárja a politikai humor önreflexióját jellemző kontinuitást, valamint az abban bekövetkezett változásokat.

A késő nyolcvanok évek politikai humorának elemzése későbbi összehasonlító vizsgálatok alapjául szolgál, így téve lehetővé a poszt-szocialista politikai humor lehatárolásához, definiálásához, formai, tartalmi és funkcióbeli jellemzéséhez szükséges további kutatások elvégzését.

Roma szakkollégisták párválasztása és önmagukról alkotott képe

KOMOLAFE CINDERELLA

Semmelweis Egyetem, Mentális Egészségtudományok Doktori Iskola

Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció

komolafe.cinderella@public.semmelweis-univ.hu

Kulcsszavak: roma, egyetem, párválasztás, identitás, vegyes párkapcsolat

A kisebbségi csoportok vegyes párkapcsolatai, házasságai az integrációjuk jelzői és egyben elősegítői is lehetnek. Az integrációs folyamatok mélyebb megértése érdekében érdemes a nemzetiségi szempontból homogám és heterogám kapcsolatokat és párválasztást vizsgálni. Célul tűztem ki, hogy roma egyetemisták önmagukról alkotott képének, elképzeléseinek, kulturális kötődésüknek kapcsolatát vizsgáljam azzal összefüggésben, hogy milyen származású párt választanak. Az eredményekből megtudhatjuk, hogy a romáknak ez a speciális, magasan iskolázott csoportja hogyan gondolkodik, milyen jelenségek befolyásolják őket a pártalálásban. 2012 és 2016 között a Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézete szervezésében a Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózat szakkollégistái körében mélyinterjúkat vettek fel. A KRSZH keretein belül akkor még csak egy Budapesti és négy vidéki helyszínen zajlott a roma egyetemisták tehetséggondozása. Jelen kutatás elkészítéséhez 57 db félig strukturált mélyinterjút másod elemeztem, fókuszálva a párválasztásra és a roma szakkollégisták önmagukról alkotott képére. Az interjúk elemzéséhez a MAXQDA 2020 tartalomelemző szoftvert használtam. Főbb eredményeim közül kiemelhető, hogy az interjúkban a különböző típusú identitásstratégiák mentén – szeparált, integrált, asszimilált – eltért a párok nemzetiségi összetétele. A szeparált identitásstratégiával bírók főként a homogám párkapcsolatokra hajlottak, míg az asszimiláltak a heterogámokra. A hagyománykövető oláh cigányok mutatták a legnagyobb homogámiát. Minél kevésbé rendelkeztek roma felmenőkkel a válaszadók, annál kevésbé választottak maguknak roma párt. Legnagyobb arányban a negyedrészen roma származásúak választottak nem roma párt maguknak. Az egyetemista roma nők egy része nem tudott vagy nem akart megfelelni a hagyományos roma nőképeknek, mely miatt kerülték a roma párválasztást és inkább nem romákkal alakítottak ki kapcsolatot. Összességében elmondható, hogy a roma közösségtől szokásrendszerben, kultúrában és identitásban való távolodás, továbbá a felmenők vegyes házasságai öngerjesztő folyamatként a nem roma párválasztásnak kedveznek.

Spillover-hatások a Visegrádi Négyek vasúti együttműködésében

TÓTH BÁLINT LÁSZLÓ

Budapesti Corvinus Egyetem, Nemzetközi és Biztonsági Tanulmányok Doktori Program
Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció

btoth.ir@gmail.com

Kulcsszavak: Spillover, nemzetközi integráció, nemzetközi szervezetek, vasút, közlekedéspolitika

Eltérő műszaki és irányítási paramétereik miatt a cseh, a lengyel, a magyar és a szlovák vasúti infrastruktúra egyelőre nem alkot egységes rendszert, ugyanakkor geopolitikai adottságaik okán a négy ország hasonló jövőképekkel rendelkezik az egységesülő európai közlekedési hálózathoz való csatlakozás tekintetében. A Visegrádi Csoport (V4) soros elnökségi programjaiban, éves jelentéseiben, valamint szakminiszteri, kormány- és államfői nyilatkozataiban az ezredforduló óta rendre megjelenik a kelet-közép-európai kötőpályás hálózat egységesítésének, korszerűsítésének és felzárkóztatásának szándéka. A fenti dokumentumok tartalomelemzése rávilágított arra, hogy a vasúti közlekedés területére vonatkozó kifejezések használatának gyakorisága és intenzitása összhangban áll az Európai Unió infrastruktúra-fejlesztési célkitűzéseire és pénzeszközeire való utalások megjelenésével. A „rail” és a „railway” (vasút) szavak összesen 178 alkalommal bukkannak fel a 2000 és 2020 közötti hivatalos V4-szövegekben. Az említett kifejezéseket a legszélesebb körben a 2012-től 2020-ig terjedő időszakban jegyezték le, amely periódus egybeesik a vasúti összeköttetések fejlesztését kiemelt kohéziós és klímapolitikai célként kezelő 2014–2020-as uniós pénzügyi keret tervezési és felhasználási terminusával. Az uniós szállítási, kereskedelmi, klímavédelmi és idegenforgalmi törekvések a visegrádi kormányok vasúti témájú közös döntéshozatala előfeltételeinek tekinthetők, mivel a statisztikai adatbázisokból, felmérésekből és évkönyvekből nyert mérőszámok alapján felállított trendek nem igazolják minden kétséget kizáróan a V4-államok közötti vasúti együttműködés elmélyítését célzó lépések szükségszerűségét. Pusztán piaci alapon ugyanis a négy gazdaság egymás versenytársának minősül a nemzetközi szállítási folyosók tekintetében és a szükséges működőtőke bevonásában. A kutatás részeként készített strukturált interjúk keretében a stratégiai kérdésekben jártas cseh, lengyel, magyar és szlovák vasúti szakemberek egybehangzóan megerősítették, hogy az uniós politikák és fejlesztési alapok meghatározó szerepet játszanak a visegrádi országok vasútpolitikai együttműködésének alakításában.

A vasúti szakpolitikákra vonatkozó visegrádi együttműködés elmélyülését felülről ható tovagyrúzó folyamatok, ún. spilloverek eredményeként határozhatjuk meg, hiszen az integráció a nagypolitika-szintű döntések végrehajtásához szükséges ágazati kooperáció kiszélesítésében ölt testet. Az együttműködési körök fokozatos egybeolvadását eredményező, alulról jövő automatizmusok által indukált nyugat-európai integrációs folyamatokra emlékeztető jelenségek kevésbé érhetők tetten a cseh–lengyel–magyar–szlovák kormányközi közlekedéspolitikai kooperáció kereteinek kibővülésében. A vasúti együttműködési mechanizmusok tovagyrúzásához vezető folyamatok elméleti–fogalmi keretét az integrációelméleti iskolák releváns megállapításai segítenek értelmezni, amelyek kitüntetett

szerepet tulajdonítanak a funkcionális és politikai spillovereknek az ágazati/területi döntéshozatal fokozatos kormányközi szintre emelkedésében.

Új szereplők – politikai szocializáció a TizenX tagjai körében

FÉNYES CSONGOR

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar Politikatudományi Doktori Iskola

Szociológiai és multidiszciplináris társadalomtudományi szekció

csongor.fenyas@gmail.com

Kulcsszavak: Politikai szocializáció, TizenX, Új generáció

Az 1990-es évek óta számos magyar fiatalok (15–29 évesek) politikai részvételével foglalkozó kutatás jelent meg, melyek hasonló konklúzióra jutottak; a korosztály tagjait nem érdekli a politika, kevésbé hajlandóak szavazni, csupán korlátozottan és kis számban jelennek meg a politikai életben, a szervezeti kötődés esetleges (Sebestyén 2019), a párttagság elenyésző a mindenkori fiatal korosztály körében (Bauer et. al 2016, Szabó A. 2015). A korosztály érdekérvényesítő képessége gyenge, a politikai folyamatokat csupán csendesen figyelik semmint, hogy aktívan részt vennének azok alakításában (Oross 2013, Székely 2017).

De mi állhat ezen tények mögött? Egy lehetséges válasz szerint a politikai szocializációban történt változásokban keresendő a fiatalok passzivitásának oka. A politikai identitások kialakításáért, tanításáért felelős legfontosabb színterek a (család, iskola) az utóbbi évtizedekben hátrítják a politikai szocializációs szerepüket (Csákó 2004), a demokratikus politikai szocializáció diszfunkcionális működése, fragmentált, „mixed” jellege (Szabó I. 2006, Bognár–Szabó A. 2017) következtében az állampolgári és a politikai neveltetés részleges, melynek súlyos következményei lehetnek a politikai nevelésben (Csákó 2011).

Mégis, a 2010-es évek elejétől kezdve számos olyan, alapvetően fiatalok által életre hívott, alulról szerveződő ifjúsági szervezet (pl. Független Diákpárlament), politikai csoportosulás (pl. Momentum Mozgalom) jelent meg a magyar politika világában, melyek tagjai az elzárkózás helyett a politikai involválódást és az érdekérvényesítésben való részvételt választották. Ezen kezdeményezésekhez csatlakozó fiatalok politikai karaktere persze nem vehető egy kalap alá, egyes dimenziók mentén, így a csatlakozás előtti politikai neveltetésükben jelentős hasonlóságokat mutatnak. Az előadásban egy ilyen, országos szervezeti hálóval bíró, a Momentum Mozgalom ifjúsági szervezetével, a TizenX-el foglalkozom. A kutatás tárgya az ifjúsági szervezet tagjainak politikai szocializációs életútjainak feltárása és azoknak megértése. A TizenX tagjainak jelenlegi politikai aktivitásának megértésére egy retrospektív online kérdőíves kutatást készítettem 2021. márciusában. Az online kérdőívből kapott minta kor, iskolai végzettség, nemi megoszlás, lakóhely szerint reprezentálja a TizenX 152 főt számláló tagságát.

A kutatásban azokkal a formális és informális politikai szocializációs színterekkel (család, iskola, kortárs csoportok) és annak szereplőivel (szülők, oktatók, barátok) foglalkozom, melyek érdemben alakítják a tagok politikai kultúráját, nyelvezetét, nézetrendszerét. Az előadásomban továbbá felrajzolom TizenX tagjainak társadalmi háttérét, illetve érintem a korábbi politikai részvételi tapasztalatait. A kutatás eredményeiből következtetéseket vonok le arra, hogy milyen fő jellemzői vannak azoknak a plurális-zárt politikai szocializációs utaknak (Szabó A.–Oross 2019), melyben az Y és a Z-generációkhoz tartozó magyar fiatalok politikai nevelése zajlik a 2000-es évektől kezdve napjainkig.

Történelem- és politikatudományi szekció

„Egy nemzet, két állam” – Törökország és Azerbajdzsán kapcsolata az elmúlt 20 évben

BIRÓ DÁVID

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történelemtudományi Doktori Iskola

Történelem- és politikatudományi szekció

birodave@gmail.com

Kulcsszavak: Törökország, Azerbajdzsán, külpolitika, geopolitika

Ismeretes, hogy Törökország és Azerbajdzsán rendkívül szoros és jó kapcsolatot ápol egymással. A két ország együttműködése egyre több szalon kapcsolódik. Bár a 2000-es évek hajnalán Erdoğan miniszterelnök külpolitikája elsősorban a gazdasági növekedésre és Törökország Európai Unióhoz való csatlakozására összpontosult és kevésbé élvezett elsőbbséget a török szolidaritás kérdése. Az említett évtized végére a török-azeri viszony több változáson ment keresztül. Törökország egyre aktívabb külpolitikát folytatott a türk országokkal. A 2000-es években Azerbajdzsán Törökország számára fontos gazdasági és stratégiai partnerré vált. A jó kapcsolatokat tükrözi, hogy a két ország vezetője egyre gyakrabban használta az „egy nemzet, két ország” jelzöt.

Érezhető volt a „keleti nyitás” Törökország külpolitikájában. Ennek egyik kulcspontja a Türk Tanács létrehozása volt. A kétoldalú kapcsolatok további erősítése céljából 2010-ben létrehozták a „Magas Szintű Stratégiai Együttműködési Tanácsot (HLSC)”.

A két ország kapcsolata szorosabbá vált. Ennek eredményeként 2010 decemberében a felek aláírtak egy stratégiai megállapodást, amely kölcsönös katonai, védelmi garanciát jelentett mindkét országnak külföldi erők támadása esetén. A katonai együttműködések újabb fontos állomása volt a Hegyi-Karabah területéért zajló 2020-as háború. A stratégiai, védelmi kapcsolatokon túl Törökország számára Azerbajdzsán szén-hidrogén készlete fontos energia utánpótlást jelent, amellyel csökkenthetik Ankara Oroszország irányából érkező energiatülszórását.

Azerbajdzsán és Törökország közös erőfeszítésekkel megváltoztatta a dél-kaukázusi térség geopolitikai és energetikai térképét. A Baku-Tbiliszi-Ceyhan kőolajvezetékekkel megkezdett közös beruházások mostanra a transz-anatóliai földgázvezeték (TANAP) és a transz-adriai csővezeték (TAP) projektjeinek közelmúltbeli üzembe helyezésével zárultak. A déli gázfolyosó utolsó szegmense most már teljes mértékben működőképes, és Azerbajdzsán a gázt a Kaszpi-tenger partjáról az európai piacra tudja szállítani, amelyben Törökország számít a fő tranzitországnak.

Az oktatás és a kultúra a Baku és Ankara közötti együttműködés másik fontos területe. Jelentős számú azeri hallgató tanul Törökországban és növekszik azon török hallgatók száma is, akik azeri egyetemeken képzik magukat. A kiváló kulturális kapcsolatokat jól mutatja, hogy a 2021-ben Azerbajdzsánban Nizami Ganjavi, még Törökországban a Yunus Emre-évet hirdették.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

A 2020-as örmény-azeri háború okainak, indokainak elemzése

SZÜCS LOTTI

Nemzeti Közszerológáti Egyetem, Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar,
államtudományi szak II.évfolyam

Történelem- és politikatudományi szekció

lottiszucs27@gmail.com

Kulcsszavak: Hegyi-Karrah, örmény-azeri konfliktus, Törökország, Örményország,
Azerbajdzsán, Oroszország, 2020.szeptember 27., előzmények, társadalmi válság, örmény
népirtás, 1988 és 1994 között zajló örmény-azeri háború

Kötődés vagy bosszúvág? Ez a kérdés, ami felmerül bennem a 2020-as örmény-azeri háború kirobbanásának okainak, indokainak elemzése során. 2020. szeptember 27-én az örmény kormány szükségállapotot hirdetett, így az azeri konfliktus határháborúvá változott. A kutatásom során a nemrégiben történő hegyi-karrahai konfliktus kapcsán különböző hazai és nemzetközi szakirodalmakat dolgoztam fel. Hogyan jutott el Hegyi-Karrah az 1988-ban kezdődő örmény társadalmi válságtól addig, hogy a nemzetközi közösség hivatalosan Azerbajdzsán új államának részeként ismerte el az enklávét? Az örmény identitású lakosság a területhez való kötődésükre, a jelenlegi etnikai viszonyokra és a történelmi hagyományokra hivatkozva akarják a jogukat érvényesíteni Azerbajdzsánnal szemben. Az azeri nép ragaszkodása Hegyi-Karrahhoz a bosszúvágából fakad, ugyanis erősen érzik még az 1988 és 1994 között lezajlott hegyi-karrahai háború okozta sebeket: egymillió menekült és több tízezer halott azeri emléke, valamint a nemzetközileg elismert területeik 20 százalékának elvesztése. Emellett meg kell említeni a konfliktus lehetséges globális terjeszkedését is: Törökország Azerbajdzsánt, míg Oroszország Örményországot támogatja. Vajon a szövetséges országok és a militarista erők nagysága mennyire befolyásolta a hosszú éveken keresztül tartó ellenségeskedés végső kimenetelét? Emellett meg kell említeni, hogy Azerbajdzsán szoros szövetséget épített ki a NATO tag Törökországgal, míg Örményország maga is KBSZSZ tag, emiatt a két katonai tömb nyílt háborúvá való kibontakozásának esélye is felvetődött gondolatként. Valóban a konfliktusok alapja az etnikai különbségek, illetve a területszerzés? Vagy egy nemzetközi szinteken mozgó, katonai szövetségeket megmozgató nyílt konfrontáció része ez az eseménysorozat? Előadásomban e kérdéseket taglalva egy komplex választ kívánok adni az okok, indokok feltárásával, miközben megpróbálom felfedni a múltban történő események kihatását a mostani konfliktusban veszteséget szenvedő „itt és most” élő emberek helyzetére.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

A berlini kongresszustól a Kettős Szövetségig

VÁRADI KATALIN

Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola

Történelem- és politikatudományi szekció

varadikatalin89@gmail.com

Kulcsszavak: diplomáciatörténet, berlini kongresszus, Kettős Szövetség, Németország, Oroszország, Osztrák-Magyar Monarchia, sajtóvisszhang

A berlini kongresszust követően megromlott az eddig legendásnak tartott német–orosz viszony. Egy évvel később megkötötték a Kettős Szövetség Németország és az Osztrák–Monarchia között, amelynek oroszellenes élt tulajdonítottak.

Előadásomban azt kívánom vizsgálni, vajon egyenes út vezetett-e az 1879 októberi egyezményhez, milyen visszhang kísérte az eseményeket. Szó esik a kevésbé ismert „pofonlevélről” (1879. augusztus 3/15.), amelyet II. Sándor orosz cár küldött I. Vilmos császárnak. A levélben az orosz politika Bismarckot tette felelőssé azért, hogy a berlini kongresszuson Oroszország nem tudta érvényesíteni a san stefanói békében rögzítetteket, amely balkáni terjeszkedésre irányult. A levelet fejedelmi találkozó követte szeptemberben Oroszországban, amely reprezentálta a két birodalom, pontosabban a két uralkodó közötti jó viszonyt. Egy hónappal később viszont a Kettős Szövetség hatására a berlini orosz követet visszahívták posztjáról.

A történéseket az Osztrák–Magyar Monarchia szemszögéből kíséreltem bemutatni a berlini és szentpétervári osztrák–magyar követ anyagainak, valamint a korabeli sajtótermékek (napi- és élclapok) segítségével. A sajtóforrások kiválasztásánál törekszem arra, hogy egyaránt megjelenjen az osztrák és a magyar oldal, illetve, hogy a különböző lapok egymásnak megfeleltethetők legyenek.

A berlini kongresszus és az azt követő okkupációs válság a birodalom mindkét felét megrendítette. A magyar fél ítéletét a pánszláv terjeszkedésétől való félelem befolyásolta, amely veszélyérzet megfigyelhető volt Lajtántúl is. A fejlemények ismertetése mellett arra is keresem a választ, mennyire ismerték fel a kortársak a diplomácia megváltozását, azaz miként ütköztek a birodalmi és nemzeti érdekek, a sajtó megnövekedett szerepe mennyire befolyásolta a közös külügyminisztérium állásfoglalását és közzétett jelentéseit. Az 1870-es évek közepétől egyre inkább tényezővé vált a sajtó, amelyet az Andrássy-külügyminisztérium sajtópolitikája is bizonyít, ugyanis innentől kezdve egyre nagyobb összeget fordítottak arra, hogy a korabeli közvéleményt megnyerjék a közös külpolitikának.

A demokrácia elfeledett évszázadai

TÓTH BALÁZS

Budapesti Corvinus Egyetem, Nemzetközi Kapcsolatok és Politikatudományi Doktori Iskola
Történelem- és politikatudományi szekció

tothmbalazs@gmail.com

Kulcsszavak: demokráciaelméletek, demokráciatörténet, középkor

A készülő disszertációm fő kutatási területe a demokrácia szó használati paradigmáinak a feltárása. Ennek első része a szó történetével foglalkozik. Ehhez kapcsolódik mostani munkám is, ahol kifejezetten a demokrácia szó középkori történetével kívánok foglalkozni.

Azt kívánom megvizsgálni, hogy a demokrácia szó széleskörű használata hogyan és miért tűnhetett el többnyire a római kor utáni évszázadokban. Úgy gondolom, hogy a kézenfekvő válaszok mellett (sokáig nem is ismerték az ókori filozófusok munkáit, illetve az államhatalom isteni eredete volt az elfogadott nézet) van más indok is: nagyon alaposan és pontosan használták a fogalmakat – így a demokráciát is – és igyekeztek többnyire szűk teológiai és filozófiai keretek között tárgyalni. Nem voltak olyan megengedőek a demokrácia fogalmának használatával, mint a későbbi korokban vagy manapság. Ennek bizonyítására vállalkozom.

Munkámban olyan alapvető művekre támaszkodom, mint Otto Brunner, Werner Conze és Reinhart Koselleck által szerkesztett Történeti alapfogalmak „A demokrácia” szócikke. A demokrácia történeti fogalmainak sokfélesége ma is ebből érthető meg legjobban, de mivel az eredeti kiadás óta már negyven év telt el, fontos az egyes pontokra vonatkozó további szakirodalom feltérképezése is. Ezért olyan művek alapján is meg kívánom vizsgálni a témát, mint a John Dunn által szerkesztett A demokrácia: befejezetlen utazás című kötet középkorra vonatkozó tanulmányai vagy éppen Janet Coleman munkái.

Mivel a középkorban a köznyelvben vagy a politikai diskurzusban nem igazán használták a demokrácia fogalmát, így főként politikai filozófusok műveire szűkítettem le a vizsgálódásomat, mint például Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás, Páduai Marsilius vagy épp Ockhami Vilmos írásai. Az ő munkásságuk rávilágít arra, hogy habár a Katolikus Egyházban használtak mai szemmel demokratikus módszereket (pápaválasztás, szerzetesrendekben zajló választások) azonban ezeket sosem párosították a demokrácia fogalmával vagy ezekre nem használták a demokrácia kifejezését.

Úgy gondolom, hogy a munkámmal rá tudok mutatni arra, hogy miért nem használták a demokrácia fogalmát, és magyarázatot szolgáltatni, hogy miért tűnt el több évszázadra. Ennek megválaszolása fontos hiszen ez kevésbé kutatott terület, és ki tudja rajzolni a demokrácia szó történetének középkori paradigmáját vagy mintáját.

A görögkatolikus identitás kérdése a hagyományok tükrében, hagyományfelfogás a magyar görögkatolikusoknál (az 1860-as évektől az 1920-as évekig)

KÖKÉNYESSY ZSÓFIA

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Atelier Interdiszciplináris Történeti Tanszék

Történelem- és politikatudományi szekció

kokenyessyzso@gmail.com

Kulcsszavak: vallás, identitás, hagyomány, nemzetiség

A katolikus egyházzal unióra lépett keleti rítusúak több évszázada vannak jelen a Kárpát-medencében. Az Unvári Uniótól (1646) kezdődően nyomon követhetjük a magyar ajkú (bizánci rítusú) görögkatolikusok történetét, hagyományait is. Az 1840-es évektől kezdődően a nemzetiségi öntudatra ébredés magával vonta a magyar nyelvhasználat fontosságának növekedését. A nyelvművelési törekvések a magyar görögkatolikusság körében sajátos problémát okoztak: habár mindennapjaikban és az állami hivatalos nyelvben is magyarul érvényesültek, a keleti rítusú liturgikus életben azonban az ószláv és a román nyelv volt használatos. Az 1860-as évekre a magyar görögkatolikusság a magyar nyelvű liturgia engedélyeztetését, illetve egy önálló magyar görögkatolikus egyházmegye felállítását jelölte ki legfőbb feladatának. Mindezekkel egyidőben azonban a nemzetiségi együttélés kölcsönhatásai, különféle, a közös bizánci rítushoz kapcsolódó hagyományelemek is jelen voltak a görögkatolikus csoportokon belül, melyek mibenlétéről, eredetéről eltérő diskurzusok állnak rendelkezésre. A történeti forrásokból, néprajzi gyűjtésekből jól kivehető, hogy a magyar (görögkatolikus) öntudatra ébredés (1868 – hajdúdorogi nyelvi mozgalom) korától kezdődően az önálló magyar görögkatolikus Hajdúdorogi Egyházmegye felállításáig (1912) és intézményesülésének első évtizedében milyen csomópontok mentén alakult, változott a magyar görögkatolikusok saját hagyományaikról való gondolkodásmódja, illetve miként formálta azt a mindenkor közvélemény.

Egy közösség identitásának, identitásformálódásának megragadásához elengedhetetlen hagyományfelfogásuk vizsgálata. A problémakört árnyalja, hogy a magyar görögkatolikusok esetében egyformán szükséges vizsgálni az etnikai/nemzeti, valamint a vallási identitást, s ezek kölcsönhatásait.

A tervezett előadás célja, hogy a hajdúdorogi nyelvi mozgalomtól a Hajdúdorogi Egyházmegye első évtizedéig számba vegye a magyar görögkatolikusok hagyományfelfogásait a vonatkozó forráscsoportok elemzésével, illetve ezek segítségével bemutassa az adott korszakban az identitástudatuk formálódását, fejlődését.

A Kolozs vármegyei unitárius falvak népesedési viszonyai az újkor hajnalán

BANDI KRISTÓF BÁLINT

Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar

Történelem- és politikatudományi szekció

bandika94@gmail.com

Kulcsszavak: Erdély, kora újkor, újkor, népesedéstörténet, népesedési viszonyok, unitarizmus, felekezetiesség, conscriptiones, canonica visitatio

Erdély kora újkori, illetve újkori népesedéstörténeti folyamatainak megítélése a magyar történettudomány egyik, ha nem a legvitatottabb kérdésköre. Habár kutatása hosszú múltra tekint vissza, a múlt század második felének ideológiailag meghatározott történetírásából való száműzése, napjainkban pedig leginkább a kérdéskör irányába tanúsított érdektelenség egyre inkább a kutatás perifériájára szorítja a korszak népesedési viszonyainak vizsgálatát. A kérdéskör iránt érdeklődő szélesebb olvasóközönség így többnyire ismeretterjesztő cikkek olykor túlzóan általánosító megállapításaiból, ideálisabb esetben nagyobb összefoglaló munkák szűkszavú áttekintéseiből tájékozódhat, amely tendencia a témakörrel kapcsolatos tévhitek egyre szélesebb körben való meggyökeresedéséhez vezet. Mindazonáltal a sajátos erdélyi forrásviszonyok sem teszik lehetővé, hogy a korszakra jellemző gyakori népmozgásokról egy átfogó képet kapjunk, ugyanis a különböző forráscsoportok, elsősorban a kora újkor vonatkozásában, mindösszesen egy-egy adott régióra vonatkozóan szolgálnak adatokkal. Alap kutatások hiányában pedig még arra sem adott a lehetőség, hogy a szakemberek a korabeli népesedési folyamatokat egymástól megkülönböztetve, regionális szinten kezeljék. Az újkor első évtizedeiben készült vármegyei conscriptiók, amelyek sok esetben már tartalmazzák az adózó családfelek névsorát is, ugyanakkor már alkalmasak arra, hogy a népesedési viszonyokat akár községi szinten is meghatározzuk. Előadásomban az állami összeírások adatainak elemzésével, illetve különböző egyházi források beemelésével a vizsgált korszak Kolozs vármegyei unitárius lakosságú falvainak népesedési folyamatait igyekszem a forrásviszonyok adta lehetőségek között megvilágítani, egyidejűleg pedig az egyes települések felekezeti viszonyait megrajzolni. Hangsúlyozandó, hogy egy ilyen típusú vizsgálat a kérdéskör komplexitását tekintve mindösszesen csepp a tengerben, mindazonáltal reményeim szerint eredményeivel hozzájárulhat a 18. századi Erdély népesedéstörténeti folyamatainak mélyebb megismeréséhez.

A Magyar Királyság északi régiója mint zsoldos piac a késő középkorban

SZOKOLA LÁSZLÓ

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történeti Intézet

Történelem- és politikatudományi szekció

szokolalaslo@gmail.com

Kulcsszavak: magyar hadtörténet, zsoldosok, középkori katonaság

Ahogy a mohácsi csata történetének újabb magyar monográfusa, B. Szabó János is megjegyezte, a Magyar Királyság késő középkori zsoldos potenciáljára történetírásuk eddig meglehetősen kevés figyelmet fordított. A téma vizsgálata azonban nem csak a mohácsi csatának, hanem a késő középkor többi katonai összecsapásának kutatását is érinti. Vizsgálatom során éppen ezért Jan Jiskra huszita eredetű zsoldosvezér 1440. évi, a Magyar Királyság északi részét közvetlenül is érintő behívásától Buda elestéig, és ezzel az ország három részre szakadásáig (1541) kívánom bemutatni a régió zsoldos piacának időbeli változásait. Előadásom első felében arra a kérdésre keresem a választ, hogy szükség esetén az egyes időszakokban az észak-magyarországi városok (például Kassa, Eperjes és Bártfa), valamint a területhez kapcsolódó különböző tisztségviselők (például a Felső Részek kapitányai) milyen etnikumú és társadalmi háttérű csoportokból toborozhatták zsoldosaikat. Ehhez alapvetően az adott településekhez és tisztségviselőkhöz kötődő levelezéseket, illetve előbbi esetében a fennmaradt zsoldos listákat és számadásokat kívánom felhasználni. Előadásom második felében pedig lengyel és cseh forrásokon keresztül azt szeretném bemutatni, hogy a vizsgált területről származó katonák milyen szerepet töltek be a cseh és lengyel hadseregekben. A doktori disszertációmhoz kapcsolódó kutatásaimból ugyanis jól látszik, hogy a jelentős forrásokkal rendelkező különböző város csoportok (saját lakosságukon és közvetlen környékükön túl) más-más területről toborozták a katonai kötelezettségeik teljesítéséhez szükséges zsoldosokat. A nyugat-magyarországi városok (Sopron, Pozsony) elsősorban Bécsből és az osztrák területekről toborozták katonáikat, ez a kapcsolat azonban a kutatás jelenlegi állása szerint egyoldalú maradt. Az erdélyi városok esetében pedig azt láthatjuk, hogy Székelyföld, illetve Havasalföld volt az a terület, ahonnan szükség esetén megfelelő számú embert lehetett fegyverbe hívni, itt viszont már a megfelelő források hiánya is megnehezíti az ilyen irányú kapcsolat kölcsönösségének vizsgálatát. Az észak-magyarországi városok esetében azonban a fennmaradt különböző források alapján egyértelműen megállapítható, hogy az onnan származó katonák nem csak helyben, hanem külföldön is készek voltak katonáskodni, így tehát a másik két csoportnál hiányolt kölcsönösség itt kimutatható. Éppen ezért a nevezett terület zsoldos piacának vizsgálata nem csak a magyar történelem, hanem Közép-Európa történelmének vizsgálata szempontjából is jelentőséggel bír.

A paraszti család egy zárt társadalomban, Hajdúdorogon

SÁRI TAMÁS

Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola, Néprajz Program, Néprajz Tanszék

Történelem- és politikatudományi szekció

tamassari3@gmail.com

Kulcsszavak: Hajdúdorog, család, paraszti társadalom

A téma a doktori kutatásom részeként Hajdúdorog 1940-es éveibe ad betekintést. A doktori kutatásom a hajdúdorogi társadalom egy alcsoportjával, a családdal és tágabb környezetével, a szomszédsággal és az utcaközösséggel foglalkozik. Ez a cikk a családra fókuszál, így a családdal foglalkozó tudományos munkákhoz kíván hozzászólni egy sajátos kultúrával és zárt társadalommal rendelkező település, Hajdúdorog példáján. Azért esett a választás erre az évtizedre, mert ez az utolsó időszak, amire még nem volt hatással a paraszti kutúra erőltetett felszámolására tett kísérlet, de még kutatható adatközlők segítségével. Így a kutatásom a néprajzi diszciplína keretei között valósul meg. A módszertant tekintve elmondható, hogy az empirikus adatok felvételekor a társadalomtudományi diszciplínákban alkalmazott etnográfiai módszert alkalmaztam. A terepmunka során mélyinterjúkat készítettem hajdúdorogi, 75 évtől idősebb személyekkel. Az interjúalanyokat hólabda módszerrel értem el és az interjúkat az interjúalanyok lakásán vettem fel. Ezen interjúk egy részének kiértékelésével készült el ez a munka. A kutatás dimenziói kiterjednek a háztartásra, a családi szerepekre, rokonsággal való kapcsolatra, a családi élet környezetére és a család tagjaira, mint nők, idősek és gyermekek. Az eredmények alapján elmondható, hogy Hajdúdorogon az 1940-es évek átmeneti időszaknak tekinthető mind a családi szerepeket, mind a család megélhetési forrását, mind pedig a gyerekeket és az egy háztartásban élő család összetételét illetően. A cikk témája illeszkedik a szociológia családkutatásaihoz, reflektál például Peter Laslett megállapításaira, továbbá illeszkedik a magyar néprajz családdal kapcsolatos munkáihoz, többek között Faragó Tamás és más szerzők család, nők, gyermekek és idősek témakörben írt munkáihoz, végül a Hajdúdorogról szóló helyi szakirodalmak sorát is bővíteni kívánja. A továbbiakra nézve a munka ösztönözhet olyan kutatásokat, melyek a sajátos hajdúdorogi társadalomtörténeti környezetben mélyrehatóbban foglalkoznak a család alegységeivel, mint a nők, a gyermekek és az idősek témájával a vizsgált időszakban.

A populista választási autokrácia modellje

BENEDEK ISTVÁN

Eötvös Loránd Tudományegyetem, ÁJK Társadalomtudományi Kutatóközpont – MTA Kiválósági Kutatóhely Eötvös Loránd Kutatási hálózat

Történelem- és politikatudományi szekció

benedek.istvan.mail@gmail.com

Kulcsszavak: demokrácia, autokrácia, populizmus, választási autokrácia, képviselő

Meglátásom szerint a populizmus különösen veszélyes lehet a demokráciák számára. A populizmus minden esetben a demokrácia és a képviselő egy autokratikus (át)értelmezésének politikai logikája, mindenképp a politika egy olyan morális megközelítése, amelyben a politika világa egy morálisan tiszta és egységes nép, és a vele szemben álló, korrupt vagy más módon alsóbbrendűnek tartott elit csoportjára oszlik. Ebben az értelemben az elitkritika szükséges, de önmagában elégtelen feltétele annak, hogy valakit populistának tartsunk, hiszen az utóbbiak nem csupán antielitisták, hanem antipluralisták is, azt állítva, hogy „ők, és csakis ők képviselik igaz módon a népet”. Véleményem szerint a populizmus megítélésében ez a fajta politikai kizárás a kulcs, amely nem csupán a liberális demokráciával, hanem a pluralizmus elismerésére és védelmére szerződő dahli poliarchia, azaz a választási demokrácia modelljével is ellentétes. Ezzel ellentétben, véleményem szerint a populizmus politika- és demokráciaképe kifejezetten kompatibilis a különféle autokráciákkal és azok hatalmi szándékaival. Ez különösen a választási autokráciákkal kapcsolatban igaz, amelyek korlátozottan versengő jellegű, valamint az újabb és újabb autokratikus tendenciákat és a hatalomgyakorlás autokratikus tartalmát képes lehet a populizmus elfedni és legitimálni. A populizmus fő elemei (manicheista világkép, nép-központúság, a nép egységének képzete, autokratikus képviselő) a választási autokráciák számára különösen hasznosak lehetnek, hiszen ezek a politikai rezsimek többpárti választásokat tartanak és a hatalmukat a nép állítólagos akaratára és érdekére építik. A populizmus és a választási autokráciák közötti kompatibilitást a vezető személyéhez kötött hatalom megőrzésének célja jelenti, amely kapcsán a populizmus a hatalom megőrzésének egy kiemelt kognitív eszköze lehet az autokraták kezében. A nagyfokú kompatibilitás nyomán véleményem szerint a populista választási autokráciák a kortárs választási autokráciák jellemző, paradigmatisztikus típusát adják, létrehozva egy sajátos szimbiózist a populizmus és a választási autokrácia között.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

A vidéki nemesség szerepe a zemsztvok irányításában a cári Oroszországban az 1905. évi orosz forradalom előtt

DR. VÁRNAI GERGELY

Pécsi Tudományegyetem

Történelem- és politikatudományi szekció

varnaigergely@freemail.hu

Kulcsszavak: cári Oroszország, zemsztvo, önkormányzat, forradalom

Az 1864.évi jobbágyszabadítással egyidőben Oroszországban létrejött a vidéki önkormányzatok, a zemsztvok intézménye. Ezen új közigazgatási intézmény bevezetésével kívánta elérni II. Sándor cár, hogy a jelentős forrás- és szakemberhiánnyal küzdő cári államigazgatás alsó szintjei a vidéki nemesség kezébe maradjanak, akikben az orosz uralkodó hatalma egyik fontos pillérét látták.

Ebből következően a nemesség létszámához mérten magasan felülreprezentált volt a zemsztvo önkormányzatokban, ezért mind a korabeli, mind a későbbi idők történészeinek egy része a konzervatív nemesi reakció vidéki bástyáinak tekintette ezt az intézményt. Kétségtelen tény, hogy a vidéki nemesség jelentős hányada nem tudott alkalmazkodni a jobbágyszabadítással felgyorsuló kapitalista piacgazdaság elvárásaihoz és helyzetüket a zemsztvok segítségével remélték stabilizálni, sokan azonban támogatták ezeket a változásokat és gyakran magával a cári kormányzattal is konfliktusokat felvállalva igyekeztek a reformok továbbvitelét elősegíteni. A vidéki nemesség ezen kezdeményezéseit azonban a mind autokratikusabb orosz államigazgatás egyre kevésbé tolerálta és a zemsztvo önkormányzatok hatáskörét, illetve finanszírozási lehetőségeit fokozatosan szűkítette, csökkentve ezzel a nemesség lehetőségét életszínvonaluk megőrzésére. Ennek eredményeképpen 1905-re a vidék nemesség (amely liberális reformpárti többsége ezt megelőzően valóban a cári hatalom támaszaként, az azzal való kiegyezést kereste) egyre nagyobb többsége fordult a szembe a szentpétervári kormánnyal, elősegítve ezzel a forradalom kitörését.

Előadásomban (amely az 1904-1905-ös orosz-japán háború előtti Oroszország bemutatásával foglalkozó, idén megvédeni tervezett disszertációm alapul) a vidéki nemesség zemsztvokban betöltött szerepét kívánom bemutatni az 1890-es évek második felére, illetve a századfordulóra elmélyülő válságperiódusra tekintettel, különösen a forradalmat megelőző zemsztvo kongresszusokra, a háború során kifejtett szociális tevékenységükre, illetve az ezt megakadályozni kívánó Plehve belügyminiszter zemsztvo-ellenes tevékenységére tekintettel.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

A viselkedéskultúra alakulásának bemutatása a magyar történelemben

MOLNÁR DÓRA

Debreceni Egyetem, Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola

Történelem- és politikatudományi szekció

molnar.dorika14@gmail.com

Kulcsszavak: viselkedéskultúra, szabályok, illem, magyar történelem

Történelmünket nem csupán a társadalmi vagy gazdasági berendezkedések, valamint a különböző művészeti, tudományos, vallási irányzatok határozzák meg, hiszen épp úgy számottevő tényező a közösségi élet is, az egymással szembeni viselkedés az élet minden területén. Kutatásom fókuszában tehát a viselkedéskultúra vizsgálata áll a Kárpát-medencében 1848-tól egészen napjainkig. Ez alatt a közel 200 év alatt több, történelmileg és számos más aspektust tekintve is meghatározó esemény történt. Kezdve a vizsgálat kiindulópontjával, az 1848-as forradalom és szabadságharc, az ezt követő kiegyezés, az első és második világháborús események. Ezen felül ez az időintervallum magába foglalja többek között a magyar honfoglalás ezredik, illetve 1100. éves évfordulóját, vagyis a Millecentenárius évét, illetve a trianoni békeszerződés aláírását, s annak 100 éves évfordulóját is. A Horthy-korszak, a Rákosi-korszak, a Rendszerváltás, valamint Magyarország 2004-es csatlakozása az Európai Unióhoz szintén meghatározó mérföldkövek. Az említett események nagyban meghatározták a magyar nemzet történelmét, fordulópontot jelentettek hazánkban. Gazdasági, történelmi hatásai ismertek, azonban úgy gondolom, hogy ezen történések mind befolyással voltak a társas érintkezések szabályaira és annak alakulására is.

A viselkedési szabályok a történelem során alakultak ki, folyamatosan változnak és társadalmilag meghatározottak: koronként és kultúránként eltérőek. A társadalmi igényeknek megfelelően a változás tempója és iránya különböző. Olyan tudás ez, amelyet a szocializáció során sajátítunk el. Néprajzi produktumokból, évszázadokon át őrzött hagyományrendszerekből kiolvasható a magyarság története és lelkiülete. Korok szemlélete, világlátása, gondolatvilága, művészete található meg a népi alkotásokban, melyek egyúttal nemzeti értéket is képviselnek. A nemzeti tudat az elmúlt évek közös tudás eredményeként jött létre, s ma is a nemzet egészének közreműködésével formálódik. Az egyén szempontjából a nemzettudat egyúttal összetartozást is jelent, melynek alapját az átélt élmények - a megélt történelem - , a tapasztalatok, az emlékek, az ismeretek, ünnepek stb. adják. A nemzettel való azonosulás során az emberek külsőségeket is átvesznek (kokárda, a nemzeti zászló tisztelete, közös éneklés, a címer használata), melyek egyúttal érzelmgazdag viselkedésmódokat feltételeznek. Új magatartási normák, erkölcsi követelmények segítik a nemzet egységesülését.

A viszályok és vérbosszúk szabályozása a Skót Királyság rendi gyűlésein (1560-1638)

PAPP ÁKOS

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola

Történelem- és politikatudományi szekció

akossmester@gmail.com

Kulcsszavak: Skócia, viszályok, vérbosszúk,

A viszályok (feuds) és a vérbosszúk (bloodfeuds) a középkori Európában több országban is jellemzőek voltak, azonban Skóciában még a korai újkorban is gondot okoztak, sőt, a 16. század végén gyakorivá váltak. A skót vérbosszúkról nem sok elemzés született. Ennek részben oka az is, hogy kevés a dokumentációja, illetve multidiszciplináris (történeti, jogtörténeti, néprajzi, demográfiai, antropológiai) kutatások szükségesek a kérdéskör teljes vizsgálatához. Jelen dolgozat célja, hogy áttekintő képet adjon a vérbosszúk politikai és jogi visszaszorítására irányuló törekvéséről. A viszályok alapvetően a köznemesség hétköznapijaiban voltak jelen, azonban a főnemesség körében is bőven akadt rá példa, és fontos volt a királyi városok érintettsége is. Az 1980-as években Jenny Wormald (Oxford), illetve Keith M. Brown (St. Andrews) foglalkozott részletesebben a kérdéssel. Brown egy monográfiát is szentelt a témának *Bloodfeud in Scotland (1573-1625)* címen. Dolgozatomban alapvetően e műveken túl a parlamenti jegyzőkönyvekre, mint elsődleges forrásokra is támaszkodom, használva egyes titkos tanácsi jegyzőkönyveket is, kitérve az 1567-1573-as polgárháborúra is, amely számos későbbi konfliktus alapvetése volt. A 16. század folyamán a skót rendi gyűlések (parlamentek, rendi konvenciók, konvenciók) több olyan döntést hoztak, amelyek az állam büntető funkcióját helyezték előtérbe az addigi elsősorban lokális bíraskodással szemben. Emellett számos törvényt hoztak, amelyek közvetlenül és közvetetten az ilyen jellegű viszályok megszüntetésére, visszaszorítására irányultak. Különösen az 1597-es, illetve 1598-as törvénykezés fontos ebből a szempontból. A vérbosszúkat végül a 17. század első felében hozott intézkedésekkel sikerült visszaszorítani, párhuzamosan a központi hatalom erősödésével. VI. Jakab (1567-1625) király arra inti Basilikon Doron című művében elsőszülött fiát, Henrik herceget, hogy minél jobban lépjen föl az ilyen „véres bosszúk” ellen. A viszályok, bosszúk nehezen választhatók el a skót klánok szerteágazó rendszerétől sem. Ez az összetett rokoni struktúra különösen a skót Felföldön (Highlands) volt erős. A vérbosszúk visszaszorításában nem mellékes a skót presbiteriánus egyház tevékenysége sem, amely kezdettől fogva a békés megoldásokat sürgette, azonban a katolikus főnemesek elleni fellépést teljes mértékben támogatta. Ugyanakkor az említett társadalmi sajátosságok miatt a Felföldön a vérbosszúkra még a 19. században is találunk példát.

Analyzing the rhetoric of Latin American populist leaders on the European Union: The cases of Ecuador and Bolivia

AYALA CASTIBLANCO LIZETH VANESSA

Corvinus University of Budapest, International Relations and Political Science Doctoral School
Történelem- és politikatudományi szekció

lizethayala@usantotomas.edu.co

Kulcsszavak: Populism, Ecuador, Bolivia, European Union

Historically, Latin America has been a fertile ground for the emergence of populism. In fact, scholars have identified several waves of populist governments flourishing in the region over the years. The latest began in the 2000s when leftist leaders came to power in some Latin American countries, a phenomenon called “the pink tide”. Two of the most notable examples of populist governments in this wave were Rafael Correa in Ecuador and Evo Morales in Bolivia. Both leaders promoted anti-elitist rhetoric stressing a confrontational division between the elites (as perpetrators of inequalities) and the common people (as victims). External actors were involved in this rhetoric as well. The perception and ideas of the populist leaders about international great powers influenced and shaped their foreign policy strategies to deal with these actors. In this context, the paper analyzes the rhetoric of Rafael Correa’s government in Ecuador and Evo Morales’ government in Bolivia about the role and importance of the European Union in their countries. Speeches, official documents and press releases are examined to understand the image that was build up around the EU and grasp how the populist rhetoric portrayed the European role in areas such as trade and cooperation. The result is a complex assessment of the ideas about the EU spread by these governments examining how Correa’s and Morales’ speech evolved over the years and identifying the differences between their approaches. The research concludes that an image of the European Union as a symbol of colonialism was reinforced during these governments limiting the possibility of establishing agreements with that region. Yet, in the case of Ecuador, the rhetoric on the EU’s role underwent a transformation over the years. Thus, while at the beginning of their governments both Correa and Morales had a reluctant attitude to establish a closer relationship with the EU, Correa’s speech changed progressively leading to the sign of a trade agreement between Ecuador and the EU in 2016, which had been rejected by both leaders in previous years.

Aszimmetrikus ellenfogalmak történeti-politikai elemzése a 20. századi kanadai magyar emigrációs sajtóban

SÁRHEGYI TAMÁS

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar,
Történettudományi Intézet

Történelem- és politikatudományi szekció

sarhegyi.tamas@gmail.com

Kulcsszavak: jelenkortörténet, sajtótörténet, emigrációtörténet, Kanada, ellenfogalmak,

Előadásom témája és kutatásom tárgya a kanadai magyarság, jelentősebb magyar nyelvű sajtókiadványainak: Kanadai Magyar Újság és Kanadai Magyar Munkás összehasonlító elemzése, meghatározott elméleti és fogalmi szempontok alapján. A Kanadában letelepedő magyarok által kiadott sajtókiadványok az 1920-as években kezdtek elterjedni a térségben. Az 1930-as és 1940-es években a Kanadai Magyar Munkás volt az egyik a két domináns orgánus közül, amely egy nyíltan kommunista eszméket hirdető magyar nyelvű hetilapként volt ismert. A másik jelentős az 1924 és 1976 között kiadott Kanadai Magyar Újság, amely egy sokkal konzervatívabb politikai eszmerendszert közvetített olvasói felé, amely korrelált a Horthy-korszak keresztény-nemzeti diskurzusával.

A második világháború alatt már a Munkás szélsőséges nézetei miatt a kormány által is ellenőrizve volt, hiszen már akkor potenciális veszélyt jelentethetett a szélsőséges ideológiák terjesztése miatt. Az 1950-es években a folyóirat nyílt támogatója volt a magyar sztálinista diktatúrának. 1956-ig a Munkás és az Újság a legmeghatározóbb sajtóorgánusként említhetők, elvi és fogalmi szembenállásaik azonban főleg a diszkurzív térben léteztek egy demokratikus és multikulturális társadalomban. Ezen dialektikus szembenállást törte meg az 1956-os forradalom következményeként érkező több ezer bevándorló, akiket a kanadai média hősként aposztrofált, és a társadalom tárt karokkal fogadta őket. Az újonnan érkező emigránsok nem tudták és nem is akarták magukat elhelyezni az addig létező kanadai magyar emigráció ideológiai palettáján és számos saját folyóiratot és egyesületet hoztak létre. A Munkás később átalakult és 1968-tól 1987-ig Új Szó néven jelent meg. Továbbá meghatározóvá vált a Kanadai Magyarság című folyóirat, amely 1951-től napjainkig megjelenik, szintén jelentős lap a Magyar Élet 1957-től, amelyek egyfajta „kontrollcsoport” kerülnek megjelenítésre kutatásaimban.

A vizsgálat teoretikus vezérfonalát a Reinhart Koselleck által megalkotott „aszimmetrikus ellenfogalmak” elmélete nyújtja. Koselleck szerint ugyanis az ellenség konstruálása a nyelven keresztül megy végbe. Egy adott közösség öndefiníciójának az alapját képezi a „mi” megnevezése, ugyanakkor ezen kategória artikulálódása csak a legkritikább esetben megy végbe az „ők” ellentétpár definiálása nélkül. Ezek alapján kívánom detektálni a kanadai magyar sajtóban megjelenő aszimmetrikus ellenfogalmakat, amely a „mi” és „ők” dialektikus kategóriáján alapulnak. Továbbá előzetes kutatásaimat szeretném kiterjeszteni a képi narratívákra és az ellenségképek vizuális ábrázolására az említett folyóiratok hasábjain.

Az 1994-es ruandai genocídium és az ENSZ

ZSIGA NIKOLETTA EVELIN

Szegedi Tudományegyetem, Jelenkortörténeti Tanszék

Történelem- és politikatudományi szekció

nikoletta.zsiga.szte@gmail.com

Kulcsszavak: Ruanda, népirtás, ENSZ, beavatkozás

A közép-afrikai Ruandában 1994 áprilisától július közepéig a modern kor egyik legbrutálisabb tömegmészárlása zajlott. A körülbelül száz napig tartó öldöklésben mintegy 800 ezer – 1 millió tuszi és mérsékelt hutu vesztette életét az akkoriban nyolcmillió országban. A népirtást a hutu politikai elit előre eltervezte, amihez az ürügyet az ország akkori – hutu – elnöke, Juvénal Habyarimana ellen elkövetett merénylet szolgáltatta.

Az ENSZ Ruandai Segély Missziója (UNAMIR) már 1993 októberétől az országban tartózkodott, hogy az 1993 augusztusában megkötött arushai békeegyezménynek megfelelően segítse a béke fenntartásában az átmeneti kormány és a demokratikus választások közötti időszakban.

Az egyezmény azonban tarthatatlan volt a szélsőséges hutuk számára. A népirtás első áldozatai között volt Agathe Uwilingiyimana mérsékelt hutu politikus is. Az őt védő ENSZ katonák közül a hutu támadók öt ghánait elengedtek, míg tíz belgát megkínóztak és megöltek. Emiatt az ENSZ Biztonsági Tanácsa az UNAMIR jelentős részét visszahívta. Csak néhány ENSZ katona maradt Roméo Dallaire kanadai tábornok vezetésével, az UNAMIR mandátumának kiszélesítése mellett, ugyanakkor fegyveres beavatkozásra továbbra sem volt engedélyük.

A későbbiek során az ENSZ azzal indokolta a be nem avatkozását – többek között –, hogy a ruandai eseményeket nemzeti, polgárháborús cselekménynek tekintették. Az Egyesült Nemzetek Alapokmányában azonban több olyan cikk is szerepel, amely erre az esetre is javaslatot tesz, illetve végső megoldásként a nemzetközi beavatkozást is jóváhagyja.

Az előadásom során többek között arra keresem a választ, hogy az ENSZ, illetve a nemzetközi közösség miért nem vállalt tevékenyebb szerepet a ruandai népirtás leállításában, miért nem avatkoztak be, illetve, hogy miért kellett volna közbelépniük még a genocídiumot megelőző időszakban.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Az alsó társadalmi rétegek vizsgálata Pécsen a gazdasági világválságot követő években

BELICZA GYÖRGY ALEX

Debreceni Egyetem, Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola

Történelem- és politikatudományi szekció

gybelicza@gmail.com

Kulcsszavak: Pécs, társadalomtörténet, szegényréteg, 1930-as évek, inségakció

Jelen előadásomban a pécsi szegény lakosságot mutatom be az 1930-as években több forráscsoport segítségével. Az egyik az elhagyottá nem nyilvánított szegény gyermekek családjáról készült környezettanulmányok vizsgálata, amelyet kiegészít a mintegy 140 szellemi inségmunkás kérvénye. Ebből következtethetünk a jövedelmi helyzetükre, lakáskörülményeikre és életmódjukra. A következő a városi intézmények által szervezett programok, többnyire inségmunkák dokumentációja, amely a segélyezés metódusába enged betekintést. Harmadrészt pedig Esztergár Lajos tanácsnok munkái mutatják be részleteiben a pécsi inségakció megvalósulását az 1930-as évek első felében. Mindezen források elemzésével célom a nagy gazdasági világválság éveiben az egyre gyarapodó pécsi szegényrétegről való komplex kép megrajzolása és bemutatása.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Az Európai Unióról való kormánykommunikáció alakulása a Nyugat és Közép-Kelet európai politikai térben

TRNKA NORBERT

Nemzeti Közszerológati Egyetem, Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar

Történelem- és politikatudományi szekció

norberttrnka@gmail.com

Kulcsszavak: Európai Unió; kommunikáció; politika

Az Európai Unió, mint sui generis politikai képződmény, számos politikai, gazdasági és identitásbéli kérdés középpontjában áll. A politikai diskurzus alakulását alapvetően befolyásolja az Uniót alkotó tagállamok ideológiai és politikai helyzete. Az Európai történelem alakulása során ezek az ideológiai és politikai berendezkedések egy meglehetősen széles spektrumon keresztül változtak és alakulnak mind a mai napig.

Fennállása során az Európai Unió számos belpolitikai válsággal kellett, hogy szembe nézzen. Ezek a politikai válsághelyzetek pedig számos, tagállamok közötti egyetértésnek és emellett masszív ellentétnek táptalaját szolgáltatták az évtizedek során. A tagállamok unióhoz fűződő viszonya elsősorban az adott állam belső kommunikációjában és Európáról tett nyilatkozataiban, közleményeiben nyilvánul meg – tehát ennek vizsgálata már önmagában is lényeges, de ezen kommunikációs megnyilvánulások nemzetközi szinten egymással való összevetése során akár még különböző tendenciákat is megfigyelhetünk.

Kutatásom középpontjában áll, hogy az Európai Unió részét képező tagállamok földrajzi helyzete, elsősorban a Nyugati és a Keleti megosztottság, tetten érhető e, és ha igen milyen mértékben, az adott tagállam kormányzati kommunikációjában mind bel mind pedig külpolitikai jellegében. Megvizsgálom az EU-val kapcsolatos legtöbbet emlegetett, jelenségeket, mint a „Demokrácia Deficit”, „Kétsebességes Európa”, „Populizmus” és „Euroszepticismus”. Ezeken az aktuálpolitikai jelenségeken keresztül bemutatom az Európai Uniót alkotó és alakító tagállamok Uniós rendszerhez való viszonyát, különös tekintettel az Európai identitás politika mellett az EU jog és közigazgatási rendszeréhez.

Kutatásom tézise, hogy a Nyugat és Közép-Kelet Európai tagállamok Európai Unióról való kommunikációja esetén megfigyelhető egy Nyugati „Euro pozitívista” és egy Közép-Keleti államokra jellemző „Euroszeptikus” látásmód tendenciaszerű működése. Vizsgálatom során a különböző társadalomtudományok így a szociológia és politikatudomány elemeit tervezem ötvözni és kiegészíteni egy kormánykommunikációkra épülő statisztikai felméréssel.

Az ugocsai temetési népi kéziratok szövegeinek forrása

GÁL ADÉL

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Filológiai Tanszék

Történelem- és politikatudományi szekció

galadel1127@gmail.com

Kulcsszavak: népi írásbeliség, temetés, temetési szövegek, kézirat, forrás

Az emberi élet ciklikusságát a jeles események, életfordulók határozzák meg. A születés, keresztelezés, házasság vagy temetés – mind jelentős alkalomnak számítottak. Az ezekhez fűződő szokások a tudatosság és tisztelet tanújelei. Alább a temetés tárgykörébe tartozó népi kéziratokról szólok.

Kutatásomat Kárpátalján, az egykori Ugocsa vármegye területén (ma Nagyszöllősi járás) végzem, ahol a kéziratok füzeteket gyűjtve nagy számban találtam temetési énektárakat.

A szakirodalom a népi írásbeliség csoportjában számos kéziratípust említ meg. Ezek között találunk olyan füzeteket is, melyeket temetési alkalmakra készítettek, s melyek a virrasztási, illetve temetési énekszövegeket tartalmazzák. A kéziratok többnyire Temetési énektár vagy Halottas alkalmakra készített és írott könyv címen szerepelnek. A füzeteket kántorok, diktálók írták át, másolták le és rendszerezték bennük az énekszövegeket.

Az általam gyűjtött legrégebbi kézirat 1883-84-ben keletkezett (Salánk), a legújabb pedig 1993-ban (Szőlősgyula). A kéziratok szövegei hasonlóak, egyes énekek szövegei teljesen megegyeznek. A füzetek között nemcsak szövegtani, de szerkezeti hasonlóság is megfigyelhető.

Az énekek sajátossága az, hogy a szöveg forrása nincs megjelölve, és adatközlők sem tudták megnevezni azt. Így korábbi kutatásaimat abban a hitben végeztem, hogy a kézirat szövegeinek nincs írott, vagyis nyomtatott forrása. A tehetséges kántorok és diktálók szövegalkotásainak tituláltam azokat. A gyűjtés során azonban feltűnő lett, hogy a több tíz kilométerre fekvő településeken ugyanazok az énekek és ugyanazok a szakaszok tűnnek fel a kéziratokban. Ennek felfedezése további kutatásra sarkallt.

A kézirat szövegeinek forrását korábbi nyomtatott énekeskönyvekben, temetési énektárakban találtam meg. Az átláthatóság és rendszerezés miatt több csoportra osztottam a szövegeket aszerint, hogy milyen arányban egyeznek a szövegek a nyomtatott forrással. Ennek megfelelően a következő kategóriákat állapítottam meg:

1. Saját szerzemény/alkotás
2. Egy adott nyomtatott énekeskönyvből teljes egyezéssel átvett szöveg
3. Egy adott nyomtatott énekeskönyvből módosításokkal átvett szöveg

A módosítások is több formát jelölnek aszerint, hogy a kéziratban lévő szöveg rövidebb (kevesebb versszak), hosszabb (több versszak), ugyanannyi versszakú, de eltérő szövegegyezést mutat.

A kézirat szövegeinek kutatása fontos a néprajztudomány számára. A füzetlapok megkopnak az idők folyamán, az írás elhalványul. Az egykori szövegek énekmódját pedig hamar elsöpörték a fülbemászó dallamok. A néprajzkutatók feladata, hogy összegyűjtsenek és megőrizzenek minél többet a régi szövegekből és dallamkinsből. Különösen jellemző ez Kárpátaljára, ahol a népi írásbeliség kutatására igen kevés példa akad. Kutatásaimmal ezt kívánom pótolni.

Az ukrán elnökválasztások és a kárpátaljai magyarok jogi helyzetének alakulása 2004-2019 között

DOLINAI ZSUZSANNA

Ungvári Nemzeti Egyetem, Magyar történelem és európai integráció tanszék

Történelem- és politikatudományi szekció

zsuzsannadolina@gmail.com

Kulcsszavak: Ukrajna, elnökválasztás, kárpátaljai magyarok, nemzeti kisebbség

A kárpátaljai magyarokat az elmúlt évek során egyre negatívabb színben tünteti fel az ukrán média és politikai csatározások eszközévé váltak a nemzeti kisebbségek. Egyre gyakoribbá váltak a magyar történelmi emlékhelyek meggyalázása és a magyar érdekvédelmi szervezeteket ért atrocitások, fenyegetések az ukrán szélsőséges erők által. Mindemellett az elnökválasztások és azokat megelőző kampány egyik táptalaja azoknak a jogszükitő intézkedéseknek és folyamatoknak, amelyek a nemzeti kisebbségek, beleértve a kárpátaljai magyarok, alkotmányos jogait csorbítják.

Ukrajna függetlenségének közel 30 év alatt 7 alkalommal (1991, 1994, 1999, 2004, 2010, 2014, 2019) rendeztek elnökválasztásokat. Minden elnökválasztás az ország új irányvonalát és nemzeti kisebbségekhez való hozzáállását is jelentette. Az ukrán-orosz etnikai ellentétek hatására 2000-es évektől a nemzetiségi kérdés belpolitikai kihívásként van jelen az ukrán politikában és sorra megjelenik az elnökválasztások alkalmával. A 2004. október 31-i elnökválasztás is az egyik ilyen példa, amikor a nyelvi kérdés, nemzeti hovatartozás politikai eszközként jelenik meg a kampány során. A nyelvi kérdés hatására gyakorlatilag Ukrajna két részre szakadt. Választási eszközként használták fel a kárpátaljai magyarokat és az érdekvédelmi szervezeteket a választások során. Az elnökválasztás első fordulójában a választási eredményeket tekintve Viktor Janukovicsra szavaztak a magyarok, míg a második fordulóban már Viktor Juscsenko törekedett arra, hogy a kárpátaljai magyarok támogatását élvezze, a választási megállapodás is a Juscsenko kampányának részét képezte. Ugyanakkor Viktor Juscsenko elnöksége alatt már az ukrán nyelvi dominancia megerősödését tűzte ki célul, ez elsősorban az oktatásügy megreformálásához vezetett, amelynek az volt célja, hogy a többségi egynyelvűséget kialakítása az oktatásban, több olyan intézkedést is tett, amely, az ukrán, mint államnyelv szerepkörét erősítette meg.

A soron következő elnöknek is bizalmat szavaztak a kárpátaljai nemzeti kisebbségek, bízva abban, hogy a nemzetközi szerződésekben vállaltaknak megfelelően biztosítani fogják a nyelvi jogokat. Viktor Janukovics is a választási megállapodást használta fel eszközként a szavazatok megszerzésére. Igaz, 2012-ben Viktor Janukovics elnöksége idején fogadják el Az állami nyelvpolitika alapjairól szóló törvényt, amely a regionális nyelvek kötelező, illetve lehetséges használatát az adott nyelv beszélőinek az adott közigazgatási egység területén való 10%-os jelenlétéhez kötötte. A törvény a gyakorlatban nem valósult meg. Változik azonban a közigazgatási reformintézkedések következtében az kisebbségvédelem intézményi felépítése. 2014-2019 között hatalmon lévő ukrán államfő, szintén választási eszközként kezelte a kárpátaljai magyarokat. Mi sem bizonyítja jobban, mint egy újabb választási megállapodás a kárpátaljai magyarok jogi védelme érdekében, majd 2017-ben elfogadják, nemzetközi szinten is sokat vitatott oktatási törvény, amely előírja, hogy az oktatási folyamat nyelve az oktatási

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

intézményekben az államnyelv. 2019-ben elfogadott Az ukrán nyelv államnyelvi státuszára épülő törvényt a nemzeti kisebbségek már meglévő nyelvi jogaikat szűkíti.

A 2019-es elnökválasztásokat Volodimir Zelenszkij nyerte meg, aki már nem kötött megállapodást egy kárpátaljai érdekvédelmi szervezettel sem. Egyenlőre azoknak a jogszűkítő folyamatoknak részese, amelyeket az előző államfő elnökségéhez köthetőek. Ilyen a nemzeti kisebbségi törvénytervezet is, amely további jogszűkítő intézkedéseket tartalmaz a nyelvhasználat terén.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavasz Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Az Ungvári Görög Katolikus Kántor-tanítóképző Intézet hatása a ruszin identitástudat alakulására 1914-1944 között

ROMBAI TIBOR

Ungvári 4-es számú kétnyelvű középiskola

Történelem- és politikatudományi szekció

tibor13@meta.ua

Kulcsszavak: Ungvári Görög Katolikus Kántor-tanítóképző Intézet, ruszinok, identitás, iskolai értesítők, Kárpátalja

Jelen tanulmány célja bemutatni az Ungvári Görög Katolikus Kántor-tanítóképző Intézet működésének fontosságát a ruszin identitás formálásában a kutatott időszakban 1914 és 1944 között. Kárpátalja, azon belül Ungvár a XX. század első felében több államalakulathoz is tartozott. Ez természetesen kihatott a vallási és a nemzetiségi változásokra is. Mivel az Ungvári Görög Katolikus Kántor-tanítóképző Intézet folyamatosan működött az általam kutatott időszakban, ezért lehetőség nyílik bemutatni mindazon tényezőket, amelyek kihatottak a ruszinok azonosságtudatának ujralkotására a politikai helyzettől függően. A ruszinok számára a görög katolikus egyház nemzeti identitásuk szerves része volt, ezért fontos szerepet töltött be a ruszinok életében a kántor-tanító- képző intézet is. Az iskolai értesítők segítségével rálátást nyerhetünk arra, hogy mennyiben hatott ki a politikai hatalomváltás a ruszin néphagyomány és kultúra térhódítására 1914 és 1944 között. Az Ungvári Görög Katolikus Kántor-tanítóképző Intézet a ruszin kultúra egyik legfontosabb helye volt, amíg a szovjet hatalom nem szüntette be.

Az utolsó általános főnöknői „Relatio quinquennalis” (1943–1947) – Az iskolák államosítása- és a szerzetesrendek feloszlata előtti utolsó helyzetkép a Miasszonyunkról Nevezett Kalocsai Szegény Iskolanővérek Társulatának állapotáról és működéséről

SÁGI GYÖRGY

MTA-PPKE, Fraknói Vilmos Római Történeti Kutatócsoport -

Történelem- és politikatudományi szekció

sagi.gyorgy1988@gmail.com

Kulcsszavak: kalocsai iskolanővérek, római jelentés, relatio quinquennalis, Kalocsai Érsekség, általános főnöknő, Kalocsa, oktatás, nevelés, egyházi oktatás, szerzetesség

A Miasszonyunkról Nevezett Szegény Iskolanővéreket 1860-ban hívta be és telepítette le első nővéreit Kalocsán Kunszt József kalocsa-bácsi érsek. Magyarországon a szerzetesrend gyors fejlődésnek indult, intézményeik legnagyobb számban a Kalocsa-Bácsi Főegyházmegyében erősítették az egyházi nevelési- és oktatási rendszert.

A kalocsai iskolanővérek általános főnöknői 1912 és 1927 között három évente (Relatio triennalis), majd azt követően öt évente (Relatio quinquennalis) készítettek összefoglaló jelentést az Apostoli Szentszék számára. A mindenkor kalocsa-bácsi érseknek kellett a jelentést hitelesíteni és latinra fordítatva Rómába felterjeszteni a Szerzetesek Szent Kongregációjához. Ebben a rendre vonatkozó általános jellegű központi változtatásokon felül fejezetekre bontva a mindenkor általános főnöknő beszámolt a személyzeti változásokról, a dologi helyzeten kívül a szerzetesi fegyelem állapotáról, annak szabályozottságáról, a nővérek működéséről.

Az utolsó „Relatio quinquennalis”-t Bali Mária Ildefonsa általános főnöknő állította össze 1947. december 31-i kelettel, és küldte meg Grösz József kalocsa-bácsi érseknek, ezzel tudtán kívül az utolsó beszámolót készítette el, hogy az Rómába a megszokott gyakorlatnak megfelelően felterjesztésre kerülhessen – a jelek szerint végül ez nem történt meg. Ebből adódóan így az iskolák államosítása és a rendek feloszlata előtről ez a római jelentés adja az utolsó helyzetképet az utókor számára a kalocsai iskolanővérek korabeli működéséről. Ahhoz, hogy megfelelő kontextusban vizsgálhassuk ezen utolsó relációt, célszerű összevetni az azt megelőző 1942. december 31-i készíttel. Lehetőség szerint – kitekintés jelleggel – érdemes röviden szót ejteni az utolsó relációtól eltelt változásokra, milyen változások tapasztalhatóak napjainkig.

Bethlenfalvi gróf Thurzó György nádori itineráriuma (1609–1616)

BIRÓ BENCE

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar
Történelemtudományi Doktori Iskola

Történelem- és politikatudományi szekció

biro.bence@jezsu.hu

Kulcsszavak: Thurzó György, nádor, koraújkor, itinerárium, Thurzó, Thurzók, Czobor Erzsébet, Thurzó Imre, történelem

Történész doktoranduszként Thurzó György nádor, a Magyar Királyság történetének második protestáns nádorának politikai tevékenységével, levelezésével, bel- és külföldi kapcsolati hálójával és családi kapcsolataival foglalkozom, kiemelten a 1609. december 7-i nádorispánná választásától és másnapi hivatali esküjétől haláláig, 1616. december 24-ig. Ezen hét év politikai történéseibe, azokba az ügyekbe, amelyekkel Thurzó György nádori hivatalát viselve foglalkozott, már kiadott vagy levéltári forrásokon keresztül nyerhetünk betekintést. A Thurzó által manu propria írt misszilisok, néhány esetben az arra adott válaszok és az ő vagy mások naplóbejegyzései alapján, a keltezési és bejegyzett tartózkodási helyek vizsgálatával alkalom nyílik tevékenysége és a korabeli Magyar Királyság földrajzi viszonyainak mélyebb megértésére. Egy itinerárium összeállítása mellett, hogy segíti egy pontosabb Thurzó-életrajz összeállítását és az olyan irányú kutatásokat, amelyek a történeti szereplő egy adott helyhez (település, országrész, ország) fűződő kapcsolatát tudják feltárni, a földrajzi helyek felsorolása és helyes megnevezés-formáik (történeti többnyelvű, kortárs szlovák és magyar) megadása során igazi kihívás elé állítja a kutatót. Ennek az is oka, hogy Thurzó György személye látszólag nagyobb érdeklődés tárgya Szlovákiában, mint Magyarországon; az egy és azonos, de meghasadt (rozštiepená) múlt okán a két eltérő történelemértelmezés közül a szlovák verzió Thurzót fontosabb szereplőként látta (ld. az 1610-es zsolnai zsinat összehívása, felekezetszervezés). A magyar verzióban ezzel szemben az erdélyi események (Báthory Gábor uralkodása), később Bethlen Gábor erdélyi fejedelem szereplése és a katolizált Esterházy Miklós nádorsága mintha elhomályosítaná az 1606-os bécsi és zsitvatoroki békét, majd az 1608-as országgyűlést követő „béke évek” evangélikus nádorát. A konkrét katonai fellépések elkerülték Thurzót nádorsága idején, élete utolsó éveiben betegsége limitálta mozgását, de hivatalviselése korai szakaszában ott találjuk Thurzót, ahol szükség van rá. Mozgása az 1608-ban újonnan megerősített nádori pozíció kötelességeit mutatja: például pozsonyi megválasztása és eskütétele után az 1610-es év elejét Bécsben tölti, majd májustól augusztus végéig a királyság keleti felén, Felső-Magyarországon (leginkább Szatmárban és Kassán) tartózkodik, a királyi végvárok és Erdély ügyei kötik le – júniusban találkozik Báthory Gábor erdélyi fejedelemmel is. Szeptemberben Trencsén vármegyei birtokain, Rajechévízen és családi székhelyén, Nagybecsén találjuk, októbertől újra Bécsben; december végén pedig Báthory Erzsébet hírüldözésével kell foglalkoznia.

Doktori disszertációm elkészítésén túl, aminek gerincét adja az itinerárium elkészítése, a jövőben kiadását tervezem, mert az segíti a Thurzó-családhoz kapcsolódó forrásanyag megismertetését és további feltérképezését, ráadásul az ilyen típusú megközelítések népszerűsítése a koraújkori kutatások javára válik.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Egy töretlen női karrier a budapesti pártapparátusban: Csikesz Józsefné (1918–1983)

TÓTH NIKOLETT

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar Történelemtudományi Doktori Iskola, Modernkori Magyarország Doktori Program

Történelem- és politikatudományi szekció

tothnicole94@gmail.com

Kulcsszavak: nőtörténet, karrier, hűség, államszocializmus, Csikesz Józsefné

Csikesz Józsefné (Sebestyén Irén) életútja egy olyan pártkarrier története, amelyet az 1956-os forradalom nem tört meg. Csikeszné az illegális kommunista múltja miatt hamar fontos pozíciókat töltött be 1945 után Budapesten. Volt kerületi pártbizottság titkár, vezette a fővárosi pártbizottság Agitációs és Propaganda Osztályát. 1952–1964 között a Budapesti Pártbizottság titkára, majd 1964-től kezdve a Fővárosi Tanács Végrehajtóbizottságának elnökhelyetteseként tevékenykedett. 1971-ben egészen nyugdíjazásáig budapesti tanácselnök-helyettesként munkálkodott.

Kutatásom érinti az elitek és társadalmi nemek kérdéskörét, s emellett az elitek emlékezése szempontjából is érdekességgel bír. Karrierjének elemzése során nagymértékben támaszkodom 1978-ban keletkezett visszaemlékezésére. Ebben megismerhetjük mi irányította őt a baloldal felé, annak ellenére, hogy szülei nem képviselték ezeket az eszméket. Találkozhatunk vele az illegális mozgalomban, majd a második világháború utáni újra szervezéseknél. A Rákosi-korszakról bírálóan beszélt, de kritikával illette a Nagy Imre féle „anarchia” időszakát is. 1956. októberében részt vett a fegyveres ellenállás megszervezésében a forradalmárokkal szemben, melynek során jelen volt a Köztársaság téri Pártház ostrománál. Emlékeit egészen 1957 májusáig követhetjük nyomon, amikor a már számára ellenforradalomnak nyilvánított októberi események elhaltak és ismét felszabadultan ünnepelhették a párt erejét. Emellett elengedhetetlennek gondolom olyan kontroll források bevonását, mint a MDP, MSZMP vezető testületeinek és említett budapesti szervezeteinek iratait, valamint a sajtóban megjelent cikkeket. Részint napilapokra (Szabad Nép, Népszabadság), részint folyóiratokra (Társadalmi Szemle, Pártélet) helyezve a hangsúlyt. Habár a parlamentnek csak jelképes súlya volt a pártállami rendszerben, mégis kitérek az országgyűlési dokumentumokra is, annak okán, hogy Csikeszné országgyűlési képviselő is volt 1949–1971 között.

Ellenállásra kényszerítve? – A Fradi-drukkerek és a Rákosi-rendszer

TABI NORBERT

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történelemtudományi Doktori Iskola, Új- és Jelenkori Magyar Történeti Tanszék

Történelem- és politikatudományi szekció

tabi.nrbtr@gmail.com

Kulcsszavak: futball, politika, kommunizmus, diktatúra, drukkerség

Doktori kutatásomban az FTC sportegyesület társadalmi és politikai szerepét vizsgálom a Rákosi- és a korai Kádár-rendszer időszakára vonatkozóan. Ennek részeként, ebben az előadásomban az FTC-drukkerek és a Rákosi-rendszer kapcsolatát mutatom be.

Az 1950-es évek elején, a Rákosi Mátyás nevével fémjelzett kommunista rezsim éveiben a futball sokkal többet jelentett egyszerű sportágnál. A sztálinista diktatúra nyomása alatt, a terror éveiben a labdarúgópályák világa a szabad cselekvés és szólás egyik utolsó, viszonylag kontrollálatlan tere maradt. Ezekben az években, bármilyen rendszerellenes felhangúnak vélt mondatért börtönben találhatta magát az ember, ám a stadionokban, a „tömeg álarca” mögött sokkal szabadabban lehetett véleményt nyilvánítani, akár politikai kérdésekben is. Mindemellett az elnyomás éveiben a futball egyedülálló módon egyszerre volt szórakozási lehetőség, sikerpótlék, a nemzeti érzelmek megélésének terepe, közösségteremtő közeg, kiemelkedési lehetőség. A társadalom egy része számára tehát rendkívüli jelentőséggel bírt. A hatalmát bármi áron megerősíteni kívánó, a futballban leginkább legitimációs eszközt látó diktatúra irányítói átalakították a sportegyesületi rendszert, az ország legnépszerűbb sportcsapatát, a Ferencvárosi Torna Clubot (FTC) politikai eszközökkel meggyengítették. A futballcsapat legjobb játékosait a rendszer által támogatott csapatokba igazolták (pl. Budapesti Honvéd és Budapesti Dózsa), a klubot megfosztották nevétől, címerétől, színeitől, ezzel jelentősen sértve a klub mögött álló, identitásukra büszke emberek tömegét.

Vajon miért állt érdekében a hatalomnak meggyengíteni az FTC-t? Hogyan reagáltak minderre a drukkerek? Valóban az ellenállás egyik fontos terepévé vált a IX. kerületi egyesület? Tényleg voltak olyan szurkolók, akik azért váltak rendszerellenessé, mert szeretett klubjukat hátrányok érték, és valóban akadtak olyanok, akik éppen azért kezdtek el Fradi-meccsre járni, mert itt találták meg antikommunizmusuk felületét? Hogyan viszonyult a rezsim a drukkerekhez, erélyesebben lépett fel a fradistákkal szemben, mint azt más csapatok szimpatizánsai esetében tette? Melyek voltak a hatalom legfontosabb eszközei a drukkerekkel szemben? Előadásomban ezekre a kérdésekre keresem a választ.

Prezentációmhoz elsődleges forrásokat, levéltári (pártiratok, rendőrségi jelentések) és sajtóanyagokat, valamint az eseményeket személyesen is átélőkkel általam készített interjúk anyagait használtam. Mindemellett támaszkodtam a legfontosabb szakirodalmi hivatkozásokra, valamint a korabeli szereplők megjelent visszaemlékezéseire.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Értelmiségi szerepfelfogás és lehetséges előképei az 1989/90-es átmenet hajnalán – Csengey Dénes Németh László-recepciója

PAP PÉTER ISTVÁN

Eszterházy Károly Egyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola

Történelem- és politikatudományi szekció

peteristvanpap@gmail.com

Kulcsszavak: Csengey Dénes, Németh László, népiség, 1989, átmenet, rendszerváltás, értelmiség, eszmetörténet

Az 1989/90-es átmenet történetével kapcsolatos legújabb eredmények – például Bozóki András 2019-es, *Gördülő rendszerváltás* című kötete – alapján kijelenthető, hogy Kelet-Közép-Európában a világpolitikai átrendeződésnek köszönhetően megnyíló, a politikai és alkotmányos rend megváltoztatására irányuló lehetőségeket leginkább az értelmiség egyes csoportjai ragadták meg. Az az értelmiség, mely a vonatkozó társadalomelméleti irodalom szerint egy olyan társadalmi szerepként definiálható, melynek középpontjában a kultúra, a tudás, az eszmék valamint az értékek, normák, ideológiák és szimbólumok létrehozása, termelése, közvetítése és terjesztése áll. Különösen fontos ezt hangsúlyozni akkor, ha – mint ez Magyarországon is történt – ezen értelmiségi csoportokon belül többségben voltak a humánértelmiségiek, sőt, par excellence az irodalmárok. Vagyis az értelmiségszociológiai és az eszmetörténeti nézőpont együttes érvényesítése nélkül aligha lehetséges, hogy megértsük, mely tényezők vezették a szereplők átmenetet alakító – a hogyanját néhol döntően befolyásoló – elgondolásait, szándékait, elváráshorizontját, döntéseit.

Magyarország 20. századi történetének egyik legbefolyásosabb szellemi áramlata a népiség. A téma kutatói közt vita van arról, hogy pontosan miben is áll ezen eszmekör lényege, illetve, hogy a '30-as évek népi írói mozgalma és a '80-as évek „nép-nemzeti” irányzata vajon mennyiben kontinuum és mennyiben diszkontinuum egymással. Annyi bizonyos, hogy – köszönhetően a kádárizmus népfrontos keretei adta lehetőségeknek – a népi gondolat már a '70-es évek legvégén „kifutott” a magyar nyilvánosság „tengerére”, mint a korszak egyik jellegzetes folyamatának, a kulturális irányzatosodásnak a „vezérhajója”. E szellemi áramlat '80-as évekbeli reputációjának re-akkumulálódásában szerepet játszott, hogy újra napirendre tűzettek a népi gondolatnak és az egykori népi szerzőknek olyan ideái és ügyei is, melyek a kádár-kori nyilvánosságban – részben, vagy egészében – tabusítva voltak. Ide kell sorolnunk a '30-as évekbeli mozgalom talán legeredetibb, és bizonyos szempontból legradikálisabb tagját, Németh Lászlót is, illetve életművének Kádár-korszakban de facto betiltott – közírói, esszéista – részét. A népi gondolkör jegyében sodródott a közéletbe az 1989/90-es átmenet egyik „arcának” is tekinthető Csengey Dénes, aki 1985-ben, 32 évesen jelen volt a rendkívül szűk körű, monori ellenzék tanácskozás 45 résztvevője között, és aki 1989. március 15-én, az átmenet egyik legexponáltabb pillanatában, valamiféle posztmodern néptribunusként lefoglalta a Magyar Televíziót. Csengey maga többször is utalt rá, hogy értelmiségi aktivizmusának kialakulásában nagy hatással voltak rá Németh László legálisan és illegálisan hozzáférhető szövegei, illetve az abból kifejthető értelmiségi szerepfelfogás. Vajon melyek voltak ez utóbbi legfontosabb elemei Némethnél? Hogyan, milyen konkrét szépirodalmi, közírói, vagy politikai gesztusokon keresztül volt lehetséges a más történelmi körülmények között született ideákat alkalmazni a

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

bomlófélben lévő szovjet típusú rendszer valóságában? És vajon kiállják-e a szembesítést Németh elgondolásai és Csengey tettei? Erre keresi megfelelő szempontokat, kérdéseket és a lehetséges válaszokat az előadás.

Fasiszta kormányok a második világháborús Köztes-Európában

LAJOS MÁTÉ

Történelem- és politikatudományi szekció

lajosmateelte@gmail.com

Kulcsszavak: második világháború, fasizmus, Hlinka Szlovák Néppártja, Vasgárda, Usztasa – Horvát Forradalmi Szervezet, Nyilaskeresztes Párt – Hungarista Mozgalom

Az előadás témáját azoknak a köztes-európai kormányoknak a vizsgálata adja, amelyek a második világháború során a nemzetiszocialista Németországgal elvben szövetségesi szinten álltak, illetve amelyekben egyes fasiszta típusú pártok, szervezetek vagy csoportosulások jelentős, egyes esetekben döntő befolyással bírtak. A prezentáció bevezetésében annak a négy szervezetnek a bemutatására kerül sor, amelyek hatalomra kerülve a korabeli német és olasz diktatúrákhoz hasonló rendszer kiépítését kísérelték meg, így Hlinka Szlovák Néppártjáról, a román Vasgárdáról, az Usztasa – Horvát Forradalmi Szervezetről és a Nyilaskeresztes Párt – Hungarista Mozgalomról esik majd szó. Az előadás központi témáját az ezen szervezetek és pártok által felállított kormányok bemutatása alkotja, például mennyiben sikerült a miniszteri tárcákat saját követőikkel feltölteni és milyen arányban vállaltak szerepet más pártok tagjai, illetve szakértők a kormányzásban, vagy milyen külső és belső tényezők eredményezték egyes miniszterek lemondását, nem egy esetben leváltását, akár a vezetőgárda kicserélését is. A négy kormányzat miniszteri összetételének országonkénti jellemzését, így a társadalmi háttérük, az életkoruk, a korábbi politikai szerepvállalásuk, bizonyos kormányoknál a nemzetiségi és vallási hovatartozásuk, a második világháborút követő sorsuk vizsgálatát követően a kabinetek összehasonlítására, a hasonlóságok és különbségek elemzésére tevődik át a hangsúly. Az előadás távlati célja, hogy a jövőben egy nagyobb hangvételű monográfia részét képezze, amely munka a két világháború között létrejött köztes-európai fasiszta típusú mozgalmaknak, pártoknak, szervezeteknek és egyéb csoportosulásoknak az ideológiáit, felépítését, tagságaik társadalmi háttérét, valamint az adott országokban felállított rendszereiket hasonlítsa össze.

Felosztatott katolikus szerzetesrend a cár földjén – A Jézus Társasága működési lehetőségei az Orosz Birodalomban 1773–1820 között

DALLMAN KRISTÓF

Történelem- és politikatudományi szekció

kristofdallman@gmail.com

Kulcsszavak: Jézus Társasága, jezsuita oktatás, Oroszország története, Lengyelország története, ignáci pedagógia

Az Új Nemzeti Kiválóság Program 20-3-I pályázatban ösztöndíjat nyert kutatás tárgyát a jezsuita rend az Orosz Birodalomban, illetve a Lengyel-Litván Unió 18. század során történő felosztásai hatására cári befolyás alá került területén végzett, elsődlegesen oktatási célú munkájának vizsgálata képezi. A 16. század közepén alakult római katolikus szerzetesrend, a Jézus Társasága a 17-18. században az egész világot behálózó magas minőségű oktatási-nevelési intézményrendszert hozott létre. A szerzetesrendet XIV. Kelemen pápa, egyház- és közpolitikai okokból, 1773-ban Dominus ac Redemptor kezdetű bullájában feloszlatta. Bizonyos abszolút monarchiákban, így a kutatás középpontjában álló Orosz Birodalomban is, az uralkodók a pápai bulla tiltásának ellenére, azt ki nem hirdetve, továbbra is fenntartották a jezsuita szerzetesek működési lehetőségeit. VII. Pius pápa a 19. század első éveiben I. Pál orosz cárral történt egyeztetéseinek nyomán, 1801-ben Catholicae Fidei kezdetű brevéjében engedélyezte a társaság működését az Orosz Birodalom területén. Kutatásom középpontjába az 1773-as felosztatásától, a rend az Orosz Birodalom területéről, 1820-ban I. Sándor orosz cár által történő kitiltásáig tartó időszakban működő jezsuita nevelési-oktatási intézmények vizsgálatát állítom. A hazai szakirodalomban eddig csak összefoglaló, tájékoztató jelleggel számoltak be a jezsuiták oroszországi tevékenységéről (SZABÓ 2003; FONT – KRAUSZ – NIEDERHAUSER – SZVÁK 1997). A kutatás célja komplex képet alkotni a Jézus Társasága a cári Oroszországban, illetve az orosz kézre került lengyel-litván területeken gyakorolt kulturális, nevelési-oktatási és tudományos hatásairól. Az egyház-, illetve neveléstörténeti diskurzus mélyítése mellett, a kutatás árnyalhatja a Habsburg-Orosz, illetve a magyar-lengyel tudományos és kulturális kapcsolatok történetét is. A 2020/21-es tanévben megvalósítás alatt álló ÚNKP kutatási programom célja átfogó képet alkotni az 1773-1820-között az Orosz Birodalom területén tevékenykedő jezsuiták nevelési-oktatási munkásságáról. A kutatási program tudományos eredményekkel szolgálhat mind a hazai, mind a nemzetközi egyház-, illetve neveléstörténetírás számára, valamint árnyalhatja a 18-19. század fordulójának Közép-európai nevelés-oktatás, valamint kulturális kapcsolatok történetét. A kutatást 19-20. századi magyarországi jezsuita nevelés-oktatástörténeti doktori kutatásomon felül kívánom elvégezni.

Gibraltár és a Brexit: viták és vélemények

VARGA TÍMEA

Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Történettudományi Intézet, Modernkori Történeti Tanszék

Történelem- és politikatudományi szekció

vtimi94@gmail.com

Kulcsszavak: Brexit, Gibraltár, nemzetközi konfliktus, szuverenitás

Az Egyesült Királyság 2020. január 31-ével hivatalosan is elhagyta az Európai Uniót, a kilépést követő átmeneti időszak pedig december 31-én járt le. Ez a folyamat, amit a világ Brexitként ismer, rendkívül hosszan elhúzódott: 2016 nyarán, a kilépési referendummal kezdődött, és gyakorlatilag még a mai napig tart, hiszen bizonyos kérdésekben továbbra is egyeztetések és tárgyalások folynak.

Az egyik ilyen fontos kérdés a brit tengerentúli terület, Gibraltár kapcsán merült fel, amely immár több mint 300 éve brit fennhatóság alatt áll, és amelyet Spanyolország ez alatt több alkalommal is megkísérelt visszaszerezni. Madrid a britek unióból való kilépését jó lehetőségnek látta arra, hogy a terület szuverenitásának kérdését ismét napirendre tűzze, ezért a félsziget sorsáról 2016 óta folyamatos egyeztetés zajlik a három fél között. Három, hiszen Madrid és London mellett a döntéshozatalból Gibraltár sem maradhatott ki – annak 1964-es alkotmánya ugyanis megtiltja, hogy a félsziget hovatartozásáról a lakosság hozzájárulása nélkül döntsenek.

A hosszadalmas tárgyalások során az elsődleges figyelem arra irányult, mit akarnak a britek és a spanyolok, arra azonban már kevesebb, mit is akar valójában Gibraltár. Előadásomban arra a kérdésre igyekszem választ adni mit gondolnak a gibraltáriak a Brexitről, a 2020 decemberében aláírt új egyezményről, és hogyan látják a jövőjüket a kilépés után. Kérdésem megválaszolásához az elmúlt négy év tárgyalási folyamatát a gibraltári érdekekre és véleményekre fókuszálva elemzem; ehhez a Gibraltar Chronicle című folyóirat online elérhető archívumát, és az ott található újságcikkeket, valamint gibraltári politikusok szintén online elérhető nyilatkozatait, beszédeit használok fel, a tárgyalási folyamat során született hivatalos megállapodások szövegei mellett.

Györffy István török népeket vizsgáló kutatásai

CZINEGE JÓZSEF

Debreceni Egyetem, Néprajzi Tanszék, Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola

Történelem- és politikatudományi szekció

jozsefczinege8@gmail.com

Kulcsszavak: Györffy István; török; I. világháború; Teleki Pál

Előadásom központi vonala Györffy István néprajzkutató török népeket vizsgáló kutatásaival és a témához szorosan kapcsolódó terveivel, tevékenységeivel foglalkozik. Györffy 1909-től kezelte a Keleti Kereskedelmi Akadémia Keleti Múzeumának anyagát, így lehetősége lehetett, hogy az intézmény törökországi kirándulásain is részt vegyen. A török néprajzzal kapcsolatos első fontosabb felkérés azonban csak 1918-ban érte: a Hadügyminisztérium Keleti Osztálya egy lehetséges gazdasági együttműködés vizsgálata kapcsán szervezett expedíciót Kis-Ázsia északi partvidékére, Teleki Pál együttműködésével, aki a személyi állomány kiválasztásáért volt felelős. A lehetőséget Györffy először egyéb tudományos teendői miatt vonakodott elvállalni, ellenben Telekinek végül mégis sikerült meggyőznie. Az expedíció viszont eleve bukásra volt ítélve: a nem elég körültekintő szervezés, a felszerelés esetlegessége, az ország gazdasági helyzete és nem utolsósorban az antant erők előrenyomulása együttesen járultak hozzá a kutatás bukásához. A gyűjtött anyagnak csupán egy rendkívül kis részét tudta hazamenekíteni, a maradékot az ellenséges csapatok elkobzásának veszélye miatt – némi segítséggel – sikerült elrejtetnie.

Györffy évekig várt, hogy a Törökországban rekedt anyagot valahogy elhozhassa, melyre a legmegfelelőbb alkalom 1927-ben adódott. Klebelsberg Kuno kultuszminiszter látva a Néprajzi Múzeum török–tatar gyűjteményének hiányosságait, arra utasította a múzeum vezetését, hogy készítsen egy kutatási tervet az említett népek tanulmányozása céljából. A gyűjteményt ekkoriban Györffy gondozta, ezért a múzeum igazgatója, Bátky Zsigmond őt bízta meg a tervzet elkészítésével, aki a kérésnek eleget téve a Szovjetunió területén élő török–tatar népeket vizsgáló nagyszabású kutatás koncepcióját vázolta fel, melynek zárásaként egy kerülőúttal a Törökországban ragadt anyagokat is elszállította volna. Maga a kutatóút azonban – különösen finanszírozási problémák miatt – nem valósulhatott meg.

Előadásomban nem pusztán Györffy István kutatásainak és terveinek történetét kívánom bemutatni, hanem azt a gazdasági, tudománypolitikai légkört is, amely jelentős mértékben meghatározta a tudós – és kortársai – munkáját.

Határnyitás a kárpátaljai magyarok rendszerváltás-narratíváiban

KÉSZ RÉKA

Debreceni Egyetem, Néprajzi Tanszék

Történelem- és politikatudományi szekció

rekakesz@gmail.com

Kulcsszavak: Kárpátalja, rendszerváltás, határ, kereskedelem, külföldi munkavállalás

Kutatásomban az 1989-91-es rendszerváltás mikroszinten érzékelhető hatásait vizsgálom a kárpátaljai Salánk településen. Alapfeltevésem, hogy a Szovjetunió felbomlását követően lényeges változások mentek végbe az itt élő családok (és az egyes háztartásban élő egyének) életében, munkastratégiáiban. Az egyik, igen nagy jelentőséggel bíró változást az országhatárok megnyitása, a külföldre való kiutazás lehetősége jelentette. Mindez sokak megélhetését segítette. A határátkelés engedélyezése révén olyan egyénileg változó, elsősorban kényszer-szülte stratégiák alakultak, mint például a külföldi mezőgazdasági idénymunka, gyári munka vállalása (pl.: éticsiga-feldolgozó üzem, müzli gyár, varroda, stb.), építkezési vállalkozás, vagy akár az idősgondozói munkavégzés. A gazdasági válság hatására a vizsgált időszakban tömeges méreteket öltött a határon történő illegális „biznisz” (csencselés): cigaretta-, benzin-, pulóver- és egyéb termékekkel való kereskedelem, a KGST piacon való árusítás, stb. Mindemelllett a rendszerváltás éveiben a gazdasági válság miatt felmerülő áruhiány pótlására is sok esetben a szomszédos országokból behozott áru jelentett megoldást.

Előadásomban az 1980-as évek végétől a 2000-es évek elejéig öt család/ háztartás tagjainak narratívái alapján elemzem a külfölddel (elsősorban Magyarországgal) történő kapcsolatteremtés egyéni motivációit és módjait. Hipotézisem, hogy a vizsgált időszakban bár a megszólított családok mindegyike kapcsolatba került külfölddel, ez családonként változó mértékben és többé- kevésbé változó módon történt meg. Az előadásom célja, hogy bemutassam a vizsgált családok/ háztartások tagjainak határtapasztalatait. Így például azt, hogy az oda-vissza történő kereskedelem, az ideiglenes munkavállalás mellett megjelenik-e a külföldön élő rokonok látogatása, a külföldi oktatási és egészségügyi rendszer igénybevétele, stb. Végül pedig kitérek adatközlőimnek a külföldhöz kapcsolódó értelmezéseire is. Ezen belül arra, hogy a fizikai határ átlépésével az általam megszólított személyek szembesültek-e a határok mentális szinten történő felépítésével.

II. Rákóczi Ferenc emlékezete a 20. század első felében (1906-1938)

KISS MÁRTON

Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Földtudományok Doktori Iskola

Történelem- és politikatudományi szekció

kiss.marton1990@gmail.com

Kulcsszavak: Rákóczi Ferenc, emlékezet, politika, ünnepség

II. Rákóczi Ferenc (1676-1735) a 18. században többéves háborút vezetett az országot vezető Habsburgokkal szemben. A háború végeztével (1711-ben) nem élt a felajánlott amnesztiával és önkéntes száműzetésbe vonult. Hosszú utazása után érkezett meg utolsó helyére, a törökországi Rodostóba, ahol 1735-ben meghalt. E hely később a magyarság számára fontos emlékezeti pont maradt még a 21. században is.

A fejedelem képének emlékezetpolitikai felhasználását és annak térbeliségét kívánom bemutatni a 20. század első felében. A klasszikus századforduló belpolitikai vitái után került előtérbe a fejedelem hamvainak hazatérése, amivel Rákóczi szimbolikusan is visszaérkezhetett az akkori ország politikai területébe – Kassára. Az 1906-os újratemetés bel- és külpolitikailag szempontból is jelentős volt a magyar-török kapcsolatok fejlődésére. Az első világháború után a fejedelem földi nyughelye (Kassa) az újonnan alakuló államalakulat, Csehszlovákia részévé vált. Ez a helyzet 1938-ban változott meg az első bécsi döntés hatására, ami után egy rövid ideig Rákóczi ismét „magyar földben” nyugodhatott. Ez olyan emlékezési szertartást hívott életre, amelyet a korabeli magyar állam politikusai sem tervezhettek előre.

II. Rákóczi Ferenc emlékezetével és annak politikai aspektusaival kívánok foglalkozni a korabeli sajtó és politikai beszédek felhasználásával. Az állami emlékezetpolitika számára Rákóczi példája alkalmasnak bizonyult, hogy a szenvedő országot reprezentálja. A korszakban két nagyobb emlékűnnepet tartottak a fejedelemnek szánva: 1926-ban (születésének 250. évfordulójára) és 1935-ben (halálának 200. évfordulójára). A két ünnep a magyar politikai vezetés számára teljesen más időszakban született: az elsőben még a trianoni sokkból való ébredés volt a jellemző, amelyet az ünnepség is megérezett. Ezzel szemben az 1935-ös megemlékezés teljesnek volt mondható, aminek keretében nem csak a politika, hanem az ország tudományos élete is megmozdult, hogy a fejedelemre méltó módon emlékezzen. Az ünnepség hozzájárult ahhoz, hogy olyan emlékezeti terek alakulhassanak ki, amelyeket még mai napig is a fejedelemhez köthetünk.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Is Socialism Bound to Fail? The Chances of Market Socialism: a Comparative Study of Yugoslavia and the People's Republic of China

SOÓS KINGA

Budapesti Corvinus Egyetem, Nemzetközi Kapcsolatok és Politikatudományi Doktori Iskola
Történelem- és politikatudományi szekció

kinga.soos@stud.uni-corvinus.hu

Kulcsszavak: market socialism, socialist system, comparative analysis, PRC, SFRY

To offer a provocative answer for the provocative question of the title, we would start with the statement: yes, historical experiences show that socialism is bound to fail – at least the classical prototype of socialism (KORNAI, J. 1992. *The Socialist System. The Political Economy of Communism*. Oxford: Clarendon Press) or state socialism with the main features of the ideological monopoly of the Communist party, and a centrally planned economy. Although there is another prototype of socialism which seems to be worth for further analysis: market socialism. The term of market socialism is understood here first of all as a result of tendencies of moving away from classical socialism. Although there are several aspects of change in this paper we focus on reforms as transitional measures abandoning classical state socialism.

Following this line we compare the socialist economic reforms of the Socialist Federal Republic of Yugoslavia and the People's Republic of China. Both republics innovated their socialist economic system in ways that their models are still serve as platforms of intellectual debates on the future of socialism. Through the comparative analysis we focus on their particular features mainly from ideological and a political-organizational perspectives.

Accordingly our two-fold hypotheses are: (1) From an ideological perspective we assume that despite the different historical, cultural, geopolitical realities and the time discrepancy of the particular steps towards reform, there is a common idiosyncratic assumption behind the shift to market socialism in both cases; (2) However when the political structure is considered we need to count with crucial differences between Yugoslavia and China. The decentralization process which was attached to the workers' self-government system slowly undermined the federalist vision which was represented by League of Communists of Yugoslavia, hence gradually the coherence of the Yugoslav socialist system was shaken. In the case of China the core of the political structure remained unchanged, i.e. the Chinese Communist Party successfully (re-)consolidated its power in the reform era.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Két magyarországi jezsuita szerzetes őslakos-képe a 18 századból

KOLLÁR LEVENTE

Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Interdiszciplináris Doktori Iskola

Történelem- és politikatudományi szekció

levente.kollar@outlook.hu

Kulcsszavak: jezsuiták, mojos, őslakoskép, posztkolonializmus, kolonializmus

Mivel a Magyar Királyság nem folytatott kolonizációs tevékenységet, természetesen a kolonizációról folytatott tudományos és politikai diskurzus sem állt soha az érdeklődés középpontjában. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a magyar történelmi múltnak ne lennének kapcsolódási pontjai a gyarmati múlthoz és az arról folyó – olykor igen heves – párbeszédhez. Az egyik ilyen kapcsolódási pont azoknak a Magyar Királyságból származó jezsuita szerzeteseknek a története, akik a 16–18. század során Latin-Amerika különböző szegleteiben teljesítettek missziós vagy egyéb szolgálatot.

Ez az előadás két, a 18. században élő szerzetes, Éder Xavér Ferenc SJ és Szluha János SJ őslakosokról alkotott képére koncentrál, a jelenlegi tudományos diskurzus főbb kérdései és módszertani megközelítése mentén. Éder és Szluha is a spanyol és portugál korona ütközőzónájában teljesített szolgálatot, s bár perspektívájuk teljesen különböző, nem csak rendtagságuk, de az általuk megtapasztalt problémák, a globális és lokális viszonyának valósága is összeköti őket.

Hogy a történetírás kiről tesz említést, mi alapján strukturálja mondanivalóját, részben forrásadottság, részben módszertan, és részben emlékezetpolitika kérdése is. A koloniális történetírással szembeni kritika egyik legalapvetőbb oszlópa, hogy az struktúrájából kifolyólag nem alkalmas a lokális közösségek történetének megírására, az általa közvetített kép torz és ellentétes a múlt teljeskörű értelmezésével. Ezen előadás ennek a kritikának a fényében igyekszik forrásanyagát értelmezni.

A vizsgálat forrásanyagát Éder Mojós tartományról szóló leírása és Szluha levelezésének egy része alkotja, de analitikai szempontból más korabeli jezsuita szerzetesek őslakosképeire is kiterjed. Az előadás további célja a magyar szakirodalomnak a posztkolonialista kritika egyik fő kérdésével kapcsolatos reflexiójának tanulmányozása.

Lengyelország első felosztásának politikai ikonográfiája és az európai hatalmi egyensúly kérdése kortárs angol médiumokban (1772–1774)

SCHVÉD BRIGITTA KINGA

Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történettudományi Intézet, Középkori és Koraújkori Történeti Tanszék

Történelem- és politikatudományi szekció

schvedbrigitta@gmail.com

Kulcsszavak: Lengyelország felosztása, felosztási diplomácia, hatalmi egyensúly, angol-lengyel kapcsolatok, angol sajtó, angol pamfletirodalom, politikai ikonográfia

A Porosz Királyság, az Orosz Birodalom, valamint a Habsburg Birodalom 1772 és 1795 között fokozatosan, három felvonásban osztotta fel a lengyel–litván nemzetközösség területét. A felosztásokra tárgyalóasztalok mellett, diplomáciai egyezmények révén került sor anélkül, hogy bármelyik szomszédos nagyhatalom háborúba keveredett volna egymással, avagy Lengyelországgal. Már a kortárs visszhangok zöme is úgy vélte, hogy Lengyelország felosztásaiban (rozbiory Polski) és a lengyel szuverenitás elvesztésében Európa nagyhatalmainak újfajta egyensúlyozó politikája, egy felosztási diplomáciára épített hatalomgyakorlat öltött testet. A két felemelkedő nagyhatalom, Poroszország és Oroszország a 17. század végétől egyre gyakrabban és erőteljesebben avatkozott be a lengyel–litván ügyekbe a Köztársaság, illetve a lengyel nemesi arany szabadság (złota wolność) védelmében. Expanzív hatalmi érdekeik fényében hosszútávon biztosítani kívánták a széthúzó lengyel kormányzat gyengeségeit, így hatástalanítva a lengyel–litván államot.

Jelen előadás ennek a sajátosan egyensúlyozó, felosztási diplomáciára épített nagyhatalmi konstellációnak a gyökereit tárja fel, elemelve az első lengyel felosztáshoz (1772) vezető bel- és külpolitikai utat, mindemellett bemutatva az európai hatalmi egyensúlyban különösen érdekelt, illetve az európai egyensúly alakulására – szigetországi adottságaiból kifolyólag – különösen jól rálátó tengeri nagyhatalom, Nagy-Britannia véleményét Lengyelország feldarabolásáról. Az előadás fő része az első felosztás angliai sajtóvisszhangját és pamfletirodalmát járja körbe. A periodikák szempontjából az 1773-as év kerül részletes elemzésre a *The Annual Register*, a *London Chronicle*, a *Public Advertiser* és a *Middlesex Journal* releváns publikációi alapján. A pamfletek esetében John Lind (1737–1781) angol ügyvéd, politikai aktivista és röpiratíró két műve kerül bemutatásra, aki két különböző pamfletet is publikált 1773-ban az első lengyel felosztással kapcsolatban (*Letters concerning the present state of Poland* és *The Polish partition in seven dramatick dialogues*). A médiatermékek között külön vizsgálati területet alkotnak a kortárs grafikai médiumok, így például a sajtótermékekben megjelenő politikai metszetek. A vizualitás vizsgálatának beemelése, legfőképp az első lengyel felosztással kapcsolatban kevésbé került az eddigi kutatás homlokterébe, miközben a felosztásra reflektáló politikai metszetek ikonográfiai vizsgálata fontos adalékokat szolgáltat a korabeli percepcióhoz. Az első lengyel felosztásra reflektáló, közvetett vagy közvetlen módon ahhoz kapcsolódó kortárs angol politikai metszetek kapcsán az előadás során a British Museum öt grafikai terméke kerül részletes politikai ikonográfiai elemzésre az 1772–1774 közötti időszakból. A grafikai tartalmak elemzése során megfigyelésre kerülnek az adott grafikai

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

médium születési és készítési körülményei, a vonatkoztható mecenatúra, továbbá az ábrázolt szimbolikus és allegorikus tartalom mögött fellelhető politikai indíttatás céljai is. Az előadás alapját képező kutatást a Wacław Felczak Alapítvány Jagelló ösztöndíja támogatta (www.wfa.hu/en).

Magyarbarát cikkek és szerzők a bécsi ellenzéki sajtóban 1848 tavaszán és nyarán

LADÁNYI GÁBOR ZOLTÁN

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Új- és Jelenkori Magyar Történeti Tanszék

Történelem- és politikatudományi szekció

ladanyigabor87@gmail.com

Kulcsszavak: 1848, sajtó, német egység, forradalom

Doktori kutatásom az 1848-as bécsi sajtóban megjelent cikkek elemzésén keresztül az osztrák közvélemény alakulását és a „magyar kérdés” változó megítélését vizsgálja, illetve a változások okait igyekszik megvilágítani. A „forradalmi bécsi sajtó” legjelentősebb orgánumainak szisztematikus elemzése által ugyanis képet kaphatunk arról, hogy az osztrákok hogyan ítélték meg a magyarországi fejleményeket, valamint a magyaroknak a birodalomban betöltött szerepét és helyzetét.

Jelen előadásom középpontjában az 1848-as bécsi ellenzéki sajtó és annak gyakori magyarbarát megnyilvánulásai állnak. A magyarbarát szerzők egyre inkább szembe helyezkedtek a kormánypárti sajtó tavasztól jellemzően egyre erősödő magyarellenességgel és írásaikban védelmükbe vették a magyarokat, illetve a közös érdekek mentén egyenesen szövetséget hirdettek velük. A szövetség közös ideológiai alapjainak megszilárdításában a sajtó nagyon fontos szerepet játszott. Melyek voltak ezek a közös érdekek, és hogyan fogalmazták meg ezeket a korabeli sajtóban? Kik és milyen okból támogatták a magyar törekvéseket? Az előadás során bemutatásra kerül politikai írásai és levéltári források alapján Töltényi Miklós, a magyar ügyvéd és újságíró személye és újságírói munkássága a „Magyarország iránti szimpátia felkeltésére” 1848 tavaszán és nyarán, valamint az őt anyagilag is támogató magyar kormány szövetségkeresése és a „magyarfaló bécsi sajtó” ellensúlyozására tett kísérletei is.

Töltényi az ellenzéki bécsi publicisztika zászlóshajójának tekinthető Leopold Häfner szerkesztésében március 20-tól megjelenő Constitution című politikai lap állandó munkatársa volt, amely rendkívül magas példányszáma és rohamosan növekvő népszerűsége folytán a radikális és demokrata irányzat legjelentősebb sajtóorgánumává nőtte ki magát 1848 tavaszán a forrongó császárvárosban. Az előadás során a fentiek mellett szeretném bemutatni a bécsi ellenzéki sajtó vezető orgánumának harcát a kormánypárti lapokkal a felmerülő vitás kérdések, így köztük a „magyar kérdés” és az ezzel szorosan összefüggő német egység kérdésének megítélése kapcsán, amelyek a bécsi sajtót 1848 tavaszán végül két pártra szakították.

Az előadás végig tekinti azokat a fontosabb magyar vagy magyar kötődésű szerzőket, akik a magyar érdekek védelmében szólaltak fel a korabeli bécsi sajtóban. Maga Töltényi is alapított a Batthyány-kormány anyagi támogatásával egy a német-magyar szövetséget és a magyar érdekeket propagáló saját újságot Ungarn und Deutschland címmel, amely ugyan rövid életűnek bizonyult, de kiváló lenyomata a magyar vezetés reményeinek a német egység megvalósulása kapcsán és jól szemlélteti számunkra az osztrák közvélemény megnyerésére irányuló magyar törekvéseket.

Kutatómunkám és jelen előadásom során a Constitution 1848-as lapszámai és az egyéb forrásként felhasznált sajtótermékek széles palettája mellett nagy mértékben támaszkodom a kortársak visszaemlékezéseire, valamint a sajtóirányítással és a fontosabb az eseményekben

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

érintett személyekkel kapcsolatos levéltári iratanyagra, illetve a magyar és külföldi vonatkozó szakirodalom használatára.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Magyarországi népi játékok történeti áttekintése és a játék, mint fogalom különböző megközelítései

MOLNÁR DÁNIEL

Debreceni Egyetem, Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola

Történelem- és politikatudományi szekció

molnar.daniel04@gmail.com

Kulcsszavak: nép játékok, játékkutatás, játékelméletek

A pedagógia tudományának kulcsfontosságú képviselői már az ókortól kezdve vallották a személyiségjegyek játékkal történő tudatos formálhatóságának fontosságát. Napjainkban a népi játékokat sokan tekintik a hagyomány avított alkotórészének és vélik úgy, hogy kevesek őrzik emlékezetét és művelését. Ugyanakkor azt is fontos kiemelni, hogy a kevesek által tradicionális okok miatt őrzött népi játékok fontos szerepet töltek be társadalmunk fejlődése szempontjából. Arra vállalkoztam, hogy a különböző játékelméletek szemléltetését követően áttekintést adjak a magyarországi népi játékok kutatásáról, továbbá ismertessem a hazai népi játékok típusrendjét. A játék definíciójának pontos meghatározása első benyomásra könnyűnek tűnhet, azonban az elmúlt több száz évben számos kutató számára okozott nehézséget a fogalom konkrét meghatározása. A játék legmegfelelőbb definícióját keresve számos tanulmánnyal találkozhatunk, azonban nehéz a leginkább alkalmazható meghatározást kiválasztani. A kapcsolódó szakirodalmak olvasása közben számtalanszor jelenik meg az a kérdés, hogy mit is nevezünk játéknak? Vizsgálódásom során a primer és szekunder forrásokra alapozva igyekszem képet adni a magyarországi népi játékokról, valamint a játék, mint fogalom különböző megközelítéseiről. Kérdéseim megválaszolásának érdekében a különböző játékelméleteket mutatom be részletesebben, majd a hazai játékkutatás történetét foglalom össze, végül pedig a magyar népi játékok típusrendjét ismertetem.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavasz Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Megváltozott sorsok: az iskolás korú fiatalság szerepe az első világháborús hadigazdaságban

SZABÓ RÓBERT

Történelem- és politikatudományi szekció

rszabo.elte@gmail.com

Kulcsszavak: első világháború, hadigazdaság, gazdaság- és társadalomtörténet

Az első világháború történetére vonatkozó kutatások közül elhanyagolt területnek számít a tanulóifjúság, azaz a fiatalkorú gyermekek, iskolás gyerekek, mint társadalmi csoport helyzetének, változó sorsának alakulása.

Előadásomban ezért az első világháborús tanulóifjúság életében bekövetkező változásokat kívánom bemutatni, példát adva a „mindennapok történetének” egy elfeledett szegmensére. A főként levéltári forrásokra, illetve gazdag sajtóanyagra és a releváns szakirodalmakra támaszkodó előadásomban értékelni kívánom a fiatal korosztály helyzetét a háború gazdaság- és társadalomtörténeti megközelítése szempontjából: azon a nyilvánvaló tényezőkön kívül ugyanis, miszerint a Nagy Háború számtalan családban járt egy-egy idősebb fivér vagy a családfő elvesztésével, a háború elhúzódásával kiteljesedő hadigazdaságban jelentékeny módon részt vállalt a fiatalkorú ifjúság is. Ez azzal van összefüggésben, hogy a hadsereg különböző szükségleteinek kielégítése érdekében a fiatalkorú, sokszor még csak gyermekként illelhető iskolás tanulókat nem csak anyagi (játékonzsági gyűjtések, hadikölcsön-jegyzés stb.) vagy természetbeni (tealevél-, makk-, gubacs-, csalángyűjtés stb.) gyűjtésekkel, hanem fizikai munkavégzéssel (kertészeti feladatok, ruhakészítés stb.) is gyakran megbízták. Feladataik teljesítését, azaz munkájuk eredményességének ellenőrzését az ugyancsak számtalan új teendővel gazdagodó pedagógus kar látta el.

Ugyanakkor, szükséges megjegyezmem, hogy nem célja előadásomnak a tanulóifjúság gondolkodásának elemzése az iskolai – vagy éppen óvodai – háborús ideologizálás szempontjából, illetve ugyancsak nem kívánom részletezni a háború alatt éppen hadköteles korosztályba tartozó fiatalok oktatásügyben foganatosított kedvezményeit sem, mivel utóbbival már számos előadásomban, illetve megjelent tanulmányomban foglalkoztam.

Osztrák - magyar kapcsolatok a második Kurz-kormány idején

GYÖRKÖS ENIKŐ

Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar,
Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola

Történelem- és politikatudományi szekció

eniko.gyorkos@gmail.com

Kulcsszavak: bilaterális kapcsolatok, illegális migrációs, regionális együttműködés, közös történelmi múlt

Ausztria és Magyarország viszonya mindig is különlegesnek számított az államok közötti bilaterális kapcsolatok rendszerében. A két ország történelme során Ausztria mindvégig kiemelkedő szerepnek örvendhetett a magyar külkapcsolatok irányultságát tekintve. Ausztria és Magyarország között a mai napig unikális kapcsolat áll fenn. Történeti viszonylatban a két ország egymásrautaltsága egyértelmű. A Habsburg-házon keresztül közel ötszáz éves együttélés, a szabadságharcok és az aulikus politizálás közötti arany középut, a szövetség és gyarmati státusz közötti vívódás, a közös érdekek és a nemzeti fejlődés lehetőségeinek megtalálása mind meghatározó eleme volt mindkét nemzet fejlődésmenetének. A kétoldali kapcsolatok vizsgálata során mindenképpen fontos megemlítenünk azokat az érzelmi szálakat, amelyekkel a két ország egymás felé fordul.

Sebastian Kurz 2017-es kancellárrá választása óta az osztrák belpolitika jelentősen megváltozott, s egyértelmű közeledés figyelhető meg a régió több országa, köztünk hazánk irányába is. Kurz, akit a média sok helyütt „csodagyerekként” emleget, mindössze 27 évesen Ausztria valaha volt legfiatalabb külügyminisztere lett. A 2017-es parlamenti választások előtt újjászervezte Ausztria egyik legrégebbi pártját, az Osztrák Néppártot (ÖVP), a választások után az Osztrák Szabadságpárttal (FPÖ) lépett koalícióra, amellyel néhány ügyben közös álláspontot képviselt az ÖVP, azonban a Szabadságpárttal való kormányzásban a konzervatív szavazótábor jelentős része ideológiai problémát sejtett. 2019-ben az Ibiza-botrány kapcsán Kurz első kormánya lemondásra kényszerült, azonban a kancellár népszerűsége és az ÖVP sikeres kampányának köszönhetően az előrehozott választásokat nagy fölényrel ismét a Néppárt nyerte meg. Kurz, illetve pártja belpolitikai sikere azóta is töretlen, a közvéleménykutatók rendre 35-37%-ra mérik az ÖVP népszerűségét.

Hazánk és Ausztria között az utóbbi években számos kérdésben egyetértés mutatkozik, többek között a keresztény kultúra, az európai életforma, valamint a társadalom védelme kapcsán. Ugyanakkor vannak olyan területek, például az atomenergia, illetve az osztrák családi pótlék megvonása a bevándorló háttérű családoktól (mely számos magyar családot is érint), ahol egyet nem értés tapasztalható a két ország közt. Mindkét ország sürgeti a közös európai haderő felállítását, illetve a határvédelem megerősítését. Ausztria fontos biztonsági partnere lesz a jövőben is Magyarországnak, mert a migráció kérdésében egyetértés mutatkozik a két ország között, illetve az osztrákok érdeke is a sikeres magyar határvédelem.

Ezen túlmenően a high politics és a low politics szinte minden szintjén megjelenik az együttműködés: a stratégiai döntések megvitatása mellett a minisztériumok rendszeres találkozóit, valamint a szövetségi tartományok és a magyar megyék között is megindult a határon átnyúló együttműködések számos formája és rendszere. Az elmúlt évtizedek során

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

több, mint 40 működő testvérvárosi és testvérközségi kapcsolat alakult ki. Ausztria az összkereskedelmi volumen tekintetében Magyarország második legfontosabb kereskedelmi partnere, sőt elmondhatjuk, hogy minden látszat ellenére napjainkra Ausztria az egyik legnagyobb gazdasági befektető Magyarországon.

Ruszkai Dobó István helye a XVI. századi katonai-és hatalmi elitben

BERTA ANDRÁS

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Művelődéstörténeti Tanszék
Történelem- és politikatudományi szekció

b.andris97@gmail.com

Kulcsszavak: Dobó, katonai elit, Erdély, Habsburg, Szapolyai

Berta András: Ruszkai Dobó István helye a XVI. századi katonai-és hatalmi elitben- Absztrakt
A mohácsi csatát követő évtizedek alapvetően megváltoztatták a Magyar Királyság Európában betöltött szerepét. Az oszmán expanzióval a magyar társadalom számára a katonáskodás önvédelmi kényszerpálya, sőt reális karrierlehetőség volt, ami lehetőséget adott a társadalmi elitbe való betagozódásra. A XVI. század egyik közismert alakjának, Dobó István karrierjének vizsgálatával a korszak társadalmi emelkedésének alternatíváit mutatom be. „Az jó Dobó Istvánt tiszttel szereté: Erdéli vajdaságra emelteté,” Ruszkai Dobó István személye az évszázadok során szorosan összefonódott Eger várának megvédésével, azonban karrierje az eredményes várvédelmet követően ívelt csak igazán fel. A ruszkai Dobók a XVI. század derekán jól felismerve az országot fenyegető külső és belső veszélyek nyújtotta lehetőségeket a század második felére a magyar főnemesség körébe kerültek. Eger 1552-es védelme után az uralkodó báróvá, majd Erdély vajdájává nevezte ki Dobót, aki elsősorban familiájára támaszkodva gyakorolta hatalmát a keleti országrészben. Az Ung vármegyei köznemesi család kora újkori történetében – ezzel együtt Dobó István pályájában – elengedhetetlen szerepe volt a családi kapcsolatoknak. Felesége, Sulyok Sára rokonságnak köszönhetően az országos elit két fontos, nagyhatalmú családjával, a Balassa és a Bocskai családdal került szoros kapcsolatba, akiknek támogatását az erdélyi évek után is élvezhette. Előadásomban Dobó István családi kapcsolatainak vizsgálatával betekintést nyerhetünk a XVI. századi magyar katonai és hatalmi elitbe való csatlakozás lehetőségeire, valamint az erdélyi Habsburg orientáció és a Szapolyai-restauráció hívei között húzódó politikai ellentétekre.

Salkhad Castle

GHARZ ALDIN MOHANAD

Pazmany Peter Catholic University, History

Történelem- és politikatudományi szekció

mohanad.gharzalden@gmail.com

Kulcsszavak: Salkhad Castle.

The Middle East is one of the most widespread areas of the castles during the Middle Ages, where the conflicts and the wars between the Islamic states and the Crusaders had a major cause in the construction of the castles. Besides, there are other reasons for the construction of the castles, such as the formation of fortified observation posts, the base of attacks, the residence of the rulers, the control of the internal and external affairs of the country, and the most important of all, the defensive role.

Salkhad castle, which is in the governorate of Swaida, in the south of the Syrian Arab Republic, is one of the most important medieval sites in Syria but has never been subjected to a serious study. Despite being one of the best-preserved medieval fortresses, and the only intact castle of the whole of Southern Syria, it even has no ground plans and general documentation produced, not to mention detailed studies of its historical, architectural, or archaeological importance. All this although this fortress was the most important defensive center between Damascus and Kerak castle in the southern part of present-day Jordan hundreds of kilometers away.

The history of the castle begins in the historical sources from the Nabataean period in the first century BC, and Salkhad was continuously used as a military site until the French occupation of Syria in 1920. Besides, the Castle of Salkhad is considered one of the most important examples that show the Islamic military architecture in terms of site organization and defensive systems. From the economic point of view, the castle of Şalkhad also had an important economic role in terms of supervision of commercial roads passing near it and monitoring of the surrounding areas and the existence of some of the caravanserais where the merchants were living there during the transit.

As the first step, it will be essential to collect all relevant historical sources on the castle and its environs. This will start with scattered inscriptions and references starting from the Bronze Age and the Hellenistic-Roman and Byzantine periods. Sources become more numerous and of several types from the Islamic periods onward. According to my previous researches, the richest repertoire of sources can be obtained from the end of the 12th century onwards, when the importance of the castle rose sharply and was in intense use until the end of the 15th century. In a separate part of the work, the description of all parts is going to be produced together with a study on the possible functions of the individual spaces. They will be complemented by studies on the development of the castle and its elements, with the construction materials and techniques. This study is not going to be limited to the castle only, but also its immediate vicinity as the castle was closely attached to a neighboring suburb, which also has many remains on the surface. Another main aim is to reconstruct the role Salkhad played in the wider region as an administrative center and the top of the settlement pattern in this part of Syria.

The Christianisation of the Pagan temples of the modern territory of Lebanon. Patterns, typologies and transformation

WEHBE CHRISTELLE

Pazmany Péter Catholic University of Budapest, Doctoral School of History

Történelem- és politikatudományi szekció

christelle_wehbe@hotmail.com

Kulcsszavak: Roman Empire, Christianity, architecture, religion, conversion.

The 4th and 5th centuries encountered the abolition of all pagan traditional practices from the Roman cities, in order to serve the “Christian” city and its new rituals. The buildings and monuments that suffered the most were the public places where the worship actions endured; the roman temples and shrines, many of which were either rendered inactive or had been detached from their pagan imageries in order to achieve its religious and architectural transformation.

These ruined temples became a wealthy resource for the late antiquity builders who invested differently each one of them, which assured the availability for usage of buildings and construction materials of the Empire’s urban system. With Christianity being the official religion, pagan temple’s destruction and conversion started with the emperor Constantine the Great and became a standard practice during the reign of the emperor Theodosius II.

This act of architectural transformation got through all over the Eastern Roman Empire. However Lebanon is particularly highlighted due to the amount of converted sites as well for the diversity of the conversion types that exist. In this case it is important to have an archaeological and architectural categorization of the physical change types that occurred, which are divided into two general categories; the direct and the indirect conversion. The direct one concerns the temple-church and temple – monastery transformation. Whereas the indirect one is dedicated to both the temenos-church and the spolia-church.

The direct temple conversion is the architectural dependence to build a Christian church using the ruined temple’s structure and remained elements. It was determined mostly on the general shape and the type of the Roman temple, on its original orientation as well as on its chronological transformation. However, the indirect conversion type highlight the categories that are structurally independent from the Pagan temple itself; disregarding its physical state, its orientation, its architectural plan or any of its remained foundations.

The architectural conversion was an inevitable result after the Empire’s adoption of a new religion. Being a part of the ancient Roman Syria, Lebanon was one of the most affected locations as per the high number of its converted sites. The level of ancient architectural urbanization that existed before the beginning of the Christianization in Lebanon, might be one of the main reasons concerning the diversity of the conversion types.

Even though all efforts were emphasized in order to end the Paganism and convert the Empire religiously and architecturally into Christianity, the physical continuity of the Roman Pagan temples got to be the most highlighted factor in all of the conversion types.

The genesis of labour movements in Hungary in the 19. century

MOLNÁR DÁVID

Eszterházy Károly Egyetem, Bölcsészettudományi és Művészeti Kar, Történelemtudományi Intézet

Történelem- és politikatudományi szekció

molnar.davi@gmail.com

Kulcsszavak: labour movements, socialism, modernization, industrialization, Hungary, 19. century, historiography

The history of labour movements was a popular topic in the historiography and political communication of the Soviet area before 1990. The countries' political elites looked at these movements as their forerunners, so they connected the emerging working class's history and their new type of workers' organisations with the Marxist ideology. Their goal was to create the historical legitimations of all Central and East European communist parties, which came to power after the II. world war.

According to this one-sided image, the first labour movements were exclusively radical and materialist.

The historians forgot to reinterpret this thesis after the collapse of the Soviet empire. My presentation's primary goal is to fill this void in the current historical discourse as much as possible. New research has been refuting the orthodox Marxist opinion, so I would like to answer three questions in the international context, but with a focus on the Hungarian features:

1. Who were the organizers of the movements, and how was the social composition? How was the ethnic, religious profile, and were there any effects made for the Hungarian industrial sector's slow transformation? The Marxist authors marked the heavy industry workers as a social base, but this did not exist in the classical sense until the last third of the 19th century in the Hungarian part of the Habsburg Monarchy. There was a vast artisan class in the cities, but the majority of society were peasants. Moreover, they were very mixed in religious beliefs and ethnicity.

2. What were their goals? Did they want an economical, political, or maybe, cultural change? The capitalist development and transformation accelerated after the Austro-Hungarian compromise of 1867, resulting in challenging times for manufactories and the traditional industry. National independence was the central question of general politics. Still, the Church(es) (who were being pushed out of power at an increasing rate) had an affinity to handle the social problems; however, their religious concepts confronted the liberal and secular mainstream, as well as, of course, the anticlerical and atheist socialism.

3. How did they want to realize this? Did they want moderate changes or a revolution? One of the biggest problems of the early movements was the choice between the concepts of "self-management" and "state-aid." The first meant a purely economic struggle when the second is equal to the integration of the working class into politics.

I will try to answer these questions and highlight the early labour movements' heterogeneous characters.

The Politics of Nationalism in persecuting the Rohingya ethnic community in Myanmar

ALI MD NIAMOT

Corvinus University of Budapest, Doctoral School of Sociology and Communication Science

Történelem- és politikatudományi szekció

niamot.md@stud.uni-corvinus.hu

Kulcsszavak: Nationalism, Rohingya, Ethnic Cleansing, Myanmar

The Rohingya is one of the most persecuted communities in the World. The United Nations High Commissioners for Refugees (UNCHR) stated that the ongoing Rohingya persecution is a “textbook example of ethnic cleansing”. The Government of Myanmar and its auxiliary forces used the Buddhist nationalistic identity to make the Rohingyas “others” in the state of Arakan/Rakhine. In recent time, the state-sponsored systematic atrocities take place not only in terms of ethnic cleansing but also genocide against the Rohingyas due to the citizenship act enacted in 1982 which has declared the Rohingya as an alien, foreigners in Myanmar. Due to widespread crime against humanity, deprivation of citizenship, forced labor, forced eviction and relocation, deprivation of rights to education, massive killing, sexual harassment, looting of properties, breaking mosques and lack of religious freedom, more than 1.3 million Rohingyas fled to bordering Bangladesh from Myanmar since the government identified the Rohingyas as the security threats in the country within the period of 1978 to 2020. Mostly, the Rohingyas are considered as Bangladeshi because of their religious and linguistic similarities. For various reasons, the politics of nationalism have been used to legalize Rohingya persecution in Myanmar. The use of nationalistic politics is considered one of the tools to forcefully displace millions of Rohingyas from their homeland. Thus, the politics of nationalism plays a major role to separate the Rohingyas within the decades. Scholarly articles argued that the Rohingya exodus in Bangladesh is the result of the ongoing state-sponsored initiatives. As the result, the Rohingyas are becoming part of the “subhuman” category argued by several ethnographic studies. Based on reviewing secondary literature and primary data collected from the camps areas of Cox’s Bazar, Bangladesh, this article highlighted the motives of nationalistic politics behind the Rohingya persecution in Myanmar.

Trendek a szlovén pártrendszerben

KRASZ PÉTER

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Politikatudományi Intézet
Történelem- és politikatudományi szekció

peter.krasz@yahoo.com

Kulcsszavak: Szlovénia; pártrendszer; perszonalizálódás; fragmentáltság;

Az 1990. április 8-i, első többpárti választás óta a szlovén pártrendszer fejlődésében hosszú és változásokban gazdag harminc év telt el. A többpártrendszer kiépülése ebben a harminc évben több belső fordulaton is keresztül ment, különösen igaz a folyamatos változás az időszak utolsó harmadára. Kutatásom során a szlovén pártrendszer belső szerkezetének legfőbb jellemzői alapján kívántam feltárni az olyan trendszerű jellemzőket, melyek megragadják a pártrendszer országspecifikus lényegi sajátosságait.

Előadásomban Szlovénia pártrendszerének bemutatásakor központi kérdéssé helyezem a pártrendszerek leírásában használt leggyakoribb fogalmi kereteket, mint a fragmentáltság, a polarizáltság, az illékonyosság. Ugyanakkor ezek mellett új szempontok beemelését is fontosnak tartom.

Peter Mair a pártrendszer vizsgálatakor beemeli a zártságot a pártversengés meghatározó dimenziójaként, ezt egy olyan nézőpontból bontja ki, ahol a hipotézisének a zártságon túl fontos eleme a megjósolhatóság. A koalíciókötés (és a kormányalakítás) megjósolhatóságának azonban, az én meglátásom szerint előfeltétele az eredmények megjósolhatósága, vagyis a pártrendszer kiszámíthatósága. A szlovén pártrendszert ebből a szempontból is szeretném bemutatni, vagyis, hogy a pártverseny mennyire kiszámítható mederben folyik, a szereplők a kereteket szabályos mintázatban töltik-e ki, vagy pedig a választási eredmények magukban hordoznak egy kiszámíthatatlanságot, mely a koalíciókötés megjósolhatóságát is megingatja. A szlovén pártrendszer bemutatása során másik, lényeges aspektusa a szlovén választásokon megfigyelhető hektikusság, mellyel egyes esetekben újonnan alakult pártok gyors előretörést mutatnak. Ezen a téren legfőbb hipotézisem, hogy ezek a – főleg egyetlen személy köré szerveződő – hirtelen feltűnő, majd több esetben a politikából kivessző pártok a politika perszonalizáltságának eredményei. Kapcsolódva az előbbi szempontozhoz, ezek a politikai formációk – akár csak rövid távon – a pártrendszer kiszámíthatóságára és ezáltal a Mair-féle megjósolhatóságra jelentős hatással vannak. A megjósolhatóság és kiszámíthatóság nem csupán az újonnan létrejövő pártokat érinti, figyelmet kell szentelni a hosszabb távon – vizsgálatom esetében 5 egymást követő választásban – létező pártoknak is. Módszertanilag a kiszámíthatóságot a közvéleménykutatások átlagos előrejelzései és a valós eredmények korrelációjából igyekszem modellezni. A perszonalizálódást mélyebb vizsgálatokban kívánom feltárni kvantitatív és kvalitatív vizsgálatok segítségével.

Valóság vagy illúzió? – A szovjet űrprogramokról kialakított kép vizsgálata a kozmonauták visszaemlékezései alapján

KISS SZANDRA

Szegedi Tudományegyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola/Jelenkortörténeti és Összehasonlító Történettudományi Doktori Program

Történelem- és politikatudományi szekció

bundijo@gmail.com

Kulcsszavak: űrverseny, űrkorszak, propaganda, Szovjetunió, visszaemlékezések, szovjet űrprogram

Kevés ember tudta valójában, hogy mi zajlik Bajkonur, a szovjet űrkutatás központjának falain belül. Amíg a NASA egy sajtótájékoztatón mutatta be az első űrhajóscsoportját, a Mercury Heteket, addig a szovjetek bizalmasan kezelték az első jelöltjeiket és a felkészítésüket. A titkolózás Gagarin 1961. április 12-i űrrepülése után sem hagyott alább, hiszen az új korszak hajnalán csak azok a kozmonauták váltak ismertté, akik sikeres küldetésen vettek részt a Vosztok majd a Voszhod fedélzetén. A sajtó nem kapott exkluzív betekintést a felkészülés időszakára, a később megjelent képek pedig beállított, előre elkészített fényképek voltak. E fotók több esetben is egy külön, ilyen célra megépített díszletben készültek, így megelőzve azt, hogy a felvételekkel együtt kiszivárognak az alkalmazott technológiák.

A kozmonauták a küldetéseik részleteiről, a felkészítésük menetéről nem, vagy csak nagyon általánoságokban számolhattak be. Tökéletesen működő rendszerekről beszéltek, amelyek a szovjet technológia remekműi, miközben automatizált, földi irányítású rendszerek voltak, melyekről utólag kiderült, hogy közel sem voltak hibátlanok. Hősökké, példaképekké váltak, miközben a lakosság, csak a róluk kialakított képet ismerhette meg, önmagukat, a valóságot nem.

Gagarin és Tyitov is megírta visszaemlékezéseit az űrrepüléseiket követően. Ezek a művek azonban illeszkednek a szovjet propaganda által felépített világképhez. A küldetést megelőző életüket belengi a szocialista eszme, a Párt és a haza szolgálata, a közösségük jobbá tétele. Az űrrepülésük egy magasztos küldetés beteljesítése, a szocializmus győzelemre vitelének egy állomása. A visszaemlékezéseik alapján kirajzolódik az az idilli kép, melyet az űrprogramokról láttatni akartak.

Hogyan mutatták be a kozmonauták az űrprogramokat? Milyen főbb motívumok jelennek meg a visszaemlékezések, korabeli interjúk, beszámolók alapján? Mennyire árnyalják a képet azok a visszaemlékezések, melyek később jelentek meg? Hogyan jelennek meg a főbb szereplők, mint például Szergej Koroljov vagy Nyikolaj Kamanyin? Előadásomban az űrprogramban részt vevők visszaemlékezései, korabeli interjúk, beszámolók alapján mutatom be, hogy milyen képet próbáltak meg kialakítani a szovjetek az űrprogramjaikról és a kozmonautákról. Milyen kapcsolatban volt ez a kialakított kép a valósággal, kitérve arra is, hogy a kezdeti sikerek után miért vált hátrányossá a túl idilli kép az űrverseny utolsó szakaszában.

Vass József kapcsolatrendszere

TASCHEK ZOLTÁN

Történelem- és politikatudományi szekció

taschekzoltan95@gmail.com

Kulcsszavak: bethleni konszolidáció, katolicizmus, szociálpolitika, Vass József

Vass József (1877-1930) a Horthy-korszak első évtizedének egyik legfontosabb személyisége volt. A katolikus pap tíz éven keresztül, haláláig miniszter, Bethlen István miniszterelnök gyakori helyettese és kalocsai nagyprépost volt. Személye ennek ellenére többnyire elkerülte a történelmi kutatás figyelmét. Bár több, mint nyolcéves (1922-1930) népjóléti és munkaügyi miniszterségével, elsősorban a nevéhez köthető társadalombiztosítási reformokkal számos szakmunka foglalkozik, életének, pályájának egyéb aspektusai néhány rövid tanulmány mellett szinte csak említés szintjén jelennek meg egyes munkákban. Magam néhány éve kezdtem kutatni Vass életét, ennek a munkának első eredménye 2019-ben jelent meg („Az ország szolgálatában megmaradni a legfőbb erkölcsi kötelesség.” Vass József miniszterelnök-helyettesi szerepe a Bethlen kormányban. Clio Műhelytanulmányok 2019. 4. sz.).

Jelen előadás e tanulmányom egyik fontos szegmensének, Vass kapcsolati hálójának újabb kutatásokkal kiegészített, átfogó bemutatására vállalkozik. Azt vizsgálom, milyen bel- és külföldi személyekkel, szervezetekkel, intézményekkel épített ki Vass akár formális, akár informális összeköttetést, és milyen céljai voltak ezzel a holdudvarral a miniszternek. Előadásomhoz a kevés releváns szakirodalom közül mindenekelőtt Romsics Ignác Bethlen Istvánról írt biográfiáját, valamint Gergely Jenő magyarországi keresztényszocializmusról írt kötetét, valamint Bódy Zsombor szociálpolitika történetét tárgyaló publikációit használtam fel. Lényeges adatokat tartalmaz továbbá Kovrig Béla magyarul csak 2019-ben megjelent, a magyarországi katolikus politikai mozgalmakról szóló, önéletrajzi elemekben is bővelkedő munkája. Elsősorban azonban elsődleges forrásokra támaszkodtam. Ezek közül az egyik legfontosabb Vass József 1926-1930 közötti politikai államtitkára, Dréhr Imre évekig húzódó, szövevényes perének Budapest Főváros Levéltárában őrzött iratanyaga, valamint Bethlen István Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában kutatható félhivatalos iratai, illetve a minisztertanácsi jegyzőkönyvek. Továbbá kutattam a parlamenti naplókat és a sajtót is.

Előadásomban Vass József kapcsolatrendszerét részben kronologikus, részben tematikus rendben vizsgálom. Először bemutatom, hogy pályája első, az első világháború végéig terjedő szakaszában milyen kapcsolati hálót épített ki. Ezt követően a népjóléti miniszterségéhez, a miniszterelnök-helyettesi pozíciójához, illetve a katolikus közéleti aktivitásához kapcsolódó nexusait vizsgálom, kitérve ezek összefonódásaira is. Ezt követően igyekszem megválaszolni, hogy mindezek alapján milyen motivációk és célkitűzések állhattak Vass intenzív kapcsolatépítése mögött, és milyen eredményekkel járt a pap-politikus ilyen irányú ténykedése. A vizsgálat Vass József igen sokrétű kapcsolatrendszerének köszönhetően fontos új szempontokat, információkat nyújthat a bethleni konszolidáció belpolitikájáról, szociálpolitikájáról és katolikus politikájáról, ezek összefüggéseiről egyaránt.

MISKOLCI
EGYETEM

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia

2021. május 28-30.

Vizek, közlekedés: transitus-ok és vadum-ok a 14. század első felében Magyarországon

MARTUS NIKOLETTA

Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar, Középkori és Kora újkori Magyar Történeti Tanszék

Történelem- és politikatudományi szekció

martusnikoletta@gmail.com

Kulcsszavak: középkor, 14. század első fele, Magyar Királyság, vízi közlekedés, gázló, rév

Előadásomban az okleveles forrásanyag és a szakirodalmak segítségével a Magyar Királyság 1301 és 1331, valamint 1333 és 1342 között működő lokális jelentőségű vízi átkelőhelyeit mutatom be.

A gázlókat és a réveket az oklevelekben előforduló latin terminológia alapján tárgyalom. Ennek elsősorban az átkelőkre használt latin kifejezések fordítása során felmerülő értelmezési nehézségek az okai. A források transitus, vadum, rew és portus szóhasználatát abból a megfontolásból kezdtem el vizsgálni, hogy megtaláljam a kifejezések alkalmazása mögötti logikát. Az egyes latin fogalmak kigyűjtése és összehasonlító vizsgálata során világossá vált a számomra, hogy a középkori okleveles szóhasználat valójában nem tartalmazott kimutatható szabályszerűséget a vízi átkelőkre alkalmazott kifejezésekre. A kutatás újdonságát jelentette, hogy az átkelők funkciójának és pontos helyének megállapításához, illetve a vízfolyás méretének vizsgálatához térképi forrásokat is bevontam. Bár egységes fogalmi rendszert nem lehetett alkotni a vízi átkelők neveinek értelmezésére, az eseti vizsgálatok hozzásegítettek ahhoz, hogy pontosabb képet kaphassak a 14. század eleji Magyar Királyság vízi közlekedési viszonyairól, az úthálózatról, és a vizek közlekedésben betöltött szerepéről.

A kutatás során megállapítást nyert, hogy a lokális vadum-ok és transitus-ok stratégiai vagy közlekedési szempontból kiemelkedő szereppel bírtak. Ugyanis a vízfolyások által elválasztott települések gyors megközelítése, és a közöttük lévő kapcsolatok lebonyolítása nemcsak az országos vagy regionális jelentőségű réveket és portus-okat tette fontossá, hanem a helyi, kisebb átkelőhelyeket is. A személyes, gazdasági vagy kereskedelmi jellegű érintkezések, tevékenységek kihatással voltak az átkelők működésére, gyakorivá tették azok használatát. Emiatt a középkori utazók és kereskedők számára népszerűvé váltak ezek a vízi „csatornák”

Támogatóink:

MISKOLCI
EGYETEM

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

EMBERI ERŐFORRÁS
TÁMOGATÁSKEZELŐ

digitális jólét
program

„A pályázat az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett Nemzeti Tehetség Program NTP-FKT-M-20-0002 kódszámú pályázati támogatásból valósult meg.”

XXIV. Tavaszi Szél Konferencia
2021. 05. 28-30. Miskolci Egyetem

TAVASZI SZÉL 2021

www.dosz.hu